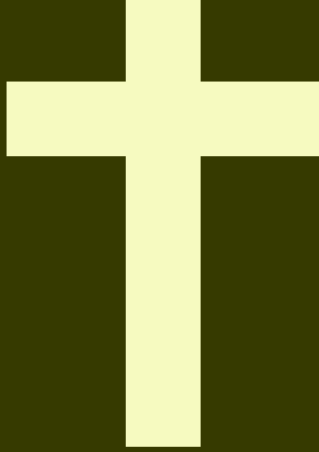

aúná-aimba simái
tarúmakain-kwasai

The New Testament in the Kosena Language of Papua New Guinea

aúná-aimba simái tarúmakain-kwasai
The New Testament in the Kosena Language of Papua New
Guinea
Nupela Testamen long tokples Kosena long Niugini

copyright © 1980 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kosena

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020
363afe94-0b4c-5e94-bf3b-b68ce841dec7

Contents

Mátíyu	1
Mááka	70
Arúku	109
Yóni	177
aantá-kwaasi	220
Árómaa	282
1 Kórinti	314
2 Kórinti	346
Káresiya	368
Évésasi	380
Víripai	390
Kórósi	397
1 Tésárónaika	405
2 Tésárónaika	412
1 Tímóti	416
2 Tímóti	425
Táitási	431
Vírímóni	435
Ípíru	437
Yémési	462
1 Pítaa	470
2 Pítaa	479
1 Yóni	484
2 Yóni	492
3 Yóni	493
Yúte	495
paárurain-kwasai	498

Mátíyu

Ísu kwíyómpa'a irówana Mátíyu siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísun-aii agaimakáíye. Ísuna kwayó-kwáásímá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Mátíyu moórá-awí'a Áríváí kwemá maanáúvái agaimakáíye. Áánútu séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaniye siróntemba ááéraan-aimba simái tarúmakon-auvai-kwandaavimba agáyómba Ísuntavai siráawe. Yútaa-kwaasi Ísuntavai sésa Áánútumo usásinankaiwaima Mésiyaaman-iyé sígwáe séna maanáúváiimbá agairáíye. Ísu asirayámbá tokéna Áánútuna áamáankona ááimba simátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátíma'mae iráíye. Mátíyu mirán-áimbá maanáúváiimbá agaimakáíye.

Árúku 3:23-28

¹ Ísu Kárásítina akúni'a uráan-kwasai. Ísu aikwá'náma Tévítimani. Tévíti aikwá'náma Áávaramumani.

² Áávaramu Áísákaamba marankówana
Áísáka Yákópomba marankówana
Yákópo Yúta-iyai áváráwáínónnda matinkówana

³ Yúta Pérésinte Sáraante matínkaraimba
tinówa Témamani.

Péresi Éséronimba marankówana
Éséroni Árámumba marankówana

⁴ Árámu Ámínátapamba marankówana
Ámínátapa Násonimba marankówana

Násoni Sáómonimba marankówana
⁵ Sáómoni Póásimba maránkaraimba

anówa Áré'apimani.

Póási Ópétimba maránkaraimba

anówa Árútimani.

Ópéti Yésimba marankówana

⁶ Yési Tévítimba marankówana
Tévíti kárakwiyi-i'a uráiwai Sórómonimba
maránkaraimba anówana aiva-kwánkó áwí'a
Yúráya úwana naaén-kwamba Tévítimani.

⁷ Sórómoni Áríyapoamumba marankówana

Áríyapoamu Ápáísaamba marankówana
Ápáísaá Ésaamba marankówana

⁸ Ésaá Yíósavatimba marankówana
Yíósavati Yórámumba marankówana

Yórámu Ásáyaamba marankówana

⁹ Ásáyaa Yótámumba marankówana

Yótámu É'ásaamba marankówana
É'ásaa Ésékayaamba marankówana

¹⁰ Ésékayaa Mánásaamba marankówana

Mánásaa Émósimba marankówana
Émósi Yósáyaamba marankówana

11 Yósáya Yékónaya-iyai áváráwáínónnda matinkówasa
minkánáávimbá Pépíróni-naopakewai Ísareri-kwaasi tayí'maesa
Pépíróniva'a ándáva'a mátínkaraawe.

12 Pépíróniva'a mátínkó-kanaavimba
Yékónaya Síatiomba marankówana
Síatio Sérápápeomba marankówana

13 Sérápápeo Ápáyatimba marankówana
Ápáyati Éráyakimumba marankówana
Éráyakimu Ésomba marankówana

14 Éso Sétókomba marankówana
Sétóko Ékímumba marankówana
Ékímu Éráyatimba marankówana

15 Éráyati Ériesaamba marankówana
Ériesaa Mátánaamba marankówana
Mátánaa Yákópomba marankówana

16 Yákópo Yósépimba marankówana

Yósépi Máriaamba awaikó úwana Máriaa Ísumba anówamani.
Ísuntavesa Áánútu usásinankaiwaiye sésa Káráísitiye kwésewe.

17 Áávaramumo máyonka'a sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-
kwaasi 14 kwaasi agáyówasa Tévítimo paárurenamo máyonka'a
sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi 14 kwaasi agáyówasa
Pépírónivakewai tayí'maesa Pépíróniva'a ándáva'a mátínkarowasa
máyon-kanaavimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-kwaasi 14
kwaasi agáyówana minká'á Máriaa Ísu Káráisitimba maránkaraiye.

Ísumba maránkarain-kwasai.

Áríku 2:1-7

18 Ísu Káráisitimba marankómba maará uráiyé. Ísu anówamba
Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana Yósépi íma kwesé kurónka'a
ámú'a paáruraiye. Áánútun-amanko ámú'a paárumankarowana
19 awaikó kawé'á kwéuwai séna kwaási túranka'a ai'maráanana Máriaa
aigaeyávéna iváimpo'a aúpá'á ai'mátuwanaumne-imayaa uráiyé.

20 mirá imáyáama kwéena a ún-kwáyowana Ísóigona kwayó'nákó
kwíyómpakewai kaainampá'á simámena séna Yósépiyo Tévítin-
andaraken-kwaasi óne. Máriaamo ámú'o káúvimba Áánútun-amankowe
su'mai ámú'a kauwánkáimba po kwembá úwoi mayáníyompo íma áá'a
kaíno. 21 iyámpóimo marankánimba áwí'a Ísuwe simámiyo siráiyé.
mináwíkóná ááimba kwená kwaási sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba
iyátinkaniye siráiyé.

22 naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai sirónka'a póna mirán-
tántáá'á paáruraiye. 23 kwemá agaimaréna séna
moórá-inaamarugo kwaai íma mairéna ámú'a
kaumái iyámpói marankáínasa miníyámpóigó
áwí'a Émáníyueriye sénááowe
agaimaréna siráimba mináwíkóná ááimba Áánútu keséya máyáiyé
siráiyé.

24 Yósépi aúvínké usásinena Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakewai siróntemba awainínkómbá mairéna 25 íma kwesé kúmba úwoi ména kárákwirowana iyámpói marankówana Ísuwe séna áwí'a tamánkaraiye.

aaváúmó usópaken-kwaasi taawánaraan-kwasai.

2

1 Yútiyaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba Pétáremu-naopa'a Máriyaa Ísumba maránkarowasa némpakemba aaváúmó usópaken-kwaasi kawer-ímáyáágwára-kwáási teemesa Yérúsaremu-naopa'a tésa 2 sésa Yútaa-kwaasira'a kárákwiyinine sénamo maránkáín-iyampoi náávvara ánkaraao. aaváúmó usaipá'á méta awánáundaya moórá-o'a paárisata awánéta séta iyámpói maránkaraimba póta awánéta kwenáwí'a mósá maránáe séta teémeta túne siráawe.

3 suwaná marará-káwáánákó Éróti mináimbá isówana arunkó sáwí'a úwasa Yérúsaremu-naopakewaigwara'a isówana tirunkó sáwí'a úwana 4 Éróti mono-káwáá-kwáásiyé ámáamba sun-kwáásiyé tááyowasa torupamáí máyówana séna Áánútu ai'marániwaimba Káráisitimba maránkánimba náávvara ankániyo súwasa 5 sésa Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopa'a ankániye. Áánútun-aaí simátímakowai agaimaréna séna

6 Yútiyaa-marava'a Pétáremu-naopaken-kwaasiyono. Yútiyaa-marava'a kárákwiraawaivimba kentí naaópa'o kárákwiraawai íma tínaaempa'a máyáawe. kentí naaópakemba moóráwai paárukena kesí kwaási Ísareri-kwaasira'a kawé'á umái kárákwiyiniye

agaimaréna siráíye suwaná 7 Éróti iséna aaváúmó usópaken-kwaasi aúpá'á tááyowasa tuwaná tísaá ena séna nósá-tawai minó'á paárisara awánaraao súwasa simáméwana 8 Éróti séna Pétáremuva'a miniyámpói koavakáá-umai awáné'a tasimásimiya'a kesé kuré'a kwenáwí'a mósá máraano súwasa 9 iséna kumbá aaváúmó usópa'o mé samo awánaraano-o'a awánowana minókómá aiva'á kwégwena miniyámpóimó máyonka'a kogwaúwasa 10 ávááraumai aamoí ésa 11 mindáúmpá'á iyésa anówante miniyámpóiyé tuwánésa kivaíresa miniyámpóigó áwí'a mósá marésa unáámbá óin-tokésa kawé-tántáá'á kóri-ontamba óimai amésa kawer-úmúmbó íí-yántáá'á óimai amésa áséi-kwiyum-basawenkwará'a óimai ámakaawe.

12 ámatuwesa tuún-kwáúwana Áánútu kaainampá'á simátimena séna Érótimba íma kosimáméro súwasa ó'on-ampakemba kentí naaópa'a kóuraawe.

Ísumba áí'maesarai Ísípiwa'a kurááyan-kwasai.

13 kóúwana kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá Yósépi kaainampá'á awánówana séna Éróti miniyámpói tuvuwíndayavena kwéavakaa-ivo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísípi-marava'a koména'a aáno simámé'a áí'mae tiyó sénaumne súwana 14 mindó'wáámbá usásinena anówante miniyámpóiyé tí'maena Ísípi-marava'a kwémena 15 mivá'á komáyowana Éróti pukáíye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna Ísóigo séna

Ísípi-maravakemba kesáánimba máyaina'a ááyaanana koyauwerániye siráíye agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

iyámpói tínkakaan-kwasai.

¹⁶ Éróti awánómó aaváúmó usópaken-kwaasi kampa'á simáuwesa kóúwana Éróti arunkó áyámbe úwana aaváúmó usópaken-kwaasi simámakon-aintavaiye o'á paárurayemo sirón-aintavaiye imáyáa éna évakarawai tímaréna séna Pétáremu-naor-ayampa'-naopimpa'a kaer-ímó ten-iyámpóiyé ímo kaer-ímó tarén-iyampoiye tivakáá-umai tínkantuwaaoro súwasa mirá uráawe.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Yérémaya sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁸ Áráma-kwaasi ávááraumaimo ivi'ó taráamba ísaraawe. Áréseo aisaavutantamba uráan-kwaasi miwiti iyámpóiyavesa ivi'á taawasá iyámpóimo pukáantavesa timambá aráápamái tínkaraawasa úwoi ivi'á támae iráawe agaimaréna siráíye.

Ísípivakemba tiráin-kwasai.

¹⁹ Éróti puwúmba Yósépi Ísípi-marava'a ména kwíyómpakemba Ísóigona kwayó'nákómbá kaainampá'á awánówana séna ²⁰ miniyámpóigómbá tuvuwónáe sen-kwáásí á'a púwóvo usásine anówante miniyámpóiyé tí'mae Ísareri-marava'a kwaaó súwana ²¹ usásinena awainínkonte ááninkonte tí'maena Ísareri-marava'a kúmba ²² Éróti ááninko áwí'a Ákéreasi kwemá avowáná anondá Yútiyaa-ayampa'a kawáá-máyái kwémayowana Yósépi iséna mináyámp'ó koménintavena inkaisúwana kaainampá'á Áánútu simámuwana Káriri-ayampa'a ²³ Násáreti-naopa'a tí'maena koméraiye. naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá Ísuntavena séna Násáretivaken-kwaasiye sénááowe agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye.

3

Yóni simátímakarain-kwasai.

Mááka 1:2-8, Áríku 3:1-18, Yóni 1:19-28

¹ minkánáávimbá moórawai áwí'a Yóni ména nombá pétinkowai póna Yútiyaa-marava'a kúmba kavóná-marava'a koména simátímena séna ² Áánútu kwená kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a teró simátíma'mae iráíye. ³ naaóvá'á Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya Yónimo paárinintavena imáyáa éna agaimaréna séna

moórawai kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí iyana minámpá'á kwíno

Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yóni paárúwana mináímbá paáruraiye.

⁴ Yóni póígo áwí'a káámeri kwená áyáú-kwatoí íréna aúwarasinei ámúranda uréna a'nóríné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai

kwéna 5 aai simátíma'mae iyúwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye Yútiyaa-ayampaken-kwaasiye Yóntáni-nonkona menávápákéné maanávpákén-kwáásiyé miráumai kwaási tóyo ésa 6 sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yóntáni-nompimba nombá pétinkariye.

7 Yóni nombá pétinkena awánómba ámáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé sáwíva'a nombó pétinkanintavesa kwenópa'a tóyo uwaná simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. 8 kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawé'-máyaí máyéwa'a tuwánanauadne. 9 Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawé-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísavutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpínkémbá kanaám-po'a kwaási aúráro sísá'a aúrásino. Ááváramu aísavutantamba uráundawai póta kawé-kwáásiyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. 10 íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba kwéyaisuwesa iravimbó agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíníye Yóni siráiyé.

11 Yóni simásuwena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tewái nombá kwévetinkaundanivo kesínaaemba tíníwai Áánútun-amankomba ai'maráínana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íniye. kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. 12 aawinkwínaumo sipétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamo ásima úndáomo tútúwaisasamo kaikai'o ínín-iravimbo kwiyúmainimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá máráantemba kwaási miráráámbá íniye Yóni siráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mááka 1:9-11, Árúku 3:21-22

13 minkánáá Ísu Kárirí-ayampakemba Yóntáni-nompa'a téna Yóni nombá pésinkainkwaé séna túwana 14 Yóni séna ímanivo emó nombó pésinkaniyonda kanaán-ivo kentávái se nombá pésinkaaó kwésene súwana 15 Ísu séna ivátuke súndantemba mirá uwo. mirámó ékaimo ékai Áánútu siráini'a óyauye súwana owé séna 16 nombá pérankowana nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkaar-úwana Yóni awánómbo Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana 17 aagíwé su'mai kwiyómpakemba séna maawámá kesáánimba isa'á kwená ímáyaá kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mááka 1:12-13, Árúku 4:1-13

1 súwana Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isáníntavena Áánútun-amanko Ísumba simámuwana kavóná-marava'a 2 koména toómbá íma néna ayáátááka'a 40 no'waamba kwaúwana ávááran-ai ankówana

³ Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna Ísunopa'a téna séna emá Áánútu áánimba úne kwésempo maanóntánkóntávái toómbá aúréná'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoraivo

Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraíye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena ⁶ séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a ti'maráínasa enká'á kárákwiresa pósa óntanka'a aísamaima turaráanavo sésa tiyáándeí aramónááowe

siráíye. mindáyavai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru ankánááowe Sáátáánigo súwana ⁷ Ísu séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna kentí Ísóigo Áánútumba

áísaa umai isánáe íma seró siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana

⁸ Sáátáánigo Ísumba áí'maena anón-omapa'a iréna móankena amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasiye miwítí anón-asirayane agaráárankena ⁹ séna kenká'ó kívairemo kesí imáyáamo mósá máréná'o é'a kárákwiyi-mayai áména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ¹⁰ Ísu séna Sáátáánigo kówaao. Áánútun-ai aúvái-kwandaavinkemba séna kentí Ísóigo Áánútumba'a imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáíyé su'mai máyáaro

siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ¹¹ Sáátáánigo auwéna kúwasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumésa Ísumba áwa'naa uráawe.

Ísu kwená mayáímó ááimba ásárain-kwasai.

Mááka 1:14-15, Árúku 4:14-15

¹² Yóni marará-káwáánákó áwí'a Éróntintavena séna sáwí'a uráíye siróntavena ándáva'a máankowana máyon-aimba Ísu iséna Káríri-ayampa'a kwéna ¹³ Násáreti-naopa'a íma koména Kápénéamu-naopa'a koméraiye. mindáoopa'a Káríri-nonkwaaunkon-awampa'-naopa'a Sépiyuraaniye Návataraiye tisaavutantamba uráawaiti maravá'á kwáyon-daopa'ani. ¹⁴ Ísu Kápénéamu-naopa'a komáyomba naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna sirónka'a póna mirá uráíye. kwemá agaimaréna séna

¹⁵ Sépiyuraaninte Návatarainte mindárai tisaavutantamba uráawaiti maravá'á nonkwaaúnkón-awampa'a Yóntáni-nonkona menávápá'-máráo áwí'a Káríri-marava'a máyáawai ó'on-o'on-kwaasiyave'a súnnda ¹⁶ minkwáási túnkwi-ayampa'a mésa sámó kaípa'a awánanaaowe. Áánútuna némpa'o túnkwi-ayampa'o máyáawai sán-kamátinkaniye

agaimaréna sirónka'a póna Ísu paaréna mirá uráíye. ¹⁷ minkánáá Ísu simátimindayavena ááimba ásámai simátiména séna Áánútu kwená

kwaási kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró siráíye.

Ísu étyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mááka 1:16-20

¹⁸ Ísu Káriri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásiráí méсарai awaaó áwí'a Sáímoni moórá-awí'a Pítaa úwana áváko áwí'a Éndaru umái méсарai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁹ Ísu simátimena séna kesé tekaiyó. noyáá'o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúná-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ²⁰ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááíye.

²¹ kwesé kuyaná Ísu kómarena kúmba kae-kwáásiráí méсарai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye tivowámpi kwímái nompí-sípívimbá méсaya kwase-únámbá to'mayaa kwéuwana Ísu minkáé'nárai tááyowasarai ²² avekáámbá tivowámbá mindómpí-sípívimbá auwésarai Ísuwe kurááíye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Árúku 6:17-19

²³ Ísu Káriri-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena mono'-náúmpímpá'á Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba mináséi-kwásái kosimátímapa'a kwénaaena ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvatatinkava'a kúwana ²⁴ kwenááigo Síriyaa-marava'a naaó'-nao'a kóyáwé úwasa ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiye taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasiye tíyayaambo árúkun-kwaasiye tíyayaambo pukón-kwaasiye mirámó un-kwáási taagwiya'maésa Ísunopa'a mátínkówana asóvatatinkena ²⁵ aambó kwénaaumba sáwívarawai Káriri-ayampakene Tékáporisi-ayampakene Yérúsaremu-naopakene Yútiyaa-ayampakene Yóntáni-nonkona menávápákén-kwáásíyé miráumai-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

5

Ísu omápa'a ména simátímakain-kwasai.

Árúku 6:20-23

¹ Ísu máyowasa sáwíva-kwaasimo tóyo umbá tuwánéna omápa'a umáyowasa kwená kwaásiyomba torupamáí máyówana ² simátimena séna ³ Áánútu súwa'naa ínkwáe sewái Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena miwirá'á kwégawaaiye. ⁴ miwivimbá sáwí-imayaa kwáyáísana tirunkó umbái kwétaiwai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena etóyóí kwéumatinkaiye. ⁵ kesávái túmo ímo maé kwéiyowai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa siráim-barama mayánááowe. ⁶ Áánútu siráintemba mirá ónáe kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kawé'ó umáímo ménaaontavena kawerí'a umátinkaniye. ⁷ tirumbó kwéumatinkaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena arumbá umátinkaniye. ⁸ tirumpinkémbó kawer-áiné su'mai kwésewai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkaimba pósa Áánútumba awánanaaowe. ⁹ kwaásivimbo paru umátinkanaaontavesa mayái kwémayaawai Áánútu miwí kawé'á kwéumatinkena kesí

iyámpóin-owe síníye. ¹⁰ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamó arupí umáímo máyáantavesa sáwí'a kwéumatinkaawe. Áánútu miwí kawé'a kwéumatinkena miwí kwená kwaási-i'o ombá póna kwégawaaiye. ¹¹ keinárawa'o kentávé'o asiramáímo máyáantavesa mindáyavesa sáwí-aimba simátinkesa sáwí'a umátinkesa ó'on-o'on-kampar-aimba simátinkaamba Áánútu keinárawa'a kawé'a kwéumatinkaiye. ¹² naaóv'á'ó Áánútun-aaimo simátímakowaimo sáwí'o umátinkaraantemba ívé'a sáwí'a kwéumatinkaamba tirunkó kawé'a kwéina'a aamoí é'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mèyámbá mayánááowe Ísu siráíye.

sán-kai-áiné uwígón-aiye Ísu siráin-kwasai.

Mááka 9:50, Árúku 14:34-35

¹³ Ísu simásuwena simátimena séna marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a uwígómó áséimo intenkáámbá kwéowe. mirá kwéombanivo uwímó sáwí'o énamo imbá íma kawé'a umái kéna íma áséi éna úwoisankaamba umágwisasa aampa'á tukésa kwénaaowe.

¹⁴ marapá'ó máyáan-kwaasivimba mé'a sámó kaintenkáámbá kwéowe. ááraipa'o kwáyáin-daopa'o mósá awánaantemba keinárawa'a máyáawaina áaimba kwéawanaawe. ¹⁵ iramá oómbá kúra'maresa íma aúpá'á maráiyamba avora'á maráiyamba mindáópaken-kwaasi awánanaaowe. ¹⁶ miráumai sámó kaintembá kwaásivimba mé'a sán-kamátinkaiyasa kentí kawé'-máyaí tuwánésa kentivo kwíyómpa'o máyáiwai áwí'a mósá maránááowe Ísu siráíye.

Ísu amáámba siráin-kwasai.

¹⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna íma kentávé'a sé'a Mósesi siráin-aine Áánútun-aii simátímakaawai siráan-aine ivá'á túwáiwaiye íma seró. Áánútun-aii siráan-aimba íma tuwánaumpo siráanteni'o umáímo paárinintave'a kunkáumne. ¹⁸ simátíménda isáaro. kwíyómba maramá kwáyáísana póna Áánútun-aii kwaikwai'a kwéiye. Áánútun-aiigo amápa'a kwaikwai'a kwéimba póna mináinkómó siráinten-umai amápa-tantaa'a paáriníye. ¹⁹ miráumai Áánútun-aiivinkembo kitor-aimbo araaisésamo ó'owantavesamo sésamo kwéundantemba mirá ínimba mindá kanaán-íye síyanamo éna Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba íma asirayán-kwáásímán-owe sínívo Áánútun-aaimo taagwiavésamo simátimesamo sésamo Áánútun-aii isáaro kwésewaiyavena Áánútu séna kesí kwaási kawááunda-kwaasivinkemba anón-kwasiman-owe síníye. ²⁰ moórá-aimba simátimunda isáaro. amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sen-kwáásiyé sésa Áánútumo siráintemba umái máyaumnemo sembá kampa'á kwésewe. miwímó ontembó keinárawa'o é'a Áánútumo kawááipa'a íma mé'a Áánútumo siráintemba árai'a mirámó é'o é'a Áánútumo kawááipa'a ménaaowe Ísu siráíye.

tínkamón-aimba siráin-kwasai.

Árúku 12:57-59

²¹ Ísu maarán-áinkwárá'á séna naaóv'á'á Mósesi kentíkwá'náyavena simátímakain-aimba isaraamba maará séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. mirámó íyasamo ésa aavimbá maitinkánááowe

siráimbanivo ²² simátíme'a sé'a miwítí kwaásiyavesa aaisambá kwétíyiyawai aavimbá maitinkánáaomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa sáwí-aimba simátínkáawaima tí'maesa aaimó ísáawaitopa'a mátinkaiyasa aavimbá maitinkánáaomba mindá kanaán-íye. miwítí kwaásiyavesa uwo'aó-kwáásiyá'o. úwoi-kwaasiya'o. sésa simái sáwí'a kwéiyawai sáwí-meyambo mayánáaopa'o iramó kwégaipa'a ménaaomba mindá kanaán-íye. ²³ mirán-áimbá imáyáa ombá Áánútuntave'o imáyáamo é'o moórá-yantaa'o aménáe'o anóm-bono'-naumpa'o komé'o é'a kentí kwaási aái tátokaiya'o tááka'o maké'o é'a ²⁴ Áánútumbo aménáaon-tantaa'a óntan-taareigona egwaa'á mámare'a mináimbá koísamai arupí umásuwe'a koyauweré'a Áánútumba áméro. ²⁵ aaimó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáási tímíyasa ándá-naumpa'a tinkánáaowe. ²⁶ ímo mirámó íyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráíye.

aaarkwá'ó tasáén-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:9, Máaka 10:11-12, Áríku 16:18

²⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna ó'owi tuwainímbááre tuwai'mááte íma nááoro siráimbanivo ²⁸ simátíme'a sé'a moóráwaimo moórá-inimbo awánénamo tavisénáe sénamo ínimba íma avora'á ínivo imáyáaneíye su'mai tavisínana Áánútu séna imáyáavinkemba á'a kwéyavisíye síníye. ²⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímó awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónáaomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ³⁰ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónáaomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye.

³¹ naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúváívimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráimbanivo ³² simátíme'a sé'a awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ai'mátuwaisana minínínkó kówéna moórá-kwaasi komairéna minínínkó aúná-kwaasigoe kwénaaimba sáwí-amba kwénaaiye. aivar-áwááikómó ai'mátukaintavena mirá kwéíye. moórá-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwára'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

amápa-tantaapimba íma matuwé'a seró-kwasai.

³³ Ísu maarán-áínkwára'á séna naaóvá'á Mósesi simátímakain-aimba ísaraamba maará séna Ísóigompata mirá ónaumne síyamba kampa'á seváínivo árai'a sé'a mirá oró siráimbanivo ³⁴ simátíme'a sé'a kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a mirá oró. kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a árai'a íma mirá oró. Áánútu kárákwiraiwai kwíyómpa'a máyáivo Áánútu áwíka'a íma matuwé'a seró. ³⁵ Áánútu marapá'á kárákwiraipa'an-ivo íma marará'á matuwé'a seró. Yérúsaremu-naopa'a Áánútu kárákwirain-daópa'an-ivo íma mindáópa'a matuwé'a seró. ³⁶ avután-á'nóntáúrá'á kaantáún-a'nontau íma kanaán-umai auré'a kaantáún-a'nontaura'a avután-á'nóntáú íma kanaán-umai auránááovo

ti'nónká'á íma matuwé'a seró. ³⁷ kemó mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áiné su'mai seró, owé mirá ónaumne seró, kemó ímo mirá ónaumnemo síyambo é'a maarán-áiné su'mai seró. a'áo íma mirá ónaumne seró. simátimunda-aimba Sáátáánigona imáyáavinken'i'a kwéowe Ísu siráiyé.

anondámo ímo tínkami-kwasai.

Árúku 6:29-30

³⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna Mósesi simátimakain-aimba ísaraamba maará séna moóráwaimo moóráwai aúrambo pituwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenauramba pituwanaaowe. moóráwaimo moóráwai áwááyaamba kútúyuwainasamo ésa kwená meéyámbá kwenáwááyaamba kútúyuwanaaowe siráimbanivo ³⁹ simátime'a sé'a moóráwaimo sáwí'o umánkáimba íma anondá kwembá sáwí'a umánkaino. moóráwaimo áá'o tuwausínamo e íma kwembá inkamé ókwara'a kwántáminana tuwausínaye. ⁴⁰ moóráwaimo ená unáánkwátóiyavesamo mayánaunda pó'a áí'mae'a aaimó isáí-kwáásígónópa'a máánkare'a ókwara'a mayánaumnemo sínamo e íma a'áo se paákár-únánkwátóigwara'a amiyó. ⁴¹ moóráwaimo aampa'ó tátorenamo séna kesí náaindaamba sáwíyanka'a súwa'naa uwómó sínamo e íma a'áo se úwoi ayáátáaka'a áwa'naa uwo. ⁴² moóráwaimo moórá-yantaatavenamo simiyó sínamo e úwoi amiyó. moóráwaimo moórá-yantaatavaimo kwááyu simiyó sínamo e mirá uwo Ísu siráiyé.

namuro-kwáásí kawe'á umátínkáaro-kwasai.

Árúku 6:27-28,32-36

⁴³ Ísu mináimbá simásuwena séna naaóvá'á simátimakain-aimba ísaraamba maará séna kentí kwaásiti imáyáa oro. kentí namuro-kwáásí tiyámba umátínkáaro siráimbanivo ⁴⁴ simátime'a sé'a kentí namuro-kwáásí imáyáa timé'a sáwí'o umátínkáawaiyave'a túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa seró. ⁴⁵ mirámó ombá kwíyómpa'o kentivo máyáiwaina iyámpói-i'a kwéowe. Áánútu miráumai kawe'á umátinkena aai sisaná aa'á kaisaná kawe-kwáásíraré sáwí-kwaasirare aa'á kaisaná Áánútu aai sisaná aa'á tisaná arupí-kwaasirare ímo arupímo umáimo máyáan-kwaasirare aa'á kwétiye. ⁴⁶ amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. táákísimo máyáan-umoyan-kwaasi íma kawe-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéiyanamo éna Áánútu íma kawe'-méyámbá timínivo kentí namuro-kwáásígwará'á imáyáa tíméro. ⁴⁷ amáparawai kentí kwaási-i'a umái kawe'á kwéumatinkaawe. Áánútuna aambó ímo kwáráawaigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kentí kwaásiye su'mai ímanivo kentí namuro-kwáásígwará'á kawe'á umátínkáaro. ⁴⁸ kentivo kwíyómpakewai kasenku'u'a umái máyáimba mindáyave'a imáyáa é'a kasenku'u'a umái máéro Ísu siráiyé.

6

kwétuwa'naa-on-kwasai.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna évakarawaiyave'a tirumbá umátinke'a túwa'naa ónááomba íma maarán-imáyáa é'a kwaási

máyaiyanka'a kwétuwa'naa-onasa anón-kwaasiman-iyé sígwáe-imayaa íma é'a úwoi túwa'naa oro. mirán-ímáyáámó kwéé'o túwa'naa íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai kawé'-mékámá íma timíníye. ² óisambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kwaási aamoí umásinkaigwae-imayaa íma é'a íma anónkar-anonka'a síyamba úwoi túwa'naa ónááowe. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi mono'-náúmparé aamparé kwirésa anónka'a sembá óisambo ímo makáawaimo tímémba íma miwítí imáyáa ombá kwétimesa kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kwétimewe. árai'a simátíme'a sé'a mindámo tímén-anonda miwí túwí'o mósá maráamba á'a mimbéyámbá kwémayaawe. ³⁻⁴ óisambo ímo makáawaimo túwa'naa ónááomba kesí kwaási suwánaavo sé'a kwaásimo ímo máyaiyanka'a túwa'naa oro. mirámó ombá kentivo aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna kawé'-mékámá timíníye Ísu siráíye.

Áánútumpa'a námúnaa kwéesen-kwasai.

Árúku 11:2-4

⁵ Ísu mináímba simásuwena séna Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo sentembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwánésa aamoí umásinkaigwae-imayaa ésa mono'-náúmpá'á mésa kwaásimo tóyo on-áyámpá'á mésa námúnaa kwésewe. árai'a simátíme'a sé'a miwímó mirámó kwéon-anonda miwí túwí'o mósá kwémaraamba mimbéyámbá kwémayaawe. ⁶ miwí mirá kwéovo Áánútumpa'a námúnaa sénááomba kentí naáumpa'a keináraware su'mai umé'a kentivombó ímo ane'ó awánaraawaimpa'a námúnaa síyana aúpá'ó kwéomba tuwánaiwai póna iséna kawé'á umái túwa'naa íníye. ⁷ Áánútumpa'a námúnaa sénááomba úwoi-ainkaamba íma simái tavisénaaowe. Áánútuna aambó ímo kwaráawai sésa tavisimái-ainta senanayá súwa'naa íníye sésa úwoi-ainkaamba simái kwétavisevo ⁸ íma mirá oró. kentivombó Áánútumpa'o mirám-baaran-aintave'o kwéaisaa-e'o súwa'naa íníyemo síyamba á'a awánaraimba póna túwa'naa íníye. ⁹ Áánútumpa'o aai sénááomba maará sé'a

kentáasivoo kwíyómpa'a máyaandawai óne. enáwí'a usáyaaitarain-awita mósá kwémaraumne. ¹⁰ kentáará'á kawááuwoya kwésune. kwíyómpakewaimo embó arááimo tainí'o ontembá súwa'naa inatá póta marapátá máyaundawaiya embó arááimo tainíta ónaumne. ¹¹ ívé'a kentáásí toóntá simiyó. ¹² kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivatá kwétuwaanaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó. ¹³ sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyambo e súwa'naa íníyone. Sáátáánigo kentáá tatoraivo se kárakwiyniyone. [ená kwaásimo kawááúmae kwéiyonana ená asirayámbá kwaíkawai'a úmae kwéiyisana enáwí'a anómba úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.] mirán-áímbá Áánútuwe seró.

¹⁴ sáwí'o umátínkaraamba ímo anondámo sáwí'o é'o ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba túwa'naa ena maitiyuwánivo ¹⁵ sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'o sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye Ísu siráíye.

toómbó auweson-kwásái.

16 Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútumpa'o námúnaawe su'mai sé'a toómbá kwéawesomba asósói-kwaasimo ontembá íma mirá oró. miwí sésa kwaási suwanésa sésa kawe'á ésa toómbá kwéawesowe sígwáe sésa toómbó ímo naanten-tóí'á ma'mái kwémaewe. árai'a simátíme'a sé'a miwítí meéyámbá miwí túwí'a mósá kwémaraam-beyamba á'a mairáawe. 17 miwí ésa mirá kwéovo keinárawa'a toómbá kwéawesomba tóí'a kwisuké'a ti'nóntáu paasá tumái kawe'á úmaraiyasa 18 kwaási tuwánésa toómbá kwéawesowe íma síyana kentivo tuwánéna kawe'-méyámbá timíníye. kentivon-ane'ó ímo awánaawai aúpá'ó ombá awánaiwai kawe'-méyámbá timíníye Ísu siráíye.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Árúku 12:33-34

19 Ísu mináimbá simásuwena séna marapá'ó máyáamba sáwívar-oisamba íma maráaro. maráíyan-oisamba avíyaraamba káínana kwaígo náínana atún-káínasa mindámbá sáwí'a umásuwesa umóyámbá mayánááovo sáwívar-oisamba íma maré'a 20 kawe'-máyaí mayáiyana kentí kawe-tántáá'á kwíyómpa'a kwéniye. kwíyómpa'a kwáyáimba avíyaraamba íma káínana kwaígo íma náínana atú íma káínasa kwaási íma umóyámbá mayáiyana úwoi kwéniye. 21 marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánívo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkáníye Ísu siráíye.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Árúku 11:34-36

22 Ísu mináimbá simásuwena séna túranko kentí imáyáavimbo sámó kai-yántáá'án-íye. túrankomo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa sámó kánívo 23 túrankomo ímo kawe'ó umáímo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiníye. marapá-tántáaré su'mai imáyáamo íyanamo éna keinárawapimbo sámó kai-yántáá'ó ímo kwénamo éna tuní-yántáákó anómbo umái kwéniye Ísu siráíye.

óntantavena Áánútuntavena siráin-kwasai.

Árúku 16:13

24 Ísu mináimbá simásuwena séna íma kanaán-umai kae-kawáá-kwáásítí mayáí kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayáí kawe'á umái maésa moóráwaina mayáí sáwí'a umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayáí íma mayánááowe Ísu siráíye.

máyáantavai íma anón-imayaa oró-kwásái.

Árúku 12:22-31

25 Ísu mináimbá simásuwena séna mináimbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anóntantaa'an-íye. unáánkwátóí ónááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-íye. 26 numagómpá'á imáyáa oró. numao íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánívo kentivo

kwíyómpakewai miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a kemá kwaási numaómbá usáyaaitaraamba póna kentí toómbó éna timíníye. ²⁷ keinárawa'o anón-imayaa é'o é'a maiyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe.

²⁸ unáánkwátói ónááontave'a íma anón-imayaa é'a kwaigwandáánk'á'á imáyáa oró. kwaigwandáánk'ó íma kígau éna íma kwená unáánkwátói makáivo ²⁹ simátíme'a sé'a naaóv'á'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoíye konaaririyé makówai úwasa kwaási awánésa kawé'an-íye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawé'an-íye kwésewe. ³⁰ uvá'á konaariri-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáíye. umá íma kwaíkwei'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisúwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaariri-yántáá'á makáíye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátói timínívo keinárawa'a Áánútuntave'a íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-íye ímo seráámbá kwésewe. ³¹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a unáánkwátóimo ónááontave'a íma anón-imayaa oró. ³² Áánútuna aambó ímo kwaráawai toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o e'a puwónááontavena kentivo imáyáa éna kwétimivo imáyáa íma anón-imayaa kwée'a ³³ Áánútumo kwená kwaásimo kawááintave'a aiva'á imáyáa é'a kwembó arááímo tainí'o kwéontave'a imáyáa é'a mirámó owaná mintántáá'á kwétimiye. ³⁴ ayunkáwe aaváyaawe paárinin-tantaatave'a íma anón-imayaa íyana tirunkó umbái táíno. ívé'a kwáyáin-tantaatave'a imáyáa é'a aaváyaamo paárinin-tantaa'a awáné'a imáyáa é'a moórá-tawai moórá-tawaimo paárinin-tantaa'o awánaantemba imáyáa oró Ísu siráíye.

7

íma sáwí-aimba simátíméro-kwasai.

Árúku 6:37-38,41-42

¹ Ísu mináímbá simásuvena séna tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye siyanamó éna Áánútu kentáváígwará'á mirá sínivo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. ² kawer-áímbá kwésimatime'a sáwí-aimba kwésimatime'a íyantavena Áánútu kembá mirá íníye. tíménteni'a umái Áánútu miráumai timíníye. ³ kentúrampimba irarumbá kwáyáísa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáíye kwésevo íma mirá seró. ⁴ kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. ⁵ kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráíye.

⁶ kawé-tántáá'ó iyánkómbó ímo áméntemba Áánútun-aaí arááiraawaima íma simátíméro. simátimiyasamo ésa aká'áamba simátinkanaaowe. kawé-tántáá'ó póígombo ímo áméntemba Áánútun-aaí íma sinkáíye kwésewaima íma simátíméro. simátimiyana éna mináínk'ó úndáraamba tokwíníye.

Áánútumpa'a námúnaa kwésen-kwasai.

Árúku 11:9-13

⁷ Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo kwésemba áisaa úmae kwéiyiyana timíniye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isániye. kwéavakaa úmae iyiyana Áánútu agaráátinkaniye. ⁸ áisaa íyanamo éna Áánútu timíniye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isániye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ⁹ keinárawa'a iyámpóígwarakwaasi kentáánimbaa'o kisaamá simiyómó síya'o é'a íma óntanamu'a timé'a kisaamá timénááowe. ¹⁰ noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹¹ ánívo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawe-tántáá'á kwétimevo kwíyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna áisaa iyawaimo éna kawetántáá'á timíniye.

¹² kembó tirááímo táinda-i'o umáímo kwétuwa'naa-iy'a miwí miráumai túwa'naa oro. mináímbó simátimunda Mósesi siráinaine Áánútun-aai simátimakaawai siráan-aine minkáér-áinkóná ááimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Árúku 13:24

¹³ Ísu séna kaer-óntámá kwáyáisa'a sáwíyan-ontavimba usáveraaro. anón-ontama anón-ankona ontamán-iyé. Áánútuna némpa'o maí'mai'o ónááon-ayampa'a minánón-ámpá'á kwégwesa sáwíva-kwaasi minóntávimbá kwégowe. ¹⁴ sáwíyan-ontama umbai-ánkóná ontamán-iyé. aúná'i'o umáímo maí'mai'o ónááon-ayampa'a minúmbái-ámpá'á kwégwesa esimái-kwaasiye su'mai minóntámá avakáá-umai awánésa kwéusaveraawe Ísu siráiyé.

kampar-áímbá siráan-kwaasiti kwaasái.

Árúku 6:43-44, Árúku 13:25-27

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna évakarawai kampa'á simátimesa sésa Áánútun-aai simátimunda-kwaasi úne kwésewai miwí kárákwimai máero. sípísípi-poigomo paru umáímo máíntemba miwí kampa-párú umái kwénaaombanivo kawer-ímáyáá sáwí'a kwéumatinkaan-kwaasin-owe. ¹⁶ miwítí ááimbo awánanae'o é'a miwítí mayái awáné'a miwímó máyáawaina ááimba awánaaro. tekómó éna íma áwí-yantaa'a iyánívo te'á iyániye. ampaantarígoma avo'árén-aramba íma iyánívo ampaantari-aramba iyániye. ¹⁷ miráumai kawe-táigó kawer-árámbá iyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaiye. ¹⁸ kawe-táigó íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-árámbá iyáísasa ¹⁹ kawer-árámbó ímo iyain-taima ayáimai iravimbá kwéagaisuwaawe. ²⁰ miráumai minkámpá-kwáásítí mayái awáné'a miwítí ááimba miraráán-umai awánanaaowe.

²¹ kentávésa kesí Ísóigoman-iyé kwésewaigwara'a Áánútu íma mütú'a kárákwimimba póna kesivo kwíyómpakewaimbo arááímo tainí'o kwéowairare su'mai kárákwiyiniye. ²² Áánútu amáparawai máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tíndara'a kentávésa sáwívarawai sésa Ísóigoo ená asirayándéi Áánútun-aai simátimakaumne. ená asirayándéi kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyukaumne. ená asirayándéi ó'on-o'on-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai mairáumne

sénááombanivo ²³ simátíme'a sé'a íma kesí kwaási é'a sáwí-mayai kwémayaan-kwaasin-ovo kóro kemá sénaumne Ísu siráíye.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Árúku 6:47-49

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna kesáái isésa kwégwaraiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. kawer-ímáyáágwára-kwáási asirayán-dámbá ónáe sésa mai'á u'maésa kumémesa óntanka'a naamayáámba móru aimái naambá úmaraiyana ²⁵ aa'á téna anón-kavirayandomba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. ²⁶ ániwo kesááimo isésamo ímo kawé'ó umáimo kwéisaiyawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa iyamba nonáámááira'a paák'á úmakaiyana ²⁷ anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawísíyuwainana sáwí'a íníye Ísu siráíye.

²⁸ Ísu mináímbá simátímatuwowasa torupamáimo máyón-kwaasi isésa ²⁹ amáámba sen-kwáásímó sentembá íma sívo anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavesa uráawe.

8

Ísu áumo karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mááka 1:40-44, Árúku 5:12-14

¹ táátavesa uwaná Ísu minómápákémbá kumúwasa sáwívarawai ánaaemba kwárówana ² moórawai áumo karón-kwaasi Ísunopa'a téna anóndakoman-íye séna aísamaivimba takivairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana ³ Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámbá kawáúguwana ⁴ Ísu séna enáúra'o umánkaunda-aimba simátimenavo enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono'-máayái-kwáásítóp'a kwéma enáuma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa isámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áurakemba kawáúgwiye sénááowe Ísu siráíye.

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.

Árúku 7:1-10

⁵ Ísu mináímbá simásuwena Kápénéamu-naopa'a kúwana Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména Ísunopa'a téna asiramái séna ⁶ anóndakoo kesí kwayó'ná'á naaúmpa'a ména anón-ai'a isaná áúwawaako íma úwauwa kwéisana máyáíye súwana ⁷ Ísu séna koasóvamankanaumne súwana ⁸ kwemá séna kemá sáwíyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a ínáyompo ivátuwe aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváíno. ⁹ kegwára'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásiyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéivo úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayóná'á asóváíno súwana ¹⁰ Ísu mináímbá iséna áátavena éna kwenánaembo kwa'maésamo

kun-kwáásiyóntávéna séna simátíme'a sé'a minkwáásí Áró máani-kwaasigo kentávéna súwa'naa í-ásíráyámbá tokáíye kwésivo kesí kwaásí Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áimbá kwésewe. ¹¹ simátíménda isáaro. aaváúmó usaipakéné kumpéráipakene ó'on-ó'on-ayampakene sáwívarawai tóyo ésa Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a mésa kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe toómbá nánááombanivo ¹² mindárau tisaavutantambo uráawai miwí túma maé kwéiyesa sésa Áánútu kawááipata ménaumne kwésewai tí'maena túnkwi-ayampa'a tiyuwáínasa ivi'á kwétesa sáwí'a umái mésa túwááyaamba akévundanaaowe Ísu simátiména ¹³ Áró máani i-kwáásítí kawáánátávéna séna emó kentávémó séndantemba mirá onaná asóvanivo ená naaúmpa'a kwaaó súwana mitáwai kwená kwayó'ná'á asóvamaguraiye.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mááka 1:29-34, Áríku 4:38-41

¹⁴ Ísu Pítaana naaúmpa'a uména awánómba Pítaa aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowana ¹⁵ ayáánka'a tátorowana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

¹⁶ toómbá timúwasa enónka'a taraváá-kwámbó tirumpimbó máyon-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana aái séna taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa kóuwana tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraiye. ¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna Ísuntavena séna sí'o kwéimba asóvasinkena sí'o kwéimba ánásamasinkaraiye agaimaréna sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísun-ánaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Áríku 9:57-60

¹⁸ moórá-tawai sáwívarawai tóyo ésa Ísuna egwaa'á máyówana tuwánéna kwená kwaásiyavena séna monkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwana ¹⁹ moóráwai amáámba sún-kwaasigo téna séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne súwana ²⁰ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna emó sénda sún-da-aimba imáyáa uwo. kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégwaumne súwana ²¹ moóráwai kwenánaemba kwakówai séna anóndakoo máyáanana kesivo puwína'a utamánke'a enánaemba kwaránaumne súwana ²² Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá kesínaemba kwaraaó Ísu siráíye.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mááka 4:36-41, Áríku 8:22-25

²³ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kúmba ²⁴ Ísu aún-kwaigurówana minkwaaúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa ²⁵ inkaisésa Ísumba koaúsesa sésa Ísóigo puwúnavaíya súwa'naa

uwo suwaná ²⁶ nóintavaiya kwéinkaiseo. kentáv'é'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo séna usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ²⁷ táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá maitíyukain-kwasai.

Mááka 5:1-17, Áríku 8:26-37

²⁸ simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá Káriri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá Ísu mindómpí-sípívínkémbá ásávowasarai kae'nárai kwenópa'a tiráái. minkáé'nárai taraváá-kwámbá tirumpimbá máyowasarai kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a mésarai túwáávíte kwéuyasa kwaási inkaisésa minkáé'náraino máyóyapa'a íma kwéguwasarai minkáé'nárai Ísunopa'a tésarai ²⁹ anónka'a sésarai Áánútu ááninkoo sínkami-kanaa íma tiráísasa sínkaminierai kwéteno suyasá ³⁰ egwaa'á sáwíva-poima mésa umá kwénowasa ³¹ minkáé'nárai tirumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa sésa si'mátuweyaamo e mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná ³² mirán-oro súwasa taraváá-kwántómbá minkáé'nárai tirumpinkémbá kárúwesa pói-tirumpimba kovérówasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpintá kumpérómbe putásowasa ³³ póira'o tavikówai awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa póigomo úne Ísumo minkáé'náraino umátinkone mósimatim-besimati uwasá ³⁴ isésa koawánanqe sésa kumbá koawánésa Ísuntavesa sésa maambárává'á ívá siyuwéya kóaaó siráawe.

9

ísu aísamai pukówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mááka 2:1-12, Áríku 5:17-26

¹ suwaná Ísu kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívímbá usámaaisena kúmba kwená naaópa'a marapá'á ásávowasa ² évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaaivímbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkówana Ísu tuwánéna taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawé'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ³ amáámba sun-kwáásí keáímbá sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo minkwáásígó Áánútumba aká'áámba kwésimankaiye suwaná ⁴ Ísu miwítí imáyáa tuwánéna nóra séra mirá-sáwí-imáyáá kwéoo. ⁵ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síi. kampará síiyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavenamo sénamo usásine eyáárika'a kwaaó sínasamo ésa áraira síi. kampará síiyo awánanaaowe. ⁶ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ⁷ usásinena kwená

naaópa'a kúwasa ⁸ máyówai Ísumo úmba awánésa táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu minkwáásígómbá asirayámbá ámisana póna mirá uráiyé sésa táátavesa ésa tiyáamba tóipimba áákaawe.

Ísu Mátíyumba ááyarain-kwasai.

Mááka 2:13-17, Árúku 5:27-32

⁹ suwaná Ísu tuwéna kwéna awánómba moóráwai áwí'a Mátíyu táákísimo máyón-daumpa'a máyowana awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaeemba kwa'maéna kúwasa ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Mátíyuna naaúmpa'a umésa toómbá nowasá sáwíwarawai táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé mindáúmpá'á umésa nowasá ¹¹ ámáán-kawaa-kwaasi awánésa Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa esa sésa kentí anóndako nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé toómbá kwénaiyo suwaná ¹² Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáimo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáási kwétuwa'naa-iyé. ¹³ mindáyave'a arupí umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáé sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáé sé'a kunkáumne. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune siráimba mindáyave'a imáyáa é'a mirá kwéumpo mináínkóná ááimba isé'a mirán-oro Ísu siráiyé.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mááka 2:18-22, Árúku 5:33-39

¹⁴ súwasa Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásí Ísunopa'a tésa áísaa esa sésa keséya ámáán-kawaa-kwaasiye moórá-mora-tawai Áánútuntaveta imáyáa éta toómbá íma kwéneta námúnaawe su'mai kwésumpo ená kwayó-kwáásí íma mirá ésa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁵ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwísé máyainasa aamoi ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoj nánááowe. naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówiyasa minkánáamá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináimbá siráiyé.

¹⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantaamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúná-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúná-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúná-ampantaraani'a íma íníye. ¹⁷ aúná-anda-aran-domba ááéeraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúná-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye. mindáyavesa aúná-anda-aran-domba aúná-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawana minándá-árán-dóné misípísípí-áúwárásí-anaveune kawe'á umái kwáyáiyé Ísu siráiyé.

inaamarúgónté aaraigóntéi kwaasái.

Mááka 5:22-43, Árúku 8:41-56

18 Ísu mináimbá kwésimatimumba moórawai mono'-nánká'ó kárakwirowai téna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna séna kesiyáámumba kwéuwivo tiré ane'á koyátorenana usásinaino súwana 19 Ísu usásinena kwená kwayó-kwaásiyé mindákóe kumbá 20 moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naeeyámba kwéankowana miníninkó Ísun-ánaaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói árááira'a koyátorena 21 imáyáa éna séna kwená unáánkwátói árááira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye-imayaa éna koyátorowana 22 Ísu kwanténa awánéna séna kesímánaako áá'a íma kaíno. kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáiyé súwana minkánáá kawé'á umái méráiyé.

23 kawé'á umái máyowana Ísu kwéna mono'-nánká'ó kárakwirowaina naambó kwáyonka'a kwéna awánómba torupamáimo máyón-kwaasi uwíremba kwésesa anón-ivi'a kwétowana Ísu tuwánéna 24 séna máápa'a kúmóro. minárásígó íma pukáivo úwoi aúmá kwaig-uráiyé súwasa Ísuna awíráái suwaná 25 Ísu ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwawana minárásígó pukópa'a iyéna ayáánka'a tátowwana minárásígó usásinowana 26 Ísumo ún-aimba kóyáwé uráiyé.

Ísu túramba kavikóndarai kawé'á umátínkarain-kwasai.

27 mináimbá kóyáwé úwana minkákémbá Ísu aampa'á kumba kae'nárai túramba kavikóndarai kwenánaaemba kwa'maésarai kwésarai anónka'a sésarai Tévitina akún-ándárakéwái ómpo arunkái umásinkaaosuyaná 28 kwégwena naaúmpa'a umáyowasarai minkáé'nárai kwesé umáyóyana Ísu tísaa ena séna kentávékai sékai súramba kanaán-umai kawé'á umásinkaniyewa kwéseyo Ísu súwasarai anóndakoo kanaán-umai mirá íniyone suyaná 29 kentávékai miráyavekai áraire séyamba póna túramba kawé'á íno súwasarai 30 túramba awánamai kawé'á uyaná Ísu asiramái simátimena séna kemó únda íma simátímékaiyo súwasarai 31 ivátuwesarai kwemó úmba mósimatim-besimatimba uyaná kóyáwé uráiyé.

Ísu áama turuvíyán-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

32 minkáé'nárai kuyasá évakarawai moóráwaimba áí'maesa Ísunopa'a máánkara. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyontavena minkwáásígó íma aái kwésuwasa áí'maesa Ísunopa'a máánkówana 33 Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aái súwasa sáwívarawai awánéna táátavesa ésa sésa Ísareri-kwaasiya éta naaóvá'á mirám-báyái íma awáraundaya ívékwarata íma kwéawanaumne sumbánivo 34 amáán-kawaa-kwaasi sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

35 Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena mono'-náúmpímpá'á uména Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba áséi-aimba simátíma'maena iyéna ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvatatinkaraiye.

36 Ísu mirá kwéuwasa sáwívarawaimo tóyo umbá tuwánéna séna sipisípíra'o ímo kárakwirawaimo ímo máyáísasamo sipisípímo sáwí'o umáímo nááóntemba mirá owasá íma túwa'naa úmae kwénaaowasa

sáwí'a kwéowe séna arumbá umátinkena ³⁷ kwaásima Áánútumpa'a tígwaé-imayaa éna kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránaáon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a ³⁸ kígaugona avowámpa'a námúnaa síyana mayái-kwáási ti'maránasa mintómbá akaránaáowe Ísu siráíye.

10

Ísu kwená kwaási mayáír'á ti'mákain-kwasai.

Mááka 3:13-19, 6:7-13, Árúku 6:12-16, 9:1-5

¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi asóvatatinkai-asirayamba tímakaiye.

² asirayámbá tiména kwená mayáír'á ti'maréna séna kesí aantá-kwaasin-owe súwai túwí'a moóráwai áwí'a Sáimoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai Sépéti ááninko áwí'a Yémési moóráwai Yémési áváko áwí'a Yóni moóráwai ³ Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu moóráwai áwí'a Tómaasi moóráwai áwí'a Mátíyu kwemá táákisi mayówai moóráwai Árávíasi ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Tátiyasi ⁴ moóráwai áwí'a Sáimoni kwemá Árómaani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanáe siráíwai moóráwai áwí'a Yútási Isakérióti kwemá naaénba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á ágaráátinkaraiwai miráumai-kwaasi Ísuna kwayó-kwáásímán-owe.

⁵ Ísu minkwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi ti'maréna séna kosimátíma'mae nááóro. ó'onkaa-kwaasiti naaópimpare Sámériyaa-kwaasiti naaópimpare íma naae'a ⁶ kentí kwaási Ísareri-kwaasiti naaópimpa'a nááóro. sipisípira'o ímo kárákwiraiwaimo ímo máyáísasamo sipisípimo sáwí'o umáímo nááóntemba Ísareri-kwaasi mirámó kwéomba ⁷ kosimátíma'e sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááimba ááimba kwéasaiye kosimátí'mae nááóro. ⁸ tí'o in-kwáási asóvatatinke'a púwón-kwaasi usásintinke'a túmo karáin-kwaasi túma kawé'á umátinke'a taraváá-kwámbá tirumpimbá máyáan-kwaasi maitíyúwáanasa kónááowe. mimbáyáígóná asirayámbá úwoi timúna'a íma óntamba meéyámbakaavo úwoi kawé'á umátínkáaro. ⁹ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. óntamba íma unáámpimbá áitumae'a kwé'a ¹⁰ toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai-anaamba íma maimaé'a kwé'a tááúmba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. túwa'naa ónááowai kárákwiyonaovo évaka-tantaa'o íma maimaé'a úwoi koró.

¹¹ Áánútun-ai simátimenaaontave'a moórá-naopa'o kwíyamba keinárawa'o naambó timíndawaimba avakáá é'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹² moórá-naumpa'a iyíyamba máyaiyan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro síyasa ¹³ keinárawa'o kárákwiyianamo éna Áánútu kawé'á umátinkanivo ímo kárákwiyianamo éna Áánútu keináraware su'mai kawé'á umátinkaniye. ¹⁴ moórá-naopa'o kwíyamba naambó

Ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópakenkwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwaéntenkaani'a oró. mindáúmpará'i. mindáópara'iyó. tuwé'a koró. ¹⁵ simátíménda isáaro. Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'ó Sótómu-naopare Kómóraa-naopare méraan-kwaasi sáwí'o uráantavena sáwí-meyamba timíníye. keinárawa'o tínaaembo umátimenaaoon-kwaasi sáwí-meyamba timíníye. minkwáásiyóntí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiyeti sáwí-meyankomba usáyaaitaniye Ísu siráíye.

sáwí'a umátinkanaaon-kwasai.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna simátíménda isáaro. sipisípimo kwisanamó áwááisaantemo in-iyánkómó intenkáámbó onkwáásívimbá ti'maránumne. kawer-ímáyáágwára-kwáásiráámbá umái mé'a sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma anondá sáwí'a é'a paru umái máéro. ¹⁷ kárákwiyoro. mono-káwáá-kwáási keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aavimbá maitinkesa mono'-náúmp'á mótinkesa túwíruku'-nesa ¹⁸ kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aavimbá maitinkáíya'a miwí kesáái simátíme'a ó'onkaa-kwaasiyonte kesáái simátimenaaoowe. ¹⁹⁻²⁰ aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinkenaimba sénááovo kentivon-amankó sénááon-aimba úwoi táaka tinkáína'a sénááowe.

²¹ évakarawai tív'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáímo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. ²² kentáv'é'o asiramáímo máyáantavesa tiyámba umátinkesa mirámó kwéomba ímo ivátuwesamo kentávésamo asiramáímo méwai Áánútu kawep'á métinkaniye.

²³ moórá-naopa'o méwasamo sáwí'o umátinkewa'o é'a tiyuwé'a isaaisé'a ó'on-daopa'a koró. simátíménda isáaro. Ísareri-kwaasiti naaó'-nao'a simátíma'mae kwénaaiyana mimbáyái íma ánásaraindara'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai moórágwara'a kumónaumne. ²⁴ ívé-kwaasigo kwéagaraarankaiwaimba íma kwéusayaaaitaiye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasi íma kwéusayaaaitaiye. ²⁵ ívé-kwaasigo agaráárankainda-kwaasigomo índantemba íníye. mayái-kwáásígó kwená anón-kwaasigomo índantemba íníye. miráumai kemá anóndako únasa simái sáwí'a umásinkesa sésa taraváá-kwántóntí kawáánákó áwí'a Píyésepu iyémá kwésewe. mirá kwéseмба pósa kesí kwaási simái ávááraumai sáwí'a umátinkanaaowe Ísu siráíye.

²⁶ Ísu simásuwena séna mináímbá imáyáa é'a kwaási-taaroí íma inkaisé'a máéro. aúp'á'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. mindáyave'a kwaási-taaroí íma inkáiséro. ²⁷ aúp'á'ó simátíménda avora'á simátíméro. keinárawa'o simátíménda-aimba sáwíva-kwaasimo torupenká'á simátíméro. ²⁸ tínkamiya'o puwónááon-kwaasi-taaroí íma inkáiséro. miwí kentimambá íma tínkambai

ánásanaaovo Áánútun-aarooye su'mai inkáiséro. kwemó éna sáwí-marupa'o iramó kwégaindava'a tógwarare timankwáraré tuwáinasa ménaaowe. ²⁹ maarán-áimbá imáyáa oro. sáwíyan-dumama téntékaandumama kae'-númámá sáwíyan-ontankakemba siyáánkai-toyaaraamba kwémeyan-ovo Áánútu kíraan-dumama kárákwirena ímo kanaán-iyé sínanamo éna íma puwéna marapá'á kumínivo ³⁰⁻³¹ sáwíva'-numama Áánútu aúranka'a íma anón-tantaa'an-ivo kwaási anón-tantaa'a owaná póna kárákwirena amápa-tantaa'a kwéawanena kenti'nótáugwara'a kwétaampamai kwéawanaivo íma táá'a kaíno Ísu siráiyé.

*Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.
Árúku 12:8-9*

³² Ísu mináimbá simásuwena séna amáparawai túranka'a kentávésa sésa kesí anóndakoman-iyé siyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ³³ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kesivo kwíyómpakewai aúranka'a sínaaemba umátimenaumne Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna kentávé'a maarán-ímáyáa íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáiyé. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínka'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai aaisambá sénááowe. ³⁵ ívékwara aanogwara'a kesááiyavesa maará ónááowe. avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávúkowe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. ³⁶ moóráwai kwenamáárawi kwená namuro-kwaásiráámbá umái ónááowe. kesááiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínka'a ónááowe Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu mináimbá simásuwena séna kesí kwaási-i'a ónáe siyawai aiva'á tinóvwíye táánimbaare tiyáámúmbaare tirumbá tímésa naaémba kembá tirumbá símémba uwóví'an-owe. ³⁸ kemá puwónaundataima ságwaata'mae'a kondantembá kesí kwaási-i'a iyawaima umbai-yántáá'á timíyasa minúbái-yántáá'á íma maimaésa sínaaemba kwaránáaomba uwóví'a ónááowe. ³⁹ tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'a umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááímo táínda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna ti'maráandawai kentáái isáiyawai kesááigwara'a isánááowe. kesáái isáiyawai si'mákaiwain-aaigwara'a isánááowe. ⁴¹ Áánútun-aaí simátimindawai évakarawaitopa'a kwínasa sésa Áánútun-aaí kwésimatimendawai ónda pó'a enáái isánaumne siyawaima kwésimatimiwaimba Áánútu kawé'-mékámbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-békámbá tímíníye. arupí umái máyáiwai évakarawaitopa'a kwínasa sésa arupí umái máyaandawai ónda pó'a enáái isánaumne siyawaima arupí umái máyainda-kwaasigomba Áánútu kawé'-mékámbá aména kwéisaiyawaigwara'a mirám-békámbá tímíníye. ⁴² kesí kwaási awánésa sésa úwoisan-kwaasi imbánivo Ísuná kwaási-i'a uráimba pó'a áwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'i'a nombá amíyana Áánútu kawé'-mékámbá tímíníye Ísu siráiyé.

11

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Árúku 7:18-35

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi mináyáátáár-áímbá simátímatuwena mimbárává'á tuwéna ó'on-o'on-daopa'a kwenáái kosimátíma'mae kwégwena kwená kawer-ámbá agaráátinkariye.

² agaráátinkowana Yóni ándá-naumpa'a máyonka'a Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti ún-aimba iséna kwená kwayó-kwáásí ti'marówasarai Ísunopa'a tésarai ³ áísaa esarai sésarai kumíníyonemo sirááwaiya'ono. á'owawa ónómpo kumíníwaina amu'maránaumno suyaná ⁴ Ísu séna tayauwerékai isááyamba awánááyamba Yónimba kosimámekai sékai ⁵ túramba kavíkáiwai túramba awánamai kawe'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéisaawana túma karáiwai kawe'á kwe'á umái tísamaima kwétaawana túma karáiwai kawe'á kwéumatinkena puwón-kwaasi kwéusasintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna ⁶ kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawe'á kwéiye siyé Yónimba kosimámekaiyo Ísu súwasarai kurááiye.

⁷ Yónina kwayó'nákai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-ai amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáísa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkaán-kwáásí Yónima iyé-ímáyáá uráao. Yóni íma mirán-kwáásímán-ivo asirayán-kwáásímán-iyé. ⁸ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáásí kawer-únánkwátóigwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. ⁹ nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-ai kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé Áánútun-ai kwésiwaiman-iyé. árai'a simátime'a sé'a kwemá Áánútun-ai siráawai usáyaaitaraiye. ¹⁰ Áánútun-ai aúváivimba Yónin-ai simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwqimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiyíniye siráaiye

agaimaréna siráimba Yónintavena siráaiye. ¹¹ simátíménda isáaro. Yóni nombá pétinkaraiwaina mayáígó amápa-kwaasiti mayáígómbá usáyaaitsana Áánútu kawe'á umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawe'á umátinkaniye. ¹² Yóni nombá pétinkaraiwai Áánútun-ai simátimindayavena ááimba ásárainkakemba ívékwara'a évakarawai Áánútu kawááipa'a iyóvo sésa aambá itánáe sésa anóm-bayai máyáawasa évakarawai aamoí ésa Áánútu kenká'á kawááinkwae kwésewe. ¹³ naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowaiye Mósesiye Áánútu kwená kwaásimo kawááinimba paáriníye-aimba suwaná naaémba Yóni paáruraiye. ¹⁴ naaóvá'á Íráiyaa maémáiwai ókwara'a paáriníye-aimba suwa'á mináímbó siráan-aintave'a áraire sewa'á kemá sé'a Íráiyaantavesamo siráamba Yónintavesa siráawe kwésunda mináíntávé'a áraire seró. ¹⁵ kwéisaawai ísámai kawe'á oro Ísu siráaiye.

¹⁶ Ísu mináímbá simásuwena moórá-áinkwara'a simátimena séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. mirán-kwáásirááni'a

kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aávéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa imá tiré'a taseró. ¹⁷ moórá-ya sùna'a íma táásá uráawe. ivi'á taan-iyá sùna'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói urántemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ¹⁸ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwará'á íma kwénaisasa kwentávésa sésa taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-iyé kwésewe. ¹⁹ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwará'á kwénaunasa kentávésa sésa ándá-aran-donte toónté námæ iyíwaima póna táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásiti kwaásiman-iyé kwésewe. ánívo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáímán-iyé kwésewe Ísu siráíye.

íma aai ísaraan-kwasai.

Árúku 10:13-15

²⁰ moórá-mora-tawai Ísu naaó'-nao'a kawe'-má'yái ímo awánaraambayai mayówasa awánésa sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'o ímo tuntávéna Ísu asiramái séna ²¹ keinárawa'a Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. naaóvá'ó Táyya-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraambayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ²² mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyya-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómbe timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíníye. ²³ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyona. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe. naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasivimbo kawe'-má'yái ímo awánaraambayaimo kwémayaawandamo awánarekai miwítí sáwí-mayai túwówana póna Áánútu mindáo'a íma ánásasuwowana ívé'a úwoi kwáyáisino. ²⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Sótómu-naopaken-kwaasi sáwí-meyamba anómbe timíníye-imayaa kwéowe. ánívo kentí sáwí-meyanko Sótómu-naopakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaitaya-sawi-meyamba timíníye Ísu siráíye.

kesópa'a teró siráin-kwasai.

Árúku 10:21-22

²⁵ minkánáá Ísu Áánútuntavena séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme ²⁶ mirámó iyávéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu Áánútuntavena siráíye.

²⁷ Ísu mináímbá simásuwena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma suwánaraavo

kemá kesivo ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma awánaraavo kesivombá pó'a keyáá kwená ááimba awánaraumne. kesivoná ááimba simátimenae únda-kwaasi kanaán-umái kesivona ááimba kwéawanaawe.

²⁸ kentí mayái umbai-máyái kwémayaawana kentópa'a umbai-yántáá'á kwáyáiwai kesópa'a tiya'a kentí imáyáa aúnái'a umátinkáana'a paru umái ménaaowe. ²⁹ kemá kesúma íma maé iyé'a paru umátinkaundawai úna'a pó'a kesí aambá kawe'á umái awáné'a kesáái taagwiyavíya'a kentí imáyáa aúnái'a umátinkáana'a paru umái ménaaowe. ³⁰ kesááimo taagwiyavónááomba íma umbái táinana timénaunda-mayai kawe'-máýmán-iyé Ísu siráiyé.

12

Ísu savaatirár-áímbá siráin-kwasai.

Mááka 2:23-28, Árúku 6:1-5

¹ minkánáávimbá Yútaa-kwaasi agándaan-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé kígauvimba úwíti-ton-kigauvimba kwéguwana kwená kwayó-kwáási táái tinkówasa úwíti-aramba kútúmai áxima pítuwesa kwénowasa ² ámáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa tuwánaao. agándaan-kanaama aambá áumbakaawasa mirá kwéowe suwaná ³ Ísu séna naaóvá'ó Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéneña kwená kwaási timúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némaembanivo mono'-máýái máyón-kwaasi némaembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ naaóvá'á Mósesi simátimakain-aimba aúváivinkemba awánaraawe. Áánútuntavesamo ísámimo póimo tuvú'máimo kwéagayaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mayái kwémaesa agándaan-kanaagwara'a mayái kwémayaawasa mirámó kwéontavesa íma aái kwésimatinkesa sésa sáwí'a kwéowe íma kwésewe. ⁶ simátime'a sé'a keinárawapimba kwémayaunda-mayaigo anóm-bono'-naumpa'o kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraivo agándaan-kanaa mono'-máýái-kwáási mayái kwémayaantave'o ímo sáwí'o kwéowe senkákémbá kesí kwayó-kwáásiyávé'a sáwí'a kwéowe íma seró. ⁷ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna póimo tuvú'máimo agaimáimo símémba kanaán-ivo tirumbó kwéumatinkaamba anón-aamoi kwéune siráimba mináinkóná ááimbo isé'o kwarékai ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá íma maitinkáasino. ⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaara'o kwaásimo mayái kwémayaamba kendéimán-iyé Ísu siráiyé.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mááka 3:1-6, Árúku 6:6-11

⁹ Ísu mivá'á tuwéna mono'-náúmpá'á iyúwana ¹⁰ mooráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa aavimbá mayankánáe sésa Ísumba áísaa esa sésa agándai-kanaama mayái aambá áumakaan-kanaama póna áí'o in-kwáási asóvamankai-mayai mayáinda ámáámba araisíni.

íya araaísíníyo suwaná ¹¹ Ísu tísaa ena séna keinárawapinkemba kentí sipísípi-poraa' o maipímbo pékaina' o é'a agándai-kanaara' a ááéma mósá asínánááo. owé á'a mirá ónááomba ¹² kwaásigo sipísípi-poigomba usáyaaitaraimba póna agándai-kanaa á' o in-kwáási asóvamankanimba kawé'á ena áamámba íma araaísíníye simátímatuwena ¹³ ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaao súwana ayáámba árútuwawana kawé'á umánkowana ó'on-ayaankaamba úwasa ¹⁴ amáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpákémbá kumésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya' iyo sésa amááyu-aimba siráawe.

Ísu Áánútuna mayái-kwáásigóná kwaasái.

¹⁵ amááyu-aimba sun-táámá Ísu iséna mimbárává'á tuwówasa sáwívarawai kwenánaaemba kwárówana tí' o ún-kwaasi amápa'a asóvatinkena ¹⁶ asiramái séna kemó umátinkaunda-aimba íma simátíméro siráíye. ¹⁷ mirámó úmba naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'á Áísáya sirónka'a póna Ísu mirá uráíye. Áísáya agaimaréna séna Áánútu séna

¹⁸ kwembá usásinankaraunana kesí mayái-kwáási isa'á kwená imáyáa kwé'e'a aamoí kwéumanke'a aai senaná kesimankó kwesé máyainana ó'on-o'on-kwaasi amáparawai kesí arupí-aimba simátimena ¹⁹ íma aaisambá tiyéna íma anónka'a séna naaópa'a kwénaaena íma anónka'a séna ²⁰ Áánútunopa' o ímo asiramáímo máyáan-kwaasi íma tiyuwéna kawé'á umátinkaniye. mirá úmae iyéna mayái maimaé iyéna íma ivátuwainana kesí arupí-ainko usáyaaitena kwáyainasa ²¹ ó'onkaa-kwaasi kwenáwí'á isésa sésa árai'á súwa'naa íníwaiman-íye sénááowe

Áánútu siráíye sirónka'a póna Ísu mirá uráíye.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mááka 3:20-30, Áríku 11:14-23, 12:10, Áríku 6:43-45

²² moóráwai maúmba kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna minkwáásigó íma aai kwésuwana aúramba kavíkówasa á' maesa Ísunopa'a máánkówana Ísu mayauwéna minkwáásigómbá kawé'á umánkowana kwemá aai súwana aúramba awánówasa ²³ sáwívarawai táátavesa ésa sésa mindá'á Tévitin-andarakemba paáriníyemo siráawaiya' i. ó'owa' iyo suwasá ²⁴ amáán-kawaa-kwaasi mináimbá isésa kampa'á sésa ímanivo taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'á Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye siráawe.

²⁵ suwaná Ísu miwí tááma iséna simátimena séna moórá-andama áái'á tiyésa pósa taainkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-naopara' i. moórá-akuna' i. usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái' o tiyésamo taaínkaa' o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentávé' o semba Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiyemo kwésemba ²⁷ ánivo Píyésepuna asirayánká' o taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánká'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áímbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁸ ánivo kemá Áánútun-amankona asirayánká'á

taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaawe.

²⁹ moórá-aimba imáyáa oro. moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáúmpákémbó umóyámbó mayáindayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmankenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayáníye.

³⁰ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba moórá-mora umáguraawe.

³¹ mindáyave'a simátíménda ísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwéumatinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáníye. ³² kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánívo Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwéna ívékwara naaénkwara'a íma maitiyuwáníye.

³³ kawé-táigó kawer-árámbá íyáísana sáwí-taigo sáwí-aramba kwéiyaivo taaéramba awánésa kawé-táigón-aramban-íye. sáwí-taigon-aramban-íye kwésewe. ³⁴ iyánkó póigon-araa'an-owe. sáwíre su'mai on-kwáásí mé'a pó'a íma kanaán-umai kawer-áímbá kwésewe. tirumpimbá kwáyáin-imayaaneí kwésewe. ³⁵ kawé-kwáásí kawer-ímáyáávinkémbá kawé'-máyaí kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaavo sáwí-kwaasi é'a sáwí-aimba kwésewe.

³⁶ simátíménda ísáaro. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba úwoi-aimbo ó'on-o'on-aimbo siráantavena tísaa íníye. ³⁷ kawer-áímbó sirén-kwaasiyavenamo éna arupí-kwaasiman-owe Áánútu séna sáwí-aimbo sirén-kwaasiyavenamo éna sáwí-kwaasiman-owe síníye Ísu siráíye.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:12, Árúku 11:29-32

³⁸ súwasa évaka'a ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sun-kwáásiyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa anóndakoo áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ³⁹ Ísu séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentávé'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináímbá imáyáa oro. ⁴⁰ naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkwonamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kaumbo-táwai maipimbá ménaumne. ⁴¹ Yónaa kaumbo-táwai anón-doyaako arumpimbá máyowana miín-kwítuwówana minkákémbá Nínívaanaopa'a Áánútun-aaí kosimátimuwasa isésa sáwí-mayai tuwésa Áánútun-aaí ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaítaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba Nínívaanaopaken-kwaasi keinárawa'a aaivimbá maitinkésa sésa Yónaan-aaí iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaítaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a

kwenáái íma isé'a sáwí-mayai íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe. ⁴² naaóvá'á kentíkwá'nára'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyááwínkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aii kóisánáe séna kwémena kuráíye. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínímba minínínkó keinárawa'a aaivimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aii taisaraumpo Sórómonimba usáyaaitarawai kentópa'a máyowa'a kwenáái ísómba íma ísámai kawé'á uráawe síníye Ísu siráíye.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Árúku 11:24-26

⁴³ Ísu mináimbá simásuwena séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávara ménaumno séna avakáá uwááena ⁴⁴ séna tayauweré'a kesí naambá kwaásigo arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiyú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ⁴⁵ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai tí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái méráíye. miráumai ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-mayai kwémaesa anómba sáwí'a úmaesa iyónááowe Ísu siráíye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mááka 3:31-35, Árúku 8:19-21

⁴⁶ Ísu kwésimatimumba Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa aai simámenaaontavesa máápa'a máyówana ⁴⁷ moóráwai Ísuntavena séna enanówe enáúnava'maare aai simámenaesa máápa'a máyáawe súwana ⁴⁸ Ísu séna kesinó nááwa'iyó. kesúnava'a nááwiya'o séna ⁴⁹ ayáándeí kwená kwayó-kwáásí agaráátinkena séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ⁵⁰ kesivo kwíyómpakewai siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesímánaa'maa'an-owe Ísu siráíye.

13

moóráwai ánáyumba tu'makáin-kwasai.

Mááka 4:1-20, Árúku 8:4-15

¹ mitáwai Ísu naaúmpa'a tuwéna Káríri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aai simátimindayavena úwasa ² sáwívarawai tóyo ésa kwená egwaa'á tamáyóntavena nompi-sípívimbá usámaaisena máyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimakaiye. ³ moórá-aimba simátiména séna moóráwai ánáyumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá túkúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávimbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná amímá ayáátáaka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye.

8 évakar-anayumba kawe'-márávímbá kunkwéna karuwéna anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráíye. 9 kwéisaawai isámai kawe'á oró Ísu siráíye.

10 Ísu súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa kwésimatimenda nóra séwa kwántámai-aimba kwésimatimeno suwaná 11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a kwéisaavo miwí imáyáa íma tímakaisasa kwéisaantave'a kwántámai-aimba kwésimatimune. 12 Áánútun-aaimo isámaimo kawe'ó iyawai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isésa mirámó kwéiyanamo éna Áánútu túwa'naa ínasa amápar-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo isámaimo kawe'ó ésa kampa'á sésa kawe'á umái kwéisaumne siyawaima tirumpinkémbá mináímbá maimayáína íma kwéniye. 13 kwéisaambanivo íma isámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. mirámó kwéontave'a simátimunda kwántámai-aimba kwésimatimune. 14 naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowai áwí'a Áísáya siráimba miwí mirá kwéowe. Áísáya séna

kwéisaambanivo íma isámai kawe'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. 15 miwítí imáyáao umbái kwétáisana táako aaimó isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaamo tuwésamo kesópa'o tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawe'á umátinkausino

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna siráimba Ísu siráíye.

16 Ísu mináímbá simásuwena séna simátime'a sé'a keinárawa'a kawe'ó umáímo awánaamba Áánútu kawe'á kwéumatinkaiye. kawe'ó umáímo isáamba Áánútu kawe'á kwéumatinkaiye. 17 simátíménda isáaro. naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowaiye arupí umái máyówaiye sáwíva-kwaasi keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma isaraawe Ísu siráíye.

18 Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna simátímatuwena séna moóráwai ánáyumba tu'makáin-ainkona ááimba súnda isáaro. 19 Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa íma isámai kawe'á kwéowana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. minkwáásí aampa'á kunkwáyáin-anayunkaamba kwéowe. 20 ánáyumbo óntankwara-maravimbo kúmimba maarán-ááímbán-íye. Áánútun-aai isésa aamoí ombánivo 21 íma tirumpimbá táto'mai kawe'á owasá Áánútun-aaiyavesa umbai-yántáári'a umátinkaantavesa Áánútun-aai ivátukaawe. 22 ánáyumbo karaampimbó kúmimba maarán-ááímbán-íye. Áánútun-aai isáámbanivo marapár-umbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óisan-imayaama úmae kwénaaesa mirán-ímáyááo Áánútun-aai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. 23 ánáyumbo kawe'-márávímbó kúmimba maarán-ááímbán-íye. Áánútun-aai isésa tirumpimbá táto'mai kawe'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái

kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaitamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-kwasai.

²⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai kwená kígauva'a kawer-ánáyúmbá áwí'a úwítí-anayumba u'makáisana ²⁵ moórá-no'waamba amááraawigwara'a tuún-kwaiguráawana namuro-kwáásígó téna arambó imo íyáí-uwitiraan-anayumba sáwí-anayumba avuvumpimpá'á u'makáisana ²⁶ úwítí anón-éna arambá íyáísana úwítiraan-damai u'makáiwai anón-isasá ²⁷ mayáí-kwáásí awánésa kígauugo avowánópa'a tésa sésa kawer-ánáyúmbá u'makáandavimba úwítiraan-damai náávakena mimpímbá kwáyáivo sewaná ²⁸ séna namuro-kwáásígó mau'makáiyé sisasá áísaa esa sésa táyuyuwanaumne sewaná ²⁹ séna ímanivo úwítí táyuyuwaavainivo túwéwana ³⁰ kwáyainana naaémba úwítí karepáína'a toómbó akaránááowaiyave'a senasá misáwí-úwítíráán-dámáí táúmai asááumai iramá kwégaindava'a tuwésa úwítí úramba áká'mai kesí toón-dáúmpá'á maránááowe Ísu siráiyé.

ttaaérankona kwaasái.

Mááka 4:30-34, Árúku 13:18-21

³¹⁻³² Ísu maarán-áinkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígó arambá imo ane'ó awánaraan-taeramba kígauva'a u'makáawana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiyé Ísu siráiyé.

³³ Ísu maarán-áinkwárá'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moórá-ininko péreti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intoráiyántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna anón-kwéiyé Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu kwaásiyomba aai simátimenaé sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aine su'mai simátímakaiye. ³⁵ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai sirónka'a póna Ísu mirá uráiyé. kwemá agaimaréna séna simátíménda kwántámai-aimba simátimenaumne. Áánútu maramá tarórirainka'a aúpá'ó kwáyom-bayaigon-aai imo ísaraan-aimba simátimenaumne siráiyé agaimaréna siráimba Ísuntavena siráiyé.

sáwí-anayumba u'makáin-ainkona ááin-kwasai.

³⁶ Ísu mináimbá simátímatuwena tiyuwéna naaúmpa'a iyúwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa namuro-kwáásígómó moóráwaina kígauva'o sáwí-anayumbo kwéu'maraiwaina ááimba simásimiyo suwaná ³⁷ Ísu séna kawer-ánáyúmbó u'makáiwaina ááimba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai úne. ³⁸ kígaugona ááimba maramán-iyé. kawer-ánáyúnkóná ááimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasiman-owe. sáwí-anayunkona ááimba Sáátáánigona kwaásiman-owe. ³⁹ namuro-kwáásígó sáwí-anayumba u'makáiwaina ááimba Sáátáánigon-iyé. toómbó akaránááon-kanaaona ááimba maramó

ánásanin-kanaaman-iyē. toómbó akaránááowaina ááimba Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaiman-owe. ⁴⁰ námáimo áú'maimo iravímbó agaisuwánááontemba naaén-kanaamo tinda mirá ónááowe. ⁴¹ kwaási úrandako kumpaáururaundawai kesí kwayó'nárawa'a kwíyómpakemba tí'maráanasa kesí kwaásivinkemba sáwí-kwaasi ó'owima sáwí-imayaa tíméwasa sáwí-amba kwégwaraawai kuntúkúmai ⁴² iramó kwégaipa'a tiyuwáiyasa mésa ivi'á tésa túwááyaamba akévundarewasa ⁴³ arupí umái máyáawai Áánútu kentivo kawááipa'a mésa aa'ó kwégaintemba mirá ónááowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyē.

Áánútu kwaásimo kawááin-kwasai.

⁴⁴ Ísu maarán-áínkwará'á simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. ó'oran-ontamba maravímbá utámarena ména pukáisana moóráwai téna taawánéna aamoí éna káátamarena mimbáramá meéyámbá ínintavena kwená óisamba maimái tímatuwena óntamba mairéna mimbáramá komeéyán-éna minó'órán-óntámbó ásámakaamba mairáiyē.

⁴⁵ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. moóráwai ameriyáamba meéyáambaraindayavena naa'ó-nao'a kwénaaena ⁴⁶ awánáinda moóráwai ó'oran-ameriyaamba makáinana awánéna kwená óisamba maimái kwétimena óntamba mairéna minó'órán-ámériyáambá komeéyán-umai kwémayaiyē.

⁴⁷ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyē. kwasen-únánkáámbá moóráwai nompímbá túwáísana ó'on-o'on-doyaa'a ⁴⁸ minúnámpímbá ógwitagwisana asináíndayavena umái kwéawanaisasa évakarawai áwa'naa umai asímbai áámááíva'a makésa kawé'-noyáá'á unáámpímbá áitesa sáwí-noyaa'a ivá'á kwétuwaawe. ⁴⁹ naaén-kanaa tínimba mirá íníyē. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kawé-kwáásivínkémbá sáwí-kwaasiyomba tí'mai ⁵⁰ iramó kwégaindava'a tuwáiyasa ivi'á tésa tí'o ínintavesa túwááyaamba akévundanaaowe simásuwena ⁵¹ kwená kwayó-kwáásíyávéna tísaa ena séna simátimunda-ainkona ááimba ára isaa'ó súwasa owé suwaná ⁵² Ísu simátimena séna ísáamba simátimunda-aimba simátiméro. moóráwai naankó avowá kwená naaúmpa'a ááéraan-tantaare aúna-yantaare kwáyáísana taaímbai kwená kwaási kwétimiye. mindánkó avowámó kwétimintemba miráumai ááéraam-bonor-aimpinkene Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimpinkene simátiméro Ísu siráiyē.

Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.

Mááka 6:1-6, Arúku 4:16-30

⁵³ Ísu mináímbá simátimatuwena mimbárává'á tuwéna ⁵⁴ kwenamáápa'a kúmba miwítí mono'náúmpá'á iyéna aai simátimuwasa táátavesa ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámísana kawé'-má'yái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ⁵⁵ kesáámó awánáúnda taainéí évaka-tantaa'o kwéiwai ááninkoman-iyē. Máriaa áánimba éna Yémési Yósépi Sáímoni Yútási tuwaaómán-iyē. ⁵⁶ kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. ⁵⁷ maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináímbá isénawa minásiráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana Ísu simátimena séna Áánútun-ai simátimíwai ó'on-o'on-daopa'a

kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵⁸ kesáámó úndanten-kwaasi póna íma súwa'naa íniye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé.

14

Yóni nombó pétinkaraiwai pukáin-kwasai.

Mááka 6:14-29, Árúku 3:19-20, Árúku 9:7-9

¹ minkánáá Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káriri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá iséna ² kwená mayái-kwáásiyávéna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwaiman-iyé. pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye sirái. ³⁻⁴ ááéma Éróti kwenáváko awainíngómbá áwí'a Erotiyasimba mairówana Yóni séna enáváko awainíngómbá aambá áumbakaawa mayááne simá-sima'a úwana Éróti ti'marówasa Yónimba koái'maesa ándáva'a máánkarowana ⁵ Éróti Yónimba inkamónáe súmba kwaási-taaroí inkaiséna íma inkánkaiye. kwaási Yónintavesa sésa Áánútun-aaí simátíwaiman-iyé suwaná Éróti séna Yónimba inkamónasa áwáá'a siyénaáowe séna íma inkaména máyowana ⁶ kwembó ánkaron-kanaamo túwana anón-tanomba kaumái sáwíva-kwaasi tímúwasa nowaná Erotiyasi ayáámúnko téna túranka'a araimá marówana Éróti aamoí umánkena ⁷ minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáiyá simásímína'a áméno. árai'a súnnda pó'a sísaina'a áméno súwana ⁸ anówamba koáísaa ena súwana anówama aaí súwana Érótinopa'a téna séna Yóni nombá pétinkaraiwai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ⁹ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áimbá séráin-aimba imáyáa éna toómbó naan-kwáásígwára'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ¹⁰ moóráwaimba ai'marówana ándáwinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ¹¹ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ¹² Yónina kwayó-kwáásí iséna anómba komaimái utamánkesa Ísunopa'a tésa tasimámakaawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinkena póna asirayámbá kwempímbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye Éróti siráiyé.

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 6:31-44, Árúku 9:10-17, Yóni 6:1-13

¹³ Yóni puwómba kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámúwana iséna tuwéna kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívímbá usámaaisena kwaásimo ímo máyaiyapata kónáe séna kúmba naaó'-naokewai mináimbá iséna marapá'á kóyo uwaná nompí-sípívímbá kwéna ¹⁴ marapá'á ásávomba misáwíva-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.

¹⁵ Ísu asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a tí'marénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesá toómbá meéyámbaráaro suwaná ¹⁶ Ísu séna toóntáá'a íma kwíya'a toómbá tíméro súwasa ¹⁷ miwí

sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-íníye suwaná ¹⁸ Ísu maimaé másíméro séna ¹⁹ sáwíva-kwaasiyavena mara'á máéro séna éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ²⁰⁻²¹ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mááka 6:45-52, Yóni 6:15-21

²² áítumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ²³ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaamo síndayavena omápa'a umáyowana no'wáamba aúkúwana Ísu kweyáá máyowasa ²⁴ kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avuvumpá'á máyówana maramá nénka'a kwáyowana anón-unda to'maé kwétena misípí tayáto'marowasa íma kumbá ²⁵ irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a túwasa ²⁶ non-avóvomayaapa'o kwénaaumba awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná ²⁷ Ísu avekáán-umai séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne súwana ²⁸ Pítáa simámena séna emó Ísóigo úrambo éma sina'á non-avóvomayaapa'a emó máyaandava'a konó súwana ²⁹ Ísu séna kanaán-ivo tiyó súwana nompí-sípívinkémbá kunásávena non-avóvomayaapa'a Ísumo máyopa'a kúmba ³⁰ kawé'á umái kúmba anón-undamo toróntavena imáyáa éna inkaisúmba nompímbá kunávekora'nara kwéena anónka'a séna Ísóigoo kembá tátoraao súwana ³¹ Ísu avekáán-umai ayáámba árú'mai tátorena séna anón-undamo toráintavai sáwí-imayaa e kesí asirayántávémó ímo imáyáamo óndayavai kunáveraane. kesí asirayántávái íma kaer-ímáyáá uwo súwasarai ³² nompí-sípívimbá usámaaisewana anón-undao maivaiyówasa ³³ nompí-sípívimbá máyówai Ísuna imáyáa mósá marésa sésa árai'a Áánútu ááninko óne siráawe.

Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mááka 6:53-56

³⁴ árai'a Áánútu ááninko óne sésa kwaauónóná menávápá'á Kénésárétimarava'a kumbá marapá'á ásávowasa ³⁵ mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi tí'maesa tóyo ésa ³⁶ sésa ená unáánkwátói-araaira'a tátoraiana tí'a étinkainkwaé suwasá tátórowana tí'a étinkaraiye.

15

tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.

Mááka 7:1-13

1 áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa sésa 2 ená kwayó-kwáási nóra isasá kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáamba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná 3 Ísu séna kentíkwá'námo simátímakaan-amaamba kwaré'a Áánútuna áamáamba kwéaraaisemba nóra éra mirá kwéoo. 4 Áánútu séna kentinóvowi túwí'a anómba oró. ániyo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Áánútu siráivo 5 keinárawa'o siráamba moóráwai anóvowiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna anóvowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontáv'é'a kanaán-iyé kwésewe. 6 mirá-sáwí'ó ontáv'é'a Áánútun-aaí tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégwaraawe. 7 kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árarir-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna 8 maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáíye. 9 kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'á sembá miraráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáá mósá kwémaraawe Áánútu siráíye Áísáya simái agaimakáíye Ísu siráíye.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mááka 7:14-23*

10 Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'a oró. 11 máápakentantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áínkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye siráíye.

12 súwasa Ísuna kwayó-kwáási kwenópa'a tésa sésa áamáán-kawaa-kwaasi emó simátimenda-aimba isésa áwáá'a aéesa kayóráamba íya isaánó suwaná 13 Ísu séna kesivo kwíyómpakewai ímo u'makáinanayumbo éna táúyuwaniye. 14 áamáán-kawaa-kwaasi tááyave'a íma anón-imayaa oró. miwí ímo aambó awánaakakemba tóikakemba kampa'á simátimesa sésa aambá agarátinkanaumne kwésewe. moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoivo mirámó ésaraimo ésarai maipímbá koyuvánkoyaaoye súwana 15 Pítáa séna kwántámai-aimbo simátimenda-ainkona ááimba simásimiyo súwana 16 Ísu séna kenkwará'á íma tááko pééi kwésisa'a mé'a isáambanivo íma isámai kawé'a uráawe. 17 máápakentantaa'o naawái tindáámp'á kunáyúsúgwinivo 18 aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. 19 tirumpin-ímáyáávinkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa kampar-áimbá simátinkesa simái sáwí'a umátinkesa 20 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráíye.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mááka 7:24-30*

²¹ Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáítóni-naopare mináyámpá'á kúmba ²² mináyámpákén-íninkó íma Yútaa-inimba póna Kénááni-ininko Ísunopa'a téna anónka'a séna anóndakoo Tévítin-andarakewai arumbá umásinkaa, taraváá-kwámbá kesiyáámúnko arumpimbá máyáísana sáwi'a umái máyáíye súwana ²³ Ísu iséna íma aái súwasa kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa asiramái sésa ai'mátuwaa. aasiyaasí mirá siváínivo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútu si'mákaisa'a Ísareri-kwaasiye su'mai túwa'naa e'a Ísareri-kwaasimo sipisípi-poiraan-umaimo kóyáwé kwéowai kwétuwa'naa-une súwana ²⁵ miníninkó Ísun-aóka'a mara'á kumbaéna séna anóndako súwa'naa uwo súwana ²⁶ Ísu séna iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo ²⁷ miníninkó séna anóndako árai'a sémpo iyáncó avowá owé sisaná toón-ayai takwémandaiye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa ínáyone súwana ²⁸ Ísu séna kentávái asiramái máyaanda-ininko sénda pó'a mirá ónaumne séna mitáwai ayáámúnkomba asóvamankaraiye.

Ísu sáwívarawai asóvatinkarain-kwasai.

²⁹ asóvamankena kúmba Káriri-kwaankon-awampa'a koukúmai omápa'a mara'á umáyowasa ³⁰ sáwíva-kwaasi kwemó máyopa'a kumbá tísamaimo tausokón-kwaasiye tiyáántámbo mavíkuron-kwaasiye túrambo kavíkón-kwaasiye aaimó ímo sun-kwáásiyé ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa kwenáísamaivimba mótinkowana asóvatinkowasa ³¹ tísamaimo tausokón-kwaasi kawé'á uwasá tiyáántámbo mavíkuron-kwaasi kawé'á uwasá túrambo kavíkón-kwaasi kawé'á umái awánowasa aaimó ímo sun-kwáásí aái suwasá misáwívaráwái awánésa áváaraumai táá'a kówasa Ísareri-kwaasiti Ísóigo áwí'a mósá makáawe.

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 8:1-10

³² Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyowasa tuwaná séna maankwáásiyómbá kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaísá'a sirumbá kwéumatinkaumne. tí'maráanasa miwítí naaó'-nao'a kónááombanivo aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainiye súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí sésa kavóná-marava'a sáwíva-kwaasin-ovo náánkakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ³⁴ Ísu tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáíyo súwasa avakaeté kwáyáísana esimái-noyaakwara'a kwáyáíye suwaná ³⁵ minkwáásiyóntávéna séna mara'á máéro séna ³⁶ avakaeté-tone noyááre maisokéna Áánútuntavena súwi séna mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásírá'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwasa ³⁷⁻³⁸ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóígwarare miráumai-kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áítumai ógwitowana ³⁹ Ísu misáwívá-kwáásí tí'maréna kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usámaaisesa Mágátani-ayampa'a kuráawe.

16

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mááka 8:11-13, Árúku 12:54-56

¹ miv'á Ísu máyowasa amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa árraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ² Ísu séna enáínka'o awánaamba aaváúma naaerírí'a vaisa'á sé'a aaváyaavimba aa'á káníye sé'a ³ aaváyaavimba awánaamba ainánkó aaváúma káátasuwaisa'a sé'a ívé'a aa'á tíniye kwésewe. kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á káníye. aa'á tíniye kwésemba mirán-tántáákóná ááimba awánaambaniyo Áánútumo ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe. ⁴ ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasi é'a Áánútuntave'a íma imáyáa é'a kentáv'é'a kwése'a Áánútumo ai'mákainamo e íma awánáúnda-mayai máyénata awánaanomomo kwésemba naaóvá'á Áánútu Yónaambo uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. naaóvá'ó anón-doyaako Yónaambo nawíkwonamo kaumbo-táwaimo arumpimbó méraintemba kemá kaumbo-táwai maipímbá ménaumne Ísu séna tiyuwéna kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi-i'a oró siráin-kwasai.

Mááka 8:14-21

⁵ tiyuwéna kúmba Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá marapá'á ásávesa kwená kwayó-kwáási pérétitomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná ⁶ Ísu amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-imáyáa kwéena kwená kwayó-kwáási simátimena séna intóráintantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpímbá kwémaraawana kwéintorena anómba intemba amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a kentúma kárákwimai máero súwasa ⁷ keáimbá sésa nóra séna mirá kwésiyo. péréti-tomba íma maimaéta túnanaya mirá kwésiye suwaná ⁸ Ísu keáimbó kwésunaimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáiyé-aimba kwéseo. kentáv'é'a íma sáwíyan-imayaa é'a anón-imayaa oró. ⁹ kanaán-umai toómbá tíménaunda ááémo uráundawaina ááimba íma táako pééi kwésiye. éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumi-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi tíméwánasa naráamba mintón-ayai nóraumi-unampina áíturaawara kemó uráundawaina ááimba íma awánaraawe. ¹¹ amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiyavaiye imáyáa é'a pérétimo intóráin-tantaatave'a kentúma kárákwimai máero-aimbo súnnda íma péréti-tontave'a kwésumpo nóra éra íma ísaraao súwana ¹² táako pééi súwasa mináínkóná ááimba ísówana péréti-tontavena íma siráivo amáán-kawaa-kwaasiye Sátúsi-mono-kwaasiye tááiyavena séna kárákwimai máero siráiyé.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mááka 8:27-30, Árúku 9:18-21

¹³ Ísu Sísáriya Vírípai-naokon-ayampa'a kúmba kwená kwayó-kwáási tísaa ena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawaintavesa amáparawai kentávésa nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁴ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakqandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaandawai áwí'a Yéremaya óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ¹⁵ Ísu séna keinárawa'a kentávé'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana ¹⁶ Sáimoni Pítaa séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne. Áánútu asirayánkwáráwái ááninko óne Pítaa súwana ¹⁷ Ísu séna Sáimoni Yónaa ááninkoma ónana Áánútu kawe'á kwéumankaiye. kesí ááinkona ááimba sénda kwaási íma simámévo kesivo kwíyómpakewai mináímbá embá simámísa isáánda póna Áánútu embá kawe'á kwéumankaiye. ¹⁸ simátíme'a sé'a enáwí'a Pítaawemo kwésemba mináwíkoná ááimba óntamban-iyé. anón-ontanka'a kesí naankáámbá ónaunda mindánkáámbá kesí kwaási-i'a owaná púwón-asirayanko íma usáyaaitaniye. ¹⁹ Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-asirayamba áména marapá'ó máyaanda sáwí'o ombá aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áumbakaiye. kawé'ó ombá ímo aambó aunóndanten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé simásuwena ²⁰ kwená kwayó-kwáásíyávéna asiramái séna Áánútumo usásinankaiwaima Yútaa-kwaasi kwésimu'maraawai úne-aimba íma simátíméro Ísu siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mááka 8:31–9:1, Áríku 9:22-27

²¹ minkánáa Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáási simátímena séna Yérúsaremu-naopa'a kondá Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sen-kwáásíyé sí'a índai'a umásinkesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisúwáanana Áánútu usásinankaniye súwana ²² Pítaa áí'maena kweyááva'a máankená séna Ísóigoo mirán-áímbá sénavo Áánútu íma owé sínasa séndanteni'a íma umánkanaaowe súwana ²³ Ísu kwanténa Pítaantavena asiramái séna Sáátánigo siyuwé kóaa. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésempo kesí aambá íma itaaó Ísu siráiyé.

²⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwená kwayó-kwáási simátímena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁵ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'á umái ménqaoovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésamo puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íniye. puwíyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako kumpaáruraandawai kesí kwayó'nárawa'a

kwíyómpakewaiye kesivoná asirayánkwará'á kumé'a amápa-kwaasimo úmae kwéiyomba imáyáa é'a miwítí meéyámbá timénaumne. ²⁸ árai'a simátíme'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a kemá kwaási úrandako kesí kwaásimo kwégawaaunda suwáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

17

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mááka 9:2-13, Árúku 9:28-36

¹ Ísu mináimba simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte kwenávako Yóninte umái tí'maena omápa'a iyumba miwíyé su'mai umésa ² miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana óipakemba aavúgómó inten-úwana kwená unáánkwátóirakemba sán-kena kwayání'a kówasa ³ awánomba kae-kwáásírái kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tíkwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁴ Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo maanká'ó maúndaya kawé'á imbá póta emó sinataamó éta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moóra endéi éta moóra Mósesindei éta moóra Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe siráiyé.

⁵ mirá kwésunka'a ainánkó sán-kámaena kwayání'a kámae kuména kunkáátowana mináínámpínkémbá aagíwé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'á kwená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne. kwenáái isáaro súwasa ⁶ kwená kwayó'nárau mináimba isésa marapá'á kumbésa táatavesa ésa tiyántámbá kwétowana ⁷ Ísu miwímó máyópa'a téna tine'á tátorena séna táá'a kaivó usásinaaro súwasa ⁸ awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátimena séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae iyóro súwasa ¹⁰ kwená kwayó'nárau Ísumba áisaa esa sésa amáámba sen-kwáásí Íráiyaa aiva'á paárínana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáúndawaiya naaémba paárinnyemo sembá nóra sésa mináimba kwéseo suwaná ¹¹ Ísu séna aiva'á Íráiyaa paaréna to'mayaa íniiye-aimba árair-aimban-iiye. ¹² simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a paárúwasa íma aúyésa sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkesa mirá uráantemba kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaiwa sáwí'a umásinkanaaowe súwana ¹³ táako pééi súwasa Íráiyaa siráimba Yóni nombá pétinkaraiwaintavena siráiyé siráawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mááka 9:14-29, Árúku 9:37-42

¹⁴ simásuwesa omápakemba kúmúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyowasa awánomba moóráwai Ísunopa'a téna aísamaivimba kumbéna séna ¹⁵ anóndako kesáánimba arumbá umánkaao. sáwí'a umái ména tanaamba váguvago kwéena aigaregó nonkáánéna aiyayaamba sápisimawisana nompíné iravíné tanaambá kwévamae kwénaaisa'a ¹⁶ ená kwayó-kwáásí máyáapa'a máankaunasa íma kanaán-umai kawé'á

umánkaraawe súwana ¹⁷ Ísu séna kentí imáyáa kae'náér-imayaama isa'á kentáv'é'a íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya'i kesé ménaumpo enáánimba áí'mae tiyó súwana áí'maena túwana ¹⁸ Ísu taraváá-kwántáv'éna séna auwé kóaaó súwana arumpinkémbá auwéna kóuwana miniyámpói kawé'á umánkowana kawé'á umái méraiye.

¹⁹ kawé'á umánkowasa naaémbó Ísu kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí tésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁰ Ísu séna Áánútuntave'o mayauwáníyemo sé'o asiramáímo máyáankakai mayaúwáísino. árai'a simátíme'a sé'a moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba ma'makáísana áruma kwikéna anón-tainambo kwéiyintemba kesé aráápamai sáwíyanka'a mé'a naaémba anóni'a umái aráápamai mé'a omátave'o sé'o kítímae ór-ayampa'a kóaaomo síyanamo éna mirá íníye. [²¹ Ísu mináímbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái amápa'a kanaán-umai mayánááontavena siráíye.]

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mááka 9:30-32, Áríku 9:43-45

²² Ísu kwená kwayó-kwáásí Káríri-ayampa'a torupamáí máyówana Ísu simátímena séna kembá kwaásí úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa ²³ sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisúwáanana usásisinkaniye súwana miwí tirunkó umbái taráíye.

táákísi-ontamba tukáan-kwasai.

²⁴ tirunkó umbái tówasa Ísu kwená kwayó-kwáásíyé Kápénéamu-naopa'a kumbá anóm-bono'-nankontavesa táákísi-ontamba kwémayaawai Pítaanopa'a tésa sésa ená anóndako anóm-bono'-nankontavena táákísi-ontamba kwétuwai. íya kwétuwaiyo suwaná ²⁵ Pítaa séna kwétuwaiye simásuwena naaúmpa'a iyúwana táákísin-aimbo ímo sirónka'a Ísu Pítaamba áísaa ena séna Sáímoniyo marapákén-ánón-kwáásí timááraawitopakemba táákísi-ontamba maésa ó'onkaatopakemba maésawa kwéompo nóran-imayaamo kwéemo e simásimiyo súwana ²⁶ Pítaa séna táákísi-ontamba ó'onkaatopakemba mairáawe súwana Ísu séna miráumai Áánútuna kwaásiya póta anóm-bono'-nankona táákísi-ontamba íma tuwánaundayaanivo ²⁷ áwáá'a sevái póta úwoi tuwánaundayaanivo nonkwaaúmpá'á kuré ánda túwénana kumína aiva'ó torénda-noyaa'a mairé óipimbo óntambo kwáyaina maimaé minóntándéí esáváíyé kentáváíyé táákísi móuwo Ísu súwana mirá uráíye.

18

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mááka 9:33-37, Áríku 9:46-48

¹ mitáwai Ísuna kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa taáísaa esa sésa Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba nááwa usáyaaitesa anón-kwaasi-i'a kwéoo suwaná ² Ísu moórá-iyampói ááyowana túwana avumpimbá aránkena ³ séna árai'a simátíme'a sé'a sen-ímáyáámó ímo tuwé'o iyámpóímo ímo usáyaaítanae-imayaamo ontembó

keinárawa'a mirán-ímáyáámó ímo íyanamo éna Áánútu kenká'á íma kawááiniye. ⁴ miníyámpóígó tísamaivimbo máintemba mirámó kwéowai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-kwaasivinkemba kwéusayaaitaawe. ⁵ kentávésa imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mááka 9:42-48, Árúku 17:1-2

⁶ Ísu mináimbá simásuwena séna iyámpóígomo kesááiyavenamo árairemo sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavesamo áraire kwésewaima kampar-áimbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówiyasa Áánútu kampa'ó síyawaima sáwí-meyamba anómbe timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwímaresamo nompimbó túwááwasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áimbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-iyé. ⁷ marapá'á máyáanka'a kesáái tuwésa sáwí-ampa'a kónááontavena ó'on-o'on-tantaako kwétavisiye. mirá-sáwí-tántáákó kwaikwai'a kwéimba pósa sáwí-ambo ó'owimo agaráátínkáawai sáwí-meyamba mayánááowe. ⁸ tiyáánkowa'i. tísamaigowa'i. sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaana'i. moórá-tisamaiya'i. arátúwáaro. kae-tiyááná'i. kae-tísamáiyá'i. kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-iyé. ⁹ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéímo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráimbo maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-iyé Ísu siráiyé.

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Árúku 15:3-7

¹⁰ Ísu séna úwoi-kwaasiyave'a úwoisamban-owe íma sé'a kárákwiyoro. Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwírá'á kárákwiraawai kesivo kwíyómpakewaina egwaa'á mésa miwí táái kwésimamevo kárákwiyoro Ísu siráiyé.

[¹¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyave'a tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáandayave'a kunkáumne.] ¹² sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisana misáwíwá-sipisípímó umó kwénaamba tiyuwéna moórámo áúyokwimba koavakáá eéména ¹³ awánénamo ímbá aamoí kwéena séna kesí sipisipi áúyokwimba áikaumne séna mimbóráwáiná aamoí anómbe éna sáwíva-sipisipi ímo áúyokombo úwoimo máyáawaiti aamoí sáwíyanka'a kwéiyé. ¹⁴ sipisípira'o kárákwiyowaimo áúyokwi-sipisipiyavenamo arunkómó umbaimó taintembá kentivo kwíyómpakewai kwená aampa'ó ímo kwégwaraan-kwaasiyavena arunkó umbái kwétaiye Ísu siráiyé.

kentí kwaási sáwí'a umátínkáan-kwasai.

15 Ísu mináimbá simásuwena séna ená kwaási Áánútuna kwaásigomo embó sáwí'o umánkainamo e kwempá'á mináíntávái kosimámínana kwewé su'mai máyaindara'a kosimámínana enáái isénamo arupí umánkainamo ékai kwesé esé kawe'á umái máékaiyo. 16 enáái ímo isáínamo e moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á simámiyo. Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna moóráwaimba aavimbá mayankánáe séna mináimbá isarewai kaerá'i. kaumbowá'i. tí'maena mátinkena áísaa umai isáníye siráimba mindáyavena ená kwaási enáái isáníntavena moóráwaiya'i. kaekóná'i. kotí'mai kwempá'á mé'a simámiyana kentáái isáino. 17 ániyo ímo isáínamo e Áánútuna kwaási torupamátinke enáái simátímínasa mésa simámiyana kwemó miwí tááimo ímo isáínamo e imáyáa e se Áánútuna aambó ímo kwáráan-kwaasiraamba éna táákisi-umoyan-kwaasiraamba kwéiye siyó Ísu siráiyé.

18 Ísu séna árai'a simátime'a sé'a marapá'ó máyáanka'a sáwí'o ombá aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a aambá áumbakaiye. kawe'ó ombá ímo aambó aunónaaonten-umai Áánútu kwíyómpa'a ména á'a mirá uráiyé Ísu siráiyé.

19 Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-aimba simátíménda ísáaro. marapá'ó máyáanka'a kae-kwaásigóráimó moórá-aintavesaraimo mimbórá-ímáyáámó ésaraimo kesivo kwíyómpakewaimo áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. 20 kaumbo-káé-kwaasi kentávésa imáyáa ésa torupamáí máyáamba túwa'naa ónaundayave'a miwísé ménaumne Ísu siráiyé.

21 Ísu mináimbá súwana Pítaa Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesí kwaási sáwí'o umásínkáva'o kwéiyomba mindáyave'a nóraumai-tawai íma aavimbá mayankéra íma imáyáa éra ivátuwanaumno. avakaeté-tawaima sáwí'a umásínkáimba íma aavimbá mayanké'a íma imáyáa é'a ivátuwaunda pó'a moórá-tawaimo sáwí'o umásinkaindara'a aavimbá íya mayankéra. íya imáyáa éra. ivátuwanaumno súwana 22 Ísu séna íma avakaeté-tawaiye su'mainivo úwoi mirá úmae iyuwó Ísu siráiyé.

óntamba ámakaintavai íma ivátuwaao siráin-kwasai.

23 Ísu séna sáwí'o umátínkáamba íma imáyáa é'a ivátuwaaromo súnda maarán-íiyávé'a sé'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá anón-kwaasigo kwená mayái-kwáásí óntamba kwááyu tímakena 24 tísaa ónái kwéimba anón-óntamba 10,000,000 óntamba kwááyu ámakaiwaimba moóráwai áí'maena móaminkwae séna íyísana 25 íma móamintavena óntan-anavo séna kwembá airé'a awainínkómbá airé'a kwená iyámpóíye kwená póíye kwená óísane maimaé'a ó'on-kwaasiti mayái mayáníntave'a miwí kwétime'a óntamba maimaé'a kemó tukáunda-ontankaamba umái másíméro sisaná 26 kwená mayái-kwáásigó aísamaivimba kumbaéna séna arumbá umásinkema simu'makéna'a óntamba avakáá-é'a amápa'a áméno sisaná 27 kwená anón-kwaasigo arumbá umánkena séna kanaán-ivo kwááyu ámakaunda-óntamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwaao sisaná 28 mayái-kwáásigó máápa'a kuména moórá mayái-kwáásigómbá awánéna sáwíyan-óntamba 100 óntamba ámakaiwaimba awánéna amósámba kumbapaména anónka'a séna kwááyoimo ámakaunda-óntamba avekáámbá simiyó sisaná 29 kwenáísamaivimba kumaéna séna

arumbá umásinkema simu'makéŋ'a óntamba avakáá-é'a áméno sisaná³⁰ íma iséna áí'maena ándáva'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba símínasa ayúránkáaro sisasá³¹ mayái-kwáásiyómbá awánésa tirumbá umánkesa miwítí anón-kwaasira'a kosimáméwana³² anón-kwaasigo iséna kwená mayái-kwáásigó sáwívar-ontamba 10,000,000 ontamba mairáiwaimba ááyaisana tisaná séna sáwí-mayai-kwaasi óne. kentávái arumbá umásinkao séndayave'a mirá é'a anón-ontamba kwááyu ámakaunda-ontamba íma imáyáa ónaumpo ivátuwe íma simiyó sé'a³³ sirumbó umánkaraundantemba moórá-mayai-kwaasigomba arumbá umánkááraamba sáwí'a óne séna³⁴ arumbá anómba sáwí'a umánkena ándáva'o kárákwiraindakonka'a móankena séna kwááyumo ámakaunda-ontamba amápa'a simína ayúrankaao sisaná ándáva'a ánkaraíye³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kentí kwaásimo sáwí'o umátínkáambo ímo ivátuwe'o imáyáamo úmae kwéiyianamo éna kesivo kwíyómpakewai kentí sáwí-mayai íma maitiyuwániye. óntan-anavomo intembá kesivo mirá umátinkaniye Ísu siráíye.

aarakwá'ó tasáéŋ-aimbo siráin-kwasai.
Mááka 10:1-12, Árúku 16:18

19

¹ Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Káríri-ayampa'a tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápár-áyámpá'á komáyowasa² sáwívarawai tóyo uwaná tí'o ún-kwaasi asóvatinkaraíye.

³ asóvatinkowasa amáán-kawaa-kwaasi sésa Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo maanántáváyá'i. ó'on-o'on-aintavaiya'i. awainínkómbá kanaarará auwániyo. mirámó énamo éna amáán-aimba araisíni. íya araisíniyo suwaná⁴ Ísu séna naaóvá'ó Mósesimo agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna Áánútu kwíyómba maramá tarórunka'a aaraigwára kwaigwára'á tarórunaiye.⁵ taróruna séna aaraigwára kwaigwára'á tatórunaundayavesa tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe Áánútu siráíye.⁶ mindáyavesa awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórá'i'a kwéowe. Áánútu aarai-kwaaí moórá'i'a umátínkaraintavesa íma tasáero Ísu súwasa⁷ miwí sésa naaóvá'á Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaíndawai aúvávimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráíye. nóra séna mirán-áímbá siráíyo suwaná⁸ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútu-un-ai íma ísóntavena mindáyavena Mósesi minámáámbá siráimbanivo Áánútu kwíyómba maramá tarórunka'a íma mirá siráíye.⁹ simátíme'a sé'a moóráwaimo awainínkó íma moórá-kwaasigoe kwénaaisana awaikó ó'on-aintavena ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

¹⁰ Ísu mináímbá simásuwena máyowasa kwená kwayó-kwáási sésa aaraimó kwémayaamba sénda-aimba kwáyáinka'a pósa mirá kwéovo ímo aaraimó maésamo úwoimo kwémaemba kawé'á kwéowe suwaná¹¹ Ísu séna amáparawai sen-áímbá íma kawé'á umái ísáawasa aaraimó ímo mayánááontavesa Áánútu asirayámbá tímakaiwai

mináímbá kwéisaawe. ¹² évakarawai moórá-mora-aintavesa íma aarai máyáawasa évakarawai tinóvowi sáwí-kwaasi tinkaraawai aarai íma máyáawasa évakarawai túmo sáwí'o umátínkaraawai aarai íma máyáawasa évakarawai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba isésa Áánútuntavesa imáyáa ésa aarai íma kwémayaawe. kanaán-umai mirá ónaumnemo kwésewai mináímbá isánááowe Ísu siráíye.

Ísu iyámpói kawe'á umátínkarain-kwasai.

Mááka 10:13-16, Áríku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawe'á umátinkena Áánútumpa'a námúnaa sínkwaé sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu simátimena séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpóimó kesópa'o tentembá Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwégawaaimba iyámpóimo kesópa'o tí-amba íma ítátinkaaro séna ¹⁵ miniyámpóirá'á ayáámba tátorena túwa'naa umai námúnaa simásuwena tiyukaiye.

óisankwara-kwaasigona kwaasái.

Mááka 10:17-31, Áríku 18:18-30

¹⁶ tiyuwówana moórawai ívé-kwaasigo Ísunopa'a téna séna anóndakoo nóran-kawera umáíya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁷ Ísu séna nóra se kawe'-máayáyáváyá sísa oónó. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-iyé. aúnái'a úmai maí'mai'a ónái sémo e Áánútu áamámba kawe'á umái kwaraaó súwana ¹⁸ mindákó áisaa ena séna nóin-amaana kwaránaumno súwana Ísu séna tínkamiyasamo puwónááoni'a íma uwó. íma aarai-úmóyámbá uwó. íma umóyámbá mayaaó. kompar-áímbá íma simátinkaao. ¹⁹ kentinóvowi túwí'a anómba uwó. esávái-ímáyáámó óndantemba ená kwaásiti imáyáagwara'a uwó. miráumai-amaamba kwaraaó Ísu súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kwa'mae'a kwéiyumpo nóran-amaankona íma kawe'á kwéuno súwana ²¹ Ísu séna amápa-tantaa'o kanaamó émo e ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímaturwenana ená kawe'-méyámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímaturwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráíye.

²³ kúwana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátime'a sé'a sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaásimo kawááipa'a kwiyamba umbái táníye. ²⁴ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútumo kawááipa'a kosinó Ísu súwasa ²⁵ kwená kwayó-kwáási mináímbá isésa táátavesa ésa sésa umbái taintávésa nóran-kwaasiya Áánútumo kawááipa'a ménaao suwaná ²⁶ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáínéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéíye súwana ²⁷ Pítáa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumpo nóram-beyana mayánaumno súwana ²⁸ Ísu séna árai'a simátime'a

sé'a Áánútu amápa-tantaa'a aúnái'a úmaraindara'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ságayankwarawai mé'a kárákwiyaona'a keinárawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kesinagomba kwégwaraawai Ísareri-kwaasi mayáiyávé'a tísaa ónááowe. Ísareri sísamaivakemba kae'á kumbaimái tínkaraiwai-andarakewai tísaa ónááowe. ²⁹ kentávésa imáyáa ésa Áánútun-aaí kosimátimenaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tivá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa aúnái'a umái kwíyómpa'a mai'mai'a ónááowe. ³⁰ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a íyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivarí'a ónááowe Ísu siráiyé.

20

ándá-aran-kigauva'-mayai-kwaasiti kwaasái.

¹ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwái ándá-aran-kigaugo avowámá kesí mayái mayáígwáe séna ááéma usásinkena kwaási tivakáá-umai tuwánéna ² séna kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno sisasá owé sewaná tí'maena kwená ándá-aran-kigauva'a móitinkaisasa mayái kwémayaawana ³ usá aaváyaavimba ókwara'a mayái mayáígwáe séna mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna tuwánéna ⁴ séna kesí mayái kwémaewa'a arupí-meyamba tíméno sisasá ⁵ owé sésa mimbáyái kwémayaawana kwáyá'wái mirán-umai ókwara'a kwétirena eénáínka'a ókwara'a kwétirena ⁶ mayái ánásanaaon-kanaa sáwíyanka'a kwétisana mayáímó mayánáe sésamo torupamáimo máyáapa'a kwéna évakarawai tuwánéna séna nóra éra úwói máyáao sisasá ⁷ sésa íma moórá-kwaasigo kesí mayái máyáaro siráawata máyaumne sewaná tiré'a kesí ándá-aran-kigauva'a mayái máyáaro sisasá mirá uráawe.

⁸ mirá owaná eénáínka'a kigaugo avowámá mayái-kwáásirá'ó kárákwiraiwaintavena séna mayái-kwáásí tááyare miwítí meeyámbá timé naaémbo tiráawai aiva'á timé aiva'ó tiráawai naaémba timiyó sisaná ⁹ iséna mirá éna mayái ánásainiye kwéinka'a tiráawai moórá-tawai-mayaigona óntamba tíména miráumai tímatuwena ¹⁰ ááéma aaváyaavimba tiráawaiti meeyámbá timénáe kwéisasa miwí imáyáa ésa kentáásí meeyámbá anómban-iyé kwésewana moórá-tawai-mayaigona óntamba tímísasa ¹¹ maimaésa kigaugo avowámá í'ái simánkáawana ¹² miwívínkémbá moóráwái séna naaémba tiráan-kwaasi sáwíyam-bayai mairáavo kesáa aiva'á tiráundawaiya anón-a'a kwégaisata unisi-áráá'á méta anóm-bayai mairáundaya mimbóráí'a umáíya meeyámbá símakaandaya nóra séwa kentáámó siméndantembeyamba miwí tímakaano sisaná ¹³ kigaugo avowámá séna kesí kwaásiyo kemá sé'a kesí mayái kwémaewa'a moórá-tawai-mayaigona óntamba tíméno súna'a owé sé'a mayái mairáawa'a mindáyave'a íma sáwí-meyamba kwétimumpo ¹⁴ kentí meeyámbá maimaé'a koró. keinárawa'o tímúndantembeyamba naaémbo tiráawai mirám-béyámbá timénáe'a

kwéune. ¹⁵ kesí óntambo taaímbare'o kwétimunda mindá kendéimán-íye. sáwíyam-bayai mairáawai anón-ontamba kwétimuna'a ímo kayóráaraamba kwégayoraawe kígaugo avowámá siráíye Ísu siráíye.

¹⁶ Ísu mináimbá šimásuwena séna miráráán-umai Áánútu kwená kwaásimo kawááipa'a aiva'á kwégowai iyasa naaémo kwégowaise mimbórái'a umái aasiyaasi aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwínintavena siráin-kwasai.

Mááka 10:32-34, Árúku 18:31-33

¹⁷ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwena kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tinkarena ¹⁸ simátimena séna maisáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moóráwai kembá kwaási úrandakomba monokáwáá-kwáásiyé amáamba sen-kwáásiyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa ¹⁹ sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaaráa'a kwésinkesa súwíruku'a nésa taaira'á sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráíye.

kae'nárai tinówama Ísumba áisaa uráin-kwasai.

Mááka 10:35-45

²⁰ minkánáá Sépéti ááninkai tinówama tí'maena Ísunopa'a téna moórá-yantaatavena áisaa ínintavena anóndakoman-íye séna takívairowana ²¹ Ísu séna nóintavaiya sísa iníyewa kwéono súwana tinówa séna emó kawááindava'a kešááninkai usásintinke évarevar-akwampa'a tinkáníyone súwana ²² Ísu séna sēnda-ainkona ááimba íma ísaraiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkañgaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoioyó súwasarai keirái kanaám-pókai náyauye suyaná ²³ Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoio kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ²⁴ Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a mináimbá isésa mináváráwai áwáá'a tíyúwana ²⁵ Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásiyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simátisimati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ²⁶ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ²⁷ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. ²⁸ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayave'a puwónaumne Ísu siráíye.

Ísu túramba kavikóndarai kawé'á umátinkarain-kwasai.

Mááka 10:46-52, Árúku 18:35-43

²⁹ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yéríko-naopakemba kumbá sáwíva-kwaasi tíñaqemba kumbá ³⁰ kae'nárai túramba kavikóndarai aanéva'a mésarai Ísu kwétiye-aimba isésarai anónka'a sésarai Tévitin-andarakewai ómpo arunkái umásinkaaoy suyasá ³¹ misáwivá-kwáási áwáá'a tíyesa sésa aai séyavo suwasarái mináimbá ivátuwasarai ó'omba anónka'a sésarai anóndakoo Tévitin-andarakewai ómpo arunkái

umásinkaaó kwésuyana ³² Ísu aampa'ó kúmba minká koména tísaa ena séna nóin-tantaara tirááímo táinda-yantaa'a umátinkanaumno súwasarai ³³ anóndakoo súramba kawe'á umásinkaaó suyaná ³⁴ Ísu arumbá umátinkena ayáámba túranka'a tátorowasarai avekáámbá túramba kawe'á umái awánésarai Ísu ánaaemba kwa'mái kurááíye.

21

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mááka 11:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kumbá Yérúsaremu-noar-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-nao'a áwí'a Pétévasi-nao'a egwaa'á kwésa kwená kwayó-kwáási kae'á máti'marena ² séna epín-dáopa'a kurekai awáneyamba moórá-poigo áwí'a tónki ánda kwímaraawana áráákwará'a máyáivo koawánékai ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóránakomo tuwánénamo tísaa ínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé kosimámíyana séna ánivo áí'maekai kokaiyó síníye Ísu siráíye.

⁴ naaóv'á Áánútun-ai simátimakowai siráintemba Ísu mirá uráíye. Áánútun-ai simátimakowai séna

⁵ Sáiyono-noapaken-kwaasiyavai simátime se kentí kawááná'á kentópa'a kwempa'á teéména tónki-poigo ayáá'maena téna tónki-poigon-araako ayáá'maena kwétiye simátimiyo siráíye

agaimaréna Sáiyono-naoparemo siráimba Yérúsaremu-naopatavena siráíye. mináímbá paáréna Ísu kae'nárai ti'marówasarai ⁶ Ísumo súntemba mirá ésarai ⁷ tónki-poi áráákwará'a áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáási paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaái uwí'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánama ayáiresa aampa'á uwí'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Tévitin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne. Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawe'á kwémankaiye. kwíyómpakewai kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹⁰ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúwasa isaaisésa tóyo kwéesa nááwa kwétiyo suwasá ¹¹ évakarawai sésa Ísu Áánútun-ai simátímíwai Kárirí-ayampakemba Násáreti-naopakewaiman-íye siráawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mááka 11:15-19, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹² suwaná Ísu Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a Áánútuna naaúmpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna uti'mátuwéna mono'-nánkóná óntambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwéna Áánútuntavesa imáyáa ésa máái-numama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwéna ¹³ simátiména séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba

agaimaréna séna kesí naatavésa sésa Áánútumpa'o námúnaamo sendámbán-iyé kwésewe agaimaréna siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyé.

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a máyowasa túrambo kavikówaiye aiyayaambo tausokówaiye kwenópa'a tuwaná asóvatinkowasa ¹⁵ iyámpói mésa anónkar-anonka'a sésa Tévitin-andarakewai áwí'a mósá kwémaraumne sumbá mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé isésa Ísumo ó'oran-kawe'-mayaimo mayómba awánésa tirumbá sáwí'a umánkesa ¹⁶ Ísuntavesa sésa iyámpóimo sáwí-aimbo kwésemba íya kwéisaano suwaná Ísu séna á'a kwéisaunda Áánútun-aaí aúvávimba agaimakáin-aimba awánaraawe. maarán-áímbá séna túwa'naa óndayavesa pósa iyámpóiyé umarané enáwí'a mósá kwémaraawe agaimaréna siráiyé Ísu simásuwena ¹⁷ tiyuwéna máápa'a kuména mindáópa'a tuwéna Pétáni-naopa'a kwéna mindó'wáámbá koméraiye.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mááka 11:12-14,20-24

¹⁸ Pétáni-naopa'a kogwáúmba usásinesa Yérúsaremu-naopa'a tumbá Ísumba áái ankówana ¹⁹ moórá-taigo áwí'a víkima aankón-awampa'a kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómba ánáwe su'mai kwáyowana mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyáníyone súwana mintáíma aáyánkaraiye.

²⁰ mintái aáyánkówasa Ísuna kwayó-kwáásí awánésa táátavesa ésa tiyáámba tóipimba aavésa sésa víki-tai ááéma aáyánkagwiye suwaná ²¹ Ísu séna árai'a simátime'a sé'a Áánútuntave'o ímo kaer-ímáyáámó é'o asirayán-ímáyáámó é'o é'a víki-taigontave'o súnanamo aáyánkaintemba kanaán-umai mirá é'a miráwé su'mai íma é'a maanómátáv'é'a sé'o íré mapámbai nompá'á kumuwoómó siyanamo éna mirá íniye. ²² Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatave'a áísaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaniye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mááka 11:27-33, Árúku 20:1-8

²³ Ísu mináímbá simásuwena anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anonkwaasiye tésa sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁴ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a síjaa on-áímbá simátimenaumne. ²⁵ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire sirááo síníye. ²⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaowe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesá Áánútun-aaí simásimakaiwai uráiyé kwésemba pósa áwáá'a siyé'nááowe mirá keáímbá sésa ²⁷ Ísuntavesa sésa emó síjaa ónda-ainta íma ísaraumne

suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra asirayám-báyái kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

moóráwai ááninkaiti kwaasái.

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena séna simátiménda-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-iyámpói tínkaraiwai aivakéwáintávéna séna kesááninkoo kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná ²⁹ aivakéwái séna íma sínkáiyé séna ména moórá-imayaa éna mayái komáyáisana ³⁰ naaénkewaintavena séna kesí ándá-aran-kigauva'a mayái komayaaó sisaná owé simái ivátuwena íma mayái mairáiyé ³¹ Ísu simásuwena tísaa ena séna nááwa tivowán-áái kwéísaiyo súwasa aivakéwái avowán-áái kwéísaiye suwaná Ísu séna mináimbá imáyáa é'a simátiménda-aimba isáaro. táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaon-inine sáwí'a kwéon-kwaasin-owe kwésembanivo miwímá Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a ááéma kwégovo keinárawa'ando. ³² Yóni nombá pétinkaraiwai téna kawer-ámbá agaráátinkowa'a kwenááiyave'a íma áraire siráavo táákísi-umoyan-kwaasiye eénánká'ó kwénaon-inine Yónin-aaiyavesa áraire suwa'á keinárawa'a miwí tuwáné'a Yónin-aaiyave'a íma áraire sé'a kentí sáwí-imayaa íma tuwé'a Áánútunopa'a íma tiráawe Ísu siráiyé.

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mááka 12:1-12, Áríku 20:9-19

³³ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá kwántámai-aimba simátiménda isáaro. moóráwai anóm-baragwarawai ména óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kumínín-taave'a úmarena óntan-damba kígaura'o taviyí-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyiyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'ombapa'a komáyáisana ³⁴ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komáyáaro séna kwená kwayó'nárawa'a ti'maráísasa minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tewasá ³⁵ táto'mai moóráwaimba tuvuwésa moóráwaimba tuvú'maraawana púwísasa moóráwaimba óntandei tuvuwésa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁶ aanávómá aiva'á kwená kwayó'nárawa'a évaka'a ti'maréna naaémba sáwívarawai ti'maráísasa tewasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai aiva'ó uráantemba mirá ésa sáwí'a umátinkesa ándá-aramba íma tímémba ti'mátuwaawasa kowaná ³⁷ aanávómá ména naaémba séna kesááninkomba ai'maráanana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ³⁸ minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáimbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánée sésa ³⁹ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntayuwesa tuvúwówana pukáiyé. ⁴⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá tínimba kígaura'o taviyéwai nóra síníyo súwasa ⁴¹ miwí sésa misáwí-kwáásí tínkaminasa puwíyana ó'on-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro sínasa minkígáúrá'á taviyésa arambó ávumo kain-kánáá tándantemba aanávómbá minárámbá aménááowe siráawe.

⁴² suwaná Ísu simátimena séna Áánútun-aai aúváivimba awánaraawe. maarán-áimbá agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaaamba uráiyé. mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráiyé kwésune

agaimaréna siráiyé. ⁴³ mináímbá imáyáa é'a simátíme'a sé'a Áánútu keinárawa'a Yútaa-kwaasiyavena maará séna kenká'á íma kawáá-ónaumne séna tiyuwéna ó'onkaa-kwaasiyavena kenká'á kawáá-ónaumne sínasa kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu séna kwenááiyavesamo ímo áraire síyawai imáyáa éna mináímbá siráiyé.]

⁴⁵ Ísu súwasa mono-kawáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye isésa táako pééi súwasa sésa moóráwai ááninkai kwaasáimo simbá kentááyávéna siyé sésa ándá-aran-kigaura'o tavikáawaiyavenamo simbá kentááyávéna siyé sésa óntankowemo simbá kentááyávéna siyé sésa ⁴⁶ táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasi Ísuntavesa sésa Áánútun-ai simásímíwaiman-iyé sun-kwáásí táároi inkaisésa Ísumba íma tátoresá ivátukaawe.

22

anón-tanomba kauráin-kwasai.

Árúku 14:16-24

¹ moórágwara'a Ísu aai simátimindayavena kwántámai-aimba simátímena séna ² Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai kárákwiraiwai ááninko aaraí mayánintavena anón-tanomba kauvónáe séna ³ sáwíva-kwaasi tááyena séna aáno tanómba tamandaaró séna ména tanómba kaumaréna kwená mayái-kwáásí tí'maréna séna tamandaaró kosimátíméro sisasá mirá owasá ivátuwesa íma tewaná ⁴ ó'omba mayái-kwáásí tí'maréna séna tááyaraundawai kosimátíme'a sé'a toómbó naí kwéto'mayaa é'a purumakané naanté-póiyé tuvú'mái kwégauvumpo tamandaaró. kesááninko aaraí mayáindara'a tamandaaró. kosimátíméro séna tí'maráísasa mirá kosewasá ⁵ ivátuwesa íma tésa moóráwai kwená kígauva'a kówisana moóráwai óntambo kwémayaim-bayaiva'a kówisasa ⁶ évakarawai kárákwiraiwaina mayái-kwáásíyómbá táto'mai tínkamowasa púwówana ⁷ kárákwiraiwai áwáá'a séna kwená i-kwáásí tí'maráísasa miwí tínkamowasa púwówasa miwítí naampimpá'á iramá agagaowaná kágwisana ⁸ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna séna tanómba kauvé'a tááyaraundawai kesááninkona tanómba tamandaígómbá uwóví'an-owe. ⁹ aantáá'o kwaásimo torupamáimo máyáapa'a kotivakáá-umai ó'on-o'on-kwaasi tuwáné'a simátimiyasa tanómba tamandaaró sisasá ¹⁰ kwená mayái-kwáásí isésa aampa'á kwénaaesá kwaásí tivakáá-umai tuwánésá sáwí-kwaasiye kawé-kwáásíyé torupamátinkesa tí'maesá tésa toómbó naí-náúmpá'á sisipáá uráawe.

¹¹ Yútaa-kwaasi aaraimó máyáanka'o ombá tanómba nánáesamo ten-kwáásí ontará'ó tewasá mayái-kwáásí kawer-únánkwátói tíméwasa urésa mindáúmpá'á umésa toómbá kwénaavo minúnánkwátóimo ímo urésamo ésa íma toómbá umandánááowe. toómbó naí-náúmpá'á sisipáá owaná kárákwiraiwai tuwánaimba moóráwai íma kawer-únánkwátói uréna máyáísana awánéna ¹² séna nóra éwa kawer-únánkwátói

íma uréwa iráano sisaná íma aai sisaná ¹³ kárákwiraiwai kwená mayái-kwáásíyávéna simátimena séna aiyayaanka'a asáaumai máápa'a túnkwi-ayampa'a aúwéwana ivi'á téna áí'o índayavena áwáayaamba akévundaniye siráíye Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináimbá simásuwena séna Áánútu sáwíva-kwaasi tááyain-kwaasivinkemba évakarawaiye su'mai kwená kwaási-i'a kwéumatinkaiye siráíye.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.

Mááka 12:13-17, Árúku 20:20-26

¹⁵ Ísu súwasa áamáan-kawaa-kwaasi máápa'a kumbésa keáimbá sésa nóran-ainta áísaa onanayá sáwí-aimbo sínata aaivintá mayankánaumno sésa ¹⁶ miwí tínaaembo kwárón-kwaasiye Éróti amááraawiye ti'márówasa Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po Áánútuna aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. ¹⁷ simáménda-ainta isaaó. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áró máani-kamaani-kwaasiya tíménaum. íya tíménaumno. tíménaundaya Yútaa-kwaasiya kentáási áamáamba araaísénaundaya'iyompo nóran-imayaamo émo e simásimiyo suwaná ¹⁸ Ísu miwí táama ísena imáyáa éna arumpimba séna Áró máani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba tíméromo senasamó ésa Yútaa-kwaasi áwáá'a sésa Áró máani-kamaani-kwaasi sáwí'o umásínkáawaiya óntamba tíméro kwésiye sénááowe séna Áró máani-kamaani-kwaasi táákísi-ontamba íma tíméromo senasamó ésa Áró máani-kamaani-kwaasi áwáá'a sésa táákísi-ontamba íma tíméro kwésiye sésa aaivimbá maisínkáááowe-imayaa éna áísaa un-kwáásíyávéna séna kaumbo-káér-ainkwarakwaasi pó'a kentáv'é'a sáwí-aimbo síndawe sé'a kwésisaa-owe. ¹⁹ táákísi-ontamba moórá maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana ²⁰ séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa ²¹ miwí sésa Áró máani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná Ísu séna Áró máani-kamaani-kawaanakondei kwembá áméro. Áánútundei Áánútumba áméro súwasa ²² mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aai sésa auwésa kuráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mááka 12:18-27, Árúku 20:27-40

²³ kuwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésen-kwaasi pósa mitáwai Ísunopa'a tésa ²⁴ sésa anóndakoo naaóvá'á Mósesi séna moóráwai aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráíye. ²⁵ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai maanká'á avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aarai maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²⁶ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ²⁷ minínimbá naaémba pukáíye simásuwesa ²⁸ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa

mayániyo suwaná ²⁹ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimakón-aimba íma kawé'a umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awáné'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ³⁰ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'a miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³¹ kwaási pukémpinkemba usásinanaaomba simátíménda isáaro. Áánútu simátímakomba aúváivimba agaimakón-aimba awánaraawe. ³² Áánútu Mósesintavena maarán-áimbá séna Áánútu úne. enáikwá'ná Áávaramune Áísakaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútu mináimbá siráimba minkáúmbó-kwáási 'a'a púwúwasa utamátinkaraambanivo mináimbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe Ísu súwasa ³³ kwesémo máyón-kwaasi isésa táátavesa ésa sésa ááin-kwasai kwésimasimiyé siráawe.

aivar-ámáánkóná kwaasái.

Mááka 12:28-31, Árúku 10:25-28

³⁴ suwaná Ísun-aaigo Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáási táái usáyaaitomba ámáán-kawaa-kwaasi isésa torupamáí mésa ³⁵ miwívínkémhá moóráwai ámáámhá kawé'a umái ísarowai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe séna áísaa ena séna ³⁶ anóndakoo Áánútuna ámáámpinkemba nóran-amaana aivar-ámáámbán-iyo súwana ³⁷ Ísu séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kintimané áméro agaimaréna siráíye. ³⁸ minámáámhá aivar-ámáámhá isaná ³⁹ miwá ánaaenken-amaamba anón-amaamba maarán-ámáámbán-iye. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráíye. ⁴⁰ minkáér-ámáánkó ávonkaamba uráísana Mósesimo ó'on-amaambo siráíne Áánútun-aaí simátímakowai siráan-amaane megwí-megwiraamba éna kaer-ámáánkó ávonkaamba uráínka'a tagwéaraapaiye Ísu siráíye.

Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.

Mááka 12:35-37, Árúku 20:41-44

⁴¹ súwasa ámáán-kawaa-kwaasi torupamáí máyówana Ísu miwí tísaa ena séna ⁴² Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti nááwan-andaraken-kwaasiya'iyó súwasa kentáásíkwá'ná Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyé suwaná ⁴³ Ísu séna naaóvá'a Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimba ⁴⁴ monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Téviti agaimarena séna kesí Ísóigonatavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a mara'a ména'a ená namuro-kwáási usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Téviti siráíye. ⁴⁵ miráumai Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-iyé siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-iyó Ísu súmba ⁴⁶ Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-iyé súmbanivo miwí

íma kanaán-umai aai sésa táátavesa ésa minkánáárakémbá íma áisaa úmaesa iráawe.

23

ámáán-kawaa-kwaasiye ámáámba sen-kwáásíyé miwítí kwaasái.

Mááka 12:38-40, Áríku 11:39-44,47-52, Áríku 20:45-47

¹ Ísu torupamáí máyón-kwaasiye kwená kwayó-kwáásíyé simátimena séna ² Áánútu usásintinkaraisasa ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye Mósesi agaimakáin-aimba awánésa kwésimatimemba ³ isé'a kwáráaro. Mósesi siráin-amaamba miwítí tóikakene su'mai sésa íma kwégwaraavo miwímó ontembá íma oró. ⁴ umbai-yántáá'ó asááúmakesamo tógwaata'mae'a korómó sésamo ímo túwa'naa ontembá miwítí umbai-áimbá simátimesa íma túwa'naa ombá úwoi kwáráaro kwésewe. ⁵ miwítí sésa kwaási suwánésa anón-kwaasin-owe sígwáe sésa Mósesi siráin-amaamba agaimái anavéúmpimba makésa túwayaankare tiyáánkare asááúmaresa miwítí kwátói-araira'a ayáátááka'a tavaákarara úmakesa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesá ⁶ tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa mono'-náúmpá'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa ⁷ kwaási suwánésa sésa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwain-owe sígwáe sésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaesá mirámó ontávésa aamói kwéowe.

⁸ miwítí mirá kwéombanivo íma mirá oró. keinárawatavesa anón-kwaasi monor-áimbá simátíméwai owémó siyambo é'a kimborawai anón-kwaasi isatá kwená kwaásiya mimbórái'a umáíya máyaumne seró. ⁹ keinárawapinkemba moóráwaintave'a anón-kwaasi kesivóniye sevó. kentivó kwíyómpa'a máyáíye. ¹⁰ keinárawapinkemba moóráwaintave'a kentáára'a kárákwiraiwain-iye sevó. Áánútumo usásisinkaiwai keyáá keinárawaka'a kárákwiraundawai kemá úne. ¹¹ keinárawapinkemba usáyaaítanae síyawai keinárawati kwayó'-má'yái máyáaro. ¹² kentúwí'o mósá maráíyawaima Áánútu úwoi-kwaasiraamba umátinkanivo kentúwí'o ímo mósá maráíyawaima Áánútu mósá tinkániye Ísu siráíye.

¹³ Ísu mináímbá simásuwena séna ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye simátíménda isáaro. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-amba kwéitatinkaawe. Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ampa'a íma kónáe sé'a kónáe kwéowaiti aambá kwéitatinkaawe.

[¹⁴ ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a ketor-iníntí óisankwara naankwará'á umóyámbá kwémae'a kwaási suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sé'a kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mindáyave'a kárákwiyoro.]

¹⁵ ámáámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi é'a simátimunda monor-áimbá kwaráígwáe sé'a tivakáá úmae'a anón-domba kóate'a némpa'a kwénaae'a tuwáné'a kentí sáwí-mayai agaráátinkáawasa miwítí sáwí-mayaigo kentí sáwí-mayaigomba usáyaaítaraimba pó'a mindáyave'a kárákwiyoro.

¹⁶ aambá íma kawé'a umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáráaromo kwésewai kárákwiyoro. keinárawa'o monor-áimbó sembá kampa'á simátime'a sé'a anóm-bono'-nankon-aaí tivamíra'a

marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánívo kawer-óntámbá áwí'a kóri-ontankon-ai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁷ minkóri-óntánkó anóm-bono'-nankomba íma usáyaaaitaraivo mindáúmpá'ó kwénimba mindá kawe'án-íye. keinárawa'a monor-áíntávéna táako íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áimbán-íye. ¹⁸ keinárawa'o monor-áímbó sembá kampa'á simátíme'a sé'a Áánútuntavesamo póimo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-ai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna kanaán-íníye. ánívo mintááréír'ó Áánútumbo kwéame-poigon-ai tivamíra'a marésa sésa mirá ónaumnemo sembá minímáyáámó ivátuwaiyanamo éna sáwí'a íníye kwésewe. ¹⁹ Áánútumbo ámém-poigo mintááréígómbá íma kwéusayaaitaivo mintááréígó usáyaaaitarena ámém-poi kawe'á kwéiye. keinárawa'a monor-áíntávéna táako íma pééi sisa'á kwéisaawe. sáwí-imayaagwara-kwaasi simátímén-aimba kampar-áimbán-íye. ²⁰ asirayán-áímbó sembá Áánútuntavesamo póimo tuvú'máímo agáyáan-taareigon-ai tivamíra'o marésamo sésamo ésa mintááréígón-ááigwara'a Áánútumbo kwéamem-poigon-aaigwara'a kwésewe. ²¹ asirayán-áímbó sembá anóm-bono'-nankon-ai tivamíra'o marésamo sésamo ésa mindánkón-ááigwara Áánútu mindáúmpá'á máyáiwain-aaigwara'a kwésewe. ²² kwiyónkon-ai tivamíra'o marésamo sésamo ésa Áánútu miv'á kárákwiraiwain-aaigwara'a kwésewe.

²³ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwará-kwaasimo é'a kárákwiyoro. naóv'á'ó Mósesimo siráintemba kentí kígauvakemba sáwíyan-tonkwara'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moór'á Áánútumba kwéame'a kawe'á kwé'e'a mirán-ámáám'á ísamai iyé'anivo Mósesimo siráin-amaamba anón-amaamba iv'á'á tu'maré'a pó'a kwaási íma arupí umátinke'a tirumbá íma umátinke'a íma Áánútuntave'a asiramái-imayaa é'a mirá ontáv'é'a pó'a minánón-ámáántómbá iv'á'á tukáawe. ²⁴ aambá íma kawe'á umái awáraawai kampa'á sé'a maarán-ámbá kwáraaro kwésemba sáwíyan-amaamba kwaré'a anón-amaamba tukáawe. mirámó ombá toómpímbá kankambá kwáyáisa'a kító-kankamba tükúyuwe'a anón-kankamba mindágwara'a kwénaantenkaan-kwaasin-owe.

²⁵ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwará-kwaasimo é'a kárákwiyoro. anavéúne táávere paák'aré su'mai kwéseese owain-ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a pó'a kempímbá sáwíva-tantaa'a anómba kwáyáíye. ²⁶ áamáán-kawaa-kwaasiyono. monor-áíntávéna táako íma pééi sisa'á kwéisaawe. anavéúne táávere andáámpa'o sese owanamó andáámpare paák'aré kawe'ó kwéintemba kentí sáwí-imayaa tuwé'a kawer-ímáyáá umái máéro.

²⁷⁻²⁸ áamáamba sen-kwáásíyé áamáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwará-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasámó kwaási ímo awánaantemba kentirumpímbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaawe. kwaásimo maipímbó utámakesamo kanaagunémo owasá awánésamo sésamo kawe'á kwéowe sentembá keinárawa'a tuwánása kawe-

kwáásímán-owe sembánivo kentirumpimbá mirá-sáwí-yántáá'a kwáyáisa'a kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiman-owe.

²⁹ áamámba sen-kwáásíyé ámáán-kawaa-kwaasiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasimo é'a kárákwiyoro. kentíkwá'ná Áánútun-aai simátímakowai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. arupí umái máyón-kwaasi tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwé'e'a ³⁰ sé'a miwí tisaavutantamba uráawai sé'a minkánáávimbó métaraiya kentáá síkwá'námo uráantemba íma miráyá uráusino kwésewe. ³¹ mirán-áimbó kwésemo maarán-áimbá sé'a Áánútun-aai simátímakowai tínkamesa mirá-sáwí'á uráawai tírááta úne kwése'a miwímó uráantemba mirá kwéowe. ³² kentíkwá'námo uráantemba mirámó kwé'e'a ánásanaaowe.

³³ ánásanaaomba iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu keinárawa'a aavimbá matínkáina'a sáwí-meyambo mayánááopa'a iramó kwégaipa'a tu'maá'námo ímo kwáyáipa'a kónááowe. ³⁴ miráumai kesáái simátimenaowaiye agaráátinkanaaowaiye kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé tí'maráanasa keinárawapimba kwénaaiya'a évakarawai tínkamiyasa puwíya'a évakarawai taaira'á tínkamiyasa puwíya'a évakarawai kentí mono'-náúmpímpá'á taándéí tínkame'a moórá-mora-naopimpa'o kwénaaiya'o é'a tí'mátu'mae'a naaónááowe. ³⁵ mirámó íyana arupí-kwaasimo tínkamom-beyamba amáparawaiti meéyámbá kentópa'a tíniye. aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moóráwai Pérekaya ááninko áwí'a Sékáraya anóm-bono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámimo póímo tuvú'máímo agáyáan-onta-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tívúwana pukáíye. ³⁶ minkáé-kwáásíráítí avumpimbó agairáan-kwaasi tínkamuwasa pukáawai gwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe Ísu siráíye.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

Árúku 13:34-35

³⁷ Ísu mináimbá simátímatuwena Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátínkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aai simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu tí'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatínkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaemba kwéumasimewe. ³⁸ ísáaro. Áánútu tiyuwáina'a tu'nankáámbá ónááowe. ³⁹ simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráíye.

24

anóm-bono'-namba tawisí-áimbá siráin-kwasai.

Máaka 13:1-2, Árúku 21:5-6

¹ Ísu mináimbá simásuwowasaya anóm-bono'-naupakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásí sésa anóm-bono'-namba

kawe'-námbán-ivo awánaao suwaná ² Ísu séna ívé' o awánaan-dantave'a simátíme'a sé'a aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísiyuwesa amápar-ontankwarare tawísiyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráín-kwasai.

Mááka 13:3-13, Áríku 21:7-19

³ Ísu mináimbá simásuwena Óríve-omaka'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a emá kuméma ívé' o kwáyáin-tantaa'a ánásaniye sénaumno suwaná ⁴ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárakwiyo. ⁵ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávésa áraire sénááowe. ⁶ áái' o tiyáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-íye. ⁷ moórá-ayampa-kwaasimo áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tiyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ⁸ mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánáámó tímiba miráumai ááimba ásáíye seró.

⁹ mirán-áimbó síyasa minkákémbá keinárawa'a táto'mai ó'owima tímíyasa sáwí'a umátinkesa tinkamiya'a puwónááowe. kentáváímó asiramáimo máyáantavesa ó'on-o'on-kwaasi amáparawai tiyámba umátinkanaaowe. ¹⁰ kesááiyavesa áraire kwésiyawaiivinkemba sáwívarawai kesáái tínaaemba umámesa miwítí namuro-kwáási moórá-morawai agaráátinkesa tiyámba umátinkanaaowe. ¹¹ sáwívarawai paárésa kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne sésa sáwívarawai kampa'á simátíyuwanaaowe. ¹² miráumai sáwí-mayaigo kóyáwé éna anómba ínasa ó'owiti imáyáamo eémemba ivátuwesa kesávái-ímáyááwé su'mai ónáoovo ¹³ ímo ivátuwesamo kentáváímó asiramáimo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye. ¹⁴ amápa'-maravaken-kwaasi isánááontave'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátíma'mae iyíyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye Ísu siráíye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mááka 13:14-23, Áríku 21:20-24

¹⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá paáriniye. naaóvá'á Áánutun-aai simátímakaiwai áwí'a Tánieri mintántáátávéna siráíye Ísu siráíye. kemá Mátíyu sé'a maanáúváímó torausíyawai táako pééi sína'a isáaro kwésune. Ísu séna Áánútuna kawe'-mápa'á misáwí-yántáá'á paárínasa awánanaaomba ¹⁶ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápaata isaaisésa iyánááowe. ¹⁷ ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba óísamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁸ kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátóí ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. ¹⁹ tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáámá sáwí'a

ónááowe. ²⁰ isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a agándai-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. ²¹ minkánaámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráiyé. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma táníye. ²² mirán-úmbái-yántáá'ó kwéin-kanaa Áánútu ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátááka'o kwéninkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavena imáyáa éna mirán-úmbái-yántáá'á ákíse uráiyé.

²³ ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáiyé síya'o é'a íma ísáaro. ²⁴ évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aai simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. ²⁵ miwíyávé'a árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paáruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyo.

²⁶ súnda-aimba imáyáa é'a naaémbo moóráwaimo kentávénamo sénamo paárurena kavóná-marava'a máyáiyemo sína'o é'a íma koró. moóráwaimo kentávénamo aúpá'á máyáiyemo sína'o é'a íma áraire seró. ²⁷ kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. ²⁸ póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáán-dúmáómó torupamáímó máyáintemba Áánútu sínana súnda-aimba paáriníye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mááka 13:24-31, Áríku 21:25-33

²⁹ Ísu mináímba simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínin-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwina kwíyómba íma sánkáínana o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa ³⁰ amápa'-maravaken-kwaasi kwíyómpa'a awánanaaomba ó'orantantaa'a awánésa kentávésa sésa kumíníyena to'mayaa kwéiyé sésa táátavesa kwéesa ivi'á kwétesa suwánanaaomba kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpimbá kúmóna'a suwánanaaowe. ³¹ uwíremba kwése'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a tí'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe.

³² Ísu mináímba simásuwena séna moórá-tai naí-táígó áwí'a víkitaigontave'a imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáínda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a táníye sénááowe. ³³ mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe. ³⁴ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriníye. ³⁵ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaikwai'a íníye Ísu siráiyé.

kúmóna-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mááka 13:32-37, Áríku 17:26-30,34-36

³⁶ Ísu mináímbá simásuwena séna kúmónnda-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³⁷ naaóv'á moóráwai áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuntavesa imáyáa ésa maémaéntemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmónnda mirá ónááowe. ³⁸ kavirayán-dónkómó ímo tínkankonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaai máyówasa kwéuwana Nówaa non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowasa ³⁹ kavirayán-dónkó tínín-aimba ísaresa íma imáyáa ésa máyówana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. mirámó uráantemba kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai ókwara'a kúmóndara'a kentávésamo ímo imáyáamo íyawai mirá ónááowe. ⁴⁰ minkánáa maará ónááowe. kae-kwáási kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airániye. ⁴¹ minkánáa kaer-íninkái toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airániye. ⁴² kemá kentí Ísóigo kúmónnda-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. ⁴³ simátíménda-aimba imáyáa oró. naakó avowámó umóyán-kwáásimó tínín-kanaamo ísarenarai umóyán-kwáási timbá kwéto'mayaa-ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁴ miráumai kemá kwaási úrandako kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro Ísu siráiyé.

sáwí'a owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.

Árúku 12:42-46

⁴⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna kawe'-máayímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwára-kwáásiyávé'a kwésune. kwená anóndako séna kesí mayái-kwáásirá'á kárákwire toómbá taaímbai tíma'mae iyuwó síníye. ⁴⁶ kwená anóndako téna kwená mayáímó kawe'ó umáimo mayáinda taawánánana mayáímó kwémayaindawai arunkó kawe'á ínana ⁴⁷ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ⁴⁸ ánivo mimbáyái-kwáásígómó imáyáamo énamo kesí anóndako ayáátáaka'a íma tíníye sénamo ⁴⁹ mayái-kwáási tínkamenamo toómbó nénamo uwoaó'-nómbá kwénaan-kwaasiye uwoaó'ó énamo ⁵⁰ kwená anóndako tínín-kanaa ímo ísarenamo ímo imáyáa kwéindara'a téna ⁵¹ anónka'a tainkámbai ai'mátuwena séna kaumbo-káér-qinkwara-kwaasimo mésamo tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwáayaambo akévundaesamo máyáapa'a kóaaó síníye Ísu siráiyé.

25

siyáánkai-inaamaruti kwaasái.

¹ Ísu mináímbá simásuwena aaraimó kwémayaawainá ááimba imáyáa éna séna naaén-kanaamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áímbán-iyé. aaraimó mayáníwaimba toómbá náiyanesa siyáánkai-inaamaru oómbá kúra'maesa aampakémbá koáíkaawe. ² minárásíyómbá éva'aasei sáwí-ímayaaagwara'a owasá éva'aasei kawer-ímáyáágwára'á owasá ³ sáwí-ímayaaagwarar-arasi oómbá kúraresa ó'on-anaveumpimba íramó kánín-domba íma atíyoraawasa ⁴ kawer-ímáyáágwárar-árásí oómbá kúraresa ó'on-anaveumpinkwara'a íramó

kánín-domba atíyoresa ⁵ aaraimó mayáníwaimba koamu'makáawana íma ááema tisasá tógávaa'a isasá tuún-kwaiguráawe.

⁶ tuún-kwáyáawana no'wáán-avuntamba moórawai aayamáí séna kwétivo koairnáisaiye sisasá ⁷ misiyáánkái-árásí usásinesa oómbá to'maésa kombá ⁸ sáwí-imayaagwarar-arasi kawer-ímáyáágwárár-árásíyávésa sésa kentáásí iramá pisinánívo nombá atísimero sewasá ⁹ kesáágwará'á miráumai kwéanasaivo nombó atiyén-daumpakemba komeéyámbáráaro sewasá ¹⁰ kwégowana aaraimó mayáníwai tisasá éva'aasei-arasi to'mayaan-umai máyáawai kwesé toómbó náiyanesa naaúmpa'a iyówana ¹¹ onta umásúwáísasa minévá'ááséí-árásí nombó atiyénáesamo kówai tésa anónka'a sésa anóndakoo onta tisinkaaó sewaná ¹² íma awánáúnda-arasi ombá pó'a íma onta titinkánaumne siráíye. ¹³ Ísu simásuwena séna miráumai kemó kúmónnda-kanaa íma ísarenka'a kumónaumpo kárákwimai máéro Ísu siráíye.

kaumbo-máyái-kwáásítí kwaasái.

Árúku 19:11-27

¹⁴ Ísu mináímbá simásuwena séna naaén-kanamo tínimba Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba maarán-áimbán-íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásí tááyena séna kesí óntanka'a kárákwiyoro séna ¹⁵ moórawai kwená mayái kawe'-máyái máyáísana awánaiwaintavena séna kesí óntamba éva'aasei-unamba kárákwiyuwo séna aména moórawai kwená mayái sáwiyanka'a kawe'-máyái máyáiwaintavena séna kesí óntamba kaer-únámbá kárákwiyuwo séna aména moórawai kwená mayái sáwíyam-bayai máyáiwaintavena séna kesí ónamba moórá-unamba kárákwiyuwo séna aména tiyuwéna námpa'-marava'a kówisana ¹⁶ éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí mayái maimaé kwégwena ó'omba éva'aasei-unan-ontamba máyáísana ¹⁷ moórawai kaer-únán-óntámbá mairáiwai minóntándéí mayái kwémaena ó'omba kaer-únámbá máyáísana ¹⁸ moórawai moórá-unan-ontamba mairáiwai minóntándéí íma mayái maéna úwoi maravímbá utámakaiye.

¹⁹ utámakaisasa mirá kwéowana miwítí anóndako ayáátáaka'a kuróm-bapa'a mivá'á ména naaémba téna kwááyumo tímakaunda-ontamba torupamáí awánanae séna tááyaisasa ²⁰ tésa éva'aasei-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna éva'aasei-unan-ontamba símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba éva'aasei-unan-ontamba mairáumne sisaná ²¹ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáimo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoímó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²² kaer-únán-óntámbá mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna kaer-únán-óntámbó símakaandavinkemba mayái kwémae'a ó'omba kaer-únán-óntámbá mairáumne sisaná ²³ anóndako séna kesí mayái-kwáásígó kawe'á óne. kentávemo imáyáamo émo sáwíyan-tantaaka'o kawe'ó umáimo kárákwiraandantemba sáwíva-tantaaka'a kárákwiyiniyone. kesirunkómó aamoímó intembá kesé taménana enarunkó aamoí íno sisaná ²⁴ moórá-unan-ontamba mairáiwai maimaéna máagaraarankena séna emá asirayán-kwáásí éma ó'owiti mayáíwinkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaarakemba úwoi kwénae kwémandaana'a ²⁵ enááro inkaisé'a ená óntandei mayái íma mayáúnda

úwoi aúpá'á makáunda po ená óntamba mayáníyone sisaná ²⁶ anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo kavóná-kwaasi po kentávemo sémo ó'owiti mayáivínkémbá toómbá kwéne ó'owiti kígaurakemba úwoi kwénaae kwémandaana'a óne sénda po ²⁷ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo márán-daumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁸ kwená mayái-kwáásiyávéna séna minóntámbá mairé'a siyáánkai-unan-ontambo tokáiwaimba áméro. ²⁹ sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáimo kárákwisinkaiwaimba moórá-mora-yantaa'a áménana kárákwisinkanivo ímo kawé'ó umáimo kárákwisinkaindawaimpakemba makáimba máyáana'a ³⁰ misáwí-máyái-kwáásígómbá áí'mae'a máápa'a móru auwáiyana túnkwi-ayampa'a tí'o kwéisasamo ivi'ó kwétesamo túwááyambo akévundaresamo máyáapa'a kwíníye siráíye Ísu siráíye.

Ísu máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kwasai.

³¹ Ísu mináimbá simásuwena séna kemá kwaási úrandako naaémba kúmóndara'a ságayankwara kwiyómpaken-kwayo'narawakwara'a kárákwiraundawai pó'a kúmónasa ³² amápa'-maravaken-kwaasi kesúranka'a torupamáí máyaiya'a sipisípi-poiye méme-poiraremo kárákwiraiwaimo taaímbaraintemba minkwáásiyómbá miráumai taaímbake'a ³³ évakarawai siyáánúrapa'a mótinke'a évakarawai siyáánepa'a métinke'a ³⁴ kárákwiraundawai siyáánúrapa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a kesivo kawé'á umátinkáiwain-owe. Áánútu maramó taróruronka'a kentí imáyáa éna kentí maru'á to'mayaa úmakaivo mivá'á tamáéro. ³⁵ kawé'á umásinke'a kembó sááimo sinkómba toómbá simé'a nombá simé'a ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a mógwésinke'a ³⁶ unáánkwátói-iyaaímbo ówánda kwésime'a sí'o úmba kwégarakwiye'a ándáva'o maéwánda kwésuwa'naa-e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áimbá senasá ³⁷ arupí umái máyáawai sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné améta ³⁸ nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá améta ³⁹ nósa-tawaiya áí'o úmba áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁰ kárákwiraundawai sé'a árai'a simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi miráumaimo túwa'naa uráamba mindá kembán-íye simátímenaumne.

⁴¹ mirá simátímatuwe'a siyáánepa'o maíyan-kwaasiyave'a sé'a Áánútu sáwí'a umátinkaniwain-ovo siyuwé'a kóro. Áánútu Sáátáánigone kwená kwayó'naraware imáyáa éna anón-irama to'mayaa umátínkaraisana kaikai'a éna íma písínáípa'a mivá'á komáéro. ⁴² kembó sááimo sinkómba toóné noné íma simé'a ⁴³ ó'om-bapaken-kwaasimo ówánda íma aamoí umásinke'a kentí naaúmpa'a íma mósinke'a unáánkwátói-iyaaímbo ówánda íma simé'a sí'o úmba íma súwa'naa e'a ándáva'o maéwánda íma súwa'naa e'a mirá umásinkaraawe. mirán-áimbá senasá ⁴⁴ sísa esa sésa Ísóigo nósa-tawaiya embó ááimo ankómba toóné noné íma améta nósa-tawaiya ó'om-bapaken-kwaasiraambo undá íma aamoí umánketa kentáási naaúmpa'a íma móanketa nósa-tawaiya unáánkwátói-iyaaímbo undá íma améta nósa-tawaiya áí'o úmba íma áwa'naa eta nósa-tawaiya ándáva'o maúnda íma áwa'naa uráumno síya'a ⁴⁵ kemá sé'a árai'a

simátíme'a sé'a kesí kwaási úwoi-kwaasi íma túwa'naa uráamba mindá kembán-íye simátímenaumne.

⁴⁶ mirán-áimbá simátímatuwe'a aai senasá miwítí sáwí-meyambo ímo ánásenamo kwaíkwaí'o ínín-ayampa'a komai'mai'a ónááovo arupí umái máyáawai aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe Ísu siráíye.

26

Ísuna áamááyu-aimba siráan-kwasai.

Mááka 14:1-2, Árúku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹⁻² Ísu minó'ón-ó'ón-áimbá kwená kwayó-kwáásiyávéna simátímakaiye. naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáa imáyáa éna séna kae'-nó'wáámbá kwaésa tíyótaasa í-tánón-kánáa tínimba kembá táto'mai taaira'á sínkamiya'a puwónaumne Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna simátímakaiye.

³ simátímuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a torupamáí mésa ⁴ sésa nóraumaiya aúpá'á Ísumba táto'mai inkamónaundaya'iyó. ⁵ amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanómbó kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mááka 14:3-9, Yóni 12:1-8

⁶ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáímonina naaúmpa'a áuma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana ⁷ moóra-ininko iyéna áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyúmba Ísu a'nómpímbá atímarowasa ⁸ kwená kwayó-kwáásí awánésa áwáá'a sésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atíyankaiyo. ⁹ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye suwaná ¹⁰ Ísu iséna ivátuwe'a íma áwáá'a aeéro. kawé'á umái pésinkaiye. ¹¹ ímo óísambo maráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne. ¹² púwóndara'a masawemba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawemba pésinkaiye. ¹³ arái'a súmpo maisáaro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimesa minínínkómó umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mááka 14:10-11, Árúku 22:3-6

¹⁴ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási moóra-awi'a Isakérióti mono-káwáá-kwáásítópa'a kwéna ¹⁵ séna Ísumbo tátoraiyantavaimo agaráátínkáana'o é'a nóraumai-meyana siménááoo súwasa moóra-kwaai aiyyaan-umai siyáánkai-ontamba 30 ontamba táámpamai ámúwana Yútási maimaéna ¹⁶ kwéna nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráíye.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mááka 14:12-21, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

17 Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayonkanaa aiva-táwai túntemba kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísa esa sésa náávára tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyó suwaná 18 Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwékai moórá-kwaasigontavekai sékai kentáásí anóndako séna kesí kanaamá tísatá kesí kwayó-kwáásíyé ená naaúmpa'a tíyótaasa í-tánómbá nánaumne kwésiye kosimámékaiyo súwasarai 19 Ísumo súntemba mirá ésarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

20 tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé kwésa mindáúmpá'á umésa 21 toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwana 22 tirunkó umbaí tówasa moórá-moramai áísa esa sésa Ísóigoo kewá'iyó sinté kuwaná 23 Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwaimaniye. 24 naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kwaási úrandako puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawé'á isinó Ísu súwana 25 Yútási kwembó agaráátinkaniwai séna anóndakoo kentávái'yá kwésono súwana Ísu séna á'a séne siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mááka 14:22-26, Áríku 22:15-20, 1 Kórinti 11:23-25

26 súwasa toómbá kwénowana Ísu péreti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai kwená kwayó-kwáásí tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna 27 ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tiména séna amáparawai naaró. 28 mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá sáwíwarawaiyavena kumínimba póna Áánútu sáwí-imayaa maitiyuwéna séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áimbá simái tarúmakaiye. 29 simátimé'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo kesivo kwená kwaásimo kwégawaaiya'a kesé ménaaomba ándá-aran-domba aúna-nomba nánaumne Ísu súwasa 30 Áánútuntavesa ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mááka 14:27-31, Áríku 22:31-34, Yóni 13:36-38

31 Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátiména séna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípira'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípiyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna ívé'-no'waamba táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. 32 ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káririyampa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana 33 Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé iyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana 34 Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye

síníyone Ísu Pítaantavena súwana ³⁵ Pítaa séna entémo sínkamonaé íya' o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mááka 14:32-42, Árúku 22:39-46

³⁶ amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taikanáágúnéyómbá áwí'á Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna manká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³⁷ Pítaawe Sépéti ááninkaiye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁸ simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kesé kárákwimai máéro séna ³⁹ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-iyé séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó emó kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwaráano Ísu siráiyé.

⁴⁰ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsena Pítaantavena séna íma kanaará'á sáwíyanka'a kesé kárákwimai máyáane. ⁴¹ Sáátáánigo tísaa umai isánée-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá áúgáva'a kwéiyé simásuwena ⁴² moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútumpa'a námúnaavinkemba séna minúmbái-yántáá'á enópa'a úwoi tíníyemo sina'ó é'a emó sindantembá mirá ónaumne siráiyé.

⁴³ Ísu námúnaa kosimásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwana ⁴⁴ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna ⁴⁵ minkáúmbónárayavena séna tuúmó kwaiguré'o máyáamba kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaon-kanaa kwétivo ⁴⁶ usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-53, Yóni 18:3-12

⁴⁷ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yútási tumba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánýatankwara'a maímaésa tumbá mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'marówasa tumbá ⁴⁸ ááéma Yútási Ísumbo agaráátinkaintavena simátimena séna paruvará umánkáandawaimba tátoraaro siráimba ⁴⁹ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena paruvará kwéumankowana ⁵⁰ Ísu séna kesí kwaásiyo ónáe sindái'a uwó súwasa kwesémo tuwái Ísumba tátórówana ⁵¹ Ísuna kwayó-kwáásívínkémhá moóráwai taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásígó áá'a agáúsuwowana ⁵² Ísu kwentávéna séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. taánasataneimo tínkamiyan-kwaasi anondámo ésa taánasatanei tínkamiyasa puwónááowe. ⁵³ maaráyávé'a imáyáa oró. kesivontávé'o sé'o súwa'naa uwómó senanamó éna kwíyómpaken-kwayó'narawa'a

sáwívarawai íma kanaán-umai táampanaawai avekáámbá ti'maráínasa súwa'nqa ónááowe. ⁵⁴ mirámó súndarakai Áánútun-ai aúváivimba agaimakáin-umbai-yántaa'a kesópa'a íma tisinó. áńivo siráintemba miráumai paáriníye Ísu siráíye.

⁵⁵ Ísu mináímbá simásuwena tun-kwáásiyávéna séna kentáv'éa umóyán-kwáásímán-íye sé'a pó'a taanasatagwara ánáyatankwara'a maimaé'a kembá tátoranæ sé'a kwétewe. sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesáái kwésimatimundara'a íma kembá tátokaawe. ⁵⁶ naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai aúváivimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uráawe.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Máaka 14:53-65, Árúku 22:54-55,63-71, Yóni 18:13-14,19-24

⁵⁷ kwená kwayó-kwáási auwésa kuwasá Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Káyavaasina naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á amáámba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁸ Pítáa tínaaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba íréná naamaúva'a ména Ísun-ane'o paárinídamo awánáíndayavena i-kwáásiyé méráíye.

⁵⁹ Pítáa máyowasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ⁶⁰ íma kwáyowasa Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa íma moórá-aimba suwasaráí kae-kwáásígórái usásinesarai ⁶¹ kampa'á sésarai kwemó sisatáámó isáundaya anóm-bono'-namba Áánútuna naambá kanaán-umai tawisiyuwe'a kaumbo-táwai maisuwé'a ónaumne siráíye suyaná ⁶² aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna mindárimo simánkaayan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶³ Ísu iséna íma aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó séna Áánútu asirayánkwáráwái aúranka'a mé áísaa onda-áímbá árair-aine su'mai simásimiyo. Áánútumo usásinankaiwai Káráísiti Áánútu ááninkowa'onompo simásimiyo súwana ⁶⁴ Ísu séna á'a sémpo simátíme'a sé'a naaémba suwánáína'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáíná ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶⁵ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwátóí tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntáveta aavimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintaveta ⁶⁶ nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁷ Ísumba tuwirááíma kwirankésa tuvuwésa tiyáándeí tuvúwún-kwaasi ⁶⁸ aká'áamba sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa kwétuvuwuna simásimiyo siráawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Máaka 14:66-72, Árúku 22:56-62, Yóni 18:15-18,25-27

⁶⁹ Pítáa naamaúva'a máyowana aiva'-mónó-káwáánákóná kwayór-árasígó awánéna kwenópa'a téna séna Káriri-ayampakewaise maéndawai óne súwana ⁷⁰ Pítáa amáparawai túranka'a séna emó

sénda-aimba sáákoma íma kawe'án-ye simásuwena ⁷¹ máápar-ontavimba komáyowana ó'omba kwayór-ínáámárúgó awánéna máyón-kwaasiyavena séna minkwáásígómá Ísu Násáreti-naopakewaiye maiwaiman-ye súwana ⁷² Pítaa aika'á maréna séna íma awánáúnda-kwaasiman-ye simásuwena máyowasa ⁷³ sáwíyanka'a máyómba Pítaanopa'a tésa sésa Ísuna kwayó-kwáásí mirán-kwáásí máyáawata awánemayaundantenkaan-kwaasiraamba éma mináyámpákén-kwáásí tááiraamba kwéseene suwaná ⁷⁴ Pítaa séna kampar-áimbó kwéseenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-ye kwésuwana kokórigoma áái súwana ⁷⁵ Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-ye síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna máápa'a kuména ávááraumai ivi'á taráiyé.

27

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mááka 15:1, Áríku 23:1-2, Yóni 18:28-32

¹ ivi'á tówasa aaváúamá usónka'a mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye Ísumbo tuvuwíyanamo puwínín-aimba mimbór-áimbá símaresa ² Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí maesa Árómani-kamaanikawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Yútási pukáin-kwasai.

aantá-kwaasi 1:18-19

³ Páírátinopa'a máánkarowana Yútási Ísuna kuntaru'á mairówai Ísumbo tuvuwónááomba awánéna séna ímo mirá oráámbá kemá sáwí'a úne séna kuntaru'ó ésamo ámakon-ontamba 30 ontamba maimaéna mono-káwáá-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye miwítopa'a kwéna séna ⁴ íma sáwí'a uráin-kwaasi agaráátinkauna'a tuvuwónáe'a kwéomba kemá mindá sáwí'a úne súwasa miwí sésa íma kendéiyáán-ivo endéimán-ye suwaná ⁵ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwéna tiyuwéna ánda maimaéna ándákwamba varáiyé.

⁶ Yútási minóntámbá anóm-bono'-naumpa'a metuwówasa mono-káwáá-kwáásí maesa sésa maanóntámbá kuntarur-óntámbá póta amápa-kwaasimo Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo márán-ontampimbo márándaya kentáásí monor-ámáámbá karánaumne simásuwesa ⁷ minóntánkón-áái kwéseza mimbór-áimbá sésa minóntándéi moór-á-marama saweimó kwéom-barama meéyámbakaanasaya mimbáráwímbá ó'om-baravaken-kwaasi puwíyan-kwaasi utanááowe siráawe.

⁸ mirá urántavesa mimbáráyávésa sésa kuntaru'-márámán-ye siráawasa ívékwara'a mirá kwésewe.

⁹ mono-káwáá-kwáásí mirán-áimbá kwéseza mimbárámá meéyámbakaamba Áánútun-aai simátímakowai áwí'a Yéremayamo siráin-aimba paáuraiye. Yéremaya séna

Ísareri aísavutántamba uráawai évakarawai mimbór-áimbá sésa moóráwaimbo kuntaru'ó ónááon-ontamba 30 ontamba maimaéna ¹⁰ saweimó kwéom-barama meéyámbakaamba Ísóigo simásímakaintemba mirá ónááowe Yéremaya siráimba pósa mirá uráawe.

Páírátí Ísumba áísaa uráin-kwasai.

Mááka 15:2-5, Árúku 23:3-5, Yóni 18:33-38

¹¹ Ísumba Árómáani-kamaani-kawaanonopa'a máánkówana kwe-naúranka'a máyowana áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye ó'on-o'on-aintavesa aaivimbá mayánkówana Ísu iséna íma aaí súwana ¹³ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo íya kwéisaano súwana ¹⁴ Ísu iséna amápar-aintavena íma anondá aaí súwana kámááni-kawaana'a Páráítí sáwívar-imayaa uráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mááka 15:6-15, Árúku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

¹⁵ naaóvá'a Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Árómáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwéayurankaiye. ¹⁶ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moórawai áwí'a Párápási amáparawai kwenáái ísarowai ándáva'a máyowasa ¹⁷ sáwíva-kwaasi torupamáí máyówana Páírátí tísaa ena séna ándáva'o máyáan-kwaasivinkemba moórawai áwí'a tewa'á ayúránkáano. Párápásiya'i. Ísu Áánútumo usásinankaiwaiye kwésewaina'iyó séna ¹⁸ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavesa íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máankaraawe séna mináimbá tísaa uráíye.

¹⁹ Páírátí mináimbá kwétisaa-ena aaimó ísón-daumpa'a máyowana awainínkó moórawaiimba ai'marówana kwenópa'a téna séna enawainínkó séna no'wáamba kaaimbá awánáúnda minkwáásígó íma sáwí'a uráísana sirunkó umbaí kwétaivo íma aaivimbá mayankaaó siyé simámakaiye.

²⁰ awainínkón-áái kwésimamumba mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa sésa Páírátintave'a sé'a Párápásimba ayúránkénasa Ísumba tuvuwíyana puwíno simáméro simátímúwana ²¹ Páírátí moórágwara'a tísaa ena séna minkáe-kwáásivínkémhá nááwana ayúrankanaumno súwasa miwí sésa Párápásimba ayúrankaaó suwaná ²² Páírátí séna Ísumba Áánútumo usásinankaiwainemo sewáimbá nóra ónaumno súwasa amáparawai sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ²³ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyó súwasa anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae irááwe.

²⁴ mináimbá símae iyúwana Páírátí miwí táái íma kanaán-umai karánaumne-imayaa éna amáparawai áái'a tíyáavo séna táávepimba nombá atimarena amáparawai túranka'a umásítai'a éna ayáamba sese éna séna mindákómó puwínín-umbai-yantaa'a kesiyáámpimba íma kwáyáivo kentiyáámpimba kwáyáíye súwasa ²⁵ amáparawai sésa puwínata mimbéyámbá kentáásisaavutantambo ónááowaiseya mayánaumne suwaná ²⁶ Páráítí Párápásimba ayúrankena i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwíruku'nowana Páírátí séna ál'mai taaira'á tuvuwíyana puwíno séna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

i-kwáási Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.

Mááka 15:16-20, Yóni 19:2-3

²⁷ Páírátí Ísumba kwená i-kwáásír'á timúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmpa'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ²⁸ kwená unáánkwátói ayú'maesa naaeyanyán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye sésa Ísumba umánkesa ²⁹ anón-kwaasiti kánumo'an-iye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa tááumba ayáánúrpa'a torankésa kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kivaíresa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne sésa ³⁰ tuwirááima kwirankésa ayáámpimbo toránkón-taumba mairésa a'nónká'á tuvánto'na kwéesa ³¹ kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyanyán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwindava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mááka 15:21-32, Árúku 23:26-43, Yóni 19:17-27

³² i-kwáási Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáimoni aampa'á kwétuwasa i-kwáási tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa áwa'naa umai tiyó suwaná mirá úwasa ³³ kwésa moórá-marago áwí'a Kórígótaava'a kwésa mináwíkóná ááimba a'nómayaampare supa'á kwésa ³⁴ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásainkwaé sésa ikaa'ó vai-yántáá'á mimpimbá marésa Ísumba ámúwana óika'a ma'mai awánéna íma naráíye.

³⁵ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kwená unáánkwátói mayánáe sésa aávéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayániyo sésa mirá ésa ³⁶ mara'á mésa Ísunka'a kárákwiresa ³⁷ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúvávimba agaimarésa sésa Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye agaimarésa a'nónká-táír'á mósá marésa ³⁸ umóyántémo uyan-kwáásír'ái t'í'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa mara'á mésa minkwáásír'á kárákwirowasa ³⁹ évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa timánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa sésa ⁴⁰ úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísiyuwe'a kaumbotáwai maisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo Áánútu ááninkomo émo e esávái enáúma áwa'naa ema eyááríka'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo siráawe.

⁴¹ suwasá miráumai mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye kanaáráá'a ankésa ⁴² sésa ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íníye. Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyááríka'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye sénaumne. ⁴³ Áánútuntave'a asiramái máyaunda Áánútu áánimba úne seémáyáimba Áánútumo áwa'naa ónái sénarai ívé'a áwa'naa isinó suwasarái ⁴⁴ miwímó suntembá umóyántémo uyan-kwáásír'ái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai kanaáráá'a Ísumba ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mááka 15:33-41, Árúku 23:44-49, Yóni 19:28-30

⁴⁵ Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena auvéúma kaapa marówana túnkumba ⁴⁶ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi

tááivinkemba séna eroi eroi rama sapakataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ⁴⁷ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaová'á Áánútun-aaí simátímkaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ⁴⁸ moóráwai isaaiséna paru-táyánáma maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówasa ⁴⁹ évakarawai sésa Íráiyaama kuména áwa'naa íni. íya áwa'naa íniyo séta amu'maréta máyaumne suwaná ⁵⁰ Ísu moórágwara'a anónka'a kwésena avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

⁵¹ Ísu puwúwana anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírákémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'marówana anóm-barima tówana anón-ontantomba tawákaa'a kwéuwana ⁵² utámárom-buri-aivimba awááumaron-ontamba akwákúwasa Áánútuna kwaási sáwívarawai pukómpinkemba usásinesa ⁵³ utámárom-buri-aivinkembausásine-mesa Ísu pukéna usásinon-tawai Yérúsaremu-naopa'a paárúwasa sáwívarawai awánaraawe.

⁵⁴ Ísu puwúmba i-kwáásítí kawaánákówé kwená i-kwáásiyé Ísumbo kárákwimaresamo máyówai marímo tówanamo amápa-tantaa'o paárúmba awánésa ávááraumai táátavesa ésa sésa árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-íye siráawe.

⁵⁵ mináimbá sumbá sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. minínintómbá Káriri-ayampakembo Ísun-ánaembo kwa'maésamo áwa'naa úmaesamo Yérúsaremuva'o tiráan-inintompinkemba ⁵⁶ moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Yémésinte Yósépite tinówa áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba Sépéti ááninkai tinówa úwasa évakar-inintonkwara'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Máaka 15:42-47, Árúku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁵⁷ minínintómbá tamáyówana enónka'a moóráwai óisankwarawai áwí'a Yósépi Árímatíyaa-naopakewai Ísun-aaiyavena áraire súwai ⁵⁸ Páirátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana kwená i-kwáásiyávéna séna Ísun-auma maimái áméro súwasa mirá uwaná ⁵⁹ Yósépi Ísun-auma tamaimái aúna-ampantavimba asááumai ⁶⁰ maimaéna kemó púwónasamo utamásínkéne sénamo aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁶¹ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó úwasarai mara'á mésarai Ísumbo utamánkóm-buri-aivimba karátuwesarai méraaiye.

Páirátí utamánkáapa'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

⁶² minínínkáí kará'matuwesarai máyóyasa usá aaváyaavimba savaatirá'á mono-káwáá-kwáásiyé ámáán-kawaa-kwaasiye Páirátinopa'a tóyo ésa ⁶³ sésa anóndakoo úwoimo aúvamai máyáinka'a kampar-áíntémó siwái séna kaumbo-táwai maisuwé'a púwóndavinkemba usásinanaumne siráimba ísaraundaya sáaka'a

makáúndaya po ⁶⁴i-kwáásí ti'márénasa kaumbo-táwai utámáráam-buri-aivimba kogárakwiresa awánaaro. kwená kwayó-kwáásí kwenáúma asimbaesa aúpá'á utámareasa sésa pukáimpinkemba usásinkaiye seváinivo. mirán-áimbó síyanamo éna minkámpár-áinkó ááemo siráinkampar-ainkomba usáyaaitaivainivo suwaná ⁶⁵Páírátí séna kentí i-kwáásí ti'maréwasa sentení'a umái mimbúrí-áívimbá kaw'e'á umái kárakwiyoro súwasa ⁶⁶kwésa kwaási muri-áívimbá usáveraaavo sésa sanómbá maimaésa móaraapamaranae sésa kurésa mirá maúmaresa i-kwáásí mátiyuwesa kóuraawe.

28

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mááka 16:1-10, Árúku 24:1-10, Yóni 20:1-18

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasarai sontaará'á usá aaváyaavimba aaváúma usónka'a Máriyaa Mágátáaraa-naopakenininko úwana araámáó úwasarai Ísumbo utamánkáapa'a koawánanae sésarai kuyambá ²⁻³ anóm-barima tówana Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakemba kuména kwenóikakemba aaváúmó usénamo intembá kwéuwana kwená unáánkwtóirakemba ainánkómó intembá kwayání'a kwégowana kuména muri-áigón-óika'a makón-ontamba kunakwátuwena minóntánk'á mara'á máyowana ⁴ mimbúrí-áír'ó kárakwiyuwai ávááraumai táá'a kówasa tiyántámbá kwétowana tímáávomba kavúkuraiye.

⁵ kárakwiyuwai mirá kwéuwasarai minkáér-inímbá kuyaná kwíyómpakewai miníninkái simátimena séna íma táá'a kaíno Ísumba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánayae sékaimo téyamba ísaraumne. ⁶ kwemó siráintemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawánékai ⁷ isaaisékai kwená kwayó-kwáásí kosimátimekai sékai Ísu pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káríri-ayampa'a kwína'a koawánanaaowe. mináímbá kosimátimékaiyo siráiyé.

⁸ súwasarai miníninkái avekáámbá utamánkópa'a tuwésarai táátavesarai uyaná tirunkó amoóí úwasarai kwená kwayó-kwáásí kosimátimiyantavairai aampa'á kuyambá ⁹ Ísu miníninkái tuwánéna séna náávára máyaayano súwasarai anóndakoma iyé-ímáyáá ésarai kwenaísamaivimba tamésarai aísamaira'a tátoresarai kwená imáyáa mósá máróyana ¹⁰ Ísu simátimena séna kesívá'awaawi kosimátimiyasa Káríri-ayampa'a komésa suwánaaro Ísu siráiyé.

utámárópa'a kárakwiraawaiti kwaasái.

¹¹ Ísu mináímbá súwasarai kwemó súntemba miníninkái aampa'á kuyambá utámárópa'o kárakwiyun-i-kwaasi évakarawai Yérúsaremu-naopa'a kwésa mono-káwáá-kwáásí paárún-tantaa'a kosimátímúwasa ¹² mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye torupamáí mésa aai simái mimbórá-áimbá símaresa utámárópa'o kárakwiyun-i-kwaasi anón-ontamba tímésa ¹³ simátimesa sésa maarán-áimbá simátiméro. no'wáámba suún-kwaiguráunasaya Ísuna kwayó-kwáásí tésa kwenáúma umóyámbá maimaésa kóuraawe kosimátima'mae'a nááóro. ¹⁴ Páírátimo mináímbó isáínataamo éta moórá-ainkwara'a

simáménanaya keinárawa'a íma aavimbá maitinkániye suwasá
 15 miní-kwáásí isésa óntamba maimaésa kurésa sunten-áiné su'mai
 kosimátima'mae nááúwana mináinkó kóyáwé úwasa ísaraamba
 ívékwará'a Yútaa-kwaasi kwéisaawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

16 Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi
 Kárirí-ayampa'a Ísumo minómáká'á komáéromo sirón-omaka'a
 komáyówana 17 miwí túranka'a paárúwasa awánésa kwená imáyáa
 mósá márówasa évakarawai kaer-ímáyáá ésa sésa Ísu pukáimpinkemba
 usásinkaiyo. ó'owawa iyó suwaná 18 Ísu miwítí egwaa'á taména séna
 Áánútu asirayámbá siména séna kwíyómpare maraparé kárákwiyuwo
 simbá 19 pó'a mindáyave'a amápa'-marava'a kesáái simátima'mae
 nááiyasa kesí kwaási-i'a ésa kesivowé kemá kwenááninkowe
 kwenamankóé tarúmai máyaiya'a kentáásúwíka'a nombá pétinke'a
 20 simátímakaunda-aimba kwarésa asiramái tátoraignwae sé'a
 simátíma'mae íyóro. maramá kwáyaindara'a keinárawate mé'a ívé'o
 kwáyáin-tantaa'o ánásaindara'a keinárawate ménaundayave'a imáyáa
 úmae íyóro Ísu siráiyé.

kemá Mátíyu sún-da-aimba ánásaiye.

Mááka

Ísu kwíyómpa'a irówana Mááka moórá-kwaai aiyayaamba umái siyáánkai-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Ísu Áánútu ááninkon-aaí agaimakáiyé. Mááka moórá-awí'a Yóni Mááka kwemá Yérúsaremuva'a kwenamáapa'a ména anón-éna Pítaante Póronte túwa'naa umai mayáí mairáiyé. Árómaa-kwaasi Ísun-aaí isáígwáe séna maanáúvái agaimakáiyé. Árómaa-kwaasi asirayánkó tirááima tain-kwáásín-owe séna maarán-áimbá agairáiyé. Ísu asirayámbá tokéna tí'o ún-kwaasi asóvatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwéna sáwí-imayaa tátokaimpinkemba ayútínkaraiyé. mirán-áimbá Mááka agaimakáiyé. Mááka agairáin-ainkona ayáirá'á maarán-táúntámpímbo [ ] kwáyáin-aimba moórá-kwaasi agaimakáiyé.

Yóni nombá pétinkowai simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Áríku 3:1-9, Yóni 1:19-28

¹ Áánútu ááninko Ísu Káráísiti kwená áséi-kwasai maarámán-iyé. ² naaóvá'á moóráwái áwí'a Yóni íma máyonka'a Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya Yónin-aaí simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maráanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwirankéna ³ kavóná-marava'a ména aayamáírakemba séna isóigona aambá kwirankánáaomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno Áánútu siráiyé

Áísáya agaimaréna sirónka'a Yóni paárúwana mináimbá paáruraiyé.

⁴⁻⁵ Yóni nombá pétinkowai kavóná-marava'a komáyowasa Yútiyaa-ayampake Yérúsaremu-naopaken-kwaasi amápa'a Yóninopa'a tuwaná simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana sáwí-imayaa maitiyuwáina'a nombá pétinkanaumne súwasa sáwí'o uráamba paárumai avora'á simámúwana Yóni Yótáni-nompimba nombá pétínkaraiyé.

⁶ Yóni póigo áwí'a káámeri kwená áyáu-kwatoí iréna aúwarasinei ámúr-anda uréna a'nóriné kwantáámikóná aúwé mintóné su'mai kwéna ⁷ simátimena séna moóráwái kesínaemba tñiwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uvóví'a ónaumne. ⁸ kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútu amankómbá ai'maráínana kuména keinárawapimba anómba umátinkaniyé siráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Áríku 3:21-22

⁹ minkánáá Káríri-ayampakemba Násáreti-naopakemba Ísu túwana Yótáni-nompimba Yóni kwembá nombá pérankowana ¹⁰ Ísu nompínkémbá usásinowana sokón-tawaai taaínkar-úwana Yóni awánómba Áánútun-amanko mááiraamba úmaena Ísu ane'á kumbáyowana ¹¹ kwíyómpakemba aagíowé su'mai séna emá kesááninko óna'a ená imáyaa kwéé'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

Sáátáánigo Ísumba áisaa umai awánanae siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Árúku 4:1-13

¹² súwana Áánútun-amankoma Ísumba simámuwana kavóná-marava'a komáyowana ¹³ kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba komáyowana Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae séna ó'on-o'on-aimba súwana Ísu íma sáwí'a éna aváá-kwánkáán-umai máyowasa kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'nárawa'a kumbésa áwa'naa umánkaraawe.

Ísu éiyain-kwaasi tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:12-22, Árúku 4:14-15

¹⁴ naaémba Yóni Káriri-marara-kawaanačo áwí'a Éróntavéna séna sáwí'a uráiyé siróntavéna Yónimba ándáva'a máankowana máyowana Ísu Káriri-ayampa'a kwéna Áánútuna áséi-kwasai simátiména séna ¹⁵ Áánútu kwená kwaásira'o kawááimba ááimba kwéasaivo kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútuna áséi-aintave'a áraire seró siráiyé.

¹⁶ mináimbá simásuwéna Káriri-kwaaunkon-awampakavamba kúmba kae-kwáásírái méсарai awaaó áwí'a Sáímoni úwana áváko áwí'a Éndaru umái méсарai miwítí mayáímá pósarai noyáá'a to'mái tímapa'a kwénaaesarai kwase-únámbá nompí tukóyana ¹⁷ Ísu simátiména séna kesé tekaiyó. noyáá' o to'máímo tímapa'o kwénaaoyantemba aúna-mayai tíménakai kwénaaekai kesáái simátímapa'a kwénaaiyasa kesópa'a teró súwasarai ¹⁸ minkwásé-únámbá tuwésarai kwesé kurááiyé.

¹⁹ kwesé kuyaná Ísu sáwíyanka'a kúmba kae-kwáásírái méсарai Sépéti ááninkai awaaó áwí'a Yémési úwana áváko áwí'a Yóniye nompí-sípívimbá méсарai kwase-únámbá to'mayaa kwéuyana ²⁰ Ísu tuwánéna tááyowasarai mindómpí-sípívimbá tivowáné kwená mayái-kwáásíyé tiyuwésarai Ísuwe kurááiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Árúku 4:31-37

²¹ Kápénéamu-naopa'a komáyómba Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwana Ísu mono-náúmpá'á uména kwenáái simátimuwasa ²² isésa asiramái súntavesa sésa amáámba sentenkááni'a íma kwésivo anón-kwaasigoraamba kwésíyé sésa táátavai uráawe.

²³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigo ména ²⁴ anónka'a séna Ísu Násáretivakewaima óne. kentáá nóra taéwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawé-kwáyó'ná'á óne súwana ²⁵ Ísu taraváá-kwántánéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana ²⁶ mintárávaváá-kwánkó minkwáásí toká'mái tuvámbarowana aiyayaanko sápisimaguwana kwáá'a túmaena arumpinkémbá kóúwasa ²⁷ awánéna táátavai ésa keáímbá sésa mindóra'iyó. aúnaí'an-iyé. kwemá taraváá-kwántávéna asiramái kwésíjsasa sintembá kwéowe suwaná ²⁸ mirá úwasa Káriri-ayampa'a Ísun-aii kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Árúku 4:38-41

²⁹ Ísówasa mono'-náúmpá'á tuwésa Sáímoninte Éndaruntei mindáraití naaúmpa'a íyúmba Yémésiye Yóniye Ísuwe umái íyúmba ³⁰ Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³¹ iséna kwenópa'a téna ayáánka'a táto'mai usásinankowana kokotámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiye.

³² toómbá agai-timúwasa enónka'a tí'o ún-kwaasiyonkwara taraváá-kwámbó tirumpimbó máyón-kwaasiyonkwara'a tí'maesa Ísunopa'a mátínkówasa ³³ mindáópaken-kwaasiyomba amápa'a ontará'á torupowaná ³⁴ Ísu ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maituyuwówasa mintáraváá-kwántómbá Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iyé sésa kwembá awánontavena aaiséráaro Ísu súwasa kóuraawe.

Ísu Káríriva'a simátímakain-kwasai.

Árúku 4:42-44

³⁵ kóuwana irataró'á Ísu usásinena mindáópa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a koména námúnaa kwéséna máyowana ³⁶ Sáímoni kwená kwaásiye Ísumba avakáá-umai ³⁷ awánésa sésa amápa-kwaasi embá kwéavakaa-owe suwaná ³⁸ Ísu séna ó'on-daopimpakwarata kwénaaeta kesáái simátímapa'a koónaumne. mirá ónaundayave'a túne séna ³⁹ Káríri-ayampa'a mono'-náúmpímpá'á kosimátímapa'a kwénaaena tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwówasa kóuraawe.

Ísu áúma karón-kwaasi kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Árúku 5:12-16

⁴⁰ moórá-tawai Ísunopa'a áúma karón-kwaasigo téna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba takívairena séna kentávénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnaí'a umásinkaniyono súwana ⁴¹ Ísu arumbá úwana ayáándeí ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye séna ⁴² avekáámbá kawe'á umánkowana kawáúguwana ⁴³⁻⁴⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po Mósesimo siráintemba mono'-máayái-kwáásitópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póíma tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áúrakemba kawáúgwiye sénááowe. ánívo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunavo se kwaaó Ísu súwana ⁴⁵ minkwáásigó ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátíma'mae iyúwana mináínkó kóyáwé úwasa sáwívarawai Ísu tíníye sésa kentí naaópimpa'a torupamáí máyówana mindáyavena Ísu íma naaó'-nao'a kúmba kwaási íma máyónkavamba máyowasa naaó'-naoken-kwaasi kwenópa'a tóyo uráawe.

2

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Árúku 5:17-26

¹ évaka'-no'waamba kwaéna Ísu Kápénéamu-naopa'a kúmba kwená naaúmpa'a máyowasa sáwíva-kwaasi isésa ² torupésa mindáúmpá'á sisipáá ésa pááimpakwara'a sisipáá umásowana Ísu

kwenáái kwésimatimuwasa ³ éiyain-kwaasi aísamaimo pukówaimba taagwiya'maésa tumbá ⁴ mindáúmpá'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasa íma kanaán-umai íyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátoresá túwówana kumeémena Ísumo máyonka'a aúranka'a kumúwana ⁵ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaa umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁶ amáámba sun-kwáásí mésa ⁷ imáyáa ésa sésa nóra séna mirá siyó. Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánivo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áamba kwésimankaiye-imayaa ésa suwaná ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna simátimena séna nóra séra mirán-imáyáá kwéoo. ⁹ moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánivo moóráwaimo aísamaimo pukáindawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine ená kwandaaimá maimaé kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ¹⁰ kemá kwaási úrand'a'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna ¹¹ isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé naaópa'a kwaaó súwana ¹² amápa-kwaasi túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá maimaéna kúwasa amáparawai táátavesa ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavesa ésa tiyáamba tóipimba áakaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Árúku 5:27-32

¹³ Ísu tuwéna Káriri-nonkwaaunkon-awampa'a kúwasa sáwíva-kwaasi kwenópa'a torupowaná kwenáái simátimena ¹⁴ kwéna awánómba Árávíási ááninko áwí'a Árívái táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana usásinena kwenánaaemba kwa'maéna kuráíye.

¹⁵ kúwasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Áríváina naaúmpa'a umésa toómbá nowasá táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé sáwíva'a Ísun-ánaaemba kwa'maésa Áríváina naaúmpa'a umésa nowasá ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasivinkemba amáámba sun-kwáásí Ísumo táákísimo máyón-kwaasiye sáwí'o un-kwáásiyé toómbó kwénomba tuwánéna Ísuna kwayó-kwáásiyávésa tísaa esa sésa nóra sénawa táákísimo máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'o on-kwáásiyé Ísu toómbá kwénaiyo suwaná ¹⁷ Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawe'ó umáímo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-iye. mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáímo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáúmne Ísu siráíye.

toómbá aawesuráan-kwasai.

Mátíyu 9:14-17, Árúku 5:33-39

¹⁸ moórá-tawai Yóni nombó pétinkowaina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiye Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa

námúnaawe su'mai kwésuwasa évakarawai Ísumba taáísaa esa sésa Yónina kwayó-kwáásiyé amáán-kawaa-kwaasiti kwayó-kwáásiyé moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa esa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésevo ená kwayó-kwáási íma mirá esa toómbá úwoi kwénaawe. nóra esa mirá kwéoo suwaná ¹⁹ Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kautimínimba miwisé máyainasa aamoí esa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. ²⁰ naaémba minkwáásígómbá aí'maesa kówiyasa minkánaámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínasa toómbá a'áo sénááowe. Ísu séna kwemo ménamo naaémbo tiyuwénamo iyínintavena mináimba siráíye.

²¹ Ísu mináimbá simásuwena séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma kárámai kwéaraapaawe. mirámó iyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íníye. ²² aúna-anda-aran-domba ááéeraa-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kayámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiniye. mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe Ísu siráíye.

Ísu savaatirár-áímbá siráín-kwasai.

Mátíyu 12:1-8, Árúku 6:1-5

²³ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé úwíti-ton-kigauvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáási úwíti-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa ²⁴ amáán-kawaa-kwaasi tuwánésa Ísuntavesa sésa maisaaó. ená kwayó-kwáási agándaan-kanaama aambá áumbakaawasa mirá kwéowe suwaná ²⁵⁻²⁶ Ísu séna naaová'á Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-ainkona ááimba íma ísaraawe. aiva'-mónó-káwááná'á áwí'a Ápáyata máyonka'a Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéneka kwená kwaási tímúwasa naráawe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-máyaí máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna tímúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ²⁷ Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna túwa'naa ínintavena agándainkanaa maréna kwaási aiva-tántáá'á maréna agándain-kanaama naaéntantaa'a póna túwa'naa ínintavena makáíye. ²⁸ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayáí kwémayaamba kendémán-íye Ísu siráíye.

3

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 12:9-14, Árúku 6:6-11

¹ moórá-tawai Ísu mono'-náúmpá'á iyúmba moóráwai ayáámba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ² aaivimbá mayankánae kwésuwai mésa Ísuntavesa sésa agándaira'a póna minkwáásímó kawé'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ³ Ísu ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna kemó

máyaundara'a tiyó súwana mirá úwana ⁴ Ísu miwíyávéna séna kentáási áamáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawe'-má'yáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíníyo. tísaa ena súwasa íma aai suwaná ⁵ Ísu móyuwana meyuwana éna áwáá'a tituwena kwaásiyavaimo ímo ímá'yáamo kwéontavai arumbá kwéuwana ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawe'á umánkowasa ⁶ áamáán-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á tuwésa avekáán-umai Éróтина kwaási torupésa Ísumba nóraumaiya tuvuwónaundaya'iyó sésa áamá'yu-aimba siráawe.

sáwívarawai nonkwaaúnkón-awampa'a kuráan-kwasai.

⁷ Ísu tiyuwéna kwená kwayó-kwáási tí'maena Káriri-nonkwaaunkon-awampa'a kúmba sáwíva-kwaasiyomba Kárírvaken-kwaasi Yútiyaavaken-kwaasi ⁸ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Ítúmiyaa-ayampaken-kwaasi Yótáni-nonkona menávápákén-kwáási Táyaa-naor-ayampaken-kwaasi Sáítóni-naor-ayampaken-kwaasi miráumaivaken-kwaasiyomba Ísuna mayái-áimbá isésa Ísunopa'a tóyo uwaná ⁹⁻¹² sáwíva-kwaasi asóvamatinkowasa mindáyavesa tí'o ún-kwaasiyomba asóvamasinkainkwaé sésa Ísun-ane'o tátoraiyanesa kwenkuvará'á úmaesa kwéiyuwasa tirumpimbó taraváá-kwámbó máyon-kwaasi Ísumba awánésa mara'á kumbésa anónka'a sésa emá Áánútu ááninko óne suwaná Ísu asiramái séna Áánútu ááninko óne sé'a íma simái paároro séna kwená kwayó-kwáási simátimena séna sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a ésa siméntáyuwaavo nompí-sípí maimaé'a egwaa'á másinkáaro siráiyé.

Ísu kwená kwayó 'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Áríku 6:12-16

¹³ Ísu omápa'a uména évakarawai usásintinkanae séna tááyowasa kwenópa'a iyúwana ¹⁴ minkwáásívínkémba sísamaivakemba kae'á kumbáimái-kwaasi usásintinkena séna kesí aantá-kwaasi é'a mé'a kesáái kosimátimapa'a kónááontave'a tí'maré'a ¹⁵ tirumpinkémbó taraváá-kwámbó komaitiyuwánááon-asirayamba timúnda miráyávé'a usásintinkaumne siráiyé.

¹⁶ miwí túwí'a Sáímoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwaima séna ¹⁷ Sépéti ááninkorai túwí'a Yémési Yóni aúná-kwi'a Poanésiye súwairai minkwíwíkóná ááimba kwíyónaaimo siwái áráakaiye súwairaiyavena séna ¹⁸ moóráwai Éndaru moóráwai Vírípi moóráwai Pátóromu moóráwai Mátíyu moóráwai Tó máasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai Tátiyasi moóráwai Sáímoni kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanae siráiwai ¹⁹ moóráwai Yútási Isakérióti kwemá naaémba Ísumba kwená namuro-kwáásír'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu usásintinkena naaópa'a koyauwékáiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:24-32, Áríku 11:14-23, 12:10

²⁰ Ísu naaúmpa'a iyúmba ó'onkwara'a sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá untávái Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé toómbá íma kanaará'á umái

notávésa ²¹ Ísumba amááraa isésa aívó'an-iyé sésa tairánáe sésa tiráawe. ²² Yérúsaremu-naopaken-kwaasi Áánútuna amáamba sun-kwáásí tésa sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Piyésepu asir-ayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaiyuwaiye suwaná ²³ Ísu tááyowasa tuwaná kwántámai-aimba simátimena séna Sáátáánigo kwesávái íma maisuwániye. ²⁴ moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁵ moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁶ Sáátáánigona kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésá íma asiramáivakaamba kwémaewe. ²⁷ moóráwai moórá-nanko avowámó asiramáimo máyainanamo éna mindáumpákémbó umóyámbó mayáíndayavenamo éna íma úwoi uveránívo mindánkó avowámbá ánda asááúmakenamo éna uvékena kwená náaindaamba umóyámbá mayániye Ísu siráiyé.

²⁸ Ísu simásuwena séna maísáaro. kwaási sáwí-mayai kwémaesa simái sáwí'a kwématinkaamba mindá Áánútu maitiyuwánívo ²⁹ Áánútun-amankontavesa simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana kwaikwai'a íníye Ísu siráiyé. ³⁰ Ísuntavesa sésa taraváá-kwánkó kwenarumpimbá máyáiyé suntávéna Ísu mináímbá simátimakaiye.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.

Mátíyu 12:46-50, Áríku 8:19-21

³¹ mináímbá simátimuwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa máápa'a mésa sésa Ísuntavai tiyó se kosimáméro suwasá ³² naaúmpa'o máyón-kwaasi sésa enanówe enáúnava'maare máápa'a mésa kwéaayaawe suwaná ³³ Ísu séna kesinó nááwa'iyo. kesúnava'a nááwiya'o séna ³⁴ naaúmpa'o máyón-kwaasi tuwánéna séna kesinó kesívá'maa'a máyáawe. ³⁵ Áánútu siráini'a kwéowai kesinó kesúnava'maa'a kesimánaa'maa'an-owe Ísu siráiyé.

4

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Áríku 8:4-15

¹ ókwar'a Ísuma Káriri-nonkwaaunkon-awampa'a koména aaí kwésimatimuwasa sáwívarawai tóyo ésá kwená egwaa'á tamáyóntavena nompí-sípívímbá usámaaisena máyowana nompí-sípímá kwaaún-avovomayaa'a kwáyowasa minkwáásíyómbá nonkwaaúnkón-awampa'a máyówana ² ó'on-o'on-aimba kwántámai simátimena séna ³ maísáaro. moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena ⁴ máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísana numaómá tókúnasukaiye. ⁵ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna paáká'-márávímbá póna avekáán-umai anón-isana ⁶ aa'á kaisaná ánú'a ayáátááka'a íma kunkéna aáyánkaguraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násúwáísana íma arambá iráiyé. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávímbá kunkwéna kárúrena anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iyéna évaka'a usáyaaitayan-aramba iyáísana évaka'a umaimái-aramba iráiyé. ⁹ kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráiyé.

10 Ísu súwasa naaémba kwená kwayó-kwáásiyé évaka-kwaasiye mésa Ísuntavesa sésa minkwántámái-áinkóná ááimba sinatá ísáano suwaná 11 Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímísa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo

12 kwéisaambanivo íma ísámai kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe. ísékai Áánútunopa'a tewaná Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyúwáísino.

mindáyave'a kwántámai-aimba kwésimatimune Ísu siráiyé.

13 Ísu simátímatuwena séna maankwántámái-áimbó simátimunda íma ísáiyankakemba pó'a ó'on-o'on-kwantamai-aimbo sendá íma ísánááowe. 14 mináinkóná ááimba súnda ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'maráinten-umai Áánútun-aaí simátímísana 15 évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáawana Sáátáánigo téna tirumpinkémbá maimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. 16 évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa avekáán-umai Áánútun-aaí ísésa aamoí ombánivo 17 íma tirumpimbá táto'mai kawé'á owasá Áánútun-aaiyavai umbai-yántáarí'a umátinkaantavai Áánútun-aaí ivátukaawe. 18 évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísáámbanivo 19 marapár-úmbái-yántáátávái imáyáa úmae naaésa óísan-imayaa úmae kwénaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-ímáyááo Áánútun-aaí káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. 20 évakar-anayumbo kawé'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-aaí ísésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa kwétuwa'naa-owasa évakarawai usáyaaítamai-mayai kwémaesa kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

oómbá kúrakain-kwasai.

Árúku 8:16-18

21 Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á marésa íma aasípaa-amendaampa'a marésa avora'á mósá kwémaraawe. 22 mirámó onten-umái aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. 23 kwéisaawai ísámai kawé'á oró. 24 tíménten-umai Áánútu miráumai tíména moórágwara'a tímíniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. 25 Áánútun-aaimo ísáaimo kawé'ó kwéowai Áánútu túwaa'naa ínasa moórá-ainkwara'a ísánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísáaimo kawé'ó kwéowai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráiyé.

ánáyumba tukáísana arambá iyáin-kwasai.

26 Ísu simátimena séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaain-aimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai ánáyumba tu'maréna 27 íma áwa'naa ena kwaéna íraréna kwéísana ánáyumba kweyááríka'a kwéanon-iyé. 28 maragómá ánáyunkomba áwa'naa isaná áruma kwíkéna anón-umai

arambá iréna ²⁹ ávuma kaisaná áká'nanaaon-kanaa tisasá áká'mai kwénaawe Ísu siráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mátíyu 13:31-35, Árúku 13:18-19

³⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iye. sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáígo arambá ímo ane'ó awánaraan-taeramba maravímbá u'makáawana mimpínkémbá kwíkéna ³² anón-taima anón-éna amaimá anón-amaima móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpimpá'á ánáamba úmarena kwémaiye Ísu siráiyé.

³³⁻³⁴ Ísu kwaásiyomba aai simátimenae sénamo úmba íma avora'á siráivo kwántámai-aíne su'mai simátimuwasa taaímbai súntemba móisaiuwowana mináyáírákémbá simátimuwasa móisowana miráumai simátiména ánivo kwená kwayó-kwáási kwesé máyonka'a mináínkóná ááimba simátíma'mae iráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.

Mátíyu 8:23-27, Árúku 8:22-25

³⁵ mitáwai enónka'a Ísu kwená kwaásiyavena séna nonkwaaúnkóná menávápátá kónáe súwasa ³⁶ ó'on-kwaasi tiyuwésa Ísumba áí'maesa nompí-sípívímbá usáatesa kuwasá évaka'-nompí-sipigwara'a kumbá ³⁷⁻³⁸ Ísu misípígo ayááivá'á aùn-kwaigurówana anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívímbá ógwitowasa kunávekunavo sésa inkaisésa Ísumba koaúsésa sésa anóndakoo kesí imáyáa íma inatá puwúnavaíya súwa'naa uwo suwaná ³⁹ usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyákaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana ⁴⁰ Ísu simátiména séna nóintavaíya kwéinkaiseo. kentáv'é'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana ⁴¹ táá'a kówasa keáímbá sésa nórán-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáámba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

5

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Árúku 8:26-39

¹ simásuwesa mindómpí-sípívímbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa mimbárává'á kumbá ²⁻⁴ Ísu mindómpí-sípívínkémbá mimbárává'á ásávwana moórawai taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-kwasigo utamátínkó-muri-aiva'a máyomba Ísunopa'a tirái. minkwáásí kárár-umankontemba taráka-yaraka úwaima póna íma kwaási mésayavai íma kárár-umankowana ména ⁵ enómba irarómba omáka'a utamátínkó-muri-aiva'a kwénaaena kwáá'a kwétena óntandei kwénáúra'a kwétena ⁶⁻⁸ nénkakemba Ísumba awánéna isaaiséna Ísun-aóká'á taména kwená imáyáa éna áwí'a mósá marówana Ísu minkwáásígo arumpinkén-taráváá-kwánkóntávéna séna emá taraváá-kwámbá ómpo minkwáásígo mbá auwé kóaaó súwana anónka'a séna Ísuwo usáyaaítamai-Isoigo ááninko ómpo Áánútuntavai ísámai

sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana ⁹ Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana sáwíva'a máyaumpo kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa ¹⁰⁻¹³ omáka'a sáwíva-poima mésa umá kwénowasa minkwáásigó arumpinkén-taráváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa ó'opa'a íma sí'maraaó. mimpóí tirumpimbá sí'maraaó suwaná mirá oró súwasa taraváá-kwántómbá minkwáásigó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérówasa mimpóíyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómbe putásowasa ¹⁴ póíra'o tavíkówai úmba awánésa avekáán-umai naaópa'a kwésa kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimatim-besimati uwasá isésa koawánanae sésa kumbá ¹⁵ Ísunopa'a koyorupésa awánomba taraváá-kwántómbó arumpinkémbó kóun-kwaasigo unáánkwátóí úmarena kawé'á umái máyowasa koawánésa táátavai uwasá ¹⁶ Ísumo minkwáásigómbó kawé'ó umánkawasamo awánon-aine póígomo ún-aine simátímúwasa ¹⁷ isésa Ísuntavesa sésa maambarává'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná ¹⁸ nompí-sípívimbá usámaaisowana taraváá-kwámbó arumpinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ¹⁹ ímanivo ená naaópa'a kuré Ísóigomo arumbó umánkenamo kawé'ó umánkáin-aimba enamááraawi kosimátimiyo súwana ²⁰ Tékáporisi-ayampa'a mindáópata Ísumo umánkon-aimba simátíma'maena kúwasa amápa-kwaasi sáwívar-imayaa uráawe.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Áríku 8:40-56

²¹ Ísu Káríri-kwaaunkona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba moórágwara'a kwaaúnkón-awampa'a máyówasa sáwíva-kwaasi torupowaná ²² moóráwai mono'-nánká'ó kárákwírowai áwí'a Yáírasi téna Ísumba taawánéna Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba kumbéna ²³ asiramái séna kesiyáámúmba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóvéna kawé'á umái máíno súwana ²⁴ Ísu kwesé kúmba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ²⁵ moórá-ininkomba áí'a kwéun-ininkogwara'a kwa'maéna kúmba kwembá naaeyámba kwéankowana sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisuwéna mináí'á íma érankowasa ²⁶ sáwíva-sontaa-kwaasi áwa'naa uwaná óísamba tíma'mai ánasasuwowana mináí'á íma érankomba anón-ai'a umágúwana ²⁷⁻²⁸ minínínkómá Ísumo kawé'ó umátinkaron-aimba iséna séna Ísuna unáánkwátóira'a koyátóráánanama sí'a ésinkaniye séna sáwíva-kwaasimo kwa'maé kumpímbá minínínkó maréna ánaaempakemba unáánkwátóira'a tátorowana ²⁹ mindááéyánkoma érankowana imáyáama éna asóvasinkaiye súwana ³⁰ Ísu imáyáama éna séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawé'á umánkáíye séna kwántámai tuwánéna séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'íyo súwasa ³¹ kwená kwayó-kwáásí Ísumba simámesa sésa úwé sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaawa nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'íyo nóra séwa kwésono suwaná ³² tátokaiwaintavena mógara'megara úwana ³³ minínínkó imáyáa éna séna asóvasinkaiye súwana ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna asóvamankon-aimba

simámuwana ³⁴ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íniwaiman-iyé sénda póna áí'a éránkáivo kawe'á umái kwaaó Ísu siráiyé.

³⁵ Ísu mináimbá kwéshuwasá mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáirasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndatavai ténavo simámiyo suwaná ³⁶ Ísu mináimbá iséna ivátuwená Yáirasintavena séna mináíntávái íma áákar-aaka'a éma kentávái ísámai kuwo séna ³⁷ kwa'maésamo kun-kwáásiyóntávéna maanká'á méworo séna Pítaante Yémésinte kwenáváko áwí'a Yóninte tí'maena kúmba ³⁸ sáwíva-kwaasi mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaúmpa'a torupamáí mésa anón-ivi'a kwétowana Ísu iséna ³⁹ naaúmpa'a usávé'mai iyéna séna íma ivi'á taaró. minárásí íma pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiyé súwasa ⁴⁰ Ísun-awíráái suwaná ti'mátuwowasa máápa'a kunákárúwowa minárásígó anóvowiye kwená kwayó-kwáásírúum tí'maena minárásígó pukópa'a iyéna ⁴¹ ayáánka'a tátorena kwenááivinkemba simámena séna tarita kumi mirámó súmba kwántámai séna inaamarúgóo usásinaao súwana ⁴² usásinkwena sísamaivakemba kae'á kumbaimái-íma maisukáin-inaamaruma usásinowasa awánésa táátavesa uwaná ⁴³ Ísu asiramái séna kemó únda-aimba íma simátíméro séna minárásígómbá toómbá áméro siráiyé.

6

*Násáretivakewai Ísumba tínaaemba umánkaraan-kwasai.
Mátíyu 13:53-58, Áríku 4:16-30*

¹ minkákémbá Ísu kwenamáápa'a kwéena kwená kwayó-kwáásiyé kumbá ² Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á iyéna aai simátimuwasa sáwíva-kwaasi iséna táátavai ésa sésa náávakena kawer-ímáyáá mairéna kawer-áimbá kwésimasimenayaawa nááwawa asirayámbá ámisana kawe'-máiyái ímo awánáúnda-mayai kwémayaiyo. ³ kwentáámó awánáúnda taaineí évaka-tantaa'o kwéiwaiman-iyé. Máriaa áánimba éna Yémési Yósisí Yútási Sáímoni tuwaaómán-iyé. kwenáúnava'a maanká'á máyáawe. maankákéwáímá póna úwoi-kwaasiman-ivo náávakena mináimbá isénawa minásíráyámbá mairénawa kwésiyo sésa kayorésa tínaaemba umámúwana ⁴ Ísu simátimena séna Áánútun-aai simátímíwai ó'on-o'on-daopa'a kwénaaisasa kwenáwí'a mósá kwémaraavo kwená naaópa'a komáyáimba kwenamááraa sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe Ísu siráiyé.

⁵ kesáámó úndanten-kwaasima éna íma súwa'naa íniye suntávéna ímo awánom-bayai moórá-mora-mayaiye su'mai mairáiyé. moórá-mora tí'o ún-kwaasi tine'á ayáándeí tátorena asóvatinkena ⁶ kwenamáápakén-kwaasi sésa íma súwa'naa íniye sun-áíntávéna imáyáa uwááena naaó'-nao'a Áánútun-aai simátímapa'a kuráiyé.

*Ísu kwená kwaási mayáírá'á tí'mákain-kwasai.
Mátíyu 10:5-15, Áríku 9:1-6*

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tiména séna kaesé umásuwe'a nááóro séna ⁸ asiramái simátimena séna aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. toómbá íma maimaé'a kwé'a

toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. tááúmba vaimaé'a ⁹ tisamai-anaamba kwimaé'a moórá-mora-umai unáánkwátói timantenká umái kuvé'mae'a koró. ¹⁰ Áánútun-ai simátimenaontave'a moórá-naopa'o kwiyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ¹¹ moórá-naopa'o kwiyambo naambó ímo timésamo kentááimo ímo isáíyanamo éna Áánútu mindáópakenkwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tisamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ¹² kwená kwayó-kwáási isésa naaó'-nao'a kwénaaes kosimátimesa sésa sáwí-imayaa tínaaemba umáme'a Áánútumpa'a teró sésa ¹³ taraváá-kwántómbá kwaasi tirumpinkémbá komaitiyuwésa tí'o ún-kwaasi taaéraampinken-domba atínkáva'a kuwasá asóvamatinkava'a kuráawe.

Yóni nombó pétinkarawai pukáin-kwasai.

Mátíyu 14:1-12, Áríku 3:19-20, 9:7-9

¹⁴ Ísuna mayáígón-áái símae íyúwana Káríri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináimbá ísarai. Ísuntavesa évakarawai sésa Yóni nombó pétinkarawai pukáimpinkemba usásinkena póna kwempímbá asirayámbá kwáyáísana mirám-báyái kwémayaiye suwasá ¹⁵ évakarawai sésa kwemá Áánútun-ai simátímakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáiye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóv'á Áánútun-ai simátímakowairaamba máyáiye suwaná ¹⁶ Éróti iséna séna kwemá Yóni nombó pétinkarawaiman-iyé. kemá simátinkaunasa Yóni anumarambá arátúwááwana pukáísana usásinankaisana máyáiye Éróti siráiyé.

¹⁷⁻¹⁹ ááema Éróti kwenávako awainínkómbá áwí'a Erotiyasimba mairówana Yóni séna enávako awainínkómbá aambá áumbakaawa mayááne simásima'a úwana Éróti tí'marówasa Yónimba koái'maesá ándávimba máánkarowana Erotiyasima Yóni ááiyavena aaisambá séna inkamónáe súwana ²⁰ Éróti séna ímaniye séna Yóni kawer-ímáyáágwárá-kwáási úntavéna Éróti kwenáároí inkaiséna kwenká'á tavíkéna Erotiyasima inkámivo séna kwenká'á tavíkéna kwenááima ísámai kaumbo-káér-imayaa umánkena aasiyaasí koísaraiye. ²¹ ánivo naaémba Erotiyasina kanaama túmba Éróti anón-tanomba kaumái kwená kawáá-kwaasi ááipin-anon-kwaasi Káríri-ayampaken-anon-kwaasi tímúwasa nowaná ²² Erotiyási ayáámúnko téna araimá marówasa Érótiye toómbá naráan-kwaasiye aamoí umánkówana Éróti minárásígóntávéna séna nóintantaatavena ankáíya simásímína'a áméno séna ²³ árai'a súnnda pó'a sísaina'a áméno. kesí maramó arááímo táíndamo e sísaina'a tasá-áméno súwana ²⁴ anówamba koáísaa ena séna nóintantaara komayánaumno súwana Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá koáísaa-e mayaaó súwana ²⁵ avekáán-úwana Érótinopa'a téna taáísaa ena séna ívé'a Yóni nombá pétinkarawai a'nómbá ará'mái táávepimba maré simiyó súwana ²⁶ iséna arumbá kwéumbanivo aiva'á asirayán-áímbá siráin-aimba ímáya éna toómbó naan-kwáásígwárá'á ísaraantavaiye séna íma a'áo sénáe séna ²⁷ i-kwáási moórá ai'marówana ándávinkemba Yónimba anumarambá ará'mái a'nómbá ²⁸ táávepimba maréna maimaéna minárásígómbá máamuwana maimaéna anówamba máamuwasa ²⁹ Yónina kwayó-kwáási isésa anómba komaimái utamánkaraawe.

naaémba Éróti Ísuna mayáígón-áái iséna séna minkwáásígó Yóni nombó pétinkaraiwai éna pukáimpinkemba usásinankaisana máyáíye Éróti siráíye.

*Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Áríku 9:10-17, Yóni 6:1-13*

³⁰ Ísumo mayáír'á ó ti'mákain-kwaasi mimbáyái maisuwésa Ísunopa'a tésa amápa'-mayaimo máyón-aimba aaimó sun-áimbá simámúwasa ³¹ Ísunopa'a sáwíva-kwaasi kuré ire untávésa toómbá íma kawé'á umái nowaná mindáyavena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwaásimo ímo máyaiyapata kométa agándaano súwasa ³² nompí-sípívimbá usámaaisesa kwaásimo ímo máyáapataawe sésa kuwasá ³³ sáwíva-kwaasi tuwánésa aúyésa naaó'-naokemba marapá'á kóyo uwasá Ísuniyai nompí-sípívimbá kumbá ³⁴ marapá'á ásávena misáwívá-kwáásí tuwánéna arumbá umátinkena sipisípi-poi-ayuraamba miwítí kawáá íma máyówasa kewé su'mai máyóntavena Ísu arumbá umátinkena ayáátáár-aaí kwésimatimuwasa ³⁵ enónka'a kwená kwayó-kwáásí kwenópa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a ³⁶ ti'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaesa toómbá meeyámbáráaro suwaná ³⁷ Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meeyámba'maiya tímúsina. óntamba íma kwáyáíye suwaná ³⁸ nóraumai-tona káyáíya koawánaaro súwasa koawánésa tésa sésa sáwíyan-tomba éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáíye suwaná ³⁹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái mara'á máéro súwasa ⁴⁰ moóráva'a 50 kwaasi máúwasa moóráva'a 100 kwaasi máúwasa miráumai-kwaasi kwimakówana ⁴¹ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa noyáá'a topán-topan-umai tímúwasa misáwívá-kwáásí tímúwasa ⁴²⁻⁴⁴ amáparawai nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áitumai ógwitaraawe.

*Ísu non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.
Mátíyu 14:22-33, Yóni 6:15-21*

⁴⁵ áitumai ógwitowana minkákémbá Ísu kwená kwayó-kwáásí ti'maréna séna kesí aiva'á nompí-sípívimbá usámaaise'a menávápá'-náópa'a Pétésáitava'a koró. misáwívá-kwáásí kwéti'mare'a sé'a kentí naaó'-nao'a koró simátimenaumne séna ⁴⁶ misáwívá-kwáásí ti'marówasa miwítí naaó'-nao'a kuwaná Áánútumpa'a námúnaemo síndayavena omápa'a umáyowana ⁴⁷ no'wáámba aúkúwana Ísu kweyáá marapá'á máyowasa kwená kwayó-kwáásí nompí-sípívimbá non-avóvomayaapa'a máyówana maramá nénka'a kwáyowana ⁴⁸ Ísu awánómba anón-unda to'maé kwétena misípí tayátó'marowasa nombó tuwíntámaesamo kun-támayo'a nonkó tavímayowasa íma kumbá irataró'a Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaena kwená kwayó-kwáásímó máyónka'a téna táyaaitaguwasa ⁴⁹⁻⁵⁰ awánésa táátavesa ésa tiyántámbá kwétowasa sésa kwaántáo kwénaaiye suwaná Ísu avekáán-umai

séna táá'a kaivó aáno máéro. kemá úne séna ⁵¹ nompí-sípívimbá usámaaisena kwegwára'á umáyowana anón-undaoma maivaiyówasa táátavesa ávááraumai uwaná ⁵² íma táákoma kawe'á umái méra. sáwíyan-tompinkembo sáwíva-kwaasi taaín-timuwasamo nowáiná ááimba íma táákoma kawe'á umái méraawe.

*Ísu Kénésárétiva'a tí'o ún-kwaasi asóvatinkarain-kwasai.
Mátíyu 14:34-36*

⁵³ táátavesa ávááraumai ésa kwaaúnkóná menávápá'á Kénésáréti-marava'a kumbá non-awámpá'á nompí-sípí ándáneí avíkwímaresa ⁵⁴ marapátá ásávowasa mimbápákén-kwáásí Ísumba aúyésa ⁵⁵ naaó'-nao'a simátimesa Ísumo tamaún-aimba isésa tí'o ún-kwaasi kúkutaavimba tí'maesa tóyo uwaná ⁵⁶ Ísu kító'-nao'a anón-dao'a kwáivá kwénaauwasa tí'o úwai tí'mai maruká'á marésa sésa ená unáánkwtóí-araaira'a tátoraiyana tí'a étinkainkwaé suwasá tátorówana tí'a étínkaraiye.

7

*tíkwá'nái áamáamba siráan-kwasai.
Mátíyu 15:1-9*

¹ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Ísumo máyopa'a tésa ² tuwánomba Ísuna kwayó-kwáásí évaka'a tiyáamba íma sese un-tiyáándéí toómbá kwénowasa ³ Yútaa-kwaasi áamáán-kawaa-kwaasiye úwoi-kwaasiye tíkwá'nái áamáamba kwáróntavesa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa ⁴ máákétirakemba naaópa'a iyésa tiyáamba sese umásukesa toómbá nésa tíkwá'nái áamáamba ó'on-o'on-amaamba kwarésa tááve'a nonánámá anavéúmbá sese uráawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiye áamáamba sun-kwáásíyé Ísunka'a torupésa sésa ená kwayó-kwáásí nóra isasá kentáá síkwá'nái áamáamba íma kwarésa tiyáamba íma sese ombá toómbá kwénaao suwaná ⁶ Ísu séna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe. naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Áísáya keinárawatavena árair-aimba siráimba agaimaréna séna Áánútu séna maawímá kesúwí'a tóikakene su'mai sésa kesí imáyáa íma tirumpimbá kwáyáye. ⁷ kwaásiti áamáamba simái paárombanivo Áánútuna áamáamban-iyé kampa'á sembá miráráán-umai kesí imáyáa kampar-ímáyáa mósá kwémaraawe Áánútu siráimba aúváivimba agaimakáye. ⁸ Áánútuna áamáamba tuwé'a tíkwá'nái áamáamba kwétoraawe. ⁹ Áánútun-ai kwétuwaantavai miwá anondá kentááiyavai aamoí kwéowe. ¹⁰ naaóvá'á Mósesi séna kentinóvowi túwí'a anóm̄ba oró. ánívo anóvowimo sáwíkaambo simátinkaindawaimba tuvuwíyana puwíníye Mósesi siráivo ¹¹ keinárawa'o siráimba moóráwai anóvowiyavena simátimena séna moórá-yantaa'a Áánútundeiman-ivo íma kanaán-umai timénaumne siréna ¹² anóvowima íma kwétuwa'naa-iyé. mirámó ontávái kanaán-iyé kwésewe. ¹³ mirá-sáwí'ó ontávé'a Áánútun-ai tuwé'a kentíkwá'nái áamáamba kwégware'a kentáái kwésimatimewe. miráráání'a kwéowe Ísu siráiyé.

*kwaásimo sáwí'o umátínkáin-tantaakona kwaasái.
Mátíyu 15:10-20*

14 Ísu mináimbá simátímatuwena kwaásiyavena teró súwasa kwenópa'a tuwaná séna simátíménda isé'a kawé'a oró. 15 máápakentantaa'o naawái íma kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tirumpinkén-áinkó kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. [16 kwéisaawai ísámai kawé'a oró] Ísu siráiyé.

17 Ísu simásuwena minkwáásiyómbá mátiyuwena naaúmpa'a umáyowasa kwená kwayó-kwáási sésa mináinkóná ááimba simásimiyo suwaná 18 Ísu séna kenkwará'á íma táako pééi kwéisa'a mé'a ísáambanivo íma ísámai kawé'a uráawe. máápakentantaa'o naawái kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye. 19 mindá íma imáyáa kunkwaéna tindáámpa'a kunáyúsúgwinivo 20 aaimó kwésemba tirumpinkén-ímáyááo éna mindá kwaási sáwí'a kwéumatinkaiye. 21 tirumpin-ímáyááwinkémbá sáwí-imayaa ésa tínkamiyasamo puwónááoni'a ésa aarai-úmóyámbá ésa kwaai-úmóyámbá ésa amápa-tantaa'a umóyámbá ésa 22 túran-anda ésa mirá-mira-sawí'a ésa kampar-áimbá sésa aosaambá kwimaé naaésa kawé'-máayáimó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tivókari'a ésa uwo'aóri'a ésa 23 mirá-sáwí'ó kwéomba tirumpinkén-ímáyááo kwaási sáwí'a kwéumatinkaivo tiyáámbo ímo sese ombó toómbó kwénaamba mindáo kwaási íma sáwí'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé. ániwo Ísumo kwemó siráimba amápa-tomba kawé'a umái kwénaawe siráiyé.

*Kénááni-maravaken-ininkona kwaasái.
Mátiyu 15:21-28*

24 Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé mivá'á tuwéna Táyaa-naopare Sáitóni-naopare mináyámpá'á kúmba moórá-naumpa'a uména séna kemó tamaúnda íma simátíméro súwasa ániwo évakakwaasi tamaún-aimba ísówana 25 moórá-ininko ayáámúnko arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana miníninkó Ísumo tamáún-aimba ísena arekáán-umai kwenópa'a iyéna mara'á kumbaéna 26 kwemá íma Yútaa-inimba póna Síriyaa-marava'a Vínisiyaa-naopaken-ininko Ísunopa'a iyéna mara'á kumbaéna asiramái séna kesiyáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayauwaaó súwana 27 Ísu simáména séna aiva'á iyámpóiti toómbá timénaumne. iyámpóiti toómbá maimái iyámbá timúnavo miráumai Ísareri-kwaasimo túwa'naa úndantemba emá ó'onkaa-inimba ónda pó'a áwa'naa únavo kwésune súmbanivo 28 miníninkó séna anóndako árai'a sémpo iyámpóiti toón-ayai iyánkó tamandániye. miráumai ó'onkaa-ininkoman-iyé sinaná kanaán-ína súwa'naa íniyone súwana 29 Ísu séna kawer-áimbá séndayavai enayáámúnko arumpinkémbá taraváá-kwámbá mayáúkaumpo ená naaópa'a kwaaó súwana 30 kwená naaópa'a kwéna koawánómba taraváá-kwámbá kóúrowana ayáámúnko kawé'a umái tuvaiká'á méraiye.

Ísu sáwívarawai asóvamatinkarain-kwasai.

31 Ísu Táyaa-naopar-ayampakemba Sáitóni-naopar-ayampa'a táúkúmaena Tékáporisi-ayampa'a táúkúmaena Káriri-nonkwaampa'a kúmba 32 évakarawai aivó'na'a áí'maesa tésa sésa enayáándeí táto'mai asóvamankaaí suwaná 33 kwaásivinkemba áí'mai kweyááva'a ankéna ayáánánánei áápimba maréna awirááíma kwi'maréna

amáávira'a tátorena ³⁴ kwíyómpa'a karákéna sirumbá kwéiye séna kwenááivinkemba séna epaata mináimbá kwántámai séna áá'o kaúnimba intíyuwaumne súwana ³⁵ áá'a kawe'á úwana amáávima etóyóí úwana aai kawe'á umái súwana ³⁶ Ísu asiramái séna íma simátíméro súwasa íma isónkakemba simátimapa'a kuwasá ³⁷ isówana ávááraumai táá'a kówasa sésa amápa-tantaa'a kawe'á unté kwéiyena táá'o kaúnínkwaasi kawe'á kwéumatinkena aaimó ímo kawe'ó umáímo sen-kwáási kawe'á kwéumatinkaiye siráawe.

8

Ísu moórágwara'a toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 15:32-39

¹ moórá-tawai sáwíva-kwaasi torupowaná miwítí toómbá ánásowana Ísu kwená kwayó-kwáási tááyowasa tuwaná ² séna kaumbo-táwai kesé máyáawana maimaésa tiráan-tomba ánásaisa'a sirumbá kwéumatinkaumne. ³ ti'maráanasa kentí naaó'-nao'a kónááombanivo némpaken-kwaasi aampa'á kwíyamba kánoka'a pósa púwóvainivo súwasa ⁴ kwená kwayó-kwáási sésa kavóná-marava'an-ivo náákakenta toómbá maimáíya timénaumno suwaná ⁵ tísaa ena séna nóraumai-tona kwáyáyo súwasa avakaeté kwáyáye suwaná ⁶ minkwáásiyóntávéna séna mará'á máéro séna avakaeté-tomba maisokéna Áánútuntavéna súwi séna toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásirá'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwana ⁷ kaumbo-káé'-noyaa'a kwáyowana Ísu maisokéna Áánútuntavéna súwi séna kwená kwayó-kwáásirá'á tímúwasa minkwáásiyómbá tímúwasa ⁸⁻⁹ nowaná tímú'a vówasa sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi nowaná tímú'a vówasa kwená kwayó-kwáási mintón-ayai túwómba avakaeté-unampimba áitumai ógwitowana ¹⁰ Ísu misáwívá-kwáási ti'maréna kwená kwayó-kwáásiyé nompísípívimbá usámaaisesa Táómánúta-ayampa'a kuráawe.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 16:1-4, Áríku 12:54-56

¹¹ mivá'á Ísu máyowasa amáán-kawaa-kwaasi sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹² Ísu arumbá umbái kwétopakemba séna ívé'o máyáan-kwaasi nóra séra ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano kwéseo. árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi íma agaráátinkanaumne séna ¹³ ivátíyuwena nompísípívimbá usámaaisena nonkwaaúnkóná menávápá'á kuráiyé.

íma kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi oró siráin-kwasai.

Mátíyu 16:5-12

¹⁴ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nonkwaaúnkóná menávápá'á kumbá kwená kwaási péréti-tomba íma máyómba tuwinkésa kuwaná kimbora-tomba nompísípívimbá kwáyowana ¹⁵ Ísu amáán-kawaa-kwaasiye Érótiye kaumbo-káér-ainkwara-kwaasi owé-ímáyáá kwéena kwená kwayó-kwáási simátiména séna intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá amáán-kawaa-kwaasiye Érótiye miwí tááiyavai kentúra'a kárákwimai máéro súwasa ¹⁶ keáimbá sésa nóra séna mirá

kwésiyo. péréti-tomba íma makáunanaya mirá kwésiye suwaná ¹⁷ Ísu keáímbó kwésun-aimba iséna nóra séra toómbá íma kwáyáíye-aimba kwéseo. kanaán-umai toómbá timénaunda ááémo uráundawaina ááimba íma táako pééi kwésiye. kenti imáyáagoma kentirunkómá usisi'ándaisa'a kwéowe. ¹⁸ túramba kwáyáimbanivo íma awánamai kawe'á kwéowe. táá'a kwáyáimbanivo íma ísámai kawe'á kwéowe. ¹⁹ éva'aasei-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 5,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturao séna tísaa úwasa sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampinta ógwitaraumne suwaná ²⁰ avakaeté-tomba topán-topan-umai sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi timéwánasa naráamba mintón-ayai nóraumai-unampina áíturao séna tísaa úwasa avakaeté-unampinta ógwitaraumne suwaná ²¹ Ísu séna nóra éra íma táako pééi sisa'á ísaraao Ísu siráíye.

Ísu aúramba kavikówaimba asóvamankarain-kwasai.

²² Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Pétésáítaa-naopa'a kumba évakarawai aúramba kavikówaimba áí'maesa Ísunopa'a tésa sésa táto'mai asóvamankao suwaná ²³ Ísu ayáánka'a tátorena áí'maena mindáoókona ayááivá'á kwéna aúrampimba awirááíma kwirankéna aúranka'a tátorena séna ára kwéawanaano súwana ²⁴ awánéna séna kwéawanaumne. taairaán-kwáási marapá'á kwénaaowa'a kwéawanaumne súwana ²⁵ moórágwara'a Ísu aúranka'a tátorena kawe'á umánkowana aúramba kararéna kawe'á umái kwéawanowana ²⁶ Ísu séna mindáoopa'a kónavo ená naaópa'a tayauweré kwaaó siráíye.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-20, Áríku 9:18-21

²⁷ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyé Sísaríya Vírípai-naokon-ayampa'a kumba aampa'á kwéguwana kwená kwaási tísaa ena séna kentávái amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ²⁸ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaadawai óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóvá'á Áánútun-ai simátímakaawaivinkemba moóráwai óne kwésewe suwaná ²⁹ Ísu séna kejnárawa'a kentávái nóran-kwaasiye kwéseo súwana Sáimoni Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana ³⁰ mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráíye.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:21-28, Áríku 9:22-27

³¹ Ísu kwemó puwínín-aimba ááimba ásámai kwená kwayó-kwáási simátiména séna sí'a índai'a umásinkeša Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé amáamba sen-kwáásíyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai ánásaina'a púwóndavinkemba usásinanaumne séna ³² miráumai avora'á simátimuwana Pítaa Ísumba áí'maena kweyááva'a máankenena séna mirán-áimbá sénavo súwana ³³ Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáási tuwánéna Pítaantavena asiramái séna Sáátáánigo siyuwé kóaaó. kwaásiti imáyáavinkemba kwésempo íma Áánútuna imáyáavinkemba kwésene Ísu siráíye.

³⁴ Ísu mináímbá simásuwena kwaásiyonte kwená kwayó-kwaásiyé tááyena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááimo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránáaowaimba umbai-yántáá'á timíyasa minúmbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ³⁵ tirááimo táíndai'o ésa íma kawé'á umái ménaaovo kentávái ísámai Áánútu áséi-aintavai ísámai tirááimo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ³⁶ marapákémbá amápa-tantaa'a kwémaesa puwiyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. ³⁷ puwiyamba marapá'ó makáan-tantaa'nei íma anondái'a umásuwesa ókwara'a ayáátááka'a ménaaowe. ³⁸ ívé'a Áánútuntavesa íma imáyáa ésa máyáanka'a kenkwará kesááigwara'o tigaemó umásínkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesivoná ságayankwara kwiyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmóna miwí sigaemá umátinkanaumne.

9

¹ árai'a simátimé'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená asirayándéi kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

*Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.
Mátíyu 17:1-13, Árúku 9:28-36*

² Ísu mináímbá simásuwena ava'moraé-no'waamba kwaéna Pítaante Yémésinte Yóninte tí'maena anón-omapa'a iyúmba miwiyé su'mai umésa miwí túranka'a Ísu ó'oran-auma auvúwana ³ kwená unáánkwátóira'a ságayamba kwaéna kwayání'a kéna aaváúmó usénamo intembá mirá úwasa ⁴ awánomba kae-kwaásirái kwiyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Íráiyaae Mósesiye Yútaa-kwaasi tikwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana ⁵ Pítaa Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawé'á ímbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéi éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe súwana ⁶ ávááraumai táá'a kówana nóin-aina'i síníyena póna mirán-aimba Pítaa siráiyé.

⁷ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwana mináínámpinkémbá aagíowé su'mai séna maawámá kesáánimba isa'a kwená imáyáa kwéune. kwenáái ísáaro súwasa ⁸ kwená kwayó'nárau awánomba mindárai kwiyómpa'a iyúwana Ísuwe su'mai méraiye.

⁹ máyowasa omápakemba kúmúmba Ísu asiramái simátiména séna awánaamba íma simátíméro. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai púwóndavinkemba usásinaandara'a awánaamba kanaará'á simátíma'mae iyóro súwasa ¹⁰ isésa íma simátimesa mináímbá úwoi tátoresá keáímbá séna púwóndavinkemba usásinanaumne simbá nóran-aina'iyó keáímbá siráawe.

¹¹ keáímbá sésa Ísuntavesa áísaa esa sésa áamáamba sen-kwaási sésa Íráiyaa aiva'á paárinana Áánútu usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya amu'makáundawaiya naaémba paáriniyemo sembá nóra sésa mináímbá kwéseo suwaná ¹² Ísu séna aiva'á Íráiyaa paárena

to'mayaa íníye-aimba árrair-aimban-íye. moórá-aimba kwaási úranda'a kumpaárurawaintavena agaimaréna séna kwembá áí'a índai'a umánkesa tínaaemba umánkanaawe agaimaréna siráíye. ¹³ simátíme'a sé'a Íráiyaa á'a tiráíye. agaimaróntemba umái kwembá sáwí'a umánkanae sésa sáwí'a umánkaraawe. mirán-áimbá kwentávái agaimaróntemba kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintavai agaimakáawe Ísu siráíye.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Áríku 9:37-43

¹⁴ Ísu simásuwena omápakemba kúmúmba kwená kwayó-kwáásítópa'a kúmúwasa sáwíva-kwaasi torupésa áamámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó-kwáásíyé asirayán-áimpákémbá sésa ¹⁵ Ísu túntavesa ivátuwesa parubará umánkówana ¹⁶ Ísu séna nóintavai asirayán-áimbá kwéseo séna tísaa úwana ¹⁷ minkwáásíyómpínkémbá moóráwai séna anóndakoo kesáánimba áí'mae'a túne. kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísana íma aai kwésisana ¹⁸ mintáraváá-kwánkó táto'mai amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwáayaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyisa'a ená kwayó-kwáásíyávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayaúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena séna ánivo enáánimba áí'mae tiyó súwasa ²⁰ áí'maesa tuwaná mintáraváá-kwánkó Ísumba awánéna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá véna kwárere'a éna aigareó monkáánúwana ²¹ Ísu avowántávéna séna nósatawai ánkariyo súwana umaranka'á ánkariye. ²² tuvuwíndayavena póna sáwívaka'a améntámai irá káúvóra'na éna améntámai nompimbá túwáara'na kwéíye. emó kanaamó e arumbá maisinkéya súwa'naa uwo súwana ²³ Ísu séna nóra séwa emó kanaamó e súwa'naa uwo kwésono. Áánútumpa'a agevamái máyaawai amápa-tantaa'a kanaará'á ónááowe súwana ²⁴ miniyámpóigó avowámá avekáán-umai anónka'a séna kemá Áánútumpa'a agevamái máyaundanivo kemá Áánútuntavai íma asiramái kwémaunda-yantaa'a súwa'naa uwo súwana ²⁵ Ísu awánómbe sáwíva-kwaasi sisipáá uwaná taraváá-kwántávéna séna aívó-taravaa-kwankoo auwé kóaa. íma koyauwérénda áka'a kóaa súwana ²⁶ kwáá'a téna miniyámpói améntáyuwowana tanaambá vówana arumpinkémbá kóúwana miniyámpói púwóra'na umai máyowasa évakarawai sésa á'a púwíye suwaná ²⁷ Ísu ayáánkwanda táto'mai usásinakowana koku'á méraiye.

²⁸ koku'á máyowana Ísu naaúmpa'a umáyowasa Ísumo kweyáá máyonka'a kwená kwayó-kwáásí umésa sésa nóra séta mintáraváá-kwámbá íma kanaán-umaiya mayáúkaumno suwaná ²⁹ námúnaa kwéseмба pó'a miráumai mirán-táraváá-kwámbá mayauwánááovo ó'on-tantaa'neimo é'a íma kanaán-umai mayauwánááowe Ísu siráíye.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Áríku 9:43-45

30-31 Ísu simásuwena tuwéna Káríri-ayampa'a aampa'á kwégwena sáwíva-kwaasi torupaavó séna kesí kwayó-kwáásíyé su'mai aái simátimena séna aampa'á kwégwena séna kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinangumne súwasa ³² kwemó sún-áinkona ááimba íma isésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Áríku 9:46-48

³³ íma áísaa esa Kápénéamu-naopa'a kumbá naaúmpa'a umáúwana Ísu tísaa ena séna aampa'á kwéte'a nóin-aina siráao súwasa ³⁴ aampa'á kwégwesa sésa kentáávínkémbá nááwa kwéusayaaitaiyo sésa iséise úmae kwégwesa pósa íma aái suwaná ³⁵ Ísu mara'-maéna kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna másáaro. usáyaaitanae síyawai tínaaeni'a ésa amáparawaiti kwayó'á máráaro simásuwena ³⁶ moórá-iyampoi áí'mai avumpimbá usásinankena taparéna simátimena séna ³⁷ kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe. súwa'naa onten-umái Áánútu sí'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe Ísu siráiyé.

kentí mayái íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Áríku 9:49-50

³⁸ súwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaena taraváá-kwántóntávéna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavai auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni súwana ³⁹ Ísu séna íma tuvínankaaro. ímo awánaambayaimo máyáawai úwoi kesúwí'a íma sáwí'a simásinkanaaowe. ⁴⁰ kentáásí mayáigómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naa-owe. ⁴¹ árai'a simátíme'a sé'a keinárawa'a tuwánésa sésa Ísu Káráísítina kwaási ombá pó'a túwa'naa ónáe sésa sáwíyan-tantaa'a nombá timíyawaima Áánútu kawé'-méyámbá timíníye Ísu siráiyé.

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-9, Áríku 17:1-2

⁴² Ísu mináímbá simásuwena séna iyámpóigomo kesááiyavaimo áraire sintenkáán-umai évakarawai áraire kwésewe. évakarawai tésa kesááiyavaimo áraire kwésewaima kampar-áímbá tasimátimiyasa isésa sáwí-ampa'a kówíyasa Áánútu kampa'ó síyawai sáwí-meyamba anómba timínívo miwímó tinumarampimbó anón-ontambo arikwímaresamo nompimbó túwáawasamo kumésamo kumpuwésarakai kampar-áímbá íma simátíméwasa sáwí-ampa'a íma kosinó. mindá kanaán-íye. ⁴³⁻⁴⁴ tiyáánkomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tiyaamba arátúwáaro. kae-tiyáámbó kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁵⁻⁴⁶ tísamaigomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo sé'a moórá-tisaima arátúwáaro. kaetisamáimo kwáyaina'o é'a sáwí-marupa'o iramó kaikai'o kwéipa'a kónááomba mindá sáwí'an-íye. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba mindá kawé'an-íye. ⁴⁷ túrankomo sáwí'o ína'a misáwí-ámpá'á kúnavo

sé'a moórá-turamba pítuwaaro. kae-túrándéimo awáné'o é'a sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a kónááomba mindá sáwí'an-iyé. sáwí'o uráinda maisuwé'o máyáamba Áánútu kwená kwaási kawááipa'a máyáamba mindá kawé'an-iyé. ⁴⁸ iramó kwégaipa'a marinkómó éna kwaikwai'a kwéinana iramó éna íma pisináinda kaikai'a kwéiye Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu simásuwena séna uwímó toónká'ó úmárááwanamo kawé'ó intembá Áánútuuma kwaásira'a iramó kaintenkáán-umai maráinasa kawé'á umái ménaaowe. ⁵⁰ uwímá kawé-tántáá'á imbánivo anómba ánásaisana ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó ká'á íma úmaranaaowe. uwígómó áséimo intenkáámbá kwée'a paru umái ménaaowe Ísu siráiyé.

10

aarakwá'ó tasáéñ-aimbo siráin-kwasai.

Mátíyu 19:1-12, Árúku 16:18

¹ Ísu minká'á tuwéna Yútiyaa-ayampa'a Yótáni-nonkona menávápá'á komáyowasa moórágwara'a sáwíva-kwaasi torupowaná ké'naamba aai kwésimatimuwasa ² amáán-kawaa-kwaasi sésa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa Ísunopa'a tésa sésa moórá-kwaasigo awainínkómbá kanaarárá auwáníyo. mirámó énamo éna amáán-aimba karáni. íya karáníyo suwaná ³ naaóvá'á Mósesi nóra-amaana simátímakaiyo séna tísaa úwasa ⁴ miwí sésa Mósesi maará séna moóráwai awainínkómbá ai'mátuwaindawai aúváivimba agaimaréna séna kesuwainímbá ai'mátuwaumne séna agaimái amiíno siráiyé suwaná ⁵ Ísu séna kentíkwá'ná tirumbá makáamba pósa Áánútun-aaí íma ísóntavai mindáyavai Mósesi minamáámbá siráimbanivo ⁶ Áánútu kwíyómba maramá tarórunonka'a íma mirá siráivo Áánútu aaraigwárá kwaaigwárá'á taróruyaiye. ⁷ miráumai taróruaintavai tinóvowi tiyuwésa awaikóe awainínkóe tágárotamai ⁸ mimbórá-túmá ma'mái kwémaewe. mindáyavai awaikóe awainínkóe íma kae-kwáásiráámbá ésa mimbórá'á kwéowe ⁹ Áánútu aarai-kwaaí moórá'á umátínkaraintavai íma tasáéro Ísu siráiyé.

¹⁰ Ísu simásuwena naaúmpa'a umésa kwená kwayó-kwáási Ísumo sún-aintavesa áísaa uwaná ¹¹ séna moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. ¹² moórá-ininkomo awaikómbó auwénamo ó'onkwambo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Árúku 18:15-17

¹³ Ísu simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátínkainkwaé sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwáási sésa tí'mae'a kóro suwaná ¹⁴ Ísu tuwánéna áwáá'a tiyéna séna íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miniyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁵ árai'a simátime'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóíraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma

kawááiniye Ísu séna ¹⁶ miniyámpóiyómbá tiránkena tine'á tátorena kawer-áimbá simátimakaiye.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Áríku 18:18-30

¹⁷ Ísu simátimena kwéguwana moórawai isaaiséna Ísu anóndakoman-iyé séna takívairéna séna kawe'ná'á óne. nóra umáiya aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ¹⁸ Ísu séna kentávái nóra séwa kawe'ná'á óne kwéseno. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawe'ná'án-iyé. ¹⁹ Áánútuna áamáamba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivinkemba agaimaréna séna kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma aarai-úmóyámbá oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kampar-áimbá simátínkáaro. kwakarái-áimbá íma seró. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiyé súwana ²⁰ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawe'á úmae kwéiyune súwana ²¹ Ísu awánéna aamoí éna séna kawe'á éma moóra-yantaa'a íma kawe'á uráampo ená náindaamba ó'on-kwaasi kwétime óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawe'-mékámbá Áánútu kwíyómpa'a ankáníye. tímatuwemo e kesínaaemba kwaráníyone súwana ²² mináímbá íséna sáwíva'-naindaamba makóntavai kanagí'á túmaena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a kwéuwana kuráiyé.

²³ kúwana Ísu kwanténa kwená kwayó-kwáásiyávéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'a kwíyamba umbái táníye súwana ²⁴ kwená kwayó-kwáási mináíntávái táá'a kówana kesí iyámpóiyono. óísan-imayaamo eémáyaiyawaimo Áánútumo kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moóra-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosinó súwasa ²⁶ mináímbá íséna táátavai ésa sésa umbái taintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu tuwánéna séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbaresa kónááovo Áánútu amápa-tantaa'a úwoi kanaán-umai kwéiyé súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáási amápa-tantaa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a kentávái imáyáa ésa Áánútuna áséi-aimba kosimátiménaaontavesa naambáru'a tuwésa tuwaaísái tiyuwésa tívá'maa'a tiyuwésa tímánaa'maa'a tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miwítí maramá túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáan-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa tuwaaísái-i'a ésa tímánaa'maari'a ésa tinóisai-i'a ésa kentí iyámpói-i'a ésa naambá maramá mayánaáomba miwívímbá umbai-yántáári'a umátinkanaaombo ésa naaén-kanaa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe. ³¹ ívé'a évaka'a aivakéwái aáno tínaaeni'a iyasa ívé'a évaka'a tínaaenkewai aáno aivari'a ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwíníntavai siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Áríku 18:31-34

³² Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna aampa'á kwégwesa Ísu aiva'á kúwana kwená kwayó-kwáási táá'a kówana tínaaembo kun-kwáásígwará'á táá'a kówana Ísu kwená kwaási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena kwempá'ó tínín-tantaakontavai mósimatimena ³³ séna maisáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá moórawai kembá kwaási úrandakomba mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sen-kwáásiyé agaráátinkainasa kembó sínkami-aimba simái tarúmaresa sí'mai ó'onkaa-kwaasi tímíyasa ³⁴ kanaáráá'a kwésinkesa tuwirááíma kwisinkésa súwiruku'a kwénesa sínkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne Ísu siráiyé.

*Yémésiye Yóniye Ísumba áísaa urááyan-kwasai.
Mátíyu 20:20-28*

³⁵ minkánáá Sépéti ááninkorasarai Yémésiye Yóniye Ísunopa'a tésarai sésarai anóndakoo áísaa oyani'a umásinkaniyono suyaná ³⁶ nóintavai kwétinkainara umátinkanaumno súwasarai ³⁷ ená ságayambarupa'o umaéma kenkáí usásisinke évarevar-akwampa'a sínkániyone suyaná ³⁸ Ísu séna séyan-ainkona ááimba íma ísaraaiye. sáwí-nombo anavéúmpinkembo náúndanten-umai sí'a índai'a umásinkanaaomba keinárai kanaarará kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiyo. sí'o índai'o umásinkanaaontemba kanaarará keinárai mirá umátinkanaaoo súwasarai ³⁹ keiráí kanaám-pókai mayáyauye suwaná Ísu séna árai'a séye. kemó náúnda-anaveumpinkemba náyááoiye. sí'o índai'o umásinkanaaontemba keinárai mirá umátinkanaaovo ⁴⁰ kesí évareva-sukwampa'a kemá íma usásintinkanaumpo Áánútu kae'nárai umátinkaraimba póna usásintinkaniye súwasa ⁴¹ Ísuna kwayó-kwáási siyáánkainarawa'a mináimbá isésa Yémésinte Yóninte áwáá'a tíyúwana ⁴² Ísu tááyowasa tuwaná séna á'a ísaraawe. marapár-ánón-kwáásiyómbá usáyaaitamai asirayán-áimbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a uráawe. ⁴³ anón-kwaasimo ontembá keinárawa'a íma mirá oró. keinárawapinkemba usáyaaitanae síyawai ó'owiti kwayó'á maránááowe. ⁴⁴ keinárawapinkemba aivarí'a ónáe síyawai amáparawaiti mayáímá túwa'naa oro. ⁴⁵ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai íma súwa'naa ígwáe'a kunkáumpo kemá kwaási túwa'naa ónáe'a kunkáumne. sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaundayavai puwónaumne Ísu siráiyé.

*Ísu aúramba kavikówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.
Mátíyu 20:29-34, Árúku 18:35-43*

⁴⁶ Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé Yéríko-noapa'a kumbá sáwíva-kwaasigwara'a mindáoopa'a tuwésa aampa'á kuwaná Tímíyási ááninko áwí'a Páátímíyasi aúramba kavikówai óntamba inaaí simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai súwasa ⁴⁷ évakarawai sésa Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná iséna anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwasa ⁴⁸ sáwívarawai áwáá'a aéesa sésa aaíseraaó suwaná mináimbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévítin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwana ⁴⁹ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna ááyaaro súwasa aúrambo kavikówaimba ááyesa sésa enarunkó kawé'á

ino. kwéaayaivo usásinao suwaná ⁵⁰ a'marénamo máyon-ampaanta agwáimarena usásinena Ísun-aóká'á túwana ⁵¹ Ísu séna nóin-tantaara embó arááimo táinda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawé'á umásinkainkwa'e'a úne súwana ⁵² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa iníwaiman-iyé sénda pó'a kawé'á umánkaumpo kwaaó súwana avekáámbá aúrumba awánéna Ísun-ánaemba kwakáiyé.

11

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Árúku 19:28-40, Yóni 12:12-19

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kumbá Yérúsaremu-naor-ampa'a kumbá Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwasa minkáé'-náór-egwaa'a kwésa kwená kwayó-kwáásí kae'á máti'marena ² séna epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákaiinda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³ moóranankomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a konasá áí'maesá koyauweránááowe siyé simámékaiyo súwasarai ⁴ kuyaná mimpóimá ontará'á ándáneí anumarampimbá kwímarowana máyowasarai koawánésarai minándá koiyatúwóyana ⁵ minká'á máyón-kwaasi sésa nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo suwasarái ⁶ Ísumo sún-aimba simátímúyasa kanaán-ivo mirá okaiyó suwasarái ⁷ áí'mesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátói ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaai uwi'marówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ⁸ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa évakarawai paákár-únánkwátói ayú'mái évakarawai taayánama ayáiresa aampa'á uwi'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóirare mintááyánaravane augwétámai kwéguwasa ⁹ aiva'á nááún-kwaasiye Ísun-ánaemba nááún-kwaasiye anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye. ¹⁰ kentáá síkwá'ná Tévítimo kawáá-uraintemba miraráámbá iníye. kwenáwí'a mósá kwémaraumne anónkar-anonka'a suwaná ¹¹ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kúmba anóm-bono'-naumpa'a uména amápa-tantaa'a awánéna enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena Pétáni-naopa'a kuráiyé.

taaigóná kwaasái.

Mátíyu 21:18-19

¹² Pétáni-naopa'a kogwáúmba usá aaváyaavimba mindáópa'a tuwésa aampa'á kumbá Ísumba ááima ankówana ¹³ moórá-taigo áwí'a víkima kwáyowana mintáéramba nánáe séna ááimpa'a kwéna awánómba arambó iyái-kánáámó ímo túmba íma iyéna ánáwe su'mai kwáyowana avakáá uwááena ¹⁴ mintáígóntávéna séna ená arambá íma iyányíone. moórágwara'a kwaási ená arambá íma nánááowe súwasa kwená kwayó-kwáásí mináímbá ísaraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Árúku 19:45-48, Yóni 2:13-22

¹⁵ Ísumo sún-aimba isésa Yérúsaremu-naopa'a kumbá Ísu anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi tuwánéna utimátuwena mono'-nánkóná ontambo meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena Áánútuntavai imáyáa ésa mááinumama kwéamun-dumama meéyámbárón-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ simátimena séna ókwara'a íma mono'-náúmpá'á mirántántáá'á maimaé'a iré kunkte oro. ¹⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesí naantavái sésa Áánútumpa'o námúnaamo sendámbá isasá ó'on-o'om-barapaken-kwaasi tésa námúnaa kwésewe agaimaréna siráíye. ánívo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráíye.

¹⁸ Ísu súwasa mono-káwáá-kwáásiyé áamáamba sun-kwáásiyé Ísuna áamáyu-aimba kwésesa sáwíva-kwaasimo Ísun-aaimo ísámae kwéiyuntavai táátavai ésa Ísumba tuvuwónááon-amba kwéavakaa-uwasa ¹⁹ enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásiyé Yérúsaremu-naopa'a tuwésa kuráawe.

taaigó aáyánkarain-kwasai.

Mátíyu 21:20-22

²⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé kogwaésa usásinesa aampa'á kumbá víki-taima awánomba ánúka to'mai amápa'a móayankaguwana ²¹ Pítaa Ísumo sún-aimba ááka'a maréna séna awánaqo. aaimó simámakaanda-taima á'a aáyánkagwiye súwana ²² Ísu séna Áánútunka'a aráápamai máéro. ²³ árai'a simátimé'a sé'a maanómátáváimo sé'o iré mapámbai nompá'á kumuwómó síyawai ímo kaer-ímáyáámó tokésamo súndantemba árai'a íníye síyanamo éna árai'a mirá íníye. ²⁴ mindáyavai Áánútumpa'a námúnaa sé'a ó'on-o'on-tantaatavai áisaa e'a sembá árai'a Áánútu kanaán-umai súwa'naa umásinkaiye sembá kanaán-umai kwétuwa'naa-iyé. ²⁵ Áánútumpa'a námúnaa sembá sáwí'o umátínkaraamba anondá sáwí'a ónaumne-ímayaá íma é'a ivátuwaaro. mirámó íyanamo éna kentivo kwíyómpakewai keinárawa'a sáwí'o kwéomba maitiyuwáníye. [²⁶ ánívo sáwí'o umátínkaraamba úwoimo imáyáamo úmae iyé'o ímo ivátuwaiyanamo éna kentivo kwíyómpakewai sáwí'o kwéomba íma maitiyuwáníye] Ísu siráíye.

nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.

Mátíyu 21:23-27, Áríku 20:1-8

²⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásiyé ókwara'a Yérúsaremu-naopa'a kumbá anóm-bono'-naumpa'a kwénaauwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye áamáamba sun-kwáásiyé Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa asirayám-báyái kwémayaanda simásimiyo suwaná ²⁹ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á anondámo síya'o é'a sísaa on-áímbá simátimenaumne. ³⁰ ááéna Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ³¹ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyavai íma áraire siráao síníye. ³² kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo

senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavai sésa Áánútun-aaí simásimakaiwai uráíye kwésemba pósa áwáá'a siyénááowe mirá keáímbá sésa ³³ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. asirayám-báyáí kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráíye.

12

ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.

Mátíyu 21:33-46, Áríku 20:9-19

¹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai óntan-kurima úmakena ándá-aran-kigau úmarena ándá-arankona tááve'a úmarena ándá-arambo mapándáápá ínana anombó kuminín-taave'a úmarena óntan-damba kígauva'o taviyi-námbá úmarena ayáátááka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'ombapa'a komáyáísana ² arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá ³ táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ⁴ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai a'nómbá tuvámbai sáwí'a umánkówana kówisana ⁵ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana púwísana aanávómá moórá-mora-umai ti'maráintemba tewasá tinkamba tinkamba kwéowasa évaka'a púwówasa évaka'a tayauwéráawana ⁶ aanávómá kímborawai kwenááninkomba póna kwená imáyáama ámakaiwaima máyáimba ayáátááka'a imáyáa eémena kesááninkon-aaí isánááowe séna ai'maráísana ⁷ tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómbá ááninko kwétimba póta tuvúwónana puwéna maankígáú íma mayáínata kesáá mayánáe sésa ⁸ táto'mai tuvúwówana púwísasa maimái aaumépa'a tukáawe. ⁹ Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníye. téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníye. ¹⁰ Áánútun-aaí aúváivimba awánaraawe. maarán-áímbá agaimaréna séna óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye. ¹¹ mindá Ísóigo isatá awánéta séta ó'oran-kawe'a uráíye kwésune agaimaréna siráíye Ísu súwasa ¹² mono-káwáá-kwáásí mináímbá isésa kentááyáváiyá siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavai táá'a kówasa ivátuwesa kuráawe.

táákísi-aintavai áíśaa uráan-kwasai.

Mátíyu 22:15-22, Áríku 20:20-26

¹³ mono-káwáá-kwáásí kwésa Ísumba áísaá íyana sáwí-aimbo sínasa aaivimbá mayankánááontavai amáán-kawaa-kwaasivinkemba évakarawaiye Éróti amááraawivinkemba évakarawaiye ti'márówasa ¹⁴ Ísunopa'a tésa sésa anóndakoo árai-kwaasi po kwaásí táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá

airá'mái-aimba íma séma Áánútuna aambó kwaráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya ísaraumne. emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Áró máani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí amáána araaísénaundaya'iyompo ¹⁵ timénaum. íya timénaumno suwaná Ísu miwí tááma iséna kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-owe séna kentávái sáwi-aimbo síndawe sé'a kwéisisaa-owe. moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa ¹⁶ maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáiyó súwasa miwí sésa Áró máani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáiyé suwaná ¹⁷ Ísu séna Áró máani-kamaani-kawaanakondei kwembá améro. Áánútundei Áánútumba améro súwasa mináímbá ísówana táá'a kówasa íma aai siráawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.

Mátíyu 22:23-33, Áríku 20:27-40

¹⁸ suwasá Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa sésa ¹⁹ anóndakoo naaóv'á Mósési séna moóráwai aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráiyé. ²⁰ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ²¹ kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana kwenánaaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa ²² avakaeté-kwaasi putásaawana minínímbá naaémba pukáiyé simásuwesa ²³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínímbá avakaeté-kwaasi tuwainímbá póna nááwa mayániyo suwaná ²⁴ Ísu séna Áánútun-ai aúváivimba agaimakón-aimba íma kawé'á umái isé'a Áánútuna asirayámbá íma awané'a pó'a miráumai sáwísawaa-aimba kwésewe. ²⁵ pukémpinkemba usásinesa kwíyómpa'a uménaaon-kanaa aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ésa Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o máéwaimo ontembá minínínákwá'á miráumai aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ²⁶ kwaasi pukémpinkemba usásinaaomba Mósési mináíntávái agaimakáiyé. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímbá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósésintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávaramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráiyé. Áánútu mináímbá siráimba minkáumbó-kwáásí á'a púwúwasa utamántínkaraambanivo ²⁷ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. ánivo kentááima sáwísawaa-aimba siráawe Ísu siráiyé.

aivar-amáánkóná kwaasái.

Mátíyu 22:34-40

²⁸ súwana amáámba sún-kwaasigo ména amápa-kwaasimo sumbá iséna Ísuna usáyaaitamai-kwasai iséna Ísumba áísaa ena séna Áánútuna amáámpinkemba nóran-amaana aivar-amáámbán-iyó súwana ²⁹ Ísu séna aivar-amáámbá sénaumpo Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna

Ísareri-kwaasi maísáaro. Áánútu kentáásí Ísóigo éna mimbórá-Ísóígómán-ye. ³⁰ Áánútumpa'a kentí Ísóigomba kentiruné kentí imáyáawe kentimané kentí asirayáné áméro agaimaréna siráíye. ³¹ miwá ánaaenken-amaamba sénaumpo ísáaro. Áánútun-aai aúváiimba agaimaréna séna kesávái-imáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró agaimaréna siráíye. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye Ísu simámuwana ³² minkwáásígó séna anóndakoo árai'a sénda Áánútu kweyáá Ísóigoman-ivo ó'on-o'on-isoima íma máyáawe. ³³ kesáámá Áánútumpa'a kesirumbá imáyáama kesí asirayámbá kwempá'á tuwéta mirá onó. kesávái-imáyáámó úndantenta kesí kwaásiti imáyáagwara'a onó. minkáér-ámáánkómá amápar-amaamba usáyaaitaraiye. toómbá sipisípima iravímbá agaimái Áánútumba amúndanivo mindágwara'a usáyaaitaraiye séna ³⁴ mindá'ó sumba kawer-imáyáávinkémbá súwana póna Ísu iséna séna Áánútumo kawááimba kwená egwaa'á máyáne súwasa ísómba Ísun-aaiyavai táá'a kóntavai íma áísaa úmaesa iráawe.

Áánútumo usásinankaiwai Káráisitina kwaasái.

Mátíyu 22:41-46, Árúku 20:41-44

³⁵ íma áísaa úmaesa iyúwana Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwésimatimena séna amáambo sen-kwáásí sésa Káráisitima Tévíti-andaraken-kwaasiman-ye kwésevo ³⁶ naaóvá'á Áánútun-amanko Tévítimba imáyáa amúwana Tévíti Káráisintavai séna kesí Ísóigoman-ye siráimba monor-ímá agaimakón-auvaivimba Tévíti agaimaréna séna kesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaaowe Áánútumo siráin-aimba Tévíti siráíye. ³⁷ miráumai Tévíti Káráisitintavai séna kesí Ísóigoman-ye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-ye Ísu sumba Káráisiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-ye. úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai ísésa aamoí uráawe.

ámáamba sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Árúku 11:37-54, Árúku 20:45-47

³⁸ úwoi-kwaasi amápa'a Ísun-aai ísésa aamoí kwéuwana Ísu kwésimatimena séna évaka'o amáambo sen-kwáásítí aambá kwáráavo. minkwáásí ayáatáár-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaauwasa pósa kwaásí tuwánésa sésa anón-kwaasin-owe kwésewe. ³⁹ minkwáásí mono'-náúmpá'ó umáyáapa'o anón-kwaasimo maí-áyámpá'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámpá'á mésa kawé-tómbá kwénaawe. ⁴⁰ minkwáásí ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaásí suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáiná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráíye.

ketor-íninkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.

Árúku 21:1-4

⁴¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména óntambo túwón-anaveunkona egwaa'á ména tuwánómba kwaásiyomba tésa óntamba túwómba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ⁴² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwówana ⁴³ Ísu kwená kwayó-kwáásí tááyena séna árai'a simátime'a sé'a minkétór-inínkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontamba usáyaaitaiye. ⁴⁴ miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mütú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méníye Ísu siráíye.

13

anóm-bono'-namba tawísí-áímbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Áríku 21:5-6

¹ Ísu mináímbá simásuwowasaya anóm-bono'-naumpakemba kárúwesa kúmúmba kwená kwayó-kwáásívínkémbá moóráwai anóm-bono'-nantavai séna úwé awánaao. maanóntán-dámbá kawé'á kwáyáísana minóntámbá anón-ontamba kwáyáíye súwana ² Ísu séna maanánón-dámbá awánaaro. aáno kwaási tésa mindámbá amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwara'a tawísíyuwanaaowe Ísu siráíye.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Áríku 21:7-19

³ Ísu mináímbá simásuwena Óríve-omaka'a uména anóm-bono'-namba awánómba Pítaawe Yémésiye Yóníye Éndaruwe kúraumai-kwaasi Ísumo kweyáá máyonka'a tésa áísaa esa sésa ⁴ emó sénda nósa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákira'a Ísumo simbá mirá íníyeya sénaumno suwaná ⁵ Ísu séna kampar-áímbá isé'a áraire sevó kárákwiyyoro. ⁶ sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásinkaiwai úne síyasa sáwívarawai minkámpár-áíntávái áraire sénááowe. ⁷ áái'o títáyán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánaámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'aníye. ⁸ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavai usásimbai áái'a títáyáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. mirán-tántáá'ó paárína'a sé'a amápa-tantaa'o ánásanin-kanaa íma tiráivo iyámpóimo tinkánáe owanamó anón-ti'o intembá umbai-kánaámó tínimba miráumai ááiimba ásáíye seró.

⁹ mirán-áíntávái kárákwiyyoro. mono-káwáá-kwáásí keinárawa'a tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aaiwimbá maitinkésa mono'náúmpá'á mótinkesa tínkamesa kentáváímó asiramáímo máyáantavai táto'mai tí'maesa kámááni-anon-kwaasitopare kawááon-kwaasitopare mótinkesa aái simátinkaiya'a minánón-kwáásí kesáái simátimenaawa. ¹⁰ aiva'á áséi-kwasai amápa'-maravaken-kwaasi simáti simati kwéiyana naaémba amápa-tantaa'a ánásai-kanaama tíníye. ¹¹ táto'mai aaimó simátínkénka'a nóran-aina sénaumno-imagaa íma anómba é'a íma kentí imáyáavinken-aimba sénááovo Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka tinkáína'a mináímbá sénááowe.

12 évakarawai tívá'awaawi tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. tivoísáimo ésa tíráámaa'a tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. iyámpóiyombo ésa tinóvowima tí'mai ó'owira'a timíyasa tínkamiyasa puwónááowe. 13 kentáváimó asiramáimo máyáantavai amáparawai tíyámba umátinkanaaowe. ímo ivátuwesamo kentáváimó asiramáimo méwai ánásai-kanaara'a Áánútu tí'mai kawepá'á métinkaniye.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-28, Áríku 21:20-24

14 Ísu mináimbá simásuwena séna naaémba ávááraumai inkaisí-yántáákómá uwóví'a íí-márúk'á paáriníye Ísu siráíye. kemá Máaka sé'a maanáúváimó torausíyawai táako pééi sína'a ísáaro kwésune. Ísu séna uwóví'a íí-márúk'á paárinasa awánanaaomba Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. 15 ontará'ó máyaiyan-kwaasi íma naaúmpa'a iyíyamba ósamba ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. 16 kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a iyíyamba unáánkwátói ivátuwesa úwoi isaaisésa iyónááowe. 17 tímúkwarrar-inimba ívér-iyampoigwarar-inimba minkánámá sáwí'a ónááowe. 18 isaaisé'o iyónááomba táúgwi-kanaa iyé'a únavo sé'a Áánútumpa'a námúnaa seró. 19 minkánámá tínimba anón-umbai táníye. naaóvá'á Áánútu maramá tarórumba ívéka to'mái mirán-úmbái-yántáá'á íma tiráíye. aánogwara'a mirán-úmbái-yántáá'á íma táníye. 20 mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaa Ísóigo ákíse úmakaiye. mirán-úmbái-yántáá'ó kwénin-kanaamo ayáátáaka'o kwéninkakai amápa-kwaasi íma úwoi túvamai máésino. Áánútu ítámakain-kwaasiyavai imáyáa éna mirá-úmbái-yántáá'á ákíse uráíye.

21 ákísemo ínasa évakarawaimo simátimesamo sésamo Áánútumo usásinankaiwai mivá'-maava'a máyáíye síya'o é'a íma ísáaro. 22 évakarawai paárésa kampa'á sésa Áánútumo usásisinkaiwai úne síyasa évakarawai kampa'á sésa Áánútun-aaí simátimundawai úne simátíma'maesa naaónááomba ímo awánem-bayai kwémaesa Áánútumo ítámakain-kwaasi kampa'á simátiyuwanae sésa mirán-ánóm-báyái mayánááowe. 23 miwíyávái árai-kwaasin-owe sevó sé'a íma paárruraanka'a aiva'á simátimumpo kárákwiyoro Ísu siráíye.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Áríku 21:25-33

24 Ísu mináimbá simásuwena séna mirán-úmbái-yántáá'á tínin-kanaama ánásainana aaváúmá túnkwina kwíyómba íma sán-káinana 25 o'á kwíyómpakemba kuntínana kwíyónko tora'naára'a ínasa 26 kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. 27 kwíyómpaken-kwayo'narawa'a tí'maráanasa Áánútumo ítámakain-kwaasi amápa'-maravakemba tí'maesa moórávimba torupanááowe Ísu siráíye.

28 Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai naí-táígo áwí'a víki-taigontavai imáyáa umái ísáaro. aráságáyómó agayáinda awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a táníye sénááowe. 29 mirámó intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a sáwíyanka'a kumíníye sénááowe.

³⁰ árai'a simátíme'a sé'a ívé'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a paáriníye. ³¹ kwíyóm̄ba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi kwaíkwaí'a íníye Ísu siráíye.

kúmón̄da-kanaa kwaási íma ísaraan-kwasai.

Mátíyu 24:36-44, Áríku 17:26-30,34-36

³² Ísu mináimbá simásuwena séna kúmón̄da-kanaama aaváúvimbá kwaási íma isááwasa kwíyómpaken-kwayo'narawa'a íma isááwa'a kemá Áánútu ááninkoma íma isáúnana kesivo kweyáá ísaraiye. ³³ kemó kumón̄aunda-kanaa íma ísaraiyanka'a kumón̄aumpo kárákwimai máéro. ³⁴ mirámó ínintenkaan-umai maarán-áimbán-íye. moórá-anondako némpa'a kwááyu koménae séna éna kwená mayái-kwáásíyávéna mayái máyáaro séna tí'má'mai kwégwena ontará'ó kawááiwaintavena séna taviyiyó séna kóuraiye. ³⁵ naankóná aanávómó tínímbo ímo ísaraantemba ké'naamba kemá kúmón̄da-kanaama íma ísaraavo kárákwimai máéro. enáíndarara'i. no'wáámpina'i. iratarórá'i. kwáyá'wáíya'i. kumón̄aumno minkánáá íma ísaraavo ³⁶ kentávái íma imáyáa kwéiyanka'a kumún̄avainivo kwéto'mayaa-e'a simu'maré'a máéro. ³⁷ kemó simátimunda amápa-kwaasiyave'a sumpo taviyíé'a máéro Ísu siráíye.

14

Ísuna amááyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Áríku 22:1-2, Yóni 11:45-53

¹ Ísu mináimbá simátimuwana naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama ayúnkaraamba kauvónaumpo sésa kae-táwaima úwoi mésa mono-káwáá-kwáásíyé amáám̄ba sun-kwááíyé sésa nóraumaiya Ísumba aúpá'á táto'mai inkamón̄aundaya'íyo. ² amápa-kwaasi áái'a tíyáávainivo tanóm̄bo kauvíyan-kanaara'a íma tuvuwónaumne siráawe.

Ísumba áséi-masawemba pérankarain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Yóni 12:1-8

³ suwaná Ísu Pétáni-naopa'a koména moóráwai áwí'a Sáimonina naaúmpa'a áúma kárúkokovaa'a uréna ánásarowaina naaúmpa'a ména toómbá kwénowana moórá-ininko iyéna áséi-kwiyumba ún̄-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakaim-basawemba maimaéna iyumba minánávéúnkó ói'a móankaisuwana Ísu a'nómpímbá atimarowasa ⁴ évakarawai keáimbá sésa áwáá'a aéésa nóra séna mimbásáwémbá úwoi atiyankaiyo. ⁵ mimbásáwémbó ó'owimo tíménamo anón-ontambo mairénamo ímo óísambo makáan-kwaasi tíméraambaniye sésa minínínkómbá áwáá'a áúwana ⁶ Ísu séna iyátuwe'a íma áwáá'a aééro. kawe'á umái pésinkaiye. ⁷ ímo óísambo máráan-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne. ⁸ minínínkómá kwená imáyáavinkemba kawe'á umái pésinkaiye. púwóndara'a masawemba pésinkesa utamásinkanaaovo minínínkó á'a masawemba pésinkaiye. ⁹ árai'a sumpo maísááro. kesí áséi-aimba amápa'-mapa'a kwésimatimewasa minínínkómá umásinkain-aimba kwésimatimiyasa tááka'a maránááowe Ísu siráíye.

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:14-16, Árúku 22:3-6

¹⁰ súwana Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moórawai áwí'a Yútási moórá-awí'a Isakérióti monokáwáá-kwáásitópa'a kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ¹¹ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaaomimayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Árúku 22:7-14,21-23, Yóni 13:21-30

¹² Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayonkanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a kwená kwayó-kwáásí Ísumba taáísaa esa sésa náávára tíyótaasa í-tánómbá kogauvónaundaya'iyó suwaná ¹³ kae'á tí'maréna séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámó maimaénamo kwíndawaimba kóánaaemba kwáráakaiyo. ¹⁴ kwemó naaúmpa'o iyínanamo naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásíyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumnó kwésiye kosimámekaiyo. ¹⁵ kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹⁶ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

¹⁷ tanómba mágaumakoyasa enónka'a Ísu kwená kwayó-kwáásíyé mindáúmpá'á umésa ¹⁸ toómbá kwémandesa uwaná Ísu séna keinárawapinkemba moóráwai keséya toómbá kwénaiwaima kembá namuro-kwáásír'á agaráátinkaniye súwana ¹⁹ tirunkó umbái tówasa moórá-mora-umai áísaa esa sésa kewá'iyó sinté kuwaná ²⁰ Ísu séna moóráwai kwená toón-ayai maimaéna kesé moórá-taavepimba tu'mái náíndawai kwemá kembó namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwaimaniye. ²¹ naaóvá'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna kwaási úrandako kumpaáríndawai puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásír'ó agaráátinkaniwai sáwí-meyamba mayániye. kwembó ímo maránkaraankakaankasi kawe'á isinó Ísu siráiyé.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, 1 Kórinti 11:23-25

²² súwasa toómbá kwénowana Ísu péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo maimái naaró séna ²³ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna tímúwasa amáparawai nowaná séna mindá kesí naaemán-iyé. ²⁴ kesí naaemá sáwívarawaiyavai kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaiye. ²⁵ simátíme'a sé'a ókwara'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaiya'a mé'a ándá-aran-domba aúná-nomba nánaumne Ísu súwasa ²⁶ Áánútuntavai ísámai monor-ímá simásuwesa mindáúmpá'á tuwésa Óríve-omapa'a iráawe.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Árúku 22:31-34, Yóni 13:36-38

²⁷ Óríve-omapa'a umáyówana Ísu simátimena séna Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútu séna sipisípíra'o kawááiwaimba tuvúwónana puwínasa sipisípíyomba kóyáwé ónááowe Áánútu siráiyé siráimba póna táá'a káína'a siyuwé'a kóyáwé ónááowe. ²⁸ ánivo púwónasa utamásinkaiya'a usásine'a kentí aiva'á Káríri-ayamapa'a kona'á kesínaaemba kónááowe Ísu súwana ²⁹ Pítaa séna amáparawai auwésa kóyáwé íyambanivo kemá íma mirá ónaumne súwana ³⁰ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'-no'waamba kokórigó íma kaeká'á áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu Pítaantavai súwana ³¹ Pítaa asiramái séna entémo sínkamonaé íya'o é'a íma auwé'a kónaumne súwasa kwená kwayó-kwáásí amápa'a mirá simásaraawe.

Ísu Kétésémaniva'a námúnaa siráin-kwasai.

Mátíyu 26:36-46, Árúku 22:39-46

³² amápa'a mirá simásuwesa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé taai-kanáágúnéyómbá áwí'a Kétésémaniva'a komésa Ísu simátimena séna maanká'á máyaiya'a Áánútumpa'a námúnaa kosénaumne séna ³³ Pítaawe Yémésiye Yóniye tí'maena komáyowana umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a kwéuwana ³⁴ simátimena séna kesirunkómá umbaiyé taisa'á pó'a puwóra'naraamba umái máyaumne. maanká'á mé'a kárákwimai máéro séna ³⁵⁻³⁶ tiyuwéna egwaa'á kwéna Áánútu anóna'an-iyé séna mara'á kumbaéna námúnaavinkemba séna kesivoó amápa-tantaa'a kanaán-umai kwéonda po kanaán-iyé sémo e maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéma ánivo kesí imáyáa íma kwaréna'a ená imáyáa kwáráano Ísu siráiyé.

³⁷ Ísu námúnaa simásuwena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurówana tayúsená Pítaantavena séna Sáimoniyo aúñ-kwaiguréma íma kanaará'á sáwíyanka'a kárákwimai máyáane. ³⁸ Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba kentópa'a síyaváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró. imáyáago kató isaná áúgomo umbaimó taimbá mindá aúgávaa'a kwéiyé simásuwena ³⁹ moórágwara'a tiyuwéna egwaa'á kwéna ké'naamba Áánútumpa'a námúnaa kosimásuwena ⁴⁰ kwená kwayó-kwáásítópa'a téna tayuwánómba tuún-kwaigurésa tógávaate kwéuwasa nóran-aina'i. anóná íma simámuwana ⁴¹ tiyuwéna ké'naamba námúnaa kosimásuwena koyauweréna minkáúmbónarauyavai séna tuómó kwaiguré'o máyáamba á'anivo kemá kwaási úrandakomba sáwí'o kwéon-kwaasira'a agaráátinkainasa tátoranaaon-kanaa kwétivo ⁴² usásinewata kwétiyapata konó. kembó agaráátinkaniwai kwétiye Ísu siráiyé.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Árúku 22:47-53, Yóni 18:2-12

⁴³ Ísu mináimbá kwésuwana kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwái áwí'a Yútási túmba kwesé sáwíva-kwaasi taánasatagwara ánýatankwara'a maimaésa

tumbá mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye miwímá ti'márówasa tumbá ⁴⁴ ááema Yútási Ísumbo agaráátinkanintavai simátimena séna parubará umánkándawaimba táto'mai áí'mae'a taví'mae'a koró siráimba ⁴⁵ póna Yútási Ísunopa'a téna séna anóndakoo máyaano kwésena parubará kwéumankowasa ⁴⁶ kwesé tuwái Ísumba tátórowana ⁴⁷ Ísuna kwayó-kwáásívinkémbá moórawai taanasatama maimaéna aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáásigó áá'a agáúsuwovana ⁴⁸ tun-kwáásiyévéna séna kentávái umóyán-kwáásímán-iyé sé'a pó'a taanasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátorañae sé'a kwétewe. ⁴⁹ sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé mé'a kesáái kwésimatimundara'a ima kembá tátokaawe. naaóvá'á Áánútun-aai aúvávimba agaimakáan-aimba kembó mirámó umásínkéne'a kwétewe súwasa ⁵⁰ kwená kwayó-kwáási amápa'a inkaisésa auwésa kóyáwé uwasá tun-kwáási Ísumba áí'maesa kwéguwana ⁵¹ moórá ívé-kwasigo ampaantawé su'mai úsúrena Ísun-ánaemba kwéguwasa tátorankowana ⁵² ampaantamá kwatuwéna kwátóiyaaimba kuráiyé.

anón-kwaasi Ísumba aai simánkaraan-kwasai.

Mátiyu 26:57-68, Árúku 22:54-71, Yóni 18:13-24

⁵³ kúwasa Ísumba tátorowai áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná naaúmpa'a móankesa mindáúmpá'á mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye áamámba sun-kwáásiyé torupamá máyón-daumpa'a móankowana ⁵⁴ Pítáa tínaemba nénka'a teémáyomba aiva'-mónó-káwáánákóná máápar-ontavinkemba íréna naamaúva'a ména i-kwáásiyé irará'á koména irá kwégauviye.

⁵⁵ Pítáa irá kwégauvuwasa mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáparawai Ísumba tuvuwíyana puwíní-ainkona ááimba avakáá-uwana ima kwáyowasa ⁵⁶ Ísuntavesa mósi-mesi-aimba sésa ima moórá-aimba suwasá ⁵⁷ évakarawai usásinesa kampa'á sésa ⁵⁸ kwemó sisatáámó isáúndaya anóm-bono'-namba kwaási uráandamba tawísíyuwe'a kaumbo-tawai kwaisuwé'a kwaásimo ímo íyandamba ónaumne siráiyé suwasá ⁵⁹ minkwáási ima moórá-aimba suwaná ⁶⁰ aiva'-mónó-káwáánákó usásinena Ísumba áísaa ena séna simánkáan-aimba anondá íya síníyono súwana ⁶¹ Ísu iséna ima aai súwana aiva'-mónó-káwáánákó áísaa ena séna kesáámó áwí'o mósá maráúndawai ááninko e Áánútumo usásinankaiwai Káráísitiya'ona simásimiyo súwana ⁶² Ísu séna kemá úne. suwánáina'a kemá kwaási úrandako Áánútu asirayáwáimá ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á umé'a ainámpímbá kumónaumne Ísu súwana ⁶³ aiva'-mónó-káwáánákó arumbá sáwí'a kwéuwana kwená unáánkwtóti tarátuwena séna Áánútumba aká'áamba simánkena kwesávái simbá póta mináíntávái aavimbá mayankéta ó'on-aimbo simánkáamba avakáá únda póta ivátá tuwéta ⁶⁴ Áánútumbo simáímo sáwí'o umánkáintavaiya nóraya ónaumno súwasa sáwí'an-ivo tuvuwíyana puwíno sésa ⁶⁵ Ísumba tuwirááima kwirankésa aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwesa sésa esávái se Áánútu usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá náawa kwétuvuwuna simásimiyo kwésuwasa i-kwáási áí'mai tiyáándeí tuvúkáawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:69-75, Áríku 22:56-62, Yóni 18:15-27

⁶⁶⁻⁶⁷ Pítaa naamaúva'a ména irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánakóná kwayór-árásígó téna Pítaamba takarákéna séna Ísu Násáretivakewise maéndawai óne súwana ⁶⁸ emó sénda-aimba sáákoma íma kawé'an-iyé simásuwena máapar-ontavimba komáyowana ⁶⁹ minárásígó moórágwara'a awánéna máyón-kwaasiyavena séna evíwána kwaásivinkenda'an-iyé súwana ⁷⁰ moórágwara'a Pítaa séna ímaniye simásuwena máyowasa sáwíyanka'a máyómba Pítaantavesa sésa áraitá súne. Káririvakenda'a po kwená kwayó-kwáásivinkéndá'á óne suwaná ⁷¹ Pítaa aika'á maréna séna kampar-áimbó kwésenanamo éna Áánútu sínkaminiye. síyawaimba íma awánáúndana'an-iyé kwésuwana ⁷² kokórigoma moórágwara'a áái súwana Pítaa Ísumo simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a kokórigomo kaeká'ó ááimo ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiman-iyé síníyone siráimba mináimbá ááka'a maréna áváaraumai ivi'á taráiyé.

15

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Áríku 23:1-5, Yóni 18:28-38

¹ ivi'á tówasa aaváúma usónka'a mono-káwáá-kwáásiyé Yútaa-anon-kwaasiye amáamba sun-kwáásiyé mimbórá-áimbá símaresa Ísumba ayáánka'a asááúmaresa áí'maesa Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana ² Páírátí Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne súwasa ³ mono-káwáá-kwáási ó'on-o'on-aintavai aaivimbá mayánkówana ⁴ Páírátí Ísumba áísaa ena séna sáwívar-aimba kwésimankaavo anondáma íya moórá-aimba síníyono súwana ⁵ Ísu iséna íma anondá aái súwana kámááni-kawaana'a Páírátí sáwívar-imayaa uráiyé.

Ísumba aráá'a tuvúworo siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-26, Áríku 23:13-25, Yóni 18:39-19:16

⁶ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba Áróamáani-kamaani-kawaanako séna amáparawai torupamáí mésa aamoí ésa ándáva'o máyáin-kwaasi áwí'a tewa'á ayúrankanaumne séna minkánáá miráumai ándá-kwaasi kwégyurankaiye. ⁷ Ísumba Páírátinopa'a máánkónka'a moóráwái áwí'a Párápási ándáva'a ména évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyónka'a kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándávimba ánkárowana máyowasa ⁸ sáwíva-kwaasi torupamáí mésa Páírátintavai sésa moóráwaimba ayúrankaao suwaná ⁹⁻¹⁰ Páírátí imáyáa éna séna mono-káwáá-kwáási Ísuntavai íma anón-kwaasi-i'a ínkwáe sésa táto'maesa kesópa'a máánkaraawe séna tísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno súwasa ¹¹ mono-káwáá-kwáási úwoi-kwaasi sáwívarawai kwakwiyésa séna Ísumba íma ayúrankaniyompo Párápásimba ayúrankaao simáméro suwasá iséna mináimbá simámúwana ¹² Páírátí séna Ísumba Yútaa-kwaasiti kawááná'á iyémó sewáimbá nóra ónaumno súwasa ¹³ anónka'a

sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ¹⁴ Páírátí séna nóra-sawira uráina'iyó súwasa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae iyúwana ¹⁵ Páírátí miwí táái owé senasá aamoí umásinkaigwae séna Párápásimba ayúrakena i-kwáásí simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwiruku'nowana Páírátí séna áí'mai taaira'á mátuvuwiyana puwíno séna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

i-kwáásí Ísumba simái sáwí'a uráan-kwasai.
Mátíyu 27:27-31, Yóni 19:2-3

¹⁶ Ísumba i-kwáásír'á tímúwasa áí'maesa kámááni-kwaasiti naaúmp'a móankesa amápar-i-kwaasi tááyowasa tamésa ¹⁷ naaeyayán-únánkwátói anón-kwaasiti unáánkwátóiman-iye séna Ísumba umánkesa anón-kwaasiti kánumo'an-iye séna áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpímbá kuvérankesa ¹⁸⁻¹⁹ kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kívairesá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á óne séna tááúndei a'nómbá tuvánto'na kwéesa tuwirááíma kwirankésa ²⁰ kanaáráá'a ánkáyuwesa naaeyayán-únánkwátói ayú'maesa kwená unáánkwátói umánkesa tuvuwíyanamo puwíndava'a áí'maesa kuráawe.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.
Mátíyu 27:32-44, Áríku 23:26-43, Yóni 19:17-27

²¹ i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáimoni kwemá Arekesándaawe Árúvusinte tivowámá kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa séna áwa'naa úmae tiyó suwaná mirá úwasa ²² kwésa moórá-marago áwí'a Kórigótaava'a kwésa mináwíkoná ááimba a'nómayaapare supa'á kwésa ²³ ándá-aran-domba mairésa áí'a ánásaínkwae séna ikaa'ó vai-yántáá'á mimpímbá marésa Ísumba ámúwana íma naráíye.

²⁴ Ísu íma nówasa áí'maesa taaira'á aiyayaampimba máyuvusumaresa kwená unáánkwátói mayánáe séna aavéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitaindawai mayániye séna mirá ésa ²⁵ aakaaká'ó máún-kanaa-avaura'a tuvúwúmba ²⁶ Ísumbo tuvúwúwanamo puwún-ainkona ááimba aúváivimba agaimarésa séna Ísu Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iye agaimarésa taaira'á mósá marésa ²⁷ umóyántémo uyan-kwáásírái tí'maesa Ísumba évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowana [²⁸ naaóvá'á Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna kwemá sáwí'a on-kwáásí máépa'a máyáísasa awánaraawe agaimaréna sirónka'a pósa mirá uráawe.] ²⁹ taaira'á tuvúsúmarowasa évakarawai tésa tiyáámba tóipimba áákesa tímánáantata'a umánkesa aká'áámba simánkesa séna úwé emá séma anóm-bono'-namba tawísíyuwe'a kaumbo-táwai kwaisuwé'a ó'omba ónaumne siráampo ³⁰ esávái enáúma áwa'naa ema eyáárika'a taairakémbá taútuwe marapá'á kumuwo suwasá ³¹ miráumai mono-káwáá-kwáásíyé áamámba sun-kwáásíyé séna ó'owi túwa'naa ena kwesávái kwenáúma íma kanaán-umai áwa'naa íniye. ³² Áánútumo usásinkaiwai é'a Ísareri-kwaasiti kawááná'á úne seémáyáimba póna árai'o seémáyáindamo éna kweyáárika'a taairakémbá kumínata awánéta séta árai'a Áánútu áánimban-iye sénaumne suwasarái miwímó

suntembá umóyántémo uyan-kwáásírái évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmarowairai Ísumba kanaáráá'a ánkaraaiye.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Áríku 23:44-49, Yóni 19:28-30

³³ Ísumba kanaáráá'a ánkówana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba ³⁴ Ísu anónka'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna eroi eroi rama sapataniyemo sún-aimba maarán-áimbá séna Áánútu kesí Áánútuwo nóra séwa siyuwáánó súwasa ³⁵ minká'ó máyón-kwaasi isésa évakarawai sésa naaóvá'ó Áánútun-aaí simátimakaiwaimba Íráiyaamba kwéaayaiye suwaná ³⁶ moóráwai isaaiséna paru-táyánama maimaéna ándá-aran-domba ikaa'-nómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá maréna séna Íráiyaama kuména taairakémbá kunayútuwani. íya kunayútuwaniyo séta amu'maréta máyaumne súwana ³⁷ Ísu anónka'a kwésena puwúwana ³⁸ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba sanaan-áyáírakémbá utaváá'maena marapá'á móru taváákaar-umai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba kwi'makáiyé. ³⁹ Ísu anónka'a kwésena puwúmba i-kwáásítí kawáánákó Ísumo anónka'o sénamo miráumai puwúmba awánéna séna árai'a kwemá Áánútu ááninkoman-iyé siráiyé.

⁴⁰ mináimbá súmba sáwívar-inimba awánanae sésa tumbá némpa'a tamésa awánara. miníníntómpínkémbá moórá-inimba Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba aú-kwaasi Yémésinte Yósisinte tinówama áwí'a Máriaa úwana moórá-inimba áwí'a Sárómi ⁴¹ miráumai-inimba Ísumo Káriri-ayampa'o naaúpa'o kwenánaaembo kwa'maésamo áwa'nгаа úmaesamo kuráan-inimba Ísu Yérúsaremuva'a tumba miníníntómbá tésa taaira'á tuvúsúmaronka'a némpa'a tamésa awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Áríku 23:50-55, Yóni 19:38-42

⁴² miníníntómbá tamáyówana Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéisonkanaa aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba enónka'a moóráwai áwí'a Yósépi Árímatíyaa-naopakewai ⁴³ kwemá anón-kwaasi éna kawekwáásí éna Áánútu kwená kwaási kawááiniye séna amu'maréna máyowai íma áá'a kómba Páírátinopa'a téna Ísun-auma utánaívo simiyó súwana ⁴⁴ Páírátí imáyáa éna ára pukuráína'iyó séna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna Ísu ára pukuráína'iyó súwana ⁴⁵ owé á'a pukuráiyé simámuwana Páírátí séna kanaampó Ísun-auma mayáníyone súwana ⁴⁶ Yósépi aúna-ampantama komaimaéna tiréna Ísun-auma taairakémbá tamaimái minámpáántávímbá asáaumai maimaéna aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámarena óika'a anón-ontandei awááumasuwena kúwasarai ⁴⁷ Máriaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáó Yósisimba anówama úwasarai mésarai Ísumbo utamánkombá taawánésa kurááiyé.

16

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Árúku 24:1-12, Yóni 20:1-10

¹ Yútaa-kwaasimo agándon-kanaa ánásowasa kaumbo-ínimbá Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko úwana araámáo Yémésimba anówama úwana Sárómi úwasa miráumai-ínimba Ísun-aura'a áséi-kwiyu-masawemba mápérankanae sésa ² ááéma aaváumá usónka'a mimbásáwémbá maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kumbá ³ aampa'á kwégwesa iséise ésa sésa murí-áigó óika'a awááumasukaan-ontamba anón-ontamba póna nááwa akwásinkanintaa'iyó sésa ⁴ awánomba minóntámbá á'a akwátukowasa awánésa ⁵ mimbúrí-áirá'á iyumba moóráwai ívé-kwaasi kwayán-únánkwátóigwara-kwaasi minká'á máyowasa awánomba táá'a kówana ⁶ simátimena séna íma táá'a kaíno. Ísumba Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana púwíwaimba taawánanae sé'o kwétemba pukáimpinkemba usásinena kówéna íma maanká'á máyáivo utamánkaraampimba uawáné'a ⁷ kwená kwayó-kwáásiyé Pítai iyai kosimátimé'a sé'a Ísumo siráintemba pukáimpinkemba usásinena kentí aiva'á Káriri-ayampa'a kwína'a koawánaqaowe. mináimbá kosimátíméro súwasa ⁸ mimbúrí-áimá tuwésa táá'a kéná tiyántámbá tówasa ísaaisésa kwésa táá'a kóntavai mináimbá íma kosimátímakaawe.

Máaka kemó súnda-aimba ánásaiye.

[Ísu paárúwana Máriyaa awánarain-kwasai.

Yóni 20:11-18

⁹ sontaará'á ááéma Ísu pukáimpinkemba usásinena aiva'á Máriyaa Mágátáraa-naopaken-ininko aúranka'a paárúwana ááéma Ísu minínínkó arumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkain-ininko aúranka'a paárúwana ¹⁰ awánéna kwená kwaási ivi'ó kwétopa'a kosimátimuwasa ¹¹ Ísumo aúvówanamo minínínkómó awánón-aimba simátimumba isésa íma ísámai kawé'á uráawe.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Árúku 24:13-35

¹² minkákémbá kae-kwáásí aampa'á nén-ampa'a kwéguyana Ísu ó'on-kwaasi túwawaakaamba makéna minkáé'nárai túranka'a paárúwasarai awánésarai ¹³ koyauwerésarai Ísuna kwaási tasimátimúyasa ísómba íma ísámai kawé'á uráawe.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátíyu 28:16-20, Árúku 24:36-49, Yóni 20:19-23

¹⁴ minkákémbá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasi toómbá kwénowana Ísu paárúwasa awánowana Ísu áwáá'a tiyéna séna kemá pukáundavinkemba usásinkaunda suwánaresa simátíméwa'a ísámai sirumbá kwéajiraraawe sé'a ísámai tuwarónaawaro kwéowe. simátímén-aintavai áraire seráámbá íma áraire siráawe simásuwena ¹⁵ séna kesí áséi-kwasai amápa'-marava'a simátímapa'a koró. ¹⁶ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái mésa nombá peráiyana Áánútu miwímá sáwí'o umáimo máyáampinkemba

iyátinkanivo kesááiyavesa íma áraire síyawaima Áánútu aaivimbá maitinkáníye. ¹⁷ kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai ímo awánaam-bayaima maésa kesí asirayándéí kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyuwésa ó'on-aimpinkemba sésa ¹⁸ áwáávi'o índa-iraankavayaambo tátoraiyanamo váíndamo ésa íma puwésa puwí-nómbó náiyambo ésa íma puwésa tí'o ín-kwaasira'a tiyáándeí táto'mai asóvamatinkanaaowe Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Árúku 24:50-53, aantá-kwaasi 1:9-11

¹⁹ Ísóigo Ísu mináímbá simásuwowana Áánútu Ísumba áí'maena kwíyómpa'a móankowana Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowasa ²⁰ Ísuna kwayó-kwáásí amápa'-marava'a áséi-kwasai simátímapa'a kuwaná Ísóigo kwétuwa'naa-uwasa kwaási ímo awánaraam-bayaima mayówasa awánésa sésa maanáimbó simásíménta árair-aimban-iye siráawe.

mináímbá ánásaiye.]

Árúku

Ísu kwíyómpa'a irówana Árúku évakar-ima maisuwéna Ísun-aii agaimakáiyé. Árúku íma Yútaa-kwaasiman-ivo ó'onkaa-kwaasigoma éna sontaa-máyái mairáiyé. Kíríki-kwaasi Ísun-aii isáígwáe séna maanáúvái agairáiyé. Kíríki-kwaasi arupí umáimo máyáamba tirááima tain-kwáásímán-owe séna maanámbá agairáiyé. Ísu árai'a arupí-kwaasima póna arumbá kwéumatinkaiwaiman-iyé. Áánútumpa'a námúnaa sen-áiné Áánútun-amankon-aaine sáwí'o kwéum-beyamba Áánútu kwémaisyuwain-aine mirán-áimbá Árúku agaimakáiyé.

¹⁻⁴ anóndako Tíóvíraasiyo moórá-kwasai sénaumpo isaaó. Áánútu kentáávimbá paáruraimba aiva'á awánaraan-kwaasi mintántáákón-áái simátíma'maesa iráamba isasá kentáá kwésimašimewe. sáwíwarawai mináimbá áraiir-aimba agaimakáamba mináinkóná áaimba kawe'á umái isé'a aivakén-áimbá avupinkén-áimbá naaénken-aimba agaimái amúne. Ísaraanda-aimba áraiir-aina'i. kampar-áiná'iyompo mindáyave'a maanáúváimá agaimái amúmpo awáné isaaó.

Yónimba marankáinín-aimba simámakain-kwasai.

⁵ Yútiyaaa-maravaken-kawaanako áwí'a Éróti máyon-kanaavimba moórawai áwí'a Sékáraya kwemá Ápáísana akún-ándárakén-kwáási ména Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayowai máyowana awainínkó áwí'a Érisapeti kwemá Érónina akún-ándárakén-ínimbá póna Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémayon-kwaasiti akún-ándárakén-ínimbá úwasarai ⁶ Áánútu aúranka'a minákwá'á kawe'á umái mésarai Ísóigo arááima kwégwaresarai kwená amááamba kawe'á umái isésarai ⁷ iyámpói iyaaimba ageínimbá ména anónu'mai áráankamba karááiyé.

⁸⁻⁹ anónu'mai áráankamba kamáguyasa Sékárayaana akúmbá Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái kwémaesa mirá úmae kwéiyesa miwítí mayái taainkaar-ésa Sékárayaamba usásinankowana áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayáíndayavena Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwasa ¹⁰ áséi-kwiyumba índa-yantaa'a agayái-kánáámá amápa'a Yútaa-kwaasi máá'aruva'a mésa Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹¹ Sékáraya Ísóigona anóm-bono'-naumpa'a iyúwana áséi-kwiyumbo íi-yántáá'ó agayái-táaréígóná ayáánúrapa'a kwíyómpaken-kwayo'na'a paárúwana ¹² Sékáraya awánéna kantúmba éna inkaisúwana ¹³ kwíyómpakewai séna Sékárayaao íma inkaisiyó. Áánútumpa'o námúnaamo sénda isáíntavena enawainínkó Érisapeti iyámpói mayánivo miníyámpóigó áwí'a Yóniye siyó. ¹⁴ marankáinana enarunkó aamoí kwéinasa á'on-kwaasigwara'a aamoí ónááowe. ¹⁵ marankáindara'a Áánútun-amanko miníyámpóigó arumpimbá anómba ínana ándá-aran-domba uwo'aó'-nómbá íma náino. Áánútu aúranka'a kwenáwí'a anómba íníye. ¹⁶ kwemá anón-éna Ísareri-kwaasiyomba tavisínasa miwítí Ísóigo Áánútumpa'a ókwara'a ténááowe. ¹⁷ kwemá Áánútun-aii simátímakowai áwí'a Íráiyaa uráintemba asiramái ména Ísóigona aiva'á kwéna tivoísáiyé táánimbaate tavisínasa tágárotamai ménaaowe.

aaimó ímo isáíyan-kwaasi tavisínasa arupí-kwaasimo íyantemba miwí ésa kawer-ímáyáá ónááowe. miráumai Ísóigomo kumíníntavena kwená kwaási to'mayaa umátinkaniye kwíyómpakewai súwana ¹⁸ Sékáraya séna kesé kesuwainínté anónu'mai áránkamba kágurauvo nóra séra mináíntávé'a áraire sénaumno súwana ¹⁹ kwíyómpakewai séna kemá Képarieri mé'a Áánútu aúranka'a máyaunana kawe-kwásái siména si'maráisa'a móru simámundayavai ²⁰ íma áraire sémpo emá íma aai síndá ménana naaén-kanaa kemó sún-da-yantaa'a paárina kawe'á umái aai síníyone súwasa ²¹ máá'aruva'a máyón-kwaasi Sékárayaamba amu'matuwé mésa sésa anóm-bono'-naumpa'a nóintavena ayáátáaka'a máyáyo kwésuwana ²² máápa'a kuména íma aai súwasa anóm-bono'-naumpa'a kaainkáání'a umái awáraiye suwaná ayáán-awaame'a kwéena íma aai súmba ména ²³ kwená mayái-kánáá ánásowana kwená naaópa'a kuráiyé.

²⁴ komáyowana awainínkó Érisapeti ámu'a paáréna aúpá'á éva'aasei-kwiyomba ména ²⁵ séna Ísóigo kawe'á umásinkena mirá uráintave'a aamoí é'a ayáátáaka'a iyámpói íma tinkáúnda misígáémó imbá kwéanasaiye Érisapeti siráiyé.

Ísumba marankánín-aimba simámakain-kwasai.

²⁶ Érisapeti ámúkwa'a ména ava'moraé-kwiyomba maisuwówana Áánútu kwená kwayó'ná'á áwí'a Képarierimba kwíyómpakemba ai'marówana Kárirí-marava'a Násáreti-naopa'a kuména ²⁷ moórá-arasigomba áwí'a Máriyaamba simámindayavena kunkáiyé. minárásígó íma kwaai mairón-arasigo Tévíti-andaraken-kwaasira'a áwí'a Yósépinka'a siváúmaresa ítámakowana ²⁸ kwíyómpakewai Máriyaanopa'a kuména séna mé'ono. Áánútu aamoí umánkena esé máyáiyé simámuwana ²⁹ anón-imayaa uwááena séna mináínkóná ááimba nóran-aintavaiya siíyó kwésuwana ³⁰ miwámá séna Máriyaa Áánútu aamoí umánkáivo íma áá'a kaíno. ³¹ ámu'o kaumáimo iyámpóimo maranké Ísuwe se áwí'a tamánkaniyone. ³² kwemá anón-éna anón-kwaasi-i'a ínasa usáyaaítamai-Isoigo ááninkoman-iyé sénááowe. aikwá'náon-awi'a Tévítimo kawáá-máyái mairóntemba Áánútu kawáá-máyái amínana ³³ Yákópon-andaraken-kwaasi kawáá-máyái kwaikwai'a ínana minkáwáá-kwí'á íma ánásainda kwaikwai'a íníyé Képarieri súwana ³⁴ Máriyaa séna nóra se seénó. kemá íma kwaai mairé'a úwoi máyaumne súwana ³⁵ kwíyómpakewai séna Áánútun-amanko esé máyainana usáyaaítamai-Isoigona asirayámbá embá amína po maránkénasa ó'oran-iyampoi Áánútu áánimban-iyé sénááowe. ³⁶ enamááraa-ininko áwí'a Érisapeti áránkamba kéna ámu'a kauráiyé. ageínímbán-iyé kwésewana ámu'a kauréna ava'moraé-kwiyomba maisukáiyé. ³⁷ Áánútu amápa-tantaa'a etóyói kwéena kwenkwará'á mirá kwéumankaiye súwana ³⁸ Máriyaa séna Áánútuna kwayór-árásí úmpo simásimendantemba Áánútu kembá mirá íníyé súwana Áánútu ai'mákowai auwéna iráiyé.

Máriyaa Érisapetina namu'á kuráin-kwasai.

³⁹ iyúwana sáwiyanka'a Máriyaa ména usásinena avekáán-umai Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a moórá-naopa'a kwéna

⁴⁰ Sékárayaana naaúmpa'a iyéna Érisapeti áwí'a mói tówana ⁴¹ Érisapeti Máriaa amósamba isówana iyámpóigo anówan-arumpimba ména úwauwa úwana Áánútun-amanko Érisapeti arumpimbá anómba úwana ⁴² anónka'a séna Áánútu kawé'á umánkena ó'on-inimba kítoka'a kawé'á umátinkena embá anónka'a kawé'á umánkaraiye. marankányonda-iyampogonkwará'a kawé'á kwéumankaiye. ⁴³ íma súwíkwarar-inimba úndanivo kesí Ísóigomba marankányonda-inimba éma kesí namu'á kwétene. ⁴⁴ enamósamba isáúnana sirumpimbá máyáin-iyampoigo aamoí éna úwauwa uráiyé. ⁴⁵ Áánútu simámakain-aimba árai'a paáriníye séndayavena Áánútu kawé'á kwéumankaiye Érisapeti siráiyé.

Máriaa Áánútuna aamoí éna imá siráin-kwasai.

⁴⁶ súwana Máriaa séna kesí imáyáago Ísóigo áwí'a mósá kwémaraisa'a ⁴⁷⁻⁴⁹ Áánútuna kwayór-árásí úwoi-arasi únana kentávéna imáyáa isaná sirunkó kawé'á isa'á Áánútu kawer-ámpá'á mésínkaiwaimba aamoí kwéumankaumne. Áánútu anón-asirayankwarawai anómba umásínkáimba pósa kentávésa sésa Áánútu kawé'á umánkaraiye sénááowe. ívé'a máyáan-kwaasigwara naaémbó paáronaaon-kwaasigwara'a mináímbá símaesa kónááowe. Áánútu ó'orawaima éna ⁵⁰ kwenáísamaivimbo máyáan-kwaasiyavena naaóvá'ó maémáen-kwaasigwara ívé'o máyáan-kwaasigwara naaémbó paáronaaon-kwaasigwara'a arumbá umátínkámaena iyíníye. ⁵¹ Áánútu asiramái ména asirayám-báyái maéna kentúwí'o mósá máráan-kwaasi ti'mátu'makaiye. ⁵² Áánútu túwí'o kwáyáin-kwaasi sáwíyanka'a mórúna umátinkena ímo túwí'o kwáyáin-kwaasi anónka'a mósá kwéumatinkaiye. ⁵³ táái kwétinkain-kwaasi kawé-tántáá'á tiména sáwíva-tantaa'a makáan-kwaasi íma tiména ti'mátukaiye. ⁵⁴⁻⁵⁵ Áánútu kentáá síkwá'nágwara Áávaramuntavaigwara'a asiramái séna enkwará enáísavutantambo iyawaigwara'a sirumbá umátínkámae iyónaumne siráin-aimba áaka'a makéna kentáá Ísareri-kwaasiya kwená kwayó-kwáásiyá kwésuwa'naa-iyé Máriaa séna ⁵⁶ Érisapetiye ména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna kwená naaópa'a kunkáiyé.

Érisapeti Yónimba maránkarain-kwasai.

⁵⁷ kumúwana Érisapetina kanaamá túwana iyámpói maránkówasa ⁵⁸ Ísóigo arumbá umánkarain-aimba isésa kwenamááraawe kwená naaópakewaiye isésa anówankwara'a aamoí umánkaraawe.

⁵⁹ aamoí uwaná miniyámpóigó avakaumboé-no'waamba kwaúwasa áúra'a kárámai araa'éna ónáe sésa avowá áwí'a Sékárayaawe simánkanae uwaná ⁶⁰ anówama séna ímanivo kwenáwí'a Yóniye seró súwasa ⁶¹ miwí sésa íma ená kwaásiva'a mirán-kwí'á kwáyáiyé suwaná ⁶² avowámbá áá'a kaúnkowasa tiyáándeí umásítai'a ésa nóran-kwira tamáminiyono suwaná ⁶³ avowámá aúvái-kwandaai síméro séna umásítai'a úwasa máámúwana agaimaréna kwenáwí'a Yóniye séna tímúwasa wánésa anón-imayaa uwaná ⁶⁴ Sékáraya agaimaréna ói'a etóyói úwana aaí séna Áánútu áwí'a mósá marówasa ⁶⁵ mindáópaken-kwaasi táá'a kówana Yútiyaa-marava'a omápar-ayampa'a mináímbá kóyáwé umágúwasa ⁶⁶ isówai anón-imayaa ésa sésa miniyámpóigó

naaémba nóran-kwaasiya méniyo sésa Ísóigona asirayámbá kwesé máyáiyé siráawe.

Sékáraya siráin-kwasai.

⁶⁷ miniyámpóigó avowámbá Sékárayaamba Áánútun-amanko anómba umánkowana Áánútun-aai simátimena séna ⁶⁸ Áánútu kentáásí Ísóigo éna kwená kwaasiya Ísareri-kwaasiya súwa'naa ena sáwí-imayaao tátoraimpinkemba iyásinkaindayavenaya kwéimba póta kwenáwíta mósá maránaumne. ⁶⁹ Áánútu kwená kwayó-kwáásí Tévitin-andarakewaimba asirayán-kwáásí usásinankaraimba póna sáwí'o umáiyáamo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mészinkaniye. ⁷⁰ naaóvá'á Áánútu mináimbá kwená kawé-kwáásí simátimuwasa agaimakáawe. ⁷¹ naaóvá'á Áánútu kentááyávéna asiramái séna tiyámbo kembó umátínkén-kwaasi namuro-kwáásí tátokaampinkemba métiranaumne siráiyé. ⁷² naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'náyavena arumbó umátinkanin-aimba séna kwená asirayán-áimbá áaka'o maránín-aimba siráiyé. ⁷³⁻⁷⁴ Áánútu Ááváramu kentáá síkwá'náyavena kentáásí namuro-kwáásítópakemba mészinkainata íma sáá'a kwégainata kwená mayái maéta ⁷⁵ kwenauranka'a kawé'á umái arupí umái mai'mai'a ónaunda-ainta asiramái siráiyé. Sékáraya simásuwena séna ⁷⁶ kesááninkoo entávésa usáyaaityan-Isoigon-aai simátiminyondawai óne sénááowe. aiva'á kwé Ísóigona aamba kwiyíníyone. ⁷⁷ Ísóigo kwená kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ámpá'á métinkanin-aimba kwésimatime Ísóigona aamba kwiyíníyone. ⁷⁸ kentáásí Ísóigo ávááraumai arumbá umásinkenaya aaváúmó iyénamo sámó kaintembá kawer-ámpátá mészinkenaya sama kamásinkanintaawe. ⁷⁹ túnin-ayampa'o máyáawai puwónááontavena táá'a kaiwái sama kamátinkena kawer-ámpá'á métinkaniye Sékáraya siráiyé.

⁸⁰ súwana miniyámpóigó anón-éna kawer-ímáyáá kwéena kavóná-marava'a ména Ísareri-kwaasi túranka'a paárinin-kanaa kwétuwana kavóná-marava'a méraiye.

2

Máryaa Ísumba maránkarain-kwasai.

Mátíyu 1:18-25

¹ minkánaávimbá Áróamáani-kamaani-anondako áwí'a Ógásitasi kwemá simátimena séna amápa'-marava-kwaasi túwí'a agayánááowe siráiyé. ² aiva'á túwí'o agayón-kanaavimba Sáíriniyasi Síriyaa-kwaasiti kawáánákó máyón-kanaavimba ³ namupa'ó maivá kuráawai koyauwerésa kentí akúmbó máyópa'a túwí'a agayáiyantavesa tiráawe. ⁴ Yósépi Tévitin-andaraken-kwaasi póna Káriri-marava'a Násáreti-naopa'a tuwéna Yútiyaa-marava'a Tévitina naaópa'a téna mindáó-kwí'a Pétáremuva'a túwana ⁵ awainínkó-árásígó Máryaa ámúkwari'a úwana áwí'a mayáíndayavena áí'maena túwana ⁶ mindáópa'a ména iyámpóimo ankái-kánáá túwana ⁷ aivar-iyámpóí marankéna iyámpóigona unáánkwátói úsúrena purumakankóná táávepimba ánkariye. túwí'a kwéagayowasa sáwíva-kwaasi kwirómpimba kwaásimo kwááyumo kwáén-daumpa'a íma ména purumakankóná naaúmpa'a ména maránkaraiye.

sipisípira'o tavíkówai simátímakain-kwasai.

⁸ mimbápá'á sipisípira'o tavíkówai no'wáamba uvá'á kwégawaa-esa máyówana ⁹ Ísóigo kwená kwayó'ná'á kwíyómpakemba ai'marówana sipisípira'o tavíkówaitopa'a paárúwana Áánútuna ságayamba tuwówana kumúwasa awánésa ávááraumai táátavesa uwaná ¹⁰ kwíyómpakewai séna íma táá'a kaíno. áséi-kwasai kusimátimunda pósa sáwíva-kwaasi kwéisesa ávááraumai aamoí umánkanaaowe. ¹¹ ívé'a Tévitina naaópa'a iyámpói maránkáisana miníyámpóigóntávésa Áánútu usásinankaiwai Ísóigoman-iyé sénááowe. miníyámpóigó keináraware ó'on-kwaasiye sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹² miníyámpóimá ampantanéi úsumai purumakankóná táávepimba máráisa'a koawáné'a sé'a simásímakain-aimba árarai-aimba kentáá kawer-ámpá'á mésinkaniwaimba maránkaraiye sénááowe súwasa ¹³ avekáámbá kwíyómpakendarawa'a sáwíva'a paárésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ¹⁴ kwíyómpa'a Áánútu áwí'a mósá maráúmne. marapá'á Áánútu aamoí umátinkáin-kwaasi paru umái máyáawe siráawe.

sipisípira'o tavíkówai Ísumba koawánaraan-kwasai.

¹⁵ kwíyómpakendarawa'a kwíyómpa'a kuntuawerésa iyúwasa sipisípira'o tavíkówai sésa Ísóigo simásímakain-kwasaiyaveta Pétáremuva'a koawánanaisaiye sésa ¹⁶ avekáán-umai kumbá Máriaa Yósépiye mésarai purumakankóná táávepimba Ísumba ánkaroymba taawánésa ¹⁷ kwíyómpakewai sirón-kwasai miníyámpóigóná kwaasái tasimátimesa ¹⁸⁻²⁰ koyauwerésa simásímakain-ainta árarai-aine sésa Ísaron-aintavesa koawánontavesa Áánútu áwí'a mósá makáawe. sipisípira'o tavíkówai simátimun-aimba ísówai imáyáa uwaná Máriaa mináimbá áákar-aaka'a éna imáyáa uráiyé.

Ísu áwí'a tamámakain-kwasai.

²¹ iyámpói ánkáyuwena avakaumboé-no'waamba kwaúwasa miníyámpóigó áúra'a káramai araa'éna uwaná áwí'a tamánkena anówamo ímo ámúkwari'o urónka'a kwíyómpakewai sirón-kwi'a tamánkena Ísuwe siráiyé.

Símiyoniye Ánaae Ísumba awánaraayan-kwasai.

²² naaóvá'á Mósesi aaraimó iyámpóimo tinkésa nombó pétuwesa miwítí naaópa'o iyónááon-aimbo siráin-kanaa túwasarai Yósépi Máriaa Ísumba áí'mesarai Ísóigombo amíyanesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé. ²³ Ísóigona amáámba Mósesi agaimaréna séna Ísóigo séna kentí iyámpói aiva'á inaamai-iyámpóiyómbá tí'mae'a kesópa'a mátinke'a ená iyámpóiyé sénááowe Ísóigo siráiyé Mósesi agaimaréna siráiyé. ²⁴ moóráva'a Ísóigona amáámba agaimaréna séna Áánútuntavekai ísámai máái-numa kae'á vamái agáyáákaiyo. ímo mááimo makékai mááiraan-dumago áráá'a kae'á maimái agáyáákaiyo siráiyé. mináimbá mirá óyááoiyantavesarai Ísumba áí'mesarai Yérúsaremu-naopa'a kurááiyé.

²⁵ kuyaná moóráwai áwí'a Símiyoni kwemá Yérúsaremuva'a ména kawé-kwáásí póna Áánútun-aaiyavena asiramái ména Ísareri-kwaasi

kawe'á umátinkaniwaimba amu'maréna máyowana Áánútun-amanko kwesé ména ²⁶ ááéma simáména séna íma ááéma puwíníyompo Ísóigomo usásinankaiwaimba awáné puwíníyone simámakaimba ²⁷ Áánútun-amanko imáyáa amúwana anóm-bono'-naumpa'a umáyowasarai Ísu anóvowi amáámba mirá siróntavesarai Ísumba áí'maesarai anóm-bono'-naumpa'a iyúyana ²⁸ Símiyoni miníyámpói tapéna Áánútuntavena súwi simásuwena séna ²⁹ Ísóigoo simásímakaanda-aimba ívé'a paárisana sirunkó kawe'á kwéimba pó'a úwoi puwónaumne. ³⁰⁻³¹ amápa-kwaasiyavai ísámai kawer-ámpá'ó métinkaniwaimba usásinankaana'a á'a kwéawanaumne. ³² ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinkena kawer-ámbá agaráátinkainana póna Ísareri-kwaasi súwita iyíniye Símiyoni siráiyé.

³³ Símiyoni miníyámpóigóntávéna súwasarai anóvowi isésarai anón-imayaa uyaná ³⁴ Símiyoni séna Áánútu kawe'á umátinkaniye simásuwena miníyámpóigó anówantavena séna Áánútu maaníyámpói usásinankaiye. kwentávésa Ísareri-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa kawe'á umái méwasa évakarawai tínaeemba umámenaaowe. Áánútu kwembá awaamékáámbá umánkáísasa sáwí-aimbo simánkanaaowaiti ³⁵ sáwí-imayaa amápa-kwaasi túranka'a paáriníye. ááigwara-tantaako airaráisanamo áí'o intenkáámbá umbai-yántáá'á enarumpimbá tíniye Símiyoni Máriaantavena siráiyé.

³⁶⁻³⁷ moórá-injinko áwí'a Ánaa kwemá Áánútun-aaí simátímakon-ininko ména Ásan-andaraken-inimba Vániyueri ayáámúnko póna kwaai mairéna avakaeté-ima maisuwówana awaikó puwúwana ayáátáaka'a 84 ima maisuwéna áráankamba kéna aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a uména enónka'a aaváyaavimba no'wáámba Áánútu áwí'a mósá kwémarena námúnaawe su'mai síndayavena íma toómbá kwénena ³⁸ Símiyoni kwésun-tawai kwegwará'á egwaa'á taména Áánútuntavena súwi séna miníyámpóigón-áái simátiména Áánútu Yérúsaremuvaken-kwaasi sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyásinkaindavenaya sirániwaimba kwéamu'maraundawaintavena miníyámpóigón-áái simátímakaiye.

Yósépiye Máriaae Násáreti-naopa'a kurááyan-kwasai.

³⁹ Yósépiye Máriaae Ísóigo siráin-amaamba ánásamasuwesarai Kárirí-marava'a mindáraití naaópa'a Násáreti-naopa'a komáyóyana ⁴⁰ mindáraití iyámpóigo anón-umagwena asiramái ména kawer-ímáyáá kwéuwana Áánútu kawe'á kwéumankowana méraiye.

Ísu iyámpói maúnka'a anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

⁴¹ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá túntemba Ísu anóvowi Yérúsaremu-naopa'a kóyo urááiyé. ⁴² Ísu sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima maisukónka'a kóyo uyambá pósarai mintánómbá nayááoiyantavesarai Ísumba áí'maesarai Yérúsaremuva'a komáyóyana ⁴³ mintánón-kánáá ánásowasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwaná Ísu Yérúsaremuva'a máyowasarai anóvowi íma awánésarai ⁴⁴ imáyáa ésarai kwenamááraewa aampa'á kwégwiyo-imayaa ésarai aampa'á kwégwesarai enónka'a kwétoyo uwasarái mindárai miwítí naaóraavimba tímááraavimba tındawe sésarai avakáá uyambá ⁴⁵ íma awánésarai avakáá uwáéesarai ó'a tayauwerésarai

Yérúsaremuva'a koavakáá úmaesarai kuyambá ⁴⁶ kaumbo-táwai áнасowana anóm-bono'-naumpa'a máyowasarai anówowi awánaraaiye. Yútaa-kwaasi aaimó simátímún-kwaasiti avumpimbá Ísu ména miwí táái kwéisena mináintávéna tísaa úwasa ⁴⁷ anondá kwembá áisaa uwaná kwená kawer-ímáyáavinkémba simátimuwasa isésa táátavai uwasarái ⁴⁸ anówowi taawánésarai táátavai ésarai tiyáámba tuvimpínésarai anówama séna kesááninkoo enavowé kesé avakáá úmaekai kwénaauyana sirunkó umbái kwétaivo nóra éwa mirá kwéono súwana ⁴⁹ Ísu séna nóra ékai sivakáá kwéoyo. kesivoná naaúmpa'a máyaumpo nóra ékai íma ísaraaiyo súwasarai ⁵⁰ mináínkóná ááimba íma kawe'á umái ísaraaiye.

⁵¹ íma ísóyana Ísu anówowiye Yérúsaremuvakemba Násáreti-naopa'a téna miwí tááyavena kató úmae kwéiyena tamáyowana anówama Ísumo uráimba imáyáa umái máyowana ⁵² Ísu anón-umagwena kawer-ímáyáa kwéuwasa Áánútugwara kwaásigwara'a aamoí umánkaraawe.

3

Yóni simátímakain-kwasai.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:2-8, Yóni 1:19-28

¹ Árómáani-kwaasiti anóndako áwí'a Táápiriyasi ména kawáá-máyái mairéna sísamaivakemba éva'aasej kumbaimái-íma maisuwónka'a Yútiyaa-marara-kawaanako áwí'a Póntiyasi Páírátí máyowana Káririmarara-kawaanako áwí'a Éróti máyowana áváko áwí'a Vírípi kwemá Ítúróa-maravare Tárékónaitisi-maravare kárákwirowana Áráiseni Ápíríni-marava'a kárákwirowasa ² miráumai-kwaasi kárákwironka'a Ánásiye Káyavaasiye aiva'mónó-káwáánákái máyóyana Sékáraya ááninko áwí'a Yóni kavóná-marava'a máyowana Áánútu aaimá simámuwana ³ Yóni Yótáni-nonkona arúvá'á kwénaaena simátimena séna sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíya'a nombá pétinkaanana Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye Yóni siráiyé. ⁴ mirá súntavena naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna moóráwai kavóná-marava'a ména aayamáirakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno. ⁵ omá'a kárámai ukwítu'mae koró. kae'náér-amba arupí oró. kuváúsaavau-amba maimái kawe'á oró. ⁶ Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniwaimba aí'maránana kumínimba amáparawaima awánanaowe Áísáya agaimaréna sirónka'a póna Yónintavena mináimba siráiyé.

⁷ súwasa Yóni nombá pésinkainkwaé sésa sáwíva-kwaasi kwenópa'a tóyo uwaná Yóni simátimena séna iyánkó póigon-araa'an-owe. Áánútu kentí sáwí-meyamba timínívo nááwa simátímísara iséra inkaiséra kwéteo. ⁸ kentí sáwí-mayai tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a kawe'-máyái máyéwa'a tuwánanaumne. Ááváramu kentáá síkwá'ná imbá póta Áánútuna kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. Áánútu Ááváramu aísaaqutantamba ónááowe sénaraankasi maanóntámpinkémba kanaám-po'a kwaási aúráaro sisa'á aúráasino. Ááváramu aísaaqutantamba uráundawai póta kawe-kwáásíyá úne sé'a mirán-ímáyáá íma oró. ⁹ íma kawer-árámbá íyain-taima ááimpimba

kwéayaisuwesa iravímbo agaisúwáantemba Áánútu miráumai kentí sáwí-meyamba timíniye Yóni siráiyé.

¹⁰ súwasa isésa sésa simásimenda-ainta nóraya ónaumno suwaná ¹¹ Yóni séna kaer-únánkwátói makáawai ímo makáawaima moórá-morai tímatuwaaro. toómbá makáawai ímo makáawaima moórá-morai tímatuwaaro Yóni súwasa ¹² táákisi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasi Yóni nombá pésinkainkwaé sésa kwenópa'a tésa sésa anóndako ómpo nóraya ónaumno suwaná ¹³ Yóni séna íma kampa'á simái anón-ontamba maé'a táákisi-ontane su'mai máyáaro súwasa ¹⁴ i-kwáási sésa kesáá nóraya ónaumno suwaná Yóni séna tínkantuke'a miwítí óísamba mayánaé íma seró. kampar-áimbá kwésimatime'a miwítí óísamba mayánaé íma seró. kentí mayáigóná meéyántávé'a íma kayoré'a tirunkó kawe'á kwéina'a máéro Yóni siráiyé.

¹⁵ Yútaa-kwaasi Áánútumo usásinankaiwaimba amu'marésa mésa Yónin-aii isésa anón-imayaa ésa sésa Áánútumo usásinankaiwai kwemá Yóniya'i. á'owaawa'iyó kwésuwana ¹⁶ Yóni séna kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kemá nombá pétinkaundanivo kwemá Áánútun-amankomba ai'maráinana kuména keinárawapimba anómbo umátinkaniye. iramó agáyáantemba íniye. ¹⁷ aawinkwínaumo sípétivimbo mósá makésamo iyaavumásúwááwanamo anómbo marapá'ó kúmísanamó ásima úndáomo tútúwaisasamo kaikai'o ínín-iravimbo kwiyúmimo agaisuwésamo anómbo naaúmpa'o mósá maráantemba kwaási miraráambá íniye Yóni séna ¹⁸ Áánútuna áséi-kwasai ísámai kawer-ígwaé séna mirán-áimbá simátíma'maena iráiyé.

Ísumba nombá pérankarain-kwasai.

Mátíyu 3:13-17, Mááka 1:9-11

¹⁹⁻²² Yóni simátíma'maena kwéiyena sáwíva-kwaasi nombá kwévetinkena naaémbe Ísumba pérankowana námúnaa kwésuwana sokón-tawaai taainkaar-úwana Áánútun-amanko mááiraamba úmaena ane'á kumbáyowana aaigówé su'mai kwiyómpakemba séna emá kesááninko óna'a ená imáyáa kwée'a ávááraumai aamoí umánkaumne siráiyé.

Yóni Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimumbanivo Káríri-marara-kawaanako áwí'a Érótima áváko awainínkó áwí'a Erotíyasimba mairówana mindáyavena ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráintavena Yóni séna sáwísawaa kwéone súwana Éróti Yónimba álí'mai ándáva'a ankéna mindáyavena sáwí-mayai maimaéna iráiyé.

Ísu aikwá'nái túwíkona kwaasái.

Mátíyu 1:1-17

²³ Ísu marapá'á kumbéna kaumbo-síyáánkái-ímá maisuwéna kwénaaena Áánútun-aii simátiminimba ááimba asówasa kwaási imáyáa ésa sésa Yósépi ááninkoman-iyé kwésewe.

Yósépi avowá áwí'a Írai úwana

²⁴ Írai avowá áwí'a Mátáta úwana
Mátáta avowá áwí'a Árívái úwana
Árívái avowá áwí'a Méokai úwana
Méokai avowá áwí'a Yánai úwana

Yánai avowá áwí'a Yósépi úwana
 25 Yósépi avowá áwí'a Mátátayasi úwana
 Mátátayasi avowá áwí'a Émósi úwana
 Émósi avowá áwí'a Néamu úwana
 Néamu avowá áwí'a Ésérai úwana
 Ésérai avowá áwí'a Nágai úwana
 26 Nágai avowá áwí'a Méata úwana
 Méata avowá áwí'a Mátátayasi úwana
 Mátátayasi avowá áwí'a Sémeni úwana
 Sémeni avowá áwí'a Yóséke úwana
 Yóséke avowá áwí'a Yóta úwana
 27 Yóta avowá áwí'a Yóánana úwana
 Yóánana avowá áwí'a Árésa úwana
 Árésa avowá áwí'a Sérápápeo úwana
 Sérápápeo avowá áwí'a Siátio úwana
 Siátio avowá áwí'a Nérai úwana
 28 Nérai avowá áwí'a Méokai úwana
 Méokai avowá áwí'a Étai úwana
 Étai avowá áwí'a Kósamu úwana
 Kósamu avowá áwí'a Éómetamu úwana
 Éómetamu avowá áwí'a Eyá úwana
 29 Eyá avowá áwí'a Yósúwa úwana
 Yósúwa avowá áwí'a Éríyesa úwana
 Éríyesa avowá áwí'a Yórimu úwana
 Yórimu avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Árivái úwana
 30 Árivái avowá áwí'a Símiyoni úwana
 Símiyoni avowá áwí'a Yútaa úwana
 Yútaa avowá áwí'a Yósépi úwana
 Yósépi avowá áwí'a Yónamu úwana
 Yónamu avowá áwí'a Éráyakimu úwana
 31 Éráyakimu avowá áwí'a Mériya úwana
 Mériya avowá áwí'a Ména úwana
 Ména avowá áwí'a Mátáta úwana
 Mátáta avowá áwí'a Nétáani úwana
 Nétáani avowá áwí'a Tévíti úwana
 32 Tévíti avowá áwí'a Yési úwana
 Yési avowá áwí'a Ópéti úwana
 Ópéti avowá áwí'a Póási úwana
 Póási avowá áwí'a Sára úwana
 Sára avowá áwí'a Násoni úwana
 33 Násoni avowá áwí'a Áminátapa úwana
 Áminátapa avowá áwí'a Á'mini úwana
 Á'mini avowá áwí'a Ánái úwana
 Ánái avowá áwí'a Éséroni úwana
 Éséroni avowá áwí'a Pérési úwana
 Pérési avowá áwí'a Yútaa úwana
 34 Yútaa avowá áwí'a Yákópo úwana
 Yákópo avowá áwí'a Áísákaa úwana
 Áísákaa avowá áwí'a Ááváramu úwana
 Ááváramu avowá áwí'a Téra úwana

Téra avowá áwí'a Né'o úwana
³⁵ Né'o avowá áwí'a Séráka úwana
 Séráka avowá áwí'a Áríyu úwana
 Áríyu avowá áwí'a Péréki úwana
 Péréki avowá áwí'a Ípa úwana
 Ípa avowá áwí'a Síra úwana
³⁶ Síra avowá áwí'a Kénááni úwana
 Kénááni avowá áwí'a Avakatí úwana
 Avakatí avowá áwí'a Sému úwana
 Sému avowá áwí'a Nówaa úwana
 Nówaa avowá áwí'a Árémeki úwana
³⁷ Árémeki avowá áwí'a Métúsara úwana
 Métúsara avowá áwí'a Ínóki úwana
 Ínóki avowá áwí'a Yéréti úwana
 Yéréti avowá áwí'a Má'árario úwana
 Má'árario avowá áwí'a Kénááni úwana
³⁸ Kénááni avowá áwí'a Ínosi úwana
 Ínosi avowá áwí'a Sėti úwana
 Sėti avowá áwí'a Áándamu éna kwemá Áánútu áánimban-iyé.
 miwí Ísu aíkwá'ná owé-ímáyáá uráawe.

4

Sáátáánigo Ísumba áísaa umai isánáe siráin-kwasai.

Mátíyu 4:1-11, Mááka 1:12-13

¹ Yóni Ísumba nombá pérankaronka'a Áánútun-amankoma Ísumba anómba kwéumankena simámuwana Ísu Yótáni-nomba tuwéna kavóná-marava'a komáyowana ² Sáátáánigo Ísu sáwí'o índá awánanae kwésuwana Ísu íma toómbá nombá ména kae-kwáái aiyayaan-do'waamba 40 no'waamba kwaúwana ávááran-aaí ankówana ³ Sáátáánigo séna emá Áánútu áánimba úne kwésembo maanóntánkóntávái toómbá aúréna'a naanó siyó súwana ⁴ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna toómbó náiyawaiye su'mai kwaási íma tátoranivo Áánútu siráini'a amápa'a íyana tátoraniye siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁵ Sáátáánigo Ísumba áí'maena iyéna avekáán-umai amápa'-marava'a kárákwiron-kwaasi agaráárankena ⁶ séna amápa'-marava'o kárákwiyuwo sénamo símakaimba moóráwaimba kesí imáyáavinkemba kanaán-umai tíménaunda isa'á embá aménana enáwí'a iyíniye. ⁷ kesí imáyáamo mósá máréna'o é'a kárákwiyi-mayai aména kárákwiyiniyone Sáátáánigo súwana ⁸ Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna kesí Ísóigo Áánútumba imáyáa é'a kwenáwíre su'mai mósá maré'a kwená mayáiyé su'mai máyáaro siráimba pó'a emó sénda íma mirá ónaumne súwana ⁹⁻¹¹ Sáátáánigo Ísumba áí'maena Yérúsaremu-naopa'a kwéna anóm-bono'-nankona ávúmayaapa'a móankena séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútu kwíyómpakemba kwená kwayó'nárawa'a tí'maráínasa enká'á kárákwiyonaawe. ó'omba séna

óntanka'a aísamaima turaráanavo
sésa tiyáándeí aramónááowe

siráíye. miráumai emá Áánútu áánimba úne kwésempo maankákémbá
ásávenasa kwíyómpakendarawa'a arámbaesa marapá'á móru
ankánááowe Sáátáánigo súwana ¹² Ísu séna Áánútun-aaí aúvái-
kwandaavinkemba á'a mirá siréna moórá-ainkwara'a séna
kentí Ísóigo Áánútumba áísaa umai
isánáe íma seró

siráimba emó séndantembo mirámó ékai Áánútumba áísaa umai
isáúsino. mindáyavai emó sénda íma mirá ónaumne Ísu súwana
¹³ Sáátáánigo amápa-tantaatavena Ísumba áísaa umai ísáiyuwena séna
sáwíyanka'a ó'a taáísaa umai isánaumne séna auwéna kuráíye.

Ísu kwená mayáímó ááimbo ásárain-kwasai.

Mátíyu 4:12-17, Máaka 1:14-15

¹⁴ kúwana Áánútun-amankona asirayámbá Ísumpimba kwáyowana
Ísu kavóná-marava'a tuwéna Káríri-marava'a komáyowasa kwenááigo
amápa'-mapa'a kóyáwé úwana ¹⁵ miwítí mono'-náúmpímp'á Ísu
simátimuwasa amáparawai kwenáwí'a mósá makáawe.

Násáretivakewai Ísumba tínaemba umánkaraan-kwasai.

Mátíyu 13:53-58, Máaka 6:1-6

¹⁶ minkákémbá Ísu kitokomo maémáin-daopa'a Násáreti-naopa'a
koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaama aasiyaasi-
táwai mono'-náúmp'á umaémáintemba miráumai uména Áánútun-aaí
aúvái-kwandaavinkemba simátimindayavena usásinowasa ¹⁷ naaóv'á
Áánútun-aaí sirówai Áísáya agaimakón-kwandaai ámúwana mairéna
kwéarirena moórá-aimba awánéna táámpamai séna

¹⁸ Ísóigon-amanko kesé máyáíye. úwoi-kwaasiyavai kesí áséi-kwasai
kosimátimiyo séna si'mákaimba póna Ísóigon-amanko kesé
máyáíye. tátokaan-kwaasiyave'a kemá ayútínkáana'a máéro
siyé-áimbá kosimátimiyo. túrambo kavikáin-kwaasiyavai ó'a
túramba awánamai kawé'á umátinkao-aimba kosimátimiyo.
tirumbó umbaimó táínda-kwaasiyavena minúmbái-yántáá'á
ánásaniye siyé-áimbá kosimátimiyo. ¹⁹ Ísóigo kwená kwaasi
kawé'á umátinkanin-kanaagon-aaí kosimátimiyo séna si'mákaiye

agaimaréna siráíye Ísu simásuwena ²⁰ mináúvái-kwándáái tavúmai
kárákwirowaimba aména aaí simátimindayavena mara'á máyowasa
mindáúmp'á máyón-kwaasi aaí síníye úwasa aúrampimba karákówana

²¹ Ísu séna mináimbá táámpamai súna'a iséiraan-aimba avora'á
kwévaariye súwasa ²² isésa aiva'á kawer-áimbá kwésiye sésa aamoí
umánkesa naaémba anón-imayaa ésa sésa Yósépi ááninko éna
maankákéwái póna kesáámó úndanten-kwaasiman-ivo nóra séna
mirán-áimbá kwésiyo suwaná ²³ Ísu séna kwaási kwántámai-aimba
sésa emá sontaa-kwáásí ómpo enáúra'a eyáárika'a kawé'á uwó
kwésewe. mináimbá kentávé'a simásuwe'a sé'a Kápénéamu-naopa'a
kawé'-máiyái mairáanata ísaraumpo maanká ená naaópakwara'a
mirám-báyái mayaaó kentávé'a sénááombanivo ²⁴ árai'a simátimé'a
sé'a Áánútun-aaí simátímíwai kwená kwaásitopa'a Áánútun-aaí

kosimátiminyenamo kwimbá kwenamáára sésa kesáámó úndanten-kwaasiman-iyé sésa kwenáwí'a íma mósá kwémaraawe. ²⁵ árair-aimba sénaumpo ísáaro. naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráiyaa máyonka'a kaumbo-ímá umáí ava'moraé-kwiyomba maisuwéna íma aa'á téna ayawaimá tówana minkánáámá Ísareri-kwaasiti marav'á ketor-ínimbá sáwíva'a máyówana ²⁶ Áánútu íma minkétór-ínimbá kotúwa'naa ínáyone séna ó'om-baravaken-ketor-inimba Sáítóni-marava'a Sárévati-naopaken-inimba koáwa'naa uwó séna Áánútu Íráiyaa ai'marówana kuráiyé. ²⁷ naaóv'á moóráwai Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Íráisa máyonka'a Ísareri-kwaasiti marav'á túma karón-kwaasi sáwíva'a máyówana Áánútu minkwáásíyómbá íma asóvamatinkaraimbanivo ó'om-barava'a Síriyaa-maravaken-kwaasi áuma karón-kwaasi áwí'a Néamanimba asóvamankaraiyé Ísu súwasa ²⁸ mimbónó'-náúmpá'á máyówai isésa imáyáa ésa kentááyávéna Áánútu íma túwa'naa ínáyé Ísu siyé sésa tirunkó ikaa'á vówasa ²⁹ usásinesa Ísumba tátokesa tavisímaesa máápa'a kunákáruwesa miwítí naaór-omapa'a ámémpa'a améntáyuwanae uwaná ³⁰ ánivo Ísu minkwáásímívinkemba tuvíyuwena kóuraiyé.

arumpimbá taraváá-kwámbá máyowaina kwaasái.

Mááka 1:21-28

³¹ Ísu Káríri-marava'a Kápénéamu-naopa'a koména Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mono'-náúmpá'á uména aaí simátimuwasa ³² isésa asiramái súntavesa anón-kwaasigoraamba siyé sésa táátavai uráawe.

³³ táátavai uwaná mimbónó'-náúmpá'á moóráwai taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyon-kwaasigo ména anónka'a séna ³⁴ Ísu Násáretivakewai óne. kentáá nóra éwa tasínkambaiya ánásaniyono. embá awánáúndawai Áánútuna kawe-kwáyó'ná'á óne súwana ³⁵ Ísu taraváá-kwántávéna asiramái séna aaiseré minkwáásí tiyuwé kóaaó súwana mintáraváá-kwánkó minkwáásí toká'mái túranka'a tuvámbaréna íma sáwí'a umánkena úwoi kóúwasa ³⁶ awánéna táátayái ésa keáimbá sésa nóran-aina kwésiyo. asirayán-áimbá taraváá-kwántávéna asiramái kwésimatimisasa tirumpinkémbá kwégowe suwaná ³⁷ mirán-áimbá Ísun-aaí mináyámpá'á kóyáwé úwasa ísaraawe.

Ísu tí'o ún-kwaasi asóvamatinkarain-kwasai.

Mátíyu 8:14-17, Mááka 1:29-34

³⁸ isówana Ísu mimbónó'-náúmpá'á tuwéna Sáímonina naaúmpa'a iyúmba Sáímoni aísáankomba kokotámba kwéankowana máyowasa Ísumba simámúwana ³⁹ iséna kwenópa'a téna kokotánkонтavena séna ánásaaó súwana minkókótámba ánásowana usásinkwena toómbá agaimái tímakaiyé.

⁴⁰ toómbá agai-timúwasa enónka'a ó'on-o'on-ti'o ún-kwaasi tí'maesa Ísunopa'a mátínkówana ayáámba tátorowasa asóvaraawe. ⁴¹ mirá úwasa taraváá-kwámbá sáwíva-kwaasi tirumpinkémbá tiyuwéna anónka'a sésa Áánútu ááninko óne simásuwesa kóuraawe. taraváá-kwámbá imáyáa ésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwaima iyé-ímáyáá untávéna Ísu aaiséráaro súwasa tiyuwéna kóuraawe.

Yútiyaa-ayampa'a Ísu simátímakain-kwasai.

Mááka 1:35-39

42 kóuwana aaváúmá usónka'a Ísu mindáoopa'a tuwéna námúnaa síndayavena íma kwaási máyópa'a komáyowasa avakáá-umai awánésa sésa kónavo keséya maiyó suwaná ⁴³ Ísu séna ó'on-daopimpakwara'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba kosimátimenaumne. mirá ónaundayavena Áánútu si'mákaisa'a kunkáumne séna ⁴⁴ tiyuwéna Yútiyaa-ayampa'a koména mono'náúmpimpá'á simátíma'maena iráíye.

5

Ísu kwená kwayó'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 4:18-22, Mááka 1:16-20

¹ moórá-tawai Ísu nonkwaaúnkón-awampa'a áwí'a Kénésaréti-kwaaunkon-awampa'a máyowasa Áánútun-aaí isánáe sésa tóyo ésa kwenkuvará'á úmaesa tuwaná ²⁻³ kae'á sáwíyan-dompi-sipi nonáámááíva'a kwáyowana moórá Sáímonindei kwáyowana awánówasa noyáá'a tóróyan-kwaasi mindómpí-sípí tuwésa kwase-únámbá kwésese uwaná misípí úwoi kwáyowana awánéna Sáímonina nompí-sípívimbá usáatena Sáímonintavena séna egwaa'á maimaé kwaaó súwana egwaa'á avúsúmaena nonawámpá'á kúwana Ísu mimpímbá mara'á ména amápa-kwaasi simátímakaiye.

⁴ simásuwena Sáímonintavena séna nompí-sípí avúsúmae nonavuvumpá'á kuré egwára ená kwaásigwara'a kwase-únámbá túwéwana nompímbá kumína'a noyáá'a asináaro súwana ⁵ Sáímoni séna anóndakoo ívé'-no'waamba mirá úmae iyúndaya íya noyááta asinéta úwoiya máyaundayaanivo emó séndantemba ónaumne séna ⁶ nonavuvumpá'á kwésa kwase-únámbá túwówana nompímbá kumúwana sáwíva'-noyaa'a minúnámpímbá ógwitena taráráara'naraamba úwasa ⁷ moórá-nompi-sipivimba miwítí kwaási máyówasa awánésa tiyáán-tuwaa'a ésa tasúwa'naa oro suwasá tésa minkáé-sípívimbá noyáá'a mósá márówana ógwitena umbaí téna nompímbá kunávekora'naraamba úwana ⁸ Sáímoni Pítaa mirámó úmba awánéna Ísuma anóndakoman-iye séna aísamaivimba kívairena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó siráíye. ⁹ sáwíva'-noyaa'a asínóntavena Pítaawe kwesé máyón-kwaasiye táátavai uwasá ¹⁰ Sáímoniye noyáá'a to'maésarai nááúyawai Sépéti ááninkai túwí'a moóráwai Yémési úwana moóráwai Yóni mindáraiye táátavai uyaná Sáímoni Pítaa Ísuntavena séna Ísóigoo sáwí-kwaasi úmpo siyuwé kwaaó súwana Ísu séna íma áá'a kaíno. noyáá'o to'maé kwénaaomba mimbáyái ivátuwe'a ívé'a kwaási tavisíyasa kesirááíma kwáráaro súwasa ¹¹ mindómpí-sípí tavisímaesa nonáámááíva'a mámaresa miwítí mayáímá ivátuwesa Ísun-ánaaemba kwa'maésa kwénaaowe.

Ísu áuma karón-kwaasi kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 8:1-4, Mááka 1:40-45

¹² moórá-tawai Ísu moórá-naopa'a máyowana moóráwai amápa-kuva'a áuma karón-kwaasi Ísumba awánéna anóndakoman-iye séna

aísamaivimba takívairena séna kentáyénamo ankáínamo e kanaán-umai aúnái'a umásinkaniyone súwana ¹³ Ísu ayáámba ane'á tátorena séna mirá ónaumpo enáúra'a karevú'a kawáúgwiye súwana avekáámhá kawáúguwana ¹⁴ Ísu asiramái séna enáúra'a kawáúgwimba po naaóvá'ó Mósesimo siráintemba mono-'máyaí-kwáásitópa'a kwéma enáúma máagaraatinke póima tímínasa Áánútuntavesa ísámai tuvú'mái agayáiyasa amáparawai awánésa áurakemba kawáúgwiye sénááowe. ánívo enáúra'o umánkaunda-aimba simátimunayo se kwaaó Ísu súwana ¹⁵ ivátuwena kawe'á umánkon-aimba simátima'maena iyúwana mináínkó naaó'-nao'a kóyáwé úwasa sáwívarawai tóyo ésa kwenáái kwéise'a onaná tí'o in-kwáási asóvamatinkainkwae sésa tóyo uwaná ¹⁶ ánívo Ísu Áánútumpa'a námúnaa síndayavena kavóná-marava'a kóyo uráíe.

Ísu aísamai pukówaimba kawe'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 9:1-8, Mááka 2:1-12

¹⁷ moórá-tawai évakarawai amáán-kawaa-kwaasiye amáámha sun-kwáásíyé Yérúsaremu-naopakemba Káríri-ayampakemba Yútiyaa-ayampakemba tóyo ésa Ísu moórá-naumpa'a aái kwésimatimumba táisaraawe. Áánútu Ísumba asóvamatinkanin-asirayamba amakowana máyowasa ¹⁸ évakarawai aísamaimo pukówaimba kwandaavimbá marésa taagwiya'maésa tésa Ísunopa'a máánkáananaya kawe'á ínkwáe sésa tumbá ¹⁹ mindáúmp'á sáwíva-kwaasi sisipáá uwasá íma kanaán-umai iyóra'naraan-esa naanamiva'á taagwiya'maésa umésa avaa'á akósámaresa ándára tátorena túwówana kumeémena kwaásivimbo Ísumo máyompimba aúranka'a kumúwana ²⁰ Ísu taagwiya'maésamo tun-kwáásímó árai'a kawe'á umánkaniye-imayaamo umbá Ísu tuwánéna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna kesí kwaásiyo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ²¹ amáán-kawaa-kwaasiye amáámha sun-kwáásíyé iséise esa sésa Áánútu kweyáá sáwí-imayaa maitiyuwánívo kwaási íma mirá ónááovo Áánútumba aká'áámha kwésimankaiye suwaná ²² Ísu minímáyáámó umbá awánéna séna nóra éra mirán-ímáyáá kwéoo. ²³ moóráwaimo aísamaimo pukáíndawaintavaimo sénamo ená sáwí-imayaa mayauwáúmne sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo sénááowe. ánívo moóráwaimo aísamaimo pukáíndawaintavaimo sénamo eyáárika'a usásine kwaaó sínasamo ésa áraira síí. kampará sííyo awánanaaowe. ²⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai marapá'á máyaunda kwaási sáwí-imayaa maitiyuwáúnda-asirayamba tokáunda pó'a agaráátínkáanda awánanaaowe séna aísamaimo pukón-kwaasiyavena séna isaaó. usásinke ená kwandaaimá maimaé ená naaópa'a kwaaó súwana ²⁵ túranka'a usásinkwena kwená kwandaaimá kwémaena Áánútu áwí'a mósá kwémarena kwená naaópa'a kúwasa ²⁶ amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa íma awánaraundai'a isa'á awánáúmne sésa táátavai ésa tiyáámha tóipimba áakaawe.

Ísu Áríváimba ááyarain-kwasai.

Mátíyu 9:9-13, Mááka 2:13-17

27 naaémba Ísu aampa'á kwégwena awánómba táákísi-mayai kwémayowai áwí'a Áríváí táákísimo máyón-daumpa'a máyowana Ísu awánéna séna usásine kesé tiyó súwana 28 usásinena amápa-tantaa'a tuwéna kwenánaaemba kwa'maéna kwéna 29 Ísuwe náíndayavena kwená naaúmpa'a anón-tomba agayówasa táákísimo máyón-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye Áríváina naaúmpa'a tamésa mindáraiye tamésa tagwémandowasa 30 amáán-kawaa-kwaasiye miwítí amáámba sun-kwáásíyé Ísuna kwayó'nárawatavesa áwáá'a tiyésa tísaa esa sésa táákísi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásíyé toómbá kwénaao suwaná 31 Ísu iséna séna sontaa-kwáásígó kawé'ó umáimo máyáan-kwaasi íma kwétuwa'naa-ivo tí'o in-kwáásí kwétuwa'naa-íye. 32 mindáyave'a arupí umái máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a íma kunkáumpo sáwí'o umáimo máyáan-kwaasi tááyaanasa Áánútunopa'a tígwáe sé'a kunkáumne Ísu siráíye.

*toómbá aawesuráan-kwasai.
Mátíyu 9:14-17, Mááka 2:18-22*

33 suwasá évakarawai Ísuntavesa sésa Yóni nombó pétinkaiwaina kwayó'nárawa'a moórá-mora-tawai Áánútuntavesa imáyáa ésa toómbá íma kwénesa námúñaawe su'mai kwésewasa amáán-kawaa-kwaasiti kwayó'nárawakwara'a mirá kwéovo ená kwayó'nárawa'a íma mirá ésq toómbá nombá úwoi kwénaawe. nóra ésa mirá kwéoo suwaná 34 Ísu séna moóráwai aaraí mayáíndawai amááraawi tanómba kauntimínimba miwísé máyainasa aamoí ésa mintómbá íma a'áo sénááovo úwoi nánááowe. 35 naaémba minkwáásígómbá áí'maesa kówíyasa minkánáámá amááraawi tirunkó sáwí'a ínaa toómbá a'áo sénááowe Ísu séna kwemó ménamo naaémba tiyuwénamo iyíníntavena mináímbá siráíye.

36 Ísu mináímbá simásuwena maaran-áímbá kwántámai-aimba séna ááéraan-ampantamo avaa'ó kwáyáísasamo ombá aúna-ampanta íma káramai kwéaraapaawe. mirámó íyana aúna-ampanta sáwí'a ínana ááéraan-ampantao aúna-ampantaraani'a íma íniye. 37 aúna-anda-aran-domba ááérea-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba íma kwéatimaraawe. mirámó íyanamo éna aúna-anda-aran-domba anón-éna ááéraan-anaveumba kavámbaena sáwí'a ínana mindómbá úwoiva'a atígwiníye. 38 mindáyavesa aúna-anda-aran-domba aúna-sipisipi-auwarasi-anaveumpimba kwéatimaraawe. 39 ááéraan-anda-aran-domba naawáímó ombá sésa ááéraan-anda-aran-domba áséi kwéíye kwésesa aúna-anda-aran-domba íma kwésinkaiye kwésewe.

6

*Ísu savaatír-áímbá siráin-kwasai.
Mátíyu 12:1-8, Mááka 2:23-28*

1 moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kanaara'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé kígaúvimba úwítí-ton-kígaúvimba kwégwesa kwená kwayó-kwáásí úwítí-aramba kútúmai ásima pítuwesa kwénowasa 2 amáán-kawaa-kwaasi évaka'a tuwánésa sésa agándaan-kanaama aambá áúmbakaawa'a nóra era mirá kwéoo suwaná 3 Ísu séna naaóvá'a Tévítimo urómba aúváivimba agaimarón-aínkona ááimba

íma ísaraawe. Tévítiye kwená kwaásiye táái kwétinkowana ⁴ Tévíti Áánútuna mono'-náúmpá'á iyéna Áánútu aúranka'o makón-tomba umairéna kwéna kwená kwaási timúwasa narááwe. mintómbá úwoi-kwaasi íma némáembanivo mono'-má'yái máyón-kwaasi némáembani. Tévíti mintómbá umairéna timúwasa nonká'á Áánútu íma áwáá'a siráimbanivo kesí kwaási mirá kwéowa'a áwáá'a ímo seráámbá áwáá'a kwésewe. ⁵ kwíyómpakemba kwaási úranda'a pó'a agándai-kanaara'o kárákwiraundawai úmpo agándai-kanaamo kwaásimo mayái kwémayaamba kendéímán-iyé Ísu siráiyé.

ayáámba kawévaigurain-kwaasigona kwaasí.

Mátíyu 12:9-14, Mááka 3:1-6

⁶ moórá-tawai Yútaa-kwaasi agándon-kaaara'a Ísu mono'-náúmpá'á iyéna kwésimatimuwana moóráwai ayáánúrapar-ayaamba kawévaiguron-kwaasi máyowasa ⁷ áamáán-kawaa-kwaasiye áamámba sun-kwáásiyé mésa Ísuntavesa agándaira'a póna minkwáásímó kawe'ó umánkainataamo éta táto'maiya aaivintá mayankánaumne sésa Ísumba awánomba ⁸ Ísu minímáyáámó umbá awánéna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna usásine kemó máyaundara'a umaiyó súwana usásinena Ísunopa'a túranka'a umaúwana ⁹ Ísu miwíyávéna séna moórá-aintave'a tísaa ónáe'a sune. kentáásí áamáán-aimpimba nóin-aina kwáyáiyó. agándai-kanaara'a póta kawe'-má'yáiyá kwémayaum. sáwí-mayaiya kwémayaumno. kwaási áwa'naa onanayá kawerá umáiyá méni. inkámónanaya puwíniyo tísaa ena súwasa íma aái suwaná ¹⁰ Ísu móyuwana meyuwana éna ayáámba kawévaiguron-kwaasiyavena séna enayáámba árútuwaaó súwana ayáámba árútuwowana kawe'á umánkowasa ¹¹ miwí tirumbá ávááraumai sáwí'a úwasa nóra umáiyá inkamónaumno sésa kemó máyómpimba iséise uráawe.

Ísu kwená kwayó 'nárawa'a tááyarain-kwasai.

Mátíyu 10:1-4, Mááka 3:13-19

¹² minkánaávimbá Ísu enónka'a omápa'a uména íma aúmá kwaéna Áánútumpa'a námúnaa símaena kwéiyuwana ¹³ móirarowana Ísun-ánaemba kwarón-kwaasi tááyowasa iyúwana minkwáásívinkémbá sisamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi táámpámarena séna kesí aantá-kwaasin-owe séna túwí'a taráiyé.

¹⁴ miwí túwí'a téna moóráwai áwí'a Sáimoniye séna aúná-kwi'a tamámena Pítaawe súwana séna moóráwai Pítaa áváko áwí'a Éndaru moóráwai áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Yóni moóráwai áwí'a Vírípi moóráwai áwí'a Pátóromu ¹⁵ moóráwai áwí'a Mátíyu moóráwai áwí'a Tó máasi moóráwai Árávíási ááninko áwí'a Yémési moóráwai áwí'a Sáimoni kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi ti'mátuwanae siráiwai ¹⁶ moóráwai Yémési ááninko áwí'a Yútasi moóráwai Yútasi Isakérióti kwemá naaémbe Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á agaráátínkaraiwai miráumai-kwaasi Ísu tááyaraiye.

Ísu sáwíva-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

Mátíyu 4:23-25

17 omápakemba Ísu miwísé arúv'á kumbáyowasa kwenánaaemba kwarón-kwaasi sáwívarawaiye Yútiyaa-ayampakemba Yérúsaremu-naopakemba uwí-nón-awampakemba Táyaa-naopakemba Sáintóni-naopakemba sáwíva-kwaasiye tamésa 18 Ísun-ai isánáe sésa tí'a ún-kwaasigwara'a asóvatinkinkwae sésa tóyo ésa taraváá-kwámbá tirumpimbá máyón-kwaasigwara'a tóyo uwaná Ísu taraváá-kwámbá tirumpinkémbá maitiyuwówasa 19 tí'a ún-kwaasi Ísun-ane'a tátoraanana sí'a ánásainkwae sésa mirá uwaná asirayámbá tokéna póna mintí'á asóvatinkinkaraiye.

tirunkó kawé'á éna sáwí'a éna ínín-kwasai.
Mátíyu 5:1-12

20 Ísu mirá umátiyuwena kwená kwayó-kwáásí tuwánéna séna keinárawa'a Áánútu súwa'naa ínkwáe sewái Áánútu kawé'á kwéumatinkena kwégawaaiye. 21 ívé'a táái kwétinkaiwai tirumbá etóyóí umái máéro. Áánútu kanaa umátinkaniye. ívé'a tirumbá sáwí'a kwéisasa ivi'á kwétaawai tirumbá etóyóí umái máéro. tirumbá kawé'á ina'a kwíráái sénááowe. 22 keinárawa'a kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaintave'a asiramái máyáawai kwaási tínaaembo umátinkesa tiyámbo umátinkesa sáwí-aimbo simátinkesa sáwí-kwaasin-owe sénááomba tirumbá etóyóí umái máéro. 23 mirá íya'a tirunkó kawé'á kwéina'a imá kwéte'a kwíyómpakemba kentí kawé'-mékámbá mayánááowe. naaóv'á miwítikwá'ná mirá ésa Áánútun-ai simátimakowai sáwí'a umátínkaraawe. 24 ánivo marapákéntántáá'á makáawaima kárákwiyoro. tirunkó kawé'á kwéin-tantaa'a á'a makáamba pó'a íma moóráma kawé'-mékámbá mayánááowe. 25 ívé'a tímú'a vaiwái kárákwiyoro. naaémba táái tinkániye. ívé'a kwíráái kwésewai kárákwiyoro. naaémba ivi'á tánááowe. 26 naaóv'á kentíkwá'ná kampar-áimbá simátimakowai túwí'a mósá makáamba pósa mirámó kwésesamo kentúwí'o mósá kwémarewa'o é'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

namuro-kwáásí kawé'á umátínkáaro-kwasai.
Mátíyu 5:38-48

27 Ísu simásuwena séna kemó simátíménda-aimba ísáaro. kesááimo isé'o é'a kentí namuro-kwáásí tirumbá kawé'á umátinke'a tiyámbo umátínkéwai kawé'á umátínkáaro. 28 sáwí-aimba simátínkéwai kawé'á umátínkáaro. sáwí'a umátínkéwaimo é'a Áánútumpa'a námúnaa simái miwí túwa'naa oro. 29 táá'o tuwausíya'o é'a íma tinkamé'a ókwara'a kwántá-timiyasa tuwausónááowe. kentí unáánkwtóí mairésa sésa ókwara'a mayánáe síya'o é'a íma a'áo seró. 30 moórá-yantaatavaimo simiyó síya'o é'a úwoi tíméro. kendéimo moórá-yantaa'o máyáíya'o é'a íma usisi'á síméro seró. 31 kembó tirááímo táinda-i'o umáimo kwétuwa'naa-íya'a miwí miráumai túwa'naa oro Ísu siráiyé.

32 Ísu simásuwena séna amáparawai kentí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. sáwí'o kwéon-kwaasi íma kawé-kwáásí ombánivo miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowasamo ombá anondá miwítí imáyáa kwéowe. miráumaimo kentí kwaásiti imáyáawe su'maimo kwéíyanamo éna Áánútu íma kawé'-mékámbá tímínivo kentí namuro-kwáásigwará'á imáyáa tíméro. 33 amáparawai kawé'á kwéumatinkaan-kwaasi kawé'á kwéumatinkaaawe.

sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéowe. mirámó onten-umái kawe'ó kwéumatinkaan-kwaasiye su'maimo kawe'ó umátínkéwanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. kentí namuro-kwáásígwárá'á kawe'á umátínkáaro. ³⁴ sáwí-kwaasi naaémba siménááowe-imayaa ésa kwétimewe. naaémbo timénááon-kwaasiye su'maimo timíyanamo éna Áánútu íma kawe'á owé síníye. naaémba siménááowe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. ³⁵ kentí namuro-kwáásí kawe'á umátinke'a imáyaa tíméro. anondá simígwáe-imayaa íma é'a úwoi tíméro. mirámó íyambo é'a Áánútumpakemba kawe'-mékámbá mayánááowe. Áánútu kwentávésa íma súwi sen-kwáásí úwoi kwétuwa'naa-ena sáwí-kwaasigwara'a mirá kwéisasa pósa kwaási keinárawa'a mirámó ombá tuwánésa sésa Áánútu kwíyómpakewai áánimbaa'a owé sénááówe. ³⁶ kentivomá arumbá kwéumatinkaintemba mirá oró Ísu siráiyé.

*íma sáwí-aimba simátíméro siráin-kwasai.
Mátíyu 7:1-5*

³⁷ tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye síyanamo éna Áánútu kentáváígwárá'á mirá sínívo tuwáné'o é'a sáwí-kwaasiye sevó. umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kenkwárá'á mirá ínivo umbai-yántáá'á tímévo. sáwí'o umátinkaiya'o é'a mináímbá íma tááka'a maré'a tuwinkásuwaaro. mirámó íyanamo éna Áánútu kemó sáwí'o ombá maitiyuwáníye. ³⁸ timíyantemba Áánútu anondá kembá timíníye. toómbó tíméwasamo nawááesamo aráávara'o ontembá Áánútu mirá umái sáwíva-tantaa'a timíníye. miráumai tíméntemba Áánútu miráumai timíníye Ísu siráiyé.

³⁹ Ísu simásuwena kwántámai-aimba séna moórá aúgavitawai moórá aúgavitawaimba ayáán-to'maesarai íma kanaán-umai kóyááoiwo mirámó ésaraimo ésarai aísava'a tuvamóyááoiye. ⁴⁰ kwená iyámpóimo agaráátínkáiwaimbo ombá íma kwembá kwéusayaaítaavo kwenáái ísámaesa kwemó inten'á kwéowe Ísu siráiyé.

⁴¹ Ísu simásuwena séna kentúrampimba irarumbá kwáyáisa'o ombá íma awánaamba kentí kwaási tuwáné'a enaúrampimba ayaantambá kwáyáiyé kwésevo íma mirá seró. ⁴² kentúrampimbo irarumbó ímo awánaamba nóra sera kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá maitiyuwánáe kwéseo. kaumbo-káér-ainkwara-kwaasin-ovo kentúrampinkemba irarumbá maisuké'a tuwáné'a kentí kwaási túrampinkemba tiyaantambá kanaán-umai maitiyuwánááowe Ísu siráiyé.

*taaigónté arankóntéi kwaasái.
Mátíyu 7:17-20, Mátíyu 12:33-35*

⁴³ Ísu simásuwena séna kawe-táígo íma sáwí-aramba iyáísana sáwí-taigo íma kawer-arámbá kwéiyaiwo ⁴⁴ mintáígo arambá awánésa sáwí-taiye kawe-táiyé kwésewe. tekómo éna íma áwí-yantaa'a iyánívo té'a iyáníye. ampaantarígo avo'arén-aramba íma iyánívo ampaantarámba iyáníye. ⁴⁵ miráumai kawe-kwáásí kawer-ímáyááwínkémhá kawe'-má'yái kwémayaavo sáwí-kwaasi sáwí-imayaavinkemba sáwí-mayai kwémayaawe. tirumpimbá kwáyáin-imayaanei kwésewe Ísu siráiyé.

naambá kwéoyawairaiti kwaasái.

Mátíyu 7:24-27

⁴⁶ Ísu simásuwena séna kentávái anóndako óne kwésebanivo kemó simátimunda-aimba íma kwa'mái kawe'á kwéowe. ⁴⁷ kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraiyawai mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. ⁴⁸ naambá ónáe sésa maravimbá mai'á u'maésa kumeemesa óntamba kunavakáá-ésa minká'á naamayaáamba aimái naambá úmaraiyana aa'á téna anón-kavirayan-domba kumínana mindámbá íma tawisínda asiramái kwéena óntanka'-namba póna úwoi kwéniye. miraráán-umai kwaásimo kesópa'o tésa kesáái isésa kawe'á umái kwégwaraawai asiramái ménaaowe. ⁴⁹ ánivo kesáímo isésamo ímo kawe'ó umáímo kwéisaawaima mirán-kwáásímó simátíméndara'a isáaro. naambá ónáe sésa íma mai'á ukésa iyamba paák'á úmakaiyana anón-a'a téna kavirayán-dómbá kuména mindámbá tawisíyuwainana sáwí'a íniye. miraráán-umai ímo kesááimo isámaimo kawe'ó iyawai íma asiramái ménaaowe Ísu siráiyé.

7

Árómáani-kwayo'nakona kwaasái.

Mátíyu 8:5-13

¹ Ísu mináyáátáár-áímbá simátímatuwena Kápénéamu-noapa'a komáyowana ² Árómáani-i-kwaasiti kawááná'á ména kwená kwayó'ná'á aráái tówaimba áí'a kwéuwana puwíndayavena kwéena máyowana ³ minkáwáánákó Ísumo tamáyon-aimba iséna Yútaa-anon-kwaasiyavena séna Ísumba koái'mae'a tiyana taasóvamankaino séna ti'marówasa ⁴⁻⁵ Ísunopa'a asiramái kosésa minkáwáánákó Yútaa-kwaasiya kwésuwa'naa-ena kentáásí mono'-námbá úmakaimba póna kawe-kwáásí po kawe'á umái koáwa'naa íniyone suwaná ⁶ Ísu iséna miwísé kwéna minkáwáánákóná naambá egwaa'á kwáyonka'a kúwana minkáwáánákó kwená kwaási simátimena séna Ísunopa'a kosimáme'a maará simáméro. anóndakoo kentáásí kawáánákó séna kemá sáwiyan-kwaasi úmpo emá anón-kwaasi ómpo ivátuwe kesí naaúmpa'a íyínda uwóví'a íniyone. ⁷ mindáyavai íma enópa'a kosimámakaunda po íma kesí naaúmpa'a iyé úwoi aaiyé su'mai sinaná kesí kwayó'ná'á asóváino. ⁸ kegwára'á kawáá-máyáígóná ááimba awánaraunda kesí kawáánákó sisa'á kwená mayái kwémae'a kesí i-kwáásíyávé'a súnasa kesí mayái kwémayaawe. moóráwaintave'a sé'a kwaaó súnana kwégwisa'a moóráwaintave'a sé'a tiyó súnana kwétisa'a kesí kwayó'nátávé'a mirá uwómó súndantemba mirá kwéiye siyé. Ísumba kosimáméro súwasa ti'marówai tésa tasimámúwana ⁹ Ísu mináímbá iséna áátavai éna kogwanténa kwenánaembo kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna séna simátime'a sé'a minkwáásí Árómáani-kwaasigo kentávéna súwa'naa íi-ásíráyámbá tokáiyé kwésivo kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkene ó'on-kwaasivinkene íma mirán-áímbá kwésewe Ísu súwasa ¹⁰ ti'marón-kwaasi koyauwerésa tésa taawánomba kwayó'ná'á kawe'á umái máyowasa taawánaraawe.

Ísu moóráwaimba usásinankarain-kwasai.

11 Ísu sáwiyanka'a ména tiyuwéna kwená kwayó-kwáásiyé sáwíva-kwaasiye kúmba Néni-naopa'a kwéna 12 mindáókona óntan-kurigona ontara'á kúnka'a moórá-ketor-ininko ááninko puwúwasa taagwiya'maésa sáwíva-kwaasi anówae kwétuwana 13 Ísóigo anówamba awánómba arumbá umánkena séna íma ivi'á taaó séna 14 kúkútaa-taira'a kotátorowasa taagwiya'maésa tun-kwáási tamáúwana Ísu séna ívé-kwaasigoo usásinaao súwana 15 pukómpinkemba usásinena aai kwésuwana Ísu anówantavena áí'mae kwaaó súwasa 16 amáparawai táátavai ésa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa ívé'a Áánútun-aii sinkwáási anón-kwaasi kentáávimbá kwévaariye. Áánútu ai'maráísana kwená kwaásiya súwa'naa íi-kwáásiyá kúmiye suwaná 17 mináímbá Ísuntavesamo sun-áínkó Yútiyaa-ayampa'a évarevar-awampa'a kóyáwé uráíye.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 11:2-19

18 mináínkó kóyáwé úwasa Yónina kwayó-kwáási isésa Yónimba kosimámúwana kwená kwayó'nárai tááyowasarai tuyaná 19 simátimena séna Ísumba maanáimbá koáísaa okaiyó. emá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. kosekaiyó Yóni súwasarai isésarai 20 Ísunopa'a tasimámesarai Yóni nombá pétinkaiwai si'maráísakai enópa'a túye. Yónimo simbá kumíníyonemo siráawaiya'ono. á'owawa ónómpo kemá kumíníwaina amu'maránaumno siyé. Ísumba tasimámúyana 21 minkánáávimbá Ísu sáwíva-kwaasi ó'on-o'on-ti'a ún-kwaasi kawé'á umátinkena taraváá-kwámbá tirumpinkémbá kwémaitiyuwena túramba kavikón-kwaasi túramba awánamai kawé'á uwaná 22 Ísu Yónimo ti'marón-kwaasiyavena séna tayauwerékai awánaan-tantaa'a isáán-aimba Yónimba kosimámekai sékai túramba kavíkaiwai túramba awánamai kawé'á owaná táá'a kaúnkaiwai táá'a kwéjsaawana tísamaima pukaiwai kawé'á umái tísamaima kwétaawana túma karaiwai kawé'á kwématinkena puwón-kwaasi kwéusaintinkena úwoi-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimena séna 23 kentávéna íma kaer-ímáyáá iyawai tirunkó kawé'á kwéiye siyé. Yónimba kosimámékaiyo Ísu súwasarai kuráíye.

24 Yónina kwayó'nárai tayauwerésarai kuyaná Ísu Yónin-aii amápa-kwaasi simátimena séna Yóni kavóná-marava'a máyáisa'a koawáné'a nóran-imayaa kwéera koawánaraao. úndá toréna umá móma'mema'o intenkáán-kwáási Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo Yóni íma mirán-kwáásimán-ivo asirayán-kwáásimán-íye. 25 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. kawer-únánkwátói úmakainda-kwaasi Yónima iyé-ímáyáá uráao. ímanivo mirán-kwáási kawer-únánkwátóigwara óísankwara-kwaasi anón-kwaasiti naaúmpa'a kwémaewe. 26 nóran-imayaa kwéera koawánaraao. Áánútun-aii kwésiwai Yónima iyé-ímáyáá uráao. owé. Áánútun-aii kwésiwaiman-íye. árai'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútun-aii siráawai usáyaaitaraiye. 27 Áánútun-aii aúvái-kwandaavimba Yónin-aii simái agaimaréna séna

Áánútu séna isaaó. moóráwaimba ai'maránanana kesáái maimaéna ená aiva'á kwéna ená aambá kwiyíniye siráíye

agaimaréna siráimba Yónintavena siráiyé. ²⁸ simátíme'a sé'a Yónina mayáigó amápa-kwaasiti mayáigómbá usáyaaitaisana Áánútu kawé'a umánkaraivo Áánútu kwená kwaásira'o kawááin-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye anómba kawé'a umátinkaniye Ísu siráiyé. [²⁹ táákisi kwémayon-kwaasiye úwoi-kwaasiye mináimbá isésa Áánútumo siráin-aimba árrair-aimba póta konanayá nombá pésinkainkwae sésa Yóninopa'a kuráawe. ³⁰ ánívo Yóni Áánútuna aambá agaráátínkaraimba amáán-kawaa-kwaasiye amáámbsa sun-kwáásiyé mináimbá tínaaemba umámesa íma nombá perómba kóuraawe.] ³¹ Ísu moórá-ainkwara'a simátimena séna ívé'a máyáan-kwaasi nóran-kwaasiraane sénaumno. ³² mirán-kwáásiráání'a kwéomba iyámpóiyomba naaópa'a marupímbá mésa aavéima kwétesa moórá-ayampa'o máyáan-iyampoi tááyesa ímá tiré'a taseró. moórá-íya súná'a íma táásá uráawe. ivi'ó taan-iyá súná'a íma ivi'á taráawe. miníyámpói urántemba maamáyáan-kwaasi mirá kwéowe. ³³ Yóni nombá pétinkaiwai ména ándá-aran-domba íma kwénena Áánútuntavena ísámai toónkwárá'á íma kwénaisa'a kwentávé'a sé'a taraváá-kwámbá arumpimbá máyáiwaiman-íye kwésewe. ³⁴ kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mé'a ándá-aran-donkwara toónkwárá'á kwénauna'a kentávé'a sé'a ándá-aran-donte toónté námae iyíwaima póna táákisi máyáan-umoyan-kwaasiye sáwí'a on-kwáásítí kwaásiman-íye kwésewe. ³⁵ ánívo Áánútu simátímakaintemba kwéowai sésa Áánútu kawer-ímáyáágwáráwáimán-íye kwésewe Ísu siráiyé.

Ísu aísamaira'a masawémbsa atírain-kwasai.

³⁶ moórá-tawai amáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Sáímoni kwemá Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá tamandaaó súwana kwená naaúmpa'a íréna toómbá ugwénowana ³⁷ mindáópaken-inimba eénánká'á naaún-ininko Ísu amáán-kawaa-kwaasigona naaúmpa'a ména toómbá kwénaiye-aimba minínínkó iséna óntan-anaveumpimba áséi-kwiyumba úm-basawemba kwáyomba maimaéna ³⁸ mindáúmpá'á iyéna Ísun-ánaaempa'a aísamaivimba uména ivi'á kwétowana a'numá ka'maéna Ísu aísamaira'a kumúwana minínínkó ayáátáár-a'nontaunei aísamairakemba kwéuwaena aísamai kwéamo'nena áséi-kwiyumbo úm-basawemba aísamaira'a atímarowana ³⁹ amáán-kawaa-kwaasigo Ísumbo ááyowai awánéna imáyáa éna séna minkwáásígómó Áánútun-aaí kwésiwaimo inkákái aísamaira'o uyátokain-inimba eénánká'á naaín-ininko iyé-ímáyáá isinó séna mirán-ímáyáá úwana ⁴⁰ Ísu minkwáásígóntávéna séna Sáímoniyo moórá-aimba simámenae súwana minkwáásígó séna anóndako siyó súwana ⁴¹ Ísu séna moóráwái óntamba kwétimiwai ména moóráwaimba sáwívar-ontamba siyáánkai-tamayor-ontamba aména moóráwaimba sáwíyan-ontamba moórá-tamayor-ontamba amísana ⁴² aanávómbó amí-kánáá tísasarái óntamba íma kwáyáísasarai avakáá uwáaesarai kwenópa'a tíyana séna kanaánivo íma meéyámbá mayánaumpo keináraití meéyán-túwí'a tawígauvatwuumpo kokaiyó siráiyé-aimba Ísu Sáímonimba simáména séna mindáyavena mirámó sintávéna minkwáé-kwáásígóráí tirunkó aamoí kwéumankaiye. moóráwái ávááraumai aamoí

kwéumankaimba nááwa'iyó Ísu áísaa ena súwana ⁴³ Sáimoni séna sáwívar-ontambo mairénamo aanávómbó ímo máamisanamo meéyán-áwí'a tawígáúvatuwawai anón-aamoi kwéumankaiye Sáimoni súwana Ísu séna mindáyave'o súná á'a séne simásuwena ⁴⁴ kogwanténa minínínkómbá awánéna Sáimontávena séna minínínkómbá awánaao. ená naaúmpa'a iyúnda kentáásí ááimba sísamaimo sese íi-nómbá íma siménana minínínkó ivi'á kwétaisana a'numá sísamaira'a kúmísana kwena'nónáunei uwákaiye. ⁴⁵ paruvará íma umásinkaanana minínínkó sísamaima taamó'namo'na uráíye. ⁴⁶ kentáásí ááimba íma si'nómpá'á masawémba asinkáánana minínínkó sísamaira'a áséi-kwiyumba im-básawémbá atímai asínkaraiye. ⁴⁷ mináímbá simáme'a sé'a minínínkóná amápa-sawi-imayaa mayauwáúnda póna kembá anón-aamoi umásinkena mirán-tántáá'á kawé'á umásínkáíye. ánívo moóráwaimbo kíto-sawi-yantaa'o mayauwáúnda sáwíyan-aamoi kwéumasinkaiye Ísu Sáimonitávena simásuwena ⁴⁸ minínínkóntávéna séna ená sáwí-imayaa mayauwáúmne súwasa ⁴⁹ kwesémo toómbó kwénon-kwaasi keáímbá sésa kwaásiti sáwí-imayaa kwémaitiyuwaiwaima mindá nóran-kwaasiya'iyó suwaná ⁵⁰ Ísu minínínkóntávéna séna kentávái áraire séna'a ená sáwí-imayaa mayauwé'a kawé'á umánkaumpo aánoumai paru umái kwaaó Ísu siráíye.

8

évakar-inimba Ísuwe kwénaaon-kwasai.

¹ minkákémbá Ísu naaó'-nao'a anón-daopimpare sáwíyan-daopimpare kwénaaena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba áséi-aimba simátíma'maena iráíye. Ísuwe kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi kwénaauwasa ² évakar-ininte kwénaaesa minínínkómbá évaka'a tí'a úwana Ísu kawé'á umátínkaron-inimba uwasá évaka'a tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitiyukain-inimba uwaná moórá-inimba Mágátáraa-naopakemba áwí'a Máriaa Ísu kwenarumpinkémbá avakaeté-taravaa-kwamba mayáúkon-ininko úwana ³ moórá-ininko áwí'a Yóánana awaikó áwí'a Súsá kwemá Éróтина naanká'á kárákwírowai úwana moórá-ininko áwí'a Súsáana úwasa évakar-ininkwara'a uwasá miráumai-inimba pósa kentí náaindaampinkemba Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé túwa'naa úmaesa kuráawe.

moóráwai ánýumba tu'makáin-kwasai.

Mátíyu 13:1-23, Mááka 4:1-20

⁴ naaó'-naoken-kwaasi sáwíva'a Ísunopa'a tóyo uwaná Ísu simátimena séna ⁵ moóráwai ánýumba maimaéna kígauva'a kwégwena máyu'maraisana évakar-anayumba aampa'á kunkwáyáísasa kwaási tísamaigo tavútukaawana numaómá tükúnasukaiye. ⁶ évakar-anayumba óntankwara'-maravimba kunkwéna karuwéna anoníyaim-barava'a póna aáyánkaraiye. ⁷ évakar-anayumba karaampimbá kunkwéna kárúraisana karaan-tantáákó ara'násukaiye. ⁸ évakar-anayumba kawé'-márávímbá kunkwéna karúmai anón-éna arambá imái sáwívar-aramba iráíye. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

9 súwasa Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa minkwántámái-áínkóná ááimba sinatá ísáano suwaná ¹⁰ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááin-ainkona ááimba kwésimatimunda Áánútu keinárawa'a imáyáa tímisa'a kwéisaavo ó'on-kwaasi kwántámai-aine su'mai kwésimatimumpo kwéisaambanivo íma ísámái kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á kwéowe Ísu siráiyé.

11 Ísu simátímatuwena séna mináínkóná ááimba súnnda ísáaro. moóráwaimo ánáyumbo tu'máráinten-umai Áánútun-ai simátímísana ¹² évakar-anayumbo aampa'ó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai ísááwana Sáátáánigo imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire síyana sáwí-ampakemba kawer-ámp'á métínkáivo séna tirumpinkémbá tamaimái úwoiva'a kwétiyuwaiye. ¹³ évakar-anayumbo óntankwara'-maravimba kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai isésa aamoí ombánivo íma tirumpimbá táto'mai kawé'á ontávésa sáwiyanka'a áraire kwésewana ó'on-o'on-tantaako tísasá miwáná imáyáa ésa Áánútun-ai ivátukaawe. ¹⁴ évakar-anayumbo karaampimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai ísáámbanivo marapár-úmbái-yántáátávésa imáyáa úmae naaésa óísan-imayaama úmae kwénaaesa ó'on-o'on-tantaa'a mayánáe kwésimae naaésa mirán-imáyááo Áánútun-ai káátasuweisasa íma Áánútuna mayái kwémayaawe. ¹⁵ évakar-anayumbo kawé'-márávimbó kúmimba kwaási tirumpintá kúmísasa Áánútun-ai isésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásí isésa tirumpimbá táto'mai kawé'á ésa asiramái mésa Áánútuna mayái kwémaesa ó'owima kwétuwa'naa-owe Ísu siráiyé.

oómbá kúrakain-kwasai.
Mááka 4:21-25

¹⁶ Ísu simásuwena séna oómbó kúra'maraamba íma aúp'á marésa íma asípáa-amendaampa'a marésa avora'á mósá makéwasa amáparawai naaúmpa'o iyíyamba awánanaaowe. ¹⁷ mirámó onten-umái aúp'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ¹⁸ kwéisaan-aimba imáyáa umái kawé'á oró. Áánútun-aaimo ísámaimo kawé'ó kwéowai Áánútu túwa'naa ínasa moórá-ainkwara'a isánááowe. Áánútun-aaimo ímo ísámaimo kawé'ó ésa kampa'á sésa kawé'á umái kwéisaumne kwésewai tirumpinkémbá maimayáinana íma kwéniye. mindáyave'a ísáan-aimba imáyáa umái kawé'á oró Ísu siráiyé.

Ísun-anówawe áúnava'maati kwaasái.
Mátíyu 12:46-50, Mááka 3:31-35

¹⁹ súwasa Ísun-anówawe Ísun-áúnava'maate tésa sáwíva-kwaasi Ísuwe mésa sisipáa uróntavesa íma naaúmpa'a iyúmba máápata tamáyówana ²⁰ mindáúmp'á máyon-kwaasigo Ísuntavena séna enanówe enáúnavare embá awánanae sésa máápa'a tamáyáawe súwana ²¹ Ísu amáparawaiyavena séna Áánútun-aaimo isésa kawé'á kwéowai kesinówe kesúnava'maa'an-owe Ísu siráiyé.

anón-unda torówana Ísu maivairáin-kwasai.
Mátíyu 8:23-27, Mááka 4:35-41

22 moórá-tawai Ísu kwená kwayó-kwáásiyé nompí-sípívimbá usáatena nonkwaaúnkóná menávápá'á kónáe séna miwísé kúmba
 23 Ísu aùn-kwaigurówana minkwááúmpá'á anón-unda torówana nonkó tuvántááva éna nompí-sípívimbá ógwitowasa kunávekunavo sésa
 24 inkaisésa Ísumba koáúsesa sésa anóndakoo puwúnavaiaawe suwaná Ísu usásinena asiramái séna úndáonte nonkóntéyavena maiváyáakaiyo súwasarai úndáoe nonkóe maiváyóyana nonkómá kararépaguwana
 25 Ísu simátimena séna kentávé'a nóra séra íma kesí imáyáa onkákémbá kwéseo súwana táá'a kówasa keáímbá sésa nóran-kwaasiya énawa úndáoe nonkóe kwenáái kwéisaiyo sésa tiyáamba uvakésa táátavesa ésa siráawe.

taraváá-kwámbá arumpinkémbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 8:28-34, Mááka 5:1-20

26 simásuwesa mindómpí-sípívimbá kumbá Káríri-marama tínaaempa'a kwáyowana Kégésaa-marama túrampa'a kwáyowasa
 27 mimbáravá'á kumbá Ísu mindómpí-sípívinkémbá mimbáravá'á ásávwana moóráwai mindáópakewai Ísunopa'a téna kwenarumpimbá taraváá-kwámbá máyowana póna ayáátáaka'a unáánkwátói-iyaaimba ména íma kwená naaúmpa'a maéna kwaásimo utamátínkóm-buri-aiva'a máyowana 28-29 sáwíva-tawai mintáraváá-kwánkó sáwí'a umánkowasa kwaási kárákwiresa aiyayaanka'a asááúmarowana minándá tarátuwena mintáraváá-kwánkó aí'maena kavóná-marava'a máánkarowana ména Ísumo túmba awánéna kwáá'a túwana Ísu taraváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó súwana Ísuma anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna anónka'a séna Ísuwo usáyaaitamái-Isoigo ááninko ómpo sínkamonavainivo nóra umásinkaniyono súwana
 30 Ísu séna enáwí'a nááwa'ono súwana minkwáásígó sáwíva-taravaa-kwamba kwenarumpimbá máyontavena séna kesúwí'a sáwívarawai úne séna máyowasa 31-32 omáka'a sáwíva-poima ména umá kwénowasa minkwáásígó arumpinkén-táraváá-kwántómbá Ísuntavesa asiramái sésa kwaántái naaópa'a íma si'maraaó. mimpóí tirumpimbá si'maraaó suwaná mirá oró súwasa 33 taraváá-kwántómbá minkwáásígó arumpinkémbá kárúwesa póí tirumpimbá kovérowasa mimpóiyómbá amápa'a ámémpakemba isaaisésa nonkwaaúmpíntá kumpérómbe putásowasa 34 póíra'o tavíkówai úmba awánéna avekáán-umai naaópa'a kwéna kígauvimpá'o máyón-kwaasi mósimati mesimati uwasá 35 iséna koawánanae sésa kumbá Ísunopa'a koyorupéna awánomba taraváá-kwámbá arumpinkémbá kóun-kwaasigo unáánkwátói úmarena Ísu aísamaivimba kawé'á umái máyowasa koawánéna táátavai uwasá
 36 Ísumo minkwáásígómbó kawé'ó umánkawasamo awánon-aimba simátímúwasa 37 iséna ávááraumai táátavai ésa pósa Kégésaa-maravaken-kwaasi amáparawai Ísuntavesa sésa maambáravá'á ivá siyuwéya kóaaó suwaná nompí-sípívimbá usámaaisowana 38 taraváá-kwámbó arupinkémbó mayauwón-kwaasigo Ísuntavena asiramái séna esé kónáe súwana ímanivo 39 ená naaópa'a kuré Áánútumo embó kawé'ó umánkáin-aimba kosimátimiyo súwana Ísumo umánkon-aimba mindáópa'a simátíma'maena kuráiyé.

inaamarúgonté aaraigóntéi kwaasái.

Mátíyu 9:18-26, Mááka 5:21-43

⁴⁰ Ísuma Káriri-kwaakona menávápákémbá nompí-sípívimbá koyauweréna túmba sáwíva-kwaasi amumarésa máyówana túwasa aamoj uwaná ⁴¹⁻⁴² moóráwai mono'-nánká'ó kárákwirowai áwí'a Yáirasi téna Ísu anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbéna asiramái séna kimbora kesiyáámumba puwíndayavena kwéivo tiré ane'á koyátorenana asóváino súwana minínáámárúgó sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima tásukain-arasigontavena avowá tasúwana Ísu kwesé kumba sáwíva-kwaasi Ísumba taúkúraa'namai kwa'maé kuwaná ⁴³ moórá-ininkomba á'a kwéun-ininko sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ima naaeyámba kwéankowasa ima kanaán-umai asóvamankowana mináí'á úwoi kwáyowana ⁴⁴ minínínkó sáwíva-kwaasivimba Ísunánaemba kwa'maéna kwégwena kwená unáánkwátói-ayaaira'a koyátorowana mindááéyánkoma érankowana ⁴⁵ Ísu séna nááwawa kesí unáánkwátóira'a tátoraina'iyó súwasa amáparawai sésa ímaniye suwaná Pítaa séna anóndakoo sáwíva-kwaasi kwenkuvará'a úmaesa iyómpimba tátokaawe súwana ⁴⁶ Ísu séna kempínkén-ásíráyánkó moóráwaimba kawé'á umánkáimba awánare'a sé'a moóráwai kesí unáánkwátóira'a tátokaiye kwésune súwana ⁴⁷ minínínkó imáyáa éna ima aúpá'á úmpo 'a suwánaraiye-imayaa éna ayántámbá kwétowana Ísu aísamaivimba kumbaéna amáparawai túranka'a kwená unáánkwátóira'o tátorowanamo asóvamankon-aimba simátimuwana ⁴⁸ Ísu séna kesímánaako kentávái se árai'a súwa'naa íníwaiman-iyé sénda póna á'a éránkáivo kawé'á umái kwaaó Ísu siráiyé.

⁴⁹ Ísu mináímbá kwésuwasa mono'-nánká'ó kárákwirowaina naaópaken-kwaasi tésa Yáirasintavesa sésa enayáámúnko pukáivo anóndakontavai ténavo simámiyo suwaná ⁵⁰ Ísu mináímbá iséna Yáirasintavena séna mináíntávái ima áákar-aaka'a éma kentávái ísénana enayáámumba kawé'á umái méníye Ísu séna kumba ⁵¹ Yáirasina naan-egwáá'á kwéna kwa'maésamo kun-kwáásíyóntávéna maanká'á méwaro séna Pítaawe Yóníye Yémésiye minárásígó anóvwowiye tí'maena naaúmpa'a usávé'mai iyúmba ⁵² mindáúmpá'ó máyón-kwaasi anón-ivi'a kwétowana Ísu séna ima ivi'á taaró. minárásígó ima pukáivo úwoi aúmá kwaiguráiyé súwasa ⁵³ minkwáásíyómbá 'a pukuráiyé-imayaa ésa Ísuna awíráái suwaná ⁵⁴ Ísu minárásígó ayáánka'a tátorena séna inaamarúgóo usásinaao súwana ⁵⁵ minárásígón-amanko arupimbá túwana avekáámbá usásinowana Ísu séna toómbá amíyana náino súwasarai ⁵⁶ anóvwowi táátavai uyaná Ísu asiramái séna kemó únda-aimba ima simátímékaiyo siráiyé.

9

Ísu kwená kwaási mayáírá'á ti'mákain-kwasai.

Mátíyu 10:5-15, Mááka 6:7-13

¹ naaémba Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tááyowasa tuwaná kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'mae'a nááóro-asirayamba tíména tí'o ún-kwaasi asóvatinkai-asirayamba tíména ² séna Áánútu kwená kwaási

kawááin-aimba kogwésimatime'a tí'o índá-kwaasi kwéasovamatinke'a oró séna ³ aampa'ó kwíyamba íma moórá-yantaa'a maimaé'a koró. tááúmba íma maimaé'a kwé'a toón-únábá íma maimaé'a kwé'a toómbá íma maimaé'a kwé'a óntamba íma maimaé'a koró. moórá-mora-umai unáánkwátóji timantenká umái kuvé'mae'a koró. ⁴ Áánútun-aaí simátimenaontave'a moórá-naopa'o kwíyasamo naambó timíya'a mindáúmparé su'mai mé'a mindánkó avowá arunkó sáwí'an-ivai mindáúmpá'á mé'a kentí mayái maimái ánáse'a mindámbá tuwé'a ó'on-daopa'a koró. ⁵ moórá-naopa'o kwíyasamo ímo naambó timíyana Áánútu mindáópaken-kwaasi íma aamoí umátinkanivo umásítai'a é'a tísamaivakem-baramo uwáéntemba unté'a koró Ísu simátimuwasa ⁶ kwená kwayó-kwáásí tuwésa naaó'-nao'a kwénaaesa Áánútuna áseí-kwasai simátíma'maesa kwégwesa tí'o ún-kwaasi asóvamatinkamae kuráawe.

*Éróti Ísun-aaí ísarain-kwasai.
Mátíyu 14:1-2, Máaka 6:14-16*

⁷ Ísuna mayáígón-áái símae iyúwana Káíriri-marara-kawaanako áwí'a Éróti mináímbá iséna anón-imayaa urái. Ísuntavesa évakarawai sésa kwemá Yóni nombó pětinkarawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwasá ⁸ évakarawai sésa kwemá Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Íráiyaa pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwasá évakarawai sésa kwemá naaóvá'á Áánútun-aaí simátímakaawaivinkemba moórawai pukáimpinkemba usásinkaiye suwaná ⁹ Éróti minámápár-áímbá iséna séna kemá simátinkaunasa Yónimba anumarambá arátúwááwana pukáivo mináímbó kwéseмба nááwa'iyompo awánanaumne Éróti símae íráíye.

*sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.
Mátíyu 14:13-21, Máaka 6:30-44, Yóni 6:1-13*

¹⁰ Ísuna aantá-kwaasi Ísumo tímúm-bayai maisuwésa kwenópa'a tésa amápa'-mayaimo un-áímbá simámúwana Ísu miwíyé su'mai tí'maena Pétésáítaa-naopa'a komáyowasa ¹¹ ánivo sáwíva-kwaasi iséna kwa'maésa kuwaná Ísu tuwánéna aamoí éna Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba simátimena tí'o ún-kwaasi asóvamatinkaraiye.

¹² asóvamatinkowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi Ísunopa'a tésa sésa íma sáwíva-kwaasi máyáapa'an-ivo enáíndara'a tí'márénasa egwaa'-náópimpa'a kwénaaesa toón-ávákáí naan-ávákáí oró suwaná ¹³ Ísu simátimena séna kemá toómbá tíméro súwasa miwí sésa sáwíyan-tomba éva'aaseigwara kae'-nóyáákwará'á kwáyáivo sáwíva-kwaasivimba íma kanaán-ínivo toómbá komeéyán-oro-aina kwéseno áísaa esa suwasá ¹⁴ sáwíva-kwaasi 5,000 kwaaima uwasá aaraiyé iyámpóíye máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna inkwima'mái taaínkaa taainkaarumai 50 50 umai mara'á máero simátíméro súwasa ¹⁵ iséna mirá umátinkowana ¹⁶ Ísu éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á maisokéna kwíyómpa'a karákéna Áánútuntavena súwi simásuwena mintómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásí tímúwasa misáwíwá-kwáásí tímúwasa ¹⁷ amáparawai nowaná tímú'a vówasa Ísuna kwayó-kwáásí mintón-ayai sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitaraawe.

Pítaa Ísuna ááimba siráin-kwasai.

Mátíyu 16:13-19, Máaka 8:27-29

¹⁸ moórá-tawai Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé máyówana Ísuwe su'mai Áánútumpa'a námúnaa simásuwena tísaa ena séna kentávésa amáparawai nóran-kwaasiye kwéseo súwasa ¹⁹ miwí sésa évakarawai sésa emá Yóni nombá pétinkaandawai óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-aai simátímakaandawai áwí'a Íráiyaama óne sewasá évakarawai sésa naaóv'á Áánútun-aai simátímakawai pukáandavinkemba usásinkaandawai óne kwésewe suwaná ²⁰ Ísu séna keinárawa'a kentáv'é'a nóran-kwaasiye kwéseo súwana Pítaa séna Áánútu usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundawaiya óne súwana mináimbá íma simátíméro Ísu asiramái siráiyé.

Ísu puké'a usásinanaumne siráin-kwasai.

Mátíyu 16:20-28, Máaka 8:30-9:1

²¹ Ísu séna mináimbá íma simátíméro simásuwena ²² séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai sí'a índai'a umásinkesa Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sen-kwáásiyé tínaaemba umásimesa sínkamiya'a puwónaundanivo kaumbo-táwai maisuwéna Áánútu usásisinkaniye Ísu siráiyé.

²³ Ísu simásuwena amáparawai simátimena séna kesínaaemba kwaránáe síyawai tirááímo táínda-yantaa'a íma tátoraaro. kemá puwónaunda-taima sùgwaata'mae'a kondantembá kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á aasiyaasi-táwai timíyasa minúbái-yántáá'á úwoi maimaésa sínaaemba kwaránááowe. ²⁴ tirááímo táíndai'o ésa íma kawe'a umái ménaaovo kentávésa ísámai tirááímo táínda-yantaa'o tuwésa puwésa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁵ marapákémbó amápa-tantaa'o kwémaesamo puwíyambo éna mintántáákó íma túwa'naa íníye. ²⁶ kesááiyavaigwara kentáváígwará'ó tigaemó umásínkáamba pó'a aáno kemó marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai aáno kesí ságayankwara kesivoná ságayankwara kwíyómpakembo Áánútuna kwayó'nárawati ságayankwara'o marapá'ó kúmónnda miwí sigaemá umátinkanaumne. ²⁷ árai'a simátime'a sé'a évaka'a maanká'ó máyáan-kwaasi íma aiva'á puwé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba awáné'a naaémba puwónááowe Ísu siráiyé.

Ísu ó'on-kuwawaa'a aúkáin-kwasai.

Mátíyu 17:1-13, Máaka 9:2-13

²⁸ Ísu simásuwena avakaumboé-no'waamba kwaéna Pítaante Yóninte Yémésinte tí'maena námúnaa síndayavena omápa'a uména ²⁹ námúnaa kwésuwana ói'a ó'on-oi'a auvúwana kwená unáánkwátóirakemba kwayání'a kéna tógáyagaya kwéuwasa ³⁰⁻³¹ awánomba kae-kwáásiráí kwíyómpakemba paárésarai mindárai túwí'a Mósesiye Íráiyaae Yútaa-kwaasi tikwá'nárai Ísuwe kwaasái kwésuyana kwíyómpake-sagayamba kwáyowarasarai naaóv'á Áánútu Ísuntavena Yérúsaremuva'a puwíníye siráimba sáwíyanka'a mirá íníye-aimba kwésuyasa ³² Pítaae máyóyan-kwaasiye tuún-kwáyómbe usásinesa Ísuna ságayamba Ísuwe máyóyan-kwaasi tuwánomba ³³ mindárai Ísumba íma auwésarai iyúyana Pítaa

Ísuntavena séna anóndakoo maanká'ó maúndaya kawe'á imbá póta kwááyu-namba kaumbomá ónaundaya moórá endéin-éta moórá Mósesindei éta moórá Íráiyaandei éta mirá ónaundayaawe Pítaa íma imáyáa úmba úwoi siráiyé.

³⁴ mirá kwésunka'a ainánkó kuména káátaguwasa táátavai uwaná ³⁵ ainámpínkémhá aagówé su'mai séna maawámá kesáánimba éna kemá usásinankaundawain-ivo kwenáái ísáaro ³⁶ simásuwowasa awánomba mindárai kwíyómpa'a iyúyana Ísuwe su'mai máyowasa awánaraamba minkánáa íma simátimesa mináímbá úwoi tátokaawe.

Ísu taraváá-kwámbá mayáúkain-kwasai.

Mátíyu 17:14-21, Mááka 9:14-29

³⁷ aavyaaraamba omápakemba kúmúmba Ísunopa'a sáwívarawai tóyo uwaná ³⁸ minkwáásiyómpínkémhá moóráwai anónka'a séna anóndakoo maandá'á kimbora kesáánimban-ivo arumbá umánkaao. ³⁹ moórá-taravaa-kwamba arumpimbá taména kwáá'a kwétena amentánaanta isaná tanaambá váguvagu kwéena áwáayaamba akékúndena aigareó nonkáánéna aiyayaamba sápisimagwisana mirá úmaena kwéiyena sáwí'a kwéumankaisa'a ⁴⁰ ená kwayó-kwáásiyáv'ela sé'la taraváá-kwámbá arupinkémhá mayáúwáaro súnasa íma kanaán-umai mayáúkaawe súwana ⁴¹ Ísu séna kentí imáyáa kae'náer-imayaa isa'á kentávái íma imáyáa kwéowana póna sirumbá umbái kwétaivo nóraumai-tawaiya kesé ménaumno simásuwena miniyámpóigó avowántávéna séna enáánimba áí'mae tiyó Ísu súwana ⁴² áí'maena túwana mintáráváá-kwánkó miniyámpói améntayuwowana tanaambá vówana aiyayaamba sápisimaguwana aigareó nonkáánúwana Ísu awánéna mintáráváá-kwánkóntávéna séna auwé kóaaó séna miniyámpói kawe'á umánkena avowántávéna séna áí'mae kwaao súwasa ⁴³ Ísumo mirámó úmba Áánútuna anón-asirayamba awánéna amáparawai táátavai ésa tiyáámba tóipimba áákaawe.

Ísu puwínín-aimba siráin-kwasai.

Mátíyu 17:22-23, Mááka 9:30-32

⁴⁴ Ísu amápa'-mayaimo mayómha awánéna táátavai uwaná kwená kwayó-kwáásiyávéna séna simátíménda tááka'a márááro. kembá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba ó'on-kwaasi timíyasa sínkamiya'a puwónaumne súwasa ⁴⁵ kwemó sún-ainkona ááimba íma iséna miwítí imáyáa umbái tówana mináínkóná ááimba aúpá'á kwáyowasa íma ísámai kawe'á ésa áísaa ónáe sésa umbá táá'a kówasa íma áísaa uráawe.

nááwa kwéusayaaitaiyo siráan-kwasai.

Mátíyu 18:1-5, Mááka 9:33-37

⁴⁶ Ísuna kwayó-kwáási keáin-keaimba sésa kentáávínkémhá nááwa aiva-kwáási-í'a ínío sésa keiyái kwésuwana ⁴⁷ Ísu miwítí imáyáamo umbá awánéna moórá-iyampoi áí'mai akwámpa'a ankéna ⁴⁸ simátiména séna kentávái imáyáa kwéesa iyámpói áwa'naa onten-umái kwésuwa'naa-owe, súwa'naa onten-umái Áánútu sí'mákaiwaimba kwéawa'naa-owe. keinárawapinkemba évakarawai sé'a kemá sáwíyan-kwaasima úne kwésiyawai Áánútu minkwáásiyávéna kwéusayaaitaawe kwésiye Ísu siráiyé.

kentí mayáí íma sáwí'a kwéiwaina kwaasái.

Mááka 9:38-40

⁴⁹ sùwana Yóni Ísuntavena séna anóndakoo moóráwai kwénaaena taraváá-kwántóntávèna séna Ísuna asirayámbá kwáyáintavena auwé kóaa simátímapa'a kwégwisasa mintáraváá-kwámbá kóuraawe. minkwáásígó íma kentáávínkén-kwáásímá ómpo íma miráne étuwaaoya siráumne Yóni sùwana ⁵⁰ Ísu séna íma tuvínankaaro. kentáásí maiyáígómbá íma sáwí'a kwéowai úwoi kwésuwa'naayaan-owe Ísu siráíye.

Sámériyaa-kwaasi Ísumba íma naambá ámakaan-kwasai.

⁵¹ Áánútu Ísumba airáínana kwíyómpa'a iyínín-kanaama sáwíyanka'a tíniye úwana Ísu kwenarumpin-ímáyáá éna asiramái séna Yérúsaremu-naopa'a kónáe séna kwéna ⁵² kwená kwaásiyavena kogwaénááon-damba koavakáá kwéiyaro séna ti'marówasa aiva'á Sámériyaa-kwaasiti naaópa'a kuwasá ⁵³ Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwíníye-aimba iséa tirunkó sáwí'a úwasa íma naambá tímúwasarai ⁵⁴ kwená kwayó-kwáásívínkémbá kae-kwáásírái Yémésiye Yóniye mináímbá isesarai sésarai Ísóigo Áánútu kwíyómpakemba iramá tuwáínana kuména minkwáásí kavúkoró-aimbo kwésuyamba kwéankaiyo suyaná ⁵⁵ Ísu mégwantena asiramái séna íma mirá sekaiyó súwasa ⁵⁶ mindáoopa'a tuwésa ó'on-daopa'a kuráawe.

Ísun-ánaemba kwaránáe siráan-kwasai.

Mátíyu 8:19-22

⁵⁷ aampa'á kwéguwana moóráwai Ísuntavena séna amápa'-naopa'o nááíndava'a esé naaónaumne sùwana ⁵⁸ Ísu minkwáásígómbá áísaa umai isánáe séna kwaankó taaiyaivimbá kwégwaisana numaómá ánáamba úmarena kwégwaivo kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai íma naambá úmare'a kwégaumne séna ⁵⁹ minkákémbá moóráwaintavena séna kesínaemba kwa'maé kwíníyone sùwana anóndakoo máyáanana kesivo puwína 'a utamánke'a enánaemba kwaránaumne sùwana ⁶⁰ Ísu séna ímanivo kesáái ímo isésamo pukáan-kwaasiraamba owáímá puwíyan-kwaasi utamátinkanaaovo emá Áánútumo kwená kwaásimo kwégawaain-aimba simátíma'mae kwíníyone sùwana ⁶¹ moóráwai Ísuntavena séna anóndakoo enánaemba kwaránaunda pó'a aiva'á kesimááraa siyáamba tímatuwe'a naaémba enánaemba tágwaranaunda kanaawá'íyo sùwana ⁶² Ísu séna Áánútuna mayáímó ááimbo ásámaimo kwémaesamo ivátuwesamo ó'on-imayaamo owáí Áánútu kwená kwaási kwégawaai'pa'a íma kanaán-umai mayáí mayánááowe Ísu siráíye.

10

Ísu 72 kwaasi mayáí tímakain-kwasai.

¹ naaémba Ísóigo sáwíva-kwaasi 72 kwaasi usásintinkena kaesé umásuwe kwemó kwínín-daopimpa'a aiva'á kónááowe séna ² Áánútunopa'o ténááontavesa kwenáái kosimátíma'mae koró-áímbá simátimena séna kígauva'a sáwíva-tomba ávu karáísasa mintómbá akaránááon-kwaasi esimái-kwaasi máyáamba pó'a kígaugona

avowámpa'o námúnaa síyana mayáí-kwáásí tì'maráínasa mintómbá akaránááovo ³ koró. sipisípi-araa'a kwínana áwááisaantemo in-íyánkómó intenkáámbá on-kwáásívímbá tì'maránaumne. ⁴ óntambo inaínaaimó síi-únámbá íma maimaé'a kwé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tísamai ánámba íma maimaé'a kwé'a aampa'ó kwégwe'a ayáátáaka'a íma úwoi-aimba símae kwé'a ⁵ moórá-naumpa'o iyé'a sé'a paru umái máétaao serómó. ⁶ síyana paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áímbá kwempímbá kwénivo ímo paru umái maíndawaimo éna mimpárú-áínkó koyauweréna keinárawatopa'a tìniye. ⁷ mayáí kwémayaiyawai meéyámbá máyáantavai timínda-naumpa'a uméwana timínda-tomba nánááowe. íma ó'on-daumpimpa'a naae'a timínda-naumpare su'mai umáéro. ⁸ moórá-naopa'o kwíyasa naambá timésa toómbá timésa íya'o kwéne'a ⁹ mindáópa'o tí'o índa-kwaasi kwéasovamatinke'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa kentópa'a sáwíyanka'a tìniye simátíméro. ¹⁰ moórá-naopa'o kwíyasamo naambó ímo timíya'a aampa'á kwégwe'a avora'á simátíme'a sé'a ¹¹ kentí naaópakem-baramo sísamaivakenta uwátuwaundaya Áánútu keinárawa'a íma aamoí umátinkaintavai umásitai'a umái agaráátinkaumne. ísáaro. Áánútu kwená kwaási kawááinin-kanaa sáwíyanka'a tìniye isa'á tínaaemba umámewe simátíméro. ¹² simátíme'a sé'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba naaóvá'á Sótómu-naopa'a méraan-kwaasi sáwí-kwaasi sáwí-meyamba timínímbanivo keinárawa'o tínaaembo umátimenaon-kwaasi sáwí-meyamba ávááraumai timíníye Ísu siráíye.

*íma aai ísaraan-kwasai.
Mátiyu 11:20-24*

¹³ Ísu simásuwena séna Kórásini-naopaken-kwaasiye Pétésáítaa-naopaken-kwaasiye kárákwiyoro. naaóvá'á Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye Áánútun-aaimo ímo ísaraawaivimbo ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayaimo kwémayaawandamo awánarekai kentí sáwí-mayai tukáasino. sáwí-mayaimo tuwésamo úwoi-unankwatoimo úmaesamo kanamó a'mákáankakai Áánútu tuwánaraisino. ¹⁴ mindáyave'a simátíménda ísáaro. maarán-ímáyáá kwé'e'a Áánútu kwaási máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba Áánútu Táyaa-naopaken-kwaasiye Sáitóni-naopaken-kwaasiye sáwí-meyamba anómba timíníye-imayaa kwéowe. kentí sáwí-meyanko minkáé'-náópakewaiti sáwí-meyankomba usáyaaítaya-sawi-meyamba timíníye. ¹⁵ Kápénéamu-naopaken-kwaasiyono. kentúwí'a mósá maré'a sé'a kwíyómpa'a iyónaumne sembánivo púwón-ayampa'a kónááowe Ísu simásuwena ¹⁶ kwená kwayó-kwáásíyávéna simátimena séna kentáái ísámai kawé'á kwéowai mirámó ombá kesáái ísámqi kawé'á kwéovo tínaaemba kwéumatinkaawai kenkwára'á mirá kwéowe. tínaaemba kwéumasinkaawai mirámó ombá si'mákaiwainkwara'a mirá kwéowe Ísu siráíye.

72 kwaasi koyauwékáan-kwasai.

¹⁷ Ísu súwasa minkwáásí 72 kwaasi isésa kóyáwé urésa Ísunopa'a tóyo ésa aamoí taumánkesa sésa Ísóigoo taraváá-kwántóntávéta séta Ísuna asirayámbá kwáyáintave'a tiyuwé kóro kwésunasaya

isésa kóuraawe suwaná ¹⁸ Ísu séna mirá owaná kwíyómpakembo tawáombo intembá Áánútu Sáátáánigona asirayámbá maisukáimba awánaraumne. ¹⁹ simátíménda ísáaro. asirayámbá timúna'a pó'a kwaaiivaainkómó váindamo é'a íma puwíyana áwááisaantemo índauwownako váindamo é'a íma puwónááowe. tímakaunda-asirayanko Sáátáánigona asirayánkómbá kwéusayaaitaimba póna íma amápa-tantaako sáwí'a umátinkaniye. ²⁰ taraváá-kwántómbá kentáái isésa kóuraantave'a íma aamoí ovo Áánútu kwíyómpa'a aúvái-kwandaavimba kentúwí'a agaimakáintave'a aamoí oró Ísu siráiyé.

*Ísu Áánútu áwí'a mósá makáin-kwasai.
Mátíyu 11:25-27, Mátíyu 13:16-17*

²¹ minkánáá Áánútun-amanko Ísumba imáyáa amúwana arunkó kawe'á úwana séna kesivoó kwíyómpakwara mararákwará'á kárákwiraandawai óne. amápa-tantaa'a kwéisaumne sen-kwáásí íma simátíme úwoi-kwaasi simátíme mirámó íyáyéna kwéankaisa'a pó'a enáwí'a mósá kwémaraumne Ísu simásuwena ²² simátímena séna kesivo amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo séna símakaiye. amáparawai kesí ááimba íma kawe'á umái suwánaraavo kesivo kemá ááninko únana póna kesí ááimba suwánaraiye. amáparawai kesivoná ááimba íma kawe'á umái awánaraavo kesivombá pó'a keyáá awánaraumne. kesivoná ááimbo agaráátinkaundawai kwéawanaawe Ísu siráiyé.

²³ Ísu simásuwena mégwantena kwená kwayó-kwáásíyáváiye su'mai séna awánaamba póna tirunkó kawe'á ína'a máero. ²⁴ simátíme'a sé'a naaóv'á Áánútun-aai simátímakowaiye anón-kwaasiye keinárawa'o kwéunda-mayai kwéawanaanten-umai awánanae sésa umbá íma awánaraawe. miwí keinárawa'o kwéisaanten-umai isánáe sésa umbá íma ísaraawe Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna siráiyé.

Sámériyaavakewai namuro-kwáásí áwa'naa uráin-kwasai.

²⁵ moórá-tawai Ísu kwenáái kwésimatimuwana moóráwai amáamba kawe'á umái ísarowai Ísunopa'a téna áísaa umai Ísumba isánáe séna anóndakoo nóra umáiya aúnaí'a umáiya kwíyómpa'a maí'maira ónaumno súwana ²⁶ Ísu séna Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánaánda mináintávái nóran-imayaa kwéono súwana ²⁷ minkwáásígó séna Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-ainko séna kentiruné kentí imáyáawe kentí asirayáné Áánútumpa'a kentí Ísóigomba améro séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró siráiyé súwana ²⁸ Ísu séna árai'a séndanivo mirámó é aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a íníyone Ísu siráiyé.

²⁹ súwana minkwáásígó imáyáa éna ó'on-kwaasi suwánésa kawe-kwáásímán-iyé sígwáe séna Ísuntavena séna kesí kwaási nááwa'iyó súwana ³⁰ Ísu séna simátíménda isaaó. moóráwai Yútaa-kwaasi Yérúsaremu-naopakemba Yéríko-naopa'a kónáe séna aampa'á kwimbá umóyán-kwáásí tátokesa kwená unáánkwátói ayú'maesa tuvú'maráawana puwíndayavena aampa'á máyáísana ³¹ moóráwai Áánútuntavenamo ísámaimo pói'o tuvú'mái kwéagayaiwai minámp'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kóawanena moórá-aaneiva'a kóyaaitaisana ³² moóráwai Árívái-andarakewai mono'-náúmp'á

mayái kwémayaiwai minámpá'á kwimbá aanéiva'a máyáísana kwená egwaa'á kwéna kóawanena moórá-aaneiva'a úwoi kóyaaitaisana ³³ moóráwai Sámériyaavaken-kwaasi miwímá Yútaa-kwaasiti namuro-kwáásívínkémá moóráwai minámpá'á kwimbá koawánéna arumbá umánkena ³⁴ kwená egwaa'á koména masawémba ándá-aran-donkwará'a umái avivimbá arankéna asááumankéna mósá árámbai kwená tónki-poi arósáánumpimba ankéna áí'maena kwááyumo ten-kwáásímó kwáén-daumpa'a móankarena kárákwirena ³⁵ usá aaváyaavimba mindánkó avowámbá kae-táwai-mayaigona óntamba aména séna kawé'á umái kárákwire kwenane'ó túwénda-ontambo é'a ke té'a anondá embá máamenaumne simásuwéna kóuraiye Ísu simásuwéna ³⁶⁻³⁷ nóra umáíya aúnái'a umái maí'maira ónaumno súwaintavena Ísu áísaa ena séna umóyán-kwáásí tuvúkáan-kwaasigona kwaási minkáúmbó-kwáásívínkémá nááwa'iyó Ísu súwana minkwáásígó séna arumbá umánkena áwa'naa uráiwai kwená kwaásiman-iyé súwana Ísu séna kwemó intembá komé mirá ínáyone Ísu siráiyé.

Máátaante Máriaantei kwaasái.

³⁸ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé aampa'á kúmba moórá-ininko áwí'a Mááta máyon-daopa'a kúwana Ísuntavena séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana ³⁹ uména aái kwésuwana minínínkón-áúnko áwí'a Máriaa Ísuntavena anón-kwaasima iyé-ímáyáá éna aísamaivimba taména kwenáái kwéisowana ⁴⁰ Mááta amápa-tomba kwéagayena anóm-bayai kwémaena anón-imayaa éna Ísunopa'a téna séna Ísóigoo kesúnko íma súwa'naa isa'á keyáá anóm-bayai kwémayaumpo kentávái íma ímáyaá éma simáminana tasúwa'naa íno súwana ⁴¹ Ísu arumbá umánkena séna Máátao sáwíva-tántaa'a anón-imayaa ónana enarumbá umbái kwétaivo ⁴² kesááimo kwéisaimba mindá anón-tántaa'a póna mindáyavena Máriaa máyáimba pó'a íma ivátuwe'a ai'maráanana kwíníye Ísu siráiyé.

11

Áánútuumpa'o námúnaamo kwésen-kwasai.

Mátíyu 6:9-15, Mátíyu 7:7-11

¹ Ísu moórá-tawai Áánútuwe aái kwésuwasa kwená kwayó-kwáásí máyówana Ísu simásuwowana kwená kwaásivinkemba moóráwai séna Ísóigoo Yóni nombá pétinkaiwai kwená kwayó-kwáásí agaráátínkáísasa Áánútuwe aái kwésentemba kentáá agaráásínkénata Áánútuwe aái senó súwana ² Ísu séna Áánútuwe aái sénááomba maará sé'a seró. kentáásivoo enáwí'a usáyaaitarain-awita kesáá mósá kwémaraumne. kentáárá'á kawáá-uwoya kwésune. ³ aasiyaasi-táwai kentáásí toóntá simiyó. ⁴ kwaásimo sáwí'o kwéumasinkewata mindáyaveta anondá íma sáwí'a umátinketa ivátá kwétuwaunaya miráumaiya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwaaó. sáwí'a ígwáe sésamo kentáámó íyamo e súwa'naa ínáyone. mirá-áimbá Áánútuwe seró Ísu siráiyé.

5-6 simásuwena simátimena séna moórá ená kwaási némpakemba no'wáán-avuntamba tína íma toómbá maké ená kwaásigona on-tava'á komé áísaa-e se kesí kwaási némpakemba timbá íma toómbá makáunana káno'a máyáivo toómbá símína'a mááméno sinaná ⁷ kwená naaúmpakemba séna ontá umásuweta kesí aarai iyámpóise suúyá kwaiguráumpo íma usásine'a aménaumpo kóaaó síniye. ⁸ kesí kwaási pó'a aménaumne-imayaamo ímo kwéinanamo éna ayáátááka'a in-aaí kwésinana íma aigaemá ínana inaaí kwésindayavena usásinena amíniye. ⁹ miraráán-umai simátimé'a sé'a Áánútunopa'o námúnaamo kwéseмба áísaa úmae kwéiyiyana timíniye. ááyamae kwéiyiyana kentáái isáníye. kwéavakaa úmae iyiyana Áánútu agaráátinkaniye. ¹⁰ áísaa íyanamo éna Áánútu timíniye. kwéaayewanamo éna Áánútu kentáái isáníye. avakáá íyanamo éna Áánútu agaráátinkaniye. ¹¹ keinárawa'a iyámpóígwara-kwaasi kentáánimbaa'o noyáá'a simiyómó síya'o é'a íma iraankavayaambá timénááowe. ¹² kokóri-auma simiyómó síya'o é'a íma áwááisaan-uvowamba timénááowe. ¹³ ánivo sáwí-kwaasi ombánivo kentáánimbaa'a kawé-tántáá'á kwétimévo kwiyómpakemba kentáásivowa kaweré su'mai iwái póna enamambá simiyó síyawai Áánútu kwenamambá timíniye Ísu siráiyé.

Ísunte Píyésepuntei kwaasái.

Mátíyu 12:22-30, Mááka 3:20-27

¹⁴ moóráwai arumpimbá taraváá-kwámbá máyowana íma aaí kwésuwana Ísu mayauwówana kóúwana minkwáásígó aaí súwasa sáwívarawai awánéşa táátavai uwasá ¹⁵ évakarawai sésa taraváá-kwántóntí kawááná'á áwí'a Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye suwasá ¹⁶ évakarawai Ísumo sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áraira Áánútumpakena kunkáana ímo awánáúnda-mayai máyénata awánaano suwaná ¹⁷ Ísu miwí táama iséna simátimena séna moórá-andama áái'a tiyésa pósa taaínkaar-umai mésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. moórá-akumba usíyán-ákúmbá pósa taaínkaar-umai íma asiramáivakaamba kwémaewe. ¹⁸ Sáátáánigo kwaásimo áái'o tiyésamo taaínkaa'o ésamo ésa íma asiramáivakaamba kwémaewe. kentáv'é o sembá Píyésepu asirayámbá amísana tokéna póna taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaiye kwéseмба ¹⁹ ánivo Píyésepuna asirayánk'á taraváá-kwámbó kwémaitiyuwaundarakai kentí kwaásigwara'a Píyésepuna asirayánk'á taraváá-kwámbá maitiyúwáásino. mirán-áimbó síyasamo ésa kentí kwaási kampa'á kwésewe sénááowe. ²⁰ ánivo kemá Áánútuna asirayánk'á taraváá-kwámbá kwémaitiyuwaundayavena Áánútuna asirayámbá keinárawapimba kwévaarisa'a kwéawanaaowe. ²¹ asirayán-kwáásígó iwevóí tokéna kwená naaka'á kárákwiraisana kwená náaindaamba kawé'á umái kwáyáivo ²² moóráwai kwená asirayámbá usáyaaitarawai téna tainkámbai kwená iwevóí asiramái tátokain-iwevoi tayaviyéna kwená náaindaamba tayavírena taaín-timakaiye. ²³ kembá íma kwésuwa'naa-esa kesí namuro-kwáásiráámbá umái kwémaewe. íma súwa'naa esa kwaási torupamáí símémba kóyáwé kwéumagowe Ísu siráiyé.

taraváá-kwánkó koyauwékain-kwasai.

Mátíyu 12:43-45

²⁴ Ísu simásuwena moórá-aimba séna kwaási arumpinkémbá taraváá-kwánkó auwéna kavóná-marava'a nombá íma kwáyáipa'a kogwénaaena séna náávára ménaumno séna avakáá uwááena séna tayauweré'a kesí naambá kwaási arumpimbá pó'a koménaumne simásuwena ²⁵ téna taawánaimba mindánkómbá kankambá kwiwú'mái kawer-umásukaisana taawánéna ²⁶ tayauweréna avakaeté-taravaa-kwamba miwítí sáwí-mayai anómba uráawai kotí'maena minkwáásígó arumpimbá tamáyáawana moórá-taravaa-kwamba arumpimbá máyáísana minkwáásígó sáwí'a umái máyáísasa naaémba sáwíva-taravaa-kwamba máyáawana kwemá anómba sáwí'a umái mérariye Ísu siráiyé.

árai'a tirunkó kawé'á kwéin-kwasai.

²⁷ Ísu mináimbá simásuwowana sáwíva-kwaasivinkemba moórá-ininko Ísuntavena anónka'a séna enanó embá maránkarena náamba ámakaiwaimba Áánútu kawé'á umánkaraiye súwana ²⁸ Ísu séna árai'a sémpo Áánútu kwenáái isámai kawé'á kwéowaima anón-kawé'a kwéumatinkaiye Ísu siráiyé.

ímo awánáúnda-mayai mayaaó siráan-kwasai.

Mátíyu 12:38-42, Mááka 8:12

²⁹ súwasa sáwíva-kwaasi Ísunopa'a tóyo uwaná simátimena séna ívé'o máyáan-kwaasi sáwí-kwaasiman-owe kentávé'a kwéseмба Áánútumo ai'mákainamo e ímo awánáúnda-mayai máyéната awánaanomo kwéseмба naaóvá'á Áánútu Yónaamba uráintemba kembá mirá ínivo mináimbá imáyáa oró. ³⁰ naaóvá'á Nínívaa-naopaken-kwaasi Yónaa uráintavesa Áánútu ai'mákaiye siráantemba kemó ondá awané'a Áánútu ai'mákaiye sénááowe. ³¹ naaóvá'á Yútaa-kwaasira'a kárákwirowai áwí'a Sórómoni kawer-ímáyááwinkémbá aaimá kwésimatimuwana moórá-ininko némpaken-kawaa-ininko Sórómonin-aai kóisánáe séna kweéména kuráiyé. ívé'a kemá Sórómonimba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ínín-kanaa tínimba minínínkó keinárawa'a aavimbá maitinkéna séna kemá némpakemba Sórómonin-aai taisaraumpo Sórómonimba usáyaaitaraiwai kentópa'a máyowa'a kwenááimo isááraamba íma ísaraawe síníye. ³² naaóvá'á Yónaa Nínívaa-naopa'a Áánútun-aai kosimátimuwasa isésa sáwí-imayaa tuwésa Áánútun-aai ísaraawe. ívé'a Yónaamba usáyaaitaraundawai máyauna'a kesáái íma kwéisaamba póna naaémba Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavesa tísaa ínín-kanaa tínimba Nínívaa-naopaken-kwaasi keinárawa'a aavimbá maitinkésa sésa Yónaa-aai iséta sáwí-mayai tukáundayaanivo Yónaamba usáyaaitaraiwai kentí naaópa'a máyowa'a kwenáái isé'o sáwí-mayaimo túwááraamba íma tukáawe Nínívaa-naopaken-kwaasi sénááowe Ísu siráiyé.

túranko kentí imáyáavimbo sámó kwégain-kwasai.

Mátíyu 5:15, Mátíyu 6:22-23

³³ oómbó kúra'maraamba íma aúpá'á maráiyamba avora'á mayáiyasa naaúmpa'o iyíyawai awánanaaowe. ³⁴ miráumai túranko kentí imáyáavimbo sáma kai-yántáá'án-ye. túrankomo kawe'ó umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa sáma káníye. túrankomo ímo kawe'ó umáimo awánáinanamo éna amápar-imayaa túnkwiníye. ³⁵ kentí sáma kai-yántáá'á túnkwiavainivo kentúra'a kárákwimai kawe'á oró. ³⁶ kentí imáyáago íma túnkwiimba amápa'a sáma kwégaimba oómbá sáma kamátinkaintemba póna kentí imáyáago kentúra'a sáma kamátinkaniye Ísu siráiyé.

mono-káwáá-kwáásí sáwí'a owé siráin-kwasai.

Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 20:45-47

³⁷ Ísu mináimbá simásuwowana moóráwai áamáan-kawaa-kwaasigo Ísunopa'a téna séna kesí naaúmpa'a toómbá umandaaó súwana toómbá naaíndayavena uména ³⁸ íma ayáámba sese umásuwena toómbá kwénowana minkwáásigó awánéna áátavai éna imáyáa úwana ³⁹ Ísóigo awánéna simámena séna kemá áamáan-kawaa-kwaasi anavéúne táávere paákáre su'mai kwéese ovo andáámpa'a sáwí'a uráisa'a túran-anda kwé'e'a sáwí'a kwéowe. ⁴⁰ sáwí-imayaagwara-kwaasi máyáawe. Áánútu paáká-tántáá'á éna andáámpa-tantaare imáyáawe mindágwara'a uráiyé. ⁴¹ kentí imáyáamo arupí é'o kemó makéntantaa'o ímo makén-kwaasi timé'o é'a kentí imáyáao kawe'á íníye.

⁴² kemá áamáan-kawaa-kwaasi kentí kígaupakemba sáwíyan-tonkwar'a taaínkaar-umai siyáánkai maké'a moórá Áánútumba kwéame'a kawe'á kwé'e'a mirán-áimbá ísámai iyé'anivo anón-amaamba iv'á tu'maré'a pó'a Áánútumba íma imáyáa kwéame'a óisaniyaain-kwaasi sáwí'a kwéumatinkaantavai kárákwiyoro. ⁴³ kemá áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á umé'a kawer-áyámpá'á kwaási túranka'o umáemba tiráai kwétaiye. marupá'ó umáyáawasa kwaási tuwánésa kawer-áimbó sembá tiráai kwétaimba pó'a kentúra'a kárákwiyoro. ⁴⁴ kwaásimo maipímbó utámakaawanamo kaviraisasamó kwaási ímo awánaantemba kentirumpimbá mirá isa'á sáwí'a kwéowasa kwaási íma kwétuwanaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráiyé.

⁴⁵ Ísu simásuwowana moóráwai áamáamba sún-kwaasigo Ísuntavena séna mirámó sénda kentáágwará'á simáíya sáwíta kwéumasínkaane súwana ⁴⁶ Ísu séna kemá áamáamba sen-kwáási kemó áamáambo simátímén-aínko umbái kwétiyaisa'a mináimbá íma kwétuwa'naa-omba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁷⁻⁴⁸ kentíkwá'ná Áánútun-ai simátímakaawai tínkamuwasa púwúwa'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéowe. naaóvá'á kentíkwá'ná urántave'a kawe'á uráawe sé'a utamátínkaraapa'a konaarirí kwéomba pó'a kárákwiyoro. ⁴⁹ naaóvá'á Áánútu kawer-imáyáávínkémbá séna kesáai simátimenaaowaiye agaráátinkanaaowaiye tí'maráanasa miwíwímbá kwénaaiyasa évakarawai sáwí'a umátinkesa évakarawai tínkamiyasa puwónááowe Áánútumo siráimba mináimbá paáruraiye. ⁵⁰ naaóvákwará avumpinkwará naaénkwar'a Áánútun-ai simátímakowaima tínkamuwasa pukántavai póna misáwí'ó uráawaina anondá-meyamba

ívé'o máyáan-kwaasitopa'a tíníye. ⁵¹ aiva'ó tuvúwanamo pukáin-kwaasigo áwí'a Épeo naaémba moórawai áwí'a Sékáraya anómbono'-naumpa'a máyowana moórá-ayampa'a Áánútuntavesamo ísámimo póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-tarei kwáyowana moórá-ayampa'a aiva'-mónó-káwáánákówé su'mai iyún-ontama kwáyowana avumpimbá Sékáraya umáyowasa tívúwana pukáíye. minkáé-kwáásirái avumpimbá tínkamuwasa pukáawaigwara'a miwítí sáwí-meyamba ívé'o máyáan-kwaasi mayánááowe. ⁵² kemó áamáambo senkwáásí árar-aimbo ímo aúpá'ó tukáankakai mináimbá ísámai kawerosinó. kemá íma ísámai kawer-ombá ó'on-kwaasiti aambá aúkaamba pó'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

⁵³ Ísu mináimbá simásuwena máápa'a kumúwasa amáámba sunkwáásíyé amáán-kawaa-kwaasiye tirumpimbá áwáá'a aéesa ó'on-o'ontantaatavesa áísaa umai ísáanamo ⁵⁴ aaimó kaé'mái-aimbo sína'o é'a aavimbá mayánkáné sésa áísaa uráawe.

12

íma kaumbo-káér-ainkwarari'a oró siráin-kwasai.
Mátíyu 10:26-27

¹ mitáwai áváaraumai sáwíva-kwaasi torupésa sisipáá umái máyówana Ísu kwená kwayó-kwáásí simátimena séna amáán-kawaa-kwaasi kaumbo-káér-ainkwara-kwaasiraamba ovó íma miráumai máero. intóráin-tantaa'a sáwíyan-tantaa'a moórá-tonko áwí'a péréti mimpimbá kwémaraawana kwéintorena anómba intembá amáán-kawaa-kwaasiti sáwí-aimba mirá kwéivo keinárawapimba misáwí-áinkó anómba tiváínivo kentúra'a kárákwiyoro. ² aúpá'ó kwáyáin-tantaa'a amápa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. túnkaipa'a kwáyáin-tantaa'a avora'á paárínasa awánanaaowe. ³ no'wáambo siráan-aimba sán-káindara'a síyasa isánááowe. aúpá'ó siráan-aimba amápa-kwaasi túranka'a síyasa isánááowe Ísu siráíye.

moórawai áároi inkáiséro siráin-kwasai.
Mátíyu 10:28-31

⁴ Ísu simásuwena séna kesí kwaási simátiménda ísáaro. évakarawai tínkamiya'a puwónááovo moórá sáwí'o umátinkai-yantaa'a íma kwéraivo íma miwíyávé'a inkáiséro. ⁵ kemá simátime'a sé'a Áánútu máyáivo kwenáároi inkáiséro. kwemó tínkamina'o puwónááombo éna kemá kanaán-umai sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a mátiyuwaniye. mináimbá Áánútuntave'a inkáiséro-aimba kwésune Ísu siráíye.

⁶ Ísu simásuwena séna sáwíyan-dumama téntékaan-dumama éva'aasei-numama sáwíyan-ontandei kae-tóyaráán-óntándéi kwémeyanovo Áánútu kíraan-dumama íma awinkaiwáímá póna awánaraiye. ⁷ numamá kító-tantaa'a awánaiwaima póna kwaásima anón-tantaa'a ovó íma táá'a kaíno. kenti'nóntáuma kwétaampaiwaiman-ivo íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísu áwí'a avorató sénaunda-kwasai.
Mátíyu 10:32-33, Mátíyu 12:32, Mátíyu 10:19-20

8 Ísu simásuwena séna simátíme'a sé'a amáparawai túranka'a kentávésa sésa Áánútu ai'maráísana kunkáiwai kesí anóndakoman-iyé síyawaiyave'a kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai túranka'a sé'a kesí kwaásiman-owe sénaumne. ⁹ ánivo kwaási túranka'a kembá tínaaemba umásimiyawaiyave'a kemá Áánútuna kwayó'nárawa túranka'a sínaaemba umátimenaumne. ¹⁰ kembá kwaási úrandako kumpaáruraundawaimba simái sáwí'a umásinkanaaomba mindá Áánútu maitiyuwánivo Áánútun-amankomba simái sáwí'a umánkanaaomba mindá Áánútu íma maitiyuwáinana miwísé kwaíkwi'a íníye. ¹¹ kesí kwaási-i'a ontávái táto'mai tí'maesamo anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé túranka'o mátínkaresamo aaivimbá maitínkéwa'o é'a nóran-aimbo síyamba íma táá'a káinana ¹² Áánútun-amanko sénááon-aimba úwoi tááka'a tinkáina'a sénááowe Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigo sáwí-imayaa uráin-kwasai.

¹³ súwana sáwíva-kwaasivinkemba moórawai Ísuntavena séna anóndakoo kesivo púwísana kesuwaá amápa-tantaa'a mairéna íma taaímbai kwésimivo emá sinaná taaímbai násimino súwana ¹⁴ Ísu séna kesí kwaásiyo mináimbá íma koisé'a keávárawaiti náaindaamba íma taaín-timenaumne simámena ¹⁵ amáparawaiyavena séna kwaási kawé'a umái máyáawaiti ááimba íma sáwíva'-naaindaamba makáavo náaindaamba mayánáe seéme'a máyáavainivo kentúra'a kárákwiyoro Ísu siráíye.

¹⁶ simásuwena moóra-aimba simátiména séna moórawai sáwíva'-naaindaamba makáindawai kwená kígauva'a sáwíva-tomba kwáyáísana ¹⁷ kwesávái-ímáyáá éna sáwíva-tombo áká'maimo maránaunda-namba íma kwáyáivo nóra ónaumno. ¹⁸ mirámó é'a toómbá makáunda-namba tawísíyuwe'a anón-damba úmare'a mimpímba amápa-tomba áká'mai maré'a kesí náaindaankwara'a maránaumne. ¹⁹ mirámó é'o é'a kesávái sé'a amápa-tantaa'a íma aáváán-tuwáúnda toómba námai iyé'a nombá námai iyé'a ayáátááka'a úwoi mé'a onaná sirunkó kawé'a kwéina'a ménaumne kwésisana ²⁰ Áánútu simámena séna sáwí'o úmae kwénaaonda-kwaasima óne. ívé'-no'waamba puwéma esávái makáanda-naaindaamba túwénana nááwa mayáníyo Áánútu siráíye. ²¹ marapá'á esávái-nááíndááné su'mai makáiyawai mirán-kwáásimán-ivo marapá-tántáaré su'mai marésa Áánútumpaken-tantaa'a íma makáawe Ísu siráíye.

Áánútumpa'a imáyáa améron-kwasai.

Mátíyu 6:25-34

²² Ísu mináimbá simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna kwésimtime'a sé'a miraráán-umai máyáamba íma anón-imayaa é'a toómbó nánááontave'a íma anón-imayaa é'a kentúra'o unáánkwátóimo onááontave'a íma anón-imayaa oró. ²³ toómbó nánááomba úwoisambanivo kwaásimo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. unáánkwátói onááomba úwoisambanivo kwaási túma anón-tantaa'an-iyé. ²⁴ numagómpá'á imáyáa oró. numaó íma kígau kwéena toómbá áká'mai naaúmpa'a makéna nánivo Áánútu miwítí toómbá tímísasa kwénaawe. Áánútu aúranka'a numaómá kító-tantaa'an-ivo kwaási

anón-tantaa'a póna kentí toómbó éna timíniye. ²⁵ keinárawa'a anón-imayaamo é'o é'a kentí maíyan-kanaama íma kanaán-umai ayáátááka'a ménaaowe. ²⁶ mindá sáwíyan-tantaa'a isa'á íma kanaán-umai ónááomba pó'a ó'on-o'on-tantaatave'a íma anón-imayaa oró. ²⁷ kwaigwandáánká'á imáyáa oró. kwaigwandáánkó íma kígau éna íma kwená unáánkwátóí makáivo simátime'a sé'a naaóvá'á Yútaa-kwaasiti anóndako áwí'a Sórómoni kwemá sáwívar-unankwatoíye konaaririyé makáiwai úwasa kwaási awánésa kawe'an-íye sumbánivo kwaigwandáán-aramba awánésa anón-kawe'an-íye kwésewe. ²⁸ uvá'á konaarirí-yántáaré séna kwaigwandáámbá Áánútu uvá'á makáíye. umá íma kwaíkwai'a ínivo ívé'a ínasa aaváyaa kwaási agaisuwánááomba Áánútu mintántáá'á imáyáa kwéena konaarirí-yántáá'á makáíye. miráumai Áánútu kwaásiyavena imáyáa éna kentí unáánkwátóí timínimba pó'a keinárawa'a maarán-áímbá ímo seráámbá Áánútu íma kanaán-umai kwésuwa'naa-iwaiman-íye kwésewe. ²⁹ Áánútu kwétuwa'naa-imba pó'a toómbó nombó nánááontave'a íma anón-imayaa oró. ³⁰ moórá-mora-maravaken-kwaasi Áánútun-aaí íma ísáan-kwaasi toómbó nombó nánááontavesa anón-imayaa kwéowe. toómbó nombó ímo kwéne'o é'a puwónááontavena kentivo mintántáátávéna imáyáa kwéivo íma anón-imayaa kwéé'a ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaintave'a imáyáa íyana mintántáá'á timíniye Ísu siráíye.

kwíyómpa'a kawe-tántáákóná kwaasái.

Mátíyu 6:19-21

³² Ísu simásuvena kwená kwayó-kwáásiyávéna séna kemá kesínaaemba kwégwaraawai kárákwiraumne. kentáásivomo simbá kesí kwaási kawáá ondá keinárawagwara'a kawáá ónááowe. mirá íyana kesirunkó kawe'á íníye simbá póna íma táá'a kaíno. ³³ kentí náaindaamba kwétime'a meéyámbá mairé'a ímo makén-kwaasi tíméro. mirámó kwéiyana kentí kawe'-méyámbá kwíyómpa'a kwáyáinasa kwaási íma umóyámbá íyana íma avíyaraamba káinana kawe'á umái aasiyaasi kwaíkwai'a ína'a minkáwé'-méyántávé'a imáyáa é'a ³⁴ marapá'ó kentí óísambo kwáyainanamo éna marapátávéna tinkánivo kwíyómpa'o kentí óísambo kwáyainanamo éna kwíyómpatavena tinkániye Ísu siráíye.

mayái-kwáásímó kwéto'mayaa on-kwásái.

³⁵⁻³⁶ Ísu simásuvena séna anón-kwaasigo aaraimá kwétokwaa ontánómbá komandánáe séna kwínasa kwená mayái-kwáásí unáánkwátóí úmáresa mésa oómbá kúra'makesa amu'matuwé méwana téna tááyainasa avekáámbá onta tiyankánááowe. miwí kwéto'mayaa ontembá keinárawa'a kwéto'mayaa e'a amu'maré'a máéro. ³⁷ minánón-kwáásígó tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye. árai'a simátime'a sé'a minánón-kwáásígó mayái mayáíndayavena unáánkwátóí ayú'mái mórúna maréna minkwáásíyóntávéna maanká'á méwa'a toómbá tíméro síníye. ³⁸ minánón-kwáásígó no'wáán-avuntana'i. irataróra'íyo. tinda kwená mayái-kwáásí koku'á mésa amu'matuwé ménka'a tínana tirunkó kawe'á íníye. ³⁹ simátiménda-aimba imáyáa oró. naankó avowámó umóyán-kwáásímó tínín-kanaamo isénaraai umóyán-kwáásí timbá

kwéto'mayaa ena awánéna kwatúwáísana kwená naaúmpakemba umóyámbá íma máyáísino. ⁴⁰ miráumai kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai kumónaundayave'a pó'a keinárawa'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnavainivo kwéto'mayaa e'a simu'maré'a máero Ísu siráiyé.

sáwí'a owasá kawe'á owasá uráan-kwasai.
Mátíyu 24:45-51

⁴¹ súwana Pítáa séna Ísóigoo emó sénda-aimba kentááyaváiyé su'mai kwése. amápa-kwaasiyavaigwarara kwéseno súwana ⁴² Ísóigo séna kawe'-má'yáímó kwémayaawai kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyávé'a kwésune. miwítí anóndako séna kesí mayái-kwáásirá'á kárákwire'a toómbá taaímbai tíma'mae'a iyóro síníye. ⁴³ miwítí anóndako téna mayáímó kawe'ó umáimo mayáinda tatuwánáinana mayáímó kwémayaindawai tirunkó kawe'á ínana ⁴⁴ minánóndákó séna kesí náaindaamba amápa-tantaaka'a kárákwiyoro síníye. ⁴⁵ ánivo mimbáyái-kwáásímó imáyáamo ésamo kesí anóndako ayáátááka'a íma tíníye sésamo mayái-ínínákwá'ó tínkamesamo toómbó nésamo uwoaó'-nómbó kwénesamo uwoaó'ó ésamo ⁴⁶ miwítí anóndako tínín-kanáa ímo ísaresamo ímo imáyáa kwéindara'a téna anónka'a tatínkambai Áánútun-aaí ímo kwéisaan-kwaasi máyáapa'a mótinkaniye Ísu siráiyé.

⁴⁷ Ísu simásuwena séna mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aaí isésa kwemó síndantemba íma iyamba máyáawana anón-kwaasigo téna anónka'a tatínkaminiye. ⁴⁸ ánivo mayái-kwáásí miwítí anón-kwaasigon-aaí íma isésamo ombá sáwí'a ésa máyáawana anón-kwaasigo téna sáwiyanka'a tatínkaminiye. Áánútu kawer-ímáyáá anómba tímakaiyawai anóm-bayai máyáaro. kawer-ímáyáá anómba tokáiyawai kwaási túwa'naa oró Ísu siráiyé.

Ísu kwaási taainánín-kwasai.
Mátíyu 10:34-36

⁴⁹ Ísu simásuwena séna iramó kaintembá mayáímá máyáandayave'a marapá'á kumbáyaunda mimbáyái ánásainana kawe'á íníye-imayaa kwéune. ⁵⁰ sáwiyanka'a kembá sí'a índai'a ónááontavena sirunkó umbái kwétaisana sí'o índai'o ónááomba ánásainana sirunkó kawe'á íníye. ⁵¹ kentávé'a maarán-ímáyáá íma oró. kwaási amápa'a paru umái máyáantavena marapá'á kunkáiyé. ímanivo marapá'á kunkáunda kwaási taaínkaa'a ésa évakarawai kesáái isáiyasa évakarawai íma isánááowe. ⁵² ívékwara aánogwara'a moórá-naumpa'a éva'aasei-kwaasi mésa kesáaiyavesa miwítí imáyáa taaínkaar-urésa kaumbonárau moórá-imayaa iyasa kae'nárai ó'on-imayaa óyááoiye. ⁵³ avowámá moórá-imayaa ínana ááninko ó'on-imayaa íníye. anówama moórá-imayaa ínana ayáámúnko ó'on-imayaa íníye. anáávukoe ó'on-o'on-imayaa óyááoiye. kesáaiyavesa miráumai miwítí imáyáa taaínkaa'a ónááowe Ísu siráiyé.

évaka-tantaakona ááimbo kwéisaan-kwasai.
Mátíyu 16:2-3, Mááka 8:11-13

⁵⁴ Ísu sáwíva-kwaasiyavena séna ainámbó kwáyaina'o é'a sé'a aa'á tíníye kwésiyana aa'á káníye. ⁵⁵ úndá to'mái ánásaina'o é'a sé'a aa'á káníye kwésiyana aa'á káníye. ⁵⁶ kwíyómpa'o awáné'o ombá sé'a aa'á

kániye. aa'á tíniye kwésemba mintántáá'á awánaraawe. kae'náér-on-kwaasi pó'a mirán-tántáákóná ááimba awánaambanivo Áánútu ívé'o kwéin-tantaakona ááimba íma awánaraawe Ísu siráiyé.

aaímó arupímo íí-kwásái.

Mátíyu 5:25-26

⁵⁷ Ísu séna simátíménda-aimba ísáiyuwe'a minkáér-ámpá'á taaínkaa'a uré'a moórá-ampare su'mai koró. ⁵⁸ moórá-aimba ísáaro. aaímó simátinkanae síyawaimo tí'mae kwíyasa aampa'á mósimai paárumasuwesa koró. anón-kwaasimo mátimiyasamo ésa i-kwáásí tímíyasa ándá-naumpa'a tinkánááowe. ⁵⁹ ímo mirámó iyasamo ésa ándá-naumpa'a mótinkaiyasa íma ááéma ánásanaumne sésa amápa'-meyamba tímatuwaiyasa ayútinkanaaowe Ísu siráiyé.

13

sáwí-imayaamo ímo tuwáiyawaimo puwónááon-kwasai.

¹ Ísu kwésimatimuwasa évakarawai tasimámesa sésa Káríri-maravaken-kwaasi évakarawai Áánútuntavesa ísámai póímo tuvú'mái agáyáamba kámááni-kwaasiti anóndako áwí'a Páírátí évakarawai tí'maráísasa tinkamisasa pukáawe suwaná ² Ísu séna miKárírívákémbá pukáan-kwaasiyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Kárírívakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavesa pukáawewa kwéseo. ³ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe. ⁴ imáyáa oró. Síróamuva'a ayáátáá'-namba tawiséna sáwíva-kwaasi 18 kwaasi tinkamisasa pukáawe. mindáyave'a sembá miwítí sáwí-imayaao Yérúsaremuvakemba amáparawaiti sáwí-imayaagomba usáyaaitaraintavena pukáawewa kwéseo. ⁵ íma mirá kwéovo simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaamo ímo tuwé'o Áánútumpa'o té'o é'a keinárawakwara'a puwónááowe Ísu siráiyé.

taaigó íma arambá iráin-kwasai.

⁶ Ísu kwántámai-aimba simátiména séna moóráwai kwená ándá-aran-kigauva'a áséi-aramba iyain-taima u'makáísana áruma kwíkáísana arambá komayánáe séna koawánaimba íma iráísana ⁷ minkígáúr'á kárákwirain-kwaasiyavena séna kaumborá'á áú'a simbá mintáéramba komayánáe'a koawánáúnda íma arambá iráisa'a úmpo mintáímá tumásuwaaoo. maragóná anombá nasúwáivainivo tumásuwaaoo sisaná ⁸ mindákó séna anóndako ímampo'a mintáiyááimpa'a oó'á túmake'a agámo'a maké'a ⁹ moórá-au'o sínda awánaanana arambó iyéna kawé'á ínivo mirámó ímo ína'a tumásuwanaumne siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu saavatír'á moórá-inimba asóvamankarain-kwasai.

¹⁰ moórá-tawai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísu mono'-náúmpá'á uména aai kwésimatimuwana ¹¹ moórá-ininko taraváá-kwámbá arumpimbá máyon-ininko ména ayáátááka'a sáwí'a umái ména 18 íma maisuwéna miráumai sáwí'a umái máyowana arósáánumba káínáívai kurówana íma kanaán-umai koku'á máyowana ¹² Ísu minínínkómbá awánéna séna enáí'a ánásaino séna ¹³ ane'á tátorowana avekáámbá arósáánumba arupí úwana koku'á usásinena

Áánútu áwí'a mósá marówana ¹⁴ Ísu agándon-kanaara'a minínínkómbá asóvamankontavena mono'-nánká'á kárákwirowai arunkó sáwí'a úwana sáwíva-kwaasiyavena séna ava'moraé-kanaa mayái kwémayenka'a sí'a asóvamasinkainkwaé sé'o é'a té'a agándaan-kanaamo é'a íma teró súwana ¹⁵ Ísóigo séna kaumbo-káér-ainkwará-kwaasiman-owe. agándaan-kanaara'a kentí purumakankwárá'á tónki-poigwara'a naaúmpakemba ayúranke'a áí'mae'a nompá'á kowaná nombá kwénaiye. ¹⁶ minínínkó Ááváramu aísavutantamba uráin-inimba isaná Sáátáánigo ayáátáaka'a ¹⁸ ima tátokaisa'a agándaan-kanaara'a ayúrankauna'a sáwí'a kwéone kwésewe Ísu súwasa ¹⁷ simáímo sáwí'o umánkówai mináimbá isésa tigaemá uwaná kawe'-má'yái kwémayontavena úwoi-kwaasi tirunkó kawe'á uráiyé.

taaérankona kwaasái.

Mátíyú 13:31-33, Mááka 4:30-32

¹⁸ Ísu séna Áánútu kwená kwaási kawááimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátínéna'a isánááowe. ¹⁹ Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba maarámán-iyé. moóráwai sáwíyan-taeranko áwí'a másátati mintáérámbá kígauva'a u'makáisana anón-éna amaimá móivarena kóyáwé uráisana numaómá mimpímpá'á ánáamba úmarena kwémaiye. Áánútumo kwená kwaási kwégawaaimba miraráámbá éna kwenááigo sáwíyamba kwaási tirumpimbá kunkwéna anómba kwéiyé Ísu siráiyé.

²⁰ simásuwena séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba nóinkara kwégawaaiyompo maarán-áimbá simátíména'a isánááowe. ²¹ moórá-ininko péréti-tomba agayánáe séna kanaráán-tántáákó áwí'a páráwaa'a maimaéna intorái-yántáá'á sáwíyan-tantaa'a ayáúmaraisana kwéna intoréna kwéanon-iyé. Áánútu kwená kwaásimo kawááimba miraráán-umai kwenááigo kwaási tirumpimbá sáwíyamba kunkwéna anómba kunkwéiyé Ísu siráiyé.

sáwíyan-ontaona kwaasái.

Mátíyú 7:13-14, Mátíyú 7:21-23

²² Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba naaó'-nao'a kwenáái simátíma'maena kúwana ²³ moóráwai séna anóndakoo Áánútu moórá-mora-kwaasiye su'maiya kawer-ámpá'á métinkaniyo súwana Ísu séna ²⁴ tiyáántámba égési úmae'a sáwíyan-ontavimba usáveranaaowe. simátíme'a sé'a sáwíyarawai usáveranae sésa iyambanivo íma kanaán-umai usáveranaaowe. ²⁵ naankó avowámá usásinena ontá úmaraina'a ontará'á umé'a ááye'a sé'a anóndakoo ontayá tisinkaaó síyana íma tuwánáúnda-kwaasi náávakena'oo sína'a ²⁶ kentáásí naaópa'a té enáái tasímásimenata eséya toómbá nombá naráundayaawe síyana ²⁷ kwemá séna íma tuwánáúnda-kwaasi kentí naambárure kentóikare íma tuwánáúnda-kwaasin-ovo kóro naankó avowámá síníye Ísu simásuwena séna ²⁸ Áánútu kwená kwaási kawááipa'a tí'maráína'a máápakemba awánáiyamba kentíkwá'ná Ááváramuwe Áísákaawe Yákópowe Áánútun-ai simátímakowaiye Áánútu kwégawaai'a méwa'a tuwáné'a tíyántave'a é'a ivi'á tánááowe. ²⁹ aaváúmá usaipakén-kwáásíyé aaváúmá kumpéráipaken-kwaasiye évarevar-awampaken-kwaasiye Áánútu kawááipa'a tésa tamésa

nánááowe. ³⁰ minkánáárá'á naaén-kwaasivinkemba évakarawai aivari'a ónááovo aiva-kwáásí naaéni'a ónááowe Ísu Áánútumo kawááintavena mináimbá siráiyé.

*Ísu arumbá umátinkarain-kwasai.
Mátíyu 23:37-39*

³¹ mitáwai ámáán-kawaa-kwaasi évakarawai Ísunopa'a tésa sésa anón-kwaasi áwí'a Éróti séna Ísumba tuvúwónana puwíniye kwésivo maanká'á tuwé ó'om-bapa'a kówaao suwaná ³² Ísu séna Érótimba iyánaankaraama túwáín-kwaasi kosimáme'a sé'a taraváá-kwámbá kwaási tirumpinkémbá kwémaitiyuwe'a tí'a on-kwáásí kwéasovamatinkaunda-mayai ívé'a maé'a aaváyaa maé'a ayúnká kesí mayáí ánásanaumne. ³³ Áánútun-aaí simátímakaawai Yérúsaremu-naopare su'mai kwétinkamowasa kwévuwontave'a ívé'a aaváyaa ayúnká aampa'á kwégwe'a mayáí maivá kónaumne siyé Érótimba kosimáméro Ísu simásuwena ³⁴ Yérúsaremu-naopaken-kwaasi arumbá umátinkena séna Yérúsaremu-naopaken-kwaasiyono. Áánútun-aaí simátímakowai tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. Áánútu ti'marówasa kurówai óntantamba tínkambae'a kwéiyuwasa pukáawe. kokórigomo áráátombo ayóí-ándámpá'ó tínkarenamo káátamatinkaintemba aasiyaasi-táwai kemá mirá ónaumne kwésundanivo tínaaemba kwéumasimewe. ³⁵ ísáaro. Áánútu tiyuwáína'a tu'nankáámbá ónááowe. simátíme'a sé'a íma úwoi suwánanaaovo naaémbo sé'o Áánútu ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye síyanka'a moórágwara'a suwánanaaowe Ísu siráiyé.

14

Ísu aiyayaamba intorón-kwaasi asóvamankarain-kwasai.

¹ moórá-tawai agándon-kanaara'a Ísu ámáán-kawaa-kwaasi anón-kwaasigona naaúmpa'a toómbá náíndayavena umáyowasa agándai-kanaara'o Ísumo nóramo índa awánanae sésa umésa awánowana ² moóráwai aiyayaamba kwéintoron-kwaasigo kwená egwaa'á máyowana ³ Ísu minkwáásígómbá awánéna ámáán-kawaa-kwaasigo ámáamba sun-kwáásíyé tísa ena séna agándaan-kanaara'a kanaarará áí'o in-kwáásí asóvamankanaundaya'iyó súwasa ⁴ ísésa íma aai suwaná minkwáásígómbá áí'mai kawé'á umánkena séna ánivo kuwó súwana kóúwana ⁵ tísa ena séna keinárawapinkemba kentí iyámpóíya'i. kentí póráara'iyó. maipímbó pékaina'o é'a agándai-kanaara'a ááema mósá asinánááoo Ísu súwasa ⁶ mináimbá íma kanaán-umai anondá siráawe.

kwaási íma kentúma maimaé iyí-kwásái.

⁷ aai íma anondá suwasá toómbó nánáesamo tun-kwáásí aiva'á uménaemo sumbá Ísu tuwánéna kwántámai-aimba séna ⁸ moóráwai séna aaraimó tokwaa on-tánómbá tamandaaó sína íma aiva'á umaiyó. aiva'ó uménanamo enáwí'o usáyaaitaraindawaimo tíanamo éna ⁹ tááyaindawai entávéna séna usásinenana maankwáásígó maanká'á tamaíno sínaa aigaemá umásuwe tínaaempa'a kumbényone. ¹⁰ ánivo tááyainamo tínaaempa'o uménanamo tááyainda-kwaasigomo kweyáárika'o entávénamo séna kesí kwaásiyo usásine aiva'á umaiyó

sínamo umáínasa awánésa enáwí'a mósá maránááowe. ¹¹ anón-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a mórúna tiyuwánívo sáwíyan-kwaasima úne síyawaima Áánútu miwí túwí'a maimaé iyíníye Ísu siráíye.

¹² Ísu simásuwena ááyarowaiyavena séna anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai óísankwara-kwaasiye enamááraawe ená akúné ená kwaásiye su'mai íma tááyao. mirámó inasamó ésa naaémba ááyewa toómbá komandáníyonda mindá ená toónkóná anondáman-íye. ¹³ ánívo anón-tanomba kauvónáe sinda-táwai ímo óísambo makén-kwaasiye tiyayaamba sáwí'a urén-kwaasiye aúgavítan-kwaasiye tááyenasa tamandánááombanivo ¹⁴ ená toónkóná anondáma íma amíyambanivo enarunkó kawé'á ínana Áánútu ená toónkóná anondáma amíníye. naaémba arupí umái mén-kwaasi pukémpinkemba usásinaiya-tawai Áánútu amíníye Ísu siráíye.

*anón-tanomba kauráin-kwasai.
Mátíyu 22:1-10*

¹⁵ mináímbá súwasa Ísuwe toómbá kwénowai isésa uwaná moóráwai séna Áánútu kwená kwaási kawááipa'a toómbá nánááowai tirunkó aamoí íníye súwana ¹⁶ Ísu séna árai'a simbánivo simátiménda imáyáa oró. moóráwai anón-tanomba kauvónáe séna sáwíva-kwaasi tááyamakena máyáísana ¹⁷ mintánómbó nánááon-kanaa sáwíyanka'a tínana kwená mayái-kwáásígómbá ai'maráísana tááyaraiwaiyavena séna toómbó naí kwéto'mayaan-ivo teró sisasá ¹⁸ miwí íma tíí-áímbá sewaná moóráwai séna maramá meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ¹⁹ moóráwai séna siyáánkai-poima meéyán-ure'a koawánanaumpo íma tanómba kauvópa'a kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²⁰ moóráwai séna ívé'a aaraí mairáunda pó'a tanómba kauvópa'a íma kónaumne siyé kosimámiyo sisaná ²¹ mimbáyái-kwáásígó kwená anóndakonopa'a téna mirá sewé tasimámísana arunkó sáwí'a isaná séna avekáámbá naaó'-nao'a kwénaae tiyayaamba sáwí'a uráinda-kwaasiye túramba kavíkáinda-kwaasiye óísamba íma makén-kwaasiye tivakáá-umai tí'mae tiyó séna ai'maráísana ²² mimbáyái-kwáásígó mirá kosimái koyauweréna taséna simásimendantemba kosimái tí'mae'a túnda ená naaúmpa'a paái karekó'a umái máyáawe sisaná ²³ kwená anóndako séna amápa-kwaasi kesí naaúmpata sisipáá oró. amápar-ampa'a kwénaae kwaásimo tivakáá-e asiramái simái tí'mae tiyó siráíye. ²⁴ Ísu séna simátíme'a sé'a aiva'ó tááyaraiwai íma tésa kwená toómbá íma tamandánááowe Ísu mináímbá kwántámai-aimba siráíye.

*imáyáa kawé'á urésa Ísu-ánaaemba kwaránááon-kwasai.
Mátíyu 10:37-38*

²⁵ súwasa Ísuwe aampa'á kuwaná mégwantena simátiména séna ²⁶ kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á kembá imáyáa simésa naaémba anóvwíye awainínkówé kwená iyámpóíye kwenávárawaawe kwenáúnnavare kwesávéíyé imáyáa oró. ímo mirámó iyamba uwóví'a ónááovo mirámó ésamó ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáási-í'a ónááowe. ²⁷ kemó puwónaunda-taimo súgwaata'mae'o kondantembá

kesínaaemba kwaránááowaima umbai-yántáá'á timíyasa minúmbáí-yántáá'ó ímo maimaésamo sínaaembo kwáráamba uwóví'a ombá pósa íma kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe. ²⁸ moórá-aimba ísáaro. ayáátáá'-namba ónáe síyawai aiva'á óntambo tuwésamo ónááon-imayaa ésa óntamba táámpamai awánáiyambo kanaamo ínasamo ésa mináyáátáá'-námbá ónááowe. ²⁹⁻³⁰ ímo táápamaimo awánaresamo mindámbó iyamba minóntámbá ánásagwinana mindámbá úwoi kwáyainasa kwaási awánésa íma áságwimai umásukaawe sésa tuwírááima sénááowe. ³¹ moórá-aimba ísáaro. moórá áái'a tiyáivín-ánón-kwáásígó áái'a tiyánáe séna aiva'á kwená i-kwáásí táámpainda sáwíva-kwaasi 10,000 kwaasi ínana ó'on-i-kwaasiti anóndako kwená i-kwáásí táámpainda ávááraumai sáwíva-kwaasi 20,000 kwaasi ínana imáyáa éna kembá usáyaaaitanaao. íya usáyaaaitanaao séna ³² íma kanaán-umai usáyaaaitanaumne-imayaamo énamo éna anón-kwaasi némpa'a máyainana aantá-kwaasi ti'maréna séna íma áái'a tiyánaundayaanivo úwoiya ménaum. nóraya ónaumno siyé kosimáméro síníye. ³³ Ísu mináímbá simásuwena séna aiva'á ónááon-imayaa urésa naaemba síyantemba ónááowe. miráumai kesínaaemba kwaránáe síyawai aiva'á makáan-tantaatavesa imáyáa urésa íma mintántáá'á tuwánaumnemo sésamó ésa kesínaaemba íma kwaránááovo mintántáá'á tuwánaumnemo sésamó ésa kesínaaemba kwarésa kesí kwayó-kwáásí-í'a ónááowe Ísu siráíye.

uwígóná kwaasái.

Mátíyu 5:13, Mááka 9:50

³⁴ Ísu simásuwena séna uwímá kawé-tántáá'á ímbánivo anómbo ánásaisana ayáántamba kwáyáimbanivo ó'a uwímó káí'a íma úmaranaaowe. ³⁵ ayáántamba íma agámo'a maráiyana kawé'á ínivo úwoiva'a tuwánááowe. kwéisaawai ísámai kawé'á oró Ísu siráíye.

15

sipisípi-poimo áúyokain-kwasai.

Mátíyu 18:12-14

¹ táákísi-ontamba kwémayon-umoyan-kwaasiye sáwí'a kwéun-kwaasiye Ísunopa'a kwenáái isánáe sésa tuwasá ² amáán-kawaa-kwaasiye amáámba sun-kwáásíyé tuwánésa tirunkó sáwí'a úwasa keáímbá sésa sáwí-kwaasiye toómbá kwénena aái kwésimba sáwí'a kwéíye suwaná ³ Ísu mináímbá iséna kwántámai-aimba séna ⁴ sipisípira'a kárákwiyowai kwéon-aimba ísáaro. moóráwai sáwíva-sipisipi 100 sipisípira'a kárákwiraisana moórá-sipisipi áúyokwisasa misáwívá-sípísípí uvá'á máyáawana moóráma áúyokwimba koavakáá-émena awánéna ⁵ aamoí kwéena áúgwaata'maena ⁶ naaópa'a téna kwenamáaraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana séna kesí sipisípi áúyokwisa'a koavakáá-éme'a áí'mae'a túmpo aamoíyá ónáe sisasá aamoí uráawe. ⁷ simátíme'a sé'a miráumai kwíyómpa'a máyáawai marapá'á tuwánaamba arupí umái máyáan-kwaasi kawé'á umái máyáamba tuwánésa aamoí kwéowasa sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráíye.

óntamba áúyokain-kwasai.

⁸ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moórá-ininko siyáánkai-ontan-arumba makáisana moórá áúyokwisana oómbá kúra'makena kwená naaúmpa'a kankambá kwégwiyuvena kawé'a umái avakáá-éna ⁹ awánéna kwenamááraawe kwená naaópaken-kwaasiye tááyaisasa torupamáí máyáawana simátimena séna kesí óntamba áúyokwisa'a avakáá-éme'a mayáúmpo aamoí iyataao sisasá aamoí uráawe. ¹⁰ simátimé'a sé'a miráumai sáwí'a umái máyáampinkemba sáwí-imayaa tuwésa Áánútunopa'a tíyasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpa'a máyáawai anón-aamoí kwéowe Ísu siráíye.

ívé-kwaasigo avowámá auwéna kóurain-kwasai.

¹¹ Ísu séna moórá-aimba imáyáa oró. moóráwai kaer-iyámpói tínkaraiwai máyáísana ¹² naaénkewai avowántávéna séna ená amápa-tantaa'a ímo pukéndara'a ívé'a taaímbai simiyó sisaná taaínkaar-umai ááninkai tímísana ¹³ naaénkewai sáwíyanka'a ména kwembó ámakain-daaíndaamba kwétimena óntane su'mai maimaéna némpa'-marava'a koména sáwí'a úmaena kwéiyena kwená óntamba tu'mái ¹⁴ ánásasuweisana anón-ayawaima taisaná toóntávéna avakáá uwááena ¹⁵ mimbárávákén-kwáásígónópa'a kwéna mayái mayánaé kosímae íyísana kesí maravá'á komé kesí póíra'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁶ koména póíra'a kárákwirena áaesantavai úmae kwéiyena póíti toómpínkémbá nánáe séna sisasá íma áméwana ¹⁷ ména naaémba kawer-ímáyáa éna séna kesivoná mayái-kwáási sáwíva-tomba nawááesa tímú'a vaisasá aráávara'a kwéomba pó'a maanká'á mé'a sáái sinkáína'a puwúnavaimpo'a ¹⁸ maanká'á tuwé'a kesivonópa'a kwé'a sé'a kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a únda pó'a ¹⁹ kentávái kesáánine sénda uwóví'a ómpo kesí mayái-kwáásiyé siyó kosénaumne séna ²⁰ mivá'á tuwéna teémena aampa'á kwétisana némpakemba avowámá awánéna aruntavéna umánkena isaaiséna koyaparéna ivi'á kwétaisana ²¹ ááninko séna kesivoó Áánútu aúrankare enaúrankare sáwí'a uráumpo kentávái kesáánine sénda uwóví'a óne sisaná ²² avowámá mináímbá ivá kwéyuwena kwená mayái-kwáási tááyaisasa tewaná séna avekáámbá kawer-únánkwátói maimaé mágwéumanke'a kesáánimba intáv'é'a kwairambá kwéumanke'a aísamai ánáamba kwéumanke'a ²³ anóígwarapurumakan-araa'a maimaé'a máyuvu'mai aamoí-tánómbá kauvíyata kwéneta aamoiyá umánkáano. ²⁴ kesááninko áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména timbá póta aamoiyá ónaumne sisasá aamoí uráawe.

²⁵ aamoí owaná aivakéwái kígauvakemba timbá naankóna egwaa'á téna aamoí on-áímbá taiséna ²⁶ mayái-kwáásígómbá ááyena séna nóinkara aamoí kwéoo sisaná ²⁷ enává'a kawé'a umái tiráísana enavo séna anóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kaúvoro sisasá mirá kwéesa máyáawe sisaná ²⁸ mináímbá isáísana arunkó sáwí'a isaná kayoréna íma naaúmpa'a íyísana avowámá máápa'a kuména aivakéwai arumbá kusimái iyáísana ²⁹ avowántávéna séna ayáátááka'a esé mé'a sáwívar-íma kwémqisuwe'a enáái íma ankaísé'a emó séndantemba mirá kwéuna anóm-poiye sáwíyam-poi méme-araare íma tuvúsimena'a kesí kwaásiye naráumne. ³⁰ enááninko ena anón-ontamba maimaéna koména aarai tine'á minóntámbá máyu'mai ánásasuwena

tisa ánóígwara-purumakan-araa'a tuvú'mái kwégaumai améne sisaná ³¹ avowámá séna ayáátááka'a kesé máyaanda kesí amápa-tantaa'a endéin-iyé. ³² enávako áúyokurai. pukurái. kwésunana úwoi ména tintávéta aamoiyá kwéumankaumne siráiyé Ísu siráiyé.

16

moóráwai mayái sáwí'a uráin-kwasai.

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna moórá-aimba isáaro. moóráwai náaindaankwara-kwaasigo mayái-kwáásiyávéna séna kesí náaindaanka'a kárákwiyuwo sisaná mirá kwéisasa évakarawai tésa sésa ená náaindaanka'a íma kawé'á umái kárákwiraisana ená óntamba áúyokaiye sewaná ² mindákó iséna kárákwiraiwaimba ááyaisana tisaná séna enáái sewa'á isáúnda po kesí náaindaanka'a íma kárákwiyiniyompo kesí náaindaanka'a kárákwiyonda-auvai agaimái símína'a ená mayáígóná ááimba awánaano sisaná ³ kwégwena imáyáa éna kesí anóndakomo si'mátuwaina'a nóra ónaumno. kemá íma asirayándá'á pó'a mara-máyái íma kanaán-umai mayánaunda pó'a inaaímó síyíváá sígaemá ínivo ⁴ mirá é'a aasósóí'a úmae kwénaaonana si'mátuwainasa naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasiti naaúmpa'a sínkaresa toómbá siménááowe-imayaa umásuwena ⁵ kwená anóndakonopakembo naaémba meéyán-ónaumne sésamo úwoimo mairáan-kwaasi tááyaisana moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná ⁶ séna sáwíva'-masawemba 1,000 masawemba ógwitamai aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávímiba íma 1,000 iye se 500 iye simái agai-simiyó sisaná mirá isaná ⁷ ó'a moóráwai tisaná séna kesí anóndakomba nóraumai-meyana amíníyono sisaná séna sáwíva-ton-unamba 1,000 unamba aménaumne sisaná mindákó séna ená aúvávímiba íma 1,000 iye se 800 iye simái agayaaó sisaná ⁸ mináímbó simbá anóndakomba simáméwana iséna kwená náaindaanka'a sáwí'a umái kárákwiraiwaintavéna séna kawer-imáyáágwára-kwáásí ontembá mirá óne siráiyé. marapá-kwáásí kentí imáyáarakemba ásaqwimai mirámó ondawái kawé'á íníyé simái kwémayaavo sámo kain-áyámpá'ó máyáan-kwaasi íma mirá kwéowe. miráumai anóndako kwená náaindaanka'a kárákwiraiwaintavéna séna kawer-imáyáágwára-kwáásí ontembá mirá óne siráiyé Ísu siráiyé.

⁹ Ísu simásuwena mináíntávéna séna isáaro. marapá'á kentí óntandei túwa'naa iyasa kentí kwaási-i'a iya'a kentí óntambo ánásaindara'a kwíyómpa'o ésa iyónááon-kanaa kwíyómpa'a minkwáásí tuwánésa aamoí umátinkanaaowe. ¹⁰ sáwíyan-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiyonaaowe. sáwíyan-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyowai anón-tantaaka'a sáwí'a umái kárákwiyonaaowe. ¹¹ marapá-tántáák'ó ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tíména kárákwiyoro síníyé. ¹² marapá'ó Áánútumpaken-tantaaka'o ímo kawé'ó umáímo kárákwiraiyawaimo éna Áánútu kwíyómpaken-tantaa'a íma tíména kendéímán-iyé síníyé. ¹³ íma kanaán-umai kae-káwáá-kwáásítí mayái kwémayaawe. mirámó ésamo ésa moóráwaimba aamoí ésa moóráwaimba íma aamoí umánkanaaowe. mirámó ésamo ésa moóráwaina mayái kawé'á umái maésa moóráwaina mayái sáwí'a

umái mayánááowe. miráumai Áánútuna mayáímó maé'o é'a sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaa íma úmae iyónááowe. sáwívar-ontamba mayánaumne-imayaamo é'o é'a Áánútuna mayái íma mayánááowe Ísu siráíye.

¹⁴ Ísu mináímbá súwasa áamáán-kawqa-kwaasi isésa óntantavai aamoí kwéesa pósa Ísuna awiráái suwaná ¹⁵ Ísu simátimena séna keinárawa'a kwaási túranka'a kawe'-má'yái kwémayaawasa tuwánésa sésa kawe-kwáásímán-owe kwésevo Áánútu kentí táama kwétuwanaiye. amápa-tantaako áumo mósá kwémaraan-tantaatavena Áánútu úwoisan-tantaa'an-iyé kwésiye Isu siráíye.

¹⁶ Ísu simásuwena séna Mósesi Áánútuna áamáamba simátímakaimba Áánútun-aaimo simátímakaawaimo agaimakáamba naaóv'á maémáenkwaasiye minávúpín-kwáásiyé naaén-kwaasiye Yónimo nombó pétinkaraiwaiye ména mináímbá taagwiyakáawe. ívé'a áséi-kwasai Áánútu kwená kwaási kawááin-aimba kwésimatimemba pósa kwaási Áánútu kawááipa'a tiyáántamba asirámaesa kwéusaveraawe. ¹⁷ maramá kwíyómba ánásanimbanivo Áánútuna áamáamba sáwíyan-aimba anón-aimba íma ánásena aasiyaasi kwaíkwei'a íníye.

¹⁸ moóráwaimo awainínkómbó ai'mátuwenamo ó'on-inimbo kwémayaimba umóyámbá kwémayaiye. moóra-kwaasigo ai'mátukain-inimbo kwémayaimba kwegwára'á umóyámbá kwémayaiye Ísu siráíye.

óísankwara-kwaasigonte Árásárásintei kwaasái.

¹⁹ Ísu séna moóra-aimba isáaro. óísankwara-kwaasigo ména kawer-únánkwátói sáwíva'a makéna kawe-tómbá námae kwéiyisana ²⁰⁻²¹ moóráwei áwí'a Árásárási íma óísamba makáiwai anón-karevu'a kwégaisana máyáisasa ayái-tómbá amínana náníye sésa óísankwara-kwaasigona ontará'á móankaraawana máyáisana iyánkó téna minkárevú'á tauwá'naraiye. ²² naaémba ímo óísambo makáin-kwaasigo púwísasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a kunái'maesa Ááváramumo kawe'-mápá'ó máyáipa'a móankaraawana óísankwara-kwaasigo púwísasa utámakaawana ²³ sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anón-ai'a kwéisana ména mósá awánaimba némpa'a Ááváramuwe Árásárásiye máyaayana tuwánéna ²⁴ aayamáivinkemba séna kesivoó Ááváramuwo sáwí-marupa'o iramó kwégaipa'a anó-si'a kwéisa'a máyaumpo arumbó umásinke Árásárásimba ai'márénana kunkéna ayáánánáma nompí tu'mái simáávira'a maráínana tasiyasi íno sisaná ²⁵ Ááváramu séna kesááninko marapá'á máyaandara'a amápa-kawe-tantaa'a makáampo Árásárási sáwí'a umái méraivo mindáyavai imáyáa uwó. ívé'a kwemá kawe'á umái máyaivo embá áí'a ipá'á máyaane. ²⁶ senda-áínkwára'á imáyáa uwó. avumpimbá kuvakamá anómba kwáyáivo maankákémbá íma kunámatewasa mivákémbá íma usámaaisewasa ónááovo anón-kuvaka kwáyáíye sisaná ²⁷ óísankwara-kwaasigo séna kesivoó Ááváramuwo emó sénda-aintave'a simáme'a sé'a Árásárásimba ai'márénana kesivoná naaópa'a ²⁸ éva'aasei kesívárawaisai méraavo kusimátimena sáwí-marupa'o iramó kaipá'á tevó simátimino sisaná ²⁹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aíne Áánútun-ai simátímakaawai siráan-aíne aúvávimba agaimakáamba

pósa táápamai isánááowe sisaná ³⁰ kesivoó Ááváramuwo ímanivo moórawai pukáimpinkemba usásinena kusimátiminasa sáwí-imayaa tuwésa Áánútumpa'a kónááowe sisaná ³¹ Ááváramu séna Mósesi siráin-aine Áánútun-aaí simátímakaawai siráan-aiñe ímo isésamo ésa pukáimpinkemba usásinkaiwain-aaí íma isánááowe Ááváramu siráíye Ísu siráíye.

17

sáwí'a kwéon-kwasai.

Mátíyu 18:6-7, Mátíyu 18:21-22, Máaka 9:42-48

¹ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna ó'on-o'on-tantaa'a kwaásitopa'a tínasa kesáái tuwánááowe. évakarawai tésa kesáái kwéisaawaima kampar-áimbá tasimátimiyasa kesáái tuwésa kówiyasa kampa'ó síyawainopa'a sáwí-meyamba tíniye. ² miwímó tinumarampimbó anón-ontambo aríkwímaresamo nompímbó túwáawasamo kumésamo ísaraan-iyampoi kesáái íma tuwésa sáwí'a osinó. ³ mindáyave'a kentúra'a kárákwiyoro.

kentí kwaásimo kembó sáwí'o umátinkaiya'o é'a keinárawapa'a mindáyave'a simátimiyasa sáwí'a únemo síya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. ⁴ kentí kwaásigomo kembó sáwí'o umántínkáva'o kwéiyesamo kentópa'o tésamo sáwí'a únemo símae kwéiyiya'o é'a íma moórágwara'a imáyáa é'a ivá'á túwáaro. mimbórátáwaimo avakaetéra'o mirámó íya'o é'a íma imáyáa é'a ivá'á túwáaro Ísu siráíye.

Ísuwe aráápamai máyáan-kwasai.

⁵ suwasá Ísóigona aantá-kwaasi kwentávésa sésa esé aráápamaiya máyaundaya súwa'naa inatá esé aráápamaiya máyaundaya asiramáíya máéno suwaná ⁶ Ísóigo séna moórá-taigo áwí'a másátati sáwíyan-aramba to'makáawana áruma kwikéna anón-tainamba kwéiyintemba kesé kítoka'a aráápamai máyáamba pó'a naaémba anónka'a kesé aráápamai mé'a anón-taiyave'o sé'o taawí'mae anón-dompimba kunkaruwuwómó síyanamo éna mirá íniye. Ísu mináimbá siráimba kwesé aráápamai máyáamba kwená mayái mayánááontavena siráíye.

mayái-kwáásítí mayáígóná kwaasái.

⁷ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mayái-kwáásígómbá ai'marááwana mayáimá kwémaena kígauvakena'i. póíra'a kárákwiraindavakena'i. timbá ená toómbá emá agaimái naaó íma sésa ⁸ kavegavé umái kawer-únánkwátói uré toómbá agai-símí'a nasúwáana naaémba ená toómbá agaimái náníyone mirán-áimbá kwésewe. ⁹ sintembá mayái-kwáásí mirá kwéesa úwoi miwítí mayái isasá mirá kwéomba pósa íma túwí'a mósá kwémaraawe. ¹⁰ miráumai keinárawa'a mirá kwé'e'a simátíméndantemba umái mé'a ánásanaaoka'a sé'a úwoi kwená mayái-kwáásíyá úndaya póta úwoi kentáásí mayáiyá mairáumne sé'a íma kentúma maimaé'a iyóro Ísu siráíye.

Ísu túma karón-kwaasi kawé'á umátínkarain-kwasai.

11 Ísu Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba Sámériyaa-marawe Káriri-marawe avumpin-ámpá'á kwéena 12 moórá-naopa'a kwéguwasa túma karón-kwaasi siyáánkai-kwaasi kwétesa némpa'o Ísumo túmba awánésa 13 aayamáí sésa anóndako Ísuwo kentáá arumbá umásinkaa suwaná 14 Ísu tuwánéna séna mono'-má'yái-kwáásítópa'a kwé'a kentúma máagaraatinkewasa tuwánésa túma kawáúgwíye sénááowe súwasa aampa'á kumbá túma kawé'á umátinkowana 15 miwíwínkémbá moóráwái áúma kawé'á umánkomba awánéna koyauweréna anónka'a tasiréna Áánútu áwí'a mósá maréna 16 Ísu anóndakoman-iye séna aísamaivimba takívairéna súwi séna minkwáásí íma Yútaa-kwaasi Sámériyaa-maravaken-kwaasigo súwi súwana 17 Ísu séna siyáánkai-kwaasi túma kawé'á umátinkaunda avaréiyain-kwaasi íma koyauwérááwana 18 kímborawai ó'om-baravaken-kwaasigo koyauweréna Áánútu áwí'a mósá kwémaraiye simásuwena 19 minkwáásígóntávéna séna kentávái súwa'naa íníwaiman-iye sénda póna enáúma kawé'an-ivo kwaaó Ísu siráíye.

*Áánútu kwená kwaási kawááin-kwasai.
Mátíyu 24:23-28, Mátíyu 24:37-41*

20 súwasa ámáán-kawaa-kwaasi Ísumba áísaa esa sésa Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama nósa-tawaiya tíniyo suwaná Ísu séna Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba íma kanaán-umai túrandei awánanaaovo 21 Áánútu kwená kwaási kwégawaaimba kwaási túra'a ááimba ásáraimba pósa maanká'á ópa'a kárákwiraiye íma kanaán-umai sénááowe Ísu siráíye.

22 Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna naaémba kemá kwaási úrandako kúmóna-kanaa awánanae síyambanivo íma mirán-kánáámá suwánanaaowe. 23 évakarawai sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síyasa ó'owima sésa maavá'á máyáivo tawánaaromo síya'o íma áraire sé'a kóyáwé oró. 24 kwíyómpa'o tawáombo úmae kwisasamó awánaantemba kemá kwaási úrandako miráumai avora'á ókwara'a kumónaumne. 25 misúnda-aimba íma paárurainasa aiva'á ívé'o máyáan-kwaasi tínaaemba umásinkesa sí'a índai'a umásinkanagaowe. 26 naaóvá'á moóráwái áwí'a Nówaa máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáentemba naaémba kemá kwaási úrandako kúmóna mirá ónááowe. 27 Nówaa máyonka'a nombá toómbá kwénesa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa aaraí máyówasa kwaái máyówasa kwéuwana Nówaa naaúmpa'a non-avóvomayaa'o kún-daumpa'a umáyowana anón-a'a téna kavirayán-dónkó amápa-kwaasi tínkamuwasa putásaraawe. 28 naaóvá'á moóráwái áwí'a Áróti máyonka'a íma Áánútuna imáyáa kwéesa mésa nombá toómbá kwénesa kwémeya úmae kwénaesa kígama naambá úmae naaémáemba 29 Áróti Sótómu-naopa'a tiyuwónka'a Áánútu óntankwara iraronkwará'á kwíyómpakemba tuwówana kuména tínkamuwasa putásaraawe. 30 Áróti máyonka'a kwaási íma Áánútuna imáyáa ésa maémáyáantemba kemá kwaási úrandako ókwara'a kumpaárondera'a mirá ónááowe.

31 ókwara'a kúmóndara'a ontará'ó máyaiyan-kwaasi naaúmpakemba náaindaamba íma ó'a umayánááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi

náaindaamba naaúmpa'o kwáyainda ó'a íma umayánaáowe. ³² Áróti awainínkón-áái imáyáa oró. kwená náaindaamba tuwón-imayaa éna mógwantwana óntankwara iraronkwará'á kuména tuvuwúwana pukáiyé. ³³ tirááimo táindai'o ésa íma kawe'á umái ménaaovo kentávésa imáyáa ésa tirááimo táinda-yantaa'a tuwésa puwésa aúnái'a umái kwíyómpa'a mai'mai'a ónááowe. ³⁴ simátimé'a sé'a ókwara'a kúmóndara'a mindó'wáámbá kae-kwáási mimbórává'á tuúma kwéreyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye. ³⁵ minkánáa kaer-ínínkáí toómbá kwégwanteyana Áánútu moórá-inimba auwéna moórá-inimba airáníye. [³⁶ kaekórái kígauva'a méyana Áánútu moóráwaimba auwéna moóráwaimba airáníye Ísu súwasa] ³⁷ kwená kwayó-kwáási sésa Ísóigoo emó sénda-aimba náávatavai seénó suwaná póimo awáímó kaviraipá'ó náíndayavenamo evontáándúmáómó torupamáimo máyáintenba Áánútu sínana súnda-aimba paáriníye Ísu siráiyé.

18

moóráwai ketor-ínínkón-áái ísarain-kwasai.

¹ Ísu séna aasiyaasi Áánútumpa'a námúnaa kwésesa túwáavo séna kwántámai-aimba simátiména séna ² moórá-naopa'a aaimó isái-kwáásígó ména íma Áánútu áároi inkaiséna íma kwaásiti imáyáa éna máyáísana ³ mindáópa'a ketor-ínínkó ména aasiyaasi aaimó isái-kwáásígónópa'a tóyo éna séna sáwí'a umásinkanaesa kwéovo aai súwa'naa umásinkao sisaná ⁴ ayáátááka'a kwenáái íma ísarena naaémba imáyáa éna séna Áánútu áá'a íma inkaisé'a kwaásiti imáyáa íma é'a kwéunda pó'a ⁵ minínínkó kesópa'o timbá suwesaráánivaimpo'a áwa'naa ónaumne siráiyé. ⁶ Ísóigo simásuwéna séna aaimó isái-sáwí-kwáásígón-áái imáyáa oró. ⁷ Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna íma ayáátááka'a úwoi maéna miwí táái iséna ⁸ sáwí'o umátínkénka'a ááéma túwa'naa íníye. naaémba kemá kwaási úrandako ókwara'a kúmóndara'a máyaiyan-kwaasivinkemba kesááiyavesamo áraire sésamo kesémo aráápai-i'a ónááo. íya ónááo tuwánanaumne Ísu séna Áánútumpa'o námúnaamo símae kwéiyomba túwáavo séna mináimbá siráiyé.

ámáán-kawaa-kwaasigonte táákisi máyón-kwaasigonteí kwaasái.

⁹ évakarawai kawe-kwáási úne sésa kentúma maé iyésa ó'on-kwaasi túma simái sáwí'a umátínkén-kwaasiyavena kwántámai-aimba Ísu simátiména séna ¹⁰ kae-kwáásígórai moóráwai ámáán-kawaa-kwaasigon-ivo moóráwai táákisi-ontamba máyáin-kwaasigo isasarái anóm-bono'-naumpa'a námúnaa séyáe sésarai iyóyamba ¹¹ ámáán-kawaa-kwaasigo koku'á ména kwenáúma maé iyéna séna Áánútuwo kemá évakarawai ontembá íma kwéumpo entávé'a súwi kwésune. umóyámbó maésamo kampa'ó kwésésamo aarai-úmóyámbá maésamo ombá kemá íma mirá kwéune. maa máyáiwai táákisi máyáin-umoyan-kwaasi intembá kemá íma mirá kwéune. ¹² aasiyaasi-sóntáárá'á kae-kae-táwai monotávé'a imáyáa é'a íma toómbá kwénaumne. aasiyaasi-kígáúgóná sontaará'á máyáúnda-yantaa'a taaínke'a kemá avaréiyaimba

maé'a moóráma embá áma'mae'a kwéiyune sisaná ¹³ táákisi máyáin-kwaasigo moóráva'a koku'á ména aigaemá éna kívairena séna Áánútuwo kempímbá sáwí-imayaa kwáyáivo arumbá umásinkaaoo siráiyé. ¹⁴ Ísu mináímbá simátimena séna ísáaro. Áánútu táákisi máyáiwaina sáwí-imayaa mayáúwáísana Áánútuwe tágárotamai maéna kwená naaópa'a kwisaná amáán-kawaa-kwaasigo kwempímbá sáwí-imayaa úwoi kwáyáísana kwená naaópa'a kuráiyé. anón-kwaasi úne síyawaima Áánútu túwí'a móruna tuwánívo Áánútu aísamaivimba máyáawaima Áánútu túwí'a maimaé iyíniye Ísu siráiyé.

Ísu iyámpói kawé'á umátínkarain-kwasai.

Mátíyu 19:13-15, Máaka 10:13-16

¹⁵ simátimuwasa évakarawai Ísu tátorena kawé'á umátinkainkwaé sésa iyámpói tí'maesa tuwasá kwená kwayó-kwaási tuwánésa kóro suwaná ¹⁶ Ísu miníyámpóiyávéna tááyena séna teró. íma kóro sé'a tiyuwáiyasa kesópa'a iyámpói úwoi teró. miníyámpói kesópa'a tentembá Áánútu kwená kwaási kawááimba miráráán-umai kwégawaaimba iyámpói kesópa'a tí-amba íma ítátinkaaro. ¹⁷ árai'a simátimé'a sé'a Áánútuntavesamo sésamo iyámpóiraan-umai kenká'á kwégawaa-onemo síyanamo éna miwírá'á kawááinivo ímo mirámó síyawaimo éna íma kawááiniye Ísu siráiyé.

óísankwara-kwaasigona kwaasái.

Mátíyu 19:16-30, Máaka 10:17-31

¹⁸ súwana moóráwái Yútaa-kwaasiti anóndako Ísunopa'a téna séna anóndakoo kawé'ná'á óne. nóra umáiyá aúnaí'a umái kwíyómpa'a maí'maí'a ónaumno súwana ¹⁹ Ísu séna kentávái nóra séwa kawé'ná'á óne kwésono. mimbóráwái Áánútu kweyáá kawé'ná'án-iyé. ²⁰ Áánútuna amáámba á'a ísaraane. minámáámbá aúváivimba agaimaréna séna íma aarai-úmóyámbá oró. kwaási tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. íma umóyámbá máyáaro. íma kamparáímbá simátinkaaro. kentinóvowi túwí'a anómba oró siráiyé súwana ²¹ mindákó séna minámáámbá kesí iyámpóirakemba ísare'a pó'a kawé'á úmae kwéiyune súwana ²² Ísu iséna séna kawé'á éma moóráyantaa'a íma kawé'á uráampo ená náaindaamba ó'on-kwaasi kwétimé óntamba mairé ímo makéwai tímatuwenana ená kawé'-mékámbá Áánútu kwíyómpa'a ankániye. tímatuwemo e kesínaaemba kwarániyone súwana ²³ mináímbá iséna sáwíva'-naaindaamba makóntavena anón-imayaa úwana arunkó sáwí'a uráiyé.

²⁴ arunkó sáwí'a kwéuwana Ísu awánéna séna sáwívar-oisambo makén-kwaasi Áánútumo kwená kwaási kawááipa'o kwíyamba umbái táníye. ²⁵ moórá-poigo áwí'a káámeri mimpóigó kwaigóná avaapimbá íma kanaán-umai kóveraniye. káámeri-poigomo kwaigóná avaapimbó kóverainkakai sáwívar-oisamba makén-kwaasi Áánútu kawááipa'a kosínó súwasa ²⁶ mináímbá iséna áísaa esa séna umbái táintávái nóran-kwaasiya Áánútu kawááipa'a ménaaoo suwaná ²⁷ Ísu séna kwaási miwítí mayáinéí íma meéyámbarésa kónááovo Áánútu úwoi kanaán-umai mégwétinkaiye súwana ²⁸ Pítáa séna isaaó. kentáásí

naaópa'a tuwéta enánaaemba kwégwaraumne súwana ²⁹ Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a Áánútu kwená kwaási kwégawaaaintavesa imáyáa ombá naambáru'a tuwésa tuwainímbáá'a tiyuwésa tuwaaísái tiyuwésa tinóvowi tiyuwésa táánimbaa'a tiyuwésa tiyáámúmbaa'a tiyuwésa miráumaimo túwáawaina anondáma ³⁰ marapá'ó máyáanka'a túwáán-tantaa'a mirán-tántáá'á sáwíva'a mémaesa naaén-kanaa aúnái'a umái kwíyómpa'a maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu kwemó puwíníntavena siráin-kwasai.

Mátíyu 20:17-19, Mááka 10:32-34

³¹ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tí'maena moórá-ayampa'a tínkarena simátimena séna maísáaro. Yérúsaremu-naopa'a konanayá naaóvá'ó Áánútun-aaimo simátimakowaimo kwaási úrandakon-ai agaimakáan-aimba paáriníye. ³² kembá sí'mai ó'onkaa-kwaasi timíyasa kanaaráá'a kwésinkesa simái sáwí'a umásinkesa tuwirááíma kwisinkésa ³³ súwíruku'a nésa sinkamiya'a púwónasa utamásinkaiya'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanauemne Ísu súwasa ³⁴ kwená kwayó-kwáási nóin-aintavena siiyó sésa mináínkóná ááimbo aúpá'ó kwáyontavesa íma ísámai kawer-ésa Yérúsaremu-naor-ampa'a kuráawe.

Ísu aúramba kavikówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

Mátíyu 20:29-34, Mááka 10:46-52

³⁵ Ísu aampa'á kúmba Yériko-naor-egwaa'a kúwana moóráwai aúramba kavikówai óntamba inaaí simái mayánáe séna aanéiva'a kumbéna kwéinaai séna ³⁶ sáwíva-kwaasimo tésamo kínkimbo sumbá iséna nááwiya'o súwasa ³⁷ Ísu Násáretivakewai kwétiye suwaná ³⁸ anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwasa ³⁹ aiva'á tun-kwáási áwáá'a aéésa sésa aaiseraaó suwaná mináímbá ivá kwétuwena ó'omba anónka'a séna Ísuwo Tévitin-andarakewai ómpo arumbá umásinkaaoo súwana ⁴⁰ Ísu aampa'ó kweémáyomba kwená egwaa'á kousásinena séna áí'mae teró súwasa áí'maesa egwaa'á tuwaná Ísu áísaa ena séna ⁴¹ nóin-tantaara embó arááímo táínda-yantaa'a umánkanaumno súwana anóndakoo súramba kawé'á umásinkaaoo súwana ⁴² Ísu séna kentávái kanaán-umai súwa'naa íníwaiman-íye sénda póna aúramba kawé'á íno súwana ⁴³ avekáámbá aúramba kawé'á umái awánéna Ísun-ánaaemba kwa'mái kwégwena Áánútu áwí'a mósá marówasa sáwíva-kwaasi awánésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

19

Sákíyasina kwaasái.

¹ Áánútu áwí'a mósá marówana Ísu Yériko-naopa'a kóyaaitanae séna kúmba ² moóráwai áwí'a Sákíyasi táákísi-ontamba máyón-kwaasiti anón-kwaasigo póna sáwívar-ontamba makéna ³ Ísumba awánanae séna úmba sáwíva-kwaasi úyatukowana ákí-kwaasigo póna íma kanaán-umai awánéna ⁴ maanámpá'á tınıyone séna minkwáási tínaaempakemba aiva'á úya'mai moórá-taiva'a usáatena máyowana ⁵ Ísu mintáigó ááimpa'a kwéna mósá awánéna séna Sákíyasiyo ená naaúmpa'a kónaumpo avekáámbá marapá'á kumuwo súwana ⁶ aamoí umásuwena

avekáámbá marapá'á mórúna tuwéna kunáí'maena kwená naaúmpa'a kúwasa ⁷ minkwáásiyómbá awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa sáwí'a in-kwáásígóná naaúmpa'a kwégwiye suwaná ⁸ Sákíyasi kwená naaúmpa'a mósá ankena Ísóigontavena séna anóndakoo kesí óisamba avumpimba táainkaakai uré'a évaka'a ímo makáan-kwaasi tímé'a évakarawai kampa'á simátíyuwe'a óntamba umóyámbá mairáunda pó'a éiyain-eiyain-umai tíma'mae'a kónaumne súwana ⁹ Ísu séna ívé'a maandáúmpá'ó máyáan-kwaasi kawer-ámpá'á métínkaumne. Ááváramu aísavutantambo uráandayave'a mirá kwéune. ¹⁰ kemá kwaási úrandako kumpaáruraundawai enkáán-kwáásí tivakáá-umai sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkaandayave'a kunkáumne Ísu siráíye.

siyáánkai-kwaasiti kwaasí.

¹¹ mináímbá ísówana Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa kwesé kun-kwáásí imáyáa ésa sésa Áánútu kwená kwaásimo kwégawaaimba sáwíyanka'a paáriníye suntavéna kwántámai-aimba simátimena ¹² séna moórá anóndakon-aai ísáaro. kámááni-kwaasi némpa'-marava'a máyáawana kotísaa onasamó kanaán-íye síya'o é'a kesí kwaásira'a takárákwiyonae séna ¹³ kwená mayáí-kwáásí siyáánkai-kwaasi tááyaisasa tewaná óntamba kae-támayo-tamayo'a tíména séna koméaraana'a minóntánkákémbá mayáí kwémayewa'a té'a évakar-ontankwara'a tamáyáano séna kówisasa ¹⁴ kwenamááraawi tíyántavesa umánkesa kámááni-kwaasi kosimátíme'a sé'a kentáará'á íma takárákwiyiniye kosimátíméro sewasá kuráawe. ¹⁵ ánívo minánóndákómbá kárákwiyi-mayai áméwana koyauweréna téna ááéma óntamba tímakain-kwaasi tááyaisasa tewaná séna tímakaunda-ontankakemba nóraumai-ontana mairáao sisaná ¹⁶ aiva'á ámakaiwai téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a moórá-unan-ontamba mairáumne sisaná ¹⁷ anóndako séna kesí mayáí-kwáásígó kawé'á óne. sáwíyan-tantaaka'a kawé'á umái kárákwiraanda po siyáánkai-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ¹⁸ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontankakemba mayáí kwémae'a siyáánkai-tamayor-ontamba mairáumne sisaná ¹⁹ ánívo éva'aasei-nao-kwaasira'a kárákwiyuwo sisaná ²⁰ moórá-mayai-kwaasigo téna séna anóndakoo símakaanda-ontamba ampantavímbá mú'umai aúpá'á makáunda po mayáníyone. ²¹ emá asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígaavaken-tomba kwénaana'a pó'a enáároi inkaisé'a úwoi aúpá'á makáunda po mayáníyone sisaná ²² anóndako séna sáwí-mayai-kwaasigo ónda pó'a kentáváímó séndantemba aai simánkanaumne. kentávái se asirayán-kwáásí éma ímo makáanda-yantaa'a kwémae úwoi kwénaae ó'owiti kígaavaken-tomba kwénaane sénda po ²³ kesí óntambo amápa-kwaasiti óntambo máráandaumpa'o makáandarakai tiré'a kesí óntankwara aa'wáá-ontankwara'a mayáúsino séna ²⁴ máyáan-kwaasiyavena séna maanóntámbá mairé'a kae-támayor-ontamba tokáiwaimba áméro sisasá ²⁵ miwí sésa ímanivo kae-támayor-ontamba á'a tokáíye sewaná ²⁶ simátíme'a sé'a sáwíva-tantaaka'o kawé'ó umáímo kárákwisinkawaima moórá-mora-yantaa'a tíménasa kárákwisinkanaaovo ímo kawé'ó umáímo

kárákwisinkaawaivakemba makáan-tantaa'a máyáana'a ²⁷ kesí namuro-kwáásí kentáará'á íma kárákwiinyone siráawai tí'mae'a kesópa'a tiré'a tínkamiyasa púwóro siráiyé Ísu siráiyé.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Yóni 12:12-19

²⁸ Ísu mináimbá simásuwena aiva'á Yérúsaremu-naor-ampa'a kúmba ²⁹ Óríve-omakar-egwaa'-naokai moórá Pétévasi-nao'a úwana moórá Pétáni-nao'a úwana minkáé'-náór-egwaa'a kwéna kwená kwayó-kwáásírái kae'á máti'marena séna ³⁰ epín-dáópa'a kurékai moórá-poigo áwí'a tónki koawáneyambo kwaásimo ímo ayáákaiinda-poi ándáma iyátuwekai áí'maekai tekaiyó. ³¹ moóránakomo tuwánénamo nóra óyáekai óyómo sínakai anóndako ayáá'mae'a kónáe siyé simámékaiyo súwasarai ³² kuyaná súntemba mimpóí máyowasarai koawánésarai ³³ ándáma koiyátúwóyana mimpóígó avowámá awánéna séna nóra sékai mimpóígóná ándáma kwéiyatuwaaiyo súwasarai ³⁴ mindárai sésarai anóndako ayáá'maena kwínkwáe simásuwesarai ³⁵ áí'maesarai Ísunopa'a tuyasá kwená kwayó-kwáásí paákár-únánkwátóí ayú'mái mimpóígó arósáánumpimba kwandaai uwi'márówana Ísu ayáá'maena kwéguwasa ³⁶ sáwíva-kwaasi mésa anón-kwaasiye sésa paákár-únánkwátóí ayú'mái aampa'á uwi'ma'mae kwéguwana minúnánkwátóira'a augwétámai kwégwena ³⁷ Óríve-omapinken-ampa'a kumúmba Yérúsaremu-naor-egwaa'a kúwasa Ísunánaemba sáwíva-kwaasi kwa'maé kwégwesa aamoí ésa ó'on-o'ombayai kawé'-má'yái mayómba awárontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa anónkar-anonka'a sésa ³⁸ Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu minkáwááná'á kawé'á kwéumankaiye. Áánútu kentááyavena séna paru umái máéro kwésimba póna kwenáwí'a anómba kwéiye anónka'a suwasá ³⁹ misáwívá-kwáásívínkémhá évaka'a ámáán-kawaa-kwaasi sésa anóndakoo enánaemba kwa'maé kwénaaon-kwaasiyavai se aaiseré nááóro siyó suwaná ⁴⁰ Ísu séna simátíme'a sé'a ímo aaimó senkákái maanóntánkó kentáváiyé séna aai sisinó Ísu siráiyé.

Ísu arumbá umátínkarain-kwasai.

⁴¹ Ísu Yérúsaremu-naor-egwaa'a kwéna awánéna kwaásiti ivi'á téna séna ⁴² paru umái kwémaewaina ááimba íma ísámai kawer-uráawe. Ísarekaankasi paru umái máésino. ívé'a íma kanaán-makai kwéisaawe. ⁴³ kentí namuro-kwáásí tésa kentí naaópa'a taúkúmesa maramá u'mái ontavímbá karí'á tásuwesa ⁴⁴ kentí aarai-iyámpóígwará'a kwétinkamesa kentí naambá tawísíyuwanaaowe. Áánútu kawer-ámpá'á métinkanae séna tisa'á tínaaemba umánkáamba pósa kentí namuro-kwáásí tésa mirá ónááowe Ísu siráiyé.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-17, Mááka 11:15-19, Yóni 2:13-22

⁴⁵ Ísu mináimbá simásuwena Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono'-náúmpá'ó meéyámbó kwémayon-kwaasi uti'mátuwena ⁴⁶ simátimena séna Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba

agaimaréna séna mindá kesí naambá Áánútumpa'o námúnaamo sen-dámbán-iyé agaimaréna siráiyé. ánivo umóyán-dáúmpá'ó ontenkáámbá uráawe Ísu siráiyé.

⁴⁷ aasiyaasí anóm-bono'-naumpa'a Ísu simátíma'maena iyúwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísuna áamáyu-aimba kwésuwasa ⁴⁸ úwoi-kwaasi sáwíva'a Ísun-aai isámae kwéiyuwasa tuvuwónááon-amba íma kanaán-umai avakáá uráawe.

20

*nááwa ai'mákaisa tiráano siráan-kwasai.
Mátíyu 21:23-27, Máaka 11:27-33*

¹ moórá-tawai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména Áánútuna áséi-kwasai kwésimatimuwasa mono-káwáá-kwáásíyé áamáamba sun-kwáásíyé Yútaa-anon-kwaasiye tésa ² sésa nááwa ai'mákaisa tiréwa nááwampinkena mairéwa égési-mayai kwémayaanda simásimiyo suwaná ³ Ísu séna aiva'á moórá-aimba tísaa ona'á simásíméro. ⁴ ááéma Yóni nombá pétinkaraiwaima Áánútuwa simámakaisana nombá pétinkarai. kwaásiya simámakaawana nombá pétinkaraiyo súwasa ⁵ miwímá keáímbá sésa nórayaawa sénaumno. Áánútu simámakaisana nombá pétinkaraiyemo senanayáámó éna nóra séra Yónin-aaiyave'a íma áraire siráao síníyé. ⁶ kwaási simámakaawana nombá pétinkaraiyemo senasayáámó ésa úwoi-kwaasi sínkamonaawe. úwoi-kwaasi sáwíva-kwaasi Yónintavesa sésa Áánútun-aai simásímakaiwai uráiyé kwésemba pósa óntantamba mairésa sínkamonaawe. ⁷ Ísuntavesa sésa emó sísaá ónda-ainta íma ísaraumne suwaná ⁸ Ísu séna ímo simásimiya'a nááwampinkena mairéra'i. égési-mayai kwémayaunda-aimba íma simátimenaumne Ísu siráiyé.

*ándá-aran-kigaura'o taviyéwaiti kwaasái.
Mátíyu 21:33-46, Máaka 12:1-12*

⁹ Ísu kwántámai-aimba simátimena séna moóráwai ándá-aran-kigau úmarena ayáatáaka'a ó'om-barava'a koménae séna maankígáúrá'ó taviyíyawaimo é'a kesávái évakar-aramba maé'a évaka'a kembá siyúwáaro simátimena ó'om-bapa'a komáyáísana ¹⁰ arambó ávumo kain-kánáá tisaná aanávómá kesí ándá-aramba komayaaó séna kwená kwayó'ná'á ai'maráísana minkígáúrá'ó taviyéwaitopa'a tisasá táto'mai tuvú'maresa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹¹ aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá minkígáúrá'ó taviyéwai táto'mai tuvú'maresa sáwí'a umánkesa ándá-aramba íma ámémba ai'mátuwaawana kówisana ¹² aanávómá moóráwaimba ai'maráísana tisasá táto'mai tuvú'marááwana naaemá kúmísasa awéntayuwaawana kówisana ¹³ aanávómá séna nóra ónaumno. kesááninko imáyáa ámakaundawaimba ai'maráánana kwínasa kwenáái isánááowe séna ai'maráísana tisasá ¹⁴ minkígáúrá'ó taviyéwai awánésa keáímbá sésa aanávómá ááninko kwétimba póta tuvuwónana puwéna maankígáú íma mayáinata kesáá mayánáe sésa ¹⁵ táto'mai ándá-aran-kigauvakemba awéntáyuwesa tuvúwónana pukáiyé. Ísu mináímbá simásuwena séna minkígáúgó aanávómá mirá íníyé. ¹⁶ téna kígaura'o taviyéwaima tínkaminasa puwíyana ó'onkaa-kwaasi kesí kígaura'a taviyéro síníyé

Ísu súwasa mináimbá isésa sésa íma mirá oró suwaná ¹⁷ Ísu árimba tuwánéna tísaa umái isánáe séna imáyáa oró séna Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba maarán-áimbá agaimaréna séna eróntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye agaimaréna siráimba mináíntávé'a imáyáa oró. ¹⁸ kwíyamba minóntánkó'á tanaambá kovésa sáwí'a umái ménaaovo minóntánkó tuvú'mái sáwí'a umásuwaniye Ísu súwasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásiyé amáamba sun-kwáásiyé simbá kentááyávéna siyé sésa táto'mai tuvuwónáe sésa umbá amápa-kwaasiyavena táá'a kówasa ivátukaawe.

táákísi-aintavesa áísaa uráan-kwasai.
Mátíyu 22:15-22, Mááka 12:13-17

²⁰ ivátuwesa tátoranaaon-kanaa kárakwiyesa évakarawai ti'marésa sésa Ísun-aaí kwéisaan-kwaasimo ontembá té'a áísaa íyana sáwí-aimbo sínata táto'mai kámááni-kawaanakonopa'a móankanaumne sésa ti'marówasa Ísunopa'a tésa ²¹ sésa anóndakoo árar-aimba kwése kwaási táároi íma inkaisé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye táároi íma inkaisé tirumbá airá'mái-aimba íma séma Áánútun aambó kwáráan-aimba arupí umái kwésimatimendaya isaraumne. ²² emá nóra se kwéisaano. kanaarátááwá táákísi-ontamba Árómáani-kamaani-kwaasiya timénaum. íya timénaumno. timénaundaya Yútaa-kwaasiya kentáásí amáána araaisénaundaya'iyompo timénaum. íya timénaumno suwaná ²³ Ísu miwí tááma iséna séna ²⁴ moórá-ontamba maimái máagaraasinkaaro súwasa maimái máagaraarankowana séna nááwa óikaana uráinkara áwí'a kwáyáíyo súwasa Árómáani-kamaani-kawaanako óikaamba isaná áwí'a kwáyáíye suwaná ²⁵ Árómáani-kamaani-kawaanakondei kwembá améro. Áánútundeí Áánútumba améro súwasa ²⁶ mináimbá ísówana táá'a kówasa íma aái siráawe. Ísu kwaási túranka'a ména íma sáwí-aimba súwasa pósa íma aái sésa tátokaawe.

pukémpinkemba usásinanaaon-kwasai.
Mátíyu 22:23-33, Mááka 12:18-27

²⁷ íma tátowasa Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésun-kwaasi pósa Ísunopa'a tésa ²⁸ sésa anóndakoo naaóv'á Mósesi séna moóráwái aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ávákoma maimakéna awaaóná anondáwe séna iyámpói ankániye siráíye. ²⁹ moórá-aimba isaaó. moórá-tawai avakaeté-avarawainonda mésa tuwaaómá aaraí maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³⁰ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana ³¹ kwenánaenkewai kware'á maimakéna iyámpói íma ankéna púwísana mirá eémesa avakaeté-kwaasi putásaawana ³² minínimbá naaémba pukáíye simásuwesa ³³ Ísumba áísaa esa sésa mirámó ombá kwaásimo puwíyampinkembo usásinaiya-tawai minínimbá avakaeté-kwaasi tuwainimbá póna nááwa mayániyo suwaná ³⁴ Ísu séna marapá'á máyáan-kwaasi aaraí máyáawasa kwaai máyáawasa tiyáámúmbaa'a kwétokwaa-esa kwéowe. ³⁵ Áánútu tááyena séna pukémpinkemba usásine'a kwíyómpa'a uménaaowe siráimba minínínákwá'á kwíyómpa'a uménaaomba aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááowe. ³⁶ Áánútuna kwayó'nárawa'o kwíyómpa'o

mésamo ímo kwévuwontemba minkwáásí mirá ésa íma ókwara'a puwónááowe. pukémpinkemba usásinanaaomba Áánútuna kwaásiman-owe. ³⁷ kwaásí pukémpinkemba usásinanaaomba Mósesi mináíntávéna agaimakáíye. aúváivimba agaimaréna séna áru-taira'a iramá kaimbá íma mintáímá kágwisana mintáívínkémbá Áánútu Mósesintavena séna Áánútu úne. enaíkwá'ná Áávaramune Áísakaane Yákópone miwítí Áánútu úne siráíye. Áánútú mináímbá siráimba minkáúmbó-kwáásí á'a púwúwasa utamátínkaraambanivo ³⁸ mináímbá siráimba pósa miwí úwoi máyáawe. Áánútu aúranka'a amáparawai máyáawe Ísu súwasa ³⁹ amáámba sun-kwáásí sésa anóndakoo kawer-áimbá simásimakaane suwaná ⁴⁰ Ísun-aaiyavena táá'a kóntavesa íma áisaa úmaesa iráawe.

*Áánútumo usásinankaiwai Káráísitina kwaasái.
Mátíyu 22:41-46, Mááka 12:35-37*

⁴¹ íma áisaa úmaesa íyúwana Ísu séna Káráísitima Téviti-andaraken-kwaasiman-íye kwésevo ⁴² naaóv'á Tévítima Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-íye siráimba monor-ímá agaimakón-auvai-kwandaavimba Téviti agaimaréna séna erkesí Ísóigontavena Áánútu séna kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámp'á ⁴³ mara'á ména'a ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánasanaaowe Áánútumo siráin-aimba Téviti siráíye. ⁴⁴ miráumai Téviti Káráísitintavena séna kesí Ísóigoman-íye siráimbanivo nóraumaiya kwemá Tévítin-andaraken-kwaasiman-íye Ísu sumba Káráísiti Tévítina Ísóigoma éna Tévítin-andaraken-kwaasigoman-íye.

*amáámba sen-kwáásítí aambá kwáráavo siráin-kwasai.
Mátíyu 23:1-36, Mááka 12:38-40, Árúku 11:37-54*

⁴⁵ sáwíva-kwaasi mináímbá kwéisowana Ísu kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ⁴⁶ évaka'o amáámbo sen-kwáásítí aambá kwáráávo. minkwáásí ayáátáar-ampantama iyésa naaópa'a avuvumpa'á kwénaaowasa pósa kwaásí tuwánésa sésa anón-kwaasiman-owe kwésewe. minkwáásí mono'-náúmp'á'ó umáyáapa'a anón-kwaasimo maí-áyámp'á'á umésa tanómbo kaúvópa'o máyáapa'a kawer-áyámp'á'á mésa kawé-tómbá kwénaawe. ⁴⁷ minkwáásí ketor-ínintí óísankwara naankwará'á umóyámbá kwémaesa kwaásí suwánésa súwí'a mósá maráígwáe sésa kampakómbá tavisimái-namunaa kwésewe. mirámó owáiná anondá umbai-yántáá'á mayánááowe Ísu siráíye.

21

*ketor-íninkó Áánútumpa'a óntamba tukáin-kwasai.
Mááka 12:41-44*

¹ simásuwena Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména tuwánómbo óntambo túwón-anaveumpimba sáwívar-oisankwara-kwaasi sáwívar-ontamba túwówana ² moórá-ketor-ininko íma óísamba makón-ininko téna sáwíyan-ontamba kae-tóyaráámbá tuwómbo Ísu awánéna ³ kwená kwayó-kwáásiyávéna séna árai'a simátíme'a sé'a minkétór-íninkómó túwáin-ontankoma amápa-kwaasimo tukáan-ontankomba usáyaaitaiye.

4 miwímá sáwívar-oisampinkemba évaka'a tukáavo kwemá sáwíyan-oisampinkemba mütú'a túwáimba póna óisan-iyaaimba méniye Ísu siráiyé.

anóm-bono'-namba tawísí-áimbá siráin-kwasai.

Mátíyu 24:1-2, Máaka 13:1-2

5 súwasa évakarawai anóm-bono'-nantavesa sésa kawer-óntánkákémbá úmakaawe. Áánútumba ámakaaan-tantaa'a konaarírí úmakaawata awánéta aamoiyá kwéune suwaná ⁶ Ísu séna aáno kwaási tésa awánaan-tantaa'a amápa'a tawísíyuwesa amápar-ontankwarare tawísíyuwanaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaa tíníye siráin-kwasai.

Mátíyu 24:3-14, Máaka 13:3-13

7 Ísu mináimbá súwasa áísaa esa sésa anóndakoo emó senda nónsa-tawaiya tíníyo. nóran-awaamera ínata séta ákíra'a Ísumo simbá mirá íníyeya sénaumno suwaná ⁸ Ísu séna kampar-áimbá isé'a áraire sevó kárakwiyoro. sáwíva-kwaasi tóyo ésa kesúwí'a mágwétesa sésa Áánútumo usásisinkaiwai únda póna minkánáá sáwíyanka'a tíníye sénááowe. mirán-áimbá síyawai tínaaemba íma kwáraaro. ⁹ áái'o tityáán-aimba némpakena'i. egwaakéná'i. isáiyana íma táá'a kaíno. mirán-kánáámó tinda mindá íma amápa-tantaa'a ánásai-awaame'an-iyé. ¹⁰ moórá-ayampa-kwaasimo ésa ó'on-ayampa-kwaasiye áái'a tiyánááowe. moórá-kawaa-kwaasigomo éna moórá-kawaa-kwaasigona amááraayavena usásimbai áái'a tityáaro sínasa usásinesa áái'a tiyánááowe. ¹¹ ó'on-o'om-barava'a anóm-barima táníye. ó'on-o'om-barava'a ayawaimá táníye. sáwíva-kwaasi tí'a íníye. kwíyómpa'a ó'on-o'on-tantaa'a paárína'a awáné'a táátavai ónááowe. ¹² mintántáá'ó ímo paárínasa keinárawa'a táto'mai sáwí'a umátinkesa mono'-náúmpá'á mono-káwáá-kwáási aavimbá maitinkésa ándáva'a mótinkanaaowe. kentáváímó asiramáímo máyáantavesa táto'mai anón-kwaasitopare kámááni-kawaa-kwaasitopare mótinkesa aái simátinkaiya'a ¹³ minánón-kwáási kesáái simátimenaawe. ¹⁴ aaimó simátinkénka'a nóran-aina sénaumno-imayaa íma anómba íyana tirunkó íma umbái taíno. ¹⁵ minkánáá kawer-ímáyáá timé'a aái táaka'a tínkáana'a síyasa kentí namuro-kwáási íma kanaán-umai kentáái araaisésa íma usáyaaitanaaowe.

¹⁶ kentinóvowiye kentívá'awaawiye kentimááraawiye kentí kwaásiye tí'maesa anón-kwaasitopa'a mótinkesa aái simátinkaiyasa keinárawapinkemba évakarawai tínkamiya'a puwónááowe. ¹⁷ kentáváímó asiramáímo máyáantavesa amáparawai tityámba umátinkanaaowe. ¹⁸ mirá ésa íma timambá tínkambai ánásanaaowe. ¹⁹ asiramáímo maé'o é'a kawé'á umái ménaaowe Ísu siráiyé.

sáwí-kanaagona kwaasái.

Mátíyu 24:15-21, Máaka 13:14-19

²⁰ Ísu mináimbá simásuwena séna Yérúsaremu-naopa'a namuro-kwáási taúkumaraiya'a sé'a amápa-tantaa'a tawísíyuwanaaon-kanaa tiyé sénááowe. ²¹ Yútiyaa-marava'o máyaiyan-kwaasi omápata isaaisésa iyónááowe. naaópa'o máyaiyan-kwaasi mindáópa'a tuwésa kóyáwé ónááowe. kígauva'o máyaiyan-kwaasi íma naaópa'a

iyónááowe. ²² minkánáá Áánútu sáwí-meyamba timínana Áánútun-
aai aúváí-kwandaavinken-aimba paáriniye. ²³ tímúkwarrar-inimba
ívér-iyampoigwarar-inimba minkánáá sáwí'a ónááowe. Áánútu
maankwáásíyávéna áwáá'a tiyínana anón-umbai táníye. ²⁴ ó'om-
baravakewai évakarawai ayáátáá'-mankara'nei tínkamesa évaka'a
tí'maesa ó'on-o'on-kwaasiti maravá'á mótinkesa ó'onkaa-kwaasi
Yérúsaremu-naopa'a kárákwiyesa sáwí'a iyana Áánútu séna kentí
kanaamá ánásaiye síníye Ísu siráiyé.

Ísu marapá'á kumínín-kwasai.

Mátíyu 24:29-35, Mááka 13:24-31

²⁵ Ísu mináimbá simásuwena séna aaváúrá'á kwíyónka'a oká'á ó'on-
o'on-tantaa'a paáriniye. marapá'á ó'on-o'om-bapaken-kwaasi um-
baí tiyániye. uwí-nónkó anónka'a áái kwésena tuvántááva ínasa
kwaási inkaisénááowe. ²⁶ kwíyónko tora'naára'a ínasa kwaási
séna nóra íníyo séna tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa anón-
imayaa ónááowe. ²⁷ kemá kwaási úrandako anón-asirayankwara
ságayankwara'a ainámpímbá kúmóna'a suwánanaaowe. ²⁸ kemó súnda-
yantaa'a ááimba ásámai paárína'a mósá awánanaaowe. Áánútu kawer-
ámpá'á métinkanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a to'mayaa umái mé'a
mósá awánaaro Ísu siráiyé.

²⁹ Ísu mináimbá simásuwena séna moórá-tai náí-táigó áwí'a víki
mindágwara ó'on-taigwara'a imáyáa oró. ³⁰ aráságáyómó agayáinda
awáné'a sé'a áú'o sínín-kanaa sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³¹ mirámó
intembá kemá súnda-yantaa'a ína'a awáné'a sé'a Áánútu kwená kwaási
kwégawaaimba sáwíyanka'a tíníye sénááowe. ³² árai'a simátíma'a sé'a
ív'e'o máyáan-kwaasi évaka'a íma pukáiyanka'a kemó súnda-yantaa'a
paáriniye. ³³ kwíyómba maramá ánásainana kesáái íma ánásena úwoi
kwaikwai'a íníye Ísu siráiyé.

³⁴ Ísu simásuwena séna kentúra'a kárákwiyoro. uwo'aó'-nómbá né'a
kavóná mé'a marapá-tántáá'á anón-imayaa ováínivo. mirámó kwé'o
é'a íma imáyáa kwéiyanka'a kumúnnavainivo kárákwiyoro. ³⁵ kivo'o
aumakáawanamo ímo imáyáa imbó kwaígomo tavágwintemba ó'on-
o'om-baravaken-kwaasi íma kwéisenka'a kumúnnavainivo ³⁶ kárákwiyoro.
námúnaa símae kwéiyiyana kemó súnda-yantaa'a kentópa'o tína'o é'a
asiramái é'a kwaási úrandako súranka'a ménáaowe Ísu siráiyé.

³⁷ minkánáávímbá aasiyaasi-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména
kwenáái simátíma'maena kwéiyena enónka'a máápa'a kumbéna
Óríve-omapa'a no'wáámba umaí'mai kwéuwasa ³⁸ sáwíva-kwaasi
aaváyaavimba ááéma Ísun-aai isánáe séna anóm-bono'-naumpa'a
umaí'mai'a úmae iráawe.

22

Yútási Ísuna kuntaru'á mairáin-kwasai.

Mátíyu 26:1-5,14-16, Mááka 14:1-2,10-11, Yóni 11:45-53

¹ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánómbá ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaama sáwiyanka'a túwasa ² mono-káwáá-kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé Ísuna áamáyu-aimba suwaná úwoi-kwaasiyavena táá'a kówasa íma avora'á tátoranaumne siráawe.

³ suwaná Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkewai áwí'a Yútási moórá-awi'a Isakérióti póna Sáátáánigo kwenarumpimbá koména imáyáa amúwana ⁴ mono-káwáá-kwáásítópare mono'-náká'ó kárákwirowaitopare kwéna séna túwa'naa ona'á Ísumba tátoranaaowe súwasa ⁵ isésa aamoí kwéesa sésa mirámó inda-méyámbá óntanta aménaumne suwaná ⁶ Yútási owé séna ímo kwaásimo mépa'o é'a nóraumai Ísumba agaráátínkáanasa tátoranaao-imayaa ááimba ásámai uráiyé.

tíyótaasa í-tánómbá kauráan-kwasai.

Mátíyu 26:17-25, Mááka 14:12-21, Yóni 13:21-30

⁷ Yútaa-kwaasi ímo intóráin-tantaakwara-pereti kwéagayon-kanaa túntemba tíyótaasa í-tánón-kánáá sipisípi-araa'a tuvú'mái kwégauvunka'a ⁸ Ísu Pítaante Yóninte ti'maréna séna tíyótaasa í-tánómbá kogwégauviyata komandaanó súwasarai ⁹ mindárai sésarai náávvara kogauvóyauyo suyaná ¹⁰ Ísu séna Yérúsaremu-naopa'a kwíyana moóráwaimo nonánámo maimaénamo kwíndawaimba kóánaemba kwaráakaiyo. kwemó naaúmpa'o iyínanamo ¹¹ naankó avowámó máyáinakai kosimámekai anóndakoma áísaa ena séna kesí kwayó-kwáásiyé náán-ayampara tíyótaasa í-tánómbá nánaumno kwésiye kosimámekaiyo. ¹² kwemá avóvomayaa'-nankomba anón-ayaampa'a agaráátinkaniye. kísuvu'o umándanaaon-tantaa'a mimpímbá kwáyáiyé. amápa-tantaa'a arúsámarekai minká'á kausínkáakaiyo súwasarai ¹³ mindárai isésarai Yérúsaremu-naopa'a kwésarai Ísumo sún-tantaa'a kwáyowasarai minká'á tanómba mágauwankaraaiye.

Ísu kwená kwayó-kwáásí toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 26:26-30, Mááka 14:22-26, 1 Kórínti 11:23-25

¹⁴ tanómba nánááon-kanaa túwasa Ísuwe kwená aantá-kwaasiye toómbó naivá'á komáyówana ¹⁵ Ísu simátimena séna sáwiyanka'a sí'a índai'a umásinkanaaon-kanaa íma tiráina'a ááéma tíyótaasa í-tánómbá keinárawate nánaumne-imayaa úmae iráunda ívé'a minkánáa paárimba póta nánaumne. ¹⁶ simátimé'a sé'a marapá'á maantánómbá íma ókwara'a nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a maantánónkóna ááimba avora'á kwáyaina'a nánaumne séna ¹⁷ ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna Áánútumpa'a súwi séna maimái moórá-mora-umai naaró. ¹⁸ simátimé'a sé'a ándá-aran-domba íma nánaumpo Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a mé'a ókwara'a nánaumne séna ¹⁹ péréti maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai tímatuwena séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a ísámai kesúma tuwánaumne. miráumai kentávé'a imáyáa kwée'a námae iyóro súwasa ²⁰ toómbá násúwówana ándá-aran-dombo kwáyon-anaveumba maisoréna pérétimo tímúntemba miráumai ándá-aran-domba tíména séna mindá kesí naaemán-iyé kesí naaemá keinárawatavena kumínimba

póna Áánútu séna kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaisa'a miráumai kentávé'a imáyáa kwéé'a námae íyóro.

²¹ kembó namuro-kwáásirá'ó agaráátinkaniwai keséya ména toómbá kwénaiye. ²² naaóvá'á Áánútu séna kwaási úrandako puwíniye siráintemba pó'a púwónana namuro-kwáásímó agaráátinkaniwai sáwímeyamba mayániye Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá séna nááwa mirá ínísana siyó siráawe.

aiva-kwáásítí kwaasái.

²⁴ Ísuna kwayó-kwáásí keáín-keaimba séna kentáavínkémbá nááwa aiva-kwáásí-í'a íniiyo kwésuwana ²⁵ Ísu séna marapár-ánón-kwáásíyómbá usáyaaitamai asirayán-áímbá simáti simati kwéuwasa kwenkóyai kwentáyai'a ésa séna kentáásí anón-kwaasi kawe'á kwéowe siráawe. ²⁶ keinárawa'a miráumaimo anón-kwaasimo ontembá íma mirá oró. keinárawapinkemba anómba ménae siyawai amáparawaiti mayái túwa'naa oró. usáyaaitanae siyawai ó'owiti kwayó'á máraáro. ²⁷ marapá-kwáásívínkémbó toómbó ménamo kwénaiwai anón-kwaasino kisuvo' kwéumamiwai sáwíyan-kwaasi imbánivo kemá kentí anóndako íma mirá é'a kentí kwayó'nákáání'a kwéune.

²⁸ mirá úná'a kembó sáwí'o umásínkáanka'a kesé mé'a íma síyukaawe. ²⁹ kesivo kentávéna séna kwaási kawááuwó siráintemba keinárawatave'a mirán-áímbá simátimenaumne. ³⁰ kwaási kawáá ondará'á mé'a toómbá kwéne'a kawáá ondará'á mé'a Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-aanimbaati minándárákén-kwáásí táái isé'a taaínkaa'a onááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Máaka 14:27-31, Yóni 13:36-38

³¹ Ísu Sáímonimba arumbá umánkena séna Sáímoniyo isaaó. owáímó to'máimo tuvimpí owanamó arú'ó marapá kúmísasamo anónka'a mósá máyáantemba kawe-tántáá'á mósá maé'a sáwí-yantaa'a úwoi kwáyaindayavena Sáátáánigo tísaa umai isánáe sína'a ³² mindáyave'a Áánútumpa'a námúnaa sé'a kesémo aráápamái máyaanda siyuwáanavo sé'a námúnaa siráumne. emá siyuwé koyauweré kesí kwaási asiramátinkaaó Ísu súwana ³³ Pítaa séna Ísóigoo ándáva'o áí'maesamo kwíya'o é'a kesé kóyauye. tuvuwíyamo puwína'o é'a kesé puwóyauye Pítaa súwana ³⁴ Ísu séna Pítao simáme'a sé'a ívé'a kokórigó íma áái siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúnda-kwaasiye síniiyone Ísu Pitaantavena siráiyé.

³⁵ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásíyávéna séna óntambo in-aainaaímó sií-únámbá íma maimaé'a toón-únámbá íma maimaé'a kwé'a tisamai áñámba íma maimaé'a koró mináímbá ááema sé'a tí'mákaunda moórá-yantaatave'a aáváán-kuráina'iyó súwasa miwí séna ímaniye suwaná ³⁶ Ísu séna ívé'a óntan-unamba makáiyawai minúnámbá maimaéa koró. toón-únámbá makáiyawai minúnámbá maimaéa koró. taánasatama íma makáiyawai miwítí paákákén-únánkwátói ó'owima tímésa óntamba mairésa taánasatama meéyán-uresa koró. ³⁷ simátimé'a sé'a naaóvá'á Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba Áísáya agaimaréna séna eráí'maesa sáwí'a uráan-kwaasi ermépa'a móankaraawe

agaimaréna siráimba kentávéna siráimba póna paáriníye Ísu súwasa
 38 kwená kwayó-kwáásí sésa Ísóigoo kae-tánasatama makáumne
 suwaná kwemó sún-ainkona ááimba íma ísóntavena séna á'aniye Ísu
 siráíye.

Ísu Kétésémaniva'a siráin-kwasai.
Mátíyu 26:36-46, Mááka 14:32-42

39 Ísu simásuwena máápa'a kuména Óríve-omapa'a umaé'mae
 kwéuntamba iyúwasa kwená kwayó-kwáásí ánaaemba kwa'maésa
 40 iyúwana Ísu simátimena séna Sáátáánigo tísaa umai isánáe-aimba
 kentópa'a síyáváínivo Áánúmpa'a námúnaa seró séna 41 tiyuwéna
 egwaa'á kwéna Áánútu anónda'an-íye séna mara'á kumbaéna
 námúnaavinkemba 42 séna kesivoó embó ankáinamo e maanúmbái-
 yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwéna ánivo kesí imáyáa íma
 kwáréna'a ená imáyáa kwáráano súwana 43 Áánútuna kwayó'ná'á
 kwíyómpakewai paáréna asiramánkarowana 44 arunkó anón-umbai
 tówana Áánútumpa'a námúnaa asiramái kwésuwana umisimá
 naaeráambá marapá'á úmae kumúwana 45 námúnaa simásuwena
 usásinena kwená kwayó-kwáásíráútópa'a téna tayuwánómba tirunkó
 umbai tówasa tuún-kwaigurówana 46 tayúsená tasimátimena séna
 tuúmó kwáyáamba usásine'a námúnaa seró. Sáátáánigo tísaa umai
 isánáe-aimba kentópa'a síyáváínivo Áánútumpa'a námúnaa seró Ísu
 siráíye.

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátíyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Yóni 18:3-12

47 Ísu mináimbá kwésuwana sáwíva-kwaasi kwétuwana Ísuna
 kwayó-kwáásí sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba
 moórawai áwí'a Yútási kwemá misáwíyá-kwáásívimbá aiva'á
 téna Ísumba parubará umánkaindayavena Ísuna egwaa'á túwana
 48 kampakómbá kwéuntavena Ísu séna Yútásiyo kemá kwaási
 úrandakomba kesí namuro-kwáásírá'ó agaráátinkéndayavai parubará
 kwéumasinkaane súwasa 49 Ísuwe máyówai moórá-yantaa'o paárinin-
 imayaa ésa sésa Ísóigoo taánasataneíya karánaumno suwaná 50 Ísuna
 kwayó-kwáásívínkémbá moórawai taanasata maimaéna aiva'-mónó-
 káwáánákóná kwayó-kwáásígón-áá'a agáúsuwowana 51 Ísu étuwaaó
 séna minkwáásígón-áá'a maimái kawé'á umánkaraiye.

52 kawé'á umánkowasa mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánká-
 káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye Ísumba tátoraiyanesa tamáyówana
 Ísu simátimena séna kentávé'a umóyán-kwáásímán-íye sé'a pó'a
 taánasatagwara ányatankwara'a maimaé'a kembá tátoranae sé'a
 kwétewe. 53 sáwíva-tawai anóm-bono'-naumpa'a kesé máyaundara'a
 íma kembá tátokaawe. ívé'a kentí kanaamá tisa'á tunínkóná
 asirayánkwará'á mé'a kembá tátoranaaowe Ísu siráíye.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:57-58,69-75, Mááka 14:53-54,66-72, Yóni 18:12-18,25-27

54 súwasa Ísumba tátoresá áí'maesa aiva'-mónó-káwáánákóná
 naaúmpa'a móankowana Pítaa tínaaemba nénka'a témayómba
 55 mindánkóná naamaúva'a iramá agaimaréna máyówana Pítaa miwísé

mara'á tamáyowana ⁵⁶ iramá kawé'á umái kwégowana moórá-kwayor-
 arasigo téna Pítaamba takarákéna séna minkwáásígó kwesé máiwain-
 iye súwana ⁵⁷ Pítaa séna ímanivo kemá íma awánáúnda-kwaasiman-iye
 súwana ⁵⁸ sáwiyanka'a moóráwai Pítaamba taawánéna séna kwená
 kwaásivinkenda'a óne súwana Pítaa séna kemá ímaniye súwana
⁵⁹ sáwiyanka'a moóráwai Pítaantavena asiramái séna árai'a sune.
 Kárírivakenda'a póna kwená kwayó-kwáásívinkéndá'án-iye súwana
⁶⁰ Pítaa séna emó sénda-aimba íma kwéisaumne kwésuwana kokórigoma
 áái súwana ⁶¹ Ísóigo kwanténa Pítaamba awánówana Pítaa Ísóigo
 simámun-aimba ááka'a maréna mirá siráinka'a ívé'o kokórigomo ááimo
 ímo siráindara'a emá kaumborá'á kentávái se íma awánáúndana'an-
 iye síníyone siráimba mináímbá ááka'a maréna ⁶² máápa'a kuména
 avááraumai ivi'á taráíye.

Ísumba kanaáráá'a ánkaraan-kwasai.
Mátíyú 26:67-68, Mááka 14:65

⁶³ Pítaa ivi'á tówasa Ísunka'a kárákwirowai kanaáráá'a ankésa tu-
 vuwésa ⁶⁴ aúrampa'a ampantanéi káátamakesa kwétuvuwesa sésa
 esávái se Áánútumo usásisinkaiwai úne séndawai ómpo kemá nááwa
 kwétuvuwuna simásimiyo kwésesa ⁶⁵ ó'on-o'on-aimba simái sáwí'a
 umánkaraawe.

monor-ánón-kwáásítópa'a Ísumba ánkaraan-kwasai.
Mátíyú 26:59-66, Mááka 14:55-64, Yóni 18:19-24

⁶⁶ aaváúmá usónka'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-
 kwáásiyé áamámba sun-kwáásiyé torupamáí máyówasa Ísumba
 áí'maesa móankowasa ⁶⁷ sésa Áánútumo usásinankaiwai Kárásitiya'ona
 simásimiyo suwaná simátiména'o é'a íma kawé'á umái isánááowe.
⁶⁸ moórá-aimbo tísaa ona'ó é'a íma simásimenaáowe. ⁶⁹ kemá
 kwaási úrandako Áánútu asirayáwáíná ayáánúrappa'a asirayán-
 áyámpá'á uménaumne súwasa ⁷⁰ amáparawai sésa ewá sé Áánútu
 ááninko úne kwéseno suwaná Ísu séna á'a sewé súwasa ⁷¹ miwí sésa
 kwesávái siráimba póta mináíntávéta aavintá mayankéta ó'on-aimbo
 simánkáamba avakáá únda póta ivatá tuwánaumne siráawe.

23

Ísumba Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.
Mátíyú 27:1-2,11-14, Mááka 15:1-5, Yóni 18:28-38

¹ mináíntávésa misáwíwáráwái usásinesa Ísumba áí'maesa Áróamáni-
 kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máankesa ² aaimá simánkesa
 sésa minkwáásígó Yútaa-kwaasi kampar-áimbá simátimena miwítí
 imáyáa simái sáwí'a kwéena séna Árómán-kamaani-anondakomba
 táákisi-ontamba íma áméro kwésena kwesávái séna Yútaa-kwaasiti
 kawááná'á é'a Áánútu usásisinkaiwai úne siráíye suwaná ³ Páírátí
 Ísumba áísaa ena séna Yútaa-kwaasiti kawáánará oónó súwana Ísu
 séna á'a séne súwana ⁴ Páírátí mono-káwáá-kwáásiyáváiye úwoi-
 kwaasiyavaiye séna minkwáásígó íma sáwí'a uráisa'a awánáúmne
 súwasa ⁵ asiramái sésa Káríri-ayampa'a kwaasiti imáyáa kwéyavisena
 minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a taména mirá kwéíye siráawe.

Ísumba Érótinopa'a máánkaraan-kwasai.

⁶ suwaná Páírátí mináimbá iséna séna Káríri-ayampakendara'iyó súwasa ⁷ owé mináyámpákéndá'án-iyé suwaná imáyáa éna séna Éróti mináyámpákén-káwááná'á póna ívé'á maanká'á Yérúsaremu-naopa'a tamáyáimba póna ai'maráanana kwenópa'a kwínana kwemá isániye Páírátí simásuwena ai'marówasa áí'maesa Érótinopa'a máánkaraawe. ⁸ ayáátááka'a Éróti Ísuntavena kwésun-aimba iséna Ísumba awánaanana ímo awánáúnda-mayai mayáína'a awánanae súwasa Ísumba Érótinopa'a máánkarowana awánéna aamoí éna ⁹ ó'on-o'on-tantaatavena áísaa úwana Ísu íma aaí súmba úwoi máyowasa ¹⁰ mono-káwáá-kwáásíyé amáámba sun-kwáásíyé mésa Ísumba simánkón-aimba asiramái suwasá ¹¹ Érótiye kwená i-kwáásíyé Ísumba simái sáwí'a kwéumankesa kanaaráa'a ankésa anón-kwaasiti unáánkwátóí umánkesa áí'maesa Páírátinopa'a ókwara'a máánkaraawe. ¹² ááéma Érótiye Páírátíye aaisambá sirááyamba pósarai minkánámá kawe'á umái máyóyasa Ísumba áí'maesa ókwara'a Páírátinopa'a máánkaraawe.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyú 27:15-26, Mááka 15:6-15, Yóni 18:39-19:16

¹³ máánkarowana Páírátí mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye tááyena ¹⁴ séna minkwáásí kesópa'a máanke'a sé'a kwaasiti imáyáa simái sáwí'a kwéiye kwésewe. kentúranka'a áísaa únana simánkáan-ainkona ááimba íma kwáyáisa'a awánáúmne. ¹⁵ Érótiye áísaa úyamba mináínkóná ááimba avakáá uwááekai úyana ai'maráísasa áí'maesa kesópa'a tiráawe. tuvuwíyanamo puwíníni'a uráimba ¹⁶ pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa [¹⁷ Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá tóyo úntemba moórá-kwaasi tááyowana Páírátí minkwáásí ayúrankowana miwítópa'a kúwana Páírátí séna Ísumba ayúrankanae súwasa] ¹⁸ amáparawai anónka'a sésa ímanivo tuvuwíyana puwínívo Párápásimba ayúrankaao siráawe. ¹⁹ ááéma évakarawai kámááni-kwaasiye áái'a tíyómbo moóráwai áwí'a Párápásima kwemá moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowasa sésa Párápásimba ayúrankaao suwaná ²⁰ Páírátí Ísumba ayúrankanae-imayaa éna simátimuwasanivo ²¹ anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná ²² Páírátí ókwara'a séna nóra-sawira uráina'iyó. tuvuwíyanamo puwíníni'a íma uráimba pó'a i-kwáásí senasá áwíruku'a násúwéwa'a ayúrankanaumne súwasa ²³ anónka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno símae íyún-aínko Páírátin-aaigomba usáyaaítowana ²⁴ Páírátí miwí táái iséna owé séna kemó sentembá oró séna ²⁵ moóráwaimba ayúránkena kámááni-kwaasi áái'o tíyómbo moóráwaimba tuvuwúwana puwúwasa ándáva'a ánkarowaimba tááyowaimba Páírátí ayúránkena taaira'á tuvuwíyana puwíníye-imayaa untávéna Ísumba i-kwáásír'á tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyú 27:32-44, Mááka 15:21-32, Yóni 19:17-27

²⁶ tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa kumbá moóráwai Sáíríni-naopakewai áwí'a Sáímoni kwemá Yérúsaremu-naor-ampa'a túwasa i-kwáásí tátoresá Ísumbo tuvuwónááon-taima áúgwaatarankesa sésa

Ísun-ánaaemba tiyó suwaná mirá úwasa ²⁷ sáwíva-kwaasi Ísun-ánaaemba kwa'mái kwéguwasa aaraiyómbá tirumbá umánkesa imá sirésa ivi'á támaesa ánaaemba kwa'mái kwéguwana ²⁸ Ísu kwanténa séna Yérúsaremu-naopaken-inintono. íma kesí ivi'á té'a kenti iyámpóiyavaiye kesáváiyé ivi'á taaró. ²⁹ Yérúsaremu-naopa'a sáwí-kanaama tínimba ageiníné ímo iyámpóímo tinkésamo náambo tímakaanine aamoí kwéesa iyámpói-iyaaimba pó'a inkaisé'a kónaumne sésa aamoí kwéowe sénááowe. ³⁰ minkánáámó tínimba sáwíyan-omakontavaiye anón-omakontavaiye sésa ááema pukónáivo kítímae kusiráápao sénááowe. ³¹ kemá aúná-tairaani'a únda pósa sáwí'a kwéumasinkaavo keinárawa'a aáyánkayan-tairaamba ombá pósa sáwí'a anómbe umátinkanaaowe Ísu siráiyé.

³² Ísu súwasa kae-kwáásí sáwí'a urááyan-kwaasigwara'a tí'maesa Ísunte tínkamonaé sésa tí'maesa ³³ mimbárágó áwí'a a'nómayaampare supa'á kurésa Ísumba taaira'á tuvuwésa évarevar-akwampa'a kae-kwáásí taaira'á tuvúsúmarowana ³⁴ Ísu séna kesivoó mayáigóná ááimba íma awánaresa kembá sáwí'a kwéumasinkaamba íma imáyáa e sáwí-meyamba íma timé sáwí-imayaa maitiyuwaaó súwasa i-kwáásí sésa kwená unáánkwátói nááwa mayáníyono sésa taaínkaar-urésa aávéima tésa usáyaaitandawai mayáníye suwasá ³⁵ kwaásiyomba mésa árimba awánésa Yútaa-anon-kwaasi kanaaráa'a ankésa sésa ó'owi túwa'naa ena Áánútumo usásinkaiwaimo énamo éna kwesávái kwenáúma áwa'naa íniye suwasá ³⁶ i-kwáásíyé kanaaráa'a ankésa ikaa'ó vón-domba maimaésa kwenópa'a tésa sésa naaó. ³⁷ Yútaa-kwaasiti kawááná'ó émo e esávái enáúma áwa'naa uwo suwasá ³⁸ ááema aúváiima agaimakésa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé sésa agaimái Ísu a'nónká-táír'á mósá makáawe.

³⁹ mósá márówana sáwí'o uyan-kwáásímó tínkamuyan-kwaasigorai moórawai Ísumba kanaaráa'a ankéna séna Áánútumo usásinankaiwaimo émo e enáúma áwa'naa e kenkáígwará'á súwa'naa uwo súwana ⁴⁰ moórawai séna íma mirá siyó. Áánútun-áá'o kwéinkaiseraai mirá íma sésino. kwembó sáwí-meyambo kwéamentemba kenkáígwará'á mirá kwéowe. ⁴¹ kwemá íma sáwí'a uráiwaimba sáwí-meyamba kwéamevo keirái sáwí'a uráuyawainkai sáwí-meyamba kwéumasinkaawe séna ⁴² Ísuntavena séna Ísuwo ená kwaási kawáá indará'á kesí imáyáagwara'a uwó súwana ⁴³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ívé'a kesé kawé'-mápá'á méniyone Ísu siráiyé.

Ísu pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Máaka 15:33-41, Yóni 19:28-30

⁴⁴ súwana kwáyá'wái amápa'-mapa'a túnkwena aaváúmá kaapa marówana túnkumba ⁴⁵ anóm-bono'-naumpa'a ampanta-óntámá úmakomba taváákaarumai kaesé umágúwana póna Áánútunopa'a iyónááon-amba onta tisuwówana ⁴⁶ Ísu anónka'a séna kesivoó kesimambá enayáámpimba kwéto'maraumne simásuwena puwúwana ⁴⁷ i-kwáásítí kawáánákó Ísumo puwúmba awánéna Áánútu áwí'a mósá maréna séna árai'a arupí-kwaasiman-iyé súwasa ⁴⁸ sáwíva-kwaasi koawánanaumne sésa torupamáí máyón-kwaasi Ísumo puwúmba awánésa tirunkó umbái tówasa miwítí naaópa'a kóyáwé uwasá

49 Ísuwemo naaún-kwaasiye Káríri-ayamapakemba Ísun-ánaaemba kwa'maésa Yérúsaremuva'a tirón-inine nénka'a tamésa amápa-tantaa'a awánaraawe.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Yóni 19:38-42

50-51 awánowana moórawai áwí'a Yósépi Yútiyaa-marava'a Árimátíyaa-naopakewai kwemá kawé'ná'á arupí umái máyowai Áánútu kwená kwaási kawáá íníye séna amu'maréna póna Ísumbo tuvuwónáe sun-kwáási táaiyavena íma owé siráiwai kwemá ⁵² Páirátinopa'a téna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana owé súwana ⁵³ Ísun-auma taairakémbá tamaimái aúna-ampantavimba asááumai maimaésa kwaási aúsámakon-ontam-buri-aivimba mámaresa kwaási íma makóm-buri-aivimba mámaresa ⁵⁴ toómbó áká'maimo to'mayaa un-kánáa Yútaa-kwaasi agándon-kanaa sáwíyanka'a tíníye kwésuntavesa Ísumba utamánkówasa ⁵⁵ Kárírivakembo Ísun-ánaaembo kwa'maésamo tirón-inimba Yósépi-ánaaemba kwa'maésa tésa Ísumbo utamánkomba taawánésa ⁵⁶ tayauwerésa áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa unká'á agándon-kanaama túwana amáámbo sunten-umái úwoi méraawe.

24

Ísu pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-10, Mááka 16:1-8, Yóni 20:1-10

¹ agándon-kanaama úwoi máyówana ánásowasa aaváúmá usónka'a áúra'o mápérankanae sésa áséi-kwiyum-basawemba to'mayaa úmakombasawemba maimaésa Ísumbo utamánkaropa'a kwésa ² awánomba anón-ontamba òikakemba á'a akwátukowasa awánésa ³ mimbúrí-árá'á iyúmba Ísóigo Ísun-auma íma kwáyowasa awánésa ⁴ anón-imayaa ésa awánomba kae-kwáásirái túgáyáagaya ún-unankwatoi urésarai egwaa'á máyóyasa tuwánésa ⁵⁻⁶ táátavai ésa kívairowasarai sésarai púwisa'o máankaraam-buri-aivimba íma máyáivo usásinena kóuraivo íma maampimbá avakáá-oro. kwemá Káríriwa'a úwoimo máyáinka'a simátímakain-aimba imáyáa oro. ⁷ maará séna kembá kwaási úrandakomba sáwí-kwaasira'a timíyasa sinkamiya'a puwé'a kaumbo-táwai maisuwé'a usásinanaumne siráiyé suyásá ⁸ isésa simátímakain-aimba tááka'a marésa ⁹ mimbúrí-áimá tuwésa kwésa Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye mináimbá kosimátimesa ¹⁰ minínimbá moórá Mágátáraanaopaken-ininko áwí'a Máriaa úwana moórá araámáó kwemá Yémésimba anówama úwana moórá Yóánana úwasa miwisé máyón-inimba Ísuna aantá-kwáásiyávésa mináimbá kosimátímúwasa ¹¹ isésa sésa úwoi kampar-áimbá sewé simásuwesa úwoi máyówananivo ¹² Pítaa usásinena ísaaiséna utamánkóm-buri-aivimba kokívairéna awánómba ampantanéimó asááúmaesamo máutamankaron-ampantawe su'mai kwáyowana awánéna koyauweréna mindáyavena anón-imayaa uráiyé.

Éméyási-naor-ampa'a Ísumba awánaraayan-kwasai.

Mááka 16:12-13

13 anón-imayaa úwasarai mitáwai Ísuna kwaásivinkemba kae'nárai Éméyási-naopa'a kóyáe siráái. mindáópa'a Yérúsaremuva'a ayáátáákakaamba kwáyowasarai Éméyási-naopa'a kóyáe sésarai Yérúsaremuva'a tuwésarai aampa'á kwégwesarai 14 Ísumbo éiron-aimba símaesarai kwéguyana 15 Ísu egwaa'á téna minkáé'náraiye kwéguwasarai 16 awánoyana Áánútu túrampa'a túntinkarowasarai íma aúyamai kawer-uyaná 17 Ísu séna nóin-aina aampa'á símae kwégooiyo súwasarai minká komésarai tirunkó sáwí'a kwéuwasarai 18 moóráwai áwí'a Kéríyópasi kwemá séna ívé-kanaama Yérúsaremu-naopa'a tóyo ésa éiraan-tantaa'a awánaraavo eyááma íya awánaraano áísaa ena súwana 19 Ísu séna nóra éiraana'iyo súwasarai mindárai sésarai Ísu Násáretivakewaintavairai kwésuye. Áánútun-ai siráiwai Áánútu aúranka'a asirayám-báyái kwémaena asirayán-áimbá kwésimasimisata ísaraumne. 20 kentáásí anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé Ísumba tuvuwíyanesa Árómáani-kamaani-kwaasigomba áméwana owé sisasá taaira'á tuvúwówana pukáiyé. 21 kesáá Ísareri-kwaasiya séta kentáásí kawáánári'a éna Árómáani-kamaani-kwaasi usáyaaitaniyeya siráundaya tuvúwówana pukáiyé. moórá-ainkwara'a kwáyáiyé. tuvúwówana pukáimba kaumbo-táwai maisukáiyé. 22 évakar-inimbo simásímén-ainta sáátavaiya kwéune. ívé'a aaváyaavimba ááema utamánkaraapa'a kombá 23 kwenáúma íma kwáyáísasa koawánésa koyauwerésa tésa sésa kwíyómpakendarai tuwánáúnasaraiya sésarai pukáimpinkemba usásinkaiye séye tasewatá 24 kentáávínkémbá évakarawai utamánkaraapa'a koawánaawana minínímbó sentembá mirá éna íma kwáyáísasa awánaawe suyaná 25 Ísu séna sáwí-imayaagwara'a óye. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimarésa siráan-aintavekai íma ááema áraire kwéseye. 26 Áánútu usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkanaaombanivo ságayan-ayampa'a uméniye mirám-biran-aimba Áánútu siráiyé. 27 Áánútun-ai aúváivinkemba kwentávésa siráan-ainkona ááimba simátímakaiye. mináimbá Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara minkákémbá Áánútun-ai sirón-kwaasi agaimarésa siráan-ainkwara'a simátímakaiye.

28 simátimuwasarai kuyan-dáókona egwaa'á kuyaná Ísu kógwéyaaitowasarai 29 mindárai tátoresarai asiramái sésarai sáwíyanka'a enánivo kesérai méniyone suyaná mindáraiye naaúmpa'a uména 30 toómbá náiyanesa kwéuwana toómbá maisoréna Áánútumpa'a súwi séna topámbai timúwasarai 31 awánésarai Ísumba aúyoyana áúyokuwasarai 32 sésarai aampa'ó túyanamo Áánútun-ai aúváivinkemba simásímisanarai sirunkó anón-aamoi kwéiyé sirááiye.

33 mináimbá simásuwesarai usásinesarai koyauwerésarai Yérúsaremu-naopa'a tuyambá Ísuna kwayó-kwáásí sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasiye ó'on-kwaasiye torupamáí máyómba tuwánoyasa 34 miwí sésa árai'a Ísóigo pukáimpinkemba usásinena Sáímoninopa'a paárisana awánériye suwasarái 35 mindárai aampa'ó kuyan-áimbá simátimesarai sésarai toómbá topámbai símísakai Ísóigomba aúyarauye sirááiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mátiyu 28:16-20, Máaka 16:14-18, Yóni 20:19-23

³⁶ mináimbá kwésuyana Ísu paáréna miwítí avumpimbá ména aánoumai máéro súwasa ³⁷ inkaisésa kwaántá sewé sésa táátavai uwaná ³⁸ Ísu séna íma táá'a kaíno. íma kaer-ímáyáá é'a ³⁹ siyáánarumpin-avigwara sísamaivin-avigwara'a awáné'a kentávé'a kwemán-iyé seró. kwaántá-kwaasi amagwára ayáántánkwara'a íma kwáyáivo kembá úwoi kwáyáivo suwáné'a sine'a tátoraaro ⁴⁰ Ísu simásuwena ayáánarumpin-avigwara aísamaivin-avigwara'a agaráátinkowasa ⁴¹ anón-aamoi kwéesa táátavai ésa anón-imayaa kwéuwana kwaántán-iyé sevó séna Ísu naíyántáá'á makáao tísaa ena súwasa ⁴² agaimakón-doyaa'a ámúwana ⁴³ maimái túranka'a naráiyé.

⁴⁴ násuwena simátimena séna kesé úwoi máyaundara'a maará sé'a kentávéna Mósesi agaimaréna siráin-ainkwara Áánútun-aaí sirón-kwaasi agaimaréna siráan-ainkwara monor-ímá agaimaréna siráan-ainkwara'a árai'a paáriniye simátímakaundawe. ⁴⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinkemba kawé'á umái isánááontavena miwítí imáyáa kawé'á umátinkariye. ⁴⁶ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwínímbanivo kaumbo-táwai maisuwéna usásinainasa ⁴⁷ kwená asirayánkwára'á mésa aiva'á Yérúsaremu-naopa'a simátimesa minkákémbá ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mósimatim-besimatin-esa sésa kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye agaimaréna siráiyé. ⁴⁸ awánaan-aimba simátíma'mae'a koró. ⁴⁹ kesivo asiramái séna tíméndawaimba ai'máráanana keinárawate kumbéniye. Yérúsaremu-naopa'a máyaiyana keinárawapimba kumbéna kwíyómpaken-asirayamba tímína'a awánaan-aimba simátíma'mae'a koró Ísu siráiyé.

Áánútu Ísumba airówana iráin-kwasai.

Máaka 16:19-20, aantá-kwaasi 1:9-12

⁵⁰ simásuwena Ísu tí'maéna Yérúsaremuva'a tuwéna Pétáni-naoregwa'a koména ayáándeí káátarena séna Áánútu kawé'á umátinkaiye ⁵¹ kwésimatimuwana Áánútu airówana kwíyómpa'a iyúwasa ⁵² Ísuna imáyáa ésa áwí'a mósá maréna tirunkó anón-aamoi kwéuwasa koyauweréna Yérúsaremu-naopa'a tésa ⁵³ aasiyaasi-táwai anóm-bono'-naumpa'a kwéiyesa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

Árúku kemá súnda-aimba ánásaiye.

Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Yóni Ísun-aii agaimakáiyé. Ísuna kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Yóni kwemá séna Ísun-aaiyavai áraire sígwáé séna maarán-áimbá agaimakáiyé. Áánútuna imáyáama agaráátinkáiwaima marapá'á maránkaraimba kwemá Ísuman-iyé. Yóni séna kwemá Áánútun-aigoman-iyé siráiyé. Ísu Áánútu ááninko sáwí-imayáao tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiman-iyé sénááontavai Ísu kawé'-má'yái ímo awánarom-bayai mairáiyé. évakarawai kwenááiyavai áraire sésa kwená aampa'á kwárówasa évakarawai kamparé sésa simái sáwí'a umánkaraawe. Ísu Áánútunopa'o iyí-áimbá éna áraikona ááimba éna maí'mai'a ónááowaina ááimban-iyé-aintavai áraire sewái Ísu aúnái'a umái maí'mai'a ónááoni'a kwéumatinkaiyé. aúnái'a umái maí'mai'a kwéomba ááimba kwéasaawe. mirán-áimbá Yóni agaimakáiyé.

¹ ááinka'a maramá íma kwáyonka'a Áánútuna imáyáama agaráátinkáiwaima kwenáwí'a Áánútun-aigoman-iyé. Áánútun-aigoma aasiyaasí ména Áánútuwe ména kwemá Áánútuma póna ² ááinka'a Áánútun-aigoma Áánútuwe ména ³ amápa-tantaa'a úmarowana Áánútu imáyáama amúwana amápa-tantaa'a minkánáá paárurain-tantaa'a úmakaiyé.

⁴ Áánútun-aigoma kwaásimo maí'mai'o ónááowaina ááimban-iyé. miráumai kwemá kwaásivimba sáma kamátinkena ⁵ túnín-ayampa'a sáma kaisaná túnín-tantaakoma sámo kain-tántáákómbá íma usáyaaitena uvisínkaiyé. ⁶ moóráwai áwí'a Yóni máyowana Áánútuma ai'maréna ⁷ sámo kain-áimbá maimaé amápa-kwaasiva'a kwinasá mináimbá isésa sésa árai'a Ísu Káráisitima kwaási sáma kamátinkaiwaiman-iyé sígwáé súwana ⁸ Yóni kwemá íma sámo kamátinkaina'a póna sámo kamátinkaindawain-aii maimaéna kuráiyé. ⁹ Áánútun-aigoma amápa-kwaasivimba sáma kamátinkaiwaiman-iyé. Yóni simátímakainka'a Áánútun-aigoma marapá-kwáásívimbá kumpaáruraiyé.

¹⁰ Áánútun-aigoma maramá tarórumakena marapá'á kumbáyowasa marapá-kwáási kwená ááimba íma kawé'á umái awánaraawe. ¹¹ kwenamáápa'a kumbáyowasa kwenamááraa íma paru umánkomanivo ¹² évakarawai paru umánkesa kwentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwaná póna miwíyávéna séna Áánútuna iyámpóiyomban-owe siráiyé. ¹³ kwaási kentí imáyáavinkeni'a umái kwématinkaavo Áánútuna iyámpói íma miráumai Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe. Áánútu kwená imáyáavinkemba umátínkáimba pósa Áánútuna iyámpóiraani'a kwéowe.

¹⁴ Áánútun-aigoma kwaásima aúkena marapá'á ména kentáávimbá máyowata awánaraumne. paru-yántáákwará arupí-yantaakwara'a kwempímbá sáwíva'a kwáyon-kwaasi póna ságayankwara-kwaasi úwata

awánaraumne. avowámá ááninkomba kímborawaimba póna ságayamba amánwana miságáyánkwará'á máyowata awánaraumne.

¹⁵ Yónima kwentávéna amápa-kwaasi simátimena séna kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíniwaima kweinónkáámbá paáruena ména póna kembá usáyaaitaraiye siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne siráíye.

¹⁶ paru-yántáá'á kwempímbá sáwíva'a kwáyáiwaima póna kentáa kawé'a kwéumasinkavata kwiyé. ¹⁷ naaóv'á'á Áánútu Mósesimba ai'maréna séna kesí áamámba simátimiyo séna naaémba Ísu Káráísitimba ai'maréna séna parumó íi-yántáá'á arupí-yantaa'a móruntimiyo siráíye.

¹⁸ naaóv'á'-naovakwara ívékwara'a marará-kwáásí Áánútun-ane'a íma awánaraambanivo kímborawai ááninkoma kwesé ména mimbóráí'a umái ména póna kwéagaraasinkaintaawe.

Yóni nombó pétinkaraiwaina kwaasái.

Mátíyu 3:1-12, Mááka 1:7-9, Áríku 3:15-17

¹⁹ Yérúsaremu-naopakemba Yútaa-kawaa-kwaasi mono'-máyaí-kwáásinté Árívái-andaraken-kwaasiyonte ti'márówasa Yóninopa'a tésa áísaa esa sésa emá nááwa'ono suwaná ²⁰ Yóni íma umémpa'a tuwómbe avora'á séna Áánútumo usásinankaiwaima Káráísitima íma kemá úne súwasa ²¹ emá nááwa'o. Íráiyaa naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakaiwaiya'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa miwí sésa naaóv'á'á Áánútu séna kesáái simátimíniwai Mósesiraan-kwaasi ai'maráanana kumíniye siráimba kwemá ewá'ono suwaná Yóni séna ímaniye súwasa ²² miwí sésa nááwa'ono súnaya simásimenda-aimba si'mákaawaiya kosimátimenaumne suwaná ²³ Yóni simátimena séna Áánútun-aaí simátímakowaima áwí'a Áísáya naaóv'á'á agaimaréna séna kavóná-marava'a moóráwai ména aayamáírakemba séna Ísóigona aambá kwirankánááomba kwená aambá arupí íyana minámpá'á kwíno

siráimba mindá kemá úne Yóni súwasa ²⁴ taáísaa-un-kwaasivinkemba évaka'a amáán-kawaa-kwaasi miwímá ²⁵ Yónimba áísaa esa sésa emó sémo Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úne. íma kemá Íráiyaama úne. Áánútun-aaí simátimíniwaima Mósesiraan-kwaasi íma kemá úne. emó siráandanivo nointavai nombá kwévetinkaano suwaná ²⁶ Yóni séna kemá noné su'mái kwévetinkaunana kentí avumpimbó moóráwaimo máyáimba íma kwéawanaamba póna ²⁷ aano kesínaaemba tindawaima kwemó aaimó síndavimba kemá aaimá sendamá uwóví'a ónaumne. kwená mayáímá kwéuyaundayave'a pó'a kemá uwoi-kwaasi úne Yóni siráíye. ²⁸ Yótáni-nonkona menávápá'á Pétáni-naopa'a Yóni nombá kwévetinkowasa áísaa uwaná Yóni mináímbá siráíye.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²⁹ simásuwena usá aaváyaaraamba Ísumo túmba Yóni awánéna simátimena séna kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipisípi-araa'o tuvúwówanamo púwísasamo Áánútumbo áméntemba kwétin-kwaasi amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai maitiyuwáíndayavena póna puwíníye. mindáyavena Áánútu ai'maráísana kúmimba póna puwíníye. ³⁰ kembá íma masínkaraanka'a kesínaaembo tíniwaima kweinónkáámbá ména kembá kwéusayaaitaiyemo siráunda-aimba minkwáásíyávé'a siráumne. ³¹ Áánútumo usásinankaiwain-aaí isé'a nááwantavesa seéo

siráunda isa'á nombá kwévetinkaunda pósa Ísareri-kwaasi kwembá kawe'á umái awánanaaowe Yóni siráiyé.

³²⁻³⁴ Yóni awánaron-aimba simátimena séna Áánútumo usásinankaiwaintave'a sé'a nááwa'íyo siráunda kwíyómpakemba Áánútun-amankoma mááiraamba úmaena kwenane'á kumbáísa'a awáné'a sááka'a makáunda póna Áánútu si'mákaiwaima séna nombá kwévetinkenana kesimankómá moórá-kwaasigo ane'á kumbaína emá awáné se Áánútun-amankoma tirumpimbá anómbe umátinkaniwaiman-iyé siráin-aimba sááka'a makáundara'a póna mirámó imbá awáné'a simátimé'a sé'a kwemá Áánútu ááninkoman-iyé Yóni siráiyé.

Éndaruwe Pítaae Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

³⁵ simásuwena usá aaváyaaraamba Yóniyé kwená kwayó-kwáásiráiyé mésaya ³⁶ Ísumo kúmba awánésaya uwaná Yóni séna minkwáási Áánútu ai'mákain-kwaasi póna amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye. kentí sáwí-imayaayavesa ísámai sipísipi-araa'o tuvúwówanamo púwíساسamo Áánútumbo áméntemba amápa-kwaasiti sáwí-imayaayavena ísámai puwíníye súwasarai ³⁷ mindárai ísésarai Ísun-ánaaemba kwáróyana ³⁸ Ísu kogwanténa métuwanena séna nóintavaiya'oyo súwasarai miwí tááivinkemba sésarai Araapaiyo náávara kwémaeno kwántámai sésarai anóndakoo náávara kwémaeno suyaná ³⁹ Ísu séna taawánaakaiyo súwasarai kwesé kuyambá mindáúmpá'á komésaya aaváúmá toraétáapa'a marónka'a komáyáawe.

⁴⁰ Yóni siráin-aimba iséna Ísun-ánaaemba kwakón-kwaasi moóráwái áwí'a Éndaru kwemá Sáimoni Pítaa ávákoma póna ⁴¹ aiva'á awaaómá avakáá-umai awánéna séna Áánútumo usásinankaiwaima Mésíyaa máyáísa'a awánaraumne sirái. Mésíyaawe-kwi'a kwántámai Kíríki-kwaasi tááivinkemba Káráísitiye sembá mináwikóná ááimba Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé kwésewe. ⁴² Sáimonimba áí'maena Ísunopa'a tuyaná Ísu awánéna séna Yóni ááninkoma úne. enáwí'a Sáimoniye. moórá-kwi'a Pítaawe simánkaumne Ísu siráiyé. miwí tááivinkemba Pítaawemo sembá anón-ontankowe kwésewe.

Vírípiye Nátáníyoe Ísun-ánaaemba kwakááyan-kwasai.

⁴³ usá aaváyaaraamba Ísu séna Káríri-ayampa'a kónáe séna Vírípimba avakáá-umai áí'maena séna kesínaaemba kwaraaó siráiyé. ⁴⁴ kwemá Pétésáítavakemba Éndarunte Pítaantei naaópaken-kwaasiman-iyé. ⁴⁵ Vírípima Nátáníyomba avakáá-éna séna Mósesiye Áánútun-ai simátimakowaiye Áánútun-ai aúváivimba agaimarésamo siráan-kwaasigonta awánaraumne. kwemá Násáreti-naopakemba Yósépi ááninko áwí'a Ísuman-iyé súwana ⁴⁶ Nátáníyo séna kesáámó súndaya Násáreti-naopakemba íma kawé-kwáásímán-iyé kwésune súwana Vírípi séna taawánaao súwasarai ⁴⁷ kuyambá Ísu Nátáníyomba awánéna séna mendá árai'a Ísarerina'a íma kampar-ímáyáámá kwáyáinda'a kwétiye súwana ⁴⁸ Nátáníyo áísaa ena séna nóintavaiya kesí imáyáama suwánéwa seénó súwana Ísu séna Vírípima íma ááyarainka'a ená naaópa'a víki-taaigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súwana ⁴⁹ Nátáníyo séna anóndakoo emá Áánútu ááninko

e Ísareri-kwaasi kentáásí kawááná'á óne súwana ⁵⁰ Ísu séna víki-taigona ááinka'a máyaana'a kesí imáyáavinkemba awánaraumne súndayavai kentávái se áraire Áánútu ááninko óne kwésene. ená naaópa'a máyaana'a imáyáavinkemba awáraundayavai sénda po mintántáákómbá usáyaaitanin-tantaa'a naaémba awánaniyone. ⁵¹ árai'a simátime'a sé'a kwíyómpa'a sokón-tawaai taaínkaa'a ínsa kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawaisopa'a kwíyómpaken-kwayo' narawa'a iré kunke íya'a tuwánanaaowe Ísu siráíye.

2

Ísu ándá-aran-domba kasúkáin-kwasai.

¹ ayúnkáraamba Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a torupamáí mésa aarái kwétokwaa-esa Ísumba anówama komáyowasa ² Ísunte kwená kwayó-kwáásíyé tááyowasa komáyówana ³ ándá-aran-domba namái ánásowana Ísumba anówama Ísuntavena séna ándá-aran-domba ánásaiye súwana ⁴ Ísu séna kesí mayáíyávái íma simásimiyo. amáparawaimo kesí ááimbo suwánanaaon-kanaama íma tiráíye súwana ⁵ Ísumba anówama mayái máyón-kwaasiyavena séna simátimindantemba oró siráíye. ⁶ Yútaa-kwaasi tiyáánka'a nombá pékon-amaamba sáwíva'a kwáyomba mindáyavai ava'moraéma anó-sawei-anama kwáyowana ⁷ Ísu mayáímó máyón-kwaasiyavena séna misáwéí-ánávímbá nombá atímai ógwitaaro súwasa atímai ógwitamarowana ⁸ Ísu séna évaka'-nomba umaé'a toónká'ó kárákwiraiwaimba mááméro súwasa mirá uwaná ⁹ mindómbá ándá-aran-domba kasuvúwana toónká'ó kárákwirawai néna séna náávaken-dona'iyomo súmba mayáímó máyón-kwaasi Ísun-ai kwéisesa awánaraawe. náávaken-dona'iyó séna aaraimó mayón-kwaasigomba ááyowana túwana séna ¹⁰ amápa-kwaasi aiva'á kawer-ándá-árán-dómbá tíméwasa násúwáawasa úwoi-anda-aran-domba kwétimewe. emá íma mirá óndarakemba naaémba kawer-ándá-árán-dómbá kwésimene siráíye. ¹¹ Káríri-ayampa'a Kéna-naopa'a Ísu mimbáyái-áwáámé'á úmba kwená ságayamba agaráátinkowasa kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye siráawe. ¹² minkákémbá Ísuwe anówawe mináváráwáínondawe kwená kwayó-kwáásíyé miráumai-kwaasi Kápénéamu-naopa'a sáwíyanka'a kumbéraawe.

Ísu anóm-bono'-naumpa'a iráin-kwasai.

Mátíyu 21:12-13, Mááka 11:15-19, Áríku 19:45-46

¹³ naaóvá'ó Áánútu Yútaa-kwaasi tiyótaasa í-tánón-kánáá tóyo ún-kanaama ákise kwéunka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kwéna ¹⁴ anóm-bono'-naumpa'a iyúmba miv'á kwaásiyomba mésa monotávésa purumakambá sipisípima máái-numama kwémeyambaresa mono'-nánkóná óntamba kwémeyanesa máyówana Ísu tuwánéna ¹⁵ ándánankakemba taámhá tarórumaena mindáneí purumakambá sipisípima tusú úmaena mono'-nánkóná óntambo meéyámbáron-kwaasiti taareimá tawísíyuwena ¹⁶ máái-numamo meéyámbáron-kwaasiyavena séna maimaé'a kóro. kesivoná naaúmpa'a íma máákéti maré'a maimaé'a kóro Ísu súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásí awánésa sésa naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Áánútuwo

ená naambá sáwí'a ovó sé'a ávááraumai imáyáa kwéune agaimaréna sirónka'a pósa mináímbá kwená kwayó-kwáásí tááka'a makáawe.

¹⁸ Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuntavesa sésa nóin-awaamera inatá awánéta séta Áánútu asirayámbá ámakaintavenayawa anóm-bono'-naumpa'a mirá kwéoneya sénaumno suwaná ¹⁹ Ísu séna maambónó'-námbá tawísiyuwewa'a kaumbo-táwai umásuwanaumne súwasa ²⁰ sésa maambónó'-námbá ayáátááka'a 46 ira'a mayáímá kwémayaan-damba isamá emá se kaumbo-táwai umásuwanaumne kwésene sumbánivo ²¹ mono'-nántávéna siráimba kwenáúyavena siráíye. ²² naaémba pukáimpinkemba Áánútu Ísumba usásinankainka'a kwená kwayó-kwáásí mináímbá tááka'a makésa sésa Ísu siráin-aimba árair-aimba siráíye sésa Áánútun-ai aúváivinken-aimba árair-aimban-íye siráawe.

²³ naaóvá'ó Áánútumo Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáará'á Yérúsaremuva'a Ísu ó'on-o'om-bayai kawe'-máayáímá mayówasa kwaásiyomba awánésa Ísuntavesa sésa áraire Áánútunopakemba kunkáíye sumbánivo ²⁴ Ísu kwaási tirumbá tuwánéna séna mináímbá kentávésa íma tirunkakémbá kwésevo tivókari'a kembá umásinkanaaowe séna ²⁵ kwaási íma simámun-aimpinkenban-ivo kwemá kwaási tirumbá tuwánarontavena Ísu mináímbá siráíye.

3

Níkótimasima Ísumba áisaa uráin-kwasai.

¹ moórawai áamáan-kawaa-kwaasi Yútaa-kwaasiti kawááná'á áwí'a Níkótimasi ² kwemá moórá-no'waamba Ísunopa'a téna séna anóndakoo Áánútun-ai simásiminyondayavena embá ai'maráísama tamáyaanata awánaraumne. Áánútumo embó asirayámbó ímo ámakainkakai ó'on-o'on-kawe'-mayai íma kanaán-umai mayáásino súwana ³ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a ímo ókwara'o aúnáraan-umai matinkáiyawaimo ésa Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe súwana ⁴ Níkótimasi séna anón-umáguraavo nóraumai aúná'a ónááoo séna tinóisai tirumpimbá íma ó'a komáiyasa matinkánááowe súwana ⁵⁻⁶ Ísu séna árai'a simáme'a sé'a kwaásimo matinkáamba mindá kwaásiman-ovo Áánútun-amankomo umátinkáimba mindá Áánútun-amankogwara'a aúná'a kwéowe. ímo nonkwará Áánútun-amankogwara'o aúnáraani'o umáímo ménaaoni'a umátinkáawai Áánútumo kawááipa'a íma ménaaowe. ⁷ ókwara'a aúnáraan-umai matinkániyemo sún-da-aintavena íma áá'a kaíno. ⁸ maarán-áímbá imáyáa uwó. úndáoma kwená imáyáavinkemba kwénaaisasa ane'á íma kwéawanesa sésa náávakena náávava kwénaaiyo kwésewe. mirámó intembá Áánútun-amankoma miraráán-umai kwaási kwéumatinkaiye súwana ⁹ Níkótimasi séna nóra ena mirá íníyo súwana ¹⁰ Ísu séna Ísareri-kwaasivimba aái kwésimatimendawai óndanivo mináímbá íma isááne. ¹¹ árai'a simáme'a sé'a kesáá awáraunda-yantaa ísaraunda-yantaataveta kwésimatimunda isa'á íma kwéisaawe. ¹² mirá kwéon-tantaa marapá'ó kwéon-tantaatave'o kwésimamunda íma áraire séndanivo kwíyómpa-tantaatave'o simáméndamo e nóra e áraire síníyono. ¹³ íma kwíyómpa'a írésa kunkáavo keyáá kwíyómpakemba kunké'a kumpaárunadawai kwíyómpa-tantaa'a kanaán-umai agaráátinkaumne. ¹⁴ naaóvá'á Mósesi óntandei iraankavayaambá

tarórumai taaira'ó mósá marówasa puwónáesamo un-kwáásí awánésa íma pukáawe. mirámó uráintemba kembá kwaásí úranda'a kumpaáruraundawaimba sínkambai taaira'á mósá maránááomba pósa¹⁵ kesááiyavesamo árairemo síyawaimo ésa aúnái'a umái aasiyaasí maí'mai'a ónááowe Ísu siráiyé.

¹⁶ Áánútu marapá'á máyáan-kwaasiyavena ávááraumai aruntávéna éna póna kwenáánimba kímborawaimba ai'marówana kunkáimba pósa kwenááiyavesamo áraire síyawaima kwaásí máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwená egwaa'á aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ¹⁷ marapá-kwáásí aavimbá maitinkaaó séna Áánútu ááninkomba íma ai'marówana kunkáivo marapá-kwáásí sáwí-imayaavimba máyáawima kuntí'mai kawer-ámpá'á métinkaaó séna Áánútu ááninkomba ai'marówana kunkáiyé. ¹⁸ Áánútu ááninkon-aaiyavesa áraire kwésewai íma aavimbá maitinkánivo ímo árairemo kwésewaima á'a aavimbá maitinkaraiye. Áánútu kímbara-aaninkon-aaiyavesa árairemo ímo kwésetavena á'a aavimbá maitinkaraiye. ¹⁹ sámó kamátinkaiwaima marapá'á kunkáimbanivo kwaásí sáwí'a kwéesa pósa túnín-ayampatavesa imáyáama ésa sámó kamátinkaiwainopa'o ímo tentávéna aavimbá kwémaitinkaiye. ²⁰ sáwí'o kwéowai sámó kamátinkaiwaintavesa íma kwétinkaisasa kesí mayáímá paárivero sésa íma sámó kamátinkaiwainopa'a tagwémaewe. sáwí'o kwéowai mirá kwéovo ²¹ arupímo kwéowai sámó kamátinkaiwainopa'a tamáyáamba pósa Áánútu siráini'o kwéomba kwétuwanaawe.

Ísuna kwaasái Yóni simátímakain-kwasai.

²² minkákémbá Yútiyaa-ayampa'a Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé komésa nombá kwévetinkowana ²³⁻²⁴ minkánáávimbá Yóni íma ándáva'a máankaronka'a Ínóni-ayampa'a Sérími-naokona egwaa'-nónayumpa'a Yóni ména sáwíva'-nomba kwáyopa'a máyowasa kwaásiyomba tóyo uwaná Yóni nombá kwévetinkowasa ²⁵ Yónina kwayó-kwáásiyónté moórá Yútaa-kwaasigoe mésa mono'-nómbó pétinkon-aintavesa kwesimá kwesiman-esa ²⁶ Yónina kwayó-kwáásiyómbá kwenópa'a tasimámesa sésa anóndakoo Yóntáni-nonkona menávápá'á esé méráiwaimba kwenáwí'a mósá makáawaima kwemá nombá kwévetinkaisasa sáwíva-kwaasi kwétoyo owe suwaná ²⁷ Yóni séna Áánútumo tímísasamo ombá mindá miwínéímán-iyé. ²⁸ kemó siráunda Áánútumo usásinankaiwaima íma kemá úmpo si'marówa'a kwená aiva'á tiráumne siráunda-aimba ísaraawe. ²⁹ maarán-áímbá imáyáa oró. aúná-ininkomo awaikónópa'o tisanamá awaikó amááaraanarawa'o aamoimó onten-umái Ísunopa'a tewa'á aamoí kwéune. ³⁰ kwemá anón-kwaasi ímbá póna kwenáwí'a iyínivo kemá kító-kwaasima únda póna kesúwí'a kumíníye Yóni siráiyé.

³¹ kwíyómpakewaima amáparawai usáyaaitaraiye. maankákén-kwáásí marapá-kwáásí pósa marapá'ó kwéon-tantaatavesa kwésevo kwíyómpaken-kwaasi usáyaaitarain-kwaasi póna ³² awánarain-tantaa ísarain-tantaatavena kwésisasa íma kwéisaambanivo ³³ kwenááiyavesa áraire kwésewai sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé sisasá tuwánésa sésa Áánútu árair-ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁴ Áánútu ai'mákaiwaimba kwenamankómbá ámatukaimba póna Áánútun-aa

kwésisasa mináintávésamo árairemo kwésewai sésa Áánútu árair-
ainkona ááimban-iyé kwésewe. ³⁵ Áánútu avowámá éna ááninkomba
arumbá aména séna amápa-tantaa'a kawááumai taviyiyó siráiyé.
³⁶ ááninkon-aaiyavesamo árairemo sésamo kwesé aráápamai maíyawai
aúnái'a umái maí'mai'a ónááovo kwenááimo ímo ísámaimo kawé'ó
kwéiyawai íma aúnái'a umái méwana Áánútumo áwáá'o tíyimba miwísé
aasiyaasi kwaíkwai'a isasá kwémaewe.

4

Sámériyaavaken-ininkona kwaasái.

¹⁻³ Yóni nombó pétinkarain-kwaasi Ísumo pétinkaraimba kóyaaitamai-
kwaasi pétinkaraiye. ánivo Ísuma íma pétinkaraivo kwená kwayó-kwáási
pétinkaraawe. Yónimo kwévetinkain-kwaasi Ísumo kwévetinkaimba
kóyaaitamai-kwaasi kwévetinkain-aimba áamáán-kawaa-kwaasimo ísón-
aimba Ísu íséna Yútiyaa-ayampa'a tuwéna moórágwara'a Káriri-
ayampa'a kónáe séna ⁴ Sámériyaa-ampa'a kónaumne séna ⁵ kúmba
Sámériyaa-ayampa'a Sáikaa-naopa'a naaóvá'ó Yákópomo ááninko
Yósépiombo ámakom-barama egwaa'á kwáyon-daopa'a kúmba ⁶ Yákópo
nombá uwíníyena u'makóm-bai'a kwáyowana aampa'á kwéguwana
Ísumba ávón-kówana mimbáiká'á kwáyá'wái komáyowasa ⁷⁻⁸ kwená
kwayó-kwáási toómbá meéyán-onae sésa naaópa'a kuwaná Sámériyaa-
ininko nombá uwíníyena túwana Ísu séna nombá usimiyó súwana
⁹ minínínkó séna emá Yútaa-kwaasi ómpo kemá Sámériyaa-inimba
úmpo íma nombá usimiyó siyó siráiyé. Yútaa-kwaasiye Sámériyaa-
kwaasiye íma moórá-anavinkemba kwénaantavena íma nombá usimiyó
siyó súwana ¹⁰ Ísu séna Áánútumo kanaán-umaimo aminín-tantaa'a
íma awánaraane. nombá usimiyómó súnda-kwaasigona ááimba
íma suwánáánda-kwaasi úne. kesí ááimba suwánáándawairaankasi
kwántámai se aasiyaasi maí'mai'a ónááon-domba simiyó séna'a amúsino
súwana ¹¹ minínínkó séna maandómbá avéúmpá'ó kunkwáyáimba náán-
anavina maí'mai'o ónááon-domba uwíníyono. ¹² kentáá síkwá'náoma
Yákópoma maandóm-bái'á u'maréna kwená sipisípiye kwená
akúnté tímakaimba pósa maandómbá kwénaawe. kemó súnda emá
timíníyonda-nonkoma Yákópo tímakain-donkomba íma usáyaaitaniye
kwésune súwana ¹³ Ísu séna maandómbó kwénaiyawaimo éna ókwara'a
nontávéna tinkánivo ¹⁴ kemó tíménda-nombo náiyawaimo éna íma
ókwara'a nontávéna tinkáníye. kemó tíménda-nombo náiyawaimo
éna tirumpimbá nonayumpinkémbó usausa intenkáámbá ínasa pósa
aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe súwana ¹⁵ minínínkó séna emó sénd-
nomba simína'a naananá nontávéna íma sinkáina'a íma maampinkémbá
tauwónaumne súwana ¹⁶ Ísu séna enawaikómbá koááyamai áí'mae tiyó
súwana ¹⁷ séna kesuwairíyaaimba úne súwana Ísu séna emá árai'a
séndamanivo ¹⁸ éva'aasei-kwamba mairé miwísé maémaenda isamá
ív'e'ó minkwáásigó emó máyaanda íma enawai'á isamá po árair-aimba
simásimene súwana ¹⁹ minínínkó séna kemó imáyáamo únda Áánútun-
aai simátimendana'a óne. ²⁰ Sámériyaa-kwaasi kentáá síkwá'náma
sésa maanómáká'á Áánútuna imáyáa mósá máráaro siráawa'a
keinárawa'a Yútaa-kwaasi sé'a Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna imáyáa

mósá máraaro sewé súwana ²¹ Ísu séna kemó sendamá áraire siyó. moórá-kanaamo tinimba maanómákákwará Yérúsaremu-naopakwarare su'mainivo amápa'-mapakwara'a kesivoná imáyáa mósá maránááowe. ²² keinárawa'a Sámériyaa-kwaasi kwená imáyáa máraambanivo kwená ááimba íma awánare'a owe. Yútaa-kwaasiya kwená imáyáa mósá maréta kwená ááinta awánaraumne. Áánútu séna moóráwai sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae síníwai Yútaa-kwaasivinkemba paáriniye siráiyé. ²³ kesivo séna kesí imáyáama mósá maráiyamba íma tóikakemba é'a árai'a tirunkakémbá kesí imáyáa mósá máraaro siráimba miráumai moórá-kanaama kwétisasamo árai'o kesivoná imáyáamo mósá kwémaraiyawaima tirunkakémbá arupí umái kesivoná imáyáama mósá maránááowe. ²⁴ Áánútumba áuma íma kwáyáísana amankómá máyáísasa pósa íma túrandei ane'á kwéawanaavo miraráán-umai Áánútuna imáyáamo mósá máraambo ombá kwenamankó túwa'naa isasá tirunkakémbá kwená imáyáa mósá máraaro súwana ²⁵ minínínkó séna Áánútumo usásinankaiwaima Káraísitiye sewáí kumíníye. kumíndara'a amápa-tantaatavena simátiminiye sewa'á ísaraumne súwana ²⁶ Ísu séna mináímbó séndawaima maandá kemá úne Ísu siráiyé.

²⁷ Ísu mináímbá súwasa kwená kwayó-kwáásí koyauwerésa Ísumo Sámériyaa-ininkontavena súmba Yútaa-kwaasiti namuro-ínínkóntávéná kwésuwana póna táá'a kówasa tirumpin-ímáyáámá ésa minínínkóntávéná nóintavaiya kwéankaisana iyó-imayaa ésa Ísuntavesa nóra séna minínínkóe kwésiyo-imayaa ésa íma taáísaa uwaná ²⁸ minínínkómá kwená sawei-ánámá tuwéna naaópa'a kwéna simátimena séna ²⁹ amápa'a uráunda-yantaa'a paárurain-kwaasi máyáiyé. Áánútumo usásinankaiwaiya'iyá taawánaaro súwasa ³⁰ naaópa'a tuwésa Ísunopa'a tumbá ³¹ Ísuna kwayó-kwáásí Ísuntavesa sésa anóndakoo toómbá naaó amataáará'á suwaná ³² Ísu séna kemá íma awánaan-tomba makáumne súwasa ³³ kwená kwayó-kwáásí keáímbá sésa nááwa toómbá maimaéna máámakaiyo suwaná ³⁴ Ísu séna toóntávénamo tááimo kwétínkaintemba si'mákaiwain-ai isé'a kwená mayáímá maimaé'a kwégwe'a ánásanaundayavai kwésinkaiye. ³⁵ kígauva'a kwáyáin-tontave'a éiyain-kwiyomba ánásainana ávuma káínata áká'mai torupánaumne kwésevo kemá sé'a awánaaaro. ívé'a maankánaámá toómbó ávumo kaintembá miraráán-umai kwaásiyomba tí'mai Áánútunopa'a kwiyonááowe. ³⁶⁻³⁷ kwaásiyombo tí'mai Áánútunopa'a kwitinkáíyan-kwaasimo ésa miwí kawé'-mékámbá mayáiyasa Áánútunopa'a tíyan-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe kwésune. évakarawai kígau úmaraiyasa ó'owima akaránááowe kwésewe. miráumai kígau iyawaigwara akaráiyawaigwara'o ésarai aamoí ónááowe. ³⁸ ó'owima kígau úmakaamba isa'á kemá tí'maráúna'a ó'owiti mayáívínkén-tómbá kwéakaraawe Ísu kwántámai-aimba simátimakaiye.

³⁹ ánivo minínínkó séna amápa'a uráunda-yantaa'a paáruraiye siráin-aimba isésa pósa Sámériyaa-kwaasi mindáópaken-kwaasi Ísuntavesa sésa árai'a Áánútumo usásinankaiwaiman-iyé sésa ⁴⁰ Ísunopa'a tésa sésa kentáásí naaópa'a tamaiyó suwaná Ísu kae-táwai koména

41 aái simátimuwasa isésa sáwíva-kwaasigwara'a sésa árai'a sáwí'o umáimo máyaundavinkenta kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé sésa
42 minínínkómbá simámesa sésa íma enááiyé su'maiyavetaanivo kwenáái isaraundayaveta séta marapá-kwáásí sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mésinkaniwaiman-iyé siráawe.

Ísu moórá-iyampoi asóvamankarain-kwasai.

43 Ísu kae'-nó'wáámbá kwaéna mindáópa'a tuwéna Káríri-ayampa'a kónáe séna kwéna 44 séna Áánútun-aai simátímíwain-awí'a kwe-namááraa íma mósá máráavo á'on-daopaken-kwaasi kwenáwí'a mósá máráawe súwasa 45 miráumai Káríri-ayampa'a kúwasa mináyámpákén-kwáásí aamoí umánkaraawe. ááéma tíyótaasa í-tánón-kánáará'á miwí Yérúsaremu-naopa'a komésa Ísuna mayáímó mairáimba awánaraamba pósa aamoí umánkaraawe.

46 aamoí umánkówana Ísu Káríri-ayampa'a kwénaaena Kéna-naopa'a non-úranko ándá-aran-dombo kasúkáin-daopa'a kúmba kámááni-kwaasi Kápénéamu-naopaken-kwaasigo ááninkomba áí'a kwéuwana 47 Ísu Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a tiráin-aimba iséna Ísunopa'a téna séna kesááninko puwíndayavena kwéisa'a úmpo kesí naaópa'a kuré koasóvamankaniyono súwana 48 Ísu séna ímo ó'om-bayai-awaame'o awáné'o é'a íma kesááiyave'a áraire sénááowe súwana 49 anóndakoo kesáánimba puwíndayavena kwéimba avekáán-umai tiyó súwana 50 Ísu séna enáánimba asóvagwivo kwaaó súwana Ísun-aaiyavena áraire séna kúmba 51 aampa'á kúmba kwená mayái-kwáásí tésa sésa enáánimba áí'a éránkariye suwaná 52 tísaa ena séna kesáánimba nósatawaiya áí'a éránkariye súwasa sésa tindauma kwáyá'wái kokotámba éránkariye suwaná 53 avowámá imáyáa éna séna mitáwai enáánimba asóvagwiemo siráimba árai'a siráiyé súmba pósa kwená akúmpákén-kwáásí amápa'a Ísun-aaiyavesa áraire siráawe. 54 Yútiyaa-ayampakemba Káríri-ayampa'a komáyomba moóráma kawe'-máayái-áwáámé'á uréna minká'á miníyámpóígómbá asóvamankowasa kwená akúmbá áraire siráawe.

5

nonkwaaúmpá'á Ísu moóráwaimba asóvamankarain-kwasai.

1 aáno Yútaa-kwaasi monotávésa tanómba kaumakónka'a Ísu Yérúsaremu-naopa'a kurái. 2 Yérúsaremu-naokona óntan-kuriva'a ontamá kwáyomba áwí'a sipispigona ontamá miwáná egwaa'á nonkwaaúmbá áwí'a Pétéséta-nonkwaaumba kwáyowana 3 mindónkón-awampa'a kwááyu-namba éva'aasei-namba kwáyowasa mindáúmpátá tí'a ún-kwaasiyomba évaka'a tógavitan-kwaasiyonte tíyayaamba kararón-kwaasiyonte mésa [nonkómó píví'namaemo kúmba amu'marésa máyówana 4 moórá-mora-tawai kwíyómpakewaima nonpímbá kumúwana nonkómá píví'namae kúwana aiva'á nonpímbá kumúwaimba áí'a éránkariye.] 5 tí'o ún-kwaasiyompimba moóráwai ména ayáátááka'a 38 ira'a áí'a kwéun-kwaasi máyowana 6 Ísu awánéna ayáátááka'a áí'a kwéiyé-imayaama éna áisaa ena séna embá asóvaiyavai kwéankaiyo súwana 7 séna nonkómá píví'namae kwíndara'a sí'maimo nonpímbó sinkáníwaima íma máyáiyé. kemá kumónáe'a úndanivo

moórawai kembá kumáyaaaitena nompímbá aiva'á kúmísana kesí'a úwai kwáyáye súwana ⁸ Ísu séna usásinaao. ená tuvai'á maimaé kwaaó súwana ⁹ avekáán-umai áí'a érankowana kwená tuvai'á maimaéna kuráye.

Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a mirá úwasa ¹⁰ Yútaa-kawaa-kwaasi asóvamankon-kwaasiyavesa sésa ívé'a agándaan-kanaama po ená tuvai'á maimaé kwégonda aambá áumbakaawe suwaná ¹¹ séna asóvamasinkaraiwaima séna ená tuvai'á maimaé kwaaó siráye súwasa ¹² miwí áísaa esa sésa ená tuvai'á maimaé kwaaómó siráiwai nááwa'iyó suwaná ¹³ sáwíva-kwaasivimba Ísuma áúyokuwana póna asóvamankarowai séna áwí'a íma isáúnda-kwaasiman-iyé siráye.

¹⁴ simásuwena aáno anóm-bono'-naumpa'a iyúmba Ísuma avakáá-umai awánéna séna áí'a éránkáimba po sáwíyamba sínkáivo se sáwí-imayaa ivátuwaao súwana ¹⁵ iséna Yútaa-kawaa-kwaasi kosimátimena séna asóvamasinkaraiwaima Ísuman-iyé súwasa ¹⁶ Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Ísuma asóvamankarontavesa Yútaa-kawaa-kwaasi Ísuma sáwí'a umánkámae iyúwana ¹⁷ Ísu séna kesivo aasiyaasi-táwai mayáímá kwémayaimba pó'a miraráán-umai mayáímá mayánaumne súwasa ¹⁸ agándon-kanaara'a asóvamankarontavaigwara Áánútuma kesivomán-iyé siróntavaigwara'a pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe síma sima'a umbá Áánútuma kesivomán-iyé sirónten-umai Áánútuwe kesé mimbórái'a umái máyauye siráimba pósa Yútaa-kawaa-kwaasi sésa tuvuwónáe siráawe.

avowáná kwaasái Ísu siráin-kwasai.

¹⁹ suwaná Ísu simátimena séna árai'a simátimé'a sé'a ááninkoma pó'a íma kesí imáyáavinkemba únda kesivomó imbá awáné'a mirá kwéune. kesivomó intembá ááninko kwéune. ²⁰ kesivo ááninkomba arumbá siména amápa-tantaa'o kwéimba kwéagaraasinkaiye. usáyaaítanim-bayai agaráásinkaina'a mimbáyái máyáana'a táátavai ónááowe. ²¹ kesivomá pukáampinkembo usásintinkaintemba ááninko kesí imáyáavinkemba usásintinkanáe'a kwéune. ²² kesivo séna íma aavimbá maitinkánaumpo aavimbó maitinkánim-bayai kesááninkomba ámakaumne siráye. ²³ aavimbó maitinkáanda-mayai símakaimba pósa kesivo áwí'o mósá maráantemba ááninko súwí'a mósá maránááowe. kesúwí'o ímo mósá maráiyawaimo ésa kesivomá sí'mákaiwai áwí'a íma mósá maránááowe.

²⁴ árai'a simátimé'a sé'a kesááimo isésamo árai'a ai'mákaiwaima Áánútuma iyémó kwésiyawaima á'a ááimba ásámai aúnaí'a umái maí'mai'a kwéowe. kwaási máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a kwaémáyaimba Áánútuna egwaa'á tamáyáamba pó'a íma aavimbá maitinkánaumne. ²⁵ árai'a simátimé'a sé'a moóra-kanaa kwétinasa pukáiyán-kwaasi Áánútu ááninko-saai isánááowe. isáiyawaima usásinesa maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kesivomá kwaási máyáawaina ááimban-iyé. asirayámbá siména séna mirámó úndantemba kwaási máyáawaina ááimba óne siráye. ²⁷ kemá kwíyómpakemba kwaási úranda'a kumpaáruraundawai únana póna kesivo kentávéna séna aavimbó maitinkáníyonda-mayai amúne siráye. ²⁸ mináíntávéna íma táá'a kaíno. moóra-kanaamo tínimba utamátínkaren-kwaasi amápa'a kesáái isésa ²⁹ utamátínkarepakemba usásinanaowe. kawé'ó uréwaimo usásinesa aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe. sáwí'o uréwaimo

usásinaiya'a aavimbá maitinkánaumne. mináintávéna íma táá'a kaíno Ísu siráíye.

Ísumba kwená ááin-kwasai.

³⁰ Ísu simásuvena séna íma kesí imáyáavinkemba úndanivo si'mákaiwaima simásímakaintemba mirá kwéune. íma kesí imáyáavinkemba úndayave'a arupí umái aavimbá maitinkánaumne. kesivo simásímakainten-umai aavimbá maitinkánaumne. ³¹ keyáámo kesáváimó súndarakai kamparé sesinó. ³² moóráwaigwara'o kentávénamo kwésimba árai'a kwésiye. ³³ keinárawa'a évakarawai ti'márówasa Yóni nombá pétinkaiwaimba koáísaa uwaná Yóni kentávéna séna árai-kwaasiman-iyé. kosimátíméro siráíye. ³⁴ kesí ááimbo sénááontavai íma anón-imayaa úndanivo Yóni kentávái siráin-aintavai áraire síya'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanae-imayaa kwé'e'a mináimbá kwésimatimune. ³⁵ oómbó aampa'ó kúra'mae konten-umái Yóni kentí aampa'ó kúratinkowa'a sáwíyanka'a aamoí uráawe. ³⁶ moórá-yantaakoma Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. kesivomó simásímakaim-bayaima kwémayaunana mimbáyáígómá kesí ááimba kwévaariye. kesivomó siménamo si'mákaim-bayai kwémayaunasa kesí ááimba kwéawanaawe. mintántáákómá Yónima kentávéna siráin-ainkomba usáyaaitaraiye. ³⁷ kesivo si'mákaiwaima kwegwárá'a kentávéna simbánivo kwenáái isámai íma kawé'á é'a kwenané'á íma awánaraawe, ³⁸ si'marówa'o kunkáundayave'a íma áraire kwésemba póna Áánútun-aai íma tirumpimbá kwáyáíye. ³⁹ keinárawa'a sé'a aúnái'a umái mai'mai'a ónaumne sé'a Áánútun-aai aúváiimba awána-awana kwéowe. mináúváiimbá kesí ááimba agaimárówa'anivo íma kawé'á umái isaraawe. ⁴⁰ kawé'ó umáimo isé'o kesópa'o tékaankasi aúnái'a umái mai'mai'a osino.

⁴¹ kwaási kesúwí'a anómba umásinkanaaowe-imayaa íma kwéune. ⁴² Áánútumbo ímo tirumbó áménka'a kwétuwanaumne. ⁴³ kesivomá simásímakaintave'a kunkáundanivo íma kawé'á umásinkaraawe. ánivo moóráwaímbo kesivomó ímo sinámakaindawaimo tina'o é'a kawé'á umánkanaaowe. ⁴⁴ keinárawa'a sé'a kwaási kentáá súwí'a anómba umásinkanaaowe sé'a pó'a kesáái íma áraire kwésewe. Áánútuma kentáá súwí'a anómba umásinkaniye sékaankasi kentávé'a áraire sesinó. ⁴⁵ kesivo aúranka'a íma aavimbá maitinkánaunda póna Mósesi naaóvá'á amáán-aimba agaimakáiwai aavimbá maitinkániye. Mósesi kwésuwa'naa iyémó sewáimó éna kwemá aavimbá maitinkániye. ⁴⁶ Mósesi kesáái agaimarómba pó'a Mósesin-aaiyave'o árairemo kwésekaai kesáaiyave'a áraire sesinó. ⁴⁷ Mósesimo agaimakáin-aintave'a íma áraire kwésemba pó'a kesáaiyave'a íma áraire kwésewe Ísu siráíye.

6

Ísu sáwíva-kwaasi toómbá tímakain-kwasai.

Mátíyu 14:13-21, Mááka 6:30-44, Árúku 9:10-17

¹⁻⁴ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tíniye kwéuwana Káíriri-kwaaunkona menávápá'á Ísuma nompí-sípívimbá kwéna minkwáúnkóná moórá-awi'a Táipíriyasi

nompá'á kúmba tí'o ún-kwaasiyomba asóvamatinkarowasa awánaresa pósa kwenánaaemba kwárówasa Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé nompí-sípívinkémbá marapá'á ásávesa omápa'a umáyówasa ⁵⁻⁶ sáwíva-kwaasi Ísunopa'a kwéiyuwana tuwánéna imáyáama éna séna naaemba mirá ónaumpo aiva'á Vírípimba áísaa umai isánáe séna áísaa ena séna náávakena toómbá meéyámba'maiya tíménara nánááoo súwana ⁷ Vírípima séna sáwívar-ontankaken-tomba 200 kinaaraken-tomba meéyámba'maiya tímúnasaya naasinó súwana ⁸ moórá-kwayo-kwaasi Sáimoni Pítaa áváko áwí'a Éndaru ⁹ kwemá séna moórá-iyampoigo éva'aasei-tonkwara kae'-nóyáákwará'á makáimbanivo sáwíva-kwaasi máyáawe súwana ¹⁰ Ísu kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mara'á máéro simátíméro súwasa simátímúwasa mara'á máúmba minkwáásívinkémbá sáwíva-kwaaima 5,000 kwaaima máyówana ¹¹ Ísu mintómbá maisokéna Áánútuntavena súwi simásuwena toómbá topán-topan-umai kwená kwayó-kwáásír'á tímúwasa miwímá tímúwana toómbó nontenkáán-umai noyáá'a miráumai nowaná tímú'a vówasa miwítí imáyáaomo úni'a uwaná ¹² kwená kwayó-kwáásíyávéna séna mintón-ayai íma úwoiva'a tuwé'a máyáaro súwasa ¹³ éva'aasei-tompinkemba nésamo túwón-ayaiwinkemba sísamaivakemba kae'á kumbaimái-unampimba áítumai ógwitowasa ¹⁴ Ísumo úmba awánésa sésa Áánútun-aii simátímíwaima íya awánáúnda-awaame'a isatá awánáúmne sésa kwéamu'maraundawaiman-iye sésa ¹⁵ kentáásí kawááita ínáyemo sumbá Ísu miwí tirumpimbó sun-áímbá iséna íma mirá ónaunasa sewé séna tiyuwéna omápa'a iráiyé.

Ísuma non-avóvomayaapa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 14:22-23, Máaka 6:45-52

¹⁶ Ísu omápa'a umáyowasa enónka'a kwená kwayó-kwáásí nonkwaúnkón-awampa'a kumésa ¹⁷ Kápénéamuva'a kónáe sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kuwaná Ísuma íma usauwerówana no'wáámba aúkúwana ¹⁸ anón-undaoma kwétena nonkómá tuvántááva kwéuwasa ¹⁹ tamayó'nei nombá tuwíntámaesa ayáátáaka'a kuwaná Ísu non-avóvomayaapa'a kwénaaena nompí-sípígóná egwaa'á túwasa awánésa táátavesa kwéuwana ²⁰ Ísu séna kemá úmpo táá'a kaivó aáno máéro súwasa ²¹ aamoí ésa sésa nompí-sípívimbá usámaaisaao suwaná avekáán-úwana nompí-sípígó non-awámpá'á kúpa'a kuráiyé.

Ísumba avakáá uráan-kwasai.

²² aaváyaavimba menávápá'á komáyón-kwaasi sésa tindauma kimbora-nompi-sipima kwáyáísana Ísuma íma mimpímbá kwisasá kwená kwayó-kwáásí miwíyé su'mai kuráavo Ísuma náávava máyáiyó siráawe. ²³ évaka-kwaasi nompí-sípívimbá Táípiriyasivakemba kwétoyo-esa tindaauraamba Ísu Áánútuntavena súwi súwasa kwaasiyomba toómbá néiron-ayampa'a tésa ²⁴ Ísuwe kwená kwayó-kwáásíyé íma máyóntavesa tivakáá ónáe sésa mindómpí-sípívimbá usámaaisesa Kápénéamuva'a kuráawe.

Ísu mai'mai'a ónááon-tomba úne siráin-kwasai.

25 Kápénéamu-ayampa'a kumbá Ísumba awánésa sésa kesí anóndakoo nósa-tawaj maavá'á tiráano suwaná 26 Ísu séné maisáaro íma kawer-áwáámé'á agaráátinkaraundayave'a kwésivakaa-ovo toómbó naráantave'a kwésivakaa-owe. 27 toómbó ímo kwaikwai'o inda-tontave'o é'a íma mayáímá maé'a kwaási maí'mai'o ónááon-tontave'o é'a mayáímá máyáaro. mintómbó timénaunda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai mintómbá timénaumne. Áánútu kesivomá kentávéna séné aamoí kwéumankaumne. kesí mayáímá mayaaó simbá pó'a mintómbá timénaumne súwasa 28 áisaa esa sésa nóraumaiya Áánútuna mayáímá mayánaumno suwaná 29 Ísu séné kentávé'o sé'o árai'a Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwai iyémó sembá mindá Áánútuna mayáímá maé'a sewé súwasa 30 nóra awaamera'i. ímo awánáúnda-awaame'o inatáámó éta awánétaamo éta séta árai'a Áánútuma embá ai'máráísama kunkáandawaima óne. nóim-bayai-awaamera ínnyono sésa 31 kentáá síkwá'náma kavóná-marava'a mésa kwíyómpaken-tomba áwí'a máána-tomba némáembanivo emó uráandawaimo éna íma mindá usáyaitaraiye. naaóv'á Áánútun-ai aúváiimba agaimaréna séné kwíyómpaken-tomba tímúwasa naráawe agaimaréna siráiyé suwaná 32 Ísu séné maisáaro Mósesimo tímakon-tomba íma kwíyómpaken-tomban-iyé. kesivomá kwíyómpaken-tomba kawé-tómbá kwétimiye. 33 kwíyómpakembo marap'ó kunkáiwaima kwemá Áánútuma kwétimin-tomban-iyé. kwentávé'a pó'a maí'mai'a ónááowe súwasa 34 sésa sénda-tomba aasiyaasi-tawai simiyó suwaná 35 Ísu séné kemá maí'mai'a ónááon-tomba úne. kesópa'a kwétiyawai íma tááima kwétinkaiye. kenká'á aráápamai kwémaiyawai íma nontávéna kwétinkaiye. 36 á'a simátimé'a sé'a kesí mayái-áwáámé'á awánaambanivo kesááyave'a íma áraire sésa kenká'á íma aráápamai kwémaewe. 37 ányo kesivomó kwésimin-kwaasimo é'a kesópa'a ténááowe. kesópa'o tiyan-kwaasiyave'o é'a íma kóro sénéaumne. 38 kesí imáyáa kwaránaundayave'a kwíyómpakemba íma kumbáyaumpo si'mákaiwaima imáyáa kwaránaundayave'a kumbáyaumne. 39 si'mákaiwaima simásiména séné amúnda-kwaasi sáwí-amba kwaráavo se kawááuwó. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkaano. 40 kesivomá simásiména séné kesááninkoo embá awánésa sésa Áánútu ááninkoman-iyé síyawaima aúná'i'a umái maí'mai'a ónááowe siráiyé. naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne Ísu siráiyé.

41 kemá kwíyómpaken-tomba úne Ísu súntavesa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise kwéesa 42 sésa kwemá Ísuma Yósépi ááninkoman-iyé. anóvowi átaamo tuwánáúndayaanyo nóra sénéwa kwíyómpakemba kunkáumne kwésiyo suwaná 43 Ísu simátiména séné íma mirá iséise oró séné 44 kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivo kembá si'mákaiwaima tááyaina'a kesópa'a tíya'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. 45 mindáyavai naaóv'á Áánútun-ai simátimakowai agaimaréna sésa Áánútu amápa-kwaasi simái agaráátinkaniye siráawe. kesivon-áái ísámai kawé'á iyawai kesópa'a ténááowe. 46 kesivombá íma awánaraavo kemá Áánútunopakemba kunkáundawai keyááma kesivombá awánaraumpo

kesivon-áái ísámai kawé'á iyawai kesópa'a ténááowe. ⁴⁷ árai'a simátimé'a sé'a kesááiyavesa áraire sésa kenká'á aráápamai kwémaewai aúnái'a umái maí'maí'a kwéomba ááimba kwéasaawe. ⁴⁸ kemá maí'maí'a ónááon-tomba úne. ⁴⁹ kentíkwá'náma kavóná-marava'a mésa máána-tomba neémesa úwoi putaráawe. ⁵⁰ ánivo kwíyómpaken-tomba mirán-tómbá náiyawaima úwoi maí'maí'a ónááowe. ⁵¹ kemá kwíyómpaken-tomba maí'maí'a ónááon-tomba úne. mintómbó nésamo ésa maí'maí'a ónááowe. kesúma tímúna'a naantávé'a pó'a maí'maí'a ónááowe Ísu siráiyé.

⁵² Ísu súwasa Yútaa-anon-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa iséise ésa sésa nóra éna mindá'á kwenáuma siminata nanaumno suwaná ⁵³ Ísu simátiména séna árai'a sune. kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawai pó'a kesúmo ímo né'o kesí naaemó ímo né'o é'a íma maí'maí'a ónááowe. ⁵⁴ ánivo kesúma kesí naaemá naawái aúnái'a umái maí'maí'a kwéomba ááimba kwéasaamba pó'a naaén-kanaama puwíyampinkemba usásintinkanaumne. ⁵⁵ kesúma kawé-tómbán-iyé. kesí naaemá kawé'-nómbán-iyé. ⁵⁶ kesúma kesí naaemá naawái kesé tarúmai máyáawa'a kemá miwísé tarúmai máyaumne. ⁵⁷ kesivo sí'mákaiwaima maí'maí'a kwéintave'a kemá maí'maí'a kwéune. kemá maí'maí'a kwéundayave'a pó'a kesúma naawái maí'maí'a ónááowe. ⁵⁸ kentíkwá'náma toómbá neémesa úwoi putaráawe. kemá súnda-tomba kwíyómpaken-tomba íma mirán-tómbán-iyé. kemó súnda-tomba mintómbá naawái aasiyaasi maí'maí'a ónááowe Ísu séna ⁵⁹ Kápénéamu-naopa'a mono'-náúmpá'á mináímbá simátímakaiye.

⁶⁰⁻⁶¹ Ísu simásuwowasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi tirunkó sáwí'a kwéuwasa ísámai iséise ésa sésa kwemó sin-áínkómá íya sinkáin-aimba póna umbái kwétaiye suwaná Ísu arumpin-ímáyáámá éna simátiména séna mináíntávé'a kayókáawe. ⁶² kemó kwíyómpakembo kwaási úranda'o kumpaáruraundawaimo kuntauweré'o iyóna'o suwáné'o é'a nóra imáyáawa ónááoo. ⁶³ kwaásiti asirayánkó íma túwa'naa ivo Áánútun-amanko aúnái'a umái maí'maí'a kwéumatinkaiwaiman-iyé. mirámó intembá kemó súnda-aimba aúnái'a umái maí'maí'a ónááon-aimba imbánivo ⁶⁴ évakarawaima kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu súmba Ísuma kampa'á siyé mó sun-áímbá kwená kuntaru'ó íníwainkware'a naaóvá'á ísaronka'a póna évakarawai kentávé'a sé'a kampa'á siyé kwésewe Ísu simásuwena ⁶⁵ séna mindáyave'a á'a simátimé'a sé'a kesópa'a íma úwoima ténááovo kesivomó tááyaina'a ténááowe siráiyé.

⁶⁶ Ísu súwasa kwenánaaemba kwakón-kwaasi évakarawai Ísumba ivá'á auwésa kwesé íma kwénaauwana ⁶⁷ Ísu kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasiyavena séna kegwárará ivá'á kwésiyuwaa séna tísaa úwana ⁶⁸ Sáímoni Pítaa séna anóndakoo nááwa ewa kónaunawa seénó. emá aúnái'a umái maí'maí'a ónaumne-aimba kwésene. ⁶⁹ ívé'a entávéta séta árai'a séne. Áánútunopakemba kawé'ná'á óneya kwésune súwana ⁷⁰ Ísu simátiména séna kemá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasima ítátinkaundanivo keinárawapinkemba moórá sáwína'a paáriníye súmba ⁷¹ Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásintavena séna Yútási kwemá kwená kwayó-kwáási sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Ísuna kuntaru'á mayáníwaiman-iyé. kwentávéna mináímbá siráiyé.

7

Ísu áúnava'maati kwaasái.

¹ minkákémbá Yútiyaa-ayampaken-kwaasi Ísumba tuvuwónáe kwésuntavena Ísuma Yútiyaa-ayampa'a íma kwénaaena Káríri-ayampa'a kwénaauwana ² Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaama sáwiyanka'a túwasa ³ Ísu áúnava'maa'a aká'áámba simánkesa sésa maanáypá'á tuwéma Yútiyaa-ayampa'a kwaasi torupanááopa'a ená mayáímá komáénasa pósa ená kwaasi ená kawe'máyái awánanaaowe. ⁴ amápa-kwaasi suwánanaaowe síyawaima íma aúpá'á mayáímá mayánááomba po amápa-kwaasi túranka'a mayái komayaaó sésa ⁵ Ísun-áúnava'maa'a kwentávésa íma imáyáa ésa sésa Áánútunopakemba kunkáiye sésa mináímbá simámúwana ⁶ Ísu simátimena séna amáparawai kesí ááimba suwánanao-kanaama íma tiráivo kemá úwoi kwiyasa tuwánésa ⁷ marapá-kwáásí kembá íma áwáá'a tíkaavo miwíyáv'é'a sé'a kentí mayáímá sáwí'a kwéowe súndayavesa kembá áwáá'a sikaawe. ⁸ tanómbó opa'á koró. amáparawai kesí ááimba suwánanao-kanaama íma tisa'á ívé'a íma tanómbó opa'á kúmbo kemá koró séna ⁹ Káríri-ayampa'a méraiye.

Ísu Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹⁰ Ísu máyomba áúnava'maa'a tanómbó upa'á kuwaná naaémba kwemá aúpá'á kúwasa ¹¹ Yútaa-anon-kwaasi Ísumba kwéavakaa-esa sésa náávára máyáiyó sésa tísaa uwasá ¹² Ísuntavesa úwoi-kwaasi sáwívar-aimba iséise ésa sésa évakarawai sésa kawe-kwáásímán-iyé suwasá évakarawai sésa ímanivo kampa'naampa-kwáásímán-iyé sésa ¹³ Yútaa-anon-kwaasi sáwí'a umásínkáavo sésa íma avora'á sumbá aúpá'á siráawe.

¹⁴ Yútaa-kwaasimo kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaama évareva kwáyowana avumpin-táwai Ísu anóm-bono'-naumpa'a uména kwenáíma simátimuwasa ¹⁵ Yútaa-anon-kwaasi isésa táátavai ésa tóipimba tiyáámba áakesa sésa monor-áímbó isópa'a íma koména ísaraimbanivo nórapakena ísaraiyo suwaná ¹⁶ Ísu minímáyáámó umbá iséna séna kesí imáyáavinkemba íma simátimé'a Áánútu sí'mákaiwaina imáyáavinkemba simátimune. ¹⁷ keinárawa'a imáyáama é'a sé'a náávaken-aina simásímakaiyo. kwená imáyáavinkena'i. Áánútuna imáyáavinkena'iyó-imayaama kwéowe. Áánútumo siráini'a ónái síyawai miwímó ésa simátimunda-ainkona ááimba isánááowe. ¹⁸ kesávái-imáyáavínkén-áímbá síyawai kesúwí'a mósá maráígwáe sésa kentí imáyáavinkemba kwésevo tí'mákaiwai áwí'a mósá maránái síyawai íma kampa'naampá'á sembá árair-aimba kwésewe. ¹⁹ Mósesi ámáámba simátímakombanivo íma isámai kawer-urére sembá sínkamonaé kwésewe súwasa ²⁰ úwoi-kwaasiyomba sésa íma tuvuwónáe-imayaa kwéeta máyaumpo enarumpimbá taraváá-kwámbá máyáísa mirán-áímbá séne suwaná ²¹ Ísu séna monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a íma awánaraan-awaame'a uráunda pó'a kemá sáwívar-imayaa kwéowe. ²² kentíkwá'narakemba sésa iyámpói matínkaraawasa avakaumboé-no'waamba kwaésa túra'a araa'éna umái karánááowe suwaná naaémba Mósesi mináímbá agaimakómba pósa évaka-tawai monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mirá kwéowe. ²³ Mósesina ámáámba íma

ankáiraamba pó'a agándai-kanaara'a mirám-báyáímá iyámpói túra'a kwéowe. áńivo agándai-kanaara'a moóráwaimba asóvamankaraunda pó'a mayáímá mayaánava sé'a áwáá'a kwésiyewe. ²⁴ íma awáné-aase aintávái íma simátínkáaro. árai'a awánáíyan-aintavai simátínkáaro Ísu siráíye.

²⁵ Ísu simásuwowasa évakarawai Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sésa minkwáásiyáváiya tuvuwónáewa kwéseo sésa ²⁶ kwemá avora'á kwenááima simátímisa'anivo íma aavimbá mayánkaraawe. anón-kwaasiyomba sésawa kwemá Áánútumo usásinankawaima Káráisitiman-íye mirá kwéseo. íya kwéseo. ²⁷ maankwáásígóná naaópa'a awánáúndanivo Áánútumo usásinankaiwaina naaópa'a íma awánáúndavakemba tíniye siráawe.

²⁸ minkákembá Ísu anóm-bono'-naumpa'a simátimena séna kembá ára suwánéra kesi máápa'a ára awánéra mirá kwéoo. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo moóráwai si'mákaisa'a kunkáumne. kwemá áraite siwáímán-íye. kwembá íma awánaambanivo ²⁹ kemá á'a awánáúnda si'mákaisa'a kwenópakemba kunkáumne súwasa ³⁰ mináímbó súnkakemba tátorańae suwááesa kwená kanaamá íma tiróntavesa íma tátorowasa ³¹ úwoi-kwaasivinkemba évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima tindara'a kwená mayáígóná awaamékoma amápa'-mayaiyomba usáyaaitaniye-imayaa kwéeta Ísuna mayáígómá mirám-báyáígómá póna Ísu Áánútumo usásinankaiwaiman-íye kwésune siráawe.

Ísumba koyátoraaro sésa ti'mákaan-kwasai.

³² úwoi-kwaasiyomba mináímbá sumbá amáán-kawaa-kwaasi isésa miwíyé mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásiyávésa sésa Ísumba koyátoraaro sésa ti'márówasa kuwaná ³³ Ísu séna sáwíyanka'a keinárawate mé'a si'mákaiwainopa'a iyóna'a ³⁴ sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ³⁵ Yútaa-anon-kwaasi iséise ésa sésa náávara kwíndayavena síyómpo avakáá uwááeta íya awánanaumne. Kíríki-ayampara Yútaa-kwaasi máyáapara kwéna kwenáái simátiminiyo sésa ³⁶ kwemá séna sivakáá uwááe'a íma suwáné'a umáéndava'a íma iyónááowe simbá póta mináínkóná ááimba íma ísaraumne siráawe.

maí'mai'a óńááon-donkona kwaasái.

³⁷ Yútaa-kwaasi kwááyu-nambo ésamo tanómbó kwégauvon-kanaara'a moórá-kanaama kwáyowana minkánáá anón-kanaama úwana minkánáárá'á Ísu usásinena anónka'a séna nontávénamo kwétinkaindawai kesópakemba tamandaaró. ³⁸ Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna siráintemba nonayumpinkémbó usausa intenkáámbó kesááiyavesa áraire síyawaima tirumpinkémbá nonayumpinkémbó intembá íníye Ísu súmba ³⁹ Áánútun-amankontavena siráíye. Ísu íma kwíyómpa'a kuntuwékáintavena Áánútun-amanko íma kunkáíye. Ísu imáyáa éna séna kemá púwóndavinkemba usásine'a kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amankomba ai'maráanana kuména kesááiyavesa áraire síyawai tirumpimbá kumbéniye-imayaa éna Ísu mináímbá simátímakaiye.

Ísuntavesa imáyáama taaínkaa'a uráan-kwasai.

40 Ísumo simátimumba kwaásiyomba isésa évakarawai sésa árai'a kwemá Áánútun-aaí simátímiwaiman-iyé suwasá ⁴¹ évakarawai sésa kwemá Áánútumo usásinankaiwaima kwéamu'maraundawaiman-iyé suwasá évakarawai sésa Áánútumo usásinankaiwaima íma Kárírivakemba tíniye. ⁴² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima Tévítin-andarakemba Tévítina naaópa'a Pétáremuva'a marankániye agaimaréna siráiyé sésa umbá ⁴³ Ísuntavesa imáyáama taainkaa'a ésa ⁴⁴ évakarawai sésa tátoranæ sumbánivo íma tátokaawe.

⁴⁵ íma tátoresá i-kwáásí mono-káwáá-kwáásítópare áamáán-kawaa-kwaasitopare koyauwérówasa nóra séra íma táto'mai áí'mae'a teéó suwasá ⁴⁶ i-kwáásí sésa kwenááigoma amápa-kwaasi tááigomba usáyaaitaraiye suwasá ⁴⁷ áamáán-kawaa-kwaasi tísaa esa sésa kenkwárá'á kampa'á simátiyuwaisara kwéseó. ⁴⁸ anón-kwaasiye kesáá áamáán-kawaa-kwaasiyaawe íma árai'a kwíyómpakemba kunkáiyé kwésumpo kegwárá'á mirá seró. ⁴⁹ úwoi-kwaasiye su'mai áraire kwésewe. miwímá Mósesina áamáamba íma ísáamba póna Áánútu tinkaminiye suwaná ⁵⁰ áamáán-kawaa-kwaasivinkemba moóráwai áwí'a Níkótimasi ááéma Ísunopa'a iráiwaima simátimena séna ⁵¹ kentáásí áamáánko séna íma úwoi sé'a sáwí'a uráiyé sé'a kwenááima ísare'a kwená mayáí awáné'a aavimbá mayánkáaro kentáásí áamáánko siráiyé súwasa ⁵² Níkótimasimba aká'áamba simánkesa sésa Kárírivakewain-ánaemba kwarááno. Áánútun-aaí aúváivimba awánamai kawer-uréó. Áánútun-aaí simátímiwaima íma Kárírivakenda'an-ivo kwemá íma Áánútun-aaí simátímiwaiman-iyé sésa [⁵³ kentí naaó'-nao'a kóyáwé uwaná Ísu Óríve-ompa'a iráiyé.]

8

moórá-ininko ó'on-kwaasiye máyon-kwasai.

¹ Óríve-omapa'a Ísu uména ² aaváyaavimba kuména anóm-bono'-naumpa'a umáyowasa kwaásiyomba kwenópa'a torupowaná mara'á ména kwenáái simátimuwasa ³ áamáamba sun-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye aaraí áí'maesa miníninkó ó'on-kwaasiye máyomba pósa áí'mai amáparawai túranka'a ankésa ⁴ Ísuntavesa sésa anóndakoo minínimbá ó'on-kwaasiye máyáísata awánéta táto'mai áí'maeta túne. ⁵ áamáán-auvaivimba Mósesi agaimaréna séna mirámó índawaimba óntandei tuvúwónanaya puwíníye agaimaréna siráiyé. nóran-imayaa éwa seéno sésa ⁶ Ísumba maka sésa mirá senaná paárinata kwembá aavimbá mayankánæ sésa suwaná Ísu kívairena ayáánaui'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁷ áísaa aisaa uwaná usásinena simátimena séna imó sáwí'o uráíndawai aivar-óntámbá maimé tuvuwíno simátimena ⁸ moórágwara'a kívairena ayáánaui'nei marará'á aúváí agaimarówasa ⁹ isésa moórá-mora-kwaasi kunákárúwasowana anón-kwaasi aiva'á kumúwasa miwán-ánaemba kwa'maesa kúmúwana miníninkówé su'mai Ísuwe máyowana ¹⁰ usásinena áísaa ena séna náávára máyaa. amáparawai íma aavimbá mayankánááo súwana ¹¹ owé íma aavimbá maisinkánááowe súwana kegwárá'á íma aavimbá mayankáúna kómpo moórágwara'a íma mirán-uwo Ísu siráiyé.

kwaási sáma kamátinkaina'a úne Ísu siráin-kwasai.

¹² ókwará'a Ísu kwenáái simátimena séna kwaási sáma kamátinkaina'a úne. kesinaaembo kwaráiyawai íma tunínivo sáma kamái mai'mai'a ónááowe súwasa ¹³ amáán-kawaa-kwaasi sésa eyáá ená ááimba séndamanivo íma árai'a kwésene suwaná ¹⁴ Ísu séna ímanivo kesááigona ááimba árai'a kwésune. á'a awánáúndavakemba kunkáundayavai á'a awánáúndava'a iyónaunda pó'a kemá sunda-aimba árai'a kwésune. kesí ááimba íma suwánaraawe. ¹⁵ marapá-kwáási kentí imáyáavinkemba aaimá maisínkaavo kemá íma aaimá kwémaitinkaumne. ¹⁶ kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. íma kewé su'mai aavimbá maitinkánaumpo kesé kesivoé aavimbá maitinkáyauye. miráumai kemó aaimó maitinkáundarakai arupí úsino. ¹⁷ kentí amáán-auvaivimba agaimaréna séna kae-kwáásírái moórá-aimbo séyambo ékai mináímbá árai'a kwéseye agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai kemá kesávái simátimunana kesivoé kesé mimbórá-áimbá simátimuyamba póna árair-aimban-íye súwasa ¹⁹ enavomá náávára máyáíyo áísaa esa suwaná kesí ááimbo ímo suwánaantavai kesivombá íma kwéawanaawe. kesí ááimbo suwánaankakenkai kesivombá awánaasino Ísu súmba ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a óntambo túwón-daumpa'a mináímbá simátimuwasa tátoranae sésa suwááesa kwená kanaamá íma túntavesa íma tátokaawe.

²¹ minkákémbá Ísu simátimena séna tiyuwé'a iyóna'a sivakáá uwááe'a íma suwánanaaowe. puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe súwasa ²² Yútaa-anon-kwaasi sésa kwemá séna iyóndava'a íma kanaán-umai iyónááowe simbá póna kweyááríkara puwíndayavena sííyo suwaná ²³ Ísu séna keinárawa'a maankákén-kwáásímán-ovo kemá sanaankéndá'á úne. keinárawa'a marapákén-kwáásímán-ovo kemá kwíyómpakenda'a úne. ²⁴ simátimé'a sé'a puwíyamba kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe. kemá kwíyómpakenda'a úmpo kentávé'o ímo áraire sé'o é'a kentí sáwí-imayaa kwáyáina'a puwónááowe súwasa ²⁵ mináínkóná ááimba íma ísámai áísaa esa sésa nááwawa oónó suwaná Ísu séna aasiyaasi-táwai á'a simátimakaumne. ²⁶ keinárawatave'a sáwivar-aimba kanaán-umai sé'a aavimbá maitinkáundanivo si'mákaiwaina aaiyé su'mai amáparawaiyave'a kwésimatimune. kwemó arupí iwáín-áái kwésimatimune súwasa ²⁷ Áánútun-aaima súmbanivo íma ísówana ²⁸ mindáyavai Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáururaundawai sí'mae'a taaira'á mói sínkamonaaomba pó'a suwáné'a sé'a kwemó siwáímá kwená imáyáavinkemba íma sivo avowamá simámakain-aimpinkemba siráíye mirá sénááowe. ²⁹ si'mákaiwai aamoí ínkwáe-i'a úmae kwéiyunda póna íma siyuwéna kesé máyáíye súwasa ³⁰ sáwíva-kwaasi isésa kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'an-íye siráawe.

tátokaawanamo Ísu ayútinkáin-kwasai.

³¹ Ísuma Yútaa-anon-kwaasi kwentávésa árai'a kwíyómpakenda'a iyémó sirówaiyavena séna kesááimo ísámaimo kawé'ó é'o é'a kesí kwaási aú'mái ménaaowe. ³² árair-aimba íséwana tátokaiyampinkemba mináráír-áínkó ayútinkaniye súwasa ³³ Ááváramun-andaraken-kwaasi únda póta íma ó'on-kwaasi tátokaawe. nóra se ayútinkaniye seénó suwaná ³⁴ Ísu séna árai'a simátimé'a sé'a sáwí'o kwéowaima misáwíkomá kembá kwétatoraiye. kesí mayái úwoi mayáígwáe sésa meeyámba'mai tátokaantenkaan-kwaasin-owe. ³⁵ mirán-kwáási

kawáánákóná naaúmpa'a íma maí'mai'a ónááovo kwenáánimbaa'a maí'mai'a ónááowe. ³⁶ kemó Áánútu ááninkomo ayútínkáana'o é'a ayútuwe'a ménaaowe. ³⁷ Ááváramun-andaraken-kwaasi ombánivo kesáái íma tirumpimbá kwáyaintave'a tuvuwónáe kwésewe. ³⁸ kesivo agaráásínkáin-aimba kwésumpo kentivomá simátímín-aimba kwésewe súwasa ³⁹ Ááváramu kentáásivoman-iyé suwaná Ááváramun-andarakewaimo ékai Ááváramumo úntemba mirá uráasino. ⁴⁰ Áánútu árair-aimba simásimakaimba simátimundanivo tuvuwónáe kwésewe. Ááváramu íma mirá uráivo ⁴¹ kentivomó uráintemba mirá kwéowe súwasa kesáámá íma kesinóma eénkwááírákembá kentáá masínkaraiye. kentáásivoma mimbóráwái Áánútuman-iyé suwaná ⁴² Áánútunopakemba kunkáunda pó'a Áánútu áráá'o ékai kentirumbá simésino. íma kesí imáyáavinkemba kunkáumpo kwemá si'maráísa'a kunkáumne. ⁴³ kemó súnda nóra séra íma kwéisaao. kesááigo umbái kwétiyaiye. ⁴⁴ kemá Sáátáánigo áráá'a pó'a kwenarááíma kwaránáe kwésewe. kwemá ááinkakemba tuvúkaiwaiman-iyé. árai'o sií-yántáá'á íma kwempimbá kwáyáísana kampa'naampar-áínkómá avowái'a kwéiye. ⁴⁵ miráumai árair-aimba simátimundayavai árair-aimba iyémá íma kwésewe. ⁴⁶ íma sáwí'a uráunda kwéisaawe. arupí-aimba simátimuna'anivo íma áraire kwésewe. ⁴⁷ Áánútu áráá'a pósa kwenáái isésa máyáavo keinárawa'a íma Áánútu áráá'maari'a uré'a pó'a kwenáái íma ísaraawe Ísu siráiyé.

⁴⁸ Ísu simásuwowasa Yútaa-anon-kwaasi aká'áámba simánkesa sésa árai'a séta Sámériyaa-kwaasi ónana taraváá-kwámbá enarumpimbá máyáísampo mináímbá siráane suwaná ⁴⁹ Ísu séna taraváá-kwámbá íma kesirumpimbá máyáiyé. kesivo áwí'a anóm̄ba úndanivo kesúwí'a sáwí'a umásínkáawe. ⁵⁰ íma kesúwí'a anóm̄ba ónáe. Áánútu kentávéna séna kawé'-má'yái mayáánda pó'a enáwí'a mósá anóm̄ba umánkanaumne kwésiye. ⁵¹ árai'o senda-áímbá kesáái isámai kawé'á iyawai íma puwónááowe súwasa ⁵² Yútaa-anon-kwaasi sésa sénda-aimba taraváá-kwámbó enarumpimbó máyáimba áta ísaraumne. Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima púwúmbanivo emá se kesáái isámai kawé'á iyawai íma puwónááowe siráane. ⁵³ kentáásivo Ááváramu puwúwasa Áánútun-ai simátímakowaima pukáambanivo miwí usáyaaitaniyono. emó sénda náávakendara'ono suwaná ⁵⁴ Ísu séna kesúwí'o mósá maráúndarakai úwoi úsina. kesúwí'o mósá maránimba kesivomán-iyé. kwentávé'a sé'a kentáási Ísóigoman-iyé kwésewe. ⁵⁵ kwembá kwéawanaumpo kemá íma awánaraawe. kemó sé'o íma awánáúmnemo súndarakai kemó ontembá kampa'ná'á maúsino. á'a kwéawane'a pó'a kwenáái mósá kwémaraumne. ⁵⁶ kentivo Ááváramu kemó marapá'ó kumónaunda-aimba iséna aamoí éna kembá suwánéna kwenarunkó kawé'á uráiyé súwasa ⁵⁷ Yútaa-anon-kwaasi sésa emá ívé-kwaasi íma kae-kwáái umái siyáánkai-ima maisukáampi emá séma Ááváramumba awánaraumnewa seénó suwaná ⁵⁸ árai'a simátimé'a sé'a Ááváramumbo ímo maránkaronka'a kemá maémaundaniye súwasa ⁵⁹ mináíntávái tuvuwónáe sésa óntamba máyómbanivo Ísu aúpá'á anóm-bono'-naumpakemba kárúwaguraiye.

9

Ísu aúramba kavíkówaimba kawé'á umánkarain-kwasai.

¹ Ísu kúmba moóráwaimba anówama aúgavitamba maránkarowaimba awánésa ² kwená kwayó-kwáási áísaa esa sésa anóndakoo nááwana sáwí-yantaakona anondáwa aúramba kavíkáiyo. kwendéigówá'i. anóvowineigowa'iyó suwaná ³ Ísu séna íma kwená sáwí-yantaakon-ivo íma anóvowiti sáwí-yantaakon-ivo Áánútuna kawé'-má'yái kwenané'á paárínasa awánanaaontavena aúramba kavíkáiye. ⁴ si'mákaiwaina mayáiyá má'yáano. sámó kainká'ó mayáímó kwémayaawanamo no'wáámbo aúráisanamo mayáímó má'yáan-kanaamo ánásaintemba miráumai mayáímá mayáúnda-kanaama ánásanimba póta ívé'a Áánútuna mayáiyá mayánaumne. ⁵ marapá'ó maúnda kwaási sáma kamátinkaina'a úne séna ⁶ marará'á awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraambá úmarena aúranka'a a'maréna ⁷ simáména séna nonkwaaúnkó áwí'a Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó súwana mirá uráíye. Síróamuwemo súmba kwenááiyinkemba kwántámai séna ai'marái-kwáúné súwana koyotuwéna aúramba awánamai kawé'á éna túwasa ⁸ kwená naaópaken-kwaasiye ókwaasiye awánésa sésa kwemá aampa'ó ména óntantemo inai síma síma'a indará'iyó suwasá ⁹ évakarawai sésa owé kwemán-íye suwasá évakarawai sésa ímanivo mimbórá-óikwárará'iyó suwaná kwemá séna ímanivo kemá úne súwasa ¹⁰ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á ííyo suwaná ¹¹ moóráwái áwí'a Ísuma kwemá awirááíma kwi'maréna mindáneí toiraaní'a úmarena súranka'a a'maréna simásiména séna Síróamu-kwaaumpimba awaa'á koyoraaó sisa'á isé'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'an-íye súwasa ¹² áísaa esa sésa náávara kuráíyo suwaná íma awánáúmne siráíye.

¹³⁻¹⁴ simátimuwasa áí'maesa amáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówana Ísuma toimá aúranka'a a'maréna aúramba kawé'á umánkaron-kanaama Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaa mayáímá aambá áumbakon-kanaama úwasa aúramba kawé'á umánkarowaimba áí'maesa amáán-kawaa-kwaasitopa'a máánkówasa ¹⁵ áísaa esa sésa nóra ónana aúramba kawé'á ííyo suwaná toimá súranka'a asínkáisa'a suwaa'á koyoráúnana súramba kawé'á umásínkáíye súwasa ¹⁶ amáán-kawaa-kwaasi évaka'a sésa agándaan-kanaara'o mirá uráintavena íma Áánútunopakemba kunkáiye suwasá évakarawai sésa sáwí-imayaa-kwaasimo énaraankasi íma kanaán-umai kawé'-má'yái-áwáámé'á isinó suwasá imáyáama taaínkaa'a ésa ¹⁷ sésa enaúramba kawé'á umánkaraiwo kwentávái nóin-imayaawa kwéono áísaa esa suwaná Áánútun-aaí simátimíwaiman-íye súwasa ¹⁸ ánivo miYútáá-ánón-kwáási aúrambo kawé'ó umánkontavesa íma imáyáa umbá anóvowi tááyowasa ¹⁹ tuyasá tísaa esa sésa kenkáítí táánina'iyó. ánivo aúgavitana maránkaraayana'iyó. nóra ena aúramba awánamai kawé'á kwéíyo suwasaráí ²⁰ kesááninkain-íye. maránkarauyamba aúgavitane. ²¹ ánivo ívé'a nóra isaná aúramba kawé'á umái kwéawanaiyompo kwemá anómban-ivo áísaa íyana kweyáárika'a simátimino siráíye. ²² ááéma Yútaa-anon-kwaasi sésa Ísuntavesa Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaiman-íye siyawai mono'-náúmpá'a íma iyónááowe sumbá póna minánóvóví Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasarai ²³ sésarai anón-umaguraívo kwembá áísaa oro siráíye.

²⁴ simásúwóyasa ókwara'a aúramba kawé'á umánkarowaimba ááyowana túwasa sésa minkwáásígó sáwí-imayaa kwéiye sewatá ísaraunda po Áánútu aúranka'a arupí umái simásimiyo suwaná ²⁵ sáwí-kwaasiya'i. kawé-kwáásiyá'iyó. kemá íma ísáúmne. moórá-yantaatave'a ísáúnda súramba kavíkwimbanivo ívé'a súramba awánáúmne súwasa ²⁶ nóraumai aúramba kawé'á umánkaraiyo áísaa esa suwaná ²⁷ á'a simátimundanivo íma ísáawe. ókwara'o simátimena'o é'a ísánááo. kwenaráái kwaránáemo sé'a kwená kwayó-kwáásí-í'a ónááowe súwasa ²⁸ aká'áamba simánkesa sésa emá kwenaráái kwaráampo kesáámá Mósesi arááiya kwégwaraumne. ²⁹ Áánútu Mósesimba aaí simámakaivo minkwáási náávaken-kwaasiya'iyó suwaná ³⁰ mindá'á mirá séna kemá mirá sembánivo minkwáási ó'oran-kwaasinye. kemá súramba kawé'á umásinkaraisa'a sune. ³¹⁻³³ kwemó ímo Áánútunopakembo kunkénaraankasi íma mirá uráísino. Áánútuma sáwí-imayaa kwéowai tááima íma kwéisaivo kwená mayáímó máyáawai tááima kwéisaíye. Áánútu áwí'o mósá maráawai tááima kwéisaíye. maambáramó úmaronkakemba íma moórá-augavitan-kwaasi máyáísana kawé'á umánkaraiye sewa'á kwéisaumne súwasa ³⁴ enanóma aampa'á maránkaraisa po úwoivaken-kwaasima éma enáái kentáá kawé-kwáásiyá kwésimasimendayaanivo mono'-náúmpákémbá kunákárúwaaó suwaná kunákárúwaraiye.

³⁵ minkákémbá Ísu ai'mátukaan-aimba íséna avakáá-umai awánéna áísaa ena séna kwíyómpakemba kwaási úrandakona arááiya kwégwaraano súwana ³⁶ Ísuntavena séna anóndakoo emó sénda nááwawa'iyó. simásímína'a kwenaráái kwáráano súwana ³⁷ Ísu séna á'o aúrambo suwánáánda kemá úne súwana ³⁸ emá Ísóigoma óne séna kívairena kwená imáyáa mósá makáíye.

³⁹ kwená imáyáa mósá marówana Ísu séna marapá'á kunkáunda pósa kwaási avuntambá taaínkaa'a ónááowe. túrambo kavikáindawai túramba kawé'á umái awánáiyasa túrambo awánemayaiyawai túramba kaviyíniye súwasa ⁴⁰ amáán-kawaa-kwaasimo évaka'o máyówai ísésa áísaa esa sésa ewá séwa kentááyavaiya túramba kavikáiwai owéwá seénó suwaná ⁴¹ Ísu séna túrambo kavikáawaimo máyáankakai kentí sáwí-imayaagona meéyámbá íma kwáyáísino. áta awánáúmne sentávéna kentí sáwí-imayaagona meéyámbá kwáyáíye Ísu siráíye.

10

sipisípigona kusavá'ó kárákwiraan-kwasai.

¹ Ísu séna árai'a simátime'a sumpo ísáaro. sipisípi kusavá'ó kónáe síyawai ímo sipisípigona ontavímbó usávekesamo ésa kusarákémbó maatésamo ésa miwí umóyándáraware sénááowe. ² sipisípira'a kárákwiraiwai ontavímbá usá kwéveraiye. ³ miráumai ontará kawáán'á onta tiyánkáísana usáverena kwená sipisípi túwí'a utaisasá kwenáái ísésa kwenópa'a kowaná ⁴ sipisípi kusavínkémbá tí'maena aiva'á kwisásá kwenáái ísántavesa ánaaemba kwégwaraawe. ⁵ ánivo ó'on-kwaasi táái íma ísámai tínaaemba íma kwa'maésa kwéesa inkaisésa kóyáwé kwéowe ⁶ Ísu mirá simátimuwasa mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

Ísu sipisípira'a kárákwirain-kwasai.

⁷ mináínkóná ááimba íma ísöntavena Ísu séna árai'a simátíme'a sé'a sipisípígona ontamá kemá úne. ⁸ íma kunkáundara'a évakarawai tiráawai umóyándáraware. miwí táái sipisípiyonko íma ísaraawe. ⁹ kemá ontamá úne. kesópa'o tíya'o é'a usáveraaaro senasá usáveraiya'a kárákwiyonaumne. toómbó naíyávésamo ésa kunákárúwaresa násuwesa ó'a usáveranaaowe. ¹⁰ umóyán-ámpá-kwáásímó tíyawaimo ésa kwaási tínkambai áwáávi-tantaa'a ónááombanivo kemá kunkáunda pósa ó'oran-kawe'a umái maí'maí'a ónááowe. ¹¹ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. sipisípira'o kawe'ó umáímo kárákwirainda'a séna kesí sipisípi túwa'naa ónaumne séna puwíníye. ¹² ánivo óntantavaiye sésa sipisípira'a tavikáawai áwáávíte in-íyánkómbá awánésa sipisípi ivátíyuwesa kóuwana sipisípiyomba vamái kwatúwáísasa kówitawaa'a umáguraawe. ¹³ miwí sipisípira'o taviyí-ímáyáámá tuwésa óntane su'maimo mayái-ímáyáá kwéwe. ¹⁴⁻¹⁵ sipisípira'a kawe'á umái kárákwiraundana'a úne. kesivo kembá súyaisa'a kemá kesivombá aúyáunana mirámó úndantemba kesí sipisípi amápa'a túyáunasa kembá kwésuyaawe. kesí sipisípima túwa'naa ónaundayave'a pó'a kemá puwónaumne. ¹⁶ kesí sipisípi évaka'a ó'on-kusava'a máyáamba pó'a kotiráanasa kesáái ísámai tésa mimbóráí'a umái máyaiya'a amáparawaira'a kárákwiyonaumne. ¹⁷⁻¹⁸ púwóndavinkemba usásinanaunda-imayaama kesivomá símísa'a kemá owé súndayavena kwenarumbá kwésimiye. kemó ímo owé súndarakai íma kanaán-umai sínkamosino. kesí imáyáavinkemba puwónaunda pó'a kanaará'á puwónaumne. púwóndavinkemba kanaán-umai usásinanaumne. kesivomá simásimena séna mirán-owo séna mirámó ónaunda-asirayamba símakaiye Ísu siráíye.

¹⁹ Ísu mináímbá súntavesa Yútaa-anon-kwaasi imáyáa ésa taaínkaar-uwasá ²⁰ évakarawai sésa taraváá-kwámbá arupimbá máyáintavena uwo'aó'á kwéíye. nóra séra kwenáái kwéisaao suwasá ²¹ évakarawai sésa taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma mirá-áímbá sis-inó. taraváá-kwámbó arupimbó máyáinkakai íma aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umái awánéna máísino siráawe.

Yútaa-anon-kwaasi tínaaemba umánkaraan-kwasai.

²² Yútaa-kwaasi anóm-bono'-nambo uráan-kañaamo túntemba Yérúsaremu-naopa'a tanómba kwégauvunka'a minkánáa táúgwi-kanaa póna túwana ²³ Ísu anóm-bono'-naumpa'a ména Sórómoni áúgwimai úmakopa'a kwéguwasa ²⁴ Yútaa-anon-kwaasi torupésa taúkúmaresa áísaa esa sésa entávéta sáwívar-imayaaya kwéune. Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawaima ewá ónómpo arupí umái sinatá ísáño suwaná ²⁵ Ísu séna simátímuna'anivo íma ísaraawe, kesivo simásimakaim-bayaima kwémayaunda póna kesí ááimba avora'á kwévaariye. ²⁶ keinárawa'a íma kesí sipisípiyomba pó'a kesááyave'a íma áraire kwésewe. ²⁷ kesí sipisípi túyáunasa kesáái ísámai kesínaaemba kwégwaraawa'a ²⁸ imáyáama tímúnasa aúnái'a umái maí'maí'a kwéomba pósa íma puwónááowe. kawáá úndavinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ²⁹ kesivomá símakaimba kwená asirayánkó amápar-asirayankomba usáyaaítasasa kesivomá kawááimpinkemba íma kanaán-umai tayaviyénááowe. ³⁰ kesé kesivoé mimbóráí'a kwéuye Ísu siráíye.

31 súwasa Ísumo sún-aintavesa Yútaa-anon-kwaasi ókwara'a tuvuwónáe sésa óntamba máyówana 32 Ísu simátimena séna kesivomá simásímakaim-bayai kawe'-má'yáimá kwémayauna'a kwéawanaavo nóim-bayaiya mayáundayavaiya sínkamonaaoo súwasa 33 íma kawe'-má'yáiyávéta inkamónáeta kwéumpo Áánútumba aká'áamba simánkaandayaveta inkamónaundayaawe. marapá-kwáásígómá séma Áánútuma úne séndayaveta inkamónaundayaawe suwaná 34-35 Ísu séna Áánútun-aaí aúvávimba ímo kampar-áimbó kwáyáin-auvaivimba agaimaréna séna Áánútu séna ísóigoman-owe siráíye agaimaréna siráíye. Áánútun-aaí simátímakowaiyavena séna ísóigoman-owe siráíye. 36 kesivomá ításinkena si'mákaisa'a marapá'á kunkáumpo Áánútu ááninko úne kwésundayave'a Áánútumba íma aká'áamba kwésimankaumne. 37 kesivoná mayáimó ímo kwémayaundarakai kentáv'é'a kwíyómpakemba kunkáíye sé'a íma áraire sesinó. 38 kwíyómpakemba kunkáíye sé'a íma áraire sembánivo kesí mayáiyáv'é'a Áánútuna mayáimá kwémayaiye sé'o é'a minká'á sé'a kwesé avowáe mimbórái'a kwéoye sénááowe Ísu súwasa 39 moórágwara'a tátoranáe sésa umbá táto'mai toviráyuwowana kóuráíye.

40 Ísu miwí tiyuwéna Yótáni-nomba kóaatena ááéma Yóni nombá pétinkaropa'a komáyowasa 41 kwaásiyomba torupésa sésa Yóni ímo awánáúnda-mayaima mairáimbanivo minkwáásiyávéna simásímakain-aimba árair-aimba siráíye suwasá 42 sáwíva-kwaasi Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye siráawe.

11

Árásárási pukáin-kwasai.

1 moóráwai áwí'a Árásárási Pétáni-naopa'a máyowana áí'a úwasarai ámánaakai túwí'a Máriaaee Máátaae mimbóráv'á'á mészaya 2 Máriaaee ó'on-tawai áséi-kwiyumba ún-basawemba Ísu aísamaira'a atímarena kwena'nóntáunei uwátukai-ininko éna tiyóvígomba áí'a kwéuwasarai 3 minúnándaráí moóráwaintavesarai sésarai Ísumba kosimáme se anóndakoo enarumbá ámakaandawaimba áí'a kwéíye kosimámiyo suyaná kosimámuwana 4 Ísu iséna séna Árásárásimbo áí'o kwéimba íma pu'mái ánásaindayavena áí'a kwéivo Áánútu áwíkwara ááninko súwíkwara'o mósá maránááontavena áí'a kwéíye Ísu séna 5 Máátaante Máriaante Árásárásinte kwenarumbá tímakomba póna 6 áí'a kwéun-aimba iséna kae-táwai aáno maéna 7 minká'á kwená kwayó-kwáásiyávéna séna ókwara'a Yútiyaa-ayampata kónaumne súwasa 8 sésa anóndakoo Yútaa-anon-kwaasi óntandei tuvuwónáe sésa kwéopa'a ókwara'a mináyámpá'á kónáe kwésene suwaná 9-10 Ísu miwí simátimena séna túnkwisasamo kombá íma sáma kaisasá pósa tanaambá kwévaavo sámo kaisasamó kombá íma tanaambá kwévaawe. mirámó ontembá isa'á ívé-kanaa kawe'á umái mayáimá mayánaumne Ísu séna 11 kentáási kwaásigo Árásárási aúma kwégwaimba pó'a usásinankaandayave'a kónaumne súmba 12-13 Árásárási pukóntavena Ísu súmbanivo kwená kwayó-kwáási imáyáa ésa aúñ-kwaiguráimba póna usásinaniye-imayaa ésa sésa anóndakoo kawe'á imbá póna áí'a érankaniye suwaná 14 Ísu

avora'á séna Árásárási pukwiyé. ¹⁵ áí'ó ipa'á íma kwesé máyaunda kawe'á imbá póta kwenópataamo kondá suwáné'a kentávái árai'a Áánútumpakemba kunkáiyé simásinkanaaowe súwana ¹⁶ kwená kwayó-kwáásívínkembá mooráwai áwí'a Tó máasi kwááyu áwí'a ávárawaama kwemá simátimena séna Yútaa-anon-kwaasi Ísumba inkamónááomba póta kweséya puwónáeta kónaumne Tó máasi siráiyé.

Ísuma puwíyampinkemba usásinanaaowaina ááimban-iyé kwaasái.

¹⁷ súwana Ísu Pétáni-naopa'a kúmba Árásárási puwúwasa utámárovana éiyaimba kwaúnka'a Ísu koisaraiye. ¹⁸ Pétáni-nao'a Yérúsaremuva'a egwaa'á pósa ¹⁹ Máátaante Máriaante tiyóvigo pukóntavesa Yútaa-kwaasiyomba ivi'á kogwétesa máyówana ²⁰ Ísu kwétiyemo sumbá Mááta iséna kwétupa'a kúwana Máriaa naaúmpa'a máyowana ²¹ Mááta Ísuntavena koséna anóndakoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino. ²² ívé'ó Áánútumbo áísaa inanamó éna mirá íníye-imayaa kwéune súwana ²³ Ísu séna enayóvi pukáimpinkemba usásinaniye súwana ²⁴ Mááta séna naaén-kanaama tínana pukáindavinkemba usásinaniye-imayaama kwéune súwana ²⁵ Ísu séna púwómpinkemba kwéusasinaawemo sewáíná ááimba kemá úne. aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááimba kemá úne. kesááiyavesa áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa puwónááombanivo usásinanaaowe. ²⁶ mésa kesááiyavai áraire sésa kenká'á agevamái máyáawaimo ésa íma puwónááowe. mindáyavai emá áraire kwéseno Ísu Máátaantavena súwana ²⁷ Ísóigoo emá Áánútumo usásinankaiwai kwéamu'maraundawai óne. Áánútu ááninko óne. marapá'á kuminíyondawai emá óne Mááta siráiyé.

²⁸ Mááta simásuwena kwéna áúnkontavena aúpá'á áápimba simáména séna anóndako kwétena kwéaayaiye súwana ²⁹ Máriaa iséna avekáán-umai usásinena kwétupa'a kúmba ³⁰ Ísuma Máátaamo taawánónka'a ména íma naaópa'a túmba ³¹ Máriaa usásinena kúmba Yútaa-kwaasi ivi'á ton-kwáásí awánésa imáyáa ésa séna utamánkáapa'o ivi'ó táíndayavena kwiyé sésa kwa'maésa kumbá ³² Ísu máyonka'a Máriaa kwéna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kívairena séna Ísóigoo emó maanká'ó máyaandarakai kesiyóvi íma púwísino súwasa ³³ Máriaae kwenánaaemba kwakón-kwaasiye ivi'ó tombá Ísu tuwánówana arumbá éna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana ³⁴ tísaa ena séna náánkara utamánkaraao súwasa anóndakoo taawánaao suwaná ³⁵ Ísu ivi'á tómba ³⁶ Yútaa-kwaasi awánésa sésa pukáiwaimba aruntávéna umánkáiyé suwasá ³⁷ évakarawai sésa aúgavitan-kwaasi aúramba kawe'á umánkaraimbanivo nóra séna íma asóvamankaisana pukáiyó siráawe.

Ísu Árásárásimba usásinankarain-kwasai.

³⁸ suwaná Ísuna umbai-yántáákómá arumbá sáwí'a úwana utamánkaropa'a kúmba murí-áivimbá mámakesa óika'a óntandei awáa umásúwówana Ísu koawánéna ³⁹ séna óntamba akwátúwáaro súwana Mááta pukówai ámánaako séna Ísóigoo éiyain-tawai kwáimba póna ánkúte íníye súwana ⁴⁰ Ísu séna á'a simáme'a súnnda kesááiyavaimo áraire sémo kenká'ó agevamáímo mémo e Áánútuna kawe'-máiyáímá

awánaniyone súwasa ⁴¹ óntamba akwátúwówana Ísu kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó kesáái kwéisaandayave'a súwi sune. ⁴² kesáái kwéisaampo maanáimbá kwésunda pósa maanká'á máyaan-kwaasi kentávésa árai'a Áánútu ai'mákaisana kunkáiyé sénááowe simásuwena ⁴³ anónka'a séna Árásárasiyo iyuwó súwana ⁴⁴ pukówaima iráimba ampaantanéi avakúmá ánaan-kwisuwesa aiyayaanka'a asááúmaresa a'nómpá'á káátamaresa mirán-úmakon-tantaakwara'a iyúwana Ísu séna iyátúwéwana máino siráiyé.

anón-kwaasi Ísuna áamááyu-aimba siráan-kwasai.

Mátíyu 26:1-5, Mááka 14:1-2, Áríku 22:1-2

⁴⁵ Yútaa-kwaasiyomba Máriyaanopa'a kun-kwáási Ísumo úmba awánésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé suwasá ⁴⁶ évakarawai ímaniye sésa áamáán-kawaa-kwaasitopa'a kosésa Ísumo ún-aimba simátímúwasa ⁴⁷ mináimbá isésa áamáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé aaimó isón-kwaasi tááyesa sésa íma awánúnda-mayai maémáyáimba póta nóraya ónaumno. ⁴⁸ úwoimo túwáananamo éna mirám-báyáímá maémáyainda pósa amáparawai kwenááiyavesa áraire sénááowe. minká'á Áróamáani-kamaani-kwaasi tésa anóm-bono'-namba tayawísiyuwesa kentáámá amáparawaima sáwí'a umásinkáávainivo nóraya ónaumno suwaná ⁴⁹ moórawai áwí'a Káyavaasi minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á póna séna íma kawé'á umái kwéisaawe. ⁵⁰ Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moórawai puwíníye Káyavaasi siráiyé.

⁵¹ mináimbó sumba íma kwená imáyáavinkemba siráivo minkánáá aiva'-mónó-káwááná'á máyontavena póna Áánútu imáyáama amúwana paárumai séna Yútaa-kwaasi amáparawaiyavena isámai Ísu puwíníye. ⁵² íma Yútaa-kwaasiye su'mai Áánútu áráá'a ovó ó'on-o'om-baravaken-kwaasi mimbórái'a umái méigwae séna Ísu puwíníye. ⁵³ Káyavaasi mináimbá súwasa minkákémbá Yútaa-anon-kwaasi Ísuna áamááyu-aimba suwaná ⁵⁴ mindáyavena Ísu íma Yútaa-anon-kwaasi túranka'a kwéna tiyuwéna ugóná ayááivá'á Évaráímu-naopa'a kumba kwená kwayó-kwáásiyé koméraawe.

⁵⁵ komáyówana tíyótaasa í-tánón-kánáá sáwíyanka'a tínimba pósa tirumbó kawé'ó íyanesa naaó'-naokemba Yérúsaremu-naopa'a koy-orupésa ⁵⁶ Ísuntavesa mivá maava'a awánésa anóm-bono'-naumpa'a torupésa sésa tanómba opa'á tíní. íya tíníyo siráawe. ⁵⁷ mono-káwáá-kwáásiyé áamáán-kawaa-kwaasiye sumbá Ísumbo awánésamo ésa simásimiyata tátóráano sumbá mindáyavesa úwoi-kwaasi sésa tanómba opa'á tíní. íya tíníyo siráawe.

12

Máriyaa Ísu aísamaira'a áséi-kwiyum-basawemba pékain-kwasai.

Mátíyu 26:6-13, Mááka 14:3-9

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáámá sáwíyanka'a túwana ava'moraé-kanaa úwoi kwáyowana Ísu Pétáni-naopa'a kwéna pukómpinkemba usásinankarowai áwí'a Árásárásina naaópa'a kúwasa ² Ísuna toómbá agaimarówana Ísuwe Árásárasiye toómbó naivá'á máyóyana Mááta

mintómbá maimái tíma'maena kúwana ³ Máriyaa áséi-kwiyumba úm-basawemba anón-ontankakemba meéyámbakena Ísu aísamaira'a sáwíva'a atímarena kwena'nóntáunei uwaúwana mimbásáwén-kwiyúnkó anónka'a naaúmpa'a iyúwana ⁴⁻⁵ moórawai áwí'a Yútási Isakérióti séna nóra sénawa mimbásáwémbá ivátuwena anón-ontamba 300 kina mairéna ímo óisambo makáan-kwaasi taaín-timiyo séna mináímbó siráimba Ísuna kuntaru'ó mayáníwaima séna ⁶ íma óisan-iyaaín-kwaasiti imáyáa éna séna kwemá Ísuna kwaásiti óntanka'a kárakwironda'a umóyándá'á póna minóntámpínkémbá mayánae séna mináímbá súwana ⁷ Ísu séna minínímbá aúwéwana úwoi máíno. púwónanamo pésinkanintavena mirá kwéiye. ⁸ ímo óisambo maráán-kwaasi keséma maí'mai'a kwéiya'a túwa'naa ónáe sé'a túwa'naa ónááombanivo kemá keséma marapá'á íma maí'mai'a ónaumne Ísu siráiyé.

Árásárásina áamáyu-aimba siráan-kwasai.

⁹ súwasa Pétáni-naopa'a Ísu máyáiyé sumbá sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi isésa Árásárási pukówana usásinankarowainte kotuwánanae sésa kuráa. ¹⁰⁻¹¹ Árásárásimba usásinankarontavesa pósa Yútaa-kwaasima miwítí anón-kwaasi tiyuwésa Áánútunopakemba kunkáiwainopata kónáe sésa suntavái mono-káwáá-kwáásí Árásárásina áamáyu-ainkwará'a siráawe.

Ísu Yérúsaremu-naopa'a kuráin-kwasai.

Mátíyu 21:1-11, Mááka 11:1-11, Áríku 19:28-40

¹² tíndauraamba áséi-masawemba pérankomba póna ívékaamba Yérúsaremuva'a Ísu kwétiyemo sumbá kwaásiyomba isésa ¹³ taayánáma ayáiresa aampakémbá kogwéairesa anónkar-anonka'a sésa Ísóigo ai'maráísana kunkáiwaimba Áánútu kawé'á kwéumankaiye. kwená Ísareri-kwaasiti kawááná'án-iyé kwenáwí'a mósá kwémaraumne suwaná ¹⁴ moóra-poima áwí'a tónkigo Ísumba ayáá'maena túmba ¹⁵ naaóv'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Sáiyono-naopaken-kwaasi táá'a kaivó kentí kawááná'á kwétiye. naanté-tónkígó ayáá'maena kwétiye

agaimarénamo siróntemba miráumai Ísu tiráiyé. ¹⁶ mitáwai kwená kwayó-kwáásí íma imáyáama umái tááka'a makómba pósa Ísu pukómpinkemba kwíyómpa'a iyúnka'a tááka'a marésa sésa aúváivimba kwáyáinka'a póna mirán-iyé siráawe. ¹⁷ Ísuma Árásárási pukómpinkemba usásinankomba awánésa évaka-kwaasi simátímúwasa ¹⁸ isésa mindáyavesa pósa aampakémbá koáírówasa ¹⁹ mono-káwáá-kwáásí isése esa sésa amáparawai kentáámá siyuwésa kwenarááiyé su'mai kwégwaraavo nóraya ónaumno siráawe.

Kíríki-ayampaken-kwaasi Ísumba awánanae siráan-kwasai.

²⁰ Yérúsaremu-naopa'a monor-áimbá isánáe sésa Yútaa-kwaasi kuwasá Kíríki-kwaasiye kwésa ²¹ Vírípima Káríri-ayampa'a Pétésáítaa-naopaken-kwaasigonopa'a tésa sésa Ísumba awánanaeta túne suwaná ²² Vírípima Éndarumba kosimái áí'maesarai Ísumba kosimámúyana ²³ Ísu séna kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba póna

kesúwíko anómba índayavena ívé'a kwévaariye. ²⁴ árai'a simátíme'a sé'a ánáyumbo úwoimo kwaíndamo éna íma arambá iyánivo ayumbá u'maráawana aáyánkarena áruma kwírena sáwívar-aramba imái ávu káníye. ²⁵ mirámó ontembá tirááímo táíndai'o ésa íma kawé'a umái ménaaovo maambárárákén-ímáyáámó tuwáiyawai aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²⁶ kentávésa ená mayáímá mayánáe síyawai kesínaaemba kwáráaro. mirámó iyawai kesé ménaaowe. kesí mayáímó mayáiyawaima kesivo kentúwí'a mósá maráníye Ísu siráíye.

Ísu kwemó puwúntavena siráin-kwasai.

²⁷ Ísu simásuwena séna kesirunkómá umbaiyé taimbá pó'a nóra sénaumno. kesivoó maanúmbái-yántáá'ó kesópa'o tínimba maisiyuwaaó íma mirá sénaumpo kemá mindáyave'a kunkáumne. ²⁸ kesivoó enáwíko anómba íníye súwana kwíyómpakemba aai séna á'a kesúwí'a anómba uráunda pó'a moórágwara'a ónaumne súwasa ²⁹ máyón-kwaasiyomba isésa évakarawai sésa kwíyónaai siyé suwasá évakarawai sésa Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aai kwésimamiye suwaná ³⁰ Ísu simátímena séna mináímbó isáámba íma kembá kwésuwa'naa-ivo kembá kwétuwa'naa-íye. ³¹ marapá-kwaásímó aaiwimbó maitinkáín-kánaámá kwétiye. marapá-kwaásítí sáwí-kawaana'a kwatiyuwánín-kanaama kwétiye. ³² taaira'á mói sinkánááon-tawaima amáparawaima imáyáama tíména kesópata ténááowe Ísu séna ³³ mirámó siráimba taaira'á inkamíyana puwíníntavena súwasa ³⁴ kwaásiyomba isésa sésa Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna Áánútumo usásinankaiwaima aasiyaasí maí'mai'a íníye siráivo emó sénda kemá kwaási úranda'a kumpaáruraundawaimba pósa taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne sémpo emá nááwa se ewá seénó suwaná ³⁵ Ísu séna kwaási sáma kamátinkaina'a úndanivo sáwíyanka'a kesé ménaumne. kwaásimo túnín-ayampa'o kombá náávara'i kwégowasa pósa íma kwéawanaawe. túnín-tantaako kesópa'a tivó sé'a sáma kamátinkaipa'a máéro. ³⁶ sáma kaimbá pó'a kentávé'a sé'a kentáásí ságayanda'a óne sembá pó'a ságayanko áráá'maa'a aú'mái ménaaowe Ísu siráíye.

Yútaa-anon-kwaasi Ísuntavesa íma áraire siráan-kwasai.

Ísu simásuwena tiyuwéna aúpá'á méraiye. ³⁷ túranka'a kawé'máyái íma awánaraan-awaame'a uráimbanivo kwentávésa íma árai'a Áánútunopakemba kunkáiye siráawe. ³⁸ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aii simátímakowaima áwí'a Áísáya siráin-aimba árai'a súmba Ísóigoo kawer-áimbá kosimátimunasaya mináíntávésa íma áraire kwésewe. ená asirayámbá agaráátinkaandamanivo íma kwéawanaawe

Áísáya agaimaréna siráíye. ³⁹ Ísun-aaiyavesa íma áraire suntavéna naaóvá'á Áísáya agaimaréna séna

⁴⁰ Áánútuma túramba kavítúwáísasa pósa túramba íma kwéawanaawe.

Áánútuma táá'a kaúntinkaisasa pósa íma kwéisaawe.

Áánútumo simbá mirá uráunda

pósa kesópa'a íma tíya'a sáwí-imayaa
 maitiyuwé'a kawé'á umátinkanaumne
 Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna séna ⁴¹ Ísuna ságayamba awánomba
 póna mináímbá agaimaréna siráíye.

⁴² Yútaa-anon-kwaasi évaka'a Ísuntavesa árai'a Áánútunopakemba
 kunkáíye sésa áamáan-kawaa-kwaasi mono'-náúmpá'á íyóvo sésa aambá
 áúmbaraavainiye sésa íma avora'á sumbá ⁴³ Áánútuma kesúwí'a mósá
 maráínkwaé-imayaama ímanovo kwaási évakarawai kesúwíta mósá
 maráígwáé-imayaama ésa mirán-ímáyáámá umbá pósa Ísuntavesa
 áraire íma avora'á siráawe.

Ísu simátimuwasa taaínkaa'a uráan-kwasai.

⁴⁴ íma avora'á suwaná Ísu anónka'a séna kesááiyavesa
 áraire sésa kenká'á agevamái máyáawai íma kentáváyíé su'mai
 kwésevo si'mákaiwaintavaigwara'a áraire kwésewe. ⁴⁵ kesí
 ááímbo suwánaawaimo ombá íma kené su'mai kwésuwanaawo
 si'mákaiwainkwara'a kwéawanaawe. ⁴⁶ marapá'ó kumúnda kwaási
 sáma kamátinkaina'a únda pósa kenká'á agevamái máyáawai íma
 túnín-ayampa'a ménaaowe. ⁴⁷ kesááima ísámai íma kawé'á kwéowai
 aavimbó maitinkáima íma kemá úne. marapá-kwáásí íma aavimbá
 maitinkáandayave'a kumúndanivo sáwí'o umáímo máyáampinkemba
 kawer-ámpá'á métinkanae'a kunkáumne. ⁴⁸ naaén-kanaara'a kesáái
 isésa tínaaemba umásinkaiyawai sésa kawer-áímbá sínaaemba
 umámakaundaniye sénááowe. ⁴⁹ íma kesí imáyáavinkemba súnda
 pó'a kesivo si'mákaiwaima simásímakain-aimba súnda pó'a naaén-
 kanaama tínaa sésa kawer-áímbá sínaaemba umámakaunda ímo
 oráámbá uráundaniye sénááowe. ⁵⁰ kesivon-ááima aúnaí'a umái
 maí'mai'a ónááon-aimban-íye. súnda-aimba kesivo simásímakain-aimba
 kwésimatimune Ísu siráíye.

13

Ísu kwená kwaási tísamaira'a nombá pétinkarain-kwasai.

¹ tíyótaasa í-tánón-kánáá aaváyaaraamba kwáyowana ívékaamba
 Ísu imáyáama éna séna marapá'á tuwé'a kesivonópa'a kuntuweré'a
 iyónaunda-kanaama kwétiye séna marapá-kwáásí kwenááima ísón-
 kwaasi ávááraumai imáyáama tíména miwíyáváyíé séna puwíniye
 súwana ² Sáátáánigo Sáímoni ááninkomba áwí'a Yútási Isakéríótimba
 Ísuna kuntaru'á uwó-ímáyáámá ámakowasa Ísuwe kwená kwayó-
 kwáásíyé toómbá kwénowana ³ avowámá amápar-asirayamba
 ámakowana póna Áánútunopakemba kunkáunda pó'a kuntuweré'a
 iyónaumne-imayaama Ísu éna póna ⁴ toómbá némáyonkakemba
 usásinena paákákén-únánkwátói ayú'marena táuri úsúmaena
⁵ táávepimba nombá atímarena kwená kwayó-kwáásí tísamaira'a
 nombá pétinkena táúrinei uwátuwena ⁶ Ísuma Sáímoni Pítaanopa'a
 túwana séna Ísóigoo íma kesísamaira'a nombá pésinkao súwana
⁷ Ísu séna kemó úndama ívé'a íma kwéisaanda po aáno isáníyone
 súwana ⁸ Pítaa séna kesísamaira'o nombó pésinkendayave'a a'áo
 síma síma'a ónaumne súwana Ísu séna enaísamaira'o ímo nombó
 pérankaanamo éma kesí kwaási-i'a íma iníyone súwana ⁹ Pítaa

séna Ísóigoo ená kwaási-i'a ónáo sumpo sísamairare su'mai íma pésinkenda síyayaampakwara si'nómpákwará'á nombá pésinkaao súwana ¹⁰ Ísu séna nombó pékaawaimo ésa íma amápa-kuva'a nombá peránááovo tísamairare su'mai nombá peránááowe. keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye súmba ¹¹ Ísu kwená kuntaru-kwáásígómbá ísarontavena séna keinárawa'a nombá pétasaawana kímborawai íma nombá pékaiye siráiyé.

¹² Ísu simásuwena tísamaira'a nombá pétinkayuwena paákákén-únánkwátóimo ayú'maromba maimái úmaena ménamo toómbó némáyopa'a kwéna tísaa ena séna kemó úndawaina ááimba ára kwéisaao. ¹³ kentávé'a sé'a amápa-tantaa'a agaráásinkaandawaima Ísóigoma ónemo sembá árai'a mirán-kwáásímá úne. ¹⁴ kemá kentí agaráátinkaina'a Ísóigoma pó'a tísamaira'a nombá kwévetinkaundayave'a kemá moórá-mora-umai nombá pétinkaaro. ¹⁵ kemó kentí kwayó'ó maráúndantemba keinárawakwara'a mirán-oro. ¹⁶ árai'a simátimé'a sé'a kwayó-kwáásímó ésa miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitanaaowe. ti'mákaiwain-aii maimaésa kosimátimakaawaimo ésa ti'mákaiwaimba íma usáyaaitanaaowe. ¹⁷ miráumai kemó uráunda á'a awánaraavo mirámó iyambo é'a tirumbá kawe'á ónáoowe. ¹⁸ keinárawapinkemba íma amáparawaiyave'a sumpo ítátinkaunda-kwaasi á'a túyaraumne. Áánútun-aii aúváivimba agaimaréna séna kesé moórávinkembo toómbó naráiwaima kesí kuntaru-kwáásímán-iyé agaimaréna siráimba árai'a siráiyé. ¹⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna aánomo paárína'a kentávé'a sé'a árai'a séna Áánútunopakemba kunkáiyé sénáoowe. ²⁰ árai'a simátimé'a sé'a ti'maráanasa kwíyawai táái ísámai kawe'á iyanten-umai kesáái ísámai kawe'á ónáoowe. kesááimo isáiyanten-umai si'mákaiwain-aii isánáoowe Ísu siráiyé.

moóráwai kesí kuntaru'á íníye Ísu siráin-kwasai.

Mátíyu 26:20-25, Máaka 14:17-21, Áríku 22:21-23

²¹ Ísu simásuwena kwenarumbá umbái tówana séna árai'a simátimé'a sé'a keinárawapinkemba moóráwai kembá namuro-kwáásirá'á agaráátinkaniye súwata ²² kwená kwayó-kwáásí moórá-mora-umai méta kwenáúvinaayaivimba éta nááwantavena siiyó séta ²³ kwená kwayó-kwáásí Ísuma kembá arumbá símakowaima Ísuna egwaa'á máyaawanana ²⁴ Sáímoni Pítáa kentávéna aúwánáán-awaame'a éna séna nááwantavai seénó se áísaa uwo súwa'a ²⁵ avakáá-umai áísaa e'a sé'a Ísóigoo emó sénda nááwa'iyó séwánana ²⁶ Ísu séna kemó toómbó nompí tu'mái aménaunda-kwaasi kwemán-iyé séna toómbá maimaéna nompímbá tu'mái mindá'á Sáímoni Isakérióti ááninko áwí'a Yútásimba amúwana ²⁷ mintómbá mayówana Sáátáánigo kwenarumpimbá iyúwana Ísu simáména séna emó ónáo sindai'a maaránka'a uwó Ísu súwasa ²⁸ toómbó kwénaappa'o máyón-kwaasi Ísumo sún-ainkona ááimba íma ísámai kawer-umbá ²⁹ sésa Yútási óntanka'a tavikówaintavena Ísu séna ímo óísambo makáan-kwaasi évaka'a timiyó Ísu siyé sésa tanómbó káúvón-kanaaratavai sésa toómbá meéyán-uwo Ísu siyé

suwaná ³⁰ Yútási Ísumo amún-tomba maimaéna avekáán-umai máápa'a kumúwana túnkuraiye.

aúná-amaambo simátímakain-kwasai.

³¹ Yútási máápa'a kumúwana Ísu séna ívé'a kwaási úrandako súwí'a anómba umái kwévaarisana kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba umái kwévaariye. ³² kesí mayáígómá Áánútu áwí'a anómba intembá ívé'a Áánútu kesúwí'a anómba íniye. ³³ kesí iyámpóiyono. sáwíyanka'a kesé mé'a tiyúwáana'a sivakáá ónááowe. Yútaa-kwaasiyave'o á'o simátíme'o súndantemba kentáv'é'a sé'a iyóndara'a íma kanaán-umai iyónááowe. ³⁴ aúna-amaamba simátíména'a kesirumbó timúndanten-umai moórámora-umai kentirumbá tíméro. ³⁵ moórámora-umaimo kentirumbó timíyasamo ésa tuwánésa sésa Ísuna kwayó-kwáásín-owe sénááowe Ísu siráiyé.

Pítaa ánaaemba umásinkaniye siráin-kwasai.

Mátíyu 26:31-35, Mááka 14:27-31, Árúku 22:31-34

³⁶ Ísu simásuwowana Sáimoni Pítaa áisaa ena séna Ísóigoo náávára iyíníyono súwana iyóndara'a ívé'a íma sínaaemba kwaráníyompo aáno sínaaemba kwaráníyone súwana ³⁷ Pítaa séna Ísóigoo nóintavaiya ívé'a íma ánaaemba kwaránaumno. íma pó'a áwa'naa umai púwónana kawé'á íniye súwana ³⁸ Ísu séna áwa'naa umai puwónaumnemo sénda kemá árai'a simáme'a sé'a kokórigomo ímo ááimo siráindara'a kaumborá'á kentávái séma íma awánáúnda-kwaasiye síníyone Ísu siráiyé.

14

Áánútunopa'a iyónááon-amba kemá úne Ísu siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena simátiména séna kentirumbá íma sáwí'a é'a íma anón-imayaa oró. Áánútuwe aráápamai mé'a kesé aráápamai máéro. kentí imáyáa Áánútumpa'a tuwé'a Áánútuna imáyáa é'a ánivo kesí imáyáa oró. ² kesivoná naaópa'a sáwíva'-maru'a kwéraiye. ímo mirámó uráinkakai íma simátimusino. ³ kemó iyúnda kentí maru'á uto'mayaa umátinkanae'a iyúne. usauwé'mae'o kuntí'mae'o iyónda kemó máyaundara'a uménaaowe. mirá ona'á kesé ménaaowe. ⁴ kemó iyúnda-amba á'a awánaawe súwana ⁵ Tómasi simáména séna anóndakoo emó iyónda-naopa'a íma awánáúmne. nááraumai minámbá awánanaumno súwana ⁶ Ísu séna Áánútunopa'o iyónááon-amba kemá úne. kemá áraikona ááimba úne. kemá maí'mai'a ónááowaina ááimba úne. kesivoná naaópa'a íma úwoi iyónááomba pó'a kemá minámbá únda pó'a iyónááowe. ⁷ kesí ááimbo kwésuwanekai kesivombá awánaasino. ívé'a kwéawanaawe súwana ⁸ Vírípi séna anóndakoo enavombá agaráásínkénanaya kentáá kanaa íno súwana ⁹ Ísu séna ayáátáaka'a keséma máyaundanivo emá kesí ááimba íma kwésuwanaane. kesí ááimba súwanaawaima kesivombá á'a kwéawanaavo nóra isa enavombá agaráásinkaao seénó. ¹⁰ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáiyé. mináintáv'é'a áraire seró. íma kesí imáyáavinkemba súmpo kesivomá kesé ména kwená mayáímá isa'á sune. ¹¹ kemá kesivoé tarúmai máyaunana kesivomá kesé tarúmai máyáimba pó'a mináintáv'é'a áraire seró. ímo mirámó sé'o é'a kesí mayáímá awáné'a sé'a árai'a kwíyómpakemba

Áánútunopakemba kunkáiyé seró. ¹² árai'a simátíme'a sé'a kentáv'é'a árai'a Áánútunopakemba kunkáiyé síyawaima kemó úndantem-bayai miwígwará'á mayánááowe. kesivonópa'a iyé'a Áánútun-amamba ai'maráándayavena miwítí mayáígó kesí mayáígómbá usáyaaitaniye. ¹³ kesí imáyáamo é'o sísaá íya'o é'a mirá ónaumpo kentáv'é'a isámai kesivo áwí'a mósá maránááowe. ¹⁴ kesí imáyáamo é'o sísaá íya'o é'a kemá mirá ónaumne Ísu siráiyé.

Áánútun-amamba ai'maráanana kumíníye siráin-kwasai.

¹⁵ Ísu mináímbá simásuwena séna kentirumbó símakaambo é'a kesáái isámai kawé'a ónááowe. ¹⁶ kesivombá áisaá onaná karáá'á tutinkániwaimba ai'maráinana kumbéna kesé aasiyaasí mai'mai'a íníye. kwemá áraikona ááimban-iyé. ¹⁷ marapá-kwáásí kwembá íma awánésa kwenáái íma isáamba pósa íma kanaán-umai sésa kesé tamaiyó sevó kesé ména kentirumpimbá mai'mai'a ímbá pó'a kwembá kwéawanaawe. ¹⁸ sáwíyanka'a tiyuwáúndanivo íma megusaamó on-tembá ónááovo usauweránáumne. ¹⁹ sáwíyanka'a marapá-kwáásí kembá íma suwánqnaaombanivo keinárawa'a ókwara'a suwánqnaaowe, kesé ménaunda pó'a kemá aúnaí'a umái ménaaowe. ²⁰ minkánáámá tínimba pó'a sé'a árai'a avowáe ména kesé máyáísata kwesé máyaumne mirá sénááowe. ²¹ kesááimo taagwiavésamo kawé'ó kwéowai tirumbá kwésimewe. tirumbá simíyawaima kesivoé kesé sirunkái tíméyauye. kesirumbó tímúndawaiyavaiye simái avora'á paárumai ménaumne súwana ²² Yútási Isakérióti aráamáómá áwí'a Yútási séna Ísóigoo nóintavaiye séwa úwoi-kwaasiyavaiye simái íma avora'á paárumai ménaumne seénó. kentááyáváiye simái avora'á paárumai ménaumne seénó súwana ²³ Ísu séna tirumbá símakaawaima kesáái isámai kawé'a íyana kesivomá arumbá miwí tímínakai kesé kesivoé miwísé kumbéyauye. ²⁴ kesáái isámai íma kawé'a kwéowai tirumbá íma símakaawe. súnda-aimba íma kesí imáyáavinken-aimban-ivo kesivo sí'mákaiwaina imáyáavinken-aimban-iyé.

²⁵ kesé máyaundara'a mináímbá kwésimatimune. ²⁶ ánivo kesivomá kwenamambá kentí karáákómbá ai'maráinana kumbéna kesí anondá éna amápa-tantaa'a agaráátinkena súnda-aimba tímína'a tááka'a maránááowe. ²⁷ tiyuwé'a paru kwéumatinke'a kentirumbó kwempa'ó marái-yántáá'á kwétimune. marapá-kwáásí íma kwétimewa'anivo kesirumbó kwempa'ó maráúndantemba miráumai kwétimune. mindáyavena kentirumbá íma sáwí'a éna íma táá'a kaíno. ²⁸ tiyúwáandanivo kentópa'a usauweránaumnemo súnda á'a kwéisaawe. kentirumbó símakaambo é'a kesivonópa'a iyóndayave'a aamoí ónááowe. kesivomá kembá usáyaaitaraintavaiye simái aamoí ónááowe. ²⁹ íma paáruraisa'a simátimunda póna paárína'a kentáv'é'a sé'a árai'a siráiyé sénááowe. ³⁰ Sáátáánigo maambárárá'á sáwí-kawaana'a kwétimba pó'a íma ayáátááka'a aaimá simátimundanivo kwená asirayánkó íma kembá tatoraniye. ³¹ kesivomá simásímakaimba mirá únda suwánésa sésa avowámbá arumbá ámakaiye sénááowe. usásinaiyata konó Ísu siráiyé.

15

árai'a ándáma kemá úne Ísu siráin-kwasai.

1-5 Ísu simátimena séna árai'a ándáma kemá úne. kesivomá minándará'á tavíkaiwaiman-iyé. ándáma kemá úne. ándágo amaimá kemán-owe. ímo arambó iyáínda-amaimo éna ayááisiyuwaniye. arambó iyáínda-amaimo éna ayááe'marainana aráságáyó agaimái arambá iyániye. ayááe'maraintemba simátímakaunda-ainkoma mirá kwéena tirumbá arupí kwéiye. kesé tarúmai maíya'a kemá kempá'á tarúmai máéno. amaiyé su'maigomo éna íma arambá iyániye. mirámó intembá kesémo ímo tarúmaimo maíyambo éna íma arambá iyániye. kemá kesé tarúmai máéna'a pó'a kesémo tarúmaimo maíyawaimo é'a sáwívar-aramba imái ménaaowe. kembó ivá'ó siyuwésamo ésa íma arambá imái ménaaowe. ⁶ amaimó ayááisuwainda-amaimo aáyánkáíndamo éna aú'mái agaisuwániye. kesémo ímo tarusíyawaima mirá íniye. ⁷ kesémo tarúmaimo maíyawai kesááimo kentirumpimbó táto'maraiyawaima áísaa íyana póna mirá umátinkaniye. ⁸ sáwívar-arambo imáimo maíyan-kwaasimo tuwánésamo ésa sésa Ísu arááima kwaráan-kwaasin-owe síyana kesivo áwíkomo éna anómba íniye. ⁹ kesivomó arumbó simákainten-umai kesirumbá kembá kwétimune. kemó é'a misírúntaváiyé simái máéro. ¹⁰ kesivoná áamáamba ísámai kwenaruntaváiyé simái máyaundantemba kesí áamáambo isé'o é'a kesiruntaváiyé simái ménaaowe. ¹¹ mináímbá simátímakaunda pó'a kesí aamoí-yántáákó kentirumpimbá anómba kwáyaina'a aamoí umái máéro. ¹² kesirumbó tímúndantemba moórá-mora-umai tirumbá tíméro. mindá kesí áamáamba kwétimune. ¹³ kentí kwaásiyavaiye simái kwétuwa'naa-e'a puwónáe sésamo puwíyamba íma moórá-aimba simái usáyaaitamai tirumbá tíménááowe. ¹⁴ kesááimo isémáyayawaimo é'a kesí kwaási-i'a ónááowe. ¹⁵ anón-kwaasigona kwayó-kwáásí anóndakona mayái íma awánaraambanivo kwenávárawaisai kwená mayái awánaraawe. mirámó ontávé'a pó'a kesivomó amápar-aimbo simásímakaimba simátimunda pó'a íma kesí kwayó-kwáásiyé sendá kesívarawaisaiye sénaumne. ¹⁶ keinárawa'a íma kembá ításinkaawa'a kemá keinárawa'a ítátinkaunda pó'a kwégwe'a asirayán-árámbá koimái sáwívase umái máéro. kesí imáyáamo é'o kesivompá'ó áísaa íyanamo éna mirá umátinkaniye. ¹⁷ moórá-mora-umai tirumbá tíméro sé'a mirán-ámáámbá simátímakaumne Ísu siráiyé.

marapá-kwáásí tíyámbo umátinkaraan-kwasai.

¹⁸ Ísu mináímbá simátimena séna marapá-kwáásímó keinárawatavesamo tíyámbo umátinkaiya'o é'a tááka'a maré'a sé'a aiva'á kentáásí Ísóigomba áyámbo umánkaraawe sénááowe. ¹⁹ kemá marapá-kwáásívinkémbá kembá ítátinke'a kendéin-owe súnnda pósa marapá-kwáásí tíyámbo kwéumatinkaawe. kembó úwoimo marapá-kwáásímó onkákái kentávésa sésa kenkáán-kwáásín-owe sésa tirumbá tímésino. ²⁰ kwayó-kwáásí miwítí anón-kwaasigomba íma usáyaaitaraawemo súnnda imáyáama oró. kentí anóndako únasa pósa marapá-kwáásí aká'áamba simásinkesa sáwí'a umásínkáanten-umai keinárawa'a aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanqaoovo kesááima ísámai kawé'a iyawai kentááima isánááowe. ²¹ keinárawa'a kesí kwaási-i'a ombá pósa marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaaowe. si'mákaiwaimba íma awánaamba pósa sáwí'a umái

mirá ónááowe. ²² kemó ímo kusimátimundarakai marapá-kwáásítí sáwí-
imayaa úwoi aúpá'á kwáásino. kusimátimunasa miwítí sáwí-imayaama
ivá'á túwáaraamba íma ivá'á túwáawana úwoi kwáyáíye. ²³ tiyámbo
masinkáiyawai kesivonkwará'á tiyámba kwéumankaawe. ²⁴ kemó
ó'owimo usáyaaitaimo ímo ó'on-o'om-bayaimo mayáúndarakai
marapá-kwáásítí sáwí-imayaa úwoi aúpá'á kwáásino. kesí mayáímá
awánésa kenté kesivonté tiyámba kwéumasinkaawe. ²⁵ Áánútun-
aai aúváívimba agaimaréna séna úwoiyavesa kembá tiyámba
kwéumasinkaawe siráinka'a póna mináímbá ívé'a kwévaariye.
²⁶ kesivonópa'a iyé'a kentí karáá'á tutinkániwaimba ai'maráanana
kesivonópakemba kwenamankó keinárawate kumbéna kwemá
áraikona ááinda'a póna kentávéna amápa-tantaa'a kusimátiminiye.
²⁷ kemó mayáímó ááimbo asááwándarakemba á'a suwánaraamba pó'a
kentáváígwará kesí mayáiyáváígwará'á simátímapa'a kónááowe.

16

¹ naaémba kesáíyave'a íma asiramái mé'a siyúwáavo sé'a
mináímbá kwésimatimunda imáyáa oró. ² naaémba marapá-
kwáásímó keinárawatavesamo mono'-náúmpákémbá kwatuwánaemo
sénááomba mindáyavesa sésa Ísuna kwayó-kwáásí tinkamiyawai
Áánútuna mayáímá kwémayaawe kampa'á sénááowe. ³ kenté kesivonté
íma suwánaamba pósa miráumai sáwí'a umátinkanaaowe. ⁴ ívé'a
mináímbá kwésimatimunda póna mindá paárína'a táaka'a maré'a sé'a
simásimakaimba kwévaariye sénááowe. mindáyave'a kwésimatimune
Ísu siráíye.

Áánútun-amanko mayáímá kwémayain-kwasai.

Ísu simásuwena séna keinárawate máyaunda pó'a mináímbá
íma simátímake'a ⁵ si'mákaiwainopa'a iyóndatavaiye sé'a ívé'a
simátímakaana'a náávara iyónó sé'a íma sísa owa'á ⁶ iyónaumne
súnda-aimbo isááwana tirunkó umbai taisa'á pó'a náávara iyónó
sé'a íma sísa owe. ⁷ árai'a simátíme'a sé'a ímo iyúndarakai kentí
karáá'á tutinkániwaima íma kúmísino. iyé'a kwembá ai'maráanana
keinárawate kumbéna kawé'á umátinkaniye. ⁸ kumbéna marapá'á
máyaan-kwaasi kentí sáwí-imayaagona ááimba agaráátinkaniye.
arupímo umáímo maígona ááimba agaráátinkaniye. Áánútumo aavimbó
maitinkániwaina ááimba agaráátinkaniye. ⁹ kesáíyavaimo ímo áraire
síyawaiyavena simátímena séna kentí sáwí-imayaa úwoi kwáyáíye
síníye. ¹⁰ kesivonópa'a iyúnda íma suwánanaaomba póna kentí
karáá'á tutinkániwaima arupí umái ménaaomba kunagaráátinkaniye.
¹¹ maambárará'á sáwí-kawaana'a á'a aavimbá mayánkaraimba póna
Áánútu aavimbá maitinkániyema simátiminimbaniye. ¹² sáwívar-
aimba simátimusina umbai-áímbá pó'a ívé'a íma kanaán-umai
isánááomba pó'a naaémba isánááowe. ¹³ Áánútun-amankoma kumbéna
amápa-tantaatavena árair-aama va'mái simátiminiye. íma kwená
imáyáavinkemba simátiminivo simámakain-aimba simátímena aáonomo
paárinin-tantaa'a simátiminiye. ¹⁴ súnda-aimba simátiminana kesúwí'a
anómba íníye. ¹⁵ amápar-aintomba kesivondéímá mindá kendéímán-íye.

miráumai sé'a simámakaunda-aimba Áánútun-amankoma simátiminye Ísu siráiyé.

tirumbá umbái tamái naaémba kawé'á uráin-kwasai.

¹⁶ Ísu simásuwena séna sáwiyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowe súwasa ¹⁷ kwená kwayó-kwáásívinkémbá évakarawai sésa kesivonópa'a iyúnda pó'a sáwiyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo simbá nóintavaiya kwésiyo. ¹⁸ sáwiyankaremo simbá mináinkóná ááimba íya kwéisaumne. nóintavaiye séna kwésiyo suwaná ¹⁹ Ísu miwí tuwánarena áísaa ónáe kwéuwana simátimena séna sáwiyanka'a íma suwáné'a aáno suwánanaaowemo súnda-aintave'a keinárawa'a ávááraumai kemó súnda-aintave'a ísámae kwénaaowe, ²⁰ árai'a simátime'a sé'a keinárawa'a ivi'á táiyasa marapá-kwáásí aamoí ónááombaniyo kentirumbá umbái tamái mé'a naaémba kentirumbá etóyói ónááowe. ²¹ moórá-ininkomo iyámpóimo maránkaraindákanaama títanamo éna áí'o kwéuwanamo maránkaraintavaiye séna ísámai umbái táinana naaémba miniyámpói awánéna aamoí umánkaniye. ²² mirá otembá kentirumbá ísámai umbái té'a naaémba suwáné'a aamoí ónááowe. aamoimó íi-yántáá'á íma maitiyuwánááowe. ²³ minkánáá tína'a íma sísa ónááovo kesivombá áísaa íyamba kentávé'a ísámai áísaa íyantavena póna mirá umátinkaniye. ²⁴ kesivombá íma áísaa uráavo ívé'a kentávé'a ísámai áísaa íyamba mirá umátinkainana kentirunkó anómba aamoí ína'a máéro Ísu siráiyé.

marapá-tántáá'á Ísu usáyaaitaraiye siráin-kwasai.

²⁵ Ísu simásuwena séna kwántámai-aimba simátimunda pó'a naaénkanaama tína'a kesivon-áái paárumai simátimenaumne. ²⁶ minkánáámó tína'a kesí imáyáa ontávái kesivombá áísaa íya'a kemá íma áísaa onaná ²⁷ kwemá úwoi tíména kwenarumbá tímakaintavena póna úwoi tímíniye. kentávé'a sé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sé'a tirumbá símakaantavena kesivomá arumbá tímakaiye. ²⁸ kesivonópakemba marapá'á kumbáyaunda pó'a ívé'a marapá'á tuwé'a kesivonópa'a iyónaumne Ísu súwasa ²⁹ kwená kwayó-kwáásí sésa ívé'a íma kwántámai-aimpinkemba sémpo avorató kwésimasimene. ³⁰ kesáámá séta áísaa ónáísaye íma súnayaama emá ísaraandana'a po paárumai kwésene. miráyá séta Áánútunopakemba kunkáane kwésune suwaná ³¹ Ísu séna kentávé'a Áánútunopakemba kunkáiyé sembánivo ³² sáwiyanka'a siyuwé'a kentí naaó'-nao'a kóyáwé owa'á keyáa maúsina kesivomá kesé máyáiyé. ³³ mináímbá simátimunda pó'a kesé tarúmai mé'a aánoumai kwempa'á máéro. marapá-kwáásí aká'áamba simátinkesa sáwí'a umátinkanaoombanivo marapá-tántáákwára kwaásigwara'a usáyaaitaraunda pó'a kentirumbá aamoí umái ménaaowe Ísu siráiyé.

17

Ísu kwená kwaásiyavena ísámai Áánútumpa'a námúnaa siráin-kwasai.

¹ Ísu simásuwena kwíyómpa'a awánéna séna kesivoó minkánáámá kwétiye. kesúwí'a anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ² amápa-kwaasi tavíkáundayavai asirayámbá símakaanda pó'a símakaanda-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a umátinkaunda mindáyavai kesúwí'a

anómba ina'á enáwí'a anómba umánkáano. ³ eyááma árair-Isoigoma óne. kembá si'mákaandana'a úne. empáré Kempáré tésa kenkáísááima ísááwai aúnáí'a umái maí'mai'a kwéowe. ⁴ marapá'á enáwí'a anómba umái símakaanda-mayaima ánásaumne. ⁵ kesivoó maramá íma taróruaandara'a esé máyauyana kesúwí'a anómba kwáyáinka'a po ókwara'a mirán-ínkwáe'a kwésune. ⁶ marapá-kwáásívinkembá ená kwaási-i'a umátinke símakaandawaima entávái mirándá'á máyáíye simái paárumatinkaunasa enáái kwéisaawe. ⁷ símakaandayavesa sésa mintántáá'á Áánútu ámakain-tantaare kwésewe. ⁸ símakaanda-aimba simátimunda kwéisaawe. enópakemba kunkáunda-aimba ísésa sésa Áánútu ai'mákaisana kunkáíye kwésewe. ⁹ miwíyávé'a ísámai kwéaisaa-une. marapá-kwáási úwoi-kwaasiyave'a íma áísaa úmpo símakaanda-kwaasi ená kwaásiyave'a ísámai kwéaisaa-une. ¹⁰ ená kwaási kesí kwaásiman-owe. kesí kwaási ená kwaásima ésa kesúwí'a anómba kwéowe. ¹¹ marapá'á íma máénda enópa'a íyóndanivo miwímá marapá'á ménaaowe. kawé-késívóo miwír'á emá taviyénda pósa Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái ménaaowe. esé kesémo tarúmaimo máuyantemba miwímá tarúmai ménaaowe. ¹² miwísé mé'a tavikáunda Áánútumbo ááyaan-kwaasi-i'a umái mésa íma sáwí-amba kwakáawe. ánivo moóráwai sáwí-amba kwaránimba póna mináimbá Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna siráin-aimba paáriníye. ¹³ enópa'a íma iyúnda marapá'á mé'a miwí tirumpimbá kesí aamoi-yántáákó anómba kwégwaintavai mináimbá kwésimatimune. ¹⁴ enáái simátímakaumne. kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndantemba miwímá íma árai'a marapá-kwáásímá ombá pósa marapá-kwáási úwoi-kwaasima tíyámba kwéumatinkaawe. ¹⁵ íma sé'a miwímá marapákembá kuntiraaó sumpo Sáátáánigo sáwí'a umátínkáivo se taviyiyó kwésune. ¹⁶ kemó ímo árai'o marapá-kwáásímó úndanten-umai miwímá íma árai'a marapá-kwáásímán-owe. ¹⁷ enááima árair-aimba póna tirumpimbá kwáyainasa ená kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹⁸ kembó si'maráána'o marapá'ó kunkáundantemba miwímá ti'maráanasa marapá-kwáásívimbá ménaaowe. ¹⁹ miwíyáváíyé sé'a enarááíye su'mai kwaráúnda pósa enarááíye su'mai kwaránááowe.

²⁰ íma maankwáásíyé su'maiyave'a áísaa e'a sumpo miwí táái ísésa kentávésa sésa árai'a Áánútunopakemba kunkáíye síyawaiyavaigwara'a kwéaisaa-une. ²¹ kesivoó áísaa e'a sé'a esé kesémo tarúmaimo máuyantemba miwímá enté kentéva'a tarúmai ménaaowe. miwímá tarúmai máyámba pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa árai'a Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. mindáyave'a námúnaavinkemba kwésimamune. ²² esé kesémo mimbóráí'o umáímo máuyantemba símakaanda-asirayamba tímakaunda pósa mimbóráí'a umái ménaaowe. ²³ emá kesé tarúmai máéna'a kemá miwísé tarúmai máyaunda pósa miwímá tarúmai ménaaowe. marapá-kwáási mindá tuwánésa sésa Áánútuma Ísumba ai'mákaisana kunkáíye sénááowe. enarumbá símakaandanten-umai miwígwará'á tímakaunda pósa marapá-kwáási tuwánésa sésa áraire sénááowe. ²⁴ kesivoó maramá íma taróruonka'a enarumbá siména asirayámba símakaane. símakaanda-kwaasi kesé maígwáe sé'a súnda pósa kesí asirayámba awánanaaowe. ²⁵ kesivoó arupínako óne. marapá-kwáási embá íma kwéawanaambanivo kemá awánáúnda símakaanda-

kwaasi kentávésa sésa Áánútuma ai'mákaisana kunkáiwaiye kwésewe. ²⁶ entávái mirándá'á máyáye simái paárumatimunasa enarumbó símakaandantemba miwí tirumbá simíya'a miwísé ménaumne. entávái mirándá'á máyáye simái paárumatinkare'a paárunte kónaumne Ísu námúnaavinkemba mirá siráiyé.

18

Ísumba tátokaan-kwasai.

Mátiyu 26:47-56, Mááka 14:43-50, Árúku 22:47-53

¹ Ísu simásuwena kwená kwayó-kwáásiyé Kítáróni-nomba kóaatasa taai-kanáágúnévimbá komáyówana ² Ísuwe kwená kwayó-kwáásiyé mintái-kánaágúnévimpá'á kóyo untavéna Yútási Ísuna kuntaru-kwáásí mintái-kánaágúnévá'á awánéna ³ miwá'á kúmba ámáán-kawaa-kwaasiye mono-káwáá-kwáásiyé i-kwáásígwára mono'-nánkár-í-kwáásígwára'á tí'márówana Yútási tí'maena taánasatagwara ányatankwara'a maimaésa oómbá to'maésa mintái-kánaágúnévá'á kumbá ⁴ Ísu kwenópa'o tínín-tantaakomba awánéna kwená kwaásivinkemba usásinena miwí túrampa'a koména tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa ⁵ Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná miwántávé'o sembá kemá úne súwana Yútási Ísuna kuntaru-kwáásímá póna miwísé máyomba ⁶ kemá úne Ísu súwasa miwí tayauwérópa'a tanaambá vowaná ⁷ Ísu moórágwara'a tísaa ena séna nááwana avakáá-íya kwéoo súwasa Ísu Násáretivakewaintaveta kwéavakaa-une suwaná ⁸ Ísu séna á'a simátimunda maandá kemá úne. kembó sivakáá ontavé'a maankwáásí étinkaiyasa koró Ísu súmba ⁹ Áánútuntavai siráimba símakaanda-kwaasi íma sáwí-amba kwakáawe sirónka'a póna paárumai mináímbá súwana ¹⁰ Sáímoni Pítaa taánasatama ámúrandavinkemba taú'maena aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási áá'a agáúsuwomba minkwáyó-kwáásígó áwí'a Márakáasi kwená'á agáúsuwowa ¹¹ Ísu Pítaantavena séna ená taánasatama ámúrandavimba kwiyuwó. sí'a índai'a umásinkanaaombanivo kesivoná mayáímá íma tuwánáúnda pó'a mirámá ónaumne Ísu siráiyé.

Ísumba áí'maesa Ánásinopa'a máánkaraan-kwasai.

¹² Ísu súwasa i-kwáásiyé miwítí anón-kwaasiye mono'-nánkár-í-kwáásiyé Ísumba táto'mai ayáánka'a asááúmaesa ¹³ áí'maesa aiva'á moórá-kawaana'a áwí'a Ánásinopa'a máánkówana kwemá Káyavaasi aísáánkoma póna minkánámá Káyavaasima aiva'-mónó-káwáánákómá póna ¹⁴ ááéma simátimena séna Yútaa-kwaasi amápa'a púwóvo séna moóráwai puwíníye siráiwaina aísáánkonopa'a máánkaraawe.

Pítaa íma awánáúnda-kwaasiye siráin-kwasai.

¹⁵ máánkówasarai Ísuna kwayó-kwáásírái moóráwai Sáímoni Pítaawe moóráwaiye Ísun-ánaaemba kwa'maésarai kuyambá aiva'-mónó-káwáánákó moóráwaimba awánasuwowa aaimá ísópa'a Ísumba ánkaro'a umáyowana ¹⁶ Pítaa aan-taarévimbá máyowana aiva'-mónó-káwáánákómá awánówaima usauweréna ontará'óarákwiron-arasigontavena simámuwana ontá tiyankówana Pítaamba áí'maena usáverowana ¹⁷ minárásígó Pítaamba awánéna áísaa ena séna

minkwáásígóná kwayó-kwáásiyá'ono súwana Pítáa séna a'áo ke ó'on-kwaasi úne súwasa ¹⁸ táúgwitavesa ésa mayái-kwáásiyé i-kwáásiyé iramá agaimarésa tiyáámba kwégauvuwana Pítáa mináímbá simásuwena irará'á koména ayáámba kauráiyé.

aiva'-mónó-káwáánákómá Ísumba áisaa uráin-kwasai.

Mátíyu 26:59-66, Máaka 14:55-64, Árúku 22:66-71

¹⁹ Pítáa irará'á kwégauvuwana aiva'-mónó-káwáánákómá Ísuntavena séna simátímakaanda-aimba simásimiyo. ená kwayó-kwáásiyáváígwárá'á simásimiyo súwana ²⁰ Ísu séna Yútaa-kwasiti anóm-bono'-naumpare sáwiyam-bono'-naumpare simáti simati eémáyaunda avora'á seémáyaunda íma aúpá'á simátímakaumpo ²¹ nóintavai kwésisaa-ono. kesááimo ísaraawai tísaa inasá simátímakaunda-aimba ísaraamba pása sénááowe súwana ²² mono'-nánkár-í-kwáásígó Ísumba tuvuwéna séna aiva'-mónó-káwáánákómó simpímbá íma mirá siyó súwana ²³ Ísu séna sáwí-aimbo súndarakai misáwí-áimbá ááéma avora'á isinó. kawer-áimbó súndayavai nóinkakena sínkamono súwana ²⁴ Ánási ai'marówasa ayáámpinkenanda íma ayútuwesa mindánankwara'a áí'maesa Káyavaasi aiva'-mónó-káwáánákónópa'a máánkaraawe.

Pítáa íma awánáúnda-kwaasiman-iyé siráin-kwasai.

Mátíyu 26:71-75, Máaka 14:69-72, Árúku 22:58-62

²⁵ aiva'-mónó-káwáánákónópa'a Ísumba máánkówana Pítáa irará'á ména ayáámba kwégauvuwasa irará'ó máyón-kwaasi áisaa esa sésa egwárará minkwáásígóná kwayó-kwáási oónó suwaná mináímbá umémpa'a tuwéna séna ke ímaniye súwana ²⁶ aiva'-mónó-káwáánákóná kwayó-kwáási Pítaantavena séna emá minkwáásígóe taai-kigáúv'á máyaaya'a tuwánaraunda áraira súno séna Pítaama áá'a agáúsukowai akún-ándarákéwáímá súwana ²⁷ Pítáa moórágwara'a séna ke ímaniye súwana kokórigó áái siráiyé.

Ísumba áí'maesa Páírátinopa'a máánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:1-2,11-14, Máaka 15:1-5, Árúku 23:1-5

²⁸ kokórigó áái súwasa irataró'a Káyavaasina naaúmpakemba Ísumba áí'maesa kámááni-anondakona pááimpa'a máankesa sésa íma Yútaa-kwasiti naaúmpa'an-ivo ó'on-kwaasiti naaúmpa'a iyéta týótaasa í-tánómbá íya náúnnavaiyaawe sésa íma íyúwana ²⁹ Áróamáani-kamaanikawaanako áwí'a Páírátí kunákárúwena kuntísaa ena séna minkwáási nóinkakena aaivimbá mayankánáe séo súwasa ³⁰ ímo sáwí'o uráinkakai íya áí'maeta túsino suwaná ³¹ Páírátí séna keyááríka'a áí'mae'a kentí ámáámbo makénten-umai simánkáaro súwasa miYútáá-ánón-kwáási sésa Áróamáani-kamaani-kwaasi moóráwaimbo tuvú'máimo utaiyávái aambá áúntukaawe sumbá ³² ááéma Ísu simátiména séna taaira'á mói sínkamiya'a puwónaumne siráin-aimba paárúwasa áí'maesamo kumbá mináíntávésa uwaná ³³ Páírátí naaúmpa'a kuntuaweréna iyéna Ísumba ááyena séna emá Yútaa-kwasiti kawáánará oónó súwana ³⁴ Ísu séna ená imáyáavinkena sísaá ó. kwaási simámakaawa sísaá oónó súwana ³⁵ Páírátí séna kemá íma Yútaa-kwaasima úne. ená kwaásiye mono-káwáá-kwáásiyé áí'maesa kesópa'a tiráavo norá ónasawa'iyó súwana

³⁶ Ísu séna kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye. kemó kawáái'o úndamo marapá'ó kwáyáinkakai kesí kwayó-kwáási áái'a tíyáásino. Yútaa-kwaasi kembá tátoraavo sésa áái'a tíyáásino sésa tátokaawe. kemó kawáái'o úndama íma marapá'á kwáyáíye súwana ³⁷ Páírátí áísaa ena séna kawáánará oónó súwana Ísu séna á'a séne. mindáyave'a marapá'á kumúnana masínkaraimba pó'a arupí-aimba kwésimatimune. arupí-aintavesamo aamoimó owái kesááima kwéisaawe súwana ³⁸ Páírátí séna nói-aina arupí-aimban-iyo siráíye.

Ísumba aráá'a tuvúwóro siráin-kwasai.

Mátíyu 27:15-31, Mááka 15:6-20, Áríku 23:13-25

Páírátí shimásuwena kunákáruwena Yútaa-kwaasitavena séna kwemó sáwí'o uráimbo simásímakaamba avakáá únda íma isáúmpo ³⁹ tíyótaasa í-tánón-kánáá tintembá moórá-kwaasi ááyaawa'a ándávakemba ayúrankaundantemba minkánáámó tinká'á Yútaa-kwaasiti kawáánará ayúrankanaumno tísaa ena súwasa ⁴⁰ anónka'a sésa ímanivo kwembá íma ayúranke Párápásimba ayúrankaao suwaná Párápásima ááite tiyéna umóyánté in-kwáásimán-íye sésa kwembá ayúrankaao siráawe.

19

¹ suwaná Páírátí i-kwáási simátimuwasa Ísumba áwí-andanei áwírúku'-nesa ² anón-kwaasiti kánumo'an-íye sésa áwí-andama owepamáí Ísu a'nómpimbá kuvérankesa naeeyáyán-únánkwátóí anón-kwaasiti unáánkwátóíman-íye sésa umánkesa ³ kanaáráá'a ankésa moórá-mora-umai kwenópa'a tésa sésa Yútaa-kwaasiti kawáánará'á óne sésa tíyáándeí tuvúto'na uráawe.

⁴ tuvúto'na uwaná moórágwara'a Páírátí kunákáruwena amápa-kwaasiyavena séna másáaro. íma sáwí'a uráintave'a áí'mae'a túranka'a máankaraana'a awánaaro. íma sáwí'a uráíye súwana ⁵ Ísu kunákáruwena a'nómpimbá áwí-andagwara naeeyáyán-únánkwátóígwara'a kunákárúwowa Páírátí simátimena séna minkwáásígombá awánaaro súwasa ⁶ mono-káwáá-kwáásíyé mono'-nánkár-í-kwáásíyé awánésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí séna kwemá íma sáwí'a uráimba pó'a kemá íma tuvuwónaumpo keinárawa'a áí'mae'a taaira'á máyuvuwo súwasa ⁷ Yútaa-kwaasi sésa kwemá séna Áánútu áánimba úne seémáyaimbanivo kentáásí amáánkoma séna mirámó síndawaimba tuvuwíyana puwíno símakaampimba póta tuvuwónaumne suwaná ⁸ Áánútu áánimba úne siráin-aimba Páírátí isówana ávááraumai áá'a kówana ⁹ naaúmpa'a kuntauweréna umaéna Ísumba áísaa ena séna náávakewaiya'ono súwana Ísu iséna íma aái súwana ¹⁰ Páírátí séna kemó áísaa únda nóra se íma aái kwésono. kemó aaimó senasamó ésa ayúrankanaaowe. kemó senasamó ésa taaira'á tuvuwíyama puwíníyone. minásíráyámbá tokáumne súwana ¹¹ Ísu séna Áánútumo minásíráyámbó ímo ámakainkakai íma toráasino. Áánútu ámakaivo sí'maenamo enká'ó másínkaiwaina sáwí-mayaigoma ená sáwí-mayaigomba usáyaaitaraiye siráíye.

¹² Ísu súwana Páírátí mináimbá iséna séna nóra'íyo ke minkwáási ayúrankanae'a kwéune súwasa Yútaa-kwaasi anónka'a sésa emó ayúrankemo éma íma Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakona

kwaási-i'a kwéone. Ísu séna kemá kawáánákómá úne siráintavai Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanakomba usáyaaitanae siráintavai mindáyavaiye séma íma ayúrankaao suwaná ¹³⁻¹⁴ Páírátí mináimbá iséna Ísumba áí'maena máápa'a óntan-ayaumá kwáyom-barupa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba áwí'a Kápata-marupimba kumbéna aavimbá maitínkarom-barupa'a kumbéna Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwana tíyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tíniye úwana ívékaamba kwáyá'wái sáwíyanka'a tíniye úwana Páírátí Yútaa-kwaasiyavena séna kentí kawáánákómán-iyé súwasa ¹⁵ ímaniye sésa anónkar-anonka'a sésa taaira'á tuvuwíyana puwíno suwaná Páírátí tísaa ena séna kentí kawáánákómbá taaira'á tuvuwíyane'a kwéowe súwasa mono-káwáá-kwáásí sésa Áróamáni-kamaani-aiva-kawaanako kweyáama kentáásí kawáánákómán-iyé suwaná ¹⁶ Yútaa-kwaasi tááigo usáyaaitontavena Páírátí séna Ísumba taaira'á tuvúwóro séna tímakaiye.

Ísumba aráá'a tuvúkáan-kwasai.

Mátíyu 27:32-44, Mááka 15:21-32, Áríku 23:26-43

¹⁷ Páírátí tímúwasa i-kwáásí Ísumba áí'maesa taaimá tuvuwónááon-taima kwenká'á ámúwana áúgwaata'maena tuvuwónááon-ayampa'a kúmba mináyámparé sésa áwí'a a'nómayaampare Yútaa-kwaasi tááivinkemba Kórígótaavare mináyámpá'á kúwasa ¹⁸ taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaresa kae-kwáásírái Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaresa Ísumba avumpimbá tuvúsúmarowana ¹⁹ Páírátí kwená mayái-kwáásíyávéna séna Ísu Násáretivakewaima Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé sé'a agaimái taaira'á aráápamankaaro súwasa ²⁰ kaumbo-kwáásí tááivinkemba Yútaa-kwaasi tááivinkenkwara Áróamáni-kwaasi tááivinkenkwara Kíríki-kwaasi tááivinkenkwara'a agaimái aráápamankarowasa sáwíva-kwaasi awánomba tuvúwún-ayampa'a anón-daopa'a egwaa'á kwáyontavai sáwíva-kwaasi mináúvái'má awánésa táámpamai isówasa ²¹ Yútaa-mono-kawaa-kwaasi Páírátintavesa sésa Yútaa-kwaasiti kawááná'án-iyé íma mirá simái agayáámpo kwemá séna Yútaa-kwaasiti kawááná'á úne mirá simái agayaaó suwaná ²² Páírátí séna á'a agaimakáumne siráiyé.

²³ i-kwáásí Ísumba taaira'á aiyayaampimba tuvúsúmaronka'a kwená unáánkwátói maimaésa éiyainka'a taaímbaresa moórá-mora-i-kwaasi éiyain-kwaasi minúnánkwátói maimaésa moórá-ampaanta paákár-únánkwátói íma arúmakon-ampaantama maimaésa sésa ²⁴ tararáivo séta aavéiya kwétiyaananaya nááwa usáyaaitena mayániyo sumbá Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

kesí unáánkwátói taaímbai maimaésa moórá
kesí ampaantarátávésa aavéima tiyaráawe
sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe.

²⁵ i-kwáásí mirá uwasá Ísuna kwaasi taaira'á tuvúkón-taigona ááimpimbo máúmba Ísumba anówa úwana kwenáúnko Kórópasí awainínkó áwí'a Máriaa úwana Mágátáraa-naopaken-ininko áwí'a Máriaa úwasa miráumai-inimba taaigoná ááimpimba máyówana ²⁶ Ísu kwenanówamba awánéna kembá Yónimba suwánéna anówantavena séna mindá enánimban-iyé séna ²⁷ kentávéna séna mindá enanóman-iyé súwa'a isé'a kesí naaúmpa'a móankare'a kárákwiraumne.

Ísuma pukáin-kwasai.

Mátíyu 27:45-56, Mááka 15:33-41, Áríku 23:44-49

²⁸ minkákémbá Ísu imáyáama éna amápa'-mayaima ánásaumne súmba sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaunda-mayai amápa'-mayai ánásasuwaumne séna Ísun-aaí Áánútuna aúváivinkemba paárinintavena Ísu séna nontávái kwésinkaiye súwana ²⁹ ándá-aran-domba ikaa'-nómbá anavéúmpímbá kwáyowana paru-táyánáma mindómpímbá tu'maéna oviyen-támayopimba kinúvaimaena naínkwáe séna Ísu óika'a mósá marówana ³⁰ Ísu néna séna amápa'-mayaima ánásasuwaumne séna a'nómbá kívaimai avowa ayáámpimba kwenamambá to'maréna pukáiyé.

Ísuna akwámpímbá kwaantáándéí agaivaráin-kwasai.

³¹ Ísu kweyáárika'a puwúwana Yútaa-kwaasima agándon-kanaama tiyótaasa í-tánón-kánáámá aaváyaaraamba tınıye úwasa pósa sésa agándai-kanaara'a puwíyan-kwaasi taaira'á máévo sésa Páírátinopa'a tésa sésa puwíyan-kwaasi íma úwoi tiyúwéwasa taaira'á máero. tísamaima ankaisíyasa ááéma puwíyasa taairakémbá marapá'á maitiyúwáaro suwaná ³² Páírátí owé súwasa i-kwáásí Ísuna évarevar-akwampa'a taaira'á tuvúsúmaron-kwaasi tísamaima koankaisésa ³³ Ísunopa'a tumbá á'a pukóntavesa kwenáísamaima íma ankáísúmba ³⁴ moórá-i-kwaasigo Ísuna akwámpímbá kwaantáándéí agaivówana naaegwára nonkwára'á kunkáiyé.

³⁵ mindámó awánáúndawaima simátímakaumne. awáné'a árrair-aimba súnda pó'a isé'a sé'a áraire sénááowe. ³⁶ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna kwenayáátamba íma ankaisíníye agaimaréna sirónka'a pósa i-kwáásí mirá uráawe. ³⁷ moóráva'a agaimaréna séna kwaantáándéímó agaiváíndawaimba avuwónááowe agaimaréna sirónka'a póna paáruyaiye.

Ísumba utamánkaraan-kwasai.

Mátíyu 27:57-61, Mááka 15:42-47, Áríku 23:50-56

³⁸ Yósépima Árímatíyaa-naopakewaima Ísun-aaí isówai póna Yútaa-anon-kwaasi táároi inkaiséna kwenáwí'a áyutukomba póna Ísuma puwúnka'a Páírátinopa'a téna séna Ísun-auma utánáivo simiyó súwana Páírátí séna kanaámpó mayáníyone súwana Yósépi Ísun-auma komayówana ³⁹ Níkótimasima ááéma Ísunopa'a no'wáámba tiráiwai áséi-kwiyumba úm-basawemba anóm-basawemba kae'á maimaéna Yósépimba kóái'maesarai ⁴⁰ Ísun-auma komaimaesarai ampaantavímbá mináséi-kwíyúm-básáwénkwára'á asááúmaesarai tésarai Yútaa-kwaasi miráumai utaantembá pósarai miráumai utaráíye. ⁴¹ Ísumbo tuvúkáan-ayampa'a taai-kigáúmá kwáyowana utaráam-buri-aima ímo kwaásí utaróm-buri-aima kwáyowasarai ⁴² agándai-kanaama sáwíyanka'a tınıye sésarai mimbúrí-áímá egwaa'á kwáyontavesarai Ísumba mimpímbá máutaraaiye.

20

Ísuma pukáimpinkemba usásinkain-kwasai.

Mátíyu 28:1-8, Mááka 16:1-8, Árúku 24:1-12

¹ sontaará'á irataró'a íma sán-karowana Máriaa Mágátáara-naopaken-ininkoma utamánkaropa'a kwéna koawánómbe muri-áigóná óikaken-ontamba maisukówana koawánéna ² isaaiséna Sáimoni Pítaante kenté tasímásimena séna kentáási anóndakon-áuma muri-áivinkémbá maimaésa náávára makááo súwakai ³ Pítaae kesé utamánkóm-buri-aiva'a kónáe sékai ⁴ isaaisékai kówayamba kemá Pítaamba kóyaaita kwé'a aiva'á muri-áivimbá kówánda ⁵ kivaire'a ampaantawé su'mai kwáyomba awáné'a íma muri-áivimbá usáverena awánómbe ampaantawé su'mai kwáyowana ⁷ Ísu a'nónkákén-ámpáántá moórá-ayampa'a kwáyowana awánówa'a ⁸ muri-áivimbá aiva'á kówándawai usávere'a awáné'a sé'a árai'a pukáimpinkemba usásinkaiye séwándanivo ⁹ Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna pukáindavinkemba usásinaniye siráimba íma ísámai kawé'a ówayamba ¹⁰ kenkáísí naaópakai kuráuye.

Ísu paárúwana Máriaa awánarain-kwasai.

Mááka 16:9-11

¹¹ naaópa'a kówayana Máriaa muri-áigó óika'a ména ivi'á kwétena kivairena muri-áivimbá awánómbe ¹² kae-kwáási kwayán-únánkwátóigwara'a Ísumba utamánkóm-barupimba mésarai moórawai a'nómpá'á maúwana moórawai aísamaiva'a maúwana umái máyóyana Máriaa tuwánówasarai ¹³ sésarai meníninkóo nóintavai ivi'á kwétaano suyaná Máriaa séna kesí Ísóigomba maimaésa náávára makááo sé'a íma kwáyáisa'a kwéawanaumne ¹⁴ simásuwena tagwántámai awánómbe Ísuma úmbanivo íma aúyówana ¹⁵ Ísu séna meníninkóo nóin-ivira kwétewa nááwana kwéavakaa-ono súwana Máriaa séna taai-kigáurá'á tavikáiwaima iyé-ímáyáá éna séna emó maimaémo nááva'o maké simásimiyo. komayánaivo súwana ¹⁶ Ísu séna Máriaa súwana mégwantena kwenáavinkemba séna Araponai súmba maanáipinkémbá kwántámai séna kesí Ísóigoo súwana ¹⁷ Ísu séna kesivonópa'a íyóndayavai kwéumpo íma tátoraao. kesívarawaisai kosimátíme se kesivo kentivonópa'a iyúne. kesí Ísóigo kentí Ísóigonopa'a iyúne súwana ¹⁸ Máriaa Mágátáara-naopaken-ininko Ísuna kwayó-kwáási kosimátimena séna Ísóigomba awánáúmne séna Ísóigomo sún-aimba simátímakaiye.

Ísuna kwaási kwembá awánaraan-kwasai.

Mááka 16:14-18, Árúku 24:36-49

¹⁹ misóntááóná enónka'a Ísuna kwayó-kwáási Yútaa-anon-kwaasiyavena táá'a kówasa naaúmpa'a umésa ontá umái itáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁰ ayáánarumpin-avigwara akwámpín-ávígwará'á agaráátinkowasa miwítí Ísóigomba awánésa pósa ávááran-aamoi umánkówana ²¹ Ísu moórágwara'a séna aánoumai máéro. kesivomó si'mákaintemba umái keinárawa'a ti'maráana'a kesí mayáímá komáyáaro séna ²² kwenáama

aútímena séna Áánútu-un-amankomba tíménana kesé méníye. ²³ sáwí-imayaamo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá ánásaniye. Ímo maitiyuwáíyanamo éna misáwí-ímáyáámá úwoi kwaíkwaí'a íníye Ísu siráíye.

Tómáasi Ísuma awánarain-kwasai.

²⁴ Ísuma paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánasuwonka'a Tómáasi kwááyu-awí'a ávárawaao kwemá ó'opa'a máyomba ²⁵ túwasa simámesa sésa Ísóigoma paárisata awánáúmne suwaná Tómáasi séna ayáánarumpín-avígwara akwámpín-ávígwárá'ó awáné'ó tátorekai sé'a pukáimpinkemba usásinkaiye súsino súwana ²⁶ avakaeté-no'waamba maisuwésa Tómáasigwarar-umai ókwara'a kwená kwayó-kwáásíyé naaúmpana' a umésa ontá umái ítáyuwowana Ísuma paárumai túranka'a ména séna aánoumai máéro séna ²⁷ Tómáasintavena séna siyáánarumpimba táto'mai awáné sukwámpímbá táto'mai awáné se kentávái kamparé sénavainivo áraire siyó súwana ²⁸ Tómáasi séna kesí Ísóigoo emá kesí Áánútu óne súwana ²⁹ Ísu séna ááéma íma suwánarempo kamparé siráandaniye. ívé'a suwánáanda po áraire kwésene. Ímo suwánawaimo ésa árairemo sésamo ésa aamoí ésa tirumbá kawé'a ónááowe Ísu siráíye.

³⁰ Ísuma kwená kwayó-kwáásí súranka'a ó'on-o'om-bayai-awaame'a agaráásinkowa'a évaka'a maankwándááívimbá íma agaimaráúndanivo évaka'a agaimakáúmne. ³¹ Ísuma Áánútu áánimba póna kwemá usásinankaiwaiman-íye séna maanáúvámá agaimakáunda pó'a Ísuntavesa áraire sénááowe. mirámó síyawaimo ésa Ísuwe tarúmai maí'mai'a ónááowe sé'a mindáyave'a maanáúvámá agaimakáúmne.

21

avakaeté-kwaasima Ísuma awánaraan-kwasai.

¹ naaémba Táípiriyasi-kwaaunkon-awampa'a Ísu miráumai paárúwasa kwená kwayó-kwáásí awánaraawe. ² kwená kwayó-kwáásí torupésa miwí túwí'a Sáímoni Pítaawe Tómáasi kwááyu-awí'a ávárawaawe moórawai Káíriri-ayampakemba Kéna-naopaken-kwaasi áwí'a Nátáníyowe Sépéti ááninkaiye ó'on-kae-kwaasiye miráumai-kwaasi torupówana ³ Sáímoni Pítaa simátímena séna noyáá'a kotoránáe'a kúne súwasa kesáágwara'a montá kónáeta kwéune sésa nompí-sípívimbá usámaaisesa kumbá no'wáamba noyááramai kwima-kwimarumbá íma noyáá'a torówana ⁴ irataró'a Ísu nonawámpá'á máyowasa íma aúyowana ⁵ Ísu séna iyámpóiyono. noyáá'a tokááo súwasa ímaniye suwaná ⁶ Ísu séna kwase-únámbá tiyáánúrapar-ayampa'a nompímbá túwéwana kumína'a noyáá'a asínáaro súwasa kwemó súnten-umai sáwíva'-noyaa'a asínówana mindómpí-sípívimbá íma kanaán-umai máráara'naraa éna ógwitowa'a ⁷ kemá Pítaantave'a sé'a epínda Ísóigoman-íye séwánana Pítaa mináímbá iséna mayáímó mayáíndayavena paákákén-únánkwátói ayú'maromba minúnánkwátói maimái úmaena nompí-sípí tuwéna nompímbá ásávena nonáámááíva'a kúwana ⁸ nonáámáái egwaa'á kwáyowata ó'on-kwaasiya mindómpí-sípí maimaéta kwase-únámbá tavisímaeta kówándaya ⁹ nonáámááíva'a ásávaawandaya iramá kwégowana noyáákware toónkwárá'á

kwéagayowata awánaawananya ¹⁰ Ísu séna tóraan-doyaa'a évaka'a maimaé'a teró súwana ¹¹ Sáimoni Pítaa nompí-sípívimbá usámaaisena kwase-únámbá tavisímaena nonáamááíva'a mámarowana anón-doyaa'a 153 noyáá'a kwéna sáwíva'-noyaa'a kwáyombanivo kwase-únámbá íma tararówana tavisímaena nonáamááíva'a mámarowana ¹² Ísu simásimenaya séna tamandaaró súwata nááwa'ono séta áísaa ónãe séta ówándaya íma áísaa eta Ísóigoma iyé-ímáyáámá ówánanaya ¹³ Ísu noyáákwará toónkwará'á maimái simakaintaawe. ¹⁴ Ísu pukómpinkemba usásinomba kaeká'á paárúmba ívékwarakaamba paárúwata awánaraundayaawe.

Ísu Pítaantavena kesí kwaásira'a taviyiyó siráin-kwasai.

¹⁵ toómbá násuwowana Ísuma Sáimoni Pítaantavena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. miwímá usáyaaitewa enarumbá kwésimeno súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípi-araaka'a taviyiyó séna ¹⁶ ókwara'a Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana owé Ísóigoo ená imáyáamo umánkaunda á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípíra'a taviyiyó séna ¹⁷ kaumborá'á Ísu áísaa ena séna Yóni ááninko Sáimoniyo. kesí imáyáama kwéono súwana kaumborá'á áísaa ena súntavena Pítaa arumbá umbaí tówana séna Ísóigoo amápa-tantaa'a á'a awánaraandayavai ená imáyáamo umánkaundagwara'a á'a suwánaraane súwana Ísu séna kesí sipisípíra'a taviyiyó. ¹⁸ árai'a simáme'a sé'a emá aú-kwaasima máyaanda po ená unáánkwátói ane'maké ená imáyáavinkemba úwoi kwénaaempo anónu'mai kéma enayáámba árútuwenasa ímo embó arááímo táindava'a máankanaaowe Ísu séna ¹⁹ mináímbó súmba Pítaamo miráumai taaira'á puwéna mindá Áánútu áwí'a mósá maráníye séna Pítaantavena séna kesirááíma kwaraaó siráíye.

Ísunte Yóninte mindáraití kwaásai.

²⁰ Ísu Pítaantavena simásuwowana Pítaa kogwanténa moóráwaimba awánarai. ááéma toómbá narópa'a Ísun-aóká'á ména séna Ísóigoo nááwa ená kuntaru-kwáásí íníyo siráiwaimba ²¹ Pítaa kogwanténa awánéna Ísuntavena áísaa ena séna Ísóigoo minkwáásíndó súwana ²² Ísu séna kemó súndamo é'o é'a kwemó éna úwoi maambárará máyaina'a kemá kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéin-ivo kendéimán-íye. emá kesirááíma kwaraaó Ísu súwasa ²³ kwená kwayó-kwáásí íma kawé'á umái ísónkakemba sésa kwemá íma puwíníye sésa simátíma'mae kuwaná kwemá íma puwíníye Ísu íma mirá siráimbanivo kwemó éna úwoi máyaina'a kemó kumónaumnemo súndamo énamo éna íma endéin-íye Ísu siráíye.

²⁴ íma puwíníyemo siráan-kwaasi kemá Yóni úne. mináímbá kwésimatimatuwe'a aúváivimba kwéagaisuwaunda mináímbá árair-aimban-íye. ²⁵ Ísumo mairáim-bayaima évaka'a agaé'a évaka'a íma agairáunda pó'a amápa'o agaisuwé'o é'a maranéí kaátamaranaumpo náávára maránaumno sé'a sune.

kemá Yóni súnda-aimba ánásaiye.

aantá-kwaasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Áríku kae-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáíye. Áánútunopa'o iyí-ámbá Yútaa-kwaasiti monor-áimbá isaná Ísuma marapá'á kunkáinka'a kwenááiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai kwémaen-amban-iyé. Áánútun-amanko Ísuna kwayó-kwáásíyé kwená aampa'ó kwégun-kwaasiye asirayámbá timúwasa Ísun-ai aiva'á Yútaa-kwaasi Yérúsaremuva'o máyówai simátímúwasa mináintávái áraire sésa kwenká'á aráápamai máyówai Yútaa-kwaasiti maravá'á ó'on-daopimpa'a kosimátímakaawe. minkákémbá évakarawai ó'om-baravaka'a Yútaa-kwaasiye ó'on-o'on-kwaasiye kosimátin-tasimatin-uraawe. Áríku mirán-áimbá agaimakáíye.

aantá-kwaasiti mayáímó mairáan-kwasai.

¹ Tíóvíráasiyo ívé-kwandaavimba moórá-kwasai sénaumpo isaaó. aiva-kwándááivimbá Áánútu Ísumba ai'marówana marapá'á kunkáin-ainkwara mayáímá kumbairáin-ainkwara aaimá siráin-ainkwara avumpimbá amápa'-mayaima mairáinkwara'a komaé tamae umái kwená mayái marapá'á ánásowana ² Áánútu kunairówana kwíyómpa'a iráin-ainkwara'a aiva-kwándááivimbá agaimakáunda isa'á ívé-kwandaavinkwara'a agaimaráúmpo isaaó. Ísu kesí aantá-kwaasiye séna ítámakaiye. Ísu íma kwíyómpa'a irónka'a Áánútun-amankona asirayánkwará'á ména aantá-kwaasi kwená ámáamba simátimakaiye. ³ Ísu pukáimpinkemba usásinena kae-kwáái aiyayaan-kanaama 40 kanaama moórá-mora-tawai paárurena kwenáuma kawé'á umái agaráátinkowasa awánésa sésa árai'a Ísu pukáimpinkemba usásinena máyáíye suwaná paárurónka'a Áánútu kwená kwaásimo kawááin-aimba simátima'maena iráíye. ⁴ moórá-tawai torupésa toómbá kwénowana Ísu paáréna séna maanká'á Yérúsaremu-naopa'a íma tuwé'a úwoi mé'a kesivo kesimambá timénaumnemo asiramái siráimba kwéamu'mare'a máyáanana úwoi tímíno. mináimbá á'a simátima'a sé'a ⁵ Yóni nombá pétinkaraimbanivo sáwíyanka'a Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkanivo amu'maré'a máéro Ísu siráíye.

Áánútu Ísumba kunairówana iráin-kwasai.

⁶ Óríve-omapa'a Ísuwe aantá-kwaasiye torupésa Ísumba áisaa esa sésa Ísóigoo ívéra Áróamáani-kamaani-kwaasi ti'mátuwewa Ísareri-kwaasiya kawáá ínnyono suwaná ⁷ Ísu séna moórá-kanaamo tínimba ívéra'i. aánowa'iyó. Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá ínyé. kawekánáámó sáwí-kanaamo paárinimba Áánútu kwená imáyáavinkemba mirá ínyé. mirán-kánáámó tínimba sáwíyan-aimbanivo ⁸ kemó sendá anón-aimbanivo ísáaro. Áánútun-amankoma kentópa'a kúmínimba kwená asirayámbá tirumpimbá anómba umátinkaina'a kesááigwara kentáváigwará'á simátima'a Yérúsaremu-naopare Yútiyaa-ayampare Sámériyaa-ayampare amápar-ayampare kosimátima'mae'a nááóro

9 Ísu simásuwowasa awánomba Áánútu Ísumba kunairówana ainánkó Ísumba káataguwasa íma awánowana ¹⁰ Ísumo iyúmba kwíyómpa'a karátuwesa máyówasarai avekáán-umai kae-kwáásí kwayán-únánkwátói úmaesarai egwaa'á mézarai ¹¹ sésarai Káríri-ayampaken-kwaasiyono. íma kwíyómpa'a karátuwe'a máéro. awánaawanamo Áánútu kunairáisanamo kwíyómpa'o íyinten-umai ókwara'a miráumai kumíniye sirááiyé.

Yútásina mayáír'á usámairain-kwasai.

¹² mindárai simásúwóyasa aantá-kwaasi Óríve-omapa Yérúsaremu-naor-egwaar-omapa'a tuwésa Yérúsaremu-naopa'a koyauwerésa ¹³ máyón-daumpa'a ávúmayaataan-daumpa'a umésa miwímá Ísuna aantá-kwaasi moórá-morawai túwí'a Pítaawe Yóniye Yémésiye Éndaruwe Vírípiye Tó máasiye Pátóromuwe Mátíyuwe Áravíasi ááninko áwí'a Yémésiye moórawai kwemá Áró máani-kamaani-kwaasi tí'mátuwanáe siráiwai áwí'a Sáimoniye moórawai ó'on-Yemesi ááninko áwí'a Yútásiye miráumai-kwaasi aantá-kwaasi ¹⁴ tayorupontembá námúnaa seémáémbani. minkwáásiyónté évakar-inintone Ísumba anówawe Ísun-ává'awaawiye tayorupamáí mésa námúnaa seémáémbani.

¹⁵ námúnaa síma-sima kwéesa moórá-kanaama sáwíva-kwaasi ¹²⁰ kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráan-kwaasi tayorupamáí máyówana Pítaa usásinena simátimena séna ¹⁶⁻¹⁷ kesí kwaasiyono. naaóv'á Áánútun-amankoma kentáá síkwá'náomba áwí'a Tévítimba simáména Yútási-aii súwana agaimakáimba póna mináimbá paáriníye. ááéma kentááyáváiyé Yútásintavaiye Ísu kesí mayáí máyáaro séna ításinkowata aantá-kwaasiti mayáí-íta umáíya mairáúndayaawe. naaémba Yútási tí'maena Ísunopa'a túwasa táto'mai áí'maesa ándávimba ánkaraawe. [¹⁸ Yútási misáwí-máyáígóná meéyámbá óntamba mairéna maramá meéyán-umasuwena mimbáráv'á ándáma uréna kweyáárika'a kwenanumarambá arátuwena ámu'á kuvánkaar-úwana ayánaruntomba marapátá kunturáiyé. ¹⁹ Yérúsaremuvakén-kwaasi isésa miwí tááivinkemba mimbárágó áwí'a Akeotaava'an-iyé sésa kwántámai-kwí'a naae-máráv'án-iyé siráawe.] ²⁰ ánivo monor-ímó agaimakón-auvai-kwandaavimba Tévíti agaimaréna séna

kwená naambá tu'nambá isasá
mimpímbá íma kwaási kwégwaewe
agaimaréna séna moóráva'a agaimaréna séna

kwená mayáír'á moórawai usámayaniye
agaimaréna sirónka'a póta ²¹⁻²² moórawai Yútásina mayáír'á
usámayaniwaimba avakáá-umaiya airánaundayaawe. Ísu Káráisitima
pukáimpinkemba usásinkain-aimba kweséya tásáumai simátíma'maeta
kónaunda póta Yóni nombá kwévetinkowana Ísu mayáímá ááimba
ásámai mayówata kuré-ire úmae kwénaaowananya Áánútu
Ísumba kunairówana kwíyómpa'a iyúwasa awánaraawaivinkemba
moórawaiwaimba airáananaya kwemá Yútásimo tukáim-bayai usámayaniye
Pítaa simásuwowasa ²³ isésa kae-kwáásí túwí'a tésa moórawai kaumbo-
kwí'á tamámakaawai moórá-awí'a Yósepi moórá-awí'a Paasapasi

moórá-awí'a Yásátasi uwaná moóráwai áwí'a Mátáyáasi miráumai-kwaasirai túwí'a tamásuwesa ²⁴ námúnaa sésa Ísóigoo amápa-kwaasiti imáyáa awáné tirumbá tuwáné minkáé-kwáásivínkembá nááwa Yútásina mayái aantá-kwaasiti mayáirá'á usámayaniyo. agaráásínkénata awánaano. ²⁵ Yútási kwená mayái ivátuwena puwéna kwená mayáigóná meéyámbá sáwí-marupa'a kunkáiyé sésa ²⁶ námúnaa simásuwesa kae-kwáási túwí'a kae-kwándááivimbá agaimái anavéúmpimbá kuvé'makowana moóráwai moórá-kwandaai mósá mairéna awánómbe Mátáyásiye sésa agaimakówana aantá-kwaasi sísamaivakemba moórá kumbaimái-kwaasivimba komayái mairáiyé.

2

Áánútun-amankoma kunkáin-kwasai.

¹ naaémbe toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáamá túwasa Ísun-aaiyavesa áraire siráawai amápa'a mimbórá-náúmpá'á torupamáí máyówana ² avekáán-úwana kwíyómpakemba anón-undaraamba torówasa kwéisowana máyón-daumpa'a kuména móanoni'a úwana ³ iraronkáán-tántáá'á paárurena taaínkaar-umai moórá-mora-kwaasi tinépimpá'á kóyáwé úwana ⁴ Áánútun-amankoma tirumpimbá anómbe umátinkowasa máyówana Áánútun-amankoma asirayámbá timúwasa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba siráawe.

⁵ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá túntavesa Yútaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówai ó'on-o'om-baravakemba Yérúsaremu-naopa'a tayorupamáí máyówana ⁶ úndáraamba torónka'a isésa mindámbó kwáyopa'a tayorupowasá miwí tááivinkemba kwésuwasa isésa táátavai ésa ⁷ ávááraumai imáyáa ésa sésa kwésewai amápa'a Kárírivakewai mináimbá kwésewain-owe sésa ⁸ moórá-morawai sésa kesááivinken-aine simásaraawe. ⁹ kesáámá évaka'a Páátiyaa-maravakewaiya évaka'a Mítiyaa-maravakewaiya évaka'a Iramu-márávákéwáiyá évaka'a Mésópótemiyaa-maravakewaiya évaka'a Yútiyaa-maravakewaiya évaka'a Kápátósiyaa-maravakewaiya évaka'a Pontasi-márávákéwáiyá évaka'a Èsiyaa-maravakewaiya ¹⁰ évaka'a Vírísiyaa-maravakewaiye évaka'a Pámpíriyaa-maravakewaiya évaka'a Ísípi-maravakewaiya évaka'a Árípiyaa-maravakewaiya Sáíríni-maragona egwaakéwáiyá évaka'a Árómaa-naopakewaiya miráumai-naopakemba tayorupamáí méta ¹¹ Árómaa-naopakewaiya évaka'a Yútaa-kwaasiya évaka'a á'on-ampa'a tuwéta Yútaa-monor-ampata kwégwareta ánivo évaka'a Kíríti-maravakewaiya évaka'a Árépiyaa-maravakewaiya tayorupamáí máyaunasaya Áánútu kawé'máyái mairáin-aimba kwésesa moórá-morawai kesááivinkenta kwésewata kwéisaundayaawe sésa ¹² táátavai ésa ávááran-imayaa ésa iséise ésa sésa mintántáákóná áaimba náára íníyo suwasá ¹³ évakarawai kwíráái sésa miwí uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á ésa ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewe siráawe.

Pítaa simátimakin-kwasai.

¹⁴ simásúwówana aantá-kwaasi 11 kwaasi usásinompimba Pítaa usásimbai ména torupamáí máyón-kwaasiyavena anónka'a simátimena

séna kesí Yútaa-kwaasiyono. Yérúsaremu-naopaken-kwaasiye ó'om-baravaken-Yutaa-kwaasiye maisáaro. Kárírivakewai ó'on-o'on-kwaasi tááivinkemba kwésewaina ááimba simátimumpo isáaro. ¹⁵ uwoaó'-nómbó nésa uwoaó'ó owémó kwésemba minkwáási íma uwoaó'á kwéowe. kwaási no'wáámba uwoaó'-nómbá nésa uwoaó'á kwéovo ívé'a aaváyaavimba isasá minkwáási íma uwoaó'á kwéowe. mintántáákóná ááimba maará ínivo ¹⁶ naaóv'á Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Yóweri agaimaréna siráin-aimba kwévaariye. maarán-áímbá agaimaréna séna

¹⁷ Áánútu séna naaén-kanaa maará ónaumne. kesimambó amáparawaimo timénaunda kentáánimbaare kentiyáámumbaare kesáái avora'á simátimenaawe. kentí ívé-kwaasiye anónutan-kwaasiye kaaímbá awánanaawe. ¹⁸ árai'a minkánáará'á kesimambá kesí kwayór-ínínákwá'á timénaunda kesáái avora'á simátimenaawe. ¹⁹ kwíyómpa'a marapá'á ó'on-o'om-bayai-awaame'a ónaunda naaegwára iragwára anón-umunkwara'a paáriníye. ²⁰ aaváúmá tunínana kwíyómba naaerírí'a váína'a mirámó ónaunda kesí ó'on-o'on-kanaa ságyan-kanaama paárinimba ²¹ kentávésamo Ísóigowemo síyawaima sáwí'o umáimo maíyampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne Áánútu siráíye Yóweri agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena ²² séna Ísareri-kwaasiyono. senda-áímbá isáaro. Áánútuma Ísumba Násáretivakewaimba asirayámbá amúwana simámakaim-bayai maéna kawe'-máyaí ó'on-o'om-bayai-awaame'a uráimba keinárawapimba úmba awánaraawe. ²³ naaóv'á Áánútu imáyáamo éna mirá-mira ónaumnemo siráinka'a pósa évakarawai Ísumba áí'mai keinárawa'a tímúwa'a tuvuwónáe sé'a sáwí-kwaasi tímúwasa áí'maesa taaira'á tuvúwúwana puwúmbanivo ²⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. pukéna marapá'á maígómá íma kanaán-umai tátorowana Áánútu Ísumba ayúrankowana pukáimpinkemba usásinkaiye. ²⁵ mindáyavena naaóv'á kentáá síkwá'náo áwí'a Tévíti Ísun-aaí agaimaréna séna aasiyaasí Ísóigo kesé máyaísa'a awánaraumne. kwemá sirávaimai máyaimba pó'a íma sáwí-imayaa kwéune. ²⁶⁻²⁷ mindáyave'a kesirumbá kawe'á umái mé'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne, púwón-ayampa'a kesimambá íma másiyuwaníyone. kesirumbá ámakaundawaima ená kwayó-kwáási únda po puképa'a íma másiyuwenana súma kaviráníye. mindáyave'a máyaunda pó'a imáyáa é'a púwóndavinkemba usásisinkaniye. ²⁸ púwíndavinkemba usásine maí'mai'a íníyone séma kesé máyaanda póna kesirumbá kawe'á umái anómba ína'a ménaumne Tévíti agaimaréna siráíye Pítaa mináímbá simásuwena séna ²⁹ kesí kwaasiyono. kentáá síkwá'náo áwí'a Tévítin-aaí avora'á simátimunda kwemó agaimakáimba íma kwesávái siráíye. kwemá puwúwasa utámakowana kwená maravaraambá á'a awánaraamba póna agaimarómba íma kwesávái siráíye. ³⁰ naaóv'á Áánútu séna Tévítimo kawááná'ó ménamo uráintemba moóráwai minákúmpákéwái anondára'a kawááná'á méniye Áánútu siráimba Tévíti Áánútun-aaí simátimakawai póna kwemá séna Áánútu siráin-aimba árai'a paáriníye Tévíti siráíye. ³¹ Tévíti Áánútumo naaémbo ínín-imayaa éna

séna Áánútumo usásinkaiwaima Káráísiti kwemá puwíndavinkemba usásinaniye súntavena séna

pukén-ayampa'a íma máuwainana

áúma kavirániye

Téviti súmba ³² mindá Ísuntavena siráíye. ánivo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowata áta awánaraundayaawe. ³³ Áánútu kunáí'maena anón-kwaasi póna ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á móankena kwenamambá ámakaiye. avowámó árai'a kesimambá aménaumnemo siráimba ámakaisana kwenamambá kembá símakaimba kwéise'a kwésuwane'a kwéowe Pítaa mináimbá simásuwena séna ³⁴ Téviti íma kwíyómpa'a iráiwai séna

kesi Ísóigontavena séna Áánútu séna kesiyáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména'a ³⁵ ená namuro-kwáásí usáyaaitaanasa miwí ánásanaawe Téviti siráíye. kwemá íma kwíyómpa'a iráiwai póna kwesávái íma siráíye.

³⁶ ánivo keinárawa'a taaira'á tuyúkáawaintavena Áánútu séna kemá usásinankaundawai Káráísiti éna Ísóigoma iyémá Áánútu siráimba pósa Ísareri-kwaasi amáparawai kawé'á umái isáaro Pítaa simásuwowasa ³⁷ isómba tirumbá umbái tówasa Pítaawe aantá-kwaasiyavaiye sésa sáwí'a uráumpo nóra ónaunanayaawa siíyó suwaná ³⁸ Pítaa séna keinárawa'a moórá-morawai amáparawai misáwí-ímáyáá tínaaemba umáme'a Áánútunopa'a té'a Ísu Káráísitintave'a isámai nombá péráaro. mindáyavena kentí sáwí-imayaa maitiyuwéna Áánútun-amankomba úwoi timíniye. ³⁹ Áánútu kesópa'a terómó sendawáimá kesimambá timénaumne Áánútu siráimba pósa keinárawatavaiye kentiráá maatavaiye ó'on-o'om-baravakewaiyavaiye asirayán-áimbá siráíye Pítaa siráíye.

⁴⁰ Pítaa simásuwena ó'on-o'on-ainkwara kawer-áinkwárá'á simásuwena égési umái simátimena séna ivé'o sáwí-kwaasi méwaimo é'a sáwí-meyamba mayánááowe. kemá ivé'a sáwí-ampa'a tuwé'a pó'a íma sáwí-meyamba mayánááowe Pítaa súwasa ⁴¹ sáwíva-kwaasi isésa kwenááiyavesa áraire sésa nombá kwéveresa mitáwai sáwíva-kwaasi 3,000 kwaasi Ísun-aaiyavesa árairemo suwasá Ísuna kwaasi sáwíva-kwaasi-i'a ésa ⁴² torupamáí maivá'á iyésa aantá-kwaasi Ísun-aai simátíma'mae kwáávantán-úmaesa kwéiyesa moórá-mora-umai-kwaasi kwétuwa'naa-esa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa námúnaa sinté iráawe.

⁴³ námúnaa sinté iyésa mirámó umbá aantá-kwaasi kawé'máyái ó'on-o'om-bayaima kwémayowasa pósa amáparawai táátavai uwasá ⁴⁴ Ísun-aaiyavesa áraire suwái mimbórá-ímáyáá kwéesa torupanté kwéiyesa imáyáa ésa kentáásí náaindaamba amáparawainein-iyé sésa ⁴⁵ miwítí maramá miwítí náaindaamba ó'on-kwaasi tímésa óntamba mairésa taainkaar-umai ímo makón-kwaasi tímatuwesa ⁴⁶ aasiyaasi-táwai Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a Áánútuntavesa isámai torupanté kwéiyesa ó'on-o'owiti naáúmpa'a komésa Ísuntavesa isámai aráá-tomba kwénesa tirumbá kawé'á umái mésa toómbá taainkaar-umai kwétimesa nésa ⁴⁷ Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai tuwánésa miwíyávésa kawé'á kwéowe suwaná aasiyaasi-táwai Ísóigo évakarawai

sáwí'o umáímo máyómpinkemba kawer-ámpá'á métinkowasa Ísun-aaiyavesa áraire suwáiyé torupamá méraawe.

3

Pítaa aísamaima kawé'á umánkarain-kwasai.

¹⁻² moórá-kwaasi anówa maránkarompinkemba aísamaima pukurón-kwaasi máyowasa aasiyaasi-táwai áí'maesa anóm-bono'-nankona ontará'á áwí'a kawer-óntará'á móankarowana ména anóm-bono'-naumpa'o iyún-kwaasiyavena óntantavai inainaai sún-kwaasi máyonka'a anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye iyúyana aaváúmá toraétáápa'a kúwasa námúnaa kwésen-kanaara'a iyúyana ³ tuwánéna séna óntamba símekaiyo súwasarai ⁴ túramba kararésarai Pítaa séna kenkáí suwánaao suyaná ⁵ siméyááoye-imayaa éna tuwánówana ⁶ Pítaa séna íma óntamba makáumpo Ísuna asirayándéi kawé'á umánkanaumne. Ísu Káráisitima Násaretivakewaina asirayámbá kwáyáintave'a sé'a usásine naauwó sune Pítaa séna ⁷ ayáánúrapa'a táto'mai usásinankowana aísamba aísána kawé'á úwana ⁸ usásinkwena tokávára taúvaraa'a éna aamoí éna Áánútu áwí'a mósá kwémarena mindáraiye anóm-bono'-naumpa'a ⁹ kweyáárika'a marapá'á iyéna Áánútu áwí'a mósá marówasa amáparawai awánéna ¹⁰ sésa miwá aasiyaasi-táwai anóm-bono'-nankona kawer-óntará'á ména óntaninaai síma-sima'a indá'án-iyé sésa táátavai ésa kweyáárika'a marapá'á kwéiyuntavesa tiyáámba tuvimpín-ésa táátavai uráawe.

Pítaa simátimakain-kwasai.

¹¹ kweyáárika'a kwéiyena aamoí éna Pítaante Yóninte tine'á tátorowasa amáparawai táátavai ésa miwítópa'a tóyo ésa anóm-bono'-naumpa'a Sórómoni áúgwimai úmakopa'a tóyo uwaná ¹² Pítaa tuwánéna séna Ísareri-kwaasiyono. mintántáátávái íma táá'a kaíno. íma túramba kenkáí aráá'a sivuwóro. íma kenkáísí asirayánkó kawé'á umái arupí umái mékai kwéuvo ¹³ Áánútuna asirayánkó mirá kwéisana minkwáásí kweyáárika'a kwénaaiye. mirá uráintavai Áánútu Ísu áwí'a mósá maréna kentáá síkwá'ná Ááváramu Áísákaa Yákópo miwítí Ísoígoma kwená kwayó'nákó áwí'a Ísumba póna mósá makáiyé. ánivo Ísumba áí'mae'a Áróamáani-kamaani-kawaanako áwí'a Páírátinopa'a máánkarowana Páírátí séna ayúrankanae súwa'a a'áo siráawe. ¹⁴ kawekwáásí arupí umái máyon-kwaasiyave'a a'áo sé'a moórá-kwaasi inkamúwana puwúwasa ándáva'a áúkon-kwaasiyave'a ayúrankaao siráawe. ¹⁵ mirá uráantave'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowaina ááin-kwaasi kemá tuvúwana pukáimpinkemba Áánútu usásinankowakai awánarauye. ¹⁶ awánarauyawai Ísuna asirayánkó aísamaima pukón-kwaasi kawé'á umánkaraiye. Ísuna asirayántávéna áraire siráimba isaná minkwáásí kawé'á umái kwénaaisa'a kwéawanaawe Pítaa siráiyé.

¹⁷ Pítaa mináimbá simásuwéna séna keinárawate kentí kawáánárawate íma awánamáí Ísumba kawer-uré'a tuvukáawe. ¹⁸ naaóvá'á Áánútu kwenáái simátimakowaiyavena séna simátimé'a sé'a kemó usásinankaundawaimba sáwí'a umánkanaaowe Áánútu siráinka'a póna keinárawa'o Ísumbo uráamba mináimbá paáururaiye. ¹⁹ mindáyave'a kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a Áánútunopa'a

tíyana póna Áánútu kentí sáwí-imayaa maitiyuwáníye. ²⁰ moórá-mora-tawai Ísóigo kwená asirayámbá timína'a kwesé ménaaontave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. Áánútuma túwa'naa ínkwáe séna usásinankaiwaimba Ísumba ai'maráínana kumíníntave'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a teró. ²¹ Ísu kwíyómpa'a umáyáimba póna naaén-kanaamo éna amápa-tantaa'a aúnaí'o índá-tawai ókwará'a marapá'á kumíniye. naaóvá'á Áánútu mináímbá simátimuwasa Áánútun-aaí isón-kwaasi kawe-kwáási isésa simátímakaawe. ²² Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Mósesi séna Áánútu kentí Ísóigo kembá kesí mayái mayaaó séna si'mákainten-umai Áánútun-aaímo simátiminiwaimba keándarakemba moóráwaimba ai'maráínana kwenáái simátiminasa isánááowe. ²³ ímo isáiyawaimo éna Áánútu kwená kwaásivinkemba tí'maena moóráva'o tinkáindawai ánásanaaowe Mósesi siráíye. ²⁴ Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá simátímakonka'a naaén-kwaasi simátímíntemba mai-simátíma'maesa iyémáyáamba kwévaariye. ²⁵ naaóvá'á Áánútu kentáá síkwá'ná áwí'a Ááváramuntavena séna enándáraken-kwaasiyavena amápa'-marava-kwaasi kawe'á umátinkanaumne Áánútu asiramái siráíye. Ááváramun-andaraken-kwaasi owaná póna keinárawatavena Áánútu mináímbá asiramái siráíye. ²⁶ miráumai Áánútu Ísuntavena kesí mayái mayaaó séna ai'marówana keinárawapimba kunkáíye. amáparawai kentí sáwí-imayaa tínaaemba umásuwaiyana aiva'á keinárawa'a kawe'á umátinkanintavena keinárawapimba kunkáíye Pítaa Ísareri-kwaasiyavena simátímakaiye.

4

Pítaante Yóninte aavimbá maitínkaraan-kwasai.

¹ anóm-bono'-naumpa'a Pítaae Yóniye kwésimatimuyasa tóyo ésa mono'-máyaí-kwáásiyé mono'-nánk'á'ó kárákwírowaiye Sátúsi-monoraimbo sun-kwáásiyé tóyo ésa ² miwí táái taisésa áwáá'a suwasarái mindárai Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba simátímúyasa úwoi-kwaasi isésa sésa Ísu pukáimpinkemba usásinkaintavesa amápa-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe suwasá mináímbá isésa kamparé sésa áwáá'a kwésesa ³ mindárai tátoresá sésa eénáimba póta aaváyaavimba aavimbá maitínkánaumne sésa kawáá-kwáási ándáva'a tínkómbanivo ⁴ úwoi-kwaasi sáwíva'a 5,000 kwaasi mindárai tááiyavesa árairema siráawe.

⁵ aaváyaavimba aavimbá maitínkánaumne sésa kwáúmba aaváyaavimba Yérúsaremu-naopa'a Yútaa-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye amáámba sun-kwáásiyé miráumai-kwaasi miwí táái isánáe sésa torupésa ⁶ aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánásiye kwená akún-ándákwáásiyé Káyavaasiye Yóniye Arekesándaawe torupamáí mésa ⁷ Pítaante Yóninte tááyowasaraí miwítópa'a tuyasá tísaa esa sésa aísamaimo pukáin-kwaasi nóra urááíyo. nááwana asirayáná keináraivimba kwáyáintavaiya kawe'á umánkaraaiyo. nááwa áwíra tékai kawe'á umánkaraaiyo suwaná ⁸ Áánútun-amankoma kwempímbá anómba umánkowane Pítaa séna Ísareri-kawaa-kwaasiye anón-kwaasiye isáaro. ⁹ aísamaimo pukáin-kwaasi kawe'á umánkaraundayave'a

kwésisaa-owe. nóra séra kawé'ó umánkaraundayave'a kwésisaa-owe.
¹⁰ avora'á simátíménda keinárawate amápar-Isareri-kwaasiye isáaro.
 Ísu Káráisitima Násáretivakewaimba taaira'á tuvúwówana Áánútu
 pukáimpinkemba usásinankaraiwaimba kwenáwíka'a súyana kwená
 asirayánkó minkwáásí kawé'á umánkáísana keinárawapimba kawé'á
 umái máyáísa'a kwéawanaawe. ¹¹ Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba
 Ísun-aaí agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáásí moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa
 maisukáawe. aáno minóntánkó ávonkaamba uráíye

mináímbá Ísuntavena agaimaréna siráíye. ¹² kwewé su'mai sáwí'ó
 umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá mésinkanintaawe. Áánútu
 séna kwenáwíka su'mai kwená asirayánkówé su'mai kwaási sáwí'ó
 umáímo máyáampinkemba kawer-ámpátá métinkaniye Pítáa siráíye.

¹³ Pítáa mináímbá kwésimatimena Pítáae Yóniye íma táá'a
 kwégowasarai asiramái simátímúyasa minkáwáá-kwáásí
 tuwánésa táátavai ésa mindárimo úwoi-kwasirai ímo
 aúváívimbo awánaroyawaiyavesa pósa táátavai ésa sésa Ísuwe
 kwénaauyantavesarai mirá kwéoiye sésa ¹⁴ awánomba Pítáante
 Yóninteyopa'a aísamaima kawé'á umánkaron-kwaasi máyowasa
 awánésa mindárimo simátimenaqon-aintavesa avakáá uwááesa
 ivátiyuwesa ¹⁵ sésa máápa'a kúmókaiyo suwasarai kúmúyasa
 minkáwáá-kwáásí iséise esa sésa ¹⁶ mindáraiye nóra ónaumno. ó'om-
 bayai kawé'-máíímá mairááyamba pósa Yérúsaremuvaken-kwaasi
 amápa'a isáamba póta íma kamparéyá sénaundayaanivo ¹⁷ ó'on-o'on-
 daopaken-kwaasi íma isánááontaveta mindáraiaveta simátimeta séta
 Ísu áwíka'a íma simátímékaiyo sénaundayaaniye sésa ¹⁸ tááyowasarai
 iyúyasa sésa Ísun-aaí íma simátímékaiyo. Ísu áwí'a íma taakaiyó
 suwasarai ¹⁹ Pítáae Yóniye sésarai kemó mirá simásinkaiyakaimo
 Áánútun-aaímo tuwékaimo Áánútu aúrampimba kawerá ínía ke
 mináímbá ókwará'a isáaro. ²⁰ keiráímá awárayan-tantaa ísarauyan-
 tantaa'a íma tuwáyauvo úwoi simátiméyauwe suyasa ²¹⁻²² kawáá-kwáásí
 ó'onkwará'a asiramái simátimatuwesa sésa ánivo úwoi kárúwaakaiyo
 sirá. aísamaima kawé'á umánkaron-kwaasi kae-kwáái aiyayaan-ira'a
 40 ira'a íma kweyáárika'a kwénaauwasarai kawé'á umánkóyasa úwoi-
 kwaasi isésa Áánútu áwí'a mósá maróntavesa mindárai íma tínkamesa
 úwoi kárúwaakaiyo siráawe.

asiramái ménaumne sésa námúnaa siráan-kwasai.

²³ kárúwaakaiyo suwasarai Pítáae Yóniye kentí kwaásitopa'a
 tésarai mono-káwáá-kwáásíyé anón-kwaasiye simátímakaan-aimba
 másimátímúyasa ²⁴ isésa Áánútumpa'a námúnaa sésa Ísóigoo kwíyómba
 maramá uwí-nómbá tarórumarena miwán-arumpimba tarórumaraanda-
 yantaakakwará'a kwégawaa-one. ²⁵ naaóvá'á emá sunaná enamankómá
 ená kwayó-kwáásí kentáá síkwá'náomba Tévítimba kusimámuwana
 agaimaréna maará séna

nóintavai ó'om-baravakewai áwáá'a sésa nóintavai amááyu-aimba
 suwááesa áúkaawe. ²⁶ ó'om-baravaken-kawaa-kwaasi tokwaa
 úmae tayorupésa Ísóigonte kwemó usásinkaiwainte áái'a
 tiyamátinkanee siráawe

mináímbá Tévíti agaimaréna siráíye. ²⁷ mináímbá paárúwasa Yérúsaremu-naopa'a Érótiye Póntiyasi Páírátíye ó'onkaa-kwaasiye Ísareri-kwaasiye torupésa Ísuna amááyu-aimba sésa emó usásinankaandawaimba ená kawe-kwáyó-kwáásí Ísuntavesa amááyu-aimba siráawe. ²⁸ naaová'ó emó mirá ónááowemo siráanda pósa torupésa mirá uráawe. emó ímo mirá ónááowemo siráandarakai íma Ísumba tuvúkáasino. ²⁹ Ísóigoo mono-káwáá-kwáásí tááimo simáímo káráraamba ísaraanda po súwa'naa ínáyonda póta íma inkaiséta enáái úwoi asiramái simátimenaundayaawe. ³⁰ ená asirayámbá símínata tí'o índa-kwaasiya asóvatatinkavata konó. ená kawe-kwáyó-kwáásígó áwí'a Ísuwe súnanaya kwená asirayánkó ó'on-o'om-bayaima kawe-máyáímá paáriníye ³¹ námúnáa simásúwówana torupamáí máyón-daumpa'a toraa'náára'a úwana Áánútun-amankoma miwívímbá anómba umátinkowasa Áánútun-aai asiramái simátíma'mae kuráawe.

nááindaamba moórá-mora umátímakaan-kwasai.

³² Ísuna aampa'á kwéguwai mimbórá-ímáyáá kwéesa mésa kenti náaindaantavesa íma kendéi kendeiye kwéesa úwoi moórá-mora-umai tíma'maesa kuwasá ³³ aantá-kwaasi ávááraumai asirayánkwará'á mésa Ísu pukáimpinkemba usásinkain-aimba asiramái simátíma'maesa kwégwesa Áánútu aantá-kwaasi túwa'naa úntavesa kawe-máyái maimaé kwéguwasa ³⁴⁻³⁵ Ísuna aampa'á kwéguwai maramá naambá makówai ó'on-kwaasi kwétimesa óntamba mairésa aantá-kwaasi tímúwasa taaínkaar-umai íma makón-kwaasi tímakaamba pósa Ísuna aampa'á kwéguwai amápa-tantaa'a íma aáváán-túwówana ³⁶⁻³⁷ moóráwai áwí'a Yósépi póna kwegwára'á mirá éna moórá-marama ó'on-kwaasigomba aména óntamba mairéna aantá-kwaasi tíména kwemá Árívái-andarakewai Sáíparasi-ayampakemba tamáyowasa aantá-kwaasi moórá áwí'a simámesa Kíríki tááivinkemba Páánápáasiye sésa kwántámai-kwí'a tirávayaina'a iyémó suwáímá minóntámbá tímakaiye.

5

Ánánáesinte Sáváeraantei kwaasái.

¹ Páánápáasi minóntámbá tímúwasarai moóráwai áwí'a Ánánáesi awainínkó áwí'a Sáváerae mésarai moórá-marama ó'on-kwaasi kwétimesarai óntamba mairésarai ² taaínáyauyo-aimba awainínkómbá simámuwana mirá ínáyone súwana minóntámbá taaínkaar-urena évaka'a kwesávái maéna évaka'a maimaéna aantá-kwaasi mói tíména kampa'á séna amápa'a tímúne súwana ³ Pítáa séna Ánánáesiyo Sáátáánigo áisaa umai isánáe sintávái owé se mararákén-óntámbá amápa'a tímúne siráanda Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane. ⁴ mimbáramá ená maramá isa tuwé óntamba mairé ená óntamba isa évaka'a tímé íma sáwí'a éma mararákén-óntámbá évaka'a tímúne íma sénda amápa'a tímúne séndama sáwí'a ómpo íma kwaásiye su'mai kampa'á simátíyukaampo Áánútun-amankomba kampa'á simáukaane Pítáa súwana ⁵ Ánánáesi iséna pu'maéna tuvamúwasa mináímbá ísaraan-kwaasi ávááraumai táátavai uwasá ⁶ ívé-kwaasi tésa puwúmba taasááúmaesa maimaéna máutaraawe.

7 máutaawana awainínkó sáwíyanka'a ména awaikómó puwún-aimba íma ísarena Pítaa-iyaitopa'a túwana ⁸ Pítaa séna keináraití mararákén-óntámbá amápara símakaiyo súwana minínkó séna owé amápa'an-iyé kampa'a súwana ⁹ Pítaa séna enawaikóe esé mimbórá-ímáyáá ékai Ísóigon-amankomba kampa'á simáu'mai awánayae sirááiyé. enawai'ó mágwéutaan-kwaasi tésa embá tamaimaésa máutanaaowe Pítaa súwana ¹⁰ pu'maéna Pítaa aísamaivimba tuvamúwasa ívé-kwaasi tésa puwúmba taawánésa maimaésa awaikómbó utamánkópa'a máutowasa ¹¹ Ísóigona kwaásiye ó'on-kwaasiye isésa táátavai uráawe.

ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yáí'góná kwaasái.

¹² aantá-kwaasi kwaási túranka'a ó'on-o'om-bayai kawe'-má'yáí'má maimaésa iyúwasa Ísuna aampa'á kwéguwai anóm-bono'-namba Sórómoni áúgwimai úmakopa'a aasiyaai torupamáí kwémauwasa ¹³⁻¹⁴ ó'on-o'on-akwa'a sáwíva'a Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa miwísé torupamáí maémáémbanivo ó'on-kwaasi tuwánésa sésa kawe-kwáásín-owe sésa táátavai ésa íma miwísé torupamáí máyówasa ¹⁵ aantá-kwaasimo uráamba isésa tí'o ún-kwaasi tuvaipímbá taagwiyá'maésa naambáru'a mátinkesa sésa Pítaa kwénaaena amankó'naanko taaugwétáínasa asóvaigwae suwasá ¹⁶ ó'on-o'on-daopakemba tí'o ún-kwaasigwara tirumpimbá taraváá-kwámbá máyon-kwaasigwara'a tí'maesa Yérúsaremu-naopa'a mátínkówana Áánútu Pítaamba áwa'naa úwasa amápa'a asóvasaraawe.

kawáá-kwáásí aantá-kwaasi sáwí'a umátinkaraan-kwasai.

¹⁷ mirá kwéuwana aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaási Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásiyé sésa amáparawai íma kentáásiraaima kwaráavo aantá-kwaasi tirááíma kwaráawe sésa tiyántavai ésa ¹⁸ táto'mai ándáva'a tiyúwówana ¹⁹ mindó'wáámbá kwáúnka'a Ísóigona kwayó'nákó kwíyómpakendako ontamá tisuwéna tí'maena máápa'a móruntenka séna ²⁰ anóm-bono'-naumpa'a umé'a aúná-amba kwaási kawe'á umái maí'mai'a ónááon-ankona ááimba usimátíméro súwasa ²¹ isésa irataró'a anóm-bono'-naumpa'a umésa mináímbá simátímakaawe.

anóm-bono'-naumpa'a moóráva'a kwésimatimuwasa moóráva'a aiva'-mónó-káwáánákóe kwená kwaásiye tésa ándá-kwaasi táái isánáe sésa Ísareri-anon-kwaasi tááyowasa tésa mono'-nánkár-í-kwáásíyávésa sésa aantá-kwaasi ándáva'a máyáavo kotí'mae'a teró suwasá ²² kumbá íma máyówasa koyauwerésa tésa sésa ²³ ándá-namba ontamá umásuwesa i-kwáásí ontará'á máyáawata onta tisuwéta awánáúndaya íma máyáawata úne suwasá ²⁴ mono-káwáá-kwáásiyé mono'-nánká'ó kárakwirowaiye isésa táátavai ésa sésa mindá nóraya ónaundaya'iyó simásuwesa sáwívar-imayaa kwéuwana ²⁵ moórawai téna séna ándáva'a mátíyukaan-kwaasi anóm-bono'-naumpa'a mésa kwésimatimewa'a tuwánáúmne súwasa ²⁶ mono'-nánká'ó kárakwirowaiye kwembó áwa'naa un-kwáásiyé kotí'maesa kwempa'á tésa sésa úwoi-kwaasi miwí táái isésa sínkamovo sésa kwempa'á ²⁷ tí'maesa aaimó isái-kwáásítópa'a mátínkówana aiva'-mónó-káwáánákó ²⁸ séna á'a simátíméta séta minkwáásigón-áái kwenáwika'a íma simátíma'mae'a koróyá siráundaya isa'á á'a simátíméwasa Yérúsaremuwaken-kwaasi amápa'a isáyaraawa'a

ke kampa-kúvimbá sinkéta minkwáásí tuvúkáawe kwésewe aiva'-mónó-káwáánákó súwasa ²⁹ Pítaa-iyai ó'on-aanta-kwaasionkwará'a sésa Áánútun-aai aivar-áínkómá póna kwaási tááigomba usáyaaitaraimba póta kentááiya íya iséta Áánútun-aaiya iséta miráyá ónaumne. ³⁰ keinárawa'a Ísumba taaira'á inkámúwana puwúwana kentáá síkwá'náona Ísóigo Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ³¹ séna anón-kwaasi póna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye séna ayáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á móankena Ísareri-kwaasi kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútunopa'a tíyana kentí sáwí-imayaa maitiyuwániye séna Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankena ayáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á móankariye. ³² mináimbá iséta kawé'á umáíya kwésimatimunanya Áánútun-amanko mináimbá kawé'á umái kwésimatimiye. Áánútuma kwenáái isámaj kawé'á kwéowai kwenamambá kwétimisana Áánútun-amanko mináimbá kwésimatimiye aantá-kwaasi siráawe.

³³ simásúwówasa aaimó isái-kwáásí isésa tirumbá sáwíte úwasa tínkamona-imayaa uwaná ³⁴ miwítí avumpinkémbá moórawai usásinena ámáán-kawaa-kwaasigo áwí'a Kámérieri kwemá usásinena miwí táái káráyuwena kwemá Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba aasiyaasi simáti simati kwéuwasa kwenáwí'a mósá makáawai kwemá usásinena aantá-kwaasiyavena séna sáwíyanka'a máapa'a kumónááowe súwasa máapa'a kúmúwana ³⁵ séna Ísareri-kwaasiyono. minkwáásíyávái mirá ónáemo síyamba kakaariyá íma mirá é'a isáiyuwe'a mirán-oro. ³⁶ ááema moórawai áwí'a Tiutaási usásinena séna anón-kwaasi únda pó'a kesirááíye sé'a kwaránááowe súwasa sáwíva-kwaasi 400 kwaasi kwarówana moórawai Tiutaásímbá tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé ésa kwená mayái ivátukaawe. ³⁷ minkákémbá túwí'o aawásó-tawai moórawai Káririvakewai áwí'a Yútási usásinena tááyowasa sáwíva-kwaasi kwenarááíma kwa'maésa kwéguwana moórawai tuvuwúwana puwúwasa kwembó kwa'maésamo nááún-kwaasi kóyáwé umáguraawe. ³⁸ mindáyavai imáyáa é'a minkwáásíyómbá íma ándáva'a mátiyuwe'a tíyúwéwasa máéro. miwítí mayáígóná ááimbo marará-kwáásítí imáyáavinkembo énamo éna ánásaniye. ³⁹ miwítí mayáígóná ááimbo Áánútuna imáyáavinkembo ína'o é'a íma kanaán-umai karánááovo úwoi kwaikwai'a íníye. Áánútumpakembo ína'o é'a minkwáásí sáwí'o umátinke'o é'a Áánútunkwará'a sáwí'a umánkanaaowe Kámérieri súwasa aaimó isái-kwáásí isésa kwenááiyavesa owé sésa ⁴⁰ aantá-kwaasi tááyowasa iyúwasa túwíruku'a nésa asiramái sésa Ísun-aai kwená asirayámbá íma simátíméro sésa ti'mákaawe.

⁴¹ ti'márówasa kwéesa tigaeyávái uráasina Áánútu imáyáa tímúwana tirunkó kawé'á úwasa sésa Áánútu asirayámbá simakaisata Ísuntaveta asiramáíya máyaundaya pósa sí'o iní'a umásínkáantaanivo sirunkó kawetá isatá máyaumne aantá-kwaasi simásuwesa ⁴² aasiyaasi-tawai anóm-bono'-naumpa'a kwaásiti naúmpimpa'a Ísuna áséi-kwasai simátíma'maesa kwénaaesa Áánútumo usásinankaiwai Yútaa-kwaasiya kwéamu'maraundayawai kwemá Ísuman-iyé sésa simátíma'maesa kuráawe.

6

avakaeté-kwaasi túwa'naa uráan-kwasai.

¹ simátíma'maesa kuwasá Ísun-aaí isésa sáwíva-kwaasi kwená aampa'á kwégwesa máyónka'a Yútaa-kwaasi ó'om-baravaken-kwaasi Kíríki tááivinken-aimba sun-kwáásí Yérúsaremuva'a máyón-Yútaa-kwaasiyavesa í'ái tinkésa óntamba taaínkesa Kíríki-ketorinimba íma tímúnkakemba í'ái tinkówasa ² mindáyavesa aantá-kwaasi Ísuna aampa'á kwéguwai amáparawai tááyowasa tuwasá sésa Áánútun-aaí simátimunda-mayai tuwéta óntamba taaínkaar-umai tímúnda-mayaimo máyáandaya uwóví'a ónaundayaawe sésa ³ keinárawapinkemba avakaeté-kwaasi túwí'o tewatá óntambo taainái-máyái tíménaumne. mindárawa'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásí Áánútun-amanko miwívimbá anómbe umátínkáin-kwaasi túwí'a tewatá óntambo taainái-máyáiyá tíméta ⁴ kesáá Áánútunopata námúnaa kwéseta Áánútun-aaí simátíma'maeta kónaundayaawe aantá-kwaasi suwasá ⁵ isésa tirumbá kawé'á kwéuwasa avakaeté-kwaasi túwí'a tombá moórawai áwí'a Sítíveni kwemá Áánútun-amanko kwempímbá anómbe umánkowana Ísuntavai imáyáa umái asiraiwái úwana moórawai áwí'a Vírípi úwana moórawai áwí'a Pórókórasi úwana moórawai áwí'a Náíkéna úwana moórawai áwí'a Táímóno úwana moórawai áwí'a Páménasi úwana moórawai áwí'a Níkóráasi kwemá Ántioku-naopaken-kwaasi póna ó'on-ampakemba Yútaa-monor-ampa'a kuréna minkákémbá Ísuna aampa'á kwétuwai úwasa ⁶ miráumai-kwaasi tí'mai aantá-kwaasitopa'a móitinkowasa Ísóigona mayái mayóntavesa tine'á tátokesa Áánútumpa'a námúnaa siráawe.

⁷ Áánútun-aaí simátíma'maesa kwéguwasa Yérúsaremu-naopaken-kwaasi sáwíva'a Ísuna aampa'á kwéguwasa Áánútuna mono'-náúmpá'á mayái máyón-kwaasi sáwíva'a Ísun-aaí isésa kwená aampa'á kwéguwasa miráumai kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Sítívenimba tátokaan-kwasai.

⁸ Ísóigo Sítívenimba áwa'naa úwana asirayánkwárá'á ména amápa-kwaasi túranka'a ó'on-o'om-bayai kawé'-máyáímá maéna máyowasa ⁹ moórá-tawai évakarawai Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-esa miwímá Yútaa-kwaasima pósa évakarawai Sáíríni-maravakewai évaka'a Arekesándiyaa-maravakewai évaka'a Sírísíyaa-maravakewai évaka'a Ésiyaa-maravakewai miráumai-mapaken-kwaasi mimbórá-mónó'-náúmpá'á mésa Sítíveninopa'a tésa kampar-áiné-ímáyáá ésa kwesimá kwesiman-umbanivo ¹⁰ Áánútun-amanko Sítívenimba kawer-ímáyáá amúwana póna Sítívenin-aaigo miwí tááigomba usáyaaítowasa ¹¹ ivátuwesa kwésa aúpá'á óntamba torupamáí évaka-kwaasi tímésa sésa Sítíveni Mósesimba simái sáwí'a umánkena Áánútumba simái sáwí'a umánkaraisata ísaraumne. kosimátíméro suwasá ¹² minkámpár-áímbá tasimátímúwasa úwoi-kwaasiye anón-kwaasiye amáámbe sun-kwáásíyé ísówana tirunkó sáwí'a úwasa Sítíveninopa'a tésa tayáto'mai áí'maesa monor-anón-kwáásitópa'a máankesa ¹³ kampar-áímbó sun-kwáásí kotí'maesa mátínkówasa kampa'á sésa minkwáásígó anóm-bono'-namba simái sáwí'a úmae iyéna Mósesina amáámbe simái sáwí'a úmae iyéna

14 séna naaóvá'á Mósésimo áamáambo simátímakain-amaamba Ísu Násáretivakewaima ivátuwena ó'on-amaamba kwésena Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-namba tawísiyuwaniye Sítíveni siráíye. mirán-kámpár-áimbá kwésuwasa ¹⁵ amápa-kwaasi Sítívenimba awánomba kwíyómpakemba Áánútuna kwayó-kwáásí tóikaamba aúkówasa awánaraawe.

7

Sítíveni monor-ánón-kwáásí simátímakain-kwasai.

¹ mirá simásúwówana aiva'-mónó-káwáánákó Sítívenimba áisaa ena séna kwésen-aimba árar-aina'i. kampar-áiná'iyó súwana ² Sítíveni séna kesivoísái kesuwaaísáiyó simátíménda isáaro. naaóvá'á kentáá síkwá'náo Ááváramu íma Áánaava'a komáyonka'a Mésópótemiyaa-marava'a máyonka'a Áánútu asirayáankwáráwái kuména ³ Ááváramuntavena séna ená maragwára enamááraawigwara'a tiyuwé kwina'á moórá-marama agarááránkándava'a koményone súwana ⁴ iséna mimbáramá Káútéa-kwaasiti maravá'á tuwéna teéména Áánaava'a tamáyowana avowá puwúwana Áánútu ai'marówana teéména maavá'á máyaundava'a túwana ⁵ minkánáá Áánútu íma maramá amúmba asiramái séna aáno maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne. Áánútumo súmba Ááváramu iyámpói íma maránkaronka'a mináimbá simáména ⁶ moórá-ainkwara'a séna enaísaavutantambo iyawai ó'on-kwaasiti maravá'á koméwasa umbai-máyái tíména sáwí'a umátínkéwana sáwívar-ima 400 íma ánásaina'a ⁷ sáwí'o umátínkanaaowaima sáwí-meyamba tíménaunda pósa enaísaavutantambo iyawai mimbáramá tuwéna maavá'á tésa kesí imáyáa mósá maránááowe séna ⁸ mináimbá naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna aáno maambáramá enkwára enaísaavutantambo iyawaigwara'a timénaumne siráimba mináimbá simái tarúmarena póna túra'a kárámai araa'éna uwó Áánútu siráíye.

súwana Ááváramu ména Áísákaamba ankéna avakaumboé-no'waamba kwaéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowane Áísákaa anón-éna Yákópomba ankéna áúra'a kárámai araa'éna umánkowane Yákópo anón-éna sísamaivakemba kae'á kumbaimái-iyampoi tinkéna túra'a kárámai araa'éna umátínkáva'a kuráíye.

⁹ mirá umátínkáva'a kúwasa minávaráwáínónnda tívako áwí'a Yósépinavesa naaénkewai íma kentáará'á kárakwiyiye séna tirumbá sáwí'a umánkesa áí'maesa ó'on-kwaasiva'a mátimesa óntamba máyówasa miwí Yósépimba áí'maesa kweémesa Ísípi-marava'a máánkówana Áánútu kwesé máyowasa ¹⁰ umbai-máyái aména sáwí'a umánkómbanivo Áánútu kwesé ména áwa'naa ena kawer-ímáyáá aména kwená umbai-yántáá'á ánásamankowane mimbáramá Ísípi-marara-kawaanako Yósépina kawer-ímáyáá iséna séna Ísípi-marava'a amápa-kwaasira'a kawé'á umái kárakwiye kesí náaindaanka'a mirán-uwo súwana kwemó súntemba kwéuwana ¹¹ naaémbe ayawaimá téna Ísípi-maravare Kénááni-maravare amápar-ayampa'a ayawaimá tówasa tááyavai ésa kentáá síkwá'náyomba toómbá íma kentáávimbá kwéraiye. ¹² Ísípi-marava'a toómbá kwáyáíye-aimba isáúmpo komeéyán-oro Yákópo séna áánimbaa'a ti'marówasa komeéyá úmaesa ¹³ tivowánópa'a

tamáyówana mintómbá ánásowana ó'a kuwaná Yósépi miwítí egwaa'á tamaéna séna kemá Yósépi kentív'a úne súwasa kesí imáyáao pukáane súndayaawe suwaná Ísípi-marara-kawaanako Yósépina ááimba iséna awaaísái tuwánówana ¹⁴⁻¹⁵ Yósépi awaaísái simátimena kesivombá kosimámiyana ená akúmbá tí'mae Ísípiva'a tiyó Yósépi siyé. kosimáméro Yósépi súwana avowámá iséna kwená akúmbá 75 kwaasi tí'maena Ísípiva'a kawé'á umái komésa púwúwasa ¹⁶ naaémba miwí tísaavutomba tiyáántamba maimaé teémesa Sékémuva'a máutomba naaóv'á Ááváramu Émon-andaraken-kwaasima óntamba tímatukom-barava'a máutaraawe.

¹⁷ ánivo kentáá síkwá'náyomba Ísípi-marava'a komésa sáwíva-kwaasi agairáawe. Áánútu Ááváramuntavena asirayán-áímbá séna Kénááni-marama enaísavutantambo iyawai tíménaumne siróntemba tímínin-kanaa ákíse únka'a ¹⁸ moórawai Ísípi-marara-kawaanako Yósépimo naaóv'á'ó pukóntavena kwená mayái-áímbá íma ísarowai póna ¹⁹ kentáá síkwá'náya umbai-máyái tíména maimái sáwí'a kwéumatinkowasa iyámpói máápa'a tiyuwówasa pukáawe.

²⁰ iyámpóiyomba púwúwana minkánáávímbá Mósesi kawer-óígwárár-iyámpói ánkarena anówama naaúmpa'a aúpá'á ánkawwana kaumbo-kwíyómbá putuwéna ²¹ máápa'a áí'maena móru ánkawwana Ísípi-kawaanako ayáámúnkoma awánómba aráái tówana kesáanine séna kárákwírowana anón-úwasa ²² Ísípi-kwaasi miwítí ááimba kwésimama'mae iyúwana Mósesi kwéisená anón-éna kwemó mayóm-bayaigoe kwenááigoe kawé'á uráíye.

²³ Mósesi mirán-kwáásí ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna kesí kwaási Ísareri-kwaasi kotuwánanae séna kúmba ²⁴ Ísípi-kwaasigo Ísareri-kwaasigomba sáwí'a umánkowana Mósesi tuwánéna Ísareri-kwaasi áwa'naa ena Ísípi-kwaasigomba tuvúwúwana puwúwana ²⁵ Mósesi imáyáa éna séna Áánútu mimbáyáírátávéna usásisinkaraimba pó'a Ísípiwakemba Ísareri-kwaasi tí'mae'a koónaunda mimbáyáiyávésa owé sénááowe siráimbanivo Ísareri-kwaasi íma mirán-ímáyáá uwaná ²⁶ Mósesi kogwaéna usásinena kúmba Ísareri-kwaasi kaekó áái'a tiyóyana tuwánéna tiyoráínda-imayaa éna séna kae'náraiyó mimbórá-naoraama óívo áái'a tiyaáyavo súwana ²⁷ aiva'ó ááimba'maimo tiyón-kwaasigo Mósesimba améntáyuwena séna nááwa embá usásinankaraisa kentáásí kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno. ²⁸ tíndaumo Ísípi-kwaasimo tuvuwónanamo puwéiraintena kembá mirá íninyono súwana ²⁹ Mósesi iséna inkaiséna kweéme kweémena Mítíyani-marava'a ó'on-kwaaiti maapa'a koména kaer-iyámpói matínkaraiye.

³⁰ Mósesi kaer-iyámpói matinkéna ména kae-kwáái aiyayaan-ima 40 íma maisuwéna moórá-tawai kavóná-marava'a kwégwena Sáínai-omapa'a egwaa'á kwáyonka'a kwéguwana sáwíyan-taivinkemba irá kwégena íma mintái kówana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima mimpímbá máyowana mintái íma kówana ³¹⁻³² Mósesi awánéna anón-imayaa éna egwaa'á koména awánówana Áánútu séna enaíkwá'ná Ááváramune Áísákaane Yákópone miwítí Áánútu úne súwana Mósesi mináímbá iséna ayántámbá tówana úwoiva'a karakówana ³³ Ísóigo

séna máyaunda póna á'oram-barama kwáyáipa'an-ivo kawé'-márává'á méraapa'an-ivo maambárámá sáwí'a ónavainivo aísamai ánáamba ayútuwaaó. ³⁴ Ísípiva'a kesí kwaási sáwí'o kwéumatinkaawasamo ivi'ó kwétaamba tuwánáúnda pó'a túwa'naa ónaumpo usásinena'a ai'maráana kweéme kweéme Ísípiva'a kuré kesí kwaási Ísareri-kwaasi kótí'mae Kénááni-marava'a kwaaó Áánútu Mósesintavena siráiyé.

³⁵ kwembá Mósesimba Ísareri-kwaasi tínaaemba umánkesa sésa nááwa embá usásinankaraisa kentáási kawáái'a éwa aaiyá kwésimasimeno siráawe. siráan-kwaasiyavena Áánútu mináímbá siráiyé. kwembá Mósesintavena Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewaima sáwíyan-taivinkemba aai simámakaiyé. kwembá Mósesimba Áánútu kawáá-máyái aména ai'marówana Ísípivakemba Ísareri-kwaasi kótí'maena Kénááni-marava'a kuráiyé. ³⁶ kwemá Mósesima Ísípiva'a ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa sésa úwoi tí'mae kóuwo suwaná tí'maena kúmba nonkó áwí'a nae-nóné supa'á kwéna ímo awárom-bayai kawé'-máayái komaéna tí'maena kúmba kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a komáyówana ímo awárom-bayai kawé'-máayái maimaéna iráiyé. ³⁷ kwemá Mósesima simátimena séna Áánútumu kembó usásisinkarainten-umai naaémba moóráwaimba kentísaavutantambo iyawaivinkemba usásinankaniyé. Áánútun-aii simátiminiwaimba usásinankaniyé. ³⁸ kwemá Mósesima kavóná-marava'o Áánútuna kwaási Ísareri-kwaasimo méraapa'a miwísé ména kentáá síkwá'náyonte ména Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kwesé ména Sáínai-omapa'a umáyowana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai Áánútuna amáamba simámuwana ímo ánásai-aimba simámuwasa simátíma'maesa kuráanta kwéisaumne.

³⁹ Mósesin-aii simátímumba kentáá síkwá'ná íma isésa tínaaemba umámesa Ísípiva'a tayauweránáe-imayaa uwaná ⁴⁰ naaémba Áánútu Mósesimba ááyowana omápa'a umáyowasa Mósesi awaaó áwí'a Érónintavesa sésa Mósesi Ísípivakembo síkaiwaiya náávara kóuraiyo. íma awánáúndavata kóuraivo moórá-isoigomba tarórumarewata kwenaráaiya kwaráano sésa ⁴¹ óntandankakemba purumakan-aráakaamba úmaresa minkámpár-ísóígóná aamoimá umánkesa póima tuvú'mái kwénesa úmakon-tantaatavesa aamoí ésa toóní'a umái kwénowana ⁴² mindáyavena Áánútu ánaaemba umátiyuwowasa kwíyóntavesa aaváuyávésa otávésa kesí isóigoman-iye siráawe. mindáyavena naaóv'á Áánútun-aii simátímakowai agaimaréna séna

Ísareri-kwaasiyono. kavóná-marava'a kae-kwáái aiyayaan-ira'a 40 ira'a mé'a póima tuvú'mái neémaémbe íma kentáv'é'a isámai neémaémbanivo ⁴³ kentí kampar-ísóígóntáv'é'a isámai kwená ampanta-námbá maimaé'a kwénaaowe. minkámpár-ísóígó áwí'a Mórókowe siráawe. okáán-tántáá'á tarórumake'a áwí'a Ereváániyé kwése'a toré kwénaaowe. minkámpá-káer-ísóiráí úmare'a kesí isóigowe kampa'á sé'a áwí'a maé kwéiyowe. mirá uráantave'a kentí maravákémbá tí'maráana'a kweéme'a moórá-marava'a áwí'a Pépíróni-marava'a koménaaowe

Áánútun-aii simátímakowai agaimaréna siráiyé.

⁴⁴ naaóvá'á kavóná-marava'a Áánútu Mósesimba agaráárankena Áánútuna naambó ampantará'ó ónááomba maará ónááowe séna agaráárankowasa Áánútumo súntemba mirán-dámbá umái maimaésa kavóná-marava'a kwénaaowe. ⁴⁵ naaémba miwí táánimbaa'a kentáá síkwá'náyomba mindámbá maimáyówana Yósúwa tí'maena Kénááni-marava'a kúmba Áánútu túwa'naa ena mimbárává'ó máyón-kwaasi kwatuwówasa kóuwasa koyavíresa mindámbá minká'á mámaresa máyówana naaémba Tévíti Ísareri-kwaasiti kawááná'á máyompimba mindámbá úwoi kwáyowana ⁴⁶ Tévíti kawé'á umái máyowana Áánútu aamoí umáńkowana Tévíti Áánútumba áísaa ena séna ená naambá ónaum. íya ónaumno. emá Yákópona Ísóigoma po owé sina'ó é'a ená naambá ónaumne súwana ⁴⁷ Áánútu séna emá íma ínáyompo enááninko Sórómoni kesí naambá ínaye siráimbanivo ⁴⁸ Áánútu kwíyómpa'o máyáimba kwaási úmakaan-daumpa'a íma máyáíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowai agaimaréna séna

⁴⁹ Ísóigo séna kwíyómpa'a kárakwiye'a marará'á kárakwiyunda pó'a úmaraniyonda-naumpa'a íma úwoi marapá'á kumbénaumne.

⁵⁰ kesávái mintántáá'á amápa'a tarórumakaumne Ísóigo siráíye agaimaréna siráíye Sítíveni siráíye.

Sítíveni mináímbá simátímatuwena aaimó isái-kwáásíyávái simátimena séna ⁵¹ keinárawa'a tirunté máráamba mé'a pó'a Áánútuna aampa'ó ímo kwáráan-kwaasiraani'a umái mé'a Áánútun-aai kwéisaambanivo íma isámai kawé'á kwéowe. kentíkwá'náyomba Áánútun-amankomba tínaaemba umámemaentemba kemá mirá kwéowe. ⁵² kentíkwá'náyomba Áánútun-aai simátíma'maesa kwéguwai amáparawai sáwí'a umátinkesa Áánútuna kawé-kwáyóná'á kumíníye-aimba simátímakowai tńkamuwasa pukáawe. naaémba kwemá kumúwa'a kuntaru'á umái tuvúwúwana pukáíye. ⁵³ ánivo kwíyómpakewaima Áánútuna ámáamba simátímakowa'a keinárawa'a ísaraambanivo íma isámai kawé'á uráawe Sítíveni siráíye.

Sítívenimba óntandei tuvúkáan-kwasai.

⁵⁴ Sítíveni mináímbá simátimumba aaimó isái-kwáásí ávááraumaj tirunkó sáwí'a úwasa í'naiyámbá mésa tíyántavesa uwaná ⁵⁵ Sítívenimba Áánútun-amanko kwempímbá anómba umáńkarowana kwíyómpa'a awánómba Áánútuna ságayamba kwáyowana Ísu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyowana Sítíveni awánéna ⁵⁶ séna awánaaro. kwíyómba taańkaar-isaná Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á Ísuma kwaási úrandako máyáimba awánaraumne súwasa ⁵⁷ miwí anónka'a kwáá'a tésa kwenáái íma isánáe sésa tááka'a tíyáandei awááesa Sítívenimba tarááparaapa ésa ⁵⁸ tátokesa taagwiya'maésa marur-awámpá'á máyuwesa óntamba mairésa tuvúkáawe. Sítívenintavesa kampar-áímbá siráawai paákár-únánkwátói ayútuwowana ívé-kwaasi áwí'a Sóro minúnánkwátói kárakwirowasa ⁵⁹ Sítívenimba óntandei tuvúto'naa uwaná Ísóigonka'a námúnaavinkemba séna Ísu Ísóigoo kesimambá kumbaimaéna'a púwóno séna ⁶⁰ arauntaúmbá airéna anónka'a séna Ísóigoo sáwí'a

kwéumasinkaambanivo miwí'ima sáwí'a umátinke miwítí sáwí-imayaa maitiyuwaao Sítiveni simásuwena pukáiyé.

8

Sóro Ísuna kwaási sáwí'a umátinkarain-kwasai.

¹⁻³ Sítivenimbo tuvumba Sóro arunkó aamoí úmbanivo évakarawai Áánútun-aaiyavesamo asiramáimo máúwai Sítiveni áuma maimaé máutesa anón-ivi'a tombánivo Sóro Ísuna aampa'ó kwéguwai tínkambai ánásanae séna kumba naaúmpimpakemba aarakwá'á koyavisimái ándáva'a tiyupa'a kúwasa Yérúsaremuva'a Ísuna aampa'ó kwéguwaima aivarí'a umái sáwí'a umátinkowasa kóyáwé uwasá aantá-kwaasiye su'mai Yérúsaremuva'a máyówasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáási Yútiyaa-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a kóyáwé uráawe.

Sámériyaava'a áséi-kwasai kosimátimakaan-kwasai.

⁴ Ísuna aampa'ó kwéguwai kóyáwé ésa Ísuna áséi-kwasai kosimátima'maesa kurá. ⁵ Vírípi Sámériyaa-naopa'a kumba kosimátimena séna Áánútumo usásinankaiwai amumaráúndawaiyaamo á'o kunkáimba kwemá Ísuman-iyé ⁶ Vírípi simátimumba kawé'á umái ísówana ímo awánarom-bayai mayówasa awánowana ⁷ taraváá-kwámbá tirumpimbá máyówaiyavena aai súwasa taraváá-kwámbá kwáá'a tumásuwesa kóuwasa kwaási kawé'á umái máyówana aiyayaamba pukón-kwaasi asóvamatinkowasa kawé'á umái mésa ⁸ Sámériyaavaken-kwaasi ávááraumai tirunkó kawé'á umái méraawe.

⁹ Sámériyaa-naopa'a moórawai áwí'a Sáimoni ména anón-kwaasi úne séna pukaa'á agaimaéna kwéiyuwasa táatavai kwéesa ¹⁰ anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kwená mayái awánésa kwenaráái kwégwaresa sésa Áánútuna asirayánkóe kwená asirayánkóe moórái'a uráiyé kampa'á suwaná ¹¹ ayáátááka'a pukaa'á agaimaéna kwégum-bayai mayówasa kwenaráái kwégwaresa táatavai uráambanivo ¹² naaemba Vírípi Áánútuna áséi-kwasai kosimátimena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-kanaama kosimátimena Ísu Káráisitín-aaí kosimátimuwasa isésa sésa áraír-aimban-iyé suwaná Vírípi minákwá'á nombá pétinkowana ¹³ Sáimoni kwegwára'á áraire súntavai Vírípi nombá pérankowana Vírípiye kwénaauwana ímo awánóm-bayai mayówana awánéna áatavai uráiyé.

¹⁴ mirámó Sámériyaava'o kwéumba Yérúsaremuva'a aantá-kwaasi mésa Sámériyaavaken-kwaasi Áánútuna áséi-kwasai isésa mináímbá méyatokaan-aimba isésa Pítaante Yóninte tí'marówasarai kweémesarai ¹⁵ Sámériyaava'a komésarai Ísuna aampa'ó kwéguwaiyavai ísámai námúnaavinkemba sésarai Áánútun-amankomba mayánaáowe sirááiyé. ¹⁶ Vírípi nombá pétinkaronka'a Ísóigo Ísuntavena ísámai nombá pétinkowana Áánútun-amamba íma marómba pósarai Pítaae Yóniye námúnaavinkemba sésarai ¹⁷ tiyáamba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumúwasa mairáawe.

¹⁸ aantá-kwaasirai tiyáamba tátoroyana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaúwasa máyómba Sáimoni awánéna asirayámbá meeyáambaranae séna Pítaante Yóninteyavena séna óntamba maékai ¹⁹ minásíráyámbá

simékaiyo. ó'on-kwaasi siyáámba tátoraanana Áánútun-amanko tirumpimbá kumbaínkwáe súwana ²⁰ Pítaa séna Áánútu úwoi kwétimintantaatavai óntandei meéyán-ónáe sénda po ená óntankwara'a esé iravimbá ánasayaaoye. ²¹ Áánútu aúranka'a ená imáyáa íma arupí imbá po maambáyái kenkáisi mayái íma súwa'naa ínnyone. ²² ená sáwí-imayaagomba ánaaemba umásuwe Ísóigomba áisaa inaná ená sáwí-imayaagona anondá mayauwáníye. ²³ Áánútu íma asirayámbá ámakaintavai enarumbá sáwí'a umásinkaanana ená sáwí-imayaa anómba éna embá tátokaiye Pítaa súwana ²⁴ Sáímonima Pítaante Yóninteyavena séna súwa'naa ékai Ísóigomba námúnaavinkemba áisaa íyana emó sénda misáwí-yántáá'á íma kempá'á tíno Sáímoni siráye.

²⁵ súwasarai Pítaae Yóniye Ísóigon-aaí simátimesarai Ísuwe naaémáúyan-aimba simátimesarai Yérúsaremuva'a kónáe sésarai aampa'á kweémesarai Sámériyaa-ayampa'a naaó'-nao'a Áánútuna áséi-kwasai kosimátíma'maesarai kurááye.

Vírípinte Ítíópiyaavaken-kwaasintei kwaasái.

²⁶⁻²⁸ mindárai Yérúsaremuva'a kuyaná Vírípi Sámériyaava'a máyomba moóráwai anón-kwaasi Ítíópiyaa-maravakewai éna Ítíópiyaa-kwaasiti kawáá-íninkó áwí'a Káándásina óntank'a kárákwirawai Áánútuna imáyáa éna Yérúsaremuva'a kweémena Áánútu áwí'a mósá maréna koyauweréna kwená káárivimba anóm-poigo tavisímaena kúnkaarivimba kúmba Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai Vírípiintavena séna usásine Yérúsaremuvaakemba Kásaava'a kwégon-ampa'a kwaaó súwana iséna usásinena minámpá'á kweémena kavóná-marava'a kúmba Ítíópiyaa-maravaken-anon-kwaasi kwená káárivimba kweémena aúvái-kwandaavimba awánéna naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimakón-aimba awánómba ²⁹ Áánútun-amanko Vírípiintavena séna kwená káárigona egwaa'á kwaaó súwana ³⁰ isaaisena kúmba Áísáya agaimakón-aimba táámpamai kwésuwana Vírípi iséna áisaa ena séna mináínkóná ááimba kwéisaano súwana ³¹ á'a moóráwai simásiminimba pó'a isánaumpo kesí káárivimba usáataao súwana Vírípi minkáárivimbá usáatena umaúwana ³² mináúvái-kwándááivínkén-áimbá táámpamai séna

sipisípi áyáumo karánéesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aai siráye. sipisípi tuvuwónéesamo owanamó ímo kwáá'o tintembá minkwáásígó íma aai siráye. ³³ kwenáwí'a móruna tuwésa sáwí'a umái aavimbá mayánkaraawe. kwená kwaási sáwí-mayai mairéna tuvuwówana marapá'á máyáinkanaama ánasaraiye. mindáyavesa miwítí sáwí-mayai íma kanaán-umai avora'á simátimenaawe

agaimaréna siráye. ³⁴ Ítíópiyaavaken-kwaasi mináimbá táámpamai simásuwana Vírípiintavena áisaa ena séna Áánútun-aaimo simátímakowai nááwantavena mináimbá siráyo. kwesávéna sirái. ó'owantavena siráyo súwana ³⁵ Vírípi Áánútun-aaimo aúváiinkembo táámpaimo simámakainten-umai Ísuna áséi-kwasai kwésimamena ³⁶ aampa'á kuyambá nombá kwáyopa'a kwésarai uyaná Ítíópiyaavaken-kwaasigo séna nombá kwáyáínka'a pésinkainkwae sé'a únana nóinko

aampimbá ítáraiyo súwana [³⁷ Vírípi séna Ísumpa'o arumbó amé kwenááiyavai áraire simáímo maína'o é'a nombá pérankanaumne súwana Ísu Káráísintave'a árai'a Áánútu áánimban-iyé kwésune séna] ³⁸ káárimo maisoréna kúwaintavena séna káári tátoraaó súwana iséna tátorowasarai Vírípiye Ítíópiyaavaken-kwaasiye nompímbá kumbésarai Vírípi nombá pérankowasarai ³⁹ úwoiva'a iyúyana Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena kóúwana Ítíópiyaavaken-kwaasi awánómba íma máyombanivo aamoí untáva'a kwená naaópa'a kúmba ⁴⁰ Áánútun-amanko Vírípimba kunáí'maena Ásátóti-naopa'a máánkarowana Vírípi mináyámpá'-náópa'a Áánútuna áséi-kwasai simátíma'maena Sísáriyaa-naopa'a kuráiyé.

9

Sóro Ísun-aaiyavai áraire siráin-kwasai.

¹ minkánáámá Sóro Ísóigona aampa'á kwéguwaiyavena arumbá sáwí'a éna tínkamonaé síma-síma'a kwéena aiva'-mónó-káwáánákónópa'a ² koásísa ena séna aúvái agaimái símína'a maimaé'a Támásikasi-naopa'o Yútaa-mono'-naumpimpa'o máyáan-kwaasiti anón-kwaasi mátíméno súwana owé séna mináímbá agaimaréna séna Sóro Ísuna aampa'á kwéguwiyawai tivakáá-umai tuwánéna táto'mai tí'maena teémena Yérúsaremuva'a ándáva'a mátiyuwaniye séna agaimaréna súwana ³ Sóro mináúvái maimaéna kweémena Támásikasi-naopa'a egwaa'á kúmba kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana kuména aúgáyáagaya úwana ⁴ tuvamúwana aaigówé su'mai séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono súwana ⁵ emá nááwa seénó súwana kemá Ísuma súmpo kembá sáwí'a umásinkaampo ⁶ usásine Támásikasi-naopa'a koménana moóráwaimo síndantemba mirán-owo súwasa ⁷ Sóroemo kun-kwáási íma aai sumbá mésa íma kwaási ane'á kwéawanesa aaimó sune su'mai isówana ⁸ Sóro usásinomba aúramba íma kawé'á umái awánówasa kwaási ayáán-to'maesa Támásikasi-naopa'a máánkarowana ⁹ kaumbo-nó'wáámbá ména íma aúramba awánéna toómbá nombá íma naráiyé.

¹⁰ Sóro kaumbo-nó'wáámbá kwaúwana moóráwai Támásikasiva'a ména Ísuna aampa'á kúwai áwí'a Ánánésima aúramba karákéna kaainkááni'a umái awánómba Ísóigo simámena séna Ánánésiyo súwana wó séna Ísóigoo kemá úne súwana ¹¹ usásine aampa'á kwaaó. minánkó áwí'a apumó uráin-ampa'a kuré Yútásina naaúmpa'a kwéé moóráwai Táásási-naopakewai áwí'a Sóromba koawánaao. kwe námúnaa kwésiye. ¹² kaainkááni'a awánarainka'a moóráwai áwí'a Ánánési téna ane'á tátoraisana aúramba kawé'á umái awánaraiye Ísóigo súwana ¹³ Ánánési séna Ísóigoo sáwíva-kwaasi kwenáái simásímakaawe. Yérúsaremuva'a ená kwaási sáwí'a umátínkarain-aimba simásímakaawe. ¹⁴ aiva'-mónó-káwáánákó aúvái agaimái ámisana ená ímáya mósá máraan-kwaasi ándáva'o tiyuwáindayavena Támásikasiva'a tiráiyé súwana ¹⁵ Ísóigo séna kesí mayái áménana kesáái kosimátin-tasimatimba ó'on-daopaken-kwaasiye kawáá-kwáásiyé kesí kwaási Ísareri-kwaasiye kosimátin-tasimatimba ínimba po usásine kwenópa'a kwinaná ¹⁶ kesí mayái Sóro kwémayainasa kwaási sáwí'a umánkanaaowe. mindáyave'a ke agaráárankanaumne Ísóigo siráiyé.

17 súwana Ánánáesi iséna kwéna sún-daumpa'a uména Sóro ane'á ayáámba tátorena séna Sóroo kesí kwaásima óne. aampa'á kwéte Ísóigo Ísumba awánaraandawaima si'maráisa'a túne. aúrumba kawe'á umái awánenana Áánútun-amanko arupimbá anómba umánkaindayavena si'maráisa'a túne súwana 18 Sóro aúrampinkemba amanonoí tákúwana aúrumba kawe'á umái awánéna usásinowana Ánánáesi mono'-nómbá pérankowana 19 toómbá násuwena áúgoma kawe'á úwana méraiye.

Sóro Támásikasiva'a simátímakain-kwasai.

Sóro Támásikasiva'a évaka'-no'waamba kwaéna Ísuna aampa'á kwéguwaise ména 20 avekáán-úwana mono'-náúmpá'á uména Ísun-aaí simátimena séna árai'a Ísuma Áánútu áánimban-iyé súwasa 21 kwenáái isón-kwaasi táátavai ésa moóra-morawai tísaaisaa esa sésa Yérúsaremuva'a Ísuna imáyáa mósá máraán-kwaasi tínkamin-kwaasiman-iyé. Ísuna imáyáa mósá máraán-kwaasi tí'mae ándáva'a mono-káwáá-kwáásirá'ó mátinkanae séna maanká'ó tiráin-kwaasiman-iyé. Ísumpa'a téna máyáiyé sésa táátavai uráawe.

22 suwaná Sóro asiramái simátíma'mae iyéna séna árai'a Áánútumo usásinankaiwaimba amumaráúndawaiya Ísuman-iyé séna kwenááigo iyúwasa Támásikasivaken-Yutaa-kwaasi isésa kwembá íma anondá simámakaawe.

23 íma anondá simámúmba sáwíva'-no'waamba kwaésa torupamáí mésa Sórona amááyu-aimba sésa 24 tuvuwíyanesa no'wáámba kwáyá'wái Támásikasi-naokona óntan-kurigona aaumémpa'a mésa ontará'á takarákwi-karakwi kwéuwana moóráwai amááyu-aimba sumbá kosimámuwasa 25 moóra-no'waamba Sóron-aaí isésa Ísuna aampa'á kwéguwai Sóromba powaivimbá áítumai óntan-kurigona avaapimbá túsúyuwesa ándára tátoresá túwówana kumeémena marapá'á mórúna tuwéna kóuraiye.

Sóro Yérúsaremuva'a komérain-kwasai.

26 Sóro Yérúsaremu-naopa'a kweémena kwéna séna Ísuna aampa'á kwégowaise koménae'a kúne súwasa miwí sésa Ísun-aaí íma ísaraiwai kampar-áimbá kwésiye sésa kwenáároi inkáísúwana 27 moóráwai áwí'a Páánápáasi Sóron-aaí iséna kawe'á úwana áí'maena aantá-kwaasitopa'a kwéna Sóron-aaí kosimátimena Sóro Támásikasi-ampa'o kwégwenamo Ísóigombo awánówana aaí simámakain-aimba simátimena Sóro Támásikasi-naopa'o Ísun-aaímo asiramáímo simátíma'maena kuráin-aimba simátimuwasa 28 isésa áraire suwaná Sóro miwísé ména Ísuna asirayámbá kwáyowana Yérúsaremu-naopa'a Ísun-aaí asiramái kosimátin-tasimatin-ena 29 ó'on-Yutaa-kwaasi Kíríki-kwaasi tááivinkemba kwésen-kwaasi simátimuwasa aaí kwésima-kwesiman-esa tuvuwónáe sésa 30 amááyu-aimba sumbá Ísuna aampa'á kuwái isésa Sóromba áí'maesa kweémesa Sísáriyaa-naopa'a máankesa sésa Táásási-naopa'a kwaaó sésa ai'marówana mindáópa'a kóuraiye.

31 kóúwasa Ísuna aampa'ó kun-kwáásímó tínkamumba étínkówasa aánoumai kwempa'á maésa Yútiyaa-ayampa'a Káríri-ayampa'a Sámériyaa-ayampa'a Ísuna aampa'á kwéguwai aánoumai kwempa'á

máyówana Áánútun-amankoma túwa'naa úwasa asiramái mésa Ísun-gai simátímúwasa isésa áraire sésa mirá kwéesa sáwíva-kwaasi-i'a ésa Ísóigo áwí'a mósá marésa kwenáísamaivimba méraawe.

Pítaa Árítaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³² Pítaa aampa'á kwénaaena naaó'-nao-kwaasiti naaópa'a kwéna Áánútuna kwaási tuwánáíndayavena Árítaa-naopa'a kúmba ³³ moóráwai áwí'a Íniyasi ména aambó naaí íma naaéna avakaumboé-ima maisuwéna naaúmpare su'mai ména kwégwauwana ³⁴ Pítaa awánéna séna Íniyasiyo Ísu Káráísiti asóvamankaivo usásinke ená kwandaai arusaaó súwana usásinkwena kúwasa ³⁵ Árítaa-naopaken-kwaasiye Séróno-naopaken-kwaasiye amápa'a awánéna Ísóigompa'a tésa méraawe.

Pítaa Yópaa-naopa'a kuráin-kwasai.

³⁶ Yópaa-naopa'a moórá-ininko ména áwí'a Tápítaama póna Kíríki-kwaasi tááivinkemba mináwí'a Tókáasiye kwésuwana kwemá Ísuna aampa'á kún-inimba aasiyaaí kawe'-máyaí kwémaena óísamba íma makón-kwaasi kwétuwa'naa úwana ³⁷ áí'a úwana puwúwasa kwenáúma sese umásuwesa maimaésa ávúmayaataan-daumpa'a móankaraawe. ³⁸ Yópaa-naopakemba Írítiyaa-naopa'a egwaa'á pósa Yópaavaken-kwaasi Ísuna kwaási Pítaa Írítiyaava'a tamáyon-aimba isésa kae-kwáási ti'márówasarai Pítaamba kosimámesarai sésarai isaaísé kesópata tiyó sésa si'máráawakai túye suyaná ³⁹ Pítaa usásinena mindáraise kúwasa áí'maesa minínimbá puwúwasa matuwé máyón-daumpa'a ávúmayaataan-daumpa'a iyúwasa Pítaanopa'a ketorínimbá tayorupamáí maésa íví'a tésa Tókáasi íma pukáinka'a aru-símakain-unankwatoiyé sésa agarááránkówana ⁴⁰ awánéna séna máápa kárúwaaro súwasa kúmúwana Pítaa kívairena Ísóigompa'a námúnaa simásuwena mégwantena minínimbá awánéna séna Tápítaao usásinaao súwana aúramba kwégararena Pítaamba awánéna usátorauva'a maúwana ⁴¹ Pítaa kousásinankena Ísuna aampa'á kun-kwáásiyé ketoríniné tááyowasa áúvamankomba uawánéna ⁴² Yópaa-naopa'a kosimátíma'maesa kuwasá isésa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamái máyówana ⁴³ Pítaa Yópaa-naopa'a sáwíva'-no'waamba kwaéna moóráwai áwí'a Sáimoni kwená naaúmpa'a máyowana minkwáásigó kwaan-áúwarasinei kwená mayáí mayón-kwaasigona naaúmpa'a méraiye.

10

Pítaa Kóníríyasina naaúmpa'a iráin-kwasai.

¹ Sísáriyaa-naopa'a moóráwai áwí'a Kóníríyasi ména Árómáavakemba sáwívar-i-kwaasira'a 100 i-kwaasira'a kárákwírowai máyowasa miní-kwáási túwí'a Ítári-i-kwaasiye kwésesa uwaná ² Kóníríyasi Áánútun-aaiyavena asiramái ména kwená akúnté Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maréna Yútaa-kwaasimo ímo óísambo makón-kwaasi kwétuwa'naa-ena Áánútumpa'a námúnaa símae iyúmba ³ moórá-tawai enónka'a námúnaa kwésuwana Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai aúranka'a paárúwana kawe'á umái awánówana séna Kóníríyasiyo

súwana ⁴ áá'a kówana aúramba kararéna séna Ísóigoo nóran-aina simásiminyewa seéno súwana emó námúnaamo séndawai kwaásimo túwa'naa óndawai Áánútu aúranka'a kawé'á óndayavai Áánútu ená imáyáa imbá pó ⁵ ená kwaási ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairáaro. ⁶ kwemá araamáó Sáímonina naaúmpa'a ména minkwáásígó kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpa'a uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro ⁷ simásuwena áuyokuwana Kóniriyasi kwená mayái máyón-kwaasivinkemba kae-kwáyó-kwáásíráinte moórá-i-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá marówainte miráumai-kwaasirau tááyowasa ⁸ tuwaná kwíyómpakewaimo simámakon-aimba simátimena séna miráumai Yópaa-naopakemba koairáaro séna ti'mákaiye.

⁹ ti'marówasa aampa'á kógwaesa kweémesa Yópaa-naopa'a egwaa'á kumbá kwáyá'wái Pítaama naan-ávúmayaapa'a uména Áánútumpa'a námúnaa kwésuwana ¹⁰ áái ankówana toómbá nánáe súwasa toómbá agáyómba kaainkááni'a umái awánómba ¹¹ kwíyómba taaínkaar-úwana mimpínkémbá anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména marapá'á kumúwana awánómba ¹² minámpántávimbá kwai-kwaamba póima iraankavayaambá aváá'-númámá ó'on-o'on-kwai-kwaamba máyowana ¹³ aaiógwé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwana ¹⁴ Pítaa séna Ísóigoo ímanivo kentáási amáamba Yútaa-kwaasiya mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne súwana ¹⁵ minááiógwé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawe-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwana ¹⁶ kaumborá'á kaainkáámbá awánówana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé.

¹⁷ iyúwana Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba nóra aainá'iyó súmba Kóniriyasimo ti'marón-kwaasi Sáímonina naambá taawánésa ontará'á tamésa ¹⁸ tááyamai taáisaa esa sésa Sáímoni Pítaa maandáúmpará kwááyu máyáiyó suwaná ¹⁹ Pítaa minkááínkáán-áínkóná ááimba avakáá-úwana Áánútun-amankoma séna kaumbo-kwáási embá avakáá-úmaesa kwétevo ²⁰ usásinke kumuwo. kemá ti'maráúnasa tentáyái íma kaer-ímáyáa e miwisé úwoi kwaaó súwana ²¹ Pítaa kuména minkwáásiyávéna séna kwésivakaa-on-kwaasi úmpo nóintavera kwésivakaaó súwasa ²² kentáási kawáánákó áwí'a Kóniriyasi si'maráísata enópata túne. kwemá kawe-kwáási Áánútuna imáyáa éna áwí'a mósá maráísasa pósa Yútaa-kwaasi amápa'a kwentávésa kawekwáásiyé kwésewe. moóráwai Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kusimáména séna ti'márénasa Pítaamba Yópaa-naopakemba koairéwana enópa'a téna aai tasína isaaó sisatá túne suwaná ²³ Pítaa ti'maena naaúmpa'a tinkówasa kwáúmba aaváyaavimba Pítaa usásinena miwisé kuráiyé.

miwisé kúwasa Yópaa-naopakemba Ísuna aampa'á kun-kwáási évaka'a aúyoresa ²⁴ aampa'á kógwaesa kweémesa Sísariyaa-naopa'a kumbá Kóniriyasi kwenamááaraa kwená kwaásiye tááyowasa tayorupamáí mésa Pítaamba amu'makówana ²⁵ Pítaa Kóniriyasina naambó kwáyonka'a ontará'á kúwana Kóniriyasi aamoí éna anóndakoman-iyé séna aísamaivimba kumbaúwana ²⁶ Pítaa séna emó óndanten-kwaasi úmpo usásinaao séna usásinakena ²⁷ aai simáma'maena

Kóníríyasiye naaúmpa'a iyúmba sáwíva-kwaasi torupamáí máyómba utuwánéna ²⁸ séna kentáásí áamámba ísaraawe. Yútaa-kwaasiya ó'onkaa-kwaasiye íma moórárata tágárotamaiya kwémaumne. miwítí naaúmpata íya kwénaaundarata Áánútu agaráásinkena amápa-kwaasi íma sáwí-kwaasin-owe siráisa'a awáraunda póta íma sáwí-kwaasiye sénaunda pó'a úwoi kawé'á umái ménaumne. ²⁹ mindáyavai sááyaamba íma a'áo súnda túmpo nóintavaiya sááyaraao Pítaa súwana ³⁰ Kóníríyasi séna éiyain-do'waamba kwaé'a ívékaamba eénáínka'a kesí naaúmpa'a námúnana súnana avekáámbá moóráwai ságayan-unankwatoi umásorena súranka'a kumbaéna ³¹ séna Kóníríyasiyo emó námúnaamo sémo kwaási túwa'naa ema Áánútu aúranka'a kawé'á óndayavena Áánútu ená imáyáa ímbá pó ³² ti'márénasa Yópaa-naopa'a moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairáaro. araámáo Sáímonina naaúmpa'a máyáíye. kwaan-áúwarasi-mayaimo máyáin-kwaasigona naaúmpakemba uwí-nónkóná awámpá'-náúmpákémbá koairáaro súwa'a ³³ avekáán-umai ti'maráúnasa embá koairáawa kawé'á umái téne. kesáá Áánútu aúranka'a torupamáí méta Ísóigo simámakain-aimba simásiminkwae séta amu'makáunaya kwéte Kóníríyasi siráíye.

Pítaa simátímakain-kwasai.

³⁴ Kóníríyasi simásuwowana Pítaa séna ívé'a kwéisaumne. árai'a Áánútu íma Yútaa-kwaasiye su'mai kwégarakwiyivo ³⁵ amápa'-mapaken-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umái kawé'á umái máyáawai Áánútu miwí aamoí kwéumatinkaiye. ³⁶ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana Ísareri-kwaasiyavai áséi-kwasai simátímakaimba á'a ísaraawe. Ísu Káráisiti amápa-kwaasiti Ísóigoman-íye. mináséi-kwásáiyávésa árairemo síyawai tirumbá kawé'á umái kwempa'á ménaaomba ³⁷ ke ísaraawe. Yóni simátimena séna kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a nombá peránááowe siráimba Ísun-aaí aiva'á Káríri-ayampakemba kwétena Yútiyaa-marava'a kóyáwé uráíye. ³⁸ Ísu Násáretivakewain-aaí ísaraawe. Áánútu kwenamambá Ísumba ámakowana kwempímbá anómba umánkowana Áánútu asirayámbá aména kwesé méraintavena naaó'-nao'a kawé'-má'yái kóyáwé éna Sáátáánigo tátorain-kwaasi kawé'á umátínkava'a kuráíye. ³⁹ Yútiyaa-marava'a Yérúsaremu-naopa'a mayáímá mairáimba awánaraundayaawe. kwembá taaíra'á aiyayaampimba tuvúsúmarowana puwéna ⁴⁰ kaumbo-táwai maisuwówana Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana paárúnta kesúrandeíya awáraumpo ⁴¹ íma amápa-kwaasi awánaraawe. Áánútu simátíméromo siráinta Ísunta awánéta pukáimpinkemba usásinonka'a toómbá nombá kweséya naráumne. ⁴² Ísu asiramái simásimena séna Áánútu imáyáa siména pukén-kwaasigwara túvaren-kwaasigwara'a aaivimbá maitinkáníyone síyé simátíméro Ísu siráíye. ⁴³ naaóv'á Áánútun-aaí simátímakowai Ísun-aaí simátimesa séna kwenááiyavesa áraire séna kwesé aráápamai maíyawai Ísuna asirayánká'á Áánútu miwítí sáwí-imayaa maitiyuwániye naaóv'á siráíye.

⁴⁴ Pítaa mináímbá kwésimatimuwana kwéison-kwaasivimba Áánútun-amankoma minámápáráwáívímbá kuména ⁴⁵⁻⁴⁶ Áánútun-amankoma

kumbaúwasa ó'on-o'on-aimpinkemba Áánútu áwí'a mósá márówasa Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'á kun-kwáásí Pítaae Yópaavakemba tuwáiyé táátavai ésa sésa Áánútu ó'onkaa-kwaasigwara'a kwenamambá úwoi kwétimiye sésa táátavai uwaná Pítaa séna ⁴⁷ Áánútu kwenamantá símakaintenta miwígwará'á kwétimimba póta nombá peránááomba íma aambá aunónaumpo úwoi nombá peránááovo ⁴⁸ pétinkaaro súwasa Ísu Káráisitintavesa ísámai nombá pétinkowasa Pítaantavesa sésa kaumbo-káé'-no'waamba keséya kwaíníyone suwaná mirá uráiyé.

11

Yérúsaremuva'a Pítaa simátímakain-kwasai.

¹ ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaí isésa tátokaawemo sumbá aantá-kwaasiye Ísuna aampa'á kuwáí Yútiyaa-maravaken-kwaasiye mináímbá isésa máyówana ² Pítaa Yérúsaremu-naopa'a kúwasa évaka-kwaasi áwáá'a aéésa Yútaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna kwéontemba ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá orómó sirón-kwaasi Pítaamba áwáá'a aéésa ³ sésa emá ó'onkaa-kwaasiti naaúmpa'a ugwaé ímo túmo kárámai araa'éna úmakaan-kwaasiti naaúmpakemba toómbá umandaráne suwaná ⁴ Pítaa amápa-tantaa'a uráimba simátimena ⁵ séna Yópaa-naopa'a mé'a Áánútumpa'a námúnaa séwándara'a kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpakemba anón-ampanta éiyain-araaira'a tátoresá túwówana kuména kesí egwaa'á kumúwa'a ⁶ mimpímbá árimba awánaawanda póíma kwaí-kwaamba iraankavayaambá áváá'-numama máyowa'a awánaawanana ⁷ aagíwé su'mai séna Pítaao usásinke tuvú'mái agandaaó súwa'a isé'a ⁸ sé'a Ísóigoo ímanivo kentáásí amáámba mirán-tántáá'á aambá áumbakaawata pó'a íma kwénaumne séwánana ⁹ mináígíwé su'mai ókwara'a séna Áánútu kawé-tántáaré siráin-tantaatavai íma aambá áumbakaawe siyó súwa'a ¹⁰ kaumborá'á kaainkáámbá awánaawanana kwíyómpa'a minámpántámá iráiyé. ¹¹ avekáámbá Sísáriyaavakemba kaumbo-kwáásí kesópa'a tímarówai tumbá ¹² Áánútun-amanko simásimena séna íma kaer-ímáyáá e miwísé kwaaó súwa'a kówánasa Yópaavakemba maankwáásí ava'moraé-kwaasi Ísun-aaí isáawai súyorowata Sísáriyaa-naopata Kóníríyasina naaúmpata kówánana ¹³ simásimena séna Áánútuna kwayó'ná'á kwíyómpakewai kesí naaúmpa'a kumbáyáisa'a awánáunana séna tímarénasa Yópaa-naopakemba moóráwai áwí'a Sáímoni Pítaamba koairéwana ¹⁴ téna aaí tagwésimatimína'a egwárá ená akúnkwará'á amápa'a kwéisewana Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye kwíyómpakewai siráiyé Kóníríyasi súwa'a ¹⁵ aaí kwésewanana Áánútun-amanko aiva'ó kentáávimbó kunkáintemba miwívimbá mirá úwa'a ¹⁶ awáné'a moórá-aimba sááka'a makáumne. ááema Ísóigo séna Yóni nombá pétinkaraimbanivo Áánútun-amanko kuména keinárawapimba anómba umátinkaniye Ísóigo siráin-aimba sááka'a makáumne. ¹⁷ ánivo kesáá Ísóigo Ísu Káráisitín-aiiyaveta áraire séwánanaya Áánútu kwenamankómbó símakaintenta ó'onkaa-kwaasi miwí mirá kwéowa'a awánaraunda pó'a kemá Ísuna mayái-kwáásímá pó'a nombá pérómba íma aambá aunówánasa úwoi nombá pékaawe Pítaa súwasa ¹⁸ mináímbá isésa áwáá'o áúmba ivátuwesa Áánútu áwí'a mósá marésa sésa Áánútu

mirá kwéena íma Yútaa-kwaasiye su'maiya aai kwésimasimintaanivo ó'onkaa-kwaasiyavaigwara'a aai kwésimatimisasagwara'a miwítí sáwí-imayaa tínaaemba umámesa Áánútunopa'a tésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráawe.

Ántiokuvakewai Ísuna kwaásiti kwaasái.

¹⁹ ááema Sítivenimba tuvúwúwana puwúwasa ó'on-kwaasi Ísuna aampa'ó kun-kwáásí sáwí'a umátínkówasa kóyáwé uráamba évaka'a Vínísiyaa-marava'a kuwasá évaka'a Sáíparasi-marava'a kuwasá évaka'a Ántioku-naopa'a kuwasá miwímá minkáúmbó-máráv'á máyón-kwaasi Yútaa-kwaasiye su'mai Ísun-aai kosimátimesa ²⁰ miwívínkémhá évaka'a Sáíparasi-maravakewai évakarawai Sáirini-maravakewai miwímá Ántioku-naopa'a komáyónka'a Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiyegwara'a Ísóigo Ísuna áséi-kwasai kosimátimuwana ²¹ Ísóigona asirayámbá miwísé máyowasa sáwíva-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

²² Ántiokuvaken-kwaasi Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráan-aimba suwasá Ísóigona kwaási Yérúsaremuva'a máyón-kwaasi mináímbá isésa Páánápáasimba ai'márówana Ántioku-naopa'a kweémena ²³ koména Áánútu kawé'á umátínkaromba tuwánéna aamoí éna asiramái simátimena séna kentirunkaké isámai Ísóigontavai máéro séna ²⁴ Páánápáasi kawé-kwáásí úwana Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkówana Ísóigonte aráápamai asiramái ména aai simátíma'maena kwéiyuwasa sáwíva-kwaasi isésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ máyówana Páánápáasi Sóromba avakáá úmaena Táásási-naopa'a kúmba ²⁶ koawánéna koái'maena Ántiokuva'a tésarai moórá-i tamaisuwésarai Ísóigona kwaásiye mésarai sáwíva-kwaasi tayorupontembá Ísun-aai simátíma'maesarai iyúyasa Ísuna aampa'á kwéguwaiyavai sésa Káráisitina kwaásiye suwaná aiva'á Ántiokuva'a mináímbá paáruraiye.

²⁷ mináímbá paárúwana minkánáá évakarawai Áánútun-aai simátímakowai Yérúsaremuva'a tuwésa kweémesa Ántiokuva'a kuwaná ²⁸ miwívínkémhá moóráwai áwí'a Ákápáasi kwemá usásinena Áánútun-amanko kwesé máyowana séna anón-ayawaima amápa'-mapa'a táníye súnka'a póna naaémba Áróamáni-kamaaniti kawááná'á áwí'a Kórótíyasa máyonka'a mináyáwáímá paáruraiye. Ákápáasi mináímbá súwasa ²⁹ isésa Ísuna aampa'á kwéguwai moórá-morawai sésa óntamba torupamáí Ísun-aai isáawai Yútiyaa-marava'a máyáan-kwaasi timénáe sésa ³⁰ mirá ésa minóntámbá Páánápáasinte Sóronte tímúwasarai maimaésarai kweémesarai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi mátímakaiye.

12

ókwara'a sáwí'a umátínkaraan-kwasai.

¹ minkánáá Érótima anówainkoma araamáó Érótima Yútaa-kwaasiti kawááná'á kwemá Ísuna aampa'á kwéguwai évakarawai

sáwí'a umátinkena ² moóráwaimba ai'marówana Yóni awaaó áwí'a Yémésimba koyáto'mai anumarambá arátuwowana puwúwasa ³ Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesamo imo áraire suwái aamoí kwéuwana Éróti awánéna aamoí umásinkaigwae séna moóráwaimba ai'marówana Pítaamba koyátokai. Yútaa-kwaasi imo intóráin-tantaakwarapereti kwéagayon-kanaavimba moórá-tawai Pítaamba koyáto'maena ⁴ ándáva'a máánkowasa siyáánkain-umai ava'moraé-i-kwaasi kwenká'á kárákwirowasa éiyain-eiyain-kwaasi anondánonda umái kárákwiyuwasa Éróti séna naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasi táyótaasa í-tánón-kánáámá ánásaina'a Pítaamba ál'mae'a Yútaa-kwaasi túranka'a aavimbá mayanké'a inkamónaumnemo kwésumba ⁵ Pítaa ándáva'a máyombanivo Ísóigona kwaási Ísóigompa'a námúnaa simái Pítaamba áwa'nnaa uráawe.

Pítaamba ándávakemba ayúránkarain-kwasai.

⁶ námúnaa kwésesa Pítaantavai ísámai áísaa uwaná aavýaaraamba Éróti Yútaa-kwaasi túranka'a Pítaamba aavimbá mayankánaumne kwésuwana ívé'-no'waankaamba Pítaamba aiyayaanka'a asááúmakesa kaer-í-kwáásí évareva'a máyóyana Pítaa aúñ-kwaigúwasarai kaer-í-kwáásí ontará'á kárákwiroyana ⁷ avekáámbá Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai kumúwana ándá-naumpa'a sán-kówana Pítaamba ayoírá'á kwétuvuwena aúsuwana usásinowana séna avekáán-usásinaao kwésuwana Pítaa ayáámpinken-anda kweyáárika'a ayú'maena marapá'á kumúwana ⁸ kwíyómpakewai séna enámúranda uré enáísamai ánáamba maimái uwó súwana mirá úmayowana ená paákákén-únánkwátói kuvé'máenakai kesé kúmóyo súwana ⁹ Pítaa ándá-naumpakemba kwenánaaemba kuména íma kwaásin-iyeyimayaa éna kaaimbá kwéawanaumne-imayaa kwéena ¹⁰ i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá moórá-ontara'a i-kwáásímó máyon-ontara'a kunáyaaitesarai minkákémbá ándávakemba naaópa'o kónáesamo uwasamó titinkémáen-ontara'a asirayán-óntará'á kumúyana kweyáárika'a tigúwasarai kunákárúwagwesarai aampa'á kuyaná avekáán-úwana kwíyómpakewai Pítaamba auwéna aúyokuwana ¹¹ Pítaa imáyáa éna séna íma kaaimbá awánáúmpono árai'a Ísóigo kwená kwayó'ná'á ai'maráísana kuména Éróti sínkamonae kwéísana ayáámpinkemba kuntavíyuwaisa'a túne. Yútaa-kwaasigwara'a sínkamonaesamo ombá kuntavíyuwaisa'a túne Pítaa siráíye.

¹² Pítaa simásuwena Máriaana naambó kwáyopa'a kwéna Yóni Máakaamba anówana naambó kwáyopa'a kúwasa sáwíva-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí mésa Pítaantavai ísámai Ísóigompa'a námúnaa kwésuwana ¹³ mindánkóná ontará'á koṭuwátuwar-úwana moórá-arasi mindáúmpá'á kígau ún-arasigo áwí'a Áróta ontará'á kuména ¹⁴ séna nááwa'ono súwana Pítaa séna kemá úne súwana Pítaa amósámba iséna kunaamoí úmaena imo ontamó tiyankómbo isaaiséna sáwíva-kwaasitopa'a usimátimena séna Pítaa ontará'á máyáíye súwasa ¹⁵ miwí sésa emá uwo'aó'á éma kampa'á séne suwaná minárásígó ókwara'a séna árai'a Pítaa ontará'á máyáíye súwasa miwí sésa Pítaan-amankon-íye ¹⁶ kwésuwana Pítaa ontará'á árimba tuván-tuvan-úwasa iséna onta kuntisuwésa awánomba kwemá Pítaa úwasa táátavai uwaná ¹⁷ aaisékéwa'a simátiméno séna Ísóigo ándávakemba kembá

sí'maena aampa'á mésiyuwaivo Yémésinte Ísun-aaimo ísáan-kwaasiye kosimátiméro Pítaa simátimena tiyuwéna ó'on-daopa'a kuráiyé.

¹⁸ kúwasa irataró'a i-kwáásí Pítaamba kárákwirowai awánomba íma máyowasa kantúmbá ésa Pítaa náávava kóuraiyo suwaná ¹⁹ Éróti íséna Pítaamba avakáá oró súwasa avakáá uwááesa tuwówana Éróti miní-kwáásí aaivimbá maitinkéna séna tínkamoro séna évakarawai ti'marówasa tínkamuwasa púwúwana Éróti mirá umásuwena Yútiyaa-marava'a tuwéna kumeémena Sísáriyaa-naopa'a kumbéraiye.

Éróti pukáin-kwasai.

²⁰ Éróti Sáítóni-naopaken-kwaasiye Táyaa-naopaken-kwaasiye áváaraumai áwáá'a tiyúwasa minkáé'-náópaken-kwaasi tayorupamá mésa sésa Érótimo kárákwirai-maravakemba kentáásí toómbá kwémayaundayaawe sésa mináimbá simái kawer-ónáe sésa Érótinopa'a tumbá kwená naaka'ó kárákwirowai áwí'a Párásatasimba másimamuwana isówasa minááisámbá másimai tukáawe.

²¹ minkákémbá Éróti anón-kanaa úwana kwenká'ó kárákwirowaina unáánkwátói úmaena kárákwirowai maé'maer-únka'a uména ayáátáar-aimba kwésuwasa ²² Érótimba simái arumbá iyaésa sésa íma kwaásigo kwésivo Ísóigo kwésiye anónka'a suwaná ²³ Éróti mináíntávéna íma Ísóigo úmpo úwoi-kwaasi úne séna aúpá'á tuwówana Ísóigona kwayó'ná'á kwíyómpakewai tuvuwúwana uvowánkó arumbá unkarówana pukáiyé.

²⁴ puwúwasa Ísóigona kwaási Áánútun-ai kosimátin-tasimatin-uwasá ísésa áraire sésa Ísóigompa'a tésa méraawe.

²⁵ Ántiokuvaken-kwaasi Yérúsaremuvaken-kwaasiyavesa óntamba timénaumne sirómba pósarai Páánápáasiye Sórowe kwéti'matuwesarai mimbáyái ánásowasarai ívé-kwaasigo áwí'a Yóni Máákaamba áí'maesarai Yérúsaremuva'a tuwésarai kweémesarai Ántiokuva'a kuráiyé.

13

Áánútu Páánápáasinte Sóronte mayái tímakain-kwasai.

¹ Ántioku-naopa'a Ísóigona kwaásivinkemba Áánútun-ai kwésimatimen-kwaasiye kawer-ímáyáá kwéagaraantinkaan-kwaasiye mésa moóráwai áwí'a Páánápáasi úwana moóráwai avután-kwaasigo áwí'a Símiyoni úwana moóráwai Sáírini-maravaken-kwaasigo áwí'a Árúsiyasi úwana moóráwai áwí'a Mánéyeni kwemá Éróti kawáánákóná naaúmpa'a maémaumba úwana moóráwai Sóro úwana umái mésa ² moórá-kanaa Ísóigona kwaási Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa toómbá íma kwénesa námúnaawe su'mai kwésunka'a Áánútun-amanko simátimena séna Páánápáasinte Sóronte kesí mayáír'á usásintinkaraumpo mindárai tiyúwáaro súwasa ³ toómbá íma nombá námúnaawe su'mai kwésesa Áánútuna mayái mayáígwáe sésa tine'á tiyáándeí tátoresá ti'marówasarai kuráiyé.

Sáíparasi-marava'a kosimátímakaayan-kwasai.

⁴ Áánútun-amanko Páánápáasinte Sóronte ti'marówasarai Yóni Máákaamba áí'maesarai Ántioku-naopa'a tuwésarai Sérúsiyaa-naopa'a

kumésarai uwí-nónkóná avumpim-bárává'á áwí'a Sáiparasi-marava'a kónáe sésarai nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai ⁵ Sáiparasi-marava'a Sárámisi-naopa'a mindómpí-sípívinkémbá kunásávesarai Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpímpá'á Áánútun-aaí simátíma'maesarai kwéguyana Yóni Mááka túwa'naa úmaena kúwasarai ⁶ kawer-áimbá simátíma'maesaya marapá'á kweémesaya Páávoso-naopa'a kuwaná moóráwai mindáoopa'a Yútaa-kwaasigo ména kwenáwí'a Paayísu Kíríki táávinken-kwí'a Érímasa kwemá pukaa'á agayón-kwaasi póna kampa'á séna Áánútun-aaí simátimundawai úne súwana ⁷ moóráwai kámááni-kwaanako áwí'a Sésiasa Porasa ména kawer-ímáyáágwára-kwáásí póna Áánútun-aaí isánáe séna Páánápáasinte Sóronte tááyowana Érímasa pukaa'á agayón-kwaasigo kámááni-kwaanakoe aasiyaasí maí'maí'a úwai máyowana kámááni-kwaanako Páánápáasinte Sóronte tááyowasarai tuyaná Érímasaagwara'a téna ⁸ mindárai táái tasimáí karéna kámááni-kwaanako Ísun-aaíyavai áraire sivo séna mindárai táái tasimáí karówana ⁹ Sóro moórá-awí'a Póro Áánútun-amanko kwempímbá anómba umánkowane Póro pukaa'á agayón-kwaasigomba aráá'a avuwéna ¹⁰ séna Sáátáánigo áráá'a po kawer-ánkóná uwa-kwáásí éma amápa-sawisawaa-imayaa empímbá anómba umánkaraimba po Ísóigona kawer-ámbá sáwí'a úmae iyóndayavena ¹¹ ívé'a Ísóigo ená meéyámbá amína aúrampa kavíkwína évaka-tawai sámó káinda íma awánaniyone Póro súwana avekáámbá Érímasaamba aúrampa'a ítáguwana siyáánka'o táto'maesamo naaiyane séna kwaási tivakáá úmae kwénaauwana ¹² kámááni-kwaanako Ísóigon-aaí iséna áátavai éna Ísóigomo úmba awánéna séna Ísóigon-aaí árair-aimban-iye séna kwempá'á téna méraiye.

Písítíyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹³ Póro kwesé kwénaauwaise Páávoso-naopa'a tuwésaya nompí-sípí táto'mai usáatesaya kwémesaya Pámpíriyaa-marava'a Pékaa-naopa'a mindómpí-sípívinkémbá kunásávesaya kúmúwana Yóni Mááka tiyuwéna Yérúsaremuva'a kóúwasarai ¹⁴ mindárai marapá'á kweémesarai Písítíyaa-marava'a Ántíoku-naopa'a kwésarai Yútaa-kwaasi monor-áimbá kwéison-kanaara'a Yútaa-mono'-naumpa'a mara'á umáyóyasa ¹⁵ aúvái-kwandaavinkemba Áánútuna amáámba Mósesi agaimakómba simátimesa Áánútun-aaí simátímakowai agaimakón-aimba simátímúwasa Yútaa-mono-kawaanarawa'a moóráwaimba aí'marówana mindáraitopa'a téna séna kentaásí kwaásiraiyo kwaasái kwáyainakaimo ékai kentaásí imáyáa simáí kawé'á umásinkaakaiyo súwana ¹⁶ Póro usásinena séna maísáaro. kesí Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá maráawaiye isáaro. ¹⁷ naaóv'á Ísareri-kwaasiti Ísóigo kentaá síkwá'náyavena séna kesí kwaásiman-owe súwasa ó'on-kwaasiti maravá'á Ísípi-marava'a mésa sáwíva-kwaasi agáyówana Áánútu kwená anón-asirayamba kwáyontavai Ísipivakemba tí'maena ¹⁸ kavóná-marava'a mátinkowasa sáwívar-ima 40 ira'a kwénaesa aasiyaasí Áánútuntavesa sáwí-imayaa kwéumbanivo Áánútu miwír'á kárákwirena íma tiyuwówasa ¹⁹ Kénááni-marava'a avakaeté-maravaken-kwaasi moórá-mora-umai máyówana Áánútu tínkambaena kwéiyuwasa

évaka'a putásowana miwítí maramá maimaéna kwená kwaási Ísareri-kwaasi mátimuwasa ²⁰ mimbárává'á mésa sáwívar-ima 450 ima maisukáawe.

450 ima maisúwówana Áánútu moórá-mora-kwaasi kawáá-máyáír'á usásintinkava'a kúwana Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Sámúwéri kwemá usávaaruwasa mirán-káwáá-kwáási ánásasowasa ²¹ Ísareri-kwaasi Áánútu íma kentáár'á kárákwiyinkwae sésa kentáávínkémbá moóráwaimo éna kentáár'á kárákwiyiniye suwaná Áánútu séna Pénisamini-andarakewai Kísaa ááninko áwí'a Sóro kwemá kárákwiyimayai mayániye súwana mimbáyái mairéna 40 ima maisuwówana ²² Áánútu mimbáyái Sóropakemba Yési ááninko áwí'a Tévítimba amúwana mayówana séna Tévíti kemó súndanteni'a kwéimba pó'a aamoí kwéumankaumne Áánútu siráíye. ²³ naaóvá'á Áánútu séna Tévítin-andarakembo aánomo usásinankaandawai kwemó éna Ísareri-kwaasi sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye siráimba Ísuntavena árair-aimba siráíye. ²⁴ Ísu íma amápa-kwaasi túranka'a paárurowana Yóni nombó pétinkowai amápar-Ísareri-kwaasiyavena simátimena séna kentí sawí-ímáyáá tínaaembo umáme'o Áánútumpa'o tíya'o é'a nombá pétinkanaumne súwasa mirá uwaná nombá pétinkena ²⁵ kwená mayái sáwíyanka'a ánásaniye kwéuwana simátimena séna kentí imáyáaomo kentáváímó nááwa'iyó sénáaomba kwéamu'maraawai kemá íma kwemá úmpo kesínaaemba tíníwai kwemá anóndakoma kembá usáyaaitaraimba pó'a kwemó aaimó síndavimba kemá aaimó sendamá uwóví'a ónaumne Yóni siráíye Póro siráíye.

²⁶ Póro simásuwena séna kesí kwaási Ááváramun-andaraken-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá máráawaiye ísáaro. sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaimba kentááyávéna Áánútu siráíye. ²⁷ Yérúsaremuvaken-kwaasiye miwítí kawáánárawate sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniyemo siráin-aimba Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráawe. aasiyaasi-táwai monor-áímbá kwéison-kanaama Áánútun-aaí simátímakowai agaimakón-aimba aúvái-kwandaavinkemba táámpamai kwésuwasa isésa Ísuntavai sirómba íma imáyáa uráavo tuvúwana pukáivo mináúvái-kwándáávínkén-áímbá paáruuraiye. ²⁸ tuvuwí-ámbá avakáá umbá íma sáwí'a uráimbanivo Páírátintavesa úwoi sésa tuvuwíníyone siráawe. ²⁹ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba Ísun-aaí agaimakómba amápa'a mirá uwasa taairakémbá maimái murí-áívímbá máutamankowana ³⁰ Áánútu pukáimpinkemba usásinankowana ³¹ ayáátaáka'a moórá-mora-tawai kwená kwaási túranka'a paáruuraiye. ímo tuvúkónka'a Kárírivakemba Yérúsaremuva'a kwesé kuráawai pukómpinkemba usásinenamo moórá-mora-tawaimo paárumai máyomba minkwáási awánésa sésa awáraundayavai ísaraundayavai Ísareri-kwaasi kosimátíma'maeta kónáe sésa kuráamba mimbáyái paai kwémayaawe. ³²⁻³³ Páánápásiye kesé mináséí-kwásái simátíméyanekai túye. Áánútu kentáá síkwá'náyavena mirá ónaumne sirómba kesáá máyaunda-kanaavinta mirá éna Ísumba pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá monor-ímá agaimakón-auvaivimba kaepímbá agaimaréna séna emá kesáánimba óna'a

kesí mayáír'á ánkaraumne

agaimaréna siráíye. ³⁴ Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraimba póna íma ókwara'a puwínana áúma kaviráníntavena Áánútu séna

Tévítintave'a sé'a árai'a kawe'á umánkanaumne siráundantemba embá kawe'á umánkanaumne

Áánútu siráíye. ³⁵ moóráva'a monor-ímá agaimakón-auvaivimba agaimaréna séna

Áánútu kwená kawe-kwáyó'ná'á íma

auwáinana áúma kavirániye

agaimaréna siráíye. ³⁶ mináímbá íma Tévítintavena siráivo Tévíti

Áánútuna mayái kwémaena puwúwasa maimaésa aikwá'námo utámakompimba máutamarrowana áúma kaviraráivo ³⁷ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankarowaimba kwenáúma íma kaviraráíye Póro siráíye.

³⁸ Póro simásuwena séna kesí kwaásiyono. ísámai kawe'á oró. Ísuma pukáimpinkemba usásinankaraiwaintavena kwaásiti sáwí-imayaa sáwí-mayai maitiyuwániye Áánútu siráíye. mináímbá simátimunda ísámai kawe'á oró. ³⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo kwáráawaimo ombá minámáánkó kentí sáwí-imayaa íma maitiyuwáinana arupí umái máyáawain-owe Áánútu íma sínívo Ísumo éna kwenáíyavesa áraire sésa kwenká'á aráápamai máyáawaiti sáwí-imayaa maitiyuwáinana miwíyávéna arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ⁴⁰ miráumai Áánútun-ai simátímakowai tááigo kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á oró. ⁴¹ naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai agaimaréna sésa

árait-aintavai simái sáwí'a on-kwáási ísáaro. keinárawa'o máyáan-kanaara'a mayái máyáanda mimbáyáímó awáné'o é'o ímo kesópa'o té'o é'a úwoi puwónááowe. mimbáyáiyávésamo simátimiya'a mináíntávésa íma áraire sénááowe sésa agaimaréna siráawe. mináímbá kempá'á tivó sé'a kárákwimai kawe'á oró Póro siráíye.

⁴² mináímbá simásuwena Pórowe Páánápáasiye máápa'a kumónáe kwéuyasa kwaási sésa ókwara'a monor-áímbó ísaan-kanaa tínakai mináímbá másíyata isánaumne ⁴³ simásuwesa máápa'a kumésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Yútaa-monor-ampa'a kwéguwaiye Póronte Páánápáasinte kwa'maésa kuwasarái sésarai Áánútu úwoi kawe'á umátinkanivo úwoi asiramái kwená aampa'á koró siráíye.

⁴⁴ suyaná Yútaa-kwaasi monor-áímbó kwéison-kanaa túwasa mindáópaken-kwaasi amápa'a Ísóigon-ai isánáe sésa Yútaa-mono'-naumpa'a umáyówasa ⁴⁵ Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa mináímbá kwáráavo sésa Póronte Páánápáasinte aká'áamba simátinkesa kampar-áímbá kwéseye sésa simái kárówasarai ⁴⁶ miwí táároi íma inkaisésarai asiramái sésarai aiva'á árai'a Áánútun-ai simátimuyamba mináímbá tínaaemba umáme'a íma sínkáíye sembá pó'a aúnái'o umáímo maí'mai'o ónaunda uwóví'a ónaumne-imayaa ombá pókai tayauwerékai ó'onkaa-kwaasiva'a Áánútun-ai kosimátiméyauye.

⁴⁷ ááéma Ísóigo simásimenaya séna

emá ó'onkaa-kwaasi sáma kamátinke kesáái kwésimatiminas kesí aambá awánáiya'a amápa'-maravaken-kwaasi sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkanaumne

Áánútu mináimbá simásímakaimba pókai ó'onkaa-kwaasi kwenáái kosimátimeyauye Póro siráiyé.

⁴⁸ Póro súwasa ó'onkaa-kwaasi isésa Ísóigon-aaiyavesa aamoí ésa tirumbá kawé'á umái máyówana Áánútu séna kesí kwaási é'a aúnaí'a umái maí'mai'a onááowe súwasa miwí Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa méraawe.

⁴⁹ Ísóigompa'a aráápamai mésa mimbáravá'á Ísóigon-aai kosimátin-tasimatín-uwasa sáwíva-kwaasi isésa ⁵⁰ Yútaa-kwaasi Póronte Páánápáasinte tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópaken-anon-kwaasiye aarai túwí'a kwáyon-inimba Yútaa-monor-aimba asiramái máyón-ininte mindárai táái simátimesa miwítí imáyáa tavisuwasá isésa Póronte Páánápáasinte sáwí'a umátinkesa aaisambá tiyésa miwítí maravákémbá ti'mátuwowasarai ⁵¹ Áánútu minkwáásí íma aamoí umátinkaniye-umasitai'a ésarai tísamaivakem-barama uwáésarai Ántíoku-naopa'a tuwésarai Áíkóniyamu-naopa'a kuyasá ⁵² Ántíoku-naopa'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí máyówana Áánútun-amanko miwívímbá anómba umátinkowasa tirumbá kawé'á umái méraawe.

14

Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kurááyan-kwasai.

¹ Póroe Páánápáasiye Áíkóniyamu-naopa'a kwésarai ááemo urááyantemba Yútaa-mono'-naumpa'a umésarai áséi-kwasai asiramái simátímúyasa isésa sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tésa máyómbanivo ² évaka-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa tinaaemba umámesa íma áraire sirówai Póronte Páánápáasinte sáwí-aimba simátínkówasa ó'onkaa-kwaasi isésa mindáraiye Ísun-aai isówaiye tirumbá sáwí'a umátínkómbanivo ³ mindárai ayáátááka'a mindáópa'a mésarai miwí táároi íma inkaisésarai Ísóigon-aai asiramái simátímúyana Ísóigo kwaási úwoi kawé'á kwéumatinkaimba awánaigwae séna mindárai kwená asirayámbá timúwasarai ímo awánarom-bayai kawé'-máiyái máyóyasa ⁴ mindáópakewai kaepí taaínkaar-urésa évakarawai sésa Yútaa-kwaasi táaiyavesa áraire suwasá évakarawai sésa aantá-kwaasi táaiyavesa áraire siráawe.

⁵ suwasá ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye miwítí anón-kwaasiye torupamáí mésa tímáayu-aimba sésa óntandei Póronte Páánápáasinte tínkamonaé suwasaráí ⁶ mináimbá isésarai kawé'o íyapa'a méyae sésarai Áríkoniyaa-marava'a kwésarai Árisitaa-naopare Tépi-naopare ó'on-o'on-daopare ⁷ áséi-kwasai simátíma'mesarai kuráaiye.

Árisitaava'a Tépiwa'a kurááyan-kwasai.

⁸ moóráwai Árisitaa-naopa'a anówa arupinkémbá aísamai sáwí'a umáguromba maránkarowana íma aaíntómba ááemo maúnka'a ména ⁹ Póro kwésimatimun-aimba iséna árair-aimba kwésimba póna kawé'á umásinkaniye-imayaa úwana Póro minímáyáámó úmba awánéna aráá'a

avuwéna ¹⁰ anónka'a séna enaisamaíne usásinaao súwana usásinkwena aamoí éna kweyaárika'a marapá'á kúmba ¹¹ sáwiva-kwaasi Póromo úmba awánésa miwí tááivinkemba Árikoniyaa-aimpinkemba sésa kentáásí ísóigorai kwaásiraan-umai marapá'á kentáávimbá kumbáyaaiye sésa ¹² miwítí ísóigo áwí'a mindárai tamátimesa sésa Páánápásintavesa Súsiye sésa Pórontavesa aaiyé simátimíwaiye sésa Émisiye sirá. ¹³ marukón-awampa'a minkámpár-ísóigó áwí'a Súsi kwená mono'-námbá kwáyowana minkámpár-ísóigóntávái ísámai póí'o umándon-kwaasigo purumakambá kwémaena moigwáán-aramba kwétararena umái maimaéna mindáókona kuri-óntará'á mói marówasa sáwiva-kwaasi miwítí ísóigontavaimo póí'o umándaante miráumai Ísuna aantá-kwaasiraíra'a póí'a umándanae ¹⁴ sun-áimbá isésarai sáwí'an-iyé sésarai kentí unáánkwátói tarátuwesarai isaísésarai sáwiva-kwaasivimba komaésarai anónka'a sésarai ¹⁵ kenkáí nóra ónáera kwéoo. keiráí kemó onten-kwáási úye. áséi-kwasai tasimátimuyamba pó'a mirán-kámpári'o tuwé'a árair-Isoigompa'a teró. árair-Isoigo kwiyómba éna maramá éna uwí-nómbá éna mimpímbá kwáyáintantaa'a úmarena asirayánkwáráwái máyáiyé. ¹⁶ ááéma Áánútu úwoi tíyukowa'a kentí imáyáavinkemba amápa'-mapaken-kwaasi kwénaoesa ¹⁷ miráumai kwéombanivo Áánútu máyáiyé sígwáe séna aái sisaná aa'á téna toónkó kawé'á isa'á kwéne'a tirumpimbá aamoí kwéowe. miráumai awáné'a mirámá iní-Ísóigó máyáiyé sígwáe séna Áánútu kawerí'a kwéiyé ¹⁸ mindárai mináimbá suyasa amápa-kwaasi asirésa mindáraíra'a póí'a umándanaumne kwésuwasarai íma mirá oró simái tuvímbarai íyúyasa ivátukaawe.

¹⁹ ivátuwowasa évaka'-Yútaa-kwaasi Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopakemba évaka'a Áikóniyamu-naopakemba tésa amápa-kwaasiti imáyáa tavisuwasá isésa Póromba óntandei tuvuwésa á'a púwiye-imayaa ésa tavisímaesa mindáókona awámpá'á mátúwówasa ²⁰ Ísuna aampa'á kuwái taúkúmakesa taawánowana usásinena mindáópa'a kwéna kogaúmba usá aavýaavimba usásinesarai Pórowe Páápápásiye mindáópa'a tuwésarai Tépi-naopa'a kurááiyé.

Síriyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a kurááyan-kwasai.

²¹ Pórowe Páánápásiye Tépi-naopa'a áséi-kwasai kosimátimúyasa isésa áraire sésa Ísuna aampa'á kwéguwasarai mindárai Árisitaa-naopa'a ókwara'a komésarai minkákémbá Áikóniyamu-naopa'a komésarai minkákémbá Písítiyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a komésarai ²² miráumai kwénaesarai Ísóigon-aayavesa áraire sirówai miwítí imáyáa asiramátinkesarai sésarai Ísuna aampa'á asiramái koró sésarai Áánútu kwená kwaási kwégawaaipa'a kónáe sé'o é'a minámpá'á umbaiyé tain-ámpá'á kónááowe sésarai ²³ miráumai mindáópata kwénaesarai maará ésarai Ísóigona kwaásivinkemba miwítí anón-kwaasi usásintinkava'a kuyasa Áánútuna imáyáa ésa toómbá íma nésa námúnaawe su'mai kwésesa mindárai Ísóigompa'a aráápamai máyówaiyavai Ísóigo kárákwitinkamae iyíníye simátimakaaiye.

²⁴ simátimesarai Písítiyaa-marava'a kóyaaitesarai Pámpíriyaa-marava'a kwésarai ²⁵ Pékaa-naopa'a komésarai áséi-kwasai

kosimátimesarai minkákémbá Átériyaa-naopa'a kumésarai ²⁶ nompi-sípí táto'mai usáatesarai teémesarai Síriyaa-marava'a Ántioku-naopa'a ókwara'a tirááiyé. ááéma mindáópa'a Ísóigona kwaási mindárayavesa Áánútu túwa'naa úmaena iyínivo kwená mayái komáyáakaiyo sirówasarai mimbáyái komaisuwésarai tirááiyé.

²⁷ Ántiokuva'a tuyasá Ísóigona kwaási tayorupamáí máyówasarai Áánútumo simátimuni'o urááyan-aimba sésarai Ísuna aampa'á ó'onkaa-kwaasi agaráátinkauyasa mináíntávái áraire sésa minámpá'á kwégowe-aimba tasimátimesarai ²⁸ mindáópa'a Ísun-ai ísówai ayáátáaka'a méraaiye.

15

Yérúsaremuva'a torupamáí mésa siráan-kwasai.

¹ Ántioku-naopa'a máyóyasa évakarawai Yútiyaa-maravakemba Ántioku-naopa'a komésa Ísun-ai ísówaiyavesa sésa Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo ímo isé'o túra'o kárámimo araa'énamo íyanamo éna Ísóigo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á íma métinkaniye suwasaráí ² Pórowe Páánápásiye mináíntávái áwáá'a tiyésarai kwesimá kwesiman-esa Ántiokuvakewai Ísun-ai ísówai sésa Yérúsaremuva'a aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye mináíntávái kotísaa oró sésa Póronte Páánápásinte évaka-kwaasiye ti'márówasa kuráawe.

³ Ísóigona kwaási ti'márówasa kweémesa Vínisiyaa-marava'a Sámériyaa-marava'a naaó'-nao'a komáyówasa Ísun-ai ísówai torupamáí máyówai simátimesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-ai isésa áraire sésa kwempá'á tésa máyáawe suwasá isésa tirumbá kawé'á úwasa ⁴ naaó'-nao'a simátímatuwesa kweémesa Yérúsaremu-naopa'a komáyówasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaasiye miwítí anón-kwaasiye tiyáamba kwétimesa aamoí uwasá Áánútumo mayáímó tímakaimbayaimo mairáan-aimba másimatimuwasa ⁵ isésa évakarawai Ísun-aaiyavai áraire sumbánivo amáán-kawaa-kwaasiti aampa'á kwéguwai usásinesa sésa ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavai áraire kwésewai Mósesi simátímakon-amaamba isésa túra'a kárámai araa'éna orómá kosimátiméro suwasá ⁶ aantá-kwaasiye anón-kwaasiye sésa mináímbá torupamáí méta imáyáa umáíya senó siráawe.

⁷ suwasá torupamáí mésa ayáátáaka'a mináímbá suwaná Pítáa usásinena séna kesí kwaásiyono. ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai isésa Ísun-aaiyavai áraire sígwáe séna ááéma Áánútu keinárawapinkemba usásisinkena si'marówa'a kosimátimewanasa isésa áraire siráawe. kemá mináímbá á'a ísaraawe. ⁸ Áánútu amápa-kwaasiti imáyáa tuwánéna ó'onkaa-kwaasiyavena séna kesí kwaásiman-owe séna kwenamambó símakonten-umai miwímó tímakomba awánaraumne. ⁹ Áánútu Yútaa-kwaasiya ór-amba íma agaráásinkenaya ó'onkaa-kwaasi íma ór-amba agaráátinkena kwéivo Áánútu amápa-kwaasiya mimbórá-ámbá kwéagaraasinkaiye. miwí Ísun-aaiyavai áraire sunkákémbá miwítí sáwí-imayaa maitiyuwéna kawer-ímáyáá umátinkariye. ¹⁰ Mósesin-aigo kentáá síkwá'náya umbaí tiyówasa íma kanaán-umai kwakáawe.

kentáágwárá'á miráumai umbaí taisatá íya kanaán-umai kwakáumne. mindáyavai ó'onkaa-kwaasi Ísuna aampa'á kowáiyáváimó Mósesin-aai kwáráaro síyasamo ésa umbai-ámbá kwaránááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu áwáá'a sína'a pó'a íma mirá ónááowe. ¹¹ Ísóigo Ísu úwoi súwa'naa enaya sáwí'o umáimo máyaundavinkenta kawer-ámpá'á mégwésinkaintaawe. mináintáváiyá áraireya sénáisae mirámó kwéintenta ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéiye Pítaa siráiyé.

¹² Pítaa súwasa isésa amáparawai árai'a siyé sésa íma aai suwasarái Pórowe Páánápásiye Áánútu tímakaim-bayai ó'onkaa-kwaasivimba mimbáyái mairááyan-aimba simátimesarai Áánútuna mayái ímo awánaraam-bayai kawé'-máiyái mairááyan-aimba ¹³ simátimatuwoyana Yémési séna kesí kwaásiyono. kesáái isáaro. ¹⁴ ááema Áánútu ó'onkaa-kwaasiyavena imáyáa éna minkwáásivínkémbá évakarawai usásintinkena séna kesí kwaásiman-owe siráin-aimba Pítaa ívé'a simásímakaiye. ¹⁵ Áánútun-aai simátimakowai mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimarésa sésa

¹⁶ Ísóigo séna naaémba kumé'a Tévítina naambá tawísíyukaan-damba kunumásuwanaumne. sáwí-yantaakwara'a kawé'a kunumásuwanaunda pósa ¹⁷ ó'onkaa-kwaasi kesópa'a ténááowe. kesí kwaásiman-owe sendawái kesópa'a ténááowe séna

¹⁸ Ísóigo mináímbá naaóvá'á sirómba póna ívékwara'a mirá kwésiye Yémési siráiyé.

¹⁹ Yémési simásuwena séna Ísóigo siráin-aintave'a imáyáa é'a sé'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumpa'a kwéten-kwaasi umbai-máiyái íma timénaumpo ²⁰ aúváiima agaimái timéta séta kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. póíma tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. naaegwárá'á íma naaró. mináímbá aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro. ²¹ ááemo maémáén-kwaasiye ívé'o máyáan-kwaasiye ayáátáaka'a aasiyaasi monor-áímbá kwéisaan-kanaara'a mináímbá Mósesin-aai simátíma'maesa kuráawe. mindáyaveta aúvái-kwandaavimba agaimaráúmpo awánaaro Yémési siráiyé.

aúvái agaimái ó'onkaa-kwaasi tímakaan-kwasai.

²² súwasa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaasiye miwítí anón-kwaasiye sésa kanaám-pota kentáávímbá évakarawaiye ti'maráanasaya Pórowe Páánápásiye Ántiokuva'a kwíyapa'a miwísé kónááowe sésa miwítí avumpinkémbá kae-kwáásí túwí'a mósá makáan-kwaasirai túwí'a tombá moórawai áwí'a Sáírasi úwana moórawai kaer-áwí'a Yútásiye Paasapasíyé umái ²³ aúvái timésa ti'marówasa kurá. mináúváiímbá agaimarésa maará sésa kesáá kentí kwaásiya úne. aantá-kwaasiye anón-kwaasiye moórá-aimba sénaumpo kentáásí kwaási isáaro. ó'onkaa-kwaasi Ántioku-naopa'a Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a máyáan-kwaasi isáaro. ²⁴ kentáávínkémbá évakarawai kentópa'a kwésa ímo simátímakaunda-aimba miwítí imáyáavinkemba kosimátímúwa'a isé'a tirumbá sáwí'a úwa'a umbaí taráanta iséta ²⁵⁻²⁶ torupamáí méta imáyáa éta mimbórá-áímbá simái kesí kae-kwáásí usásintinketa ti'maráúnasaya Páánápásiye Póroe migóiyé. mindárai kesí kwaásiya

siruntá tímakaundanaraiye sínkamiyakai puwúyavo-imayaa íma ésarai Ísóigo Ísu Káráisitina mayái kwémayauye-imayaa ésarai asiramái kwémayaaie. ²⁷ Yútásinte Sáírásinte ti'maráúnasarai migóiyamba pósarai aúvávinken-ainkwara simátimeyaaoi-ainkwara'a mimbórá-áimbá pósarai kosimátimeyaaoye. ²⁸ Áánútun-amankowe kesááwé mimbórá-áimbá simáíya íma umbai-áimbá simátimumpo maanáúvávínkén-áimbá simátimundaya ísáaro. ²⁹ kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa póí'o umándaamba mimpóí íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemó ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpóí íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. kesáámó sún-da-aimbo é'o é'a kawe'á ónááowe. mináimbá ánásaiye. aúváiima agaimái tímésa siráawe.

³⁰ suwasá mináúvái má tímésa ti'marówasa maimaésa kweémesa Ántioku-naopa'a kuwasá Ísóigona kwaási torupamá máyówasa mátímúwasa ³¹ mináúvái-kwándááivínkémbá táápamái simátímúwasa kawer-áimbá isésa tirumbá kawe'á úwasarai ³² Yútásiye Sáírásiye Áánútun-ai simátímakoyan-kwaasi ayáátáaka'a simátimesarai miwítí imáyáa arupí umátímúyasa isésa asiramái máyówasarai ³³ miwísé évaka'-no'waamba máyóyasa Ísun-ai ísówai sésa á'a kanaán-ivo ti'mákaan-kwaasitopa'a kawer-áimbá kosimátímékaiyo suwaná ³⁴ Sáírási ó'on-imayaa éna mindáópa'a máyowasarai ³⁵ Pórowe Páánápásiye ayáátáaka'a Ántiokuva'a mésarai mindáraiye évakarawaiye mésa Ísóigon-ai simátíma'maesa kuráawe.

Pórowe Páánápásiye tarákaa'a urááyan-kwasai.

³⁶ naaémba Póro Páánápásintavena séna naaó'-nao'a Ísóigon-aaime simátímakauyamba Ísun-aaime ísaraawai kawerá umáíya máyáawa tuwánamaekai kóyauye Póro súwana ³⁷ Páánápási séna Yóni Máákaamba áí'mekai kóyáe súwana ³⁸ Póro séna kweséya téwáyana Pámpíriyaa-marava'a kenkáí másiyuwena kwená naaópa'a tayauweréna kuráimba pókai íma áí'mekai kóyauye Póro súwasarai ³⁹ mináíntávái kayorésarai aaisambá simásuwesarai mindárai tarákaar-uyaná Páánápási Yóni Máákaamba áí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesarai kweémesarai Sáíparasi-marava'a kuyaná ⁴⁰ Póro séna ke Sáírásimba airánaumne súwasa Ísun-ai ísówai námúnaa simásuwesa sésa Ísóigo úwoi kawe'á umátinkanivo kokaiyó suwaná Sáírásimba áí'maena kúmba ⁴¹ Síriyaa-marava'a Sírisiyaa-marava'a naaó'-nao'a kwénaaesarai Ísóigona kwaási túwa'naa úmaesarai kuyasá kawe'á umái méraawe.

16

Tímóti mindáraiye kuráin-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye mirá uyambá Tépi-naopa'a Árisitaa-naopa'a kuyaná mooráwai áwí'a Tímóti mindáópa'a ména Ísuna aampa'á kwéguwai úwana anówama Ísuna aampa'á kwégun-inimba Yútaa-inimba úwana avowámá Kíríki-kwaasi úwana umái máyówasa ² Árisitaa-naopakewai Áíkóniyaa-naopakewai Ísun-ai ísówai Tímóti áwí'a mósá makáawe. ³ avowámá Kíríki-kwaasi póna áúra'a íma kárámai araa'éna

urómba pósa Yútaa-kwaasi mináyámpá'ó máyáan-kwaasi mirán-áímbá ísówana Póro séna Ísóigona mayáír'á Tímótimba airánáe séna Yútaa-kwaasi aamoí ígwáe séna Tímótimba áuma kárámarena ⁴ áí'maena naaúwasa naaó'-nao'a kwénaesa aantá-kwaasiye Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiye Yérúsaremuva'a siráan-aimba Ísóigona kwaásiyavai simátíma'maesa kweésa sésa mináímbá ísáaro suwasá ⁵ Ísóigona kwaási Ísumpa'a asiramái mésa ó'on-kwaasi simátíma'maesa kuwasá ísésa aasiyaasi-táwai évakarawai Ísun-aaiyavesa áraire sinté kwégwesa sáwíva-kwaasi-i'a uráawe.

Póro kaainkáámbá awánarain-kwasai.

⁶ Pórowe Sáírasiye Tímótiye Virísiyaa-marava'a Káresiyyaa-marava'a kwénaesa Ésiyaa-marava'a ásí-kwasai kosimátimena sumbá Áánútun-amanko íma kónááowe súwasa ⁷ ísésa kweémesa Mísiyaa-maragona oóvímbá kwésa Pítiniyaa-marava'a kónáe sésa uwaná Ísun-amanko íma kónááowe súwasa ⁸ ísésa Mísiyaa-marava'a kómaatesa kweémesa Táróasi-naopa'a kumbésa ⁹ no'wáámba Póro kaainkáámbá awánówana Másétóniyaa-maravaken-kwaasigo koku'á taména séna Másétóniyaava'a tasúwa'naa uwo asiramái súwana ¹⁰ Póro kaainkáámbá awánéna simásimuwata usásineta séta Másétóniyaa-kwaasiya ásí-kwasaiya kosimátimunanya Áánútuya kwésaayaisata Másétóniyaava'a kónáeya siráundayaawe.

Áritiyaama Ísumpa'a tiráin-kwasai.

¹¹ séta Táróasi-naopa'a nompí-sípí táto'mai usáateta kówánanya mindómpí-sípígó apu úmaena kúwata Sámóteresi-marava'a kogwaéwándaya usá aaváyaavimba kweémeta Níápórisi-naopa'a marapá'á kunásáveta ¹² minkákémbá Virípai-naopa'a marapá'á kuráundayaawe. mindá Másétóniyaa-marava'a anón-daopa'a Árómaani-kamaani-kwaasi kárákwiraan-daopa'a évaka'-no'waamba kógwaeta ¹³ Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwéison-kanaa túwata imáyáa éta Yútaa-kwaasi nonawámpá'á torupamáí mésa námúnaa kwésewe séta naaópa'a tuwéta nonawámpá'á kumówándaya aaraiyómbá torupamáí máyówata kumbéta simátimewanasaya ¹⁴ ísésa uwaná moórá-ininko Táyátaira-naopakén-ininko áwí'a Áritiyaama kwená mayáí óoraan-tantaa'a ampantar'á tásuwena kwétimena óntamba kwémaena kwemá Áánútuna imáyáa éna kwenáwí'a mósá makón-inimba Ísóigo imáyáa amúwana Póron-aii kawé'á umái ísówana ¹⁵ minínínkógwára kwená akúnkwará'á nombá pétinkowana minínínkó séna kentávái sé'a Ísóigon-aaiyavena áraire séna Ísumpa'a asiramái máyáin-ininkoman-iye sé'a kesí naaúmpa'a taménaaowe asiramái súwata kwená naaúmpata koméraumne.

Pórowe Sáírasiye ándáva'a máyóyan-kwasai.

¹⁶ moórá-arasi mayáí kwémayon-arasigomba évakarawai óntamba tuwésa meéyán-uráan-arasigomba taraváá-kwámbá kwenarumpimbá máyowana évaka-kwaasitopa'o naaémbo kwínín-aimba simátimuwasa óntambo ámúmba kwembó meéyámbakaan-kwaasi tímúwasa maémaémbani. moórá-tawai námúnaa kwésupa'a kumówánanya minárásígó suwánéna ¹⁷ Póronte kenté sínaaemba kwa'maéna

kwégwena anónka'a séna Áánútu kwíyómpa'a máyáiwaina mayái kwémayaan-kwaasiman-owe. Áánútu sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á mégwétinkain-aimba kwésimatimewaiman-owe minárásígó séna ¹⁸ sáwívaka'a kwa'maéna kwégwena mirá súwana Póro arumbá umbái tówana mégwantena kwenarumpimbó máyon-taravaa-kwankontavena séna Ísu Káraísitina asirayámbá kwáyáintavai égési umái sé'a minárásí auwé kóao súwana avekáámbá auwéna kóúwasa ¹⁹ minárásígómbó meéyán-uráawai awánésa tirunkó sáwí'a úwasa sésa íma kawer-óntámbá mayánaumne sésa Póronte Sáírásinte tiyáánka'a táto'mai tavisímaesa naambárupa'a kawáá-kwáásítópa'a mátinkesa ²⁰ Áró máani-kamaani-kwaasitop'a mátinkesa sésa maandárai Yútaa-kwaasirai kentáási naaópa'a sáwí-mayai kwémayaiye. ²¹ kentáási á máámba kwégaesarai ó'on-ampar-amaamba kwéseye. maandáraimo séyan-amaamba íya kwaránaumpo Áró máani-kwaasiti á máámba kwaránaumne suwasá ²² sáwíva-kwaasi taúkúmaresa anónka'a símae iyésa sésa áraire suwasá kawáá-kwáási mindáraití unáánkwátóí tarátíyuwesa sésa kunánaandei tínkamoro suwasá ²³ ávááraumai tínkamabesa tavisímaesa ándáva'a avúsúyuwesa ándáva'o kárákwiron-kwaasiyavai sésa ontará'á kárákwimai mindárai kawé'á uwo suwaná ²⁴ avumpin-dáúmpá'á móavusuyuwena tísamairai taai umairéna aráápamarena ándáneí kárárumarowasarai méraaiye.

²⁵ mézarai nó'wáán-avuntamba Pórowe Sáírásiye námúnaa kwésesarai Áánútuna imá kwésuyasa ándáva'o máyón-kwaasi isówana ²⁶ avekáámbá anóm-barima tówana naamayáámbá karekó'a umágúwana amápar-ontama tigúwana ándáva'o máyón-kwaasi tiyayaampimpaken-andama kweyáárika'a ayúkúwasa ²⁷ ándá-naumpa'o kárákwírowai aúmá kwáyomba póna usásinena awánómba ontan-tigurówana usáawanena séna ándá-kwaasi kóuraawe-imayaa éna anón-kwaasigon-aaroi inkaiséna kwená taánasatama mósa taúkéna kwenáúvimba agaiváíndayavena úwana ²⁸ Póro awánéna anónka'a séna íma mirán-uwo. kesáámá amápata úwoiya máyaumne súwana ²⁹ ándá-naumpa'o kárákwírowai kwená kwaásiyavai séna oómbá kúra-simero súwasa kúrar-amuwana avekáán-umai ándá-naumpa'a iyúmba ayántámbá kwétowana anóndaraima óye séna Póronte Sáírásinte tísamaivimba kumbaéna ³⁰ usásinena tí'maena máápa'a kumbéna séna nóra onaná sáwí'o umáímo máyaundavinkemba Áánútu kawer-ámpá'á mésinkaniyo súwasarai ³¹ mindárai sésarai Ísóigo Ísu Áánútumpakemba kunkáiwain-aaiyavai áraire sinaná ewé ená akúné sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye simámesarai ³² minkwáásiyómbá Ísóigon-ai simátímúyasa isésa ³³ mindó'wáán-avuntamba ándá-naumpa'o kárákwírowai tí'maena tirósáánumpar-avima kwéseese umátíyuwena mitáwai kwesé kwená kwaásiye mono'-nómbá pékaawe.

³⁴ nómbá pé'maena Póronte Sáírásinte tí'maena kwená naaúmpa'a mátínkarena toómbá tímúwasarai kwénoyasa kwewé kwená akúné Ísun-aaiyavai áraire siráamba pósa tirumbá kawé'á umái méraawe.

³⁵ máyówasa usá aaváyavimba Áró máani-kawaa-kwaasi i-kwáási tí'márówasa ándá-naumpa'a kwésa sésa mindárai ayútínkénasarai kókaiyo suwaná ³⁶ ándá-naumpa'o kárákwírowai Pórontavai séna

Áró máani-kawaa-kwaasi i-kwáásí ti'marááwasa tésa sésa Póronte Sáírásinte ayútinkaaao sembá pókai ayútinkáanakai tirumbá kawé'á ínakai kokaiyó súwana ³⁷ Póro i-kwáásíyávái séna íma kawer-áímbá sésa kempímbá íma kwáyáin-aimba simái kunánaantamba sínkamesa ándáva'a avúsúyukaawe. Áró máani-kwaasiti aúváiima tokáuyan-kwaasi úyambanivo sínkamomba uwóví'a ésa minámáámbá káráyukaawe. ívé'a aúpá'á ayúsinkai-imayaa owakái íma mirá óyauye-imayaa ékai Áró máani-kawaa-kwaasi kesópa'a tésa ontá tayisúwéwakai kóyauye Póro súwasa ³⁸ i-kwáásí isésa koyauwerésa Póron-aaí tasimátimesa Áró máani-kwaasiti aúvái tokááin-kwaasiye simátímúwasa isésa táátavai ésa ³⁹ ándá-naumpa'a komésa sésa keinárai Áró máani-kwaasiti aúváiima tokááyan-kwaasi óyata íma ísareta úwoiya tínkankaunda mindá uwóvíta éta tínkankaumne sésa tí'maesa máápa'a kumésa aánoumai sésa kentáásí naaópa'a tuwékai kokaiyó suwasaráí ⁴⁰ Pórowe Sáírásiye ándáva'a tuwésarai Árítiyaana naaúmpa'a kuyasá Ísun-aaí ísówai torupamáí máyówasarai miwítí imáyáa kawé'á umátinkesarai tiyuwésarai kurááiyé.

17

Tésárónaíkaa-naopa'a koméraayan-kwasai.

¹ Pórowe Sáírásiye kwésarai Ámpíporisi-naopa'a Ápóróniyaa-naopa'a kóyaatesarai Tésárónaíkaa-naopa'a kuyaná mindáópa'a Yútaa-kwaasiti mono'-námbá kwáyowana ² Póro úntemba Yútaa-kwaasi monor-áímbá kwésunka'a mono'-náúmpá'á uména Áánútun-aaí aúvái-kwandaavinken-aimba simátimumba monor-áímbó ísáan-kanaara'a kaumborá'á simátiména ³ séna aúvái-kwandaavinkemba séna Áánútumo usásinankaiwaimba áí'a índai'a umánkaiyana puwéna usásiniye siráimba mináínkóná ááimba avora'á simátimune, mináímbá Ísuntavesa siráawe Póro súwasa ⁴ isésa Yútaa-kwaasi évaka'a mináíntávésa áraire sésa Póronte Sáírásinte tínaaemba kwarésa Kíríki-kwaasi Áánútuna imáyáa mósá márówaiye sáwivar-inimba túwí'a kwáyon-ininte miráumai-sawiva-kwaasi kwakáawe.

⁵ kwárówasa Yútaa-kwaasi tuwánésa tirumbá sáwí'a úwasa sésa mináímbá kwáraavo sésa sáwí-kwaasi kavóná-kwaasi tirówasa torupamáí mésa áái'a tiyánáe sésa imáyáa tímúwasa Yésónona naambá taúkúmaresa Póronte Sáírásinte tayáto'maeta amápa-kwaasi túranka'a aavintá maitínkánáisiye sésa tivakáá umbá ⁶ íma máyóyasa Yésónowe Ísun-aaí ísówai évakare tavisímaesa mindáópaken-kawaa-kwaasitopa'a mátinkesa anónka'a sésa Pórowe Sáírásiye sáwí-aimba kwémaresarai amápa'-marava'a kwétesarai ívé'a maankákwará'á kentáásí naaópa'a tamáyaayana ⁷ Yésóno kwená naaúmpa'a matínkaraiye. Áró máani-qiva-kawaanakona amáámba karésa sésa kentáárá'ó kárákwiraiwai Ísuman-iye kwésewe suwasá ⁸ amápa-kwaasiye kámááni-kawaa-kwaasiye isésa tirumbá sáwí'a úwasa áái'a tiyái-ímáyáa uwasá ⁹ kawáá-kwáásí Yésónompi kwimái évaka-kwaasiyavai sésa óntamba simíyata ayútínkáana'a ti'mátuwaaro suwasá óntamba tímúwasa ayútínkówasarai kurááiyé.

Pérea-naopa'a kuráan-kwasai.

¹⁰ ayútínkówasarai kuyasá no'wááni'a únka'a Ísun-aaí isówai Póronte Sáírásinte tínkamovo sésa tí'márówasarai Pérea-naopa'a kweémesarai kuyambá Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á umésarai Ísun-aaí simátímúyasa ¹¹ minkwáásiyómbá íma Tésárónaika-kwaasiraamba ésa kawer-ímáyáá kwéesa Póron-aaí kawé'á umái isésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba awánésa sésa Póro áraira kwési. kampará kwésiyo sésa aasiyaasi-táwai Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba táámpamai awánomba ¹² Yútaa-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-inimba túwí'o kwáyon-inimba sáwíva'a Ísun-aaiyavesa áraire suwasá Kíríki-kwaasi sáwívarawai Ísun-aaiyavesa áraire suwasá ¹³ Póro Pérea-naopa'a Áánútun-aaí kwésimatimiyemo sun-áimbá Yútaa-kwaasi Tésárónaikaavaken-kwaasi isésa Pérea-naopa'a tésa miwítí ímáyaá tayavisimái suwasá isésa Póromba áwáá'a aéesa áái'a tiyamánkai-imaaya uwasá ¹⁴ avekáámbá Ísun-aaí isówai Pórontavai inkámóvo sésa uwí-nómpá'á kumuwo suwaná kumúwasarainivo Sáírásiye Tímótiye mindáópa'a úwoi máyóyasa ¹⁵ Póromba áí'maesa kumeémesa Áténesi-naopa'a mórúna auwésa kuntauwerésa miwítí naaópa'a iyésa Sáírásinte Tímótinte usimátimesa sésa avekáán-umai kesópa'a kúmókaiyo Póro siyé usimátimakaawe.

Póro Áténesi-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro Áténesi-naopa'a kuména Sáírásinte Tímótinte kwétimu'marena awánómba mindáópaken-kwaasi sáwíva'a kampar-ísóí úmaka miwán-áwí'a mósá kwémarowana Póro tuwánéna arumbá umbái tówana ¹⁷ Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasi Áánútuna ímáyaá mósá márówaiye usimátiména Áánútuna áséi-kwasai usimátiména aasiyaasi-táwai mindáókona marupá'á máyón-kwaasi Áánútun-aaí simátíma'maena iyúwasa ¹⁸ Épíkúriyaan-aaí isámai kuwáiyé Sítóikin-aaí isámai kuwáiyé Póronopa'a tésa kwesimán-kwesiman-esa évakarawai sésa aaiyé símaena nááin-kwaasi nóine kwésiyo suwasá évakarawai sésa ó'om-bapaken-isoigontavena kwésiye sumbá Póro Ísun-aaí séna pukáimpinkemba usásinkaiye simátimakaintavesa mináimbá suwasá ¹⁹ Póromba áí'maesa kawáá-kwáásímó torupamáí mésamo évakar-aimbo simáímo kawer-un-áyámpá'á áwí'a Áríópagasi-ayampa'a Póromba áí'maesa máankesa sésa aúna-aimbo kwésimatiménda-aimba simásímínata ísáano. ²⁰ kesáá mináíntá ísáunda mináínkó á'oran-ivo ókwara'a mináínkóná ááimba simásímínata ísáano sésa ²¹ Áténesi-naopaken-kwaasiye ó'om-bapaken-kwaasi mindáópa'a tamáyón-kwaasiye aasiyaasi-táwai torupamáí mésa aúna-aine su'mai kwésewe. mindáyavesa mináínkóná ááimba simásímínata ísáano siráawe.

²² suwaná Póro usásinena Áríópagasiva'a torupamáí máyón-kwaasiyavena séna Áténesi-naopaken-kwaasi ísáaro. monotávé'o asiramáímo máyáawai á'a tuwánarumne. ²³ kentí naaópa'a kwénaae'a tuwánáuna'a évaka-tántaa'a úmake'a miwán-áwí'a mósá kwémaraamba tuwánarumne. óntan-taareira'a aúváíma agaimaréna séna íma awánáunda-isoigontavai maanóntán-táaréímá úmakumne agaimaréna siráimba úwa'a awánarumne. minísóígómbá íma awánaan-isoigon-aaí simátimune. ²⁴ kwemá kwíyómba maramá

mimpímbá kwáyáin-tantaa'a úmarena amápa-tantaaka'a kárákwirena íma kwaási úmakaan-daumpa'a méraiye. ²⁵ kweyááma kwaásimo máyáawaina ááinkoma póna táama kwétimena amápa-kwaasira'a kárákwiyena kwempímbá ímo ááimo ánkariwaima póna íma kwaási kwembá áwa'naa owáímán-íye. ²⁶ Áánútu aiva'á moórá-kwaasi úmakowasa kwempinkémbá ó'on-o'on-kwaasi sáwíva'a paáruresa amápa'-marava'a kóyáwé uráawe. Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa'-marama taaín-timena amápa-kwaasiti kanaamá makáíye. ²⁷ kembá sivakáá-umai suwánaigwae séna Áánútu mirá uráíye. kwemá íma némpa'a máyáivo egwaa'á máyáimba póta awánanaundayaawe. ²⁸ moóráwai séna kwemá máyáísata póta kesáámá máyuumne siráíye. keinárawapinkemba moóráwai agaimaréna séna árai'a kwená iyámpóíya úne agaimaréna siráíye. ²⁹ Áánútuna iyámpóíya póta kwaásimo kentí imáyáavinkembo óntambo úmaken-tantaatavetaamo éta kesivowéyá íma sénaumne. ³⁰ ááémo miwímó mésamo sáwí'o umbá Áánútu miwíyávéna íma sáwívar-aimba siráivo ívé'a amápa'-mapaken-kwaasiyavena séna sáwí-amba tuwé'a kesópa'a teró Áánútu kwésiye. ³¹ kwená imáyáavinkemba amápa-kwaasi aavimbá maitinkánín-kanaama tíníye. aavimbó maisinkánín-kwaasiya á'a usásinankaraiye. pukáimpinkemba usásinankaraimba pósa árai'a kwemá aavimbá maisinkáníntaaniye sénááowe Póro siráíye.

³² pukáimpinkemba usásinankaraiyemo súbma isésa évakarawai aká'áamba suwasá évakarawai sésa moórá-tawaimo índa simásímínata ísáano suwaná ³³ Póro tiyuwéna kóúwasa ³⁴ évakarawai kwenánaaemba kwa'maésa kwésa kwenáái isésa Ísun-aaiyavesa áraire sumbá miwívínkémbá moóráwai áwí'a Táyónisi kwemá Áríópagasi kánísórona'a úwana moórá-ininko áwí'a Tamarísiye minkáé'nárai umái évakarawaiivi kwimái Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tiráawe.

18

Póro Kórinti-naopa'a komérain-kwasai.

¹ Póro Áténisi-naopa'a simátímatuwena tiyuwéna Kórinti-naopa'a komáyowana ² moóráwai Yútaa-kwaasigo áwí'a Ákwíra máyowana kwembá anówa Pontasi-márává'á ména maránkarowana ména anón-éna Ítári-marava'a Árómaa-naopa'a koména awaininkó áwí'a Párisirae máyóyana mimbárává'á kárákwiron-kawaa-kwaasigo áwí'a Kórótíyasa Yútaa-kwaasi áwáá'a tí'mai Árómaa-naopakemba tí'mátuwowasa kuwasarái Ákwírae Párisirae Kórinti-naopa'a komáyóyana Póro mindáraitopa'a kwéna ³ kwená moórá-mayai-kwaasitopa'a póna mindáraise koména ampanta-námbá kwéesaya óntamba kwémesaya ⁴ Yútaa-kwaasimo monor-áimbó kwéison-kanaamo túntemba Póro Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména Yútaa-kwaasiye Kíríki-kwaasiye Ísun-aaiyavesa áraire sésa kwempá'á tígwáe séna Ísun-aai simátíma'maena iráíye.

⁵ kwésimatimunka'a Sáiráíye Tímótiye Másétóniyaa-marava'a tuwésarai Kórinti-naopa'a kúmúyana Póro aasiyaai-táwai kawer-áimbá simátíma'maena kwéiyena Yútaa-kwaasiyavena séna Áánútumo usásinankaiwaimba Yútaa-kwaasiya amu'maráúndawaiya

kwemá Ísuman-iyé súwasa ⁶ kwenáái araaísésa sáwí-aimba simánkówana kwená unáánkwátóirakemba kankambá apiviyéna séna Áánútumo sáwí'o umáimo máyáampinkembo kawer-ámpá'ó ímo métinkanimba kenti ááinko ína'a sáwí'a ónááowe. kemá íma sáwí'a umátinkaumpo keyáárika'a sáwí'a ontáv'é'a tiyuwé'a ó'onkaa-kwaasiva'a kosimátíma'mae'a kónaumne Póro simásuwena ⁷ tiyuwéna moórá-kwaasigona naaúmpa'a komáyowana mindáúmpákén-kwáásígó áwí'a Tísíyasi Yásási kwemá ó'onkaa-kwaasigo éna Áánútuna imáyáa mósá marówai úwana kwená naambá Yútaa-kwaasiti mono'-nánkóná egwaa'á kwáyowana Póro mindáúmpá'á koména kawer-áimbá kosimátíma'maena iyúwana ⁸ moóráwai áwí'a Kárisipasi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígó Ísóigon-aaiyavena áraire súwasa kwená akúnkwará'á áraire kwésuwasa Kórinti-naopaken-kwaasi sáwívarawai Póron-aai isésa Ísóigon-aaiyavesa áraire sésa mono'-nómbá pékaawe.

⁹⁻¹⁰ nombá pérówana moórá-no'waamba Póro kaainkáámbá awánówana Ísóigo séna íma áá'a káino. kemá esé ménaunda po íma ivátuwe kesáái úwoi simátíma'mae kwaaó. mindáópakemba sáwívarawai kesáái isésa kesí kwaasi-i'a ónááomba pósa íma sáwí'a umánkanaaowe Ísóigo súwana ¹¹ Póro mindáópa'a moórá-i umái ava'moraé-kwiyomba ména Áánútun-aai simátíma'maena iráiyé.

¹² simátímuwana Áróamáni-kamaani-kwaasi áwí'a Káriyomba ai'marówana Kíríki-kwaasiti maravá'á kogarákwironka'a Yútaa-kwaasi Póromba tátoresá áí'maesa Káriyonopa'a máankesa ¹³ sésa maankwáásígó évakar-aimba kwésimatiména Áánútumpa'o iyónááon-amba moórá-ankwara'a kwéagaraatinkaiye. mináínkó kentáásí ámáámba kwéaraaisiye suwaná ¹⁴ Póro sénáe súwana Káriyo Yútaa-kwaasiyavena séna minkwáásígó kámááni-kwaasi tááimo sáwí'o énamo sáwí-mayaimo mairáinkakai kentáái ívé'a kawé'á umái isáúsina. ¹⁵ ániwo kenti ááine kentúwíre kenti ámááne su'maiyave'a tasisáa ontáv'é'a ivátuwe'a keyáárika'a mináímbá másimai kawé'á oró. ke íma mirán-áimbá isánaumne séna ¹⁶ aaimó síi-náúmpákémbá ti'mátuwowasa ¹⁷ moóráwai áwí'a Sósénisi Yútaa-kwaasiti mono'-nánkár-ánón-kwáásígómbá tátokesa aaimó ísón-dankona egwaa'á inkámúwana Káriyo mindáyavaimo ímo imáyáamo úmba ivátukaiye.

Póro Ántiokuva'a ókwara'a kuráin-kwasai.

¹⁸ Póro Kórinti-naopa'a ayáátááka'a Ísun-aai isówaiye ména tiyuwéna séna Párisiraante Ákwíraante tí'maena Síriyaa-marava'a kónáe séna Sénkíríyaa-naopa'a kumbéna Áánútuntavena árair-aimba séna a'nóntáu amápa'a kárayuwena mindárai tí'maena nompí-sípí táto'mai usáatesaya kweémesaya ¹⁹ Évésasi-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávesaya Póro Párisiraante Ákwíraante minká tiyuwéna Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á uména aai kwesimá kweiman-uwasa ²⁰ miwí sésa ayáátááka'a keséya méniyone suwaná ímaniye simásuwena ²¹ kwéna séna Áánútumo owé sénamo si'maráína'o é'a koyauweránaumne séna nompí-sípí táto'mai usáatena Évésasi-naopa'a tuwéna kweéména ²² Sísaríyaa-naopa'a mindómpí-sípívínkémbá marapá'á kunásávena kunkéna Yérúsaremuva'a marapá'á iyéna Ísóigona kwaasiyavena kawer-áimbá simátímatuwéna Síriyaa-marava'a

Ántíoku-naopa'a koména ²³ évaka'-no'waamba kwaitinkéna tiyuwéna Kárésiyaa-ayampa'a Vírísiyaa-ayampa'a naaó'-nao'a kwénaaena Ísun-
aai ísówaiyavena simátíma'maena iyúwasa asiramái méraawe.

moóráwai áwí'a Ápórosina kwaasái.

²⁴ moóráwai Yútaa-kwaasi áwí'a Ápórosi éna kwemá Arekesándiyaavaken-kwaasi Évésasi-naopa'a tamérai. kwemá Áánútun-
aai kawé'á umái kwéisená aúvái-kwandaavinken-aimba kawé'á umái
simátíma'maena iyúwana ²⁵ moóráwai Ísóigona aampa'á kwégun-aimba
simámakowana aamoí éna asiramái simátimena Ísun-aai arupí umái
simátíma'maena iyéna Yóni nombó pétinkon-aine su'mai iséna Ísuna
kwaási nombó kwévetinkon-aimba íma isómbe ²⁶ Évésasi-naopa'a
taména Yútaa-kwaasiti mono'-náúmpá'á asiramái simátímúwasarai
Párisirae Ákwírae isésarai áí'maesarai kentí naaúmpa'a máankesarai
Áánútuna aampa'á kwégun-aimba amápar-aimba kawé'á umái
simámakaaiye.

²⁷ simámuyana Ápórosi iséna séna Ákáyaa-marava'a kónáe súwasa
Évésasi-naopaken-kwaasi Ísun-aai ísówai áwa'naa ónaumne séna
aúváiima agaimái aménaya Ísun-aai ísááwai Ákáyaa-marava'a máyáawai
mátímínasa kawé'á umánkáaro suwaná mináúvái maimaéna
kweémena kúmba Áánútu úwoi áwa'naa úwana Ísuna aampa'á kuwái
túwa'naa ena ²⁸ avora'á Yútaa-kwaasiye aai kwesimá kwesiman-ena
Áánútun-aai aúvái-kwandaavinken-aimba simátimena séna Áánútumo
usásinankaiwaimba kwéamu'maraundawaiya kwemá Ísuman-iyé súmba
kwenááigo miwí tááigomba usáyaaitowana miráumai Ísuna aampa'ó
kuwái túwa'naa uráiyé.

19

Póro Évésasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ Ápórosi Kórínti-naopa'a máyowana Póro avumpim-báravá'á
kweémena Évésasi-naopa'a kúmba Ísuna aampa'ó kun-kwáási
máýówana ² Póro tuwánéna tísaa ena séna Ísun-aaiyave'a áraire siráan-
kanaa ára Áánútun-amankoma kentirumpimbá kumbéraiyo súwasa
miwí séna ímaniye. Áánútun-amankon-aaiya iya ísaraumne suwaná
³ Póro séna nóran-aaina kwésesa nombá pétinkaraao súwasa miwí
séna Yóni simátímakain-aimba kwésimasimesaya nombá pésinkaraawe
suwaná ⁴ Póro séna Yóni séna sáwí-imayaa tínaaemba umásuwe'a
Áánútumpa'a teró súwasa mirá uwaná nombá pétinkena séna moóráwai
kesínaemba tíníwain-aaiyavai áraire sé'a kwesé aráápamai máéro Yóni
siráiyé. miwántávéna Ísuwe siráiyé Póro súwasa ⁵ miwí iséna Ísóigo
Ísuntavesa ísámai nombá pérówana ⁶ Póro tine'á ayáámba tátorowana
Áánútun-amanko miwíyimbá anómbe umátinkowasa ó'on-o'on-kwaasi
tááivinkemba kwésesa Áánútun-aai simátimesa ⁷ sísamaivakemba kae'á
kumbaimái-kwaasi mirá uráawe.

⁸ mirá uwaná Póro miwisé ména kaumbo-kwíyónká'á Yútaa-
kwaasiti mono'-náúmpá'á kwéiyena Áánútu kwená kwaási kwégawaa-
in-aimba asiramái simátíma'maena iyúwasa ⁹ évakarawai tirunté marésa

mináíntávésa íma áraire sésa amáparawai túranka'a Ísóigona aantavésa simái sáwí'a uwaná Póro tiyuwéna Ísuna aampa'ó kun-kwáásí tí'maena moórawai áwí'a Tíránasi ira-námbá úmakon-daumpa'a mói tínkarena aasiyaasi-táwai Ísóigon-aaí simátíma'maena kwéiyena ¹⁰ kaerí maisuwówasa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Ésiyaa-marava'a máyón-kwaasi amápa'a Ísóigon-aaí ísaraawe.

Síva áánimbaati kwaasái.

¹¹ Ísóigon-aaí ísówana Áánútu Póromba asirayámbá amúwana ímo awárom-bayai ó'om-bayai mayówasa ¹² évaka-kwaasiyomba ampantanéí Póro ane'á to'maésa kentí kwaásimo tí'o úwai tine'á máyo'marowasa asóvwasa kentí kwaási tirumpimbá taraváá-kwámbá máyowasa mirá máumatinkowana taraváá-kwámbá kóuwasá ¹³ évaka'-Yútaa-kwaasi kwénaaesá kwaási tirumpinkémbá taraváá-kwámbá maitíyu'maesa kwégwesa taraváá-kwántávésa sésa asiramái séta Ísu áwíka'a Póro kwésin-awíka'a kóroya kwésune suwaná ¹⁴ moórawai áwí'a Síva Yútaa-mono-kawaa-kwaasigo áánimbaa'a avakaeté mésa pósa mirám-báyái máyówana ¹⁵ taraváá-kwánkó simátimena séna kemá Ísumba awáné'a Póromba awáné'a kwéumpo kemá nááwiya'o simásuwowana ¹⁶ taraváá-kwánkó arumpimbá máyon-kwaasigo tínkamuwana naae kwégumuwana unáánkwátói tarátíyuwena minávákáété-kwáásí usáyaatena tuwéntíyuwowa unáánkwátói-iyaaimba máápa'a kúmúwasa ¹⁷ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amápa'a Évésasi-naopaken-kwaasi mináímbá ísésa táátavai ésa Ísóigo Ísu áwí'a mósá makáawe.

¹⁸ sáwívarawai máyónka'a Ísun-aaiyavesa áraire suwái tésa kwaási túranka'a paáresá sésa sáwí'a uráumne sésa ¹⁹ miwívínkémbá pukaa'ó agayáán-kwaasi miwítí aúvái-kwandaai tamairésa pukaa'ó agáyón-aimba kwáyontavesa tamaimái iravímbá agaisuwésa mináúvái-kwándááímó meéyán-uraamba sáwíva-kwaasi aiyayaamba naikamáiyavai minóntánkó áwí'a 50,000 kina tuwésa ²⁰ mirá anóntantaa'a umbá pósa Ísóigon-aaí asiramái simátíma'maesa kuwasá sáwívarawai mináíntávésa áraire siráawe.

Évésasíva'a anónkar-anonka'a siráan-kwasai.

²¹ mirá uwaná Póro séna Másétóniyaa-marava'a Ákáyaa-marava'a kwénaae'a Ísóigon-aaí simátíma'mae'a naaónáe séna minkákémbá Yérúsaremuva'a kuré'a Árómaa-naopa'a kónaumne séna ²² Tímótinte Érásátasinte áwa'naa í-kwáásírái tí'marówasarai Másétóniyaa-marava'a kuyaná Ésiyaa-marava'a kweyáá méraiye.

²³ máyowasa minkánáá Évésasi-naopaken-kwaasi Ísóigona aampa'ó kuwáiyávésa tirumbá sáwí'a umátinkesa mindáópakemba anónkar-anonka'a suwaná ²⁴ moórawai áwí'a Témítíyasi minkwáásígó óntandei úmakena miwítí kampar-ísóígóná kító'-mono'-nane séna minkámpár-ísóí-ínínkó áwí'a Átémísiye sésa kwená mayái-kwáásíyómbá úmakowasa sáwíva-kwaasi óntamba mágwétimesa minkámpár-ísóígóná naambá kwémeyan-uwana ²⁵ Témítíyasi mimbórá-máyái kwémayon-kwaasi tááyowasa tayorupowaná simátimena séna kentáásí anón-ontamba mimbáyáírakéntá kwémayaumne. ²⁶ ánivo Póro séna kwaásimo

úmáráamba kampar-ísóígómbá kwéumaraawemo sin-áimbá Ésiyaa-marava'a Évésasi-naopaken-kwaasiye ó'on-o'on-daopaken-kwaasiye isésa áraire kwésewe. kemá Póron-aai á'a ísaraawe. ²⁷ Póron-aaiigo kentáásí mayáímó sáwí'o índayavena kwéiye. íma miráwé su'mai ínivo Ésiyaa-maravaken-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye kentáásí ísói-ininko áwí'a Átémisi mósá kwémaraamba Póron-aaiigo Átémisina mono'-námbá úwoisankaamba simái umásukaimba póna kwenáwí'a kumíníye siráíye.

²⁸ súwasa mináimbá isésa tirumbá sáwí'a úwasa aaisambá sésa anónkar-anonka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémisi áwí'a anómba kwéiye sésa ²⁹ ayamái suwasá mindáópa'a tésa anónkar-anonka'a kwésesa Pórowe kwénaauyan-kwaasi Másétóniyaavaken-kwaasirai moóráwai áwí'a Káyási uwaná moóráwai áwí'a Árisítakasi mindárai tavisímaesa torupamáí máyópa'a mátínkówana ³⁰ Póro amápa-kwaasi torupepá'á iyónáe súwasa Ísuna aampa'ó kuwái íma kwaaó sésa tátorowasa ³¹ mimbáravákén-ánón-kwáásí évakarawai Pórona kwaási pósa aai tuwésa sáwíva-kwaasi torupepá'á íma iyuwó Pórontavesa siráawe.

³² suwasá torupon-kwáásiyómbá sáwívar-imayaa uwaná miwítí imáyáa sáwí'a úwasa évakarawai ó'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá évakarawai sésa nóin-aintavaiye sétaawa tayoruparáumno-imayaa uwasá ³³ Yútaa-kwaasi miwítí avumpinkémbá moóráwai áwí'a Arekesándaamba túranka'a máánkarowasa évakarawai anónka'a sésa emá aai siyó suwaná miwí táái karánáe séna ayáámba mósá tuwówasa ³⁴ awánomba Yútaa-kwaasi úntavesa mimbórá-áimbá ayáátaáka'a tavisímái anónka'a sésa Évésasi-naopaken-kwaasi kentáásí Átémisi áwí'a anómba kwéiye siráawe.

³⁵ anónka'a kwésuwana mindáópaken-anon-kwaasigo aúváimo agayóndako tiyorái-imáyáá éna séna Évésasi-kwaasiyono. amáparawaiya awánáunda Átémisina mono'-námbá kwégawaa-eta ó'oran-ontamba kwiyómpakemba marapá'á kunkáin-ontamba kwégawaa-une. ³⁶ mináimbá íma kanaán-umai karánááovo amápa'a aaiseré'a mé'a íma sáwí'a oró. ³⁷ mindárai mono'-náúmpákémbá íma umóyámbá ésarai kentáásí ísói-inintavai íma simái sáwí'a uráaya'anivo úwoi tí'mae'a maanká'á tiráawe. ³⁸ Témítiyasiye kwená mayái-kwáásíyé aai simátinkanae sésamo ésa aaimó simátinkai-kanaa úwoi kwáyáíye. anón-kwaasi máyámba pósa aai simái kawé'á umátinkanaaowe. ³⁹ ánivo keinárawa'o ó'on-aimbo kwáyáina'o é'a amápa-kwaasimo torupamáimo máyáampimba simái kawé'á umásuwanaaowe. ⁴⁰ kesáámó aavintáámó ménaundaya ívé'o áái'o tiyéta Árómáani-kamaani-kwaasi téسامo tasísaa esayaamo nóinkaken-aira tiyááomo síyata kesáámó sénaunda-ainta íma kwáyáíye. ⁴¹ aúváimo agayón-kwaasigo simásuwena torupamáimo máyón-kwaasi ti'mátuwowasa kóuraawe.

20

Póro Másétóniyaa-maravare Kíríki-maravare kwénaaun-kwasai.

¹ miwí táái ánásowana Póro Ísuna aampa'á kun-kwáásí tááyowasa tuwaná miwítí imáyáa simái kawé'á umátinkena séna Ísun-aaiye su'mai maimái tirumpimbá kawé'á oró séna ánivo méwaro séna tiyuwéna

Másétóniyaa-marava'a kweémena ² mivá'á naaó'-nao'a kwénaaena Ísuna aampa'á kun-kwáásiyávéna ávááraumai simátíma'maena kwénaauwasa tirumbá kawé'á úwana tiyuwéna Kíríki-marava'a kweémena ³ koména kaumbo-kwíyómbá maisuwéna nompí-sípívimbá Síriyaa-marava'a kónáe séna úwasa Yútaa-kwaasi kwená áamáayu-aimba sumbá iséna ivátuwena Másétóniyaa-marava'a marapá'á kónaumne súwasa ⁴ maaráumai-kwaasi moóráwai Pérea-naopakewai Pírasi ááninko áwí'a Sópata úwana Tésárónaika-naopakendarai túwí'a Árisítakasiye Sékandaawe uyaná Tèpi-naopakewai áwí'a Káyási úwasarai Ésiyaa-maravakendarai túwí'a Tikíkásaawe Tóvimasiye uyaná Tímóti úwasa umái Pórowe kwésa ⁵ aiva'á Táróasi-naopa'a koména kentáásimu'a makówata ⁶ Yútaa-kwaasimo ímo intóráin-tantaakwara-pereti úwoi-peretimo kwéagayon-kanaama ánásonka'a Vírípai-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta éva'aasei-no'waamba mindómpí-sípívimbá kógwaeta Táróasi-naopa'a marapá'á kunásáveta aiva'ó komésamo kentáásimu'o makón-kwaasiyeya koména moórá-sontaaya méraumne.

Yútíkásaamba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

⁷sonaará'á Ísuntaveta ísámai toómbá néta aráá-tomba naandayávéta torupamáí máyaawananya Póro aaváyaa kónáe séna simátíma'maena no'wáán-avuntamba iyumba ⁸ ávúmayaan-aa-daumpa'a méta sáwívar-omba kúra'maketa máyaawananya ⁹ moóráwai ívé-kwaasigo áwí'a Yútíkása naan-aváápímbá umáyowana Póro Ísun-aaí simátíma'maena kwéiyuwana Yútíkásaamba áúgávaa'a úwana kwaeguréna meminkákémbá toká'maena marapá'á kuntuvamúwasa marapá'á kunkésa kunawánomba pukúwasa uwaná ¹⁰ Póro kuména kunkívairéna taparéna awánéna séna íma imáyáa oró. pukéna kusúvarena umái máyáíye simátímena ¹¹ mindáúmpá'á iyéna Ísuntavéna ísámai toómbá topámbai timúwasa nowaná Póro simátíma'maena kwéiyuwana mói irataró'a tiyuwéna kúwasa ¹² puwúwanamo usásinankon-kwaasigomba ál'maesa kwená naaúmpa'a máankesa tirumbá kawé'á úwasa méraawe.

Póro Máiritasi-naopa'a kuráin-kwasai.

¹³máyówana Póro simásimenaya séna keinárawa'a nompí-sípívimbá Ásoso-naopa'a kwégwiya'a kemá marapá'á kweéme'a Ásoso-naopakemba nompí-sípí táto'mai usáate'a kónaumne súwata aiva'á kunkéta nompí-sípí táto'mai usáateta kweémeta Ásoso-naopa'a kówánanaya ¹⁴ Póro marapá'á kweémena Ásoso-naopa'a kuréna nompí-sípí táto'mai usáatowata kweémeta Mítíríni-naopa'a kógwaeta ¹⁵ irataró'a kweémeta Káyoso-marava'a kóyaaitaawananya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Sémóso-marava'a kóyaaitaawananya enówata kógwaeta usá aaváyaavimba kweémeta Máiritasi-naopa'a kówánanaya ¹⁶ toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaan-kánáá sáwíyanka'a tíníye kwéuwana Póro séna avekáámbá Yérúsaremu-naopa'a kuré'a mintánómbá komandánáe séna nompí-sípívimbá Évésasi-naopa'a kóyaaitanaundapo Ésiyaa-marava'a íma ayáátááka'a ménaumne súwata Máiritasi-naopata kuráumne.

Póro Évésasivaken-kwaasiyavai méwaro siráin-kwasai.

¹⁷ Máiritasi-naopata kówánanaya Póro moóráwaimba ai'marówana Évésasi-naopa'a kweémena Ísóigona kwaásiti anón-kwaasiyavena kosimátimena séna Póro kwétaayaivo teró siráiyé súwasa ¹⁸ tuwaná simátimena séna kesáái isáaro. kesí aiva-táwai Ésiyaa-marava'a kesé komé'a kemó ówánda suwánaraawe. ¹⁹ Yútaa-kwaasi sínkamiyanesa kwésuwana sirunkó umbái kwétowa'a íma imáyáa é'a Ísóigona kwayó'ná'á úne sé'a kwenáísamaivimba mé'a kwená mayái mairáumne. ²⁰ íma aúpá'á tuwé'a amápar-aimba úwoi simátimé'a kembó túwa'naa íí-áimbá torupamáí máyáampine kentí naaúmpare simátíma'mae'a íráunda á'a ísaraawe. ²¹ Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye ávááraumai simátimé'a sé'a sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a Ísóigo Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwesé aráápamai máéro simátíma'mae'a íráumne. ²² ánivo Áánútun-amanko Yérúsaremuva'a kwaaó simásímakaimba pó'a mirá ónaumne. kesine'ó paárinintavai íma isáúnda úwoi kwégune. ²³ amápa'-naopa'o kúnda Áánútun-amanko asiramái simásimena séna umbai-yántáá'á umánkesa ándáva'a máánkanaaowe simásímimba mindáwe su'mai ísaraumne. ²⁴ sínkamiya'o puwónaundara'a íma kárákwiyonaunda pó'a Ísóigo Ísu símakaim-bayai maimái ánásanaumne. Áánútu úwoi kwésuwa'naa-i-aimba áséi-kwasai simátíma'mae'o kwéiyunda-mayai maimái ánásanaumne.

²⁵ mimbáyái mairáunda keinárawapimba kwénaae'a Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba simátímakaunda pó'a naaémbo é'a kembó ímo suwánáiyamba ken-ísaraumne. ²⁶⁻²⁷ íma inkaiséwánda Áánútun-ai amápar-aimba simátímakaunda pósa keinárawapinkembo évakarawaimo kesááimo ímo isésamo Áánútumpa'o ímo tésamo ombá íma kesí ááinkoman-ivo kentí ááinko ína'a mirá ónááontave'a mináimbá ívé'a asiramái kwésimatimune. ²⁸ Áánútu ááninkomba ai'marówana kuména kumpuwéna kwená naaenéí meéyán-umásukaimba Ísóigona kwaásin-ovo kárákwiyoro. Áánútun-amanko kembá usásintinkaraivo kentúrakwara Ísóigona kwaásirakwara'a kawé'á umái kárákwiyoro. sipisípira'o kárákwiyonten-umai kárákwiyoro. ²⁹ áwáávitemo índa-iyamba téna sipisípi tavamáimo kwarántemba kemá kónasa kwaási tésa tasáwí'a ónááowe. ³⁰ moórá-kanaa tínsa keinárawapinkemba évakarawai usásinesa Ísuna aampa'á kon-kwáásítí imáyáa tavisénáe sésa kampar-áimbá síyasa évakarawai áraire sésa kwaránááowe. ³¹ mindáyave'a kárákwimai kawé'á oró. kaumbo-í kwéte'a moórá-morawaimba sirumbá kwéumatinke'a aaváyaavimba enónka'a no'wáamba aasiyaasi simátínkámae'a íráumne. mináíntávé'a imáyáa umái kawé'á oró.

³² kawé'á íyana Áánútu kárákwitinkamae iyína'a máéro. kwenááigo asiramátinkaniye. kwená kwaásimo kawé'ó kwéumatinkaintemba kenkwará'á kawé'á umátinkaniye. ³³ óntantavai unáánkwátóiyavai á'owiti náaindaantavai íma súran-anda kwéune. ³⁴ mayáímá kwémae'a minóntándéí ímo makáunda-yantaa'a mégwémae'a kembó súwa'naa on-kwáásítí toómbá unáánkwátóí kwémaitime'a kwéune. mirámó ówánda á'a suwánaraawe. ³⁵ asirayám-báyáimo mayááwánda suwánaraamba pó'a mirá kwé'e'a pasusimáimo máyáan-kwaasi túwa'naa ónááowe.

Ísóigo Ísu siráin-aimba imáyáa oró. kwemá séna kwémayaawai tirunkó kawe'á kwéimbanivo kwétimatuwaawai tirunkó kaweté kwéiye Ísu siráin-aimba Póro siráiyé.

³⁶ Póro simásuwena kívairéna minánón-kwáásiyé Ísóigompa'a námúnaa simásuwowasa ³⁷ amáparawai ávááran-ivi'a kwétesa Póromba tayaparésa parugará umánkesa uwaná ³⁸ Póro séna naaémbo é'a íma suwánanaaowe siráin-aintavai tirumbá umbái kwétowasa nompi-sípívimbá mórúna áúkaawe.

21

Póro Yérúsaremuva'a kuráin-kwasai.

¹ mórúna aúwówata minkwáásiyávéta méwaro séta tiyuwéta nompi-sípívimbá usáateta arupí umái kweémeta Kóso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta kógwaeta usá aaváyaavinkaamba Áróso-naopa'a kóyaaiteta kweémeta Pátaraa-naopa'a kuréta marapá'á ásáveta ² awánaawandaya Vínisiyaa-marava'a kwíni-nompi-sipi kwáyowata mimpímbá usáateta kweémeta ³ Sáiparasi-marama siyáánepa'a kwáyowata kóyaaiteta kweémeta Síriyaa-marava'a kówándaya Táyaa-naopa'a náaindaamba mógwéyuwowata marapá'á ásávaawanasaya ⁴ Ísuna aampa'á kuwái máyówata tuwánéta moórá-sontaa miwisé máyaawanasaya sésa Áánútun-amanko simátimákain-aimba Pórontavesa simámesa sésa inkámóvo Yérúsaremuva'a íma kwaaó simáma'maesa iyúwata ⁵ miwisé máyaawanda-kanaa ánásowata mindáópa'a tuwéta kówanasaya minkwáásiyómbá miwítí aarai-iyámpóise sí'maesaya naambáru'a tuwésa uwí-nómpá'á kúmúwata kívairéna Áánútumpa'a námúnaa simásuweta ówánasaya ⁶ kentááyávésa ánivo koró suwatá miwiyávéta ánivo méwataao simásuweta nompi-sípívimbá usáataawanasaya miwí kuntuwerésa miwítí naaópa'a iráawe.

⁷ miwítí naaópa'a iyúwata nompi-sípívimbá Táyaa-naopata tuwéta Tórémesi-naopata marapá'á ásáveta Ísun-ai isówai tuwánéta siyáánta kwétimeta moórá-no'waamba miwisé kwaéta ⁸ usásineta marapá'á kweémeta Sísaríyaa-naopa'a kówándaya ááema aantá-kwaasi avakaeté-kwaasira'a Ísuna mayái tímakowaivinkemba moóráwai áwí'a Vírípina naaúmpata umáyaawananaya kwemá Ísun-ai kwésimatimuwai máyowasa ⁹ ayáámúmbaa'a éiyaimba mésa íma kwaai mairésa úwoi mésa Áánútun-ai kwésimatimesa tivowáe máyówata ¹⁰ évaka'-no'waamba mindáúmpatá kwégwaewananaya moóráwai Áánútun-ai kwésimatimuwai áwí'a Ákápási Yútiyaa-maravakemba ¹¹ kuména Póro ámúr-anda kumbairéna kwenáísamai ayáánka'a asááumai umásítai'a umái agaráárankena séna Áánútun-amanko séna maanámur-ándáo avowámó Yérúsaremuva'o iyínasamo ésa Yútaa-kwaasi táto'mai miráumai asááúmaresa áí'maesa ó'onkaa-kwaasi mátimenaawe Áánútun-amanko siráiyé Ákápási kusúwata ¹² iséta keséya máyóni kwaaasiye Pórontaveta séta Yérúsaremuva'a íma iyuwó asiramái séwánanaya ¹³ Póro séna nóintavai ivi'á kwétera kaer-ímáyáá kwéumasinkaawana kesirunkó umbái kwétaiyo. Yérúsaremuva'o iyónasamo kembó tátoranaaomba íma sáá'a kwégaiye. Ísóigo Ísun-ai simátimudayavaimo sínkamonaesamo sésa úwoi sínkamonaawe

Póro súwata ¹⁴ kwenááiya íma kanaán-umaiya araisénaumne séta ivátuweta séta Ísóigona imáyáara'a mirá ónááowe siráundayaawe.

¹⁵ mirá simásuweta évaka'-no'waamba miwisé kwaéta kentáási náaindaamba to'mayaa úmaeta mindáópa'a tuwéta Yérúsaremuva'a iyówánasaya ¹⁶ Sísáriyaavaken-kwaasi Ísuna aampa'á kuwái évaka'a keséya Yérúsaremuva'a iyésa moóráwai áwí'a Nésonona naaúmpata móisinkowana minkwáásígó Sáíparasi-maravaken-kwaasi ayáátáaka'a Ísuna aampa'á kwéguwai séna kesí naaúmpa'a ménaaowe súwasa kwená naaúmpata móisinkaraawe.

Póroe Yémésiye aai simátímakaayan-kwasai.

¹⁷ móisinkesaya kentí naaópa'a kúmúwata Yérúsaremuva'a umáyaawanasaya Ísun-aai isówai aamoí kwéumpinkemba sirówata ¹⁸ ugwaéwándaya usá aaváyaavimba Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi Yémési torupamátinkowasa máyópata Póro sí'maenaya kúwata komáyaawananaya ¹⁹ Póro ayáámba tíma'mai parubará éna séna Áánútu ámakaim-bayaimo ó'onkaa-kwaasivimbo mairáin-aimba amápar-aimba simátimuwasa ²⁰ isésa Áánútu áwí'a mósá marésa Pórontavesa sésa kentáási kwaásiyo. sáwíva-kwaasi Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésesa Mósesina amáámba íma tuwésa asiramái isésa méraamba á'a ísaraane. ²¹ évakarawai miwiyávái sésa Póro ó'onkaa-kwaasiti naaó'-nao'a kwénaaena Yútaa-kwaasi mindáópaka'a máyáan-kwaasiyavai simátimena séna Mósesina amáámba ivátuwe'a kentí iyámpói túra'a íma kárámai araa'éna umátinke'a Yútaa-kwaasiti aamba íma kwáráaro Póro kwésiye sewasá isésa ²² emó tiráanda-aimba isésa áwáá'a kwésevo ²³ simáméndantenta uwó. maanká'á éiyain-kwaasi mésa Áánútumpa'a árair-aimba símakaamba po ²⁴ egwárá'á mirán-owo. Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á e minéiyáin-kwáásítí pói'o meéyán-umátiyuwe mono-káwáá-kwáásí timé miwisé a'nóntáu káráyuwenasa awánésa Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire sewái sésa emá Mósesina amáámba isé máyaanasa entávái kampar-áimbá simánkaraawe seró. ²⁵ ánivo ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire siráawaiyaveta ááéma moórá-aimba séta agaimaréta séta kampar-ísóigóntávái imáyáa ésa pói'o umándaamba mimpói íma naaró. naaemá íma naaró. póimo tuvú'newana kwená naaemá ímo kumíndamo úwoimo kwáyáina'a mimpói íma naaró. aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá íma oró. ááéma mináimbá agaimaréta tukáundayaawe suwaná Póro iséna ²⁶ usá aaváyaavimba minkwáási tí'maena Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á usá umásuwena Póro anóm-bono'-naumpa'a iyéna mono-káwáá-kwáásíyávéna séna avakaeté-no'waamba maisuwéta Yútaa-kwaasiti amáámba ísámai kawé'ó íi-yántáá'á umái ánásasuweta moórá-morawai pói'a úmaeta Áánútunka'a máamenaundayaaniye simátímakaiye.

anóm-bono'-naumpa'a Póromba tátokaan-kwasai.

²⁷ simátimena máyowana minávákáété-nó'wáámbá ánásowana Póro anóm-bono'-naumpa'a umáyomba évaka'a Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravakewai uawánésa Pórontavesa sáwí-aimba simánkesa inkamí-ímáyáá kwéesa tátokesa anónka'a sésa ²⁸ Ísareri-kwaasi súwa'naa oro.

maankwáásígó naaó'-nao'a kwénaaena Ísareri-kwaasiyavena sáwí-aimba simátinkena Mósesina áamámba simái sáwí'a kwéumankena maanánóm-bónó'-námbá simái sáwí'a kwéiye. ívé'a ó'onkaa-kwaasi tí'maena maanánóm-bónó'-náúmpá'á Yútaa-kwaasiye su'maimo iyí-náúmpá'á mógwétinkaisana póna maankáwé'-námbá sáwí'a kwéiye sumbá ²⁹ Évésasi-naopaken-kwaasigo áwí'a Tóvimasi Póroe Yérúsaremuva'a kwénaauwasa awánonka'a pósa imáyáa ésa Póro áí'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraiye-imayaa kampa'á ésa mindáyavesa mináímbá siráawe.

³⁰ mináímbá anónka'a simásuwowasa mindáópaken-kwaasi mimbórávimbá takwiyésa Póromba tayáto'mai mono'-náúmpákémbá tavisímaesa máá'aruva'a mórunga auwésa mono'-nánkóná onta mósá kwéumaresa ³¹ sáwíva-kwaasi Póromba inkamír-inkami'a kwéuwana moórawai Áromáani-i-kwaasiti anóndakontavena usimámena séna Yérúsaremuva'a amápa-kwaasi áái'a kwétiyaawe súwana ³² avekáán-umai i-kwáásiyé miwítí kawáá-kwáásiyé tí'maena isaaiséna kuména kwaási torupamáí máyómpimba tavákáara'a úmaena kumúwasa i-kwáásiyé miwítí anóndakone tuwánésa inkamé máyómba úwoi máyówana ³³ anóndako Póromba tayátorena i-kwáásiyávéna séna kaer-ándanéí taasááoro simásuwena tísaa ena séna maankwáásí nááwa'iyó. kwe nóra uráiyó súwasa ³⁴ évakarawai ó'on-o'on-aintavesa suwasá évakarawai mirá suwasá uwaná anóndako mináínkóná ááimba íma iséna i-kwáásiyávéna séna mindá'á áí'mae'a i-kwáásítí naaúmpa'a iyóro súwasa ³⁵ áí'maesa ontaví-karáúrávámhá iyúmba inkamónésa kwéuntavai i-kwáásí tiyáánka'a toká'maesa kwéiyuwasa ³⁶ tínaaemba kwa'maé kwéiyesa tuvuwíyana puwíno símaesa anónka'a iráawe.

Póro simátímakain-kwasai.

³⁷ i-kwáásí Póromba áí'maesa miwítí naaúmpa'a iyónáe suwaná Póro miwítí anóndakomba simámena séna moórá-aimba simámenae súwana anóndako séna Kíriki-kwaasi tááivinkemba kwésempo ³⁸ emá íma Ísípimaravaken-kwaasi óne. minkwáásígó Áromáani-kamaani-kwaasiyavena aaisambá tiyéna sáwíva-kwaasi 4,000 kwaasi simái tí'maena áái'o tiyáiyántáá'á maímaésa kavóná-marava'a kuráamba íma kwemá óne súwana ³⁹ Póro séna Yútaa-kwaasi úne. kesinó kembá Sírisiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkarena anón-daopa'a masínkaraiye simásuwena séna moórá-aimba simátimenae súwana ⁴⁰ anóndako séna ánivo mirán-uwo súwana Póro ontará-karáúrará'á ména aaiseránááontavena ayáamba mósá tuwéna séna kemó senda-áimbá ísáaro súwasa aaisérówana Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípírun-aimpinkemba simátímakaiye.

22

¹ Póro simátímena séna kesívárawaisai kesivoísáiyó aái simátínkáamba anondá mináímbá sénaumpo ísáaro séna ² Ípírun-aimpinkemba súwasa miwí tááivinken-aimba pósa ísésa aaisékésa kwenáái kawé'a umái ísówana Póro séna, ³ kemá Yútaa-kwaasi úne. kesinó Sírisiyaa-marava'a Táásási-naopa'a masínkówa'a anón-é'a Yérúsaremuva'a Kámérierinopa'a tamáyaawanana kentáá síkwá'nái áamámba asiramái simásíma'maena iráiyé. maanká'ó máyáan-kwaasimo Áánútuntavaimo asiramái máyáantemba Áánútun-aai asiramái mé'a méyatokaumne. ⁴ Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a

kwéumatinke'a tavisímae'a ándáva'a aarai-kwaai mátinkaraumne.
⁵ ááema aiva'mónó-káwáánákówé monor-ánón-kwaásiyē aúvái simésa
 Támásikasi-naopa'a Yútaa-kwaasi maimaé mátimiyo suwa'á Ísuna
 aampa'á kun-kwáásí kotí'mae'a Yérúsaremuva'a ándáva'a mátinkanae
 sé'a Támásikasi-naopa'a kuráumne. ááemo mináúvámó símakaan-
 kwaasi kotísaa e'o é'a kentávái árai'a kwésiye seró.

⁶ ánivo aampa'á kweéme'a Támásikasi-naopa'a egwaa'á kówánana
 kwáyá'wái kwíyómpakemba ságayamba tawáonkaan-tantaa'a tuwówana
 kuména súbáyáagaya úwa'a ⁷ marapá'á tuvamówánana aaiyé su'mai
 kwéisaawanana sááyena séna Sóroo nóra séwa kembá sáwí'a kwéono
 súwa'a ⁸ emá nááwa kwésono séwánana kemá Násáretivakewaima
 Ísuma únama sáwí'a kwéumasinkaane súwasa ⁹ kesémo máyón-kwaasi
 ságayamba awánésa kwésimasimun-aimba íma kawé'á umái ísówa'a
¹⁰ áísaa e'a sé'a Ísóigoo ke nóra ónaumno séwánana Ísóigo séna usásine
 Támásikasi-naopa'a kwinaná moóráwai Áánútumo embó ámakaim-
 bayai-aimba simámino súwana ¹¹ ságayanko súbáyáagaya úwa'a íma
 kwéawanaawanasa kesé kwénaaun-kwaasi siyáán-to'maesa Támásikasi-
 naopa'a kuráawe.

¹² kuwaná moóráwai áwí'a Ánánási Áánútun-aaiyavena asiramái
 ména kentáásí ámáamba kwéisowasa Yútaa-kwaasi Támásikasi-
 naopakewai kwenáwí'a mósá makówai ¹³ kesóp'a'a téna kesí egwaa'á
 taména séna Sóroo kesí kwaásiyo. ó'omba kawé'á umái aúramba
 awánaniyone súwa'a avekáámbá súramba awánamai kawé'á ówánana
¹⁴ séna kentáá síkwá'nási Ísóigo embá usásinankaintavai kwená imáyáa
 kwaráníyone. kwená kawé-kwáyóná'á awáné kwenáái isé ónda po
 kwenáái kwaráníyone. ¹⁵ awánáánda-yantaa isáánda-yantaa'a amápa-
 kwaasi simátíma'mae naaíníyone. ¹⁶ íma úwoi maé usásine Ísóigo Ísumba
 ááyenana ená sáwí-imayaa mayauwáina Ísuntavai ísámai mono'-nómbá
 peraaó Ánánási simásuwowa'a mirá uráumne.

¹⁷ mirá é'a koyauweré'a Yérúsaremuva'a tamé'a anóm-bono'-
 naumpa'a Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kaainkáámbá awánaawanana
¹⁸ Ísóigo simásimena séna Yérúsaremuva'o máyáan-kwaasi kesáái
 simátímínasa íma kawé'á umái isánááovo avekáámbá usásine maanká'á
 tuwaaó Ísóigo súwa'a ¹⁹ Ísóigoo mono'-náúmpímpá'á kwénae'a
 enááiyavai áraire sen-kwáásí táto'mai tínkambai tavisímae'a ándáva'a
 mátíyukaunda á'a suwánaraawe. ²⁰ Sítiveni enáái simátímakaiwaimba
 tuvúkáanka'a kemá mé'a sirunkó kawé'á kwéuwa'a tuvúkáan-kwaasiti
 paákár-únánkwátóira'a kárákwiraawanasa tuvúwúwana pukáiyē
 séwánana ²¹ Ísóigo séna ai'maráana usásine nánka'a ó'onkaa-kwaasi
 kesáái simátíma'mae naauwó Ísóigo siráiyē Póro siráiyē.

²² Póro súwasa naaémbo sún-aintavesa áwáá'a sésa anónkar-anonka'a
 kwésesa áike'a tuvuwíyana puwíno. mirán-kwáásí íma maambáráv'á
 méniye ²³ anónkar-anonka'a kwésesa miwítí unáánkwátóí ayúkésa
 awáávána kwéesa ovaí káúresa óipa'a kwéiyaata uwaná ²⁴ Árómáani-
 anondako i-kwáásíyávéna séna áí'mae'a kentí naaúmp'a'a iyóro súwasa
 mirá uwaná séna Pórombo áwíruku'a náiyana Yútaa-kwaasi tááigona
 ááimba sínata ísáano súwasa ²⁵ Póromba ándáneí asááúwankesa
 áwíruku'a nánáe sésa uwaná i-kwáásíti kawááná'á máyowana
 Póro kwentávéna séna kemá Árómáani-kwaasiti aúvái-kwandai

tokáundawaimba ímo sísa ombá aavimbó maisinkésamo súwíruku'a nánáon-imayaa kwéomba pósa áamámba karésa uwóví'a ónááomba pósa íma úwoi súwíruku'a nánááowe Póro súwana ²⁶ iséna kwená anóndakomba kosimáména séna minkwáásí Áróamáni-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimban-ivo nóra ónaumno súwana ²⁷ anóndako iséna Póronopa'a téna séna Áróamáni-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáano súwana owé súwana ²⁸ anóndako séna kemá anón-ontamba kwétuwe'a mináúvái-kwándáái maimái tokáumne súwana Póro séna kesivo tokáimba pó'a kegwára'á úwoi tokáumne súwana ²⁹ áwíruku'a nánáe sun-kwáásí mináímbá iséna nénka'a kuwaná anóndakogwara'a áátavai éna séna Áróamáni-kwaasiti aúvái-kwandaai tokáiwaimba asááúmankaunda uwóví'a úne séna áátavai uráíye.

Póromba monor-ánón-kwáásítópa'a máánkarain-kwasai.

³⁰ áátavai éna usá aavayaavimba anóndako séna Yútaa-kwaasi Pórombo simánkáan-ainkona ááimba síya'a isánáe séna monokáwáá-kwáásiyé monor-ánón-kwáásiyávéna séna torupamáí méworo séna i-kwáásiyávéna Póro ayáámpinken-anda ayútuwaaro súwasa ayútuwowana áí maena torupamáí máyónka'a máánkaraiye.

23

¹ máánkarowana Póro monor-ánón-kwáásí tuwánamai kawer-éna séna kesí kwaásiyono. kemá ááégwara ívékwara'a Áánútu aúranka'a kawé'á umái mé'a moórá-yantaa'a sirunkó íma umbái kwétaiye súwana ² aiva'-mónó-káwáánákó áwí'a Ánánáesi kwemá Pórona egwaa'ó máyówaiyavéna séna ói'a turaráaro súwasa mirá uwaná ³ Póro kwentávéna séna empímbá sáwí-imayaa kwayáimba póna Áánútu embá inkamíniye. emá mé imáyáa e áamámba kwa'mái aavimbá kwéankaumne séndanivo minámámbá karé se ói'a turaráaro sésasa sói'a turaráamba áamámba karáane Póro súwasa ⁴ kwená egwaa'á máyówai sésa Áánútuna aiva'-mónó-káwáánákómbá simái sáwí'a kwéumankaane suwaná ⁵ Póro séna aiva'-mónó-káwááná'á iyémó sewa'ó isékai íma mináímbá súsino, Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kentí kwaásira'o kárákwirewai íma simái sáwí'a umánkáaro agaimaréna siráimba pó'a uwóví'a úne Póro siráíye.

⁶ Póro simásuwéna monor-ánón-kwáásí tuwánéna imáyáa éna évakarawai Sátúsi-monor-aimba sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimba sun-kwáásí owasá évakarawai áamáán-kawaa-kwaasi owé-imáyáa éna anónka'a séna kesí kwaásiyono. kesivomá áamáán-kawaa-kwaasigo éna kembá masínkaraimba kemá áamáán-kawaa-kwaasi úne. Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aavimbá kwémáaisinkaawe Póro simásuwowasa ⁷ iséna áamáán-kawaa-kwaasi Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí keiyái keiyai aaisambá simái taainkaar-uráawe. ⁸ Sátúsi-monor-aimbo sun-kwáásí Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkanin-aintavesa kampar-áímbán-iyé kwésesa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakendarawa'a íma máyáawe kwésesa kwaási timambá íma máyáíye suwasá áamáán-kawaa-kwaasi sésa Áánútu pukén-kwaasi usásintinkaniye. Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a máyáawe. kwaási timambá máyáíye kwésuwasa mináíntávái taaínkaar-ésa ⁹ aaisambá sésa áamáán-kawaa-kwaasivinkemba áamámba sun-kwáásí usásinesa asiramái sésa kesáámó awánáúndaya Póro íma sáwí'a kwéivo Áánútuna kwayó'nákó kwembá

simámakai. moórawai kwíyómpakewai kwembá simámakaiyo. íya isáúmne suwasá ¹⁰ aaisambá anónkar-anonka'a siráawe.

aaisambá anónkar-anonka'a suwaná i-kwáásítí anóndako séna Póromba aaisan-aéemesa tavisiyapa'a aiyayaamba tawíyévainivo i-kwáásíyávéna séna kwaásiti avumpimbá komé'a koái'mae'a kentí naaúmpa'a íyóro súwasa miwítí naaúmpa'a móankaraawe.

¹¹ móankarowana mindó'wáámbá Ísóigo Pórona egwaa'á kumbéna séna asiramái mé kentávái Yérúsaremuva'a simátímakaantemba Árómaa-naopa'a kosimátiminyone Ísóigo siráiyé.

Póromba áamáyu-aimba siráan-kwasai.

¹² súwasa usá aaváyaavimba Yútaa-kwaasi évaka'a torupamáí mésa Póromba áamáyu-aimba sésa tuvútuweta toónkwará nonkwárátá nánaundayaanivo ímo tuvuwéta toónkwará nonkwárátá íya nánaundayaawemo asiramái ¹³ sun-kwáásí kae-kwáái aiyayaan-kwaasi mésa sésa ¹⁴ mono-káwáá-kwáásiyé anón-kwaasiyavesa kosimátimesa sésa torupamáí méta asiramái séta Póromba tuvútuweta toónkwará nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwará nonkwárátá íya nánaundayaawe. ¹⁵ miráumai keinárawate monor-ánón-kwáásiyé Árómaani-anondakontavai kampa'á kosimáme'a sé'a Póromba áí'mae kesópata tinatá áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe sewé kosimáme'a seró. mináímbá isésamo aampa'ó áí'maesamo tíyata tuvuwónaundayaawe siráawe.

¹⁶ suwaná Póromba áamánaako ááninko áamáyu-aimbo sumbá iséna isaaiséna i-kwáásítí naaúmpa'a iyéna Póromba mináímbá usimámuwana ¹⁷ iséna i-kwáásítí kawáánákómbá ááyena séna mindá'á áí'mae anóndakonopa'a kwínaná moórá-aimba kosimámino súwana ¹⁸ áí'maena anóndakonopa'a kwéna séna ándáva'o umáyáin-kwaasigo áwí'a Póro sááyena séna minívé-kwáásí áí'mae anóndakonopa'a kwínaná moórá-aimba simámino sisa'á enópa'a áí'mae'a túne súwana ¹⁹ anóndako mindá'á ayáán-to'maena ímo kwaásimo máyón-ayampa'a ánkarena áisaa ena séna nóin-aina'íya sina'á ísáano súwana ²⁰ mindá'á simáména séna Yútaa-anon-kwaasiye monor-ánón-kwáásiyé moórá-aimba sésa usá aaváyaavimba enópa'a iyésa kampa'á usésa Póromba áí'mae kesópata kumínata áisaa umai mináínkóná ááinta isánáe kampa'á usénááowe. ²¹ miwí táái íma isaaó. kae-kwáái aiyayaan-kwaasi asiramái sésa Póromba tuvútuweta toónkwará nonkwárátá nánaumpo ímo tuvuwéta toónkwará nonkwárátá íya nánaundayaawe sésa aúpá'á aampa'á kárákwiresa miwí tááyavai owé síníyono sésa kárákwiraawe. mindáyavai miwí táái íma isaaó. minívé-kwáásígó anóndakomba mirá simámuwana ²² iséna séna simásiménda-aimba íma ó'on-kwaasi simátíme anóndakomba simámakaumne. íma íyó séna ai'mákaiye.

Póromba áí'maesa anóndakonopa'a kunkáan-kwasai.

²³⁻²⁴ minívé-kwáásí ai'maréna i-kwáásítí kawáánákái tááyowasarai tyaná séna ívé'-no'waamba Póromba áí'makai Sísáriyaa-naopa'o kámááni-anondakonopa'a móruna aúwákaiyo. sáwívar-i-kwaasi 200 i-kwaasi to'mayaa íyasa évaka-kwaasi ósin-arósáanumpimbo nááón-kwaasi 70 kwaasi to'mayaa íyasa sáwíva'a 200 kwaasi kwaantáámbó tokáan-kwaasi to'mayaa íya'a Pórombo ayáá'maena kwínín-osimba to'mayaa umánke'a ívé'-no'waamba Póromba kawé'á umái kárákwimai

ái'mae'a kámááni-anondako áwí'a Víríkísinopa'a móruna aúwáaro séna²⁵ aúvái agayéna maará simámena séna²⁶ kentáási anón-kwaasi Víríkísi isaaó. kemá Kórótíyasa Árísiya sáwíyan-aimba simámenaumpo isaaó. kawerá umái máyaano.²⁷ Yútaa-kwaasi minkwáási áwí'a Póromba tátokesa tuvuwíyanesa kwéowa'a Árómáani-kwaasiti aúvái tokáin-kwaasigo isa'á isé'a Yútaa-kwaasi tiyáámpinkemba tavisimái kesí i-kwáási tiyáámpimba tinkáúnasa ái'maesa migowé.²⁸ minkwáásígombó simánkén-aimba isánæ sé'a ái'mae'a miwítí anón-kwaasitopa'a kunkáumne.²⁹ íma sáwí'a uráintavai isasá miwítí amáán-aine su'mai simánkaraawe. kemó ándáva'o auwé'o tuvúwónanamo puwínini'a íma uráíye.³⁰ Yútaa-kwaasi évaka'a amááyu-aimba sewa'á isé'a enópa'a ai'maráanasa ái'maesa kumónááowe. kwembó simánkaraan-kwaasiyave'a simátíme'a sé'a kwembó aaivimbó mayánkáan-aimba enaúranka'a simái kawer-oró. mináúvái-kwándááivímbá agaimaréna siráíye.

³¹ agaimaréna súwasa i-kwáási simátimuntemba mirá ésa mindó'wáámbá Póromba ái'maesa kweémesa Ántípátisi-naopa'a kunkwaésa³² usá aaváyaavimba i-kwáási marapá'á kwénaaun-kwaasi kuntuawerésa miwítí naaópa'a íyúwasa ósin-arósáánumpimba kwénaaun-kwaasi Póromba ái'maesa³³ kweémesa Sísáriyaa-naopa'a ósin-arósáánumpinkemba marapá'á kumbaésa mináúvái anóndakomba móru amésha Póromba aúranka'a móru ánkarawana³⁴ mináúvái táámpamai iséna Pórontavai séna emá náám-baravaken-kwaasiya'ono súwana Póro séna kemá Sírísíyaa-maravaken-kwaasi úne súwana iséna³⁵ ánivo aaimó simánkaraan-kwaasi kumíya'a isánaumne séna kwená kwaásiyavena séna Érótimo uráin-daumpa'a máánkare'a kawé'á umái kárakwiyooro súwasa mirá uráawe.

24

Yútaa-kwaasi Póromba simánkaraan-kwasai.

¹ kárakwiyuwasa éva'aasei-no'waamba kwaésa aiva'-monó-káwáánákó áwí'a Anánaésiye anón-kwaasiye Póromba aaimó simánkénesa Sísáriyaa-naopa'a Víríkísinopa'a kúmúmba moóráwai amáámba kawé'á umái isón-kwaasi áwí'a Tétárasí kwesé Víríkísinopa'a kumbésa² Póromba ááyowana túwana Tétárasí aai simánkena anóndakomba simái arumbá airaréna séna kentáási anóndakoo kawer-ímáyáágwára-kwáási po kawé'á umái kárakwiraanata ayáátáaka'a paru umáíya máyaumne. ená imáyáavinkemba kawé'á umái súwa'naa ónata maémáyaundayaawe.³ kesáá naaó'-nao'a máyaunda-kwaasiya aasiyaasi-táwai entávái aamoí kwéundayaawe.⁴ íma ayáátáár-aimba sénaumpo embá ávón-kaíyávinivo ákí-aimba sénaumpo usúká'mai isaaó.⁵ maankwáásígó aosaambá kwimái amápa'-marava'a kwénaaena Yútaa-kwaasi simái tirumbá airaráisasa Násáretivakewaina aampa'á kwégwaresa kwéowana mirámó on-kwáásítí aiva'ná'á ména mirá kwéíye.⁶ mirá kwéena ó'onkaa-kwaasi ái'maena anóm-bono'-naumpa'a móankaraisana ména sáwí'a uráintavaiya maankwáásiyá tátoketa [kentáási monor-ánón-kwáásítópa'a aai simánkanae kwéunanya⁷ i-kwáásítí anóndako áwí'a Árísiya kuména kusínkambaiya siyáámpinkemba Póromba kunái'maena uména⁸ simásimenaya séna enópa'a móru sénááowe sisatá

kwégumundayaawe.] maankwáásígómbó áísaa inanamó éna aaivimbó mayánkraunda-aimba kwe sína amápar-aimba isaaó Tétárasí súwasa⁹ Yútaa-kwaasi kwembá áwa'naa esa mináimbó simbá árair-aimba siyé siráawe.

Póro Víríkísimbo mósísimamakain-kwasai.

¹⁰ suwaná kámááni-anondakoma aúwana-anawaame'a éna Pórontavena e siyó súwana Póro séna emó kárakwiwonda ayáátáaka'a imá maisu'maé iráanda pó'a enaúranka'a anondá ke aai sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiye. ¹¹ Áánútuna imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máraandayave'a Yérúsaremuva'a umé'a siyáánkai umái kae'-nó'wáámbá ánásaraivo évakarawai tísaa inasá árai'a siyé sénááowe. ¹² anóm-bono'-naumpare sáwíyam-bono'-naumpimpare máá'aruvare íma aaisankáámbá sé'a íma kwaási simái áái'o tiyái-áímbá siráunda Yútaa-kwaasi suwánaraawe. ¹³ kembó simásínkáamba kampa'á sevó mináínkóná ááimba íma kwáyáíye. ¹⁴ avorá'á ke simámenaumne. Ísuna aampa'á kwégwe'a kentáá síkwá'nái Ísóigona imáyáa é'a áwí'a mósá kwémaraunasa Ísuna aantavái maankwáásiyómbá sésa kampar-ámbán-iyé kwésewe. Mósesina áamáamba isé'a Áánútun-ai simátímakowai agaimakón-aimba isé'a áraire kwésune. ¹⁵ miwí sésa Áánútu amáparawai sáwí-kwaasiye kawe-kwáásiyé pukémpinkemba usásintinkaniyemo kwésesa amu'maráantemba kemá mirá kwéune. ¹⁶ mindáyavai kesí imáyáavimba sáwí'an-ivo sé'a Áánútu aúrankare kwaási túrankare kawe'á umái máyaumne.

¹⁷ ánivo ó'on-o'om-barava'a kwénaae'a évakar-ima maisuwé'a Yérúsaremuva'a kesí kwaási íma toómbá makáan-kwaasi óntamba kwétime'o Áánútuntavai isámai póí'o ondayávé'a iráumne. ¹⁸ mimbáyái kwémae'o Yútaa-kwaasiti áamáamba isámai kawe'ó íi-yántáá'á umásuwe'a Áánútuntavai isámai póí'o ondayávé'a anóm-bono'-naumpa'a umáyaawanasa kesópa'a sáwíva-kwaasi íma tamésa túwaai kwésesa máyówasa Yútaa-kwaasi suwánowasa ¹⁹ évakarawai Yútaa-kwaasi Ésiyaa-maravaken-kwaasi mésa suwánaraawe. sáwí'o uráanasamo suwáresa enaúranka'a simásínkáaro. ²⁰ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'o sáwí'o uráanasamo suwánaresaraankasi moórá-aine su'mai siráasino. moórá-aine su'maimo senkákái isáásino. ²¹ monor-ánón-kwáásítópa'a máyaawandara'a anónka'a sé'a Áánútu pukén-kwaasimo usásintinkaniyemo siráunda-aintavai ívé'a aaivimbá kwémaisínkaawe séwánasa kemó siráunda-aintavai kwésimasínkaawe Póro siráíye.

²² súwana Víríkisi Ísuna aampa'á kwégun-aimba á'a ísarena séna i-kwáásítí anóndako áwí'a Árisiya kwemá kumína'a maanámbá isámai kawer-ónaumpo koró simásuwena ²³ Póromba kárakwirowaintavena séna ándáva'a kawe'á umái kárakwiye íma aiyayaanka'a asááúmárénasa ímo kwemó makáinda-yantaa'a kwená kwaási áwa'naa ónâe síyamo e úwoi owé sinasá áwa'naa oro Víríkisi siráíye.

Póro Víríkísinte Túrúsiraante simátímakain-kwasai.

²⁴ Víríkisi simásuwena ména évaka-tawai maisuwéna awainínkómbá Yútaa-inimba áwí'a Túrúsiraamba áí'maena taména Póromba áayowana téna séna Ísu Kárásítin-aiyavai árairemo sésa aráápamai máyáan-ainkona ááimba simátímuwasarai ísóyana ²⁵ Póro kawer-áínkóná

ááimba kwésena ke túra'a kárákwiyi-aimba kwésena Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-aimba súwana Víríkisi áá'a kówana séna áново kwaáo. naaémbo ímo mayáímó kwáíndara'a ááyanaa séna ²⁶ imáyáa éna Póro ándáva'a meéyán-onaná ayúsinkankwae séna óntamba simína'a ayúránkaumne-imayaa éna mindáyavena aasiyaasi-táwai Póromba ááyowana túwasarai kwaasái símae irááíye.

²⁷ kwaasái símae íyúyana kaer-ímá maisuwéna moóráwai áwí'a Pósiyasi Vésétasi kwemá Víríkisi anondá kámááni-mayai usámayanimba ákise úwana Víríkisi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwaé séna Póromba íma ayúránkaraivo úwoi ándáva'a ánkariye.

25

Póro aiva-káwáánákónópa'a kónaumne siráin-kwasai.

¹ Póro ándáva'a máyowana Vésétasi mináyámpá'á Sísáriyaa-naopa'a taména kaumbo-nó'wáámbá tagwaimái tuwéna Yérúsaremuva'a umáyowasa ² Yútaa-anon-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé kwenópa'a tésa sésa Pórombo simánkaraundantenta óta simánkanae sésa ³ súwa'naa e Póromba kunai'márénana Yérúsaremuva'a iyíno. mináímbá sumbá évakarawai aampa'á kárákwiresa inkamíyanesa-imayaa ésa mináímbá suwaná ⁴ Vésétasi séna Póro Sísáriyaa-naopa'a ándáva'a máyáíye. kemá sáwiyanka'a kumónaumpo ⁵ keinárwapinkemba anón-kwaasi kesé kwégumesa Póro sáwí'o uráinda-aimba síya'a ísáano simásuwena Vésétasi ⁶ avakaumboé-no'waana'i. siyáánkai-no'waana'iyó. kwaéna Sísáriyaa-naopa'a kumbéna usá aaváyaavimba aaimó ísón-daumpa'a uména Póromba koái'mae teró súwasa koái'maes tuwasá ⁷ Yútaa-kwaasi Yérúsaremuvakemba kúmúwai Póromba kunúkumare mésa áúiyain-aimba simánkówana ⁸ Póro miwí táái anondá simátimena séna kemá íma Yútaa-kwaasiti áamáamba káráre'a anóm-bono'-namba íma sáwí'a é'a Árómáani-kamaani-kwaasiti áamáamba íma káráaumne Póro súwana ⁹ Vésétasi Yútaa-kwaasi tirumbá kawé'á ínkwaé séna Póromba áísaa ena séna Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno súwana ¹⁰ Póro séna ímaniye. Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakona kwaási ómpo kesáái ísámai kawé'an-uwo. Yútaa-kwaasiti áamáamba ímo káráraunda á'a suwánaraane. ¹¹ áamáambo káráre'o sáwí'o uráundarakai tuvuwónaemo sembá íma á'áo súsino. úwoi sínkamosino. simásínkáan-aimba íma áirair-aimba pó'a íma iyónaumpo Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawé'á íníye Póro súwana ¹² Vésétasi iséna kwená kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyé aai simásuwena Pórontavena séna Árómáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónáe sénda pó'a ai'maráana kwíníyone Vésétasi siráíye.

Póro Ágáripante Pénáisinte simátimakain-kwasai.

¹³ Vésétasi simásuwena máyowana naaémbo moóráwai Yútaa-anon-kwaasi áwí'a Ágáripa úwana ámanaanko áwí'a Pénáisi úwana mindárai Sísáriyaa-naopa'a kumésarai Vésétasi kámááni-kawaa-mayai mairóntavesarai kwenópa'a kumésarai ayáamba kwéamesarai ¹⁴ évaka'-no'waamba kwáúyana Vésétasi Ágáripaamba Póron-aai simáména séna Vírisíki moóráwaimba íma ayúnrankáimba úwoi ándáva'a ánkáísana máyáíye. ¹⁵ Yérúsaremuva'a umáyaawandara'a Yútaa-kwaasiti anón-kwaasiye mono-káwáá-kwáásíyé kesópa'a tésa

kwembó simánkaraan-aimba sésa tuvuwó suwa'á ¹⁶ simátimé'a sé'a moórá aosaamba kwáyáinasa mináósáámbá ísáiyuwesa tínkamonaaoovo Áróamáani-kwaasi íma úwoi tínkamonaaoowe. moóráwaimba aavimbó mayánkéwana túranka'a ména miwí anondá aai simátiminasa Áróamáani-kwaasi mirámó sínda-aimba kawe'á umái isánááowe. Áróamáani-kwaasiti ááimba mirán-áimbán-iyé. simátimewanasa ¹⁷ kúmúwa'a íma úwoi mé'a usá aaváyaavimba aaimó síí-náúmp'á umé'a Póromba ááyaawanasa áí'mae íyúwasa ¹⁸ kwembó simánkaraan-kwaasi usásinowa'a sáwí'o uráinda-aimba sénááowe-imayaa ówánasa ¹⁹ kentááiyé su'mai sésa moóráwai áwí'a Ísu pukáiwaintavai sésa Póro séna kwemá usásinena úwoi máyáiyé siráin-aintavai aaisambá siráawe. ²⁰ kemá sé'a nóraumai mináínkóná ááimba isánaumno sé'a Póromba áísaa e'a sé'a Yérúsaremuvara íyínara simánkaraan-aimba ísámai kawer-ónaumno séwánana ²¹ Póro séna ímaniye. ándáva'a máyaunasa kárákwiraamba pó'a Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái ísámai kawe'á íniye súwa'a kárákwiraan-kwaasiyavai sé'a kárákwiimai kawe'á uréwana aamba paárina'a ai'maráanana kwíniye siráumne ²² Vésétasi súwana Ágárípa séna mindákón-áái isánáe súwana séna ánivo aaváya isáníyone Vésétasi siráiyé.

²³ súwasarai Ágárípaawe Pénáisiye kwairóyamba usá aaváyaavimba usásinesarai kawer-únánkwátói úmaesarai i-kwáásiti anón-kwaasiye mindáópaken-anon-kwaasiye aánoumai íyúyasa amáparawai kwétuwanowasarai aaimó síí-náúmp'á íyúyana Vésétasi Póromba ááyowasa áí'mae íyúwana ²⁴ Vésétasi séna anóndako Ágárípaemo máyáan-kwaasiye ísáaro. Yérúsaremu-naopakewaiye maankákéwáiyé Yútaa-kwaasimo aaimó maankwáásímó simánkaraamba awánaaro. tuvuwíyana puwínomo anónka'o símae iráamba ²⁵ avakáá úmae'a iyúnda íma sáwí'a uráimba póna íma puwíniye. Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumno siráintave'a ai'maráanana kwínimba ²⁶ kemó aúváiimo agaimáimo aménaunda íma kwáyáiyé. mindáyavai mamáyáan-kwaasivimba Ágárípa aúranka'a máankaunda po kwemó sínda-aimba ísé simásímína'a aúvái agayánaumno. ²⁷ ándáva'o máyáin-kwaasimo úwoimo ai'maré'o simánkaraan-aimbo ímo aúváiivimbo agaimáimo aménaunda uwóví'a ónaumno Vésétasi siráiyé.

26

Póro anondá simátimakain-kwasai.

¹ súwana Ágárípa Pórontavai séna ánivo simánkaraan-aimba anondá simátimiyo súwana Póro ayááamba mósá tuwéna simánkaron-ainkomba anondá síndayavena séna ² kentáási anóndako Ágárípaao Yútaa-kwaasi simásínkaraan-aimba enaúranka'a anondá sénaundayavai sirunkó aamoí kwéiyé. ³ Yútaa-kwaasiti ááinkwara áamáankwara'a kawe'á umái kwéisaandayavai sirunkó kawe'á kwéintavai íma sívón-kaiyé sé kesáái kawe'á umái isáníyone. ⁴ kemá iyámpóírakemba kesí Yútaa-kwaasivimba mé'a Yérúsaremuva'a komé'a kemó ówándawaina ááimba Yútaa-kwaasi amápa'a suwánaraawe. ⁵ áamáán-kawaa-kwaasiti aampa'á arupí umái kuráumne. áamáán-kawaa-kwaasi Áánútuna ímáyáaya éta asirayán-ámpátá kwégwareta minámpá'á arupí umái kuráumne. Yútaa-kwaasi ayáátááka'a suwánaraamba pósa sésáinasamo ésa kentávái árai'a

siyé sénááowe. ⁶ naaóv'á Áánútu kentáá síkwá'náyavai árair-aimba simátimakomba paáriníntavai amu'makáumnemo siráunda-aintavai aavimbá maisínkaraawe. ⁷ kentáá síkwá'ná sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasivinkemba Yútaa-kwaasi no'wáamba aavýaavimba eénáínka'a Áánútuna imáyáa mósá kwémaresa mináráír-áímbá amu'maráantemba mirá kwéundayavai aavimbá maisínkaraawe. ⁸ Yútaa-kwaasiyono. Áánútu kwaási pukémpinkemba kanaán-umai usásintinkaniye-aintavai nóra isará íma áraire kwéseo.

⁹ ááema kemá imáyáa é'a Ísu Násáretivakewaina aampa'á kwégowai sáwí'a umátinkanaumne-imayaa uráumne. ¹⁰ Yérúsaremuva'a mirá ówánana mono-káwáá-kwáási si'márówa'a Áánútuna kwaási sáwívarawai tí'mai ándáva'a tínkaraawanasa tínkamiyasa púwóro sumbá kegwará'á mirán-oro siráumne. ¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-náúmpimpá'á kwénaae'a Ísun-aaí simái sáwí'a ígwáe sé'a tínkambae'a iráumne. sirunkó ikaa'á vówa'a némpa'-naopimpakwara'a kwénaae'a tínkambae'a kuráumne.

¹² anóndako Ágáripaaó mindáyavai mono-káwáá-kwáási aúvái agaimái simúwa'a Támásikasi-naopa'a maimae'á kówánda ¹³ kwáyá wái ságayamba aaváúgóbó usáyaatarai-sagayamba tuwówana kwíyómpakemba kuména kesinepakéné kesé kun-kwáási tinepakéné sán-kówata ¹⁴ marapátá tuvamówánanaya aaiyé su'mai súwa'a isááwánana simásimena Yútaa-kwaasi tááivinkemba séna Sóroo nóintavai kembá sáwí'a kwéono. póimo ándámo kwimakaawanamo ayáámbo kawésintemba emá mirá kwéone súwana ¹⁵ Ísóigoo nááwa'ono séwánana Ísóigo séna kembá Ísumba sáwí'a kwéumasinkaana'a úne. ¹⁶ usásinaao. kesí mayái mayáínkwáe sé'a usásinanke'a enaúranka'a paárúnda ívé'o suwánáándarakemba agarááránkáanda-aimba simátíma'mae iyíniyone. ¹⁷ ai'maráana Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye simátímínasa évaka'a áwáá'o aíya'a miwí tiyáámpinkemba airánaumne. ¹⁸ simátímínasa túnín-ampa'a ivátuwesa sámó kain-ámpá'á teró. Sáátáánigona asirayámbá tuwésa Áánútuna asirayámbá tamáyáaro. simátímínasa kesááiyavesa áraire sésa aráápamai maíya'a miwítí sáwí-imayaa maitiyuwé'a Áánútunde-i'a umátinkaunda-kwaasivimba móitinkanaumne Ísu simásímakaiye.

¹⁹ anóndako Ágáripaaó kwíyómpakemba simásímakain-aimba íma tuwé'a úwoi mirá kwéune. ²⁰ aiva'á Támásikasi-naopa'a simátíme'a naaémba Yérúsaremuva'a simátíme'a minkákémbá Yútaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a ó'onkaa-kwaasiti maravá'á simátíme'a sé'a kentí sáwí-imayaa tuwé'a Áánútumpa'a té'a kawé-máyái mayáiyasa tuwánésa sésa Áánútumpa'a tiráawain-owe sígwáe sé'a simátíma'mae'a kuráumne. ²¹ mindáyavai anóm-bono'-naumpa'a máyaawandara'a Yútaa-kwaasi kembá tátokesa tuvuwónáe siráambanivo ²² Áánútu súwa'naa úmaena ívékwará'a kwéiyisa'a maanká'á mé'a anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kesáái kwésimatíme'a Áánútun-aaí simátímakowai agaimakáan-aimba Mósesi agaimakáin-aimba kwésimatímunda-aimba mimbórá-áímbá kwésimatímune. ²³ maará sésa Áánútu usásinankaiwaiyavesa agaimarésa sésa áí'a índai'a iyana aiva'ná'á pukáimpinkemba usásinankaniye-aimba agaimakáamba pósa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye pukáimpinkemba usásinkain-aimba isésa

sámo kain-ámpá'á kwígwáe sésa agaimarésamo siráan-aimba kemá kwésimatimune Póro siráíye.

²⁴ Pórombo simánkaraan-aimba anondá kwésimatimuwana Vésétasi anónka'a séna Póroo uwoaó'á kwéone. aúváíma awánamae kwéíye po uwoaó'á kwéone Vésétasi súwana ²⁵ Póro séna anóndakoo íma uwoaó'á kwéumpo súnda-aimba árair-aimba arupí-aimban-íye. ²⁶ súnda-yantaa'a íma aúpá'á uráavo amápa-kwaasi táápimba siráamba egwárá'á mináímbá ísaraampo kemá íma inkaisé'a úwoi kwésimamune. ²⁷ Áánútun-aaí simátímakowai tááiyavai áraire kwésono. árairemo kwésemba á'a ísaraumne Póro súwana ²⁸ Ágárípa séna ákí-aimba simásimenda-imayaa e Ísun-aaiyavai áraire sénaumne-imayaa oónó súwana ²⁹ Póro séna íma ákí-aintavai íma ayáátáár-aintavai kwésune. kembó asááuraan-andaoma íma keinárawapimba kwaínkwáe kwésundanivo Ísun-aaiyavai áraire siráundantemba kesáái kwéisaan-kwaasiye esé mirá sénááontavai Áánútumpa'a námúnaa kwésune Póro siráíye.

³⁰ súwasa Ágárípaawe Vésétasiye Pénáisiye amápa-kwaasiye usásinesa ³¹ máá'aruva'a kumbésa keáímbá sésa íma sáwí'a uráintavai ándáva'a ankésa tuvuwíyana puwíno siráawe suwaná ³² Ágárípa Vésétasintavena séna Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kónaumne ímo siráinkakai ayúrankaanana kówisina mináímbá siráimba po ai'márénana Áróamáani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwíno Ágárípa siráíye.

27

Póro Áróamáa-naopa'a kuráin-kwasai.

¹ súwana Vésétasi to'mayaa éna séna Ítári-marava'a Áróamáa-naopa'a nompí-sípívímbá kwígwáe séna Póronkwara évakar-anda-kwaasigwara'a moórá-kwaasigontavai kárákwimae kwínkwáe séna méankowana minkwáásígó áwí'a Yúriyasi kwemá Áróamáani-aiva-kwaasigona i-kwáásítí kawáánákómbá méankowana ² moórá-nompisipi Átámítivakemba kwáyowana Ésiyaa-maragona awámpáká'-náópa'a kónáe súwata mindómpí-sípívímbá usáateta Másétóniyaa-maravake Tésárónaikka-naopaken-kwaasi áwí'a Árísítakasi kwesé usáateta kweémeta ³ usá aaváyaavimba Sáítóni-naopa'a marapá'á kunásávaawananya Yúriyasi Póromba arumbá umánkena séna úwoi ená kwaási kotuwánenasa ímo tokénda-yantaa'a áméro súwana mirá úwata koyauweréta ⁴ mindómpí-sípívímbá usáateta kwégowananya úndá toréna nompí-sípí tátó'marowana íma kúwata nonavuvumpa'á kwáyom-barago áwí'a Sáíparasi-marama kwáyopa'a mináyámpá'á úndá íma torówata mivátá kweémeta ⁵ Sírísíyaa-marava'a Pámpíriyaa-marava'a kóyaaiteta Árísíyaa-marava'a Máíraa-naopa'a marapá'á kunásávaawananya ⁶ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavake-sipigo Ítári-marava'a kónáe sú-sipigo kwáyowana i-kwáásítí kawáánákó awánéna mindómpí-sípívímbá mósinkaraiye.

⁷ mósinkowata kówándaya sáwíyan-unda toréna mindómpí-sípígó íma aintówata évaka'-no'waamba kwaéta mirá úmaeta Náítasi-naor-egwaata kówándaya anón-unda toréna nompí-sípí ai'á tosétuwowata

sínaaempakenta koyauweréta nonavuvumpa'-márágó áwí'a Kírítimarava'a úndá íma torópa'a kweémeta ayááivá'-márámá áwí'a Sáómónimarava'a kóyaaíteta⁸ uwí-nónawampakavamba suwesaraayávái úmaeta kweémeta Árása-naokona egwaa'á kawe-kwáúné supa'á⁹ ayáátáaka'a komáyaawananya aiva'-mónó-káwáánákó Yútaa-kwaasiti anóm-bono'-naumpa'a avumpin-dáúmpá'á kwéiyun-kanaa ánásowana minkánáá úndá torái-kánáá uwí-nónkó tuvántááva kwéuwasa inkaisésa íma nompí-sípívimbá kwénaaun-kanaa túwana Póro imáyáa éna simátimena séna¹⁰ ívétaamo nompí-sípívimbó kónaundayaamo sáwí-yantaa'a kesinetá paáriníye. íma náaindaane su'mainivo nompí-sípíyé kwaásiye aúyoranaaowe. mináimbá kemá á'a ísaraunda póta aáo ménaumne Póro súwana¹¹ i-kwáásítí kawáánákó Póron-aaí íma iséna nompí-sípímó avúsúmai kúwain-aiye misípígó avowán-ááíye su'mai iséna Póron-aiyavai íma áraire-imayaa úmba¹² misípígó kwáyompa'a úndámo torái-kánáá íma kawe'á ún-ayampa'a mésa sáwíva-kwaasi sésa tuwéta Víniki-naopata komáyáananaya úndá torái-kánáá ánásainata kónaumne sumbá Víniki-naopa'a Kírítimarava'a kwáyon-daopa'a kawe'-nónkwaumpa'a ímo úndámo torón-kwaumba kwáyowasa mináimbá siráawe.

anón-unda torówana uwí-nónkó aintásarain-kwasai.

¹³ suwaná tiyáánepakemba sáwíyan-unda torówasa awánésa sésa Víniki-naopata kónaumne sésa nompímbó túwówanamo táto'matuwe máyon-anda mósá tavisimái kwémaresa uwatá Kírítimaragona uwí-nónawampakavanta kówánda¹⁴ Kírítimaravakemba anón-unda toréna¹⁵ mindómpí-sípí tátorowana íma aiyámba'mai kúwana avúsúmae nááún-tamayo'a tuwówana úndáo kweyááríka'a améntamaena kúwana¹⁶ nonavuvumpa'á sáwíyam-barago áwí'a Kóta-mara kwáyowana úndá íma kwétoropata kówánda tínaaempa'o kárárumakesamo tavisímaesamo íyú-sipi tavisimái¹⁷ anó-sipivimba marésa anó-sipi tawísívo sésa ándáneí asááumai kawer-úmárowana Árípiyaa-mara-ayampa'a uwí-nómpímbá nonáámáái-oma'a kwáyowasa minómáká'á ai'á máikwiyivo sésa úndáo avúsúmai kwégon-ampanta ayú'mai mórúna márówana kwempa'á kúwana¹⁸ usá aaváyaavimba minúnda paai kwétorowasa óisamba taaímbai uwí-nómpá'á kwétuwesa¹⁹ usá aaváyaavimba misípívimbó mayáímó máyón-kwaasi mayái-yántáá'á nompá'á kwétuwowana²⁰ minánón-únda paai kwétorowata ayáátáaka'a aaváúmá o'á íma awánéta sípígomo kwínín-amba íma awánéta imáyáa éta kentáásí maráyá íma awánaandaya maavátáyá ánásanaumne-imayaa uráundayaawe.

²¹ imáyáa ówánda ayáátáaka'a toómbá íma kwénowana Póro túranka'a taména séna Kírítimarava'a kwéteta seéwanda íma kesáái isaraawe. isékaí sáwí'o íi-yántáá'ó náaindaambo tuwái íya awánáúsino. ²² ánívo tirumbá asiramái máéro. nompí-sípíyé su'mai sáwí'a ínivo kwaási íma puwónaundayaawe. ²³ Áánútuna imáyáa mósá kwémaraunda ívé'-no'waamba kwemá kwená kwayó'ná'á ai'maráísana kwíyómpakemba kesópa'a kumbéna²⁴ séna Póroo asiramái maiyó. emá Árómani-kamaani-aiva-kawaanakonopa'a kwinaná enáái isáníye. Áánútu embá kawe'á umánkáimba póna esémo kwégon-kwaasi kárákwiyinasa íma puwónááowe siráíye. ²⁵ mindáyavai asiramái máéro. simásímintemba Áánútu mirá ínimba á'a isáúmne. ²⁶ úndáo nompí-sípí

améntayuwainata nonavuvumpa'á maragóná awámpátá kónaumne Póro siráiyé.

²⁷ súwana uwí-nómpímbá áwí'a Étériyaa-nompimba sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba úndá toréna améntámaena kúwasa no'wáán-avuntamba sípivim-bayai-kwaasi sésa maragóná egwaatá kwégumne sésa ²⁸ ándá-ayaira'a umbaimó tón-tantaa'a aríkwímakesa nompímbá tu'mái tavisimái awánomba mindónkwááúmbá ayáátáaka'a 120-ra'a kwáyowasa kwégwesa ó'a móyu'mai awánomba ákira'a 90-ra'a úwasa ²⁹ maragóná awámpá'á óntamba kwáyaindara'a tuvamúnavo sésa táátavai ésa éiyain-anda ayútúwówana ánaaempakemba nompímbá kuména tátorowasa avekáá iraráinata nóin-tantaara kwáyáiya awánanae sésa ³⁰ nompí-sípívím-báyái-kwáásí imáyáa ésa aúpá'á kónaumne-imayaa ésa kampa'á sésa aipakén-ándá ayútuwanae sésa sáwíya-sipi nompá'á mórúna túwówana ³¹ Póro i-kwáásíyé miwítí kawáánákóntáváiyé séna sípivim-bayai-kwaasimo ímo anó-sípívímbó máésamo ésamo amápa'a ánásanaaowe Póro súwasa ³² i-kwáásí sáwíya-sipigona ándá káráyuwówana kóuraiye.

³³ kóúwana sáwíyanka'a irataró'a Póro séna sísamaivakemba éiyaimba kumbaimái-no'waamba káno'a mé'a íma toómbá náráavo ívé'a toómbá naaró, ³⁴ kemá asiramái simátime'a sé'a toómbá né'a túma kawé'á ína'a mé'a íma ánásanaaowe ³⁵ Póro simásuwena amápa-kwaasi túranka'a toómbá mairéna Áánútuntavena súwi séna toómbá topámbai nówasa ³⁶ awánowana tirumbá kawé'á úwata toómbá naáwándaya ³⁷ mindómpí-sípívímbá sáwíva-kwaasi 276 kwaasi máyaawanda-kwaasi toómbá naáwánanaya ³⁸ símú'a vówanaya misípí umbái tówasa mimpímbó kwáyon-tomba áwí'a úwítí-tomba nompímbá maisu'márówana etóyóí úwata maémaumne.

nonkó tuvántáávanena misípí tawísíyukain-kwasai.

³⁹ máyaawananya irataró'a úwasa awánomba íma awánom-barama kwáyowasa awánomba mivá'á nonkó irówana kawé'-nónaamaai kwáyowasa awánésa sésa meivátá íyónanaya kawé'-nónaamaaiva'a póna sípigo úwoi iyíniye sésa ⁴⁰ sípigombo tátorain-anda káráyuwówana nompá'á kumúwasa avúsúmaesa nááún-tamayoka'a kárárumaron-anda ayútuwesa aipa'á ampantá aríkwímaresa úndáomo kweyáárika'a avúsínata nonáámááíva'a kónáe sésa ⁴¹ kuwaná nompímbá nonáámáái-oma'a kwáyowana mimpímbá misípígó ai'á mááritowana nonkó áyámiva'a tuvántáávanemena tawísíyukaiye.

⁴² tawísíyuwówana i-kwáásí sésa ándá-kwaasi nombá tuvámbai kóvainivo tínkamona suwaná ⁴³ i-kwáásítí kawáánákó Póromba áwa'naa ena séna íma tínkamoro simásuwena séna nombó tuvámbaimo kawé'ó uréwai nompímbá ásávare'a tuvámbae'a aápa'a koró. ⁴⁴ évakarawai ímo nompímbó tuvámbai awánarewai nompí-sípígóná taai-ayái mairé'a minká'á tátoke'a avúsúmae'a aápa'a koró súwata mirá éta amápa-kwaasiya kawé'á umáíya aápata kóyo uráundayaawe.

28

Mórata-maravata kóyoraunda-kwasaiya.

¹ aápata kawé'á umáíya komáyaawanasaya mindónávúmpá'-márágó áwí'a Mórata-marawe suwatá ísaraumne. ² aa'á téna táúgwí'a kwéuwasa mimbárávákén-kwáásí kawé'á umásinkesaya

iramá agaisínkówata siyáánta kwégauvowananya ³ Póro iráári'a komaimaéna mimpimbá máagaimarowana koko'á úwana kwaavainkó téna Póro ayáánka'a tauntorówasa ⁴ kwaási awánéka keáimbá sésa moórá-kwaasi tuvúwísana púwísana nompí-sípivimbá timbá nonkómá íma tuvúkaimba póna ívé'a kwená anondáma maéna iraankavayaankó vánínana puwíníye keáimbá kwésuwana ⁵ Póro ayáámba tuvimpín-úwana miníráánkáváyáámbá tará'maena iravimbá tuvamúwana íma Póromba áí'a úwasa ⁶ minkwáásí Pórontavai imáyáa ésa intoráínana puwíníyo. marapá'á tuvaména puwíníyo-imayaa ésa ayáátááka'a aúrampimba avú'maresa mésa amu'matuwé máyówana íma ave'á puwúwasa imáyáa móruna ésa sésa minkwáásí ísógoman-íye siráawe.

⁷ suwaná mimbáravákén-ánón-kwáásígó áwí'a Pápáriyasi kwená maramá egwaa'á kwáyowai kawé'á umásinkenaya másinkowata kwená naaúmpata kaumbo-nó'wáámbá kogwaéwánanaya ⁸ Pápáriyasi avowámbá kokotámba ankéna ayánómbá naaegwára'á kwéuwana máyowana Póro kwenópa'a kwéna awánéna Áánútumpa'a námúnaa kwésena ayáándeí ane'á tátorowana mináí'á ánásowasa ⁹ awánéna tí'o ún-kwaasi tí'maesa Póronopa'a tuwaná miráumai asóvamatinkava kúwasa ¹⁰ aamoí-yántáá'á símúwata máyaawanasaya nompí-sípivimbá kónáe séwánda-tawaiya ímo makáawanda-yantaa'a símúwata kuráumne.

Árómaa-naopa'a kuráunda-kwasaiya.

¹¹ moórá-nompi-sipigo Arekesándiyaavakemba áwí'a keáváráwái-ísóí-sípígó éna úndámo torái-kánáá mimbárágóná nonkwaaúmpimbá kwáyowata kaumbo-kwiyómbá maisuwéta mindómpí-sípivimbá usáateta kweémata ¹² Sísari-marava'a Sáírákusu-naopa'a kwéta marapátá ásáveta kaumbo-nó'wáámbá kwaéta ¹³ nompí-sípivimbá usáateta kwéta Árisiyamu-naopa'a kógwaeta usá aaváyaavimba sínaaempakenta úndá toréna siméntámenaya kwéguwata kae'-nó'wáámbá kógwaeta Ítári-marava'a Pútíyori-naopa'a marapá'á ásávaawanasaya ¹⁴ Ísun-aai ísówai máyówata kotuwánaawanasaya simásimesaya sésa moórá-sontaa keséya ménaaowe suwatá miráumaiya moórá-sontaa miwísé maéta Árómaa-naopata marapátá kówándaaya ¹⁵ Árómaa-naopakemba Ísun-aai ísówai kówánda-ainta isésa aampaké kotiránáe sésa Ápiyasi-naopa'a máákéti-maruka'a amápa-kwaasi kwááyumo kwai-námbá kaumbo kwáyopa'a tuwaná Póro tuwánéna Áánútumpa'a aamoí úwana arunkó kawé'á uráíye.

Póro Árómaa-naopa'a mérain-kwasai.

¹⁶ Póro arunkó kawé'á kwéuwata Árómaa-naopa'a kówánanaya mindáópaken-kamaani-kwaasi Pórontavai séna íma ándá-naumpa'a maé úwoi-naumpa'a ménana i-kwáásígó enká'á kárákiwiniye súwana ¹⁷ kaumbo-nó'wáámbá maisuwéna Póro mindáópakemba Yútaa-kwaasiti anóndarawa'a tááyowasa kwená naaúmpa'a tuwaná simátimena séna kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasi simái íma sáwí'a uráumpo kentáá síkwá'nái áamámba íma káráraundanivo Yérúsaremu-naopa'a kembá táto'mai Árómaani-kamaani-i-kwaasira'a tíméwasa

ándáva'a sínkaraawe. ¹⁸ sínkaresa sínkamiyanesa kesáái avakáá-
 omba íma isasá ayúrankanae sewasá ¹⁹ Yútaa-kwaasi mináímbá
 kárówa'a kesí ááimba íma sáwí'a uróntavai sé'a Árómaani-kamaani-
 aiva-kawaanakonopa'a konaná kesáái isániye. kesí Yútaa-kwaasi aai
 simátinkanae íma súnda kesáái isáínkwáe sé'a Árómaani-kamaani-
 aiva-kawaanakonopa'a tiráumne. ²⁰ Yútaa-kwaasiya Áánútumo
 usásinkaiwaimbo amu'makáundawain-aaí séwánasa tátokesa siyáánka'a
 asáauraamba pó'a tááyamai tuwáné'a simátimenae Póro súwasa ²¹ isésa
 miwí sésa Yútiyaavakemba Yútaa-kwaasi íma entávái aúvái agaimái
 túwáawana tiráiyé. íma évakarawai aai másimasimesaya entávái
 sáwí-aimba íma kwésimankaawe siráawe. ²² amápa'-mapa'a Ísuna
 aampa'á kwégontavai sáwí'a kwéumatinkaamba kwéisaumpo mináímbá
 simásímínata isáano siráawe.

²³ simásuwesa moórá-tawai Póro simátiminin-kanaa marésa
 komésa minkánáá túwasa sáwíva-kwaasi Póro máyopa'a tuwaná
 aaváyaavinkemba ááimba ásárena Áánútu kwená kwaási kwégawaain-
 aimba simátíma'maena no'wáámba móanasaraiye. naaóv'á Mósesi
 agaimakáin-aimpinkene Áánútun-aaí simátímakowai agaimakáan-
 aimpinkene Ísun-aaí simátíma'maena iyéna Ísun-aaíyavai áraire
 sígwáe séna simátimuwasa ²⁴ isésa évakarawai sésa árair-aine suwasá
 évakarawai sésa kampar-áiné suwasá ²⁵ miráumai aaisankáá simái
 taaínkaar-uwaná Póro séna naaóv'á Áánútun-amanko moóráwaimba
 Áánútun-aaí simátímakowaimba áwí'a Áísáyaamba simámuwana
 kentíkwá'náyomba simátímakomba mináímbá árair-aimban-iyé.
²⁶ Áísáya agaimaréna séna

Áánútu séna minkwáásiyávái kosimátime se kwéisaambanivo íma isámai
 kawé'á kwéowe. kwéawanaambanivo íma awánamai kawé'á
 kwéowe. ²⁷ miwítí imáyáao umbái kwétaisana táako aaimó
 isáiyávéna ávón-kaisaná túranko awánaiyavena ávón-kwégaivo
 ímo mirámó ésamo ésa táá'o isésamo túrambo awánésamo
 kesááimo isésamo miwítí sáwí-imayaaomo tuwésamo kesópa'o
 tenkákái sáwí-imayaa maitiyuwé'a kawé'á umátinkausino Áánútu
 siráiyé

Áísáya agaimaréna siráiyé. Póro simásuwena ²⁸ séna kemá
 mirá kwéowa'a pó'a simátíme'a sé'a Áánútu sáwí'o umáimo
 máyáampinkemba kawer-ámp'á kwémetinkain-aimba ó'onkaa-kwaasi
 kosimátímakaundaya Áánútun-aaí kwéisaawe ²⁹ Póro mináímbá
 simásuwowasa [Yútaa-kwaasi kwesimá kwesiman-esa aaisa-símaesa
 kóuraawe.]

³⁰ kóuwana Póro mindáópa'a ména kaer-ímá maisuwéna kwená
 óntamba naanka'á kwétuwena máyomba sáwíva-kwaasi kwenópa'a
 tuwaná aamoí éna ³¹ Áánútu kwená kwaási kwégawaain-aimba Ísóigo
 Ísu Káráisitín-aaí simátíma'maena iráiyé. kámááni-kwaasi mináíntávái
 íma aambá aúnúwana asiramái simátíma'maena iráiyé.

kemá Áríku súnda-aimba ánásaiye.

Árómaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwai aiyayaamba avakaeté-
iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Kórínti-naopa'a ména maanáimbá
agaimái Árómaa-naopa'a máyón-kwaasi agaimái moórá-ininko áwí'a
Vípimba amúwana mátímakaiye. Árómaa-naopa'a kámááni-kwaasiti
aiva'-náópa'a Ítári-marava'a kwáyon-daopa'an-iyé. Póro Árómaa-
naopa'a kwíníyena póna Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasivimba mayáí
mayáníyena póna miwí túwa'naa umái to'mayaa umátinkanæ séna
maarán-áimbá agaimái Vípimba amúwana mátímakaiye. Yútaa-
kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye amáparawai sáwí'o úmae kwégon-
asirayanko tátokowana Ísun-aaiyavai áraire sewáiyé su'maiyavai arupí
umái máyáawe Áánútu siráiyé. Áánútun-amankoma sáwí'o úmae
kwégon-asirayanko tátokaimpinkemba iyátínkáísasa Ísuwe tarúmai
aúnái'a umái kwémaewe. Áánútuna ámáánkona mayáí-áínkwará'á
agaimái amúwana mátímakaiye.

¹ kemá Póro Ísu Káráisitina mayáí-kwáásigó é'a maanáimbá
agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kembá aantá-kwaasi ítámarena
séna kesáái áséi-kwasai kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye.
² naaóv'á Áánútu kwenáái simátímakowaiyavena mináséi-
kwásái simái asirámakain-aimba súwasa aúvái-kwandaaiyimba
agaimakáawe. ³ mináséi-kwásái Áánútu ááninko kentáási Ísóigo
Ísu Káráisitintavesa simái agaimakáawe. kwemá kwaásimo
kunaúkaimba anóndako áwí'a Tévíti aisaavutantamba uráiwaiman-
iyé. ⁴ kwenamankó Áánútunopakemba póna Áánútu kwembá
pukáimpinkemba usásinankaraintaveta minánón-ásiráyámbá awánéta
séta Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁵ ó'on-o'om-baravaken-
kwaasi kwenáaiyavesa áraire sésa taagwiyavónááontavena Áánútu
Káráisitimba imáyáa amúwana kentávéna séna kesáái kosimátíma'mae
naauwó séna kawe'-máiyái símakaiye. ⁶ Ísu Káráisitina kwaási-
i'a ónááontavena Áánútu tááyena keinárawa'a Árómaa-naopa'a
máiyáawigwara'a táayaraiye. ⁷ mináíntáv'é'a imáyáa kwée'a
maanáúvái agaimaráúmpo ísáaro. keinárawa'a Árómaa-naopa'a
máiyáawai Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaási-i'a ónááontavena
táayaraiwai ísáaro. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwo
túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁸ keinárawa'a Ísu Káráisitiye aráápamai máyáan-ainko amápar-
ayampa-kwasiva'a kóyáwé isasá ísááwa'a Ísu Káráisitina mayáiyáv'é'a
imáyáa é'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁹ Áánútuna mayáí
karuwaa'á umái kwémae'a ááninkon-aii áséi-kwasai kwésimatime'a
keinárawatave'a námúnaa símae kwéiyunda Áánútu kwéisaiye.
¹⁰ kentópa'o ímo kúndayave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa úmae iyé'a
arááímo táinamo e aambá kwisínkéna'a Árómaa-naopa-kwaasiye

komáéno kwésune. ¹¹ Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isa'a kotúwa'naa ona'á kwenááiyave'a asiramái imáyáa ónááontave'a kentópa'a kónáe sé'a kwéune. ¹² mirámó ina'o é'a keinárawa'a túwa'naa ona'á kembá súwa'naa ónááowe. Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwée'a túwa'naa ona'á kembá mirá ónááowe.

¹³ kesí kwaásiyono. kentópa'o ímo kúndayave'a sáwí-imayaa ováinivo maanámbá ísáaro. sáwíva-kanaa kónáe sé'a únda moóráyantaako tátoraisa'a máyaumne. ó'onkaa-kwaasivimbo Áánútuna aambó agaráátinkaawanasamo kwakáantemba keinárawa'a ó'onkaa-kwaasi owa'á mirá ónáe sé'a kwéune. ¹⁴ Áánútu súwa'naa uráintave'a sáwíva-kwaasi anón-daopare sáwíyan-daopare amápar-aimbo ísaraawaiye ímo ísaraawaiye túwa'naa onó. ¹⁵ mirámó únda Árómaa-naopa'o máyáan-kwaasi áséi-kwasai kosimátimenae sé'a kwéune.

áséi-kwasaigna asirayán-kwásái.

¹⁶ áséi-kwasaiyave'o ímo sigaeyávé'o kwéunda maarán-áimbán-iyé. áséi-kwasaiyavesa árairemo kwésewai Áánútu kwená asirayándéi miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba kwéiyatinkaiye. aiva'á Yútaa-kwaasi ísaraawasa naaémba ó'onkaa-kwaasi kwéisaawe. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaiyavetaamo áraire kwésundayavenaya mindáyavenawe su'mai Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésisata kwenáuranka'a arupí umáíya máyaumne. áséi-aimpinkemba mirán-áintá ísaraumne. mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna Áánútun-aaiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésimba pósa aúnaí'a umái kwémaewe agaimaréna siráiyé.

Áánútumba tínaaemba umámakaan-kwasai.

¹⁸ Áánútu maanámbá agaráásínkaraiye. marapá-kwáásí sáwí-imayaa ésa sáwí'a ésa mirámó kwéomba Áánútuna árair-ainkona aambá áúmbakaamba póna Áánútu áwáá'a séna kwíyómpakemba sáwí-meyamba timíníye. ¹⁹ Áánútu kwená ááimba íma aúpá'á maréna avora'á agaráátínkaraimba marapá-kwáásí awánésa íma imáyáa uráamba póna sáwí-meyamba timíníye. ²⁰ Áánútu maramó tarórumakakene minavumpinkéné Áánútuna ááimba awánésa kwená asirayámbó kwaikwai'o kwéin-asirayamba kawé'a umái awánésa Áánútun-ane'a túrandei íma kwéawanaambanivo kwená ááimba á'a kwéisaawe. Áánútu tarórumain-tantaa'a awánésa pósa kwemó máyáin-aimba kanaán-umai kwéisaawe. mindáyavesa sáwí'o kwéomba miwítí ááinko isasá sáwí'a kwéowe. ²¹ Áánútu máyáin-aimba ísaraambanivo ivátuwesa kwenáwí'o mósá marésamo árai'a máyáiyé seráámbá íma mósá marésa súwi íma sésa ivátuwesa kaé'náer-imayaa kwéesa túnkain-ayampar-imayaa kwéesa ²² kampa'á sésa kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne sembánivo sáwí-imayaagwara-kwaasi ésa ²³ Áánútu maí'mai'a kwéiwaina imáyáa íma mósá marésa kwaási áúwawaakaamba numamá kwaí-kwaamba iraankavayaambá tarórumakesa mintántáákóná imáyáa mósá kwémaraawe.

²⁴ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tiráaiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro

siráisasa miwíwímbá miwí túma sáwí'a kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí árair-aimba araaísésa kampar-áimbá kwégwaresa Áánútu amápa-tantaa'a tarórurairwaina imáyáa íma mósá marésa kwená mayái íma kwémaesa kwemó uráin-tantaakona imáyáa mósá marésa mintántáákóná mayái kwémayaawe. Áánútu áwíre su'mai mósá marááraamba árai'a mindá íma mósá kwémaraawe.

²⁶ kwaási mirá-sáwí'á kwéontavena Áánútu ánaaemba umátimena séna sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o ónááomba úwoi mirán-oro siráisasa aaraí tuwai'máá'a tiyuwésa keiyái kesuwaininé sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa ²⁷ kwaai miráumai tuwainímbáá'a tiyuwésa keiyái kesuwaini kesuwai símae kwénaaesa mirá-sáwí'á úmae kwénaaontavena Áánútu miwí túra'a sáwí-meyamba arupí umái kwétimiye.

²⁸ Áánútu kwenáái árair-aimba arááíséntavenawe séna ánaaemba umátímisana miwítí sáwí-imayaago táái tinkéna isasá kentí imáyáavinkení'o kwéomba uwóví'a kwéowe. ²⁹ ó'on-o'o-sawi-imayaago miwíwímbá anómba isasá sáwí'o kwéomba íma agandésa túran-anda ésa sáwí'a umátinkesa kawe'-máayáímó kwémayaantavesa tirunkó simái sáwí'a kwéumatinkesa tinkamowasa púwówasa aaisambá sésa kampa'á simátiyuwesa simái sáwí'a kwéumatinkesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa ³⁰ túwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésesa Áánútumba tíyámba kwéumankesa sáwí-aimba kwésimatinkesa kampa'á sé'a anón-kwaasiya úne sésa túma maé iyésa aúna-sawimayai mayánáe sésa mirá ésa tinóvowi táái araaísésa ³¹ tirumpimbá kawer-áimbá íma kwáyáísasa simáímo asirámakaini'a íma ésa miwítí kwaásiti imáyáa íma ésa tirumbá íma umátinkesa mirámó kwéomba ³² Áánútu amááamba símarena séna mirá-sáwí'ó kwéowai puwónááowe siráimba isésa íma ivátúwáamba mirá úmae iyésa íma agandésa mirámó kwéowaiyavesa aamoí kwéowe.

2

Áánútu aaivimbá kwémaitinkain-kwasai.

¹ évakarawai tuwánésa sésa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésewai simátíménda isáaro. mirámó kwésemba keinárawakwara'a mirá-sáwí'á kwéomba póna aaivimbá maitinkáína'a sáwí-meyamba mayánááowe. ² mirá-sáwí'ó kwéowai Áánútu aaivimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímimba kwemó arupí umáímo mirámó kwéin-ainta ísaraumne. ³ évakarawai tuwáné'a sé'a sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba mayánááowe kwésemba mirá-sáwí'á kwéomba pó'a Áánútu aaivimbá íma maisinkéna sáwí-meyamba simíníye íma seró. ⁴ sáwí'a kwéowana Áánútu arumbá umátinkéna íma ááéa sáwí-meyamba tíména timu'maréna máyáíye. mindáyave'a úwoisan-tantaa'an-íye íma seró. sáwí'o kwéomba tuwé'a Áánútumpa'a ténááontavena arumbá umátinkéna timu'maréna máyáíye. ⁵ ániwo kemá tirunté maré'a sáwí'o kwéomba íma tuwé'a Áánútumpa'a íma kwétewe. mirá-sáwí'á úmae kwéiyontavena Áánútumo áwáá'o sénamo arupí-sawi-meyambo tímínin-kanaa tinana Áánútu ávááraumai sáwí-meyamba tímínana anómba íniye. ⁶ minkánáá tinana amáparawai miwítí mayáiyávéna kawe'-méyáné sáwí-meyane anondá tímíníye.

7 kawe'á úmae kwéiyesa sésa Áánútu kentáá súwí'a mósá maréna ságamasinkenaya mai'mai'o ónaunda-ita umásinkaniye kwésewai Áánútu aúnaí'a umái mai'mai'a ónááoni'a umátinkaniye. ⁸ kesáyáváiyé su'mai imáyáa ésa kawer-áímbá tínaaemba umámesa sáwí-aimba kwégwaraawai Áánútu ávááraumai áwáá'a tiyéna sáwí-meyamba timíniye. ⁹ sáwí'o kwéowai Áánútu tí'a índai'a umátinkena umbai-yántáá'á tiména Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹⁰ kawe'ó kwéowai Áánútu ságamatinkena túwí'a mósá maréna paru umátinkena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mirá éna ¹¹ íma taaínkaar-umaimeyamba timínivo arupí umai-meyamba timíniye.

¹² ó'onkaa-kwaasi Áánútu naaóv'ó Mósesimbo simámakain-amaamba íma isésa sáwí'a kwéontavena máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a mai'mai'a ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa arááíséntavena Áánútu minámáánkóná ááinkwara'a aavimbá maitinkániye. ¹³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba isésa ímo kwaráíyanamo éna Áánútu arupí umái máyáawe íma síníye. ¹⁴ Áánútu ó'onkaa-kwaasi kwená amáámba íma simátímakowasa miwítí imáyáavinkembo minámáámbó kwarésamo ombá minámáámbá ísaraan-kwaasiraamba kwéowe. ¹⁵ mirámó kwéomba Áánútuna amáámba miwítí imáyáavimba kwáyáisasaraamba máyáawana tirumpimbá aai kwéna kawe'ó ontávéna mináínkó séna kawe'á kwéowe séna sáwí'o ontávéna sáwí'a kwéowe kwésiye. ¹⁶ moórá-kanaamo tíanamo éna Áánútu Ísu Káráísitintavena sínana kwemá kwaásiti imáyáa aúpár-imáyáa taaímbarena aavimbá maitinkániye. áséi-kwasaimo kwésimatimunda mináínkwará'á kwésimatimune.

Yútaa-kwaasi Áánútuna amáámba tokáundaya póna kwésuwa'naa-iyé siráan-kwasai.

¹⁷ Yútaa-kwaasiya úne kwésewai isáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraundaya póta kawe'á umáíya máyaundaya Áánútuna kwaásiya úne sé'a kentúma mósá kwémaraawe. ¹⁸ minámáámbá ísaraantave'a Áánútumbo arááímo tainí'o kwéon-aimba isé'a kawe'ó kwéon-tantaare sáwí'o kwéon-tantaare kanaán-umai taaímbare'a ¹⁹ asiramái sé'a kawer-ámbó ímo awánaraan-kwaasi kanaán-umai agaráátinketa túnkain-ayampa'o máyáan-kwaasi kanaán-umai sáma kwégamatinketa ²⁰ táá'a íma ísaan-kwaasi kwéagaraatinketa iyámpóiraani'a on-kwáási kwéagaraatinkaundayaawe kwésewe. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba ísaraantave'a imáyáa é'a sé'a amápar-aimba iséta árair-ainta kwésune-imayaa kwée'a pó'a mirán-áímbá kwésewe.

²¹ évakarawaimo kwéagaraatinkaamba keinárawakwara'a mináímbá kwaráaro. umóyámbá íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma mirán-oro. ²² aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma orómó kwésemba keinárawakwara'a íma mirán-oro. kampar-ísóígó sáwí-yantaa'a iyémó kwésemba keinárawakwara'a sáwí'a kwée'a minkámpár-ísóígóná naaúmpa'a sáwí'a kwéomba mindá ivá'á túwáaro. ²³ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanta ísaraumne sé'a kentúma mósá kwémaraambanivo minámáámbá araisé'a sáwí'a ombá kwaási tuwánésa sésa Áánútu áwí'a sáwí'a kwéumankaawe kwésewe. ²⁴ mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúváívimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi sáwí'a kwéontavesa ó'onkaa-kwaasi tuwánésa Áánútumba simái sáwí'a kwéumankaawe agaimaréna siráiyé.

²⁵ Yútaa-kwaasi ontáv'é'a túra'a kárámai araa'éna kwéé'a sé'a Áánútuna kwaásiya úne kwésewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráamba Yútaa-kwaasi ombá mindá kawe'á kwéumatinkaivo minámáámbá íma kwáráamba Yútaa-kwaasi é'a túra'a kárámai araa'éna uráamba mindá íma kawe'á umátinkaisa'a úwoi-kwaasiraamban-owe. ²⁶ ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwárááawanamo imbá Áánútu séna Yútaa-kwaasiraamba é'a túra'a kárámai araa'éna kwéowairaamba é'a kesí kwaásiraamban-owe kwésiye. ²⁷ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimarówa'a Yútaa-kwaasi isé'a túra'a kárámai araa'éna uráambanivo minámáámbá arááiraamba pósa ó'onkaa-kwaasi íma túra'a kárámai araa'éna kwéowai minámáámbá kwégwaraawaimo ésa aavimbá maitinkánááowe. ²⁸⁻²⁹ túra'a kárámai araa'éna kwéowai mindáyavenawe su'mai íma Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-ovo Áánútun-amanko miwítí sáwí-imayaa maitíyukaiwai Yútaa-kwaasi Áánútuna kwaási-uramban-owe. agaimakáin-amaanko íma mirá kwéumatinkaivo Áánútun-amanko mirá kwéumatinkaiye. mirámó kwéon-kwaasiyavesa ó'on-kwaasi íma aamoí kwéumatinkaavo Áánútuwe su'mai aamoí kwéumatinkaiye.

3

¹ ímo ó'onkaavimban-ivo Yútaa-kwaasivimba nóran-kawe-tantaara paáururaiyo. túmo kárámaimo araa'énamo uráamba mindá nóran-kawetantaara paáururaiyo sembó ² sísa íya'o é'a anondá sé'a kawe-tántáá'á paaréna aiva'á Yútaa-kwaasi Áánútun-aaimo tátoranaaontavena simátímakaiye sénaumne. ³ simátímakaimbanivo évakarawai Áánútuntavesa íma imáyáa ésa kwenáái íma kwétaagwiyavowe. mirá kwéovo Áánútu íma mirá éna kwemó siráintemba kwéena simái asirámakaini'a kwéiyé. ⁴ kwaási kampar-áimbá kwésevo Áánútu áráir-aine su'mai kwésiye. Áánútuntavena simái aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna enááigo áráir-aine su'mai isasá kwaási ísaraawe. íma kanaán-umai aavimbá mayankánááovo enááigo amápa-kwaasi táái kwéusayaaitaiye agaimaréna siráiyé.

⁵ kesáámó sáwítaamo úndavinkemba Áánútuna kawe'-máyaí avora'á kwégwaintaveta sáwíta kwéunanaya Áánútu sáwí-meyamba símimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. mirán-áimbá kwaásiti imáyáavinkemban-ivo íma miráyá seno. ⁶ Áánútumo ímo arupí umáímo ménaraankasi naaémba amáparawaimo máyáawaina ááintavena íma tísaa isinó.

⁷ moórá-aimba isáaro. kesáámó kampar-áimbó súndavinkemba Áánútuna áráir-aimba avora'á paárisana kwenáwí'a mósá anómba kwéiyintaveta kesáámó sáwí'o kwéundayavenaya Áánútu aavimbá maisínkáimba sáwí'a kwéiyeya íma seno. ⁸ mirán-kámpar-áimbó kwéseмба mimpínkémbá sésa kesáámó sáwí'o kwéundaya mimpínkémbá kawe-tántáá'á paárinana Áánútu áwí'a iyíniye íma

mirán-áimbá seró. évakarawai kesúwí'a sáwí'a umásinkanaaontavesa kentávésa kampa'á sésa mirán-áimbá kwésiye kwésevo Áánútu miwí aaiwimbá maitinkéna arupí umái sáwí-meyamba timíniye.

amáparawai íma arupí umái máyáan-kwasai.

⁹ kemá Póro mináimbá imáyáa é'a sé'a Áánútu aúranka'a íma maarán-iyé. Yútaa-kwaasiya kawé-kwáásíyá únasaya ó'onkaa-kwaasi sáwí-kwaasi owémá íma mirán-ivo ké'naan-aimba sé'a sáwí-imayaago amáparawai tátokaiye kwésune. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu aúranka'a amáparawai íma arupí umái máyáawe. ¹¹ ánivo amáparawai arupí ii-yántáá'á íma kawé'á umái kwéawanesa Áánútuwe maénáe íma kwésewe. ¹² amáparawai Áánútumba tínaemba umámesa sáwí-amba kwarésa kaé'náe'a ésa íma kawé'á kwéowe. ¹³ kwaásimo pu'máimo kaviraantembá miwí tááigo mirá kwéisasa kampa'á kwésimatiyuwaawana miwí tááigo kwaaiwainkómó kwaásimo vaintembá kwéisasa ¹⁴ anómba simái sáwí'a umátinkesa ¹⁵ ááema tínkamowasa púwówai mésa ¹⁶ kwénaaopa'a tí'a úni'a umái umbai-yántáá'á timésa ¹⁷ íma paru umátinkesa ¹⁸ Áánútu áároi íma inkaisésa ivátuwesa máyáawe agaimaréna siráiyé.

¹⁹ Áánútu amápa'-maravaken-kwaasiyavena amáámba séna mináimbá kwáráaro siráimbanivo araaiséta amáparawaiya Áánútu aúranka'a sáwí'a éta súnda arupí umáíya máyáumneya íma árai'a kwésune. ²⁰ Áánútumo siráin-amaamba kwáyáísata amáparawaiya íma árai'a séta amápar-amaamba kwégwaraundaya póna Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawe síníye sénaundaya kampar-áimbá sénaundayaawe. amáámba kwéiseta sáwí'a uráumneya kwésundayaawe.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu arupí umátinkáin-kwasai.

²¹ Áánútu aúiná-amba agaráásinkenaya Áánútu aúranka'o kwaásimo arupí kwéumatinkain-amba agaráásinkenaya kwemó siráin-amaamba íma imáyáa éna minámbá agaráásínkaraiye. mináintávésa naaóv'á Mósésiye Áánútun-ai simátimakowaiye minámbá paáriníye-aimba simátimesa agaimakáawe. ²² kwaási Ísu Káráisitavesa sésa árai'a kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkaraiye kwésewana miwíyávéna Áánútu séna arupí umái máyáawe kwésiye. Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai Áánútu arupí kwéumatinkaimba mimbórá-ámbá kwáyáiyé. ²³ amáparawai sáwí'a ésa Áánútumbo arááimo kwétaini'o umáimo ménaesamo ombá ívé'a íma miráumai máyáawana póna ²⁴ Áánútu úwoi túwa'naa ena arumbá umátinkáísana Ísu Káráisiti miwítí sáwí-imayaagomo tátokaimpinkembo iyátinkena Áánútu aúranka'a arupí umátinkanintavena pukáiyé. ²⁵ Áánútu séna sáwí'o kwéom-beyamba maitiyuwánintavena Ísu Káráisiti puwínana kwená naaemá kumíníye siráimba mináintávéta séta árai'a mirá kwéiyé kwésundayavenaya kentáásí sáwí-meyamba kwémaisyuwaiye. ááémo sáwí'o uráamba Áánútu íma ááema sáwí-meyamba tiména kwemá arupí kwéimba awánanaaontavena séna

naaémba Ísu Káráísiti puwéna miwítí sáwí-meyamba maitiyuwániye siráíye. ²⁶ ívé'a Áánútu arupí kwéimba awánanaaontavena kwaásimo sáwí'o kwéontavena imáyáa éna maará kwéiye. Ísu Káráísiti miwítí sáwí-meyamba kwémaitiyuwain-aintavesa áraire kwésewai Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaiye.

²⁷ miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávimbá íma kwáyáíye. kentáásí kawe'-má'yá'yávéna ímanivo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraire súndayavena mindáwe su'maiyavena Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintawe. miráumai kesúya maé iyónaundaya kentáávimbá íma kwáyáíye. ²⁸ simátimunda árair-aimban-íye. Áánútuna amáánta kwégwaraundayavenaya ímanivo kwenááyaveta áraire súndayavenaya Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumasinkaintawe. ²⁹ íma Yútaa-kwaasiye su'mainovo ó'onkaa-kwaasigwara'a túwa'naa ínintavena Áánútu má'yáíye. ³⁰ mimbóráwái Áánútu ména Yútaa-kwaasiya kwenaúranka'a arupí umásinkenaya ó'onkaa-kwaasigwara'a mirá kwéumatinkaiye. ³¹ kwenááyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundayavenaya Áánútu arupí kwéumasinkaisata miráumai Áánútuna amáámba íma tuwéta minámáánkóná ááimba awánéta kwégwaraumne.

4

Ááváramu Áánútun-aaiyavai áraire siróntavai arupí umái má'yáane Áánútu siráin-kwasai.

¹ Ááváramu Yútaa-kwaasiya síkwá'náma kwenááimo simátíménda ísáaro. ²⁻³ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráíye agaimaréna siráíye. Ááváramuna kawe'-má'yá'yávénamo Áánútumo sénamo arupí umái máyaane siráinkakai Ááváramumo kwená mayá'yávénamo áuma maéna iyúmba kwáísino. Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái má'yáane siráimba mindáyavena Áánútu aúranka'a Ááváramu áuma maéna iyúmba íma kwáyombaniye.

⁴ moóra-aimba ísáaro. moóráwaina mayái kwémayaawana meéyámbó kwétimimba íma úwoi kwétimivo miwítí mayái awánéna meéyámbá kwétimiye. ⁵ maarán-áímbá árair-aimban-íye. kawe'-má'yái kwémayaundayavena arupí umái má'yáawe-aimba Áánútu íma kwésivo Áánútun-aaiyaveta áraire kwésundayavenaya Áánútu séna arupí umái má'yáawe kwésiye. sáwí'o uráundayaamo arupí kwéumasinkainta Áánútuman-íye. ⁶ Áánútu kawe'-má'yáímó mairáantavena íma imáyáa éna Áánútun-aaiyavesa áraire siráantavena imáyáa éna arupí umátínkáiwai miwí tirunkó kawe'á kwéiye. mináíntávéna naaóv'á Téviti aúvávimba agaimaréna séna

⁷ Áánútu sáwí'o uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiye. ⁸ sáwí'o uráawai Áánútu íma imáyáa úmae íyísana tirunkó kawe'á kwéiye

agaimaréna siráiyé.

⁹ mináímbá túra'o kárámimo araa'énamo uráawai Yútaa-kwaasiyavenawe su'mai íma séna ímo túra'o kárámimo araa'énamo uráawaiyavenagwara'a Tévítí séna miwítí sáwí-imayaagwara'a maitiyúwáísana tirunkó kawé'á kwéiyé-aimba siráiyé. ó'omba mináímbá sé'a Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Ááváramu Áánútun-aiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹⁰ Ááváramu áúra'a íma kárámai araa'éna urónka'a Áánútu kwentávéna séna arupí umái máyaane séna ¹¹ Áánútun-aiyavena áraire siróntavena arupí umái máyaandawai ómpo enáúra'a kárámai araa'éna uwó súwana mirá uráiyé. miráumai túra'o ímo kárámimo araa'énamo uráawaigwara'a Áánútun-aiyavesa áraire kwésentavena Áánútu séna arupí umái máyáawe kwéiyé. miwí Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aiyavesa áraire kwésesa pósa Ááváramuntavesa kentáá síkwá'náraamban-iye kwésewe. ¹² súra'o kárámimo araa'énamo kwéundawaiya kwemá kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. súra'o kárámimo araa'énamo kwéundayavetaawe su'mai ímanivo Ááváramumo mirámó siráintemba Áánútun-aiyaveta áraire kwésundayavetaawe Ááváramuntaveta kentáá síkwá'náma iyéyá kwésune. Ááváramu áúra'o ímo kárámimo araa'énamo urónka'a Áánútun-aiyavena áraire séna máyomba póna Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútun-aiyavesa áraire kwésewai tíkwá'náman-iye.

Áánútun-aiyavai áraire sewái Áánútu simái asirámakaimba timínín-kwasai.

¹³ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba séna ewé enáisaavutantamba ónááowaiye amápa'-marama kentí maramá kwáyáiyé siráiyé. Ááváramu Áánútuna amáamba kwakóntavena ímanivo kwenáaiyavena áraire súwana Áánútu séna arupí umái máyaane súntavena Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. ¹⁴ Áánútu simái asirámakon-aimba Mósesimbo simámakain-amaambo kwégwaraawaiyavena íma siráivo Áánútun-aiyavesa áraire kwésewaiyavena siráiyé. mirámó ímo uráinkakai Áánútun-aiyavesa áraire kwésewai úwoiyavesa sesinó. Áánútu simái asirámakaimba úwoiyavena sisinó. ¹⁵ amáán-aimba kwáyáísasa arááirántavena moórá-amba Áánútumo áwáá'o sénom sáwí-meyambo timínín-amba paáuruiye. amáán-aimbo ímo kwáyáinkakai íma arááísísina. amáán-aimba kwáyáiyé.

¹⁶ Ááváramu Áánútun-aiyavena áraire siróntavena simái asirámakon-aimba siráiyé. miráumai Ááváramu aisaavutantambo ónááowai Áánútun-aiyavesa áraire sénááowai Áánútu úwoi túwa'naa ena simái asirámakaimba timíníye. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaambo ísaraawaiye su'mai ímanivo Ááváramumo Áánútun-aiyavenamo áraire siróntemba Áánútun-aiyavesa áraire kwésewai kwemá úwoi kwétuwa'naa-iye. Áánútun-aiyaveta áraire kwésundawaiya Ááváramu

kentáá síkwá'náraamban-iyé. ¹⁷ Áánútu aúranka'a Ááváramu máyowana maarán-áimbá simái agaimaréna séna

ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'áma

óne Áánútu siráiyé

agaimaréna siráiyé. Áánútu púwómpinkembo kwéusasintinkaiwai

éna kwemó aaimó sisanamó ímo kwáyáin-tantaakomo kwévaariwain-aaiyavena Ááváramu áraire siráiyé. ¹⁸ kwaási ímo paáronaaon-

tantaatavena Áánútu Ááváramuntavena súwana Ááváramu árai'a mirá íniyena siyé siráimba póna ó'on-o'on-kwaasi tíkwá'náman-iyé. Áánútun-

aai aúvávimba agaimaréna séna

enaísaavutantambo ónááowai

sáwíva-kwaasi paáronaaowe

agaimaréna siráimba pósa paáruraawe. ¹⁹ ááéma Ááváramu anónu'mai

karéna ména sáwívar-ima 100 ima maisuwéna máyowana awainínkó

Sérea ageinímbá máyowana póna íma imáyáa éna Áánútuntavena asir-

amái imáyáa kwéena ²⁰ Áánútu simáímo asirámakon-aintavena áraire

séna íma kaer-ímáyáa éna asiramái ména Áánútu áwí'a mósá maréna

²¹ séna Áánútumo simáímo asirámakainten-umai kanaán-umai iyámpói

simíniye séna ²² miráumai Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena séna

arupí umái máyaane siráiyé.

²³ arupí umái máyaane siráimba íma Ááváramuntavenawe su'mai

siráivo ²⁴ kentááyávénagwara'a mirán-áimbá siráiyé. Ísóigo

Ísumba pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiwain-aaiyaveta áraire

súndayavenaya séna arupí umái máyáawe kwésiye. ²⁵ kesáámó sáwí'o

uráundayavenaya kentáási sáwí-meyambo maisiyuwáníntavenaya

Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana kuména kumpuwúwana

Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkanintavenaya pukáimpinkemba

usásinankaraiye.

5

Áánútu arupíya umásínkáin-kwasai.

¹ Ísu Káráisitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu

kwenaúranka'a arupíya umásínkarenaya Ísóigo Ísu Káráisitina

mayáímá imáyáa éna paru kwéumasinkaisata mimbórái'a umái

kwémaumne. ² Ísu Káráisitin-aaiyaveta áraire súndayavenaya Áánútu

úwoi kwésuwa'naa-ipata mósinkaraisata méta Áánútuwe ságayan-

ayampata ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya sirunkóyá

aamoí kwéiyé. ³ umbai-yántáá'ó kesópata kwáyáimba sirunkóyá

aamoí isatá minúmbái-yántáá'á kwáyáintaveta asiramái méta íma

sívón-káínta ⁴ mindáyavena Áánútu séna kawé'a umái máyáawe

sisatá mindáyaveta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaunana

sirunkóyá aamoí kwéiyé. ⁵ kwesé ménaundayaveta amu'maréta

máyaundaya kentááyávéna íma awinkánimba póna íma sigaeyá íniye.

Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbéna Áánútumo

kentááyávénamo anón-imayaamo imbá kwéagaraasinkaimba póta

kwesémo ménaundayaveta amu'maréta máyaunanaya póna íma sigaeyá

kwéiyé.

6 kesáá íma asiramái máyaawananya Áánútumo siráin-kanaamo tiráimba kesáámó sáwí'ó umáíyaamo máyaundavinkembo kusúwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. 7 arupí-kwaasigombo áwa'naa ónaundayave'a puwónáe senkákái umbái taisinó. kawe-kwáásígómbó áwa'naa ónaundayave'a kwená anondá puwónáe sésa puwósino. íya puwósino. íma isáúmne. 8 ányo kesáámó sáwítaamo umáíyaamo máyaundaya súwa'naa índayavenaya Ísu Káráísiti kumpukáíye. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba Áánútu arumbó símimba mindá kwéagaraasinkaintaawe. 9 Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna pukáintavena Áánútu aúranka'a arupí umásínkarainta pónaya Káráísiti árai'a kentáási sáwí-meyamba maisíyukaintavenaya Áánútu íma áwáá'a siyíniye. 10 kesáá Áánútumbo síyámba umánkaraundaya kwenááninko kentááyávéna imáyáa éna pukáimba póta Áánútuwe mimbórá-ímáyáávátá máyaundaya miráumai Ísu Káráísiti úwoi ména póna árai'a kawer-ámpá'ó kwégundayavenaya kwégarakwiyye. 11 íma mináiné su'mainivo maarán-áinkwára'án-íye. Ísóigo Ísu Káráísiti Áánútunte mimbóráí'a umásínkáisanaya póna Áánútuntavena kesirunkóyá aamoí kwéíye.

Áándamunte Ísuntei kwaasái.

12 maarán-áimbá isáaro. aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááíraimba póna sáwí'ó kwéon-amba paáruraiye. sáwí'a uráimba póna puwón-amba paáruraiye. amáparawai sáwí'a kwéomba pósa puwón-ampa'a kwégowe. 13 Áánútumo Mósesimbo amáámbo ímo simámakonka'a kwaási sáwí'a uráamba isaná Áánútu misáwí'ó uráan-aimba íma agaimakáíye. 14 aiva'á Áándamu máyowasa matinka-matinka úmaesa tunka'á Mósesi usá máúnka-kwaasiyomba pukáawe. Áándamu Áánútun-aai arááírowasa kwempínkén-kwáási évakarawai íma mirá umbá sáwí'a umbá pósa pukáawe.

Áándamu naaémbo paárinuwaimo íninteni'a éna Káráísitimo évakantaa'o íninteni'a íma uráivo 15 sáwí'a uráimbanivo Áánútu úwoi kwésuwa'naa-intaawe. Áándamu Áánútun-aai arááíraimba pósa amáparawai pu'maé kwéiyomba árair-aimban-ivo Áánútu amáparawai úwoi túwa'naa ínintavena moóráwaimba Ísu Káráísitimba ai'marówana kuména kawe'á umátínkáva'a kwéiyimba minánkó usáyaaitariye. 16 Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawaiya sáwí'a úmae kwéiyunanaya Áánútu íma mirá éna kawe'á kwéumasinkaintaawe. aiva-táwai aiva-kwáásígó Áánútun-aai arááírowana Áánútu séna sáwí'a ónda po puwíníyone séna naaémba sáwíva-kwaasi sáwí'a uwaná séna úwoi túwa'naa e'a kesúranka'a arupí umátinkanaumne siráíye. 17 Áándamu aiva-kwáásígó sáwí'a uráinkakemba amáparawai puwí-ámpá'á kwégwaraawana minánkó tátokaivo moóráwai Ísu Káráísiti maarán-ánón-káwé'-máiyái mairáíye. Áánútuntavesa súwa'naa uwo sewái úwoi kawe'á umái kwétuwa'naa-ena kwenaúranka'a arupí umái kwéumatinkaisana Káráísiti túwa'naa isasá asiramái mésa sáwí-mayaigomba kwéusayaaitaawe.

18 áńivo mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyē. aiva-kwáásígó sáwí'a urónkakemba Áánútu amáparawaiyavena séna sáwí'a kwéesa puwónááowe siráimba póna moóráwai Ísu Káráísiti kaw'e'á urónkakemba sáwí'o uráampinkemba iyátinkena aúnái'o umáímo maí'maí'o ónááoni'a kwéumatinkaiye. 19 aiva-kwáásígó Áánútun-ai arááíronkakemba amáparawai sáwí'a uráambanivo moóráwai Ísu Káráísiti Áánútu siráini'a urónkakemba Áánútu kwenaúranka'a sáwívarawai arupí kwéumatinkaiye.

20 sáwí'a umbá Áánútu kwená amáámba Mósesimba simámakomba mindáyavena miwítí sáwí-mayaigo anómba uráiyē. mirá umbánivo Áánútu arumbá umátinkámae iyúwana anómba uráiyē. 21 ááéma sáwí'o urón-imayaago tátokowasa pósa puwí-ámbá kwakáawe. mirá uráambanivo ívé'a Áánútumo arumbó kwéumasinkaiwaiya tátoraísata kwenaúranka'a arupí umáíya máyaundaya kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti aúnáitaamo umáíya maí'maí'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

6

Ísuwe tarúmaiya máyaunda-kwasai.

1 simátíménda ísáaro. maarán-áimbá íma seró. Áánútu úwoi súwa'naa úmae iyínana anómba ínintaveta sáwí'a úmae kwéiyeta ménae íma seró. 2 puwón-kwaasimo miwítí sáwí-mayaigomo ímo ókwara'o tátotuwenamo kwáíntemba kentáávímbá sáwí-mayaigo íma tátotuvena kwáyáísata póta íma sáwíta úmaeta kwéiyeta ménaumne. 3 maarán-áimbá ísaraawe. nombó pésinkaanta Ísu Káráísiti kweséya tarúsinkaisata kweséya pukáara'naraamba umáíya máyaunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyisata máyaumne. 4 nombó pésinkaanta kesáá Ísu Káráísitiye puwúnasaya utaráara'naraanta kwéunanaya kentáásí sáwí-imayaago íma táto'mae kwéiyiye. Áánútu kentáásivowa ó'oran-asirayandei pukáimpinkemba usásinankaraintemba kentáá usásisinkaraara'naraamba uráísata aúnái'a umáíya máyaumne.

5 Ísu Káráísitima pukáimba kwemó kwaásiti sáwí-mayaigomba usáyaaitaraintemba kweséya tarúmai máyaundayavenaya sáwí-mayaigo kentáá íma tátokaiye. miráumai Ísu Káráísitimo pukáimpinkembo usásinankaraintemba kweséya tarúmai máyaundayaveta aúnái'a umáíya máyaumne. 6-7 maarán-áimbá ísaraawe. puwówanamo ímbá sáwí-imayaago íma tátotuvena kwáyáísana kentáásí sáwí-imayaagona asirayámbá ánásainana kesáámó sáwí'o úmae kwéiyundawaiya íma táto'mae iyínintavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáísana kentáásí sáwí-imayaago kentáá íma tátokaiye. 8 Ísu Káráísitiye pukáara'naraanta umáíya máyaundaya póta mináimbá árair-aimba isatá kweséya máyaumne. 9 maarán-áíntá ísaraumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinkaisana puwí-ásíráyánkó íma tátoraísana ókwara'a íma kwéuwaiye. 10 sáwí'o kwéombo ánásanintavena mimbórá-táwai pukáimba póna mindáyavena íma ókwara'a puwéna usásinena ména Áánútuntavena imáyáa kwéena máyáiyē. 11 miráumai imáyáa é'a sé'a pukáara'naraanta umáíya máyaunanaya sáwí'o kwéundawaiya íma

tátotuwena kwáyáísata méta Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya Áánútu aamoí ínkwáe-'i'a umáíya máyaumne.

¹² kentí sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a ováínivo sáwí'o kwéowai keinárawa'a íma tátoraino. ¹³ kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye íma owé simái sáwí'a kwé'e'a pukáara'naraan-umai máyáawanamo usásintinkaisa'o máyáawai Áánútumpa'a kentúwawaa'a amé'a kwentávé'a owé simái kentúwawaa'neiye kentiyáánamaineiye kwená kawe'-máiyáiyé su'mai máyáaro. ¹⁴ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kárákwiyisana Áánútu úwoi túwa'naa iwáí kárákwiyisana póna kentí sáwí-imayaago kentúra'a íma tátoraino.

Áánútu kwená mayái-kwáásí-'i'a umátinkáin-kwasai.

¹⁵ mináímbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáará'á íma kárákwiyisana Áánútu úwoi súwa'naa iwáí kárákwiyisata mindáyaveta íma úwoi sáwí'a úmaeta iyóno. ¹⁶ kwená mayái mayánaumnemo sembá kwemá kárákwiyisasa kwená mayái-kwáásí máyáawe-aimba ísaraawe. miráumai sáwí'o íyanamo éna misáwí-ímáyáágó tátokaina'a misáwí-máyái maimaé kwéiye'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-aaimo isáíyanamo éna kwemá kárákwiraina'a kwená mayái maimaé kwéiyiyana kwenáuranka'a arupí umátinkaniye. ¹⁷ ááemo sáwí'o uráam-bayaigo tátokowasa naaémba árair-aimba simátíma'mae iyówa'a isé'a kentirumpimbá asiramái tátokaawa'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁸ sáwí'o kwéum-bayaigo tátokompinkemba Áánútu iyátinkowa'a arupí-mayai kwémayaawana minárúpí-máyáígó tátokaiye. ¹⁹ íma asiramái máyáantave'a kesáái isánááon-aimba simátímune. ááema sáwí'a ónáe sé'a ó'on-ó'on-tantaakwara'a sáwí'a uwaná tátokombanivo ívé'a kawe'á ónáe sé'a kawe'-máiyáiyé su'mai kwémae'a Áánútunde-i-i'a oró.

²⁰ ááemo sáwí'o um-báyáígó tátokonka'a kawe'ó íí-ímáyáa íma kwé'e'a ²¹ sáwí'o uráamba ívé'a tigaemá kwéiye. sáwí'o untavéna íma kawe-tántáá'á kentópa'a tiráiyé. mirá-sáwí'ó úmae iyómpinkemba máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a kwéowe. ²² Áánútu sáwí'o kwéumpinkemba iyátinkena kwená mayái-kwáásí-'i'a umátinkaraimba pó'a Áánútunde-i-i'a umái mé'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ²³ sáwí'o kwéom-bayaigona anondá puwónááombanivo Áánútu kentáásí Ísóigo Ísu Káráítina mayái imáyáa éna aúnáitaamo umáíya maí'mai'o ónaunda-ita kwéumasinkaiye.

7

Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraunda-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. amáparawai ámáán-aimba ísaraamba pó'a simátíménda ísáaro. úwoimo máyáanka'a ámáán-ainko kárákwiraimba póna puwíyamba mináínkó íma kárákwiyiniye. ² ámáánkomo siráintemba aarakwá'ó ombá awaíkmó aúvaimo máyáínka'a awainínkó kwesé tarúmai máyáísana awaíkmó púwísanamo ímbá tarúmaimo máyaayamba kwéanasaiye. ³ awaíkmó máyáínka'a aaraigómó ó'on-kwaasigoe námae kwénaaisanamo ímbá sáwí-inimban-iyé kwésevo

awaikómó puwínanamo éna áamáánko siráintemba ó'on-kwaasimo mayánimbo éna kanaán-iyé.

⁴ kesí kwaásiyono. miráumai keinárawataavenawe séna Ísu Káráisiti pukáimba Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaamba imáyáa é'a Ísu Káráisitiye tarúmaimo máyáantave'a pukáara'naraambo umáimo máyáamba minámáánkó íma tátokaivo Ísu Káráisitiye tarúmai máyáawe. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankarawai Ísunde'i'a umái mé'a pó'a Áánútuna mayái kwémayaawe. ⁵ ááema sáwí-imayaayaveta sirááyavetaamo uráundarata íma mirán-oro siráin-amaamba iséta imáyáa éta ivátuweta sáwí-imayaayaveta sirááyaveta éta sáwí'a éta puwónaunda-amba kwaréta ⁶ miráyá uráunda ívé'a Áánútu sáwí-imayaago tátokaimpinkenta iyásínkáisanaya Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaanko íma tátokaisata ááeraan-amba Mósesimo agaimakáin-amaankona aambá íma kwaréta aúna-amba Áánútun-amanko agaráásínkarain-anta kwégwaraumne.

Áánútuna áamáambo ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino siráin-kwasai.

⁷ mináimbó imáyáa é'a simátiménda isáaro. Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaantave'a sáwí-amaamban-iyé íma seró. minámáán-áimbó ímo kwáyáinkakai sáwí-mayaigona ááimba íma isáúsino. túran-anda íma oró. minámáánkómó ímo mirá siráinkakai súran-andamo úndayave'a sáwí'a kwéune ímo súsino. ⁸ minámáánkó séna túran-anda íma oró siráimba kempímbá sáwí-imayaa kwáyáimba pó'a minámáámbá araisénáe sé'a súran-anda ávááraumai uráumne. minámáánkómó ímo kwáyáinkakai sáwí'o kwéunda íma imáyáa é'a sáwí'a kwéune súsino. ⁹ áamáánko íma mirá oró siráimba íma is'é'a kawé'a umái máyauumne-imayaa é'a mé'a naaémba minámáámbá ísaraunda araisénáe sé'a arááiraunda ¹⁰ mindá puwónaundawai úne. minámáámbó kwakáundarakai kawé'a umái máyausino. minámáámbá arááiraundawai pó'a puwónaundawai úne-aimba ísaraumne. ¹¹ minámáánkó séna íma mirá oró siráimba kempímbá sáwí-imayaago kwéna póna kampa'á simásiyuwaisa'a mináimbá araisénáe sé'a arááiraunda pó'a puwónaundawai úne.

¹² miráumai Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaan-aimba íma mirá oró-áimbá Áánútun-ai arupí-aimba kawer-áimbán-iyé. ¹³ minkáwér-áínkó íma puwónaundai'a umásínkaraiivo kesí sáwí-imayaago puwónaundai'a umásínkaraiye. sáwí-imayaayave'a siráái kwétaimba pó'a minámáámbó araisénáe sé'o arááiraunda puwónaundawai é'a kesí sáwí-mayaigona ááimba ávááraumai sáwí'a úwa'a awánaruumne. minámáánkó séna íma sáwí'a oró siráimba pó'a kemó sáwí'o uráunda kesí sáwí-imayaago anómbe sáwí'a úwa'a awánaruumne.

sáwí'o kwéundawaiya tátokain-kwasai.

¹⁴ áamáamba Áánútumpakemba kunkáivo kemá marapákén-kwáásí únana sáwí'o kwéundawai tátokaisa'a minímáyáágóna mayái kwémayaumne. ¹⁵ kawé'ó úndayavena kwésinkaisa'a mirá ónáe súndanivo íma mirá kwéune. sáwí'o úndayavena íma kwésinkaisa'a íma mirá ónáe súndanivo mirá kwéune. mirámó kwéunda íma kawer-imáyáa kwéune. ¹⁶ íma sáwí'a ónáe súndanivo mirá-sáwí'ó

kwéundayave'a sé'a Áánútu siráin-amaamba kawer-ámáámbán-iyé kwésune. ¹⁷ sáwí'o kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempimbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune. ¹⁸ marapá-kwáásí únda kanaán-umaimo kawé'ó únda kempimbá íma kwáyáísa'a awánaraumne. kawé'ó úndayavena kwésinkaisa'a íma kanaán-umai kawé'á kwéune. ¹⁹ kawé'á ónáé sé'a úndanivo íma mirá é'a íma sáwí'a ónáé sé'a úndanivo úwoi sáwí'a kwéune. ²⁰ íma sáwí'a ónáé súndanivo mirá-sáwí'á kwéunda íma kemá mirá kwéumpo sáwí-imayaago kempimbá kwáyáísa'a sáwí'a kwéune.

²¹ maarán-áinkóná ááimba kwáyáíye. kawé'á ónáé sé'a úndanivo sáwí-imayaago tavisímae kwéiyisa'a ²² kesirumpimbá Áánútuna áamáántave'a aamoí kwéundanivo ²³ moórá-ainkona ááimba kempimbá kwáyáísana sáwí'o ónáé súndawai kembá tavisisaná Áánútuna áamáamba kawer-ámáámbá pó'a kwaránáe súndawai tavisisaná sáwí'o ónáé súndawai tavisímái tátokaiye. ²⁴ eésé'á kwéunana sirunkó sáwí'a kwéisa'a máyaundayave'a sé'a sáwí'a kwé'e'a puwónaundai'a kwéundavinkemba nááwa siráníyono kwésunana ²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti síráísa'a Áánútuntave'a súwi kwésune.

miráumai kesirumpinkén-ímáyáá kwé'e'a sé'a Áánútuna áamáamba kwaránáe súndanivo kesúgoma sáwí-imayaavinkemba sáwí'a kwéiye.

8

Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéon-kwasai.

¹ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwítí sáwí-meyamba maitiyukaintavena Áánútu íma aavimbá maitinkéna sáwí-meyamba íma timíníye. ² ááéma sáwíta uráundawai tátokowata puwónaundawaiya ówánanaya Ísu Káráísiti iyásínkaraisata kweséya aúnái'a umáíya máyaunanaya Áánútun-amanko kárakwiyisana Áánútu aavimbá íma maisinkénaya íma sáwí-meyamba simíníye. ³ Áánútu kwená áamáamba siráimbanivo sáwí'a ónáé séta minámáámbá íma kanaán-umaiya kwakáunda póna minámáánkó sáwíta umáíya máyaundavinkemba íma síkaisata máyaunanaya naaémba Áánútu ááninkontavena séna sáwí'a kwéomba po miwíyávái se kumpuwíníyone séna ai'marówana kesáámó sáwí'o kwéundawaiyaamo úndanten-augwarawai maimaéna kentáásí sáwí-imayaamo maisiyuwáíndayavenaya kumpukáíye. ⁴ Áánútu mirá uráimba póta sáwí-imayaayavetaamo sirááyavetaamo kwéunda ímo mirá kwéetaamo Áánútun-amankomo siráini'o kwéetaamo éta Áánútuna áamáánko siráintemba miráyá umáíya arupíya ónaumne. ⁵ sáwí-imayaayavesamo tirááyavesamo kwéowai miwítí sáwí-imayaago tátokaiyo Áánútun-amankomba arááímo kwétaini'a kwéowai kwená kawer-ímáyáágó kwégarakwiyiye. ⁶ miwítí sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini-imayaawe su'mai kwéowai máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááovo Áánútun-amankombo arááímo kwétain-imayaawe su'mai kwéowai paru umái aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-imayaayavesa tirááyavesa kwéon-imayaawe su'mai kwéowai Áánútuna áamáamba íma kanaán-umai taagwiyavésa Áánútuna namuro-kwáásíráámbá kwéowe. ⁸ sáwí-imayaayavesamo tirááímo kwétaini'o kwéowai Áánútu íma aamoí kwéumatinkaiye.

⁹ Áánútun-amankomo kentirumpimbó máyáimbo é'a sáwí-imayaayave'o tirááímo kwétaini'a íma kwée'a Áánútun-amanko siráini'a kwée'a máyáawe. Ísu Káráísitin-amanko tirumpimbó ímo máyáiwai íma kwená kwaási-i'a kwéowe. ¹⁰ Ísu Káráísitin-amanko kentirumpimbó máyáimbo éna Áánútu kwenáuranka'a arupí umátinkaraimba pó'a kentimankó mai'mai'a íniwai é'a sáwí'o urántave'a kentúgoma puwíníwaiman-owe. ¹¹ Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana kwenamankómó kentirumpimbó máyáimbo éna keinárawakwara'o éna puwónááompinkemba usásintinkaniye. kwenamankó kentirumpimbá máyáintavena Áánútu mirá íniye.

¹² kesí kwaásiyono. mináimbá imáyáa íyata íma kentáásí imáyáavinkeni'a éta Áánútun-amankombo arááímo kwétainita umáíya máéno. ¹³ sáwí-imayaayave'o tirááíyave'o kwéombo éna Áánútu séna máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máéro siráivo Áánútun-amankomo túwa'naa ína'o sáwí-imayaamo tuw'é'o é'a aúnái'a umái ménaaowe.

¹⁴ Áánútun-amankomo kwésintembo kwégwaraawai Áánútu áánimbaa'an-owe. ¹⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá máyáiwai íma inkaisí-í'a umátinkáísana inkaisí-yántáákó íma tátokaisa'a máyáavo Áánútu áánimbaari'a umátinkáísa'a Áánútumba kwéaaye'a sé'a kesivoó kwése'a kwémaewe. ¹⁶ kesáá séta Áánútu áánimbaata úneyaamo kwésunda Áánútun-amanko kentáásirumpimba ména séna mindá árarir-aiban-iye kwésiye. ¹⁷ Áánútuna iyámpói úndaya póta Áánútumo kentááyávénawe sénamo to'mayaa úmakaimba maimaéta Ísu Káráísitimo mayáninten-umaiya mayánaundayaawe. umbai-yántáá'ó kwempimbó kwáyontemba kentáávimbá umbai-yántáá'á kwáyáimba póta naaémba kweséya ságayan-ayampa'a ménaundayaawe.

Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkanin-kwasai.

¹⁸ maarán-áimbá imáyáa é'a sé'a árai'a Áánútu kwená ó'ora-sagayamba agaráásinkainata mindáyaveta imáyáa kwéeta kentáávimbá kwáyáin-umbai-yantaataveta íma anón-imayaa kwéundayaawe. ¹⁹ Áánútu áánimbaare ayáámúmbaareya únasaya Áánútumo tarórruraintantaako kwaí-kwaankowe taaigówé amápa-karaan-tantaakowe kentáámó suwánanaaontavesa mósá titaagwirésa amu'marésa máyáawe. ²⁰ naaóvá'á Áánútu tarórrurain-tantaatavena séna kampindágwiniye séna kwená imáyáavinkemba séna íma miwítí imáyáavinkemba siráimba maarán-imáyáa éna séna ²¹ naaémba kampindái-yántáá'á aambá áuntinkaanana tarórruraunda-yantaa'a ó'a íma kampindámae iyíniye. kesí iyámpóimo iyátínkáanasamo kawé'ó umáímo ménaaontemba mintántáákó miráumai kawé'á umái kwéniye Áánútu minímáyáa uráíye. ²² maarán-áíntá ísaraumne. aaraimó iyámpóimo tinkésamo eésé'ó ontembá Áánútumo amápa-tantaa'o tarórrurain-tantaako eésé'á kwéena Áánútumo paárinintavena amu'maréna máyáíye. ²³ íma Áánútumo tarórrurain-tantaakowe su'mainivo kesáágwára'á miráyá kwéeta Áánútumo to'mayaa

úmakin-tantaa'o simínintaveta imáyáa ónaundayavenaya Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kesirumpintá kumbáyáisata eésétá kwéeta amu'maréta máyaunanaya Áánútu kwenayáámumbaare kwenáánimbaare síkenaya aúna-kuwawaa'a umásinkanintaveta amu'maréta máyaumne. ²⁴ Áánútu kawer-ámpá'a mésinkonka'a séta árai'a Áánútuna iyámpóíya éta kweséya ménaumne séta amu'maréta máyaumne. awánasuwaunda-yantaataveta íya amu'maréta ímo awánáúnda-yantaataveta amu'maréta méta séta árai'a paáriníye séta íma sívón-káínata asiramái amu'maréta ménaumne.

²⁶ íma asiramái-kwaasi méta kawer-ámpátá kwégunanaya umbai-yántáákó kwétatoraisana póna Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isata nóraumaiya Áánútumba áísaa onanayá súwa'naa ínío séta sirumpintá kanagírre su'mai téta íma kanaán-umai aai kwésunanaya Áánútun-amanko kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aai kwésisana ²⁷ Áánútun-amanko Áánútumbo arááímo kwétain-aimba séna kwená kwaási-imayaa éna mirán-áímbá kwésimba póna Áánútu kentáási imáyáa awánaiwai póna kwenamankómó sin-áímbá kwéisaiye.

²⁸ maarán-áímbá ísraumne. kwená kwaási-i'a ónaundayavenaya ítámakaisata kwená imáyáa kwéeta máyaunanaya sáwí-yantaare kawe-tántááre kesópataamo timbá Áánútu mintántáá'a kawe'á kwéumasinkaintaawe. ²⁹ naaóv'á Áánútu kwendéí-i'a umái ítámakowaiyavena séna kesááninkaamba ónááowe siráimba póna kwenááninko Ísu kentáásuwaao-i'a isatá kwenáúnavarita úne, ³⁰ naaóv'á ítámakowaiyavenaya sááyena kwenauranka'a arupí umásinkenaya kwenááninkaani'a kwéumasinkaintaawe.

Áánútu arumbá kwésimenaya Ísumba ai'marówana kumpukáin-kwasai.

³¹ Áánútu miráumai súwa'naa uráimba pó'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. sáwí'a umátinkanee sésayaamo mirámó ónááomba íma kanaán-umai kentáá usáyaaitanaaowe. ³² Áánútu kwenááninkomba íma tátorena kentáási sáwí-imayaa maisiyuwáínkwáe sénaya ai'marówana kumpukáíye. mirá uráimba póna súwa'naa ínín-tantaa'a úwoi simíníntaawe. ³³ Áánútu kentáá ítámakawaiya kwenauranka'a arupíya umásinkarainta pósa évakarawai íma kanaán-umai aavimbá maisinkánááontaawe. ³⁴ évakarawai kentááyávésa puwígwáe sésa íma aavimbá maisinkánááowe. Ísu Káráísiti kentááyávénaya séna puwéna usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a ména kentáá súwa'naa umai Áánútumpa'a kwéaisaa-iye. ³⁵ mirá kwéintavesa évakarawai íma kanaán-umai Káráísitiyeyaaamo máyaundavakenta sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye. umbai-yántáá'ó kesópataamo tíndawe aosaambó kwisinkánááontaawe sáwí'o umásinkanaaontaawe sááímo sinkáníntaawe unáánkwátói-iyainta ménaundayaawe évakarawaimo sínkmonaontaawe puwónaundayaawe mirán-tántáá'ó kesópataamo tínimba Káráísitiyeyaaamo máyaundavakenta íma kanaán-umai sirááwanaya Káráísiti kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa

íma kwétuwaiye. ³⁶ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna ená kwaásiya úndarakemba évakarawai kentááyávésa sésa tínkamónasa puwígwáe-imayaa úmae kwéiyowe. sipisípimo tuvúwówanamo púwíntemba kentááyávésa tínkamónasa puwígwáe kwésimae iyówe agaimaréna siráiyé. ³⁷ mirá-sáwí'ó umásínkáanta íma imáyáa únánaya Ísu Káráísiti arumbá kwésimimba póna asiramásínkáísata miwí kwéusayaaitaundayaawe. ³⁸⁻³⁹ maarán-áimbá áraír-aimba isa'á ísaraumne. Áánútu arumbá kwésimenaya Ísóigo Ísu Káráísitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpukáimba pósa Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. puwónaundayaawe úwoi máyaundayaawe Áánútunopa'o máyaundavakenta íma kanaán-umai kwésiraantaawe. kwíyómpakenkwayo'naraware taraváá-kwáné ívé'o kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaare kwíyómpakewaiye kwaántá-kwaasiti máápakewaiye Áánútumo taróruurain-tantaare mirán-tántáátónkó íma kanaán-umai Áánútunopa'o máyaundavakenta sirááwanaya Áánútu kentááyávénaya íma auwinkéna kentáási imáyáa íma kwétuwaiye.

9

Póro Ísareri-kwaasi arumbá umátínkarain-kwasai.

¹ kemá Póro Ísu Káráísitina kwaásima é'a áraír-aine su'mai kwésunana Áánútun-amanko kesirumpimbá ména kárákwiyisa'a maarán-áimbá áraír-aimba kwésimatimune. ² kesí kwaási Ísareri-kwaasivinkembo kemá tiráunda isa'á imáyáa únana sirumbá kwéisana sirunkó umbaí támae kwéiyiye. ³ miwí Ísu Káráísitin-aayavesa íma áraire sembá pósa árairemo sésamo kesí anondámo usámaiyanamo Áánútumo siyuwáinanamo Ísu Káráísitimo ánaaembo umásiyuwanimba mindá kanaániye kwésune. ⁴ miwí kesí kwaási Ísareri-andarakewai Áánútu kwenáánimbaari'a umái ítámakena kwená ságayamba agaráátinkena aaimá simái tarútinkena kwená amáámba simátimena simái asirámakain-aimba simátimena Áánútuna imáyáamo mósá kwémaraan-amba agaráátinkowasa ⁵ ááéeraan-anon-kwaasi miwí tíkwa'náma uwaná Ísu Káráísiti iyámpói aú'mái miwítí ándáva'a kumbéna amáparawaira'a kárákwiyisata kwenáwíta mósá ma'maéta kwéiyunda mindá áraír-aimban-iyé.

⁶ Áánútu Ísareri-andaraken-kwaasivinkemba íma amápa'a ítámakaivo évakarawai ítámakaimba Áánútu asirámakain-aimba arááíraiye íma seénáísaiye. ⁷ Ááváramu aísavutantamba uráawai íma amáparawain-ovo évaka'a Áánútuna iyámpói owaná naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna enááninko áwí'a Áísákaa kwenáísaavutantamba ónááowaiye su'maiyavena séna enáísaavutantamba kwéowe sénááowe Áánútu siráiyé. ⁸ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ááváramu aísavutantamba uráawaivinkemba íma amáparawain-ovo Áánútu kesí kwaásima owémó asiramáímo siráiwaiye su'mai Áánútuna kwaásiman-owe. ⁹ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena simái asirámakain-aimba séna sún-da-kanaama tina'a máyáanana Séraa inaamaí-iyámpói

ankániye sirómba ¹⁰ mináímbá kentáá síkwá'náma Áísakaantavena siráíye. kwemá anón-éna aaraí mayówana awainínkó áwí'a Árépeka agováraer-iyampoi ¹¹ íma tínkaroyasarai miniyámpóirái íma mayái mairóyanka'a ¹² Áánútu minínínkóntávéna séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwái naaén-iyampoigona mayái mayániye siráíye. Áánútu kwená imáyáavinkemba kwená kwaási-i'a umái ítámarena tááyaraiwo miwítí mayái íma awánarena tááyaraiye. miráumai naaóv'á séna ená iyámpóiraimo ésarai aivakéwai naaén-iyampoigona mayái mayániye siráíye. ¹³ Áánútun-aaí aúvái'vimba miniyámpóiráiyávéna agaimaréna séna

Yákópomba ítámare'a Ísomba

sínaeemba umámune Áánútu siráíye
agaimaréna siráíye.

¹⁴ évakarawai mindáyavesa imáyáa ésa kampa'á sésa Áánútu íma arupí kwéiyemo kwéseмба mindá kampar-áímbán-iyé. ¹⁵ naaóv'á

Áánútu Mósesintavena séna
sirumbá umátinkanae súndawaiyave'a sirumbá kwéumatinkaumne.

kawe'á umátinkanae súndawaiyave'a mirá kwéune
siráíye. ¹⁶ miráumai kwaási tiráái kwétaintavenawe kwaási kawe'-
má'yái kwémayaantavenawe ímanivo Áánútu kwená imáyáavinkemba
séna sirumbá umátinkanae siráintavena kwená kwaási-i'a umái
kwéitamaraiye. ¹⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Mósesi máyonka'a Ísipi-marava'a kárákwirawai kwentávéna Áánútu
séna amápa'-maravaken-kwaasi kesí asirayándéimó enane'ó
úndama awánésa kesúwí'a isáígwáe sé'a embá kárákwiyi-
mayaira'a usásinankaraumne Áánútu siráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁸ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba
kwembó aráái'mo tainí'o énamo sirumbá umátinkanaemo simbá arumbá
umátinkana kwembó aráái'mo tainí'o énamo tiruntémó máraani'o imbá
tiruntémá máraani'a kwéumatinkaiye.

Áánútu áwáá'a tiyéna arumbá umátinkenamo in-kwásái.

¹⁹ mindáyave'a imáyáa é'a maarán-áímbá íma seró. sáwíta
kwéundaya nóra séna Áánútu aavintá kwémaisinkaiyo. Áánútu imáyáa
éna séna sáwí'a ónááowe siráimba mindáya sáwí'a kwéundayaawe.
miráumai aavimbó kwémaisinkainta mindá sáwí'a kwéiye mináímbá
íma seró. ²⁰ keinárawa'a úwoi-kwaasi máyáavo Áánútumo siráinda-
aimba anondá íma seró. maarán-áímbá imáyáa oró. sawei-
ánáveumba ombá karí'-márámá mairésa sawei-ánáveumba úmaraawana
misawéi-ánáveunko íma maarán-áímbá séna nóra éra kembá mirá
kwéumasinkao íma kwésiye. ²¹ sawei-ánáveumbo ombá mimbórá-
kárí'-márámá mairésa kaer-ánáveumba úmaresa moórávimba úwoi-
mayai maésa moórávimba kawe'-má'yái kwémayaamba mindá
miwínéímán-iyé.

²² Áánútu miraráámbá kwéiye. Áánútuna asirayáné áwáá'o
kwésine awánanaantavena sáwí'o uráan-kwaasimo tínkaminiмба
miwítí meéyámbá póna ááema íma tínkamimba timu'maréna ména
naaemba tínkaminiye. ²³ kentáá ítámarenaya arumbá umásínkáinta
póta kweséya ságayan-ayampata méta kwená ó'oran-kawe'-mayai
awánanaundayavenaya Áánútu sáwí'o uráan-kwaasi íma ááema

tinkamimba timu'maréna máyáiyé. ²⁴ íma Yútaa-kwaasivinkene su'maiya sááyaraivo ó'onkaa-kwaasigwara'a tááyaraiye. ²⁵ miráumai naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Ósíya agaimaréna séna

Áánútu séna íma kesí kwaási-i'a uráan-kwaasiyave'a kesí kwaásiman-owe sé'a ímo sirumbó tímakaundayave'a sirumbá kwétimune sénaumne. ²⁶ íma kesí kwaásiman-owe siráundava'a máyáawaiyave'a naaémba kesáánimbaa'an-owe sénaumne Áánútu asirayáankwáráwái síniye

Ósíya agaimaréna siráiyé. ²⁷ naaóv'á'á Áánútun-aaí simátímakowai áwí'a Áísáya agaimaréna séna

Ísarerin-andaraken-kwaasi sáwíya'a ésa nonáámááiraamba umái sáwíva-kwaasi ménaaovo Áánútu íma amápa'a tiránívo évaka'a sáwí'o umái máyáampinkemba tiráníye. ²⁸ Ísóigo amáparawai avekáán-umai aaiwimbá maitinkéna sáwí-meyamba tímatuwaniye agaimaréna siráiyé. ²⁹ moóráva'a Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo amápar-asirayambo tokáiwaimo sénamo évakarawai íma tinkamonda tiyúwáanasa mésa iyámpói tinkánááowe siráinkakai Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiyemo putásaraantemba kesáágwárá'á miráyá úsino agaimaréna siráiyé.

Ísareri-kwaasi Ísun-aiyavai íma áraire siráan-kwasai.

³⁰ mináínkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. ó'onkaa-kwaasi Áánútu aúranka'a arupí umáímo máyáan-ambo ímo avakáá uráawai Ísu Káráisitín-aaí isésa sésa áraire siráamba póna Áánútu kwenaúranka'a arupí umátínkaraiye. ³¹ miwí mirá uráavo Yútaa-kwaasi Áánútu ítámakawai sésa Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo Áánútu Mósesimbo simámakain-amaankona ááimba íma isésa kwenaúranka'a íma arupí umái máyáawe. ³²⁻³³ Áánútuna ámáámba kwáráananaya kwenaúranka'a arupíya umásinkaniye siráavo kwenááiyavesa íma áraire siráantavena íma arupí umátínkaraiye Áánútun-aaí aúvái-kwandaaiwimba Ísuntavena simái agaimaréna séna Áánútu séna ísáaro. Sáiyono-naopa'a moórá-ontamba maráúnda pósa minóntánká'á tísamaima turarésa tanaambá vánááowe. óntantavenamo siráintembo íniwaimpa'o agevamáímo ménaaowai íma tigaeyávésa ónááowe siráiyé

mináímbá agaimaréna siráiyé. óntanemo siráimba Ísuntavena siráiyé. óntanka'o tanaambó vaantembá Ísu Káráisitín-aaí araaisésa miráumai tanaankáámbá vará'naumai máyáawe.

10

¹ maanáimbó simátíménda ísáaro. kesí kwaási Yútaa-kwaasi sáwí'o umáímo máyáapinkemba Áánútu iyátinkanintavena ávááraumai sirááíma kwétaisa'a Áánútumpa'a áísaa úmae'a kwéiyune. ² Yútaa-kwaasi Áánútuna mayái mayánáe sésa karuwaa'á kwéombanivo Áánútun-aaigona ááimba íma ísaraamba tuwánaraumne. ³ Áánútumo

kwenaúranka'o arupímo kwéumatinkain-amba íma awánésa kampar-ántávésa árair-amban-iyé sésa pósa Áánútuna árair-amba íma kwégwaraawe. ⁴ ámáamba kwaráundayavena Áánútu kwenaúranka'a arupí umásinkaniye sésa Yútaa-kwaasi kwáraan-amba Ísu Káráisiti séna minámbá ánásaivo kesáiyavesa áraire sewáiyávéná Áánútu kwenaúranka'a arupí kwéumatinkaimbanivo Yútaa-kwaasi minámbá íma kwégwaraawe.

⁵ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwáraananaya Áánútu arupíya umásinkaniye kwésen-aintavena naaóvá'á Mósesi agaimaréna séna

minámáambó amápa'o kwaráiyawai

kawe'á umái ménaaowe

siráiye. ⁶ Áánútun-aaiyavesa árairemo kwésewaimo arupí umátinkáin-aintavena agaimaréna séna

maarán-áimbá íma seró. nááwa kwíyómpa'a irénawa Káráisitimba

ái'maena kumínyo. ⁷ nááwa pukáan-kwaasi máyáapa'a kuréwa

Káráisitimba ái'maena tínyo. mirán-áimbá íma seró. ⁸ Áánútun-

aai kentirumpimbá egwaa'á kwáyáisa'a kwésewe

agaimaréna siráiyé. Ísu Káráisitin-aaiyave'a áraire seró-áimbá kwésimatimundayaawe. ⁹ mináimbá maarán-áimbán-iyé. Ísu

kentáásí Ísóigoman-iyé avora'ó simátimé'o kentirunkákémbó sé'o

Ísu pukáimpinkemba Áánútu usásinankaraiyemo síyanamo éna

sáwí'o umáimo máyáampinkemba Áánútu iyátinkaniye. ¹⁰ Áánútun-

aaiyaveta kesirumpintá áraire kwésundaya kwenaúranka'a arupíya

kwéumasinkaintaawe. avora'ó mináimbó kwésimatimundaya sáwí'o

umáiyáamo máyaundavinkenta kwéiyasinkaiye. ¹¹ Áánútun-aai

aúvávimba agaimaréna séna

siráintembo iníwaimpa'o agevamáimo ménaaowai íma tigaeyávésa

ónááowe siráiyé.

¹² mináimbá amápa-kwaasi Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye Áánútu

aúranka'a mimbóráí'a kwéontavena siráiyé. Áánútu amáparawaira'a

kárákwiraiwai éna súwa'nqa ínkwáe sésamo simámén-kwaasi anón-

kawe'a kwéumatinkaiye. ¹³ Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

Ísóigontavesa sésa sáwí'o umáimo máyaundavinkemba siráníyone

kwésewai amáparawai mirá íníye

agaimaréna siráiyé.

¹⁴ Áánútu íma máyáiyé-aimbo sewáimó ombá súwa'naa uwo

íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo ísáawaimo ombá

mináíntávésa áraire íma kanaán-umai kwésewe. Áánútun-aaimo ímo

kosimátiméwasamo ombá mináimbá íma kanaán-umai kwéisaawe.

¹⁵ ímo tí'maráawasamo ombá íma kanaán-umai kogwésimatimewe.

Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

áséi-kwasaimo kosimátiméwai

aamoi kwéumatinkaawe

agaimaréna siráiyé. ¹⁶ mináséi-kwásái kwéisesamanivo évakarawai

arááiraawe. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai simátimakowai áwí'a

Áísáya agaimaréna séna

Ísóigo kawer-áimbá kosimátimunasaya

mináintávésa íma áraire kwésewe
agaimaréna siráíye. ¹⁷ Ísu Káráisitín-aaimo simátíméwasamo isésamo
ombá kanaán-umai áraire kwésewe.

¹⁸ Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai árai'a á'a ísaraawe kwésune.
mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna
amápa'-marava'a kwénaaesá simátímúwana

mináínkó kóyáwé uráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁹ Yútaa-kwaasi Ísareri-kwaasi mináínkóná ááimba
á'a ísaraamba mindá árair-aimba-iyé. naaóv'á'á Mósesi Áánútumo
siráin-aimba agaimaréna séna

Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiyave'a sé'a úwoi-kwaasiman-owe siráamba
miwíyáv'é'a kesí kwaásiman-owe sénaundayave'a áwáá'a
kwétiye'a tirunkó sáwí'a umátinkaniye

Áánútu siráíye Mósesi agaimaréna sirówana ²⁰ naaémba Áísáya íma áá'a
kwégowana agaimaréna séna Áánútu séna

nóra simáíya Áánútumpa'a ténaumno-aimba íma kwésewaitopa'a
paáruraumne. Áánútumba agaráásínkáaro-aimba íma

kwésewaitopa'a paáruraumne séna ²¹ Ísareri-kwaasiyavena séna
túwa'naa ónaumne sé'a kesópa'a teró símae kwéiyunasa kesáái
araaisésa kembá tínaaemba kwéumasuwaawe

Áánútu siráíye Áísáya agaimaréna siráíye.

11

Áánútu Ísareri-kwaasi arumbá kwéumatinkain-kwasai.

¹ simátíménda ísáaro. árai'a Áánútu kwená kwaási Yútaa-kwaasi íma
ánaaemba umátímakaiye. kemá miwívínkéwái é'a Ísareri-kwaasi pó'a
Ááváramu aísaaavutántambo úndawai é'a Pénisamini minándárákéwáímá
úne. ² naaóv'á'á Áánútu Yútaa-kwaasi ítámarena ánaaemba íma
umátímakaiye. Íráiyaan-aai agaimakáimba ísaraawe. naaóv'á'á Íráiyaa

Ísareri-kwaasiyavena í'ái séna Áánútuntavena séna

³ Ísóigoo enáái simátímakaawaivinkemba sáwívarawai tínkamuwasa
púwúwasa óntan-taareima tawísíyuwesa entávésamo imáyáamo
ésamo póimo tuvú'máimo agaimakáan-taareima tawísíyukaawe.
enááiimo simátímakaawaivinkemba keyáá máyaunda pósa
kenkwará'á'á sínkamonaawe

Íráiyaa súwana ⁴ Áánútu simáména séna

ímanivo kesí kwaási ménaaontavena sáwívarawai 7,000 kwaasi
tátokaunasa kampar-ísóigó áwí'o Páárimba kwenáwí'a íma mósá
makáawe

Áánútu simámakaiye. ⁵ mirámó uráintemba ívékwara'a Áánútu
arumbá umátínkáiwaiyavena Yútaa-kwaasivinkemba évakarawai
ítámakaisasa máyáawe. ⁶ miwítí mayáiyávéna íma ítámakaivo arumbá
umátinkenayavena ítámakaiye. miwímó kawé'-má'yáímó mairáawaina
anondá íma ítámakaivo kwemá arumbá umátinkenayavena ítámakaiye.

⁷ miráumai Ísareri-kwaasi Yútaa-kwaasi Áánútumo kwenaúranka'o
arupímo kwéumatinkain-amba avakáá uwááesa owasá amáparawai
íma awánaraavo Áánútumo ítámakawai évakarawai awánaraawe.
Áánútu tááyaraimba táá'a káúnkurain-kwaasiraamba ésa íma ísáawasa

évakarawai ísaraawe. ⁸ naaóvá'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu séna tívón-kamátinkaumne súwana tívó kwégowasa íma kanaán-umai aaí ísaraamba mirámó uraántemba ívékwara'a mirá kwéowe agaimaréna siráísana ⁹ Tévítí agaimaréna séna

toóntávésawe su'mai anón-imayaa ésa sésa kawe'á umáíya máyaumne síyambanivo minímáyáágó kampa'á simátiyuwainasa sáwí'a umái mésa sáwí-meyamba mayánaáowe. ¹⁰ miwí túramba kavíkurainasaraamba íma awánanaaowe. miwítí umbai-yántáá'a kwaikwai'a éna íma ánásaníye

Tévítí siráíye. ¹¹ mináimbá imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Yútaa-kwaasi kampar-ámbá kwégwaraambanivo naaémba íma mirá ónááowe. Yútaa-kwaasi Áánútun-aaí arááíraanka'a ó'onkaa-kwaasi Áánútumo sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'ó métínkain-aimba ísésa áraire kwéseмба Yútaa-kwaasi ísésa tirunkó sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe. ¹² Yútaa-kwaasi sáwí'a ésa sáwí-amba kwégwaraamba mindáyavesa ó'onkaa-kwaasi kawer-ámbá kwégwaresa kawe'á umái máyáawe. miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aiyavesa áraire sésa kawer-ámbá kwaránáaomba sáwívarawai tuwánésa ávááraumai kawe'á umái ménaaowe.

ó'onkaa-kwaasi kawer-ámpá'á mégwétinkain-kwasai.

¹³ íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. Áánútu kentávéna séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaimba mimbáyái anóm-bayaiman-íye kwésune. ¹⁴ ó'onkaa-kwaasi kwésimatimunda imáyáa é'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi ísésa tirumbá sáwí'a ínasa kegwárátá miráumai kwaránáe sénááowe-imayaa kwéune. Yútaa-kwaasi mirá íyana Áánútu kawer-ámpá'á métinkanintave'a ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae kwéiyune. ¹⁵ Áánútu Yútaa-kwaasi ánaaemba umátímakainka'a ó'onkaa-kwaasi sáwívarawai kwená kwaási-i'a umátínkaraisasa miráumai naaémba Yútaa-kwaasi Áánútumpa'a tíyana Ísu Káráísitina kwaási-i'a umátínkanimba pukésa usásinaara'naraamba ónááowe.

¹⁶ Yútaa-kwaasiyave'a imáyáa é'a simátíménda ísáaro. évakarawaimo toómbó ayááímó topámbaimo Áánútumbo ámémba mintómbá mütú'a Áánútundeiman-íye. évakarawaimo sésamo mintái-ánú'á Áánútundeiman-íye sembá mintáímá amápa'a kwendéimán-íye. ¹⁷ moórá-taigo áwí'a órívema kígauva'a kwáyáin-taima mintáíráámbá umái Yútaa-kwaasi máyáawe. Áánútu minórivé-táígó ayáánamai arátuwena úmípakemba áváár-orive-taigo ayáánamai ará'mai máyavusumaraisana ávóiraken-anomba tamandéna anón-uráíye. áváár-orive-taigo ayáánamairaamba kemá ó'onkaa-kwaasiman-owe. ¹⁸ mindáyave'a kentúwí'a íma maimaé iyé'a arátukain-ayaanamaiyave'a úwoisamba owatá kesáái anómba úne íma seró. mintáígó asirayámbá kwétimivo keinárawa'a mintáígómbá íma asirayámbá kwéamevo kentúwí'a íma maimaé iyóro.

¹⁹ kentúwí'a íma mósá maré'a sé'a Áánútu kentáá máyavusumarinintavena ayáánamai arátukaiye íma seró. ²⁰ maarán-áimbá árair-aimban-íye. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitin-aiyavesa íma áraire siráantavena arátukaisa'a keinárawa'a áraire siráantavena miwí

tinondá máyáawe. mindáyave'a íma kentúwí'a mósá máréwana táá'a káína'a kárákwiyoro. ²¹ Yútaa-kwaasi ayáánamai-urambanovo Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sentávéna arátúwáísasa máyáamba pó'a keinárawa'o mirámó íyanamo éna Áánútu mirá íniye. ²² Áánútu évakarawai arumbá umátinkena évakarawai sáwí-meyamba timínimba imáyáa oró. sáwí'o uráawai sáwí-meyamba tiména kembá kawé'á kwéumatinkaiye. kawé'ó umátínkáipa'o ímo maí'maí'o íyanamo éna ayáánamaimo arátukaintemba keinárawa'a mirá íniye. ²³ Yútaa-kwaasimo sáwí-ambo tuwésamo Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyanamo éna Áánútu asirayámbá tokáiwai tiréna ááémo maémáémpa'a mótinkaniye. ²⁴ ó'onkaa-kwaasi áváár-orive-taigo ayáánamairaamba owaná Áánútu arátuwena kawer-órivé-táivimbá máyavusumakaimba mindá umbaí tairáiyé. Yútaa-kwaasi kawer-órivé-táiráámbá owaná Áánútu minkáwé-táigó ayáánamai arátukaimbanivo ókwara'a maimaí Yútaa-kwaasi máyavusumaranimba mindá íma umbaí téna kanaán-umai íniye.

Áánútu amáparawai arumbá kwéumatinkain-kwasai.

²⁵ kesí kwaásiyono. kesáá anón-kwaasiya úne sevó sé'a avora'ó simátiménda ísáaro. Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire sembánivo íma mirá úmae iyésa naaémbo ó'onkaa-kwaasimo Áánútumo ítámakaiwaimo Áánútunopa'o tíyanka'a Ísareri-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááowe. ²⁶ miráumai Áánútu Ísareri-kwaasi sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métinkaniye. mindáyavena naaóv'á'á Áánútun-ai aúváivimba agaimaréna séna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kawer-ámpá'á métínkáiwai Sáiyono-naopa'a paaréna Yákópo aísavutantamba uráawaiti sáwí-imayaa maitiyuwániye. ²⁷ sáwí-imayaa maitiyúwáandara'a simáímo tarúmakaunda-aimba paáriniye Áánútu siráiyé

agaimaréna Ísareri-kwaasi Yákópo aísavutantamba uráawaiyavenawe miwítí anón-daopa'a áwí'a Sáiyono-naopatavenawe agaimaréna siráiyé. ²⁸ Yútaa-kwaasivinkemba sáwívarawai Ísu Káráisitín-ai arááiraamba pósa Áánútuna namuro-kwáásiráámbá ompínkémbá ó'onkaa-kwaasi kwenáái isé'a áraire siráawe. Yútaa-kwaasi tíkwa'náma Áánútu simáí tarúmakaiventena miwí tisaavutantamba uráawai kwená kwaási-i'a umáí ítámakaiye. ²⁹ Áánútu kwená kwaási-i'a umáí ítámakena kawé'á umátínkaraimba íma ivátiyuwena ó'on-imayaa íniye.

³⁰ ááéma kemá ó'onkaa-kwaasi Áánútun-ai arááiraawasa naaémbo Yútaa-kwaasi mirá uráamba póna ívé'a Áánútu keinárawa'a arumbá kwéumatinkaiye. ³¹ Yútaa-kwaasi Áánútun-ai arááiraawana keinárawa'o arumbó kwéumatinkaintemba naaémbo miwí arumbá umátinkaniye. ³² amáparawai Áánútun-ai arááísúwana Áánútu séna sáwí'o kwéomba mindágo tátokaiye séna arumbá umátinkanintavena mináimbá siráiyé.

Áánútu áwí'a anómba úmae kwéiyin-kwasai.

³³ Áánútu ávááraumai arumbá umátinkena kawer-ímáyáá éna amápa-tantaatavena imáyáa isaná mirám-baaran-aimbo Áánútunopa'o

kwáyáimba íma kanaán-umaiya kwéisaunanaya mirám-baaram-bayaimo kwémayaimba íma kanaán-umaiya kwéawanaundayaawe. ³⁴ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma kanaán-umai kwéisaawe. Ísóigomo máyáim-bayai íma kanaán-umai táásá umai kwémayaawe. ³⁵ moórá-yantaa'a simíya'a kemá anondá tíménoma íma siwáímá póna kwemá ísarena kwétimiwaiman-iyé

agaimaréna siráiyé. ³⁶ Áánútu amápa-tantaa'a úmáráísana kwená asirayámbá kwáyáintavena amápa-tantaa'a kwáyáimba pósa kwenáwí'a mósá maránááontavena amápa-tantaa'a kwáyáiyé. mindáyaveta Áánútumo mayáímó kwémayaimba íma kanaán-umaiya amápa'a kwéawanasaundayaanivo kitoka'a kwéawanaundayaaniye. kwenáwí' o anómbo úmae kwéiyimba árair-aimban-iyé.

12

Áánútuna mayái kwémayaan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútu ávááraumai arumbá umátinkáintave'a maarán-áimbá asiramái simátimune. keinárawa'a kentúma Áánútumpa'a kwéame'a kwentávé'a imáyáa kwé'e'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana aamoí umátinkaniye. mirámó'é o'é'a kwená imáyáa árai'a mósá maránááowe. ² marapá-kwáásímó sáwí' o kwéontemba íma mirá'é'a Áánútu kwésin-aintave'a owé síyana kentí imáyáa aúnái'a umátinkaina'a aúná-kwaasiraamba umái ménaaowe. mirámó'é o'é'a Áánútumbo arááímo kwétain-aimba isé'a Áánútumo aamoímó kwéin-aimba isé'a kawé'-má'yái-áimbá isé'a kwená kasenku-ímáyáámó kwéimba isánááowe.

³ Áánútu úwoi súwa'naa uráintave'a maarán-áimbá simátimune. kentúma íma maé iyé'a anón-kwaasiya úne íma seró. Áánútu túwa'naa isa'á íma kwaásiiti asirayánk'án-ivo Áánútuna asirayánk'á kwená mayái kwémayaamba mindáyave'a imáyáa'é'a kentúma íma maé iyóro. ⁴ kentúwawaa'a imáyáa oró. tíyayaanko kwená mayái kwémayaisana moórá-mora-yantaako mirá kwéisata ⁵ miráumai kesáa sáwíva-kwaasi méta Ísu Káráisitiyeya tarúmai mimbórá-kúwawaa'a ma'mái máyaunanaya ⁶ Áánútu úwoi súwa'naa isatá moórá-morawaiya kentáásí mayái mayánaundayavena Áánútu asirayámbá siménaya Áánútu asirayámbó tíménamo kesáái simátíma'mae nááóromo siráinda árair-aimban-iyé sé'a mirán-oro. ⁷ asirayámbó tíménamo túwa'naa orómó siráindawai mirán-oro. asirayámbó tíménamo kesí aambó agaráátinkáaro siráindawai mirán-oro. ⁸ asirayámbó tíménamo asir-amátinkáaro siráindawai mirán-oro. kentí náaindaambo taáimbqimo kwétimewai kawé'á kwéovo mirán-oro. kárákwiraawai kawé'á kwéovo mirán-oro. kawé'ó kwéumatinkaawai aamoí kwéiyapakemba mirán-oro.

⁹ moórá-morawaiyimbo tirumbó kwétimemba íma kampa'á síyamba árai'a tirumbá tíméro. sáwí-mayai tínaaemba umáme'a kawé'-má'yái tátoraaro. ¹⁰ Ísu Káráístina kwaási ontávé'a mimbórá-ákúnkáání'a'é'a pó'a moórá-morawaiyimba tirumbá kwétimé'a moórá-morawai túwí'a mósá máráamba karuwaa'á'é'a máéro. ¹¹ Ísóigompa'a imáyáa kwé'e'a íma tívón-káína'a tíyáántán-kwimai Ísóigona mayái karuwaa'á oró. ¹² Ísu

Kárásitimo kumíníntave'o amu'maré'o máyáamba tirunkó aamoí ínana umbai-yántáá'ó kentópa'o kwáyáimba íma imáyáa é'a asiramái mé'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyé'a íma agándáaro. ¹³ Áánútuna kwaási ímo toómbó makéwai túwa'naa e'a namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naamba tíméro.

¹⁴ sáwí'o umátínkáawaiyava'a Áánútuntave'a sáwí'a umátinkaaó íma sé'a kawé'á umátinkaaó seró. ¹⁵ aamoimó kwéowaise kegwará'á aamoí oró. ivi'ó kwétaawaise kegwará'á ivi'á taaró. ¹⁶ mimbórá-ímáyáa umái mé'a anón-kwaasiya úne íma sé'a moórá-morawai túwa'naa e'a úwoi-mayaigwara'a máyáaro. kesávái-ímáyáámó ombá keyáá kawer-ímáyáágwára-kwáásiyá úne íma seró.

¹⁷ sáwí'o umátínkarewa'o é'a anondá íma mirá umátínkáaro. kwaási túranka'a kaweré su'mai umái máero. ¹⁸ amáparawaimba paru umái ménae sé'a tiyáántán-kwimai miráumai máero. ¹⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma mirá é'a méwana Áánútu anondá sáwí-meyamba tímíniye. mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Ísóigo séna sáwí'o iyawaina anondá-meyamba tíménaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá tíménaumne siráiyé agaimaréna siráiyé. ²⁰ mináímbá imáyáa é'a maarán-oro. Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

namuro-kwáásímó tááimo kwétinkaimbo é'a toómbá tíméro. namuro-kwáásímó nontávénamo kwétinkaimbo é'a tíméro. mirámó iyasamo ésa sáwí'o umátínkáantavesa tigaemá íniiye agaimaréna siráiyé. ²¹ sáwí'o kwéowaina ááimba íma usáyaaitanivo kentí kawé'-má'yáígó sáwí-mayaigomba usáyaaitaino.

13

kárákwiraan-kwasai tísamaivimba áikwiyon-kwasai.

¹ amáparawai marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. Áánútumo asirayámbó ímo tímakainkakai íma kárákwiyi-mayai mairáasino. Áánútu miráumaimo kárákwiraawai usásintinkaraiye.

² marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi Áánútu usásintinkaimba pó'a miwí táái isé'a íma arááiséro. araaísíyambo é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a é'a sáwí-meyamba mayánááowe. ³ kawé'ó kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasiyavena íma táá'a kaisasá sáwí'o kwéowai kárákwiraan-anon-kwaasi táároi kwéinkaisewe. kárákwiraan-anon-kwaasi táároi íma inkaisénáemo sé'o é'a kaweré su'mai iyasa aamoí umátinkanaaowe.

⁴ kárákwiraan-anon-kwaasi túwa'naa íya'a kawé'á umái ménaaontavena Áánútu miwímá usásintinkaraiye. sáwí'o é'o é'a miwí táái inkaíséro. asirayámbá tokáamba pósa sáwí'o iyawai sáwí-meyamba tíménááovo inkaíséro. Áánútu usásintinkaraimba pósa sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tíménááowe.

⁵ mindáyave'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. Áánútu áwáá'a síníyeyavaiye su'mai ímanivo arupí-aintave'a kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiyoro. ⁶ miwí mirám-báyáímó kwémayaamba mirám-báyái mayánááontavena Áánútu usásintinkaraimba pó'a táákísi ⁷ ó'on-o'on-takisi orómó síya'a arupí umái mirá é'a anón-kwaasi túwí'a mósá máraáaro.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

⁸ óntambo tímakaiya'a amataáma íma maé'a ááéma tíméro. moórá-morawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó ombá Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko séna aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaare íma oró. tínkamiyasamo puwónááoni'a íma oró. túran-anda íma oró. mirám-baaran-amaankona ááimba maarán-iyé.

kesávái-ímáyáámó ontembá

kentí kwaásiti imáyáagwara'a oró.

¹⁰ miwítí kwaásiti imáyáamo kwéowai íma sáwí'a umátinkanaaowe. miwítí kwaásivimba tirumbá kwétimewai Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwaraawe.

¹¹ Ísu Káráisitimo kumínín-kanaa sáwíyanka'a tína'a Ísumo kumínín-kanaamo ímo imáyáamo ontembá íma é'a kárákwiyoro. Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire siráundarata Áánútumo siránín-kanaa sáwíyanka'a tínimba póta máyaundaya ívé'a minkánáá sáwíyanka'a tíniye. ¹² marapá'ó túnkain-ayampa'o máyáamba kwéanasaimba pó'a sáwíyanka'a kwíyómpa'a ságayan-ayampa'a ménaaovo mindáyave'a sáwí-mayai tínaaemba umáme'a tiyáántán-kwimai kawe'-má'yái maé'a máéro. ¹³ ságayan-ayampataamo máyaunda-kwaasiyaamo kwéundantenta mirá kwée'a kawe'á umái máéro. íma torupamáí mé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á oró. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné íma kwée'a aaisané íma kwése'a kawe'-má'yáímó kwémayaantave'a kentirunkó íma simái sáwí'a umátínkáaro. ¹⁴ sáwí-imayaayave'o tirááyave'o kwéomba íma owé sé'a tínaaemba umáme'a Ísóigo Ísu Káráisitintave'a sé'a kentáará'á kárákwiyuwo seró.

14

kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'a oró-kwásái.

¹ maísáaro. Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésesamo ímo asiramáímo kwégwaraawaiyave'a íma tiyuwé'a keséya máéro sé'a miwítí ó'on-o'on-imayaayave'a íma aaisambá simái taánaaro. ² Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésewaivinkemba évakarawai sésa amápa-tomba kwénaundaya kanaá kwéiye sewasá évakarawai Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai sésa kígauvaken-tone su'mai néta pói-ama'a íya nánaumne sewasá ³ amápa-tombo kwénaawai pói-ama'o ímo kwénaawaiyavesa íma simái sáwí'a umátínkáaro. kwenááyavesa áraire kwésesa pói-ama'a kwénaawaiyavena Áánútu séna kesí kwaásiman-owe siráimba pósa kígauvaken-tone su'mai kwénaawai pói-ama'o kwénaawaiyavesa sáwí'a kwéowe íma seró. ⁴ moóráwaina mayái-kwáásígóntávé'a sáwí'a óne íma seró. íma keinárawa'nein-ivo kwená anón-kwaasigondei póna kweyáárika'a séna kawe'-má'yái maé sáwí-mayai maé kwéone kwená anón-kwaasigo kwésiye. Ísóigo kanaán-umai áwa'naa ínimba póna kawe'-má'yái kwémaena asiramái méniye.

⁵ évakarawai moórá-mora-tawaiyavesa sésa anóm-bono'o sií-táwain-ivo amápa-tawai úwoi-kanaaman-iyé sewasá évakarawai sésa amápa-tawai mimbórá-táwairaani'an-iyé kwésewe. amáparawai imáyáa ésa moórá-aimbo arupí-aimbo sésamó ésa mináímbá mirán-oro.

évakarawai moórá-aimbo arupí-aimbo sésamo ésa mináimbá mirán-oro. ⁶ évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa moórá-tawaiyavesa anón-tawaiman-iyé sewasá évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa toómbá Áánútunopa'a súwi simái kwénaawe. évakarawai Ísóigo áwí'a mósá maránáe sésa évaka-tontavesa íma nánaumne sésa kwénaantontavesa Áánútumpa'a súwi kwésewe. ⁷ métaamo puwónaundayaawe íma kendéiyáánivo Áánútundein-iyé. ⁸ máyaundaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta máyaunda póta púwóndaya Ísóigontaveta imáyáa kwéeta puwónaumne. máyaundayaawe puwónaundayaawe Ísóigondei-ita kwéune. ⁹ Ísu Káráísiti pukáan-kwaasirare úwoimo súvamaimo máyaunda-kwaasirataawe kárákwiyinintavena pukéna usásinkaiye. ¹⁰ mindáyave'a imáyáa é'a Ísu Káráisitina kwaási ontáv'é'a moórá-morawaiti mayái awáné'a sáwí-mayaiman-iyé íma sé'a íma simái sáwí'a umátínkáaro. Áánútu amáparawai máyáawaina ááimba tísaa íninka'a Áánútu aúranka'a amáparawaiya máyaundayavenaya póna sísaá ínintave'a mindáyave'a kwaásiti mayáígómbá íma simái sáwí'o oró. ¹¹ mináíntávéna Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna Ísóigo séna máyaundayave'a sé'a kesúranka'a amáparawai kivaíresa kesí imáyáa mósá marésa avora'á sésa árai'a emá Áánútuma óne sénááowe Áánútu siráíye agaimaréna siráíye. ¹² miráumai minkánáámó tínimba Áánútu aúranka'a amáparawaiya kesáámó máyaundawaina ááinta simáménaundayaawe.

kentáási mayáígóná aamba kawer-áne su'mai awánésa íma sáwí-amba kwaráígwáe siráin-kwasai.

¹³ mindáyaveta imáyáa kwéeta moórá-morawaiti mayái awánéta sáwí-mayaiman-iyé íma séta maarán-imáyáá éta kesí kwaási kesí mayái awánésa sáwí'a ónáe seváínivo kaweré su'mai ónáe séta mirá ónaundayaawe. ¹⁴ Ísóigo Ísuwe tarúmai máyaunda pó'a maarán-áimbá árair-aimba iyé-áimbá ísaraumne. amápa-tomba kwáyáimba íma sáwí'a isasá náíyanamo éna íma sáwí'a umátinkanivo kampa'ó sésamo naananá sáwí'a umásinkaniye sésamo náíyanamo éna sáwí'a umátinkaniye. ¹⁵ évakarawaimo mintómbá íma nánaumnemo sen-tómbó náíyasamo ésa mináímbó sewái tuwánésa mintómbó náíyantavesa sáwí-amba kwaránááowe. mirámó kwéomba sáwí'a é'a tirumbá íma kwétimewe. mirán-tómbó kwénaamba miwiyáváiyé séna Káráísiti pukáiwai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁶ kawetántáá'án-iyé sé'o kwéomba évakarawai tuwánésa simái sáwí'a umásínkáavo sé'a kárákwiyoro. ¹⁷ Áánútu kentáará'á kárákwiraimba mirám-baaran-tone noné naawasá íma naawasamó kwéomba ímanivo Áánútu kentáará'á kárákwiraimba maará kwéíye. kwenaúranka'a arupí umái paru umái máyaunanaya Áánútun-amanko kwésuwa'naa-isana sirunkóyá aamoí kwéíye. ¹⁸ mirámó kwéomba Ísu Káráisitina mayái kwémayaawana Áánútu aamoí kwéumatinkaisasa tuwánésa sésa kawé'á kwéowe kwésewe.

¹⁹ mindáyaveta imáyáa éta paru umái méta moórá-morawai asirayámbá tíménáe séta siyáántán-kwimaiya mayáiyá máyáano.

20 évakarawaimo kampa'ó sésamo mintómbá naananayá sáwí'a umásinkaniye sewa'ó ombá mintómbá nánáe sé'o né'o ombá tuwánésa sáwí-amba kwáráavainivo kárákwiyoro. Áánútumo kentirumpimbó kwémayaim-bayaigomba sáwí'a iváínivo kárákwiyoro. amápa-tombo naambá mindá kanaán-ivo évaka-tombo kwénaambo tuwánésa sáwí-amba kwáráamba sáwí'a umátinkaamba mindá sáwí'an-iyé. ²¹ pói-amare ándá-aran-done ó'on-o'on-tone kwénaundamo suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a miwíyávé'a imáyáa é'a mintómbó kwénaamba ivátiyuwe'a mirámó ombá kawé'a kwéowe. ²² mintántáátáv'é'o imáyáamo kwéomba Áánútune su'mai simáméero. kentirumpinkén-ímáyáanéímó kwéomba íma sáwí'a kwéune kwésevo kentirunkó kawé'a ini'a kwéowe. ²³ évaka-tontave'a kaer-ímáyáa toké'a nánaum. íya nánaumno kwésewai kentirumpinkén-ímáyáágó íma naaó kwésina'o né'o é'a Áánútu aúranka'a sáwí'a ónááowe. kentirumpinkén-ímáyáágó kawé'an-iyé ímo kwésisasamo mirámó ombá sáwí'a kwéowe.

15

Ísumo ímo kwesávái-ímáyáámó uráintemba mirá oró-kwásái.

¹ kesáá Áánútuna aampa'á asiramáíya kwégwaraundawaiya Áánútuna aampa'ó ímo asiramáímo kwégwaraawai túwa'naa ono. sirááímo tainí'o kwéundayaawe su'mai íma imáyáa éta ² kentáási egwaa'ó máyáawai Áánútuna aampa'á asirámae kónááontaveta miwíyáváígwará'á imáyáa éta túwa'naa ono. ³ Ísu Káráísiti íma kwesávái-ímáyáa éna kwaásiyavena imáyáa uráíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna Káráísiti Áánútuntavena séna simái sáwí'o umánkaraawai pósa kembá sáwí'a umásínkaraawe siráíye

agaimaréna siráíye. ⁴ naaóvá'á Áánútun-aai aúvávimba agaimakáamba maarán-áíntávésa agaimakáawe. súwa'naa ínanaya íma ááéma sívón-káínata Áánútun-aaiyaveta asiramái imáyáa kwéeta kwesé ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. mindáyavesa aúváiima agaimakáawe.

⁵ íma tívón-káína'a asiramái máéero séna Áánútu kwétuwa'naa-iyé. Ísu Káráísitimo máyáintemba miráumai mé'a keinárawapimba mimbórá-ímáyáa oró séna Áánútu kwétuwa'naa-isa'a ⁶ pó'a mimbórá-ímáyáa kwée'a mimbórá-áímbá kwése'a Áánútu áwí'a Ísóigo Ísu Káráísiti avowa áwí'a mósá máráamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Ísu Ísareri-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye túwa'naa uráin-kwasai.

⁷ Ísu Káráísitimo keinárawatavenamo aamoí kwéintemba keinárawapimba moórá-morawaiyave'a aamoí kwée'a mirámó kwéowana Áánútu áwí'a anómba kwéíye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Yútaa-kwaasiya síkwá'náyavenaya simái asirámarowana Áánútumo siráintembo ínintavena minásíráyán-áímbó paárinintavena Ísu Káráísiti kumbéna Yútaa-kwaasi túwa'naa úwasa ⁹ ó'onkaa-kwaasi sésa Áánútu arumbá umásínkáísata kwenáwí'a mósá maráúmne sénááontavena Ísu Káráísiti kunkáíye. mináíntávéna Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna

ó'onkaa-kwaasivimba máyaunda enáwí'a mósá maré'a monor-ímó
 kwésunda enáwí'a mósá kwémaraumne
 agaimaréna súwana ¹⁰ moórava'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Áánútumo ítámakawaiye tirunkógwará'á aamoí
 íno
 agaimaréna súwana ¹¹ moórava'a agaimaréna séna
 ó'onkaa-kwaasiyono. Ísóigo áwí'a mósá máraaro. amáparawaise
 kwenáwí'a mósá máraaro
 agaimaréna súwana ¹² Áánútun-aaí simátimakowai áwí'a Áísáya
 agaimaréna séna
 Tévíti avowa áwí'a Yési kwenándarakemba moórawai paárinana
 ó'onkaa-kwaasira'o kárákwiyinintavena Áánútu usásinankainasa
 kwembá amu'marésa ménaaowe
 agaimaréna Ísu Káráísitintavena siráíye. ¹³ kwesé ménaaomba
 amu'maré'a máero séna Áánútu kwétuwa'naa-iyé. kwesé aráápamai
 máyáantavena paru umátinkena tirumbá kawe'á umátínkáísana kwena-
 mankó asiramátínkáva'a kwéyisa'a kwesémó ménaaomba amu'maré'a
 máyáamba mindáyave'a námúnaa kwésune.

Áánútuna mayái kwémayaundayavai aamoí kwéune siráin-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. imáyáamo kwéunda-aímbo simátíménda ísáaro.
 kawe-kwáási-úrumba pó'a kawer-ámbó kwégwaraan-aímbo amápa'a
 isé'a kanaán-umai kwéagaraatinkaawe. keinárawatave'a mirán-ímáyáá
 kwéune. ¹⁵⁻¹⁶ maanáúváiáimbá évakar-aímbo asiramái simátimunda
 mináimbá imáyáá ónááontavena íma sáá'a kwégaisa'a sune. ó'onkaa-
 kwaasivimba Ísu Káráísitina mayái mayánaundayavena Áánútu
 si'mákaimba póna íma sáá'a kwégaisa'a asiramái maanáúváiáimbá
 simátimune. Áánútuntave'a sé'a maaná'ónkáá-kwáási ená kwaási
 owaná enamankó ená kwaási-i'a umátínkaraiye senaná Áánútu aamoí
 ínintave'a kenáái áséi-kwasai kwésimatimune. ¹⁷ Ísu Káráísitiye tarúmai
 mé'a Áánútuna mayái kwémayaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁸ Ísu
 Káráísiti asirayán-ímáyáá símisa'a ó'onkaa-kwaasi Áánútun-aaíyavesa
 áaire sénááontave'a mayái miwíwímbá mairáunda mináimbá íma
 sáá'a káína'a pó'a simátíménda ísáaro. aaí kwésimatime'a mayái
 kwémayaunda ¹⁹ Áánútun-amanko asirayámbá kwésimisa'a ó'on-
 o'om-bayai ímo awánaraam-bayai maimaé'a kuráumne. Yérúsaremu-
 naopakemba ó'on-o'on-daopa'a kwénaae'a Káráísitin-aaí áséi-kwasai
 simátíma'mae'a iyé'a Írírikamu-marava'a kuráumne. ²⁰ kemá sé'a
 naaó'-nao'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-daopa'a áséi-kwasai
 kosimátimenaé. kosimátímaakaan-kwaasivimba íma kosimátimenaumpo
 ó'on-daopimpa'a kosimátíma'mae'a naaónaumne sé'a mináséi-kwásái
 ímo ísaraan-kwaasivimba kosimátímaakaumne. ²¹ naaóv'á Áánútun-aaí
 aúváiimba mirán-áimbá agaimaréna séna
 ímo simátíméwasamo ísaraawai naaémba Áánútuna aambá
 awánanaaowe. ímo ísaraawai naaémba
 Áánútun-aaí isánááowe
 agaimaréna siráimba pó'a Ísu Káráísitin-aaimo ímo ísaraan-kwaasivimba
 kosimátímaakaumne.

Árómaa-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

22 Ímo ísaraan-kwaasi ásèi-kwasai kwésimatimundara'a kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda simátimunda-mayaigo sáwívaka'a kembá tátokaiye. ²³ kentópa'a kónáe sé'a úmae iyúnda sáwívar-ima maisuwé'a íma kanaán-umai kwégundayave'a ívé'a maandáópímpá'á kesí mayáí ánásasuwe'a ²⁴ kentópa'a kónáe-imagaa kwéune. Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaópa'a kotuwáné'a komáyáana'a súwa'naa íya'a Sépéni-marava'a kónaumne. ²⁵ aiva'á Yérúsaremu-naopa'a Áánútuna kwaási kotúwa'naa ónaumne. ²⁶ Áánútuna kwaási Másétóniyaa-maravakewaiye Ákáyaa-maravakewaiye sésa ayawaí taisasá Áánútuna kwaási Yérúsaremu-naopakewai toómbá íma makáawai túwa'naa ónáe sésa miwítí óntamba torupámakaamba pósa simíya'a maimaé'a Yérúsaremuva'a kwé'a mátimenaumne. ²⁷ miwítí imáyáavinkembo mirámó kwéomba mindá kawé'án-iyé. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aai kosimátímakaamba pósa imáyáa ésa miwítí óntamba Yútaa-kwaasi toómbá íma makáawai kwétimemba mindá kawé'á kwéovo mirán-oro. ²⁸ torupámakaan-ontamba maimaé'a kweéme'a amáparawai mátímatuwe'a Sépéni-maravare sé'a kwégwe'a kentí naaó'a kómé'a minkákémbá Sépéni-marava'a koónaumne. ²⁹ kentí naaópa'a komáyáanana Ísu Káráisiti ávááraumai kawé'á umátinkaniye-imagaa kwéune.

³⁰ kesí kwaásiyono. kentáási Ísóigo Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a Áánútun-amanko arumbá kwéumasinkaintave'a imáyáa é'a asiramái simátime'a sé'a Áánútumpa'a námúnaa kwésumpo keinárarakwara'a súwa'naa umai asiramái námúnaa seró kwésune. ³¹ Yérúsaremu-naopa'a kónaunda Yútiyaa-ayampaken-Yútaa-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa íma áraire kwésewai sínkamovo sé'a súwa'naa umai námúnaa seró. mivá'á Áánútuna kwaási máyáawai túwa'naa on-óntántávésa aamoí ónááontave'a námúnaa seró. ³² mimbáyái ánásasuwaanana Áánútumo owémó sína'o é'a aamoí é'a kentópa'a kweéme'a kotuwáné'a aúnái'a umái ménaumne. ³³ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya keinárarawate máyáiyé sé'a námúnaa kwésunda árair-aimban-iyé.

16

kawé'á umái máéro siráin-kwasai.

¹ moórá-ininko áwí'a Vípi kesímánaakaanta éna Áánútuna kwaási Sénkriyaa-naopakewai kwétuwa'naa-isa'a kwenáái simátimune. ² keinárarawate kwesé Ísóigona kwaási ontávé'a kentópa'o kwínimba aamoí umánke'a keséya maiyó sé'a évaka-tantaa'o kwempimbó ímo kwáyáinda áwa'naa oro. sáwívarawai túwa'naa ena kenkwará'á súwa'naa intávé'a pó'a áwa'naa oro.

³ moórá-ininko áwí'a Párisiraawe awaikó áwí'a Ákwíraawe kawé'á umái máékaiyo kwésimatimune. mindáraiye kewé Ísu Káráisitina mayáiyá kwémayaumne. ⁴ ááéma sínkamiyakai puwúyavo-imagaa íma ésarai súwa'naa uráaya'a aamoí kwéumatinkaumne. kewé su'mai ímanivo ó'onkaa-kwaasi ó'on-o'om-baravakewai Áánútuna kwaásigwara'a aamoí kwéumatinkaawe. ⁵ mindáraití naaúmpa'a Áánútuna imáyáa ésa torupamáí kwémaewaiyave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

moórawai áwí'a Épinitasi kwemá kesí kwaási-i'a kwéintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. kwemá Ésiyaa-maravakewai aiva'á Ísu Káráisitín-aaiyavena áraire siráiwaiman-iyé. ⁶ moórá-ininko áwí'a Máriyaantave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. kwemá keinárawatavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiye. ⁷ kae'á Yútaa-kwaasi túwí'a Ádónaikasiye Yúniyasinteyave'a kaw'e'á umái máékaiyo kwésimatimune. kemá Ísu Káráisitín-aaiyave'a íma áraire siráundara'a áraire siráayawai Ísuna aantá-kwaasiyomba minkáé' nárai tuwánaraan-kwaasirai ésarai ááéma kesé ándáma uráaiye.

⁸ moórawai Ámpíriyetasintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesí kwaási-i'a éna Ísóigo tarúmai máyáiye. ⁹ moórá Épáanintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. kwemá kesé Ísu Káráisitina mayái kwémayaiye. moórawai kesí kwaási-i'a iwáímá áwí'a Sítékisintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. ¹⁰ moórawai Ápérísi Ísu Káráisitina aampa'á asiramái kwégwaraiwaintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. Árisítopurasina akúntáv'é'a kaw'e'á umái máéro kwésimatimune. ¹¹ moórá Yútaa-kwaasigo áwí'a Érótiyoninteyave'a Násísáasina akúmbá Ísu Káráisitina kwaásiyeyave'a kaw'e'á umái máéro kwésimatimune.

¹² moórawai Táráívinae moórawai Táráívosiye mindárai Ísóigona mayái kwémayaayawaiyave'a kaw'e'á umái máékaiyo kwésimatimune. moórawai Pésísi Ísóigo Ísuntavena imáyáa éna anóm-bayai kwémayaiwaintave'a kaw'e'á umái maiyó kwésimamune. ¹³ moórawai Árúvusi Ísu Káráisitina mayáímó kwémaenamó usáyaaitaraiwainté anówa kesinóraamba uráin-ininkoteyave'a kaw'e'á umái máékaiyo kwésimatimune. ¹⁴ évakarawai túwí'a Ásínkiritasiye Vírígonowe Émísiye Pátáropasiye Émásiye miwísé Ísóigona kwaási máyáawaiyave'a kaw'e'á umái máéro kwésimatimune. ¹⁵ évakarawai túwí'a Vírórógasiye Yúriyaawe Nériyasiye kwenámáánaakowe Órímpasiye miwísé Áánútuna kwaási máyáawaiyave'a kaw'e'á umái máéro kwésimatimune.

¹⁶ keinárawapimba moórá-morawaiti imáyáa kwée'a tiyáamba tíméro. Ísu Káráisitina kwaási amáparawai keinárawatavesa sésa kaw'e'á umái máéro kwésimatimewe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. maarán-áimbá asiramái simátimune. évakarawai simátímakaunda-aimba íma kwa'mái sésa kamparáimbá kwésimatimewasa isésa taaínkaar-éša évakarawai kawer-áimbá tuwésa sáwí-ampa'a kwégowe. kárakwiye'a mirán-kwaási tínaaemba umátíméro. ¹⁸ mirán-kwaási kentáási Ísóigo Ísu Káráisitina mayái íma kwémaesa sáwí-imayaayavesa tirááiyavaimo om-báyái kwémaesa kampa'á simátiyuwanae sésa kwaasái kwésimatimesa simái tirumbá kwéairaraawasa ímo kaw'e'ó umáimo aaimó isáawai minkámpár-áintávésa áraire kwésewe. ¹⁹ keinárawa'o áséi-kwasaimo asiramáimo taagwiáyón-aimba amáparawai kwéisaantave'a imáyáa é'a aamói kwéumatinkaumne. kaw'e'-máiyáiyáv'é'a imáyáa úmae iyé'a sáwí-mayaiyave'a íma imáyáa kwéomba mindá sirááima kwétaiye. ²⁰ Áánútu paru kwéumasinkaiwaiya túwa'naa ina'a sáwiyanka'a Sáátáánigomba usáyaaitanaaowe. kentáási Ísóigo Ísu úwoi túwa'naa úmae íyíntave'a námúnaa kwésune.

21 kesé mayáí kwémayaiwai áwí'a Tímóti kawé'á umái máéro kwésimatimiye. évaka-Yutaa-kwaasi túwí'a Árúsiyasiye Yésónowe Sósipataawe kawé'á umái máéro kwésimatimewe.

22 kemá Tétiyasi Póro sin-áimbá maanáúvái kwéagaye'a keináraware kesé Ísóigona kwaási úndayave'a kawé'á umái máéro kwésimatimune.

23 moórawai áwí'a Káyási kawé'á umái máéro kwésimatimiye. kwená naaúmpa'a kwégwaunasa Áánútuna imóyáa kwéon-kwaasi mindáúmpá'á torupamáí kwémaewe. moórawai áwí'a Érásátasi kwená naaópakewaiti óntanka'a kárákwiraiwai kawé'á umái máéro kwésimatimiye. moórawai áwí'a Kótasi Áánútuna kwaásigo kawé'á umái máéro kwésimatimiye.

[24 kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úmae iyimba árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.]

25 Áánútu áwí'a anómba úmae iyóno. Ísu Káráísitin-aai áséi-aimba kwésimatimun-aimba ísare'a áraire kwéseмба póna Áánútu kanaán-umai asiramátínkáimba pó'a kwenááyave'a asirayán-ímáyáá kwéowe. naaóvá'á Áánútu mináséi-kwásái aúpá'á makówasa kentáá síkwá'náwe miwí tisaavutantamba uráawaiye mináínkóná ááimba íma ísaraawe.

26 Áánútun-aai simátímakaawai mináimbá agaimakáawe. Áánútu maí'mai'a kwéiwai ívé'a paáriniye kwésimba pósa amápa'-maravaken-kwaasi mináínkóná ááimba ísánááowe. mináintávésa áraire sésa taag-wiyavónááontavena mináínkóná ááimba paáruraiye. 27 Ísu Káráísitimo uráintaveta Áánútu áwí'a anómba úmaeta kwéiyune. Áánútu mimbórá-Ísóígó ména kweyáá amápa-tantaatavena ísaraiwai kwenáwí'a anómba úmaeta kwéiyundaya árair-aimban-iyé.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

1 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moóra-kwaasi aiyayaan-umai ava'moraé-
iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna Évésasi-naopa'a ména maanáimbá
agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi mátímakaiye. Kórinti-naopa'a anón-
daopa'a Ákáyaa-marava'a kwáyon-daopa'a Kíríki-kwaasi sáwíva'a
máyo-wasa évaka-Yutaa-kwaasigwara'a máyáapa'an-iyé. ááéma Póro
Ísun-aaí kosimátíma'mae iyúwasa Ísuna aampa'á kwégwesa ména
naaémba taaínkaa'a ésa sáwí'a umái máúwana Póro mináimbá ísena
maanáimbá agaimái tuwówasa mátímakaa-we.

¹ kemá Póro maanáimbá agaimarúmpo ísáaro. Áánútu kwená
imáyáavinkemba kembá aantá-kwaasi-i'a umái ításinkena séna Ísu
Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaiye. kentáásí
kwaási áwí'a Sósénisintave'a súnana maanáúvaimá kwéagayaiye.
² Áánútuna kwaási Kórinti-naopa'a máyáawai ísáaro. Áánútu kwendéí-
í'a umátínkaraisa'a Ísu Káráísitiye tarúmáimo máyáawai ísáaro.
amápa'-maravakewai Ísóigo Ísu Káráísitimpa'a námúnaa kwésewaiye
keináraware Áánútu ítátinkariye. Káráísiti miwír'á kárákwiraiwai
éna kentáárákwará'á kárákwiraiye. ³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu
Káráísitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa
kwésune.

⁴ keinárawatave'a ísámai aasiyaasí Áánútumpa'a súwi kwésune.
Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna kwétuwa'naa-imba
mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ Ísu Káráísitiye tarúmáimo
máýáantavena Áánútu kawé'ó umátínkáimba keinárawapimba anómba
uráintave'a pó'a kwenáái isé'a kawé'á umái kwésimatimewe. ⁶ Ísu
Káráísitin-aaí simátímakaunata tirumpimbá tátoke'a asiramái mé'a
pó'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a ⁷ Ísóigo Ísu Káráísitimo
marapá'ó kumínimba amu'maré'a máyáamba Áánútun-amanko
kwétimin-asirayamba maimái tátokaawe. ⁸ asiramátínkáva'a iyínana
póna naaén-kanaamo Ísóigo Ísu Káráísitimo kumínín-kanáa tína
kempimbá sáwí-aimba íma kwéniye. ⁹ Áánútu sintení'o kwéena
kwenááninko kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitinte tarútinkaindayavena
tááyaraimba sintení'o kwéiwai póna mirá uráiyé.

taaín-taimba uráan-kwasai.

¹⁰ kesí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísitina asirayámbá
símakaintave'a asiramái kwésimatimune. mimbórá-áimbá sé'a íma
taaínkaari'a é'a mimbórávimbá mé'a mimbórá-imáyáa é'a mimbórá-
máýái máyáaro. ¹¹ keinárawatopakemba moóra-ininko áwí'a Kórówina
akúmpákén-kwáásí évakarawai tasimásimesa sésa keiyái aaisan-áimbá
kwésesa taaínkaar-umai máyáawe tasimásimakaawe. ¹² mináísán-
áínkóná ááimba évakarawai sé'a Póro kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á
évakarawai sé'a Ápórosi kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á évakarawai
sé'a Pítáa kentáásí anón-da'an-iyé sewa'á évakarawai sé'a Ísu Káráísiti
kentáásí anón-da'an-iyé kwésewe. ¹³ Ísu Káráísiti mimbóráwái anón-da'a

máyáivo íma taaínkaa'a umái máéro. kemá Póro íma keinárawatave'a imáyáa é'a taaira'á pukáumne. íma kentáv'é'a isámai nombá pékaavo Ísuntave'a isámai nombá pékaawe.

¹⁴⁻¹⁵ évakarawai sé'a Póro kentáásí anóni'a índayavena nombá pésinkaraiye sevó sé'a sáwívarawai íma nombá pétinkaraunda mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. keinárawapinkemba íma sáwívarawaiman-ivo kae-kwáásí túwí'a Kárísipasiye Káyásiye minkáé'náraiye su'mai nombá pétinke'a sáwívarawaimo ímo pétinkaraundayave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁶ ániwo moóráwai áwí'a Sétevanasiye kwená akúné nombá pétinke'a imáyáa é'a á'owima íma pétinkaraumne. ¹⁷ Ísu Káráisiti íma simásimena séna nombá pétinkamae naauwó íma simásímakaivo áséi-kwasai simátima'mae naauwó séna sí'mákaiye. Ísu Káráisiti taaira'á pukáin-ainkona ááimba íma isáavo sé'a Káráisitín-aaí avora'á kwésimatime'a kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áímbá íma sé'a tavisí-áímbá íma kwésimatime'a avora'á Káráisitín-aaí kwésimatimune.

Ísumo pukáimba Áánútuna asirayánkómán-iyé kwaasái.

¹⁸ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawai Ísu Káráisitimo kwaásiyavenamo imáyáa éna pukáin-aintavesa sésa úwoi-aimban-iyé kwésevo Áánútunopa'o kwégon-amba kwégwaraundawaiya mináíntávéta séta Áánútu kwésuwa'naa in-ásíráyámbá iyeyá kwésune. ¹⁹ sáwí'o umáímo kwémaewaina aambó kwégwaraawaiyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna marapá-kwáásí kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa ánásasuwe'a ó'on-o'on-imayaagwara-kwaasiti imáyáa maitiyuwánaumne agaimaréna siráiyé. ²⁰ marapá-tántáátávésa kawer-ímáyáá kwéowaiyavena Áánútu séna minímayáá úwoisan-tantaa'an-iyé siráiyé. kawer-ímáyáágwáráwái íma aiva'á kwíyasa pósa áamáambo ísaraawai íma aiva'á kwíyasa pósa marapá-tántáátávésa kwaasái símae kwénaaowai íma aiva'á kónááowe.

²¹ Áánútu kawer-ímáyáá éna séna marapá-kwáásí miwítí kawer-ímáyáávínkémá íma kanaán-umai kesí ááimba suwánanaaowe súmbanivo imáyáa éna séna kesááiyavesa áraire síyawai sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkanaumne Áánútu súwata mináséi-kwásái kwésimatimunasaya évakarawai úwoi-aimban-iyé kwésewe. ²² Yútaa-kwaasi sésa ímo awánaanda-i'o inatá Ísu Káráisitín-aaíyavesa áraireya sénaumne sewasá Kíríki-kwaasi kawer-ímáyáámán-iyé kwésen-imayaa kwéavakaa-ombanivo ²³ kesáá Ísu Káráisitimo kentááyávénamo imáyáamo énamo pukáin-ainta kwésimatimunasaya Yútaa-kwaasi mináímbá isésa Ísu Káráisitín-aaí tínaaemba kwéumamewasa Kíríki-kwaasi mináímbá Áánútuna kawer-ímáyáávínkén-áímbá isésa úwoi-aimban-iyé kwésewata ²⁴ Yútaa-kwaasivinkene ó'onkaa-kwaasivinkene Áánútu ításinkaraiwaiya séta Áánútuna kawer-ímáyáávínkémá Ísu Káráisiti pukáisana Áánútuna asirayánkó sáwí'o umáíyaaomo máyaundavinkenta kwéiyasinkaintaawe. ²⁵ marapá-kwáásí sésa Áánútuna imáyáa úwoi-imayaaman-iyé kwésen-imayaa kawer-ímáyááo póna kwaasiti kawer-ímáyááoombá usáyaaitaraiye. kwaasi sésa Áánútu

aamoisayámbá iyémó kwésen-aamoisayanko kwaásiti asirayámbá usáyaaitaraiye.

²⁶ kesí kwaásiyono. Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkaronka'a máyówaina ááimba imáyáa oro. keinárawapimba marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásí íma sáwíva'a máémba moórámora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a asirayán-kwáásí íma sáwíva'a máémba moórámora-umai mé'a marapá-kwáásí túranka'a túwí'o kwáyon-kwaasi sáwíva'a íma máémba moórámora-umai méraawe. ²⁷ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákénkáwér-ímáyáágwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí kawer-ímáyáá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa aamoisayán-kwáásímán-owe kwésen-kwaasivinkemba Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkena marapákén-ásíráyánkwárá-kwáásí Áánútuna kwaási tuwánésa sésa kentáásí asirayámbá úwoisamban-iye sénááontavena Áánútu mirán-kwáásí ítátinkaraiye. ²⁸ marapá-kwáásí sésa úwoi-kwaasiman-owe sésa simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye ímo méraawaiye Áánútu kwená kwaási-i'a umái ítátinkaraiye. marapá-kwáásí sésa anón-kwaasiman-owe kwésen-kwaasi ánásanaaontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ²⁹ Áánútu aúranka'a miwí kentúwí'a íma mósá maránááontavena úwoi-kwaasivinkemba Áánútu ítátinkaraiye. ³⁰ Áánútu Ísu Káráisitinte tarútinkaraisa'a máyáawana póna Ísu Káráisiti kentáásí kawer-ímáyááóná ááini'a Áánútu umánkaraiye. Ísu Káráisiti pukáintavena Áánútu kwenaúranka'a arupíya umásinkenaya kwená kwaási-i'a umásinkenaya sáwí'o umáíyaamo máyaundavinkenta maisiyuwéna siráisata máyaumne. ³¹ mináíntávéna naaóv'á Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna moóráwaimo kesúwí'o mósá maránáe sénamo éna íma mirá éna Ísóigo áwí'a mósá maráíno agaimaréna siráíye.

2

Ísu taaira'á pukáin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentópa'o komé'a Áánútun-aii paárurain-aimba kosimátimewandara'a kesúwí'a maé iyígwáe-aimba íma simátime'a Áánútun-aii avora'á simátimakaumne. ² ááéma imáyáa é'a sé'a kentópa'a komáénda íma mirám-baaran-tantaakona imáyáa é'a simátime'a Ísu Káráisitintave'a imáyáa é'a kentááyáváiyé séna taaira'á pukáin-aine su'mai imáyáa é'a kosimátimenaumne sé'a ³ kentópa'a komáéwandara'a sáá'a kwégowa'a tavaravamá kwéuwa'a aamoisayán-kwáásí mé'a ⁴⁻⁵ aaimó simátimewandara'a Áánútun-aivyavesamo áraire síyawaina ááimba íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkémbán-ivo Áánútuna asirayámpínkémbán-iye sé'a simátime'a Áánútun-amankona mayáíyé asirayáné agaráátinkááwána'a awánaraawe.

Áánútuna kawer-ímáyáágóná kwaasái.

⁶ Áánútuntave'a asiramái máyáawaiyave'a kawer-ímáyáávínkémbá kawer-áimbá kwésimatimune. minkáwér-ímáyááó marapá-kwáásívínkéné marapá'ó kárákwiraawaimo ánásanaaowavinkene ímanivo ⁷ minkáwér-ímáyááó Áánútumpakemban-iyé. Áánútu maramá íma urónka'a séna to'mayaa é'a naaémba paáronana mindá'á kawé'á umátinkainasa ságayan-ayampa'a ménaaowe siráimba kentááyávéna séna minkáwér-ímáyáá aúpá'á makáimba póna kwáyowasa ⁸ marapá'ó kárákwiraawai íma kawé'á umái ísaraawe. ísaresaraai Ísóigo ó'oran-aainkwarawaimba taaira'á íma tuvúwúwana pukáisino. ⁹ mináíntávéna naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna

Áánútu to'mayaa umái kwembó tirumbó ámén-kwaasi timíniye. túrandei íma awánésa táá'a íma ísésa íma imáyáa uráan-tantaa'a

Áánútu to'mayaa úmakaimba timíniye agaimaréna siráiyé. ¹⁰ ánivo Áánútu kwenamankómbá ai'marówana keséya ména Áánútumo to'mayaa úmakainta agaráásínkaraintaawe. Áánútun-amanko amápa-tantaa'a awánéna Áánútumo kwenarumpimbó imáyáa éna to'mayaa úmakaimba awánaraiye. ¹¹ kwaásimo ombá moóráwaina imáyáa íma kwéawanaivo kwenamankówé su'mai kwéawanaiyé. miráumai Áánútuna imáyáa íma kwéawanaavo kwenamankówé su'mai kwéawanaiyé. ¹² Áánútu marapákén-ásiráyámbá íma siménaya kwenamankómbá ai'marówana keséya ména asirayámbá símakaiye. Áánútumo to'mayaa umáimo kwésiminta awánanaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana keséya kumbáyaiye.

¹³ mináíntá kwésimatimunda íma kwaásiti kawer-ímáyáávínkén-áimbán-ivo Áánútun-amanko simásímakain-ainta kwésimatimune. Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáín-kwaasiyaveta Áánútuna árarir-ainta kwésimatimune. ¹⁴ Áánútun-amankomo tirumpimbó ímo máyáiwai kwemó kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwémaesa mintántáátávésa sésa úwoisamban-iyé kwésésa marapá-kwáásí Áánútun-amankomo kwétimin-tantaa'a íma kanaán-umai kwéisaavo Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwaiye su'mai mintántáá'á ísésa kawé-tántáá'án-iyé kwésewe. ¹⁵ Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai kanaán-umai amápa-tantaakona ááimba taaínkaar-umai sáwí-aaine kawer-ááíne kwéisaavo marapá-kwáásí Áánútun-amankomo tirumpimbó máyáiwai tuwánésa miwítí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe. ¹⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna Ísóigomo imáyáamo kwéimba íma ísáamba pósa íma kanaán-umai kwená imáyáa arupí kwéumankaawe

agaimaréna siráimbanivo Áánútun-amankomo sirumpimbó máyáiwaiya Ísu Karáisitina imáyáaya kwéisaumpo marapá-kwáásí kentáásí mayáígóná ááimba íma kwéawanaawe.

3

Áánútuna mayái-kwáásítí kwaasái.

¹ kesí kwaásiyono. Áánútun-amankomo tirumpimbó anómbó umáimo máyáín-kwaasimo kwésimatimundantemba kentópa'a

komáyaawandara'a keinárawa'a íma mirá simátíme'a Ísu Káráisitintave'o ímo asiramáimo máyón-kwaasi untávé'a taíntuwayaintuwe'a simátímakaumne. ²umarambó asirayán-tómbó ímo tímémbo náámbo tíméntemba Káráisitín-aaima íma asirayán-áimpíbán-ivo etóyói-aimpinkemba simátímakaumne. ááema íma kanaán-umai ísaraantave'a mirán-áimpinkémbá Káráisitín-aii simátímakaumne. ívékwara'a mirán-umai mé'a pó'a íma kanaán-umai kwéisaawe. ³Ísu Káráisitintave'a íma asiramái imáyáa kwée'a marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a mé'a tirumbó sáwí'o kwéumatinke'o aaisan-áimbó kwésemba marapá-tántáátávé'a imáyáa kwée'a marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe. ⁴évakarawai Póro kentáásí anónnda'an-iyé sewasá évakarawai Ápórosi kentáásí anónnda'an-iyé kwésemba marapá-kwáásímó máyáanten-umai mirán-umai kwémaewe.

⁵kenkáí súwí'a mósá maré'a taaínkaar-umai máévainivo Áánútuna mayái-kwáásíráiyé su'mai úye. Ísóigo Ápórosintavena séna kesí mayái mayaaó séna kentávéna kesí mayái mayaaó súwakai kwená mayái mayááwáya'a Ísóigon-aaiyave'a áraire siráamba kwená mayái-kwáásírái úye. ⁶kígauva'o ánáyumbo ontembá Ísóigon-aii simátímewanana námáimo umáimo siyútúwáantemba Ápórosi miráumai túwa'naa úwana Áánútumo ánáyumbo anómbo umátínkáintemba kwemá imáyáa tímúwa'a kwenáái tirumpimbá tátokaawe. ⁷ánáyumbo iwáiyé námáimo umátínkáiwaiye mindárai íma anón-kwaasi óívo Áánútu anómbo kwéumatinkaiwai kwemá anóndakoman-iyé. ⁸ánáyumbo iwáiyé námáimo iwáiyé mimbóráí'a umái máyaayamba póna Áánútu miwítí mayáígóná meéyámbá timíníye. ⁹kesé Ápórosiye Áánútuna mayái-kwáásí úya'a keinárawa'a Áánútuna kígauraamba owatá miráyáámó úndaya Áánútundeiya úmpo mirápá'á kenkáíyávé'a íma imáyáa ombá keinárawa'a kwétaainaawe. íma taaínkaar-oráámbá kwétaainaawe. keinárawa'a Áánútumo kwéin-dankaani'a kwéowe.

¹⁰Áánútu súwa'naa úwa'a keinárawapimba mayái mairáumne. naambó kwéon-kwaasira'o kárákwiraiwaimo kawer-ímáyáámó énamo ávombo áyáíntemba Ísu Káráisitín-aaimo simátímakaunda ávonkaamba aitínkáva'a kówánasa minávónká'ó naambó kwéowai mimbáyái kárákwiyoro. ¹¹ó'on-avomba íma ayánááovo mimbórá-ávómbó Áánútumo á'o aimakáimba minávómbá Ísu Káráisitíman-iyé. ¹²minávónká'á naambá ónááovo évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáimo imáyáamo kwéowai kwááyu-yantaa'a taainéiyé owáinéiyé iyasa évakarawaimo ésa Áánútuntavesamo asiramáimo imáyáamo kwéowai asiramáimo kwaikwai'o ínín-tantaa'a kóri-ontandeiye ó'on-ó'on-ontandeiye ónááowe. ¹³Áánútuna kwaásiti mayái naaémba paárindara'a iramó évaka-tantaa'o kénamo évaka'o ímo kaintembá Ísu Káráisitimo kumínín-kanaamo tindara'a Áánútuna kwaásiti mayái paárinana évaka'-mayai ánásainana évaka'-mayai úwoi kwéniye. ¹⁴minávónká'ó naambó kwéomba asiramáimo kwaikwai'o ínín-tantaa'nei kwéowai miwítí mayái kwáyainasa miwítí kawé'-méyámba mayánááovo ¹⁵kwááyu-yantaa'nei kwéowai miwítí mayái ánásainana mimbáyáígóná meéyámbá íma maésa miwíyé su'mai kawé'á umái ménaoawe. kwaásiti náaindaambo kágwisasamo miwíyé

su'maimo kawé'ó umáimo máéntemba miwí mirá ónááowe.

¹⁶ keinárawa'a ímo taaínkaar-umaimo máéraamba taaínkaar-umai kwémáémbanivo Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáimba Áánútuna mono'-nánkáámbá kwéomba imáyáa oro. ¹⁷ Áánútuna mono'-námhá aoka'-námhá isa'á keinárawa'a mindánkáámbá owasá évakarawaimo keinárawa'o sáwí'ó umátinkaawa'o sáwí'ó umáimo máyáambo éna Áánútu miwí ánásasuwanimba ímo taaínkaar-oráámbá kwétaainkaar-owe.

¹⁸ kentí imáyáao kampa'á simátiyúwáivo sé'a kárákwiyoro kwésune. marapá-kwáásí túranka'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwésewai Áánútu aúranka'a kawer-ímáyáá ónááontavesa marapákén-káwér-ímáyáá íma aiva-tántáá'án-iye seró kwésune. ¹⁹ marapá-kwáásí kawer-ímáyááwémó kwésen-ímayaayavena Áánútu séna sáwí-ímayaaman-iye kwésiye. mináintávéna naaóv'á Áánútun-aai aúváiimba agaimaréna séna

marapá-kwáásí miwítí imáyáa mósá kwémaraawana Áánútu sisaná miwítí imáyáao kampa'á kwésimatiyuwaiye agaimaréna súwana ²⁰ moóráva'a agaimaréna séna kawer-ímáyááwémó kwésen-ímayaayavena

úwoi-ímayaawe Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráimba ²¹ mindáyave'a kwaásimo kwéowain-auma íma maé íyóro. amápa-tantaa'a túwa'naa ínimba kwáyáiyé. ²² kemá Pórowe Ápórosiye Pítaawe túwa'naa ínimba ónaundaya máyauhme. marawé amápa-tantaa'o kwáyáine úwoimo ménaaona'i. puwónááona'i. mindá túwa'naa ínimba kwáyáiyé. ívé'ó kwáyáin-tantaare naaémbo paárinin-tantaakwarare mindá túwa'naa ínimba kwáyáiyé ²³ keinárawa'a Káráísitina kwaási owaná Káráísiti Áánútundeiman-iye.

4

Ísóigona aantá-kwaasiti kwaasí.

¹ keinárawa'a kentááyávé'a imáyáa é'a sé'a Káráísitina mayái-kwáásí ésa Áánútumo aúpá'ó makáimba agaráátinkena séna mináímbá simátíma'mae nááóro. mimbáyáír'á kárákwiyoro siráiwai owé-ímáyáá oro. ² moóráwaina mayáír'á kárákwiraiwaimo sisasamó on-tembá mirán-oro. ³ Áánútuna mayáír'á kárákwiraundawaiyave'a keinárawara'o ó'owiya'o sé'a kawé'-má'yáiyá'i. sáwí-mayaiya'iyó sé'ó kwésemba íma anón-ímayaá é'a kesí mayáiyávé'a íma awáné'a kawé'-má'yáiyá'i. sáwí-mayaiya'iyó kwésune. ⁴ kesirumpinkén-ímáyááómó sénamo kaweré su'mai uráanemo sínimba kawé'-má'yáiyá'i. sáwí-mayaiya'iyó-aimba íma kendéimán-ivo Ísóigondei póna kwésuwaniye. ⁵ mindáyave'a Ísóigomo ímo kunkáindarare Ísóigomo siráin-kanaamo ímo tiráindarare íma taaínkaare'a sáwí'an-owe. kawé'an-owe íma seró. Ísóigomo kumíndara'a kwaásiti aúpár-ímáyááwé kwaásiti ááine paárinana mitáwai Áánútu kwaásiti kawé'-má'yáiyávéna kawé'an-owe síníye.

⁶ kesí kwaásiyono. arupí ónááontave'a simátímakaunda-aimba Ápórosiye kesémo siráunda íma kenkáír'áiyé su'mainivo amápa-kwaasiyavaigwara'a siráumne. Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba

agaimarésa siráantemba mirán-oro. moórá-anondako áwí'a maé iyé'a moórá-anondako áwí'a simái sáwí'a kwéomba kentúma maé kwéiyomba mirá ímo oráámbá kwéowe. ⁷ keinárawa'a íma usáyaaitaraawain-ovo mirámó kwéon-kwaasi-i'a Áánútu umátínkaraiye. Áánútu mirán-kwáási-í'a umátínkaraivo kentúma íma maé iyé'a sé'a kesáa keyááríkata mirán-kwáásíyá máyaumne íma sero.

⁸ keinárawa'o maarán-áimbó sembá kampa'á sé'a kawe-kwáási-í'a umáiyá máyaumne. íma Ápórosiye Pórowe simásímakaayan-imayaavinkemban-ivo kentáásí imáyáavinkenta Áánútuna imáyáa iséta mindáraiya usáyaaitaraumne kampa'á kwésewe. keinárawa'o usáyaaitaraankakai keiráígwár'á miráumaiya usáyaaitauyasino. sáwí-yantaakomba usáyaaitaigwae sé'a súnda íma usáyaaitaraawe. ⁹ imáyáamo únda Áánútu kwená aantá-kwaasiya amápa-kwaasi tínaaempata sínkarainta tínkamowasamo púwón-kwaasimo kwaási túranka'o mótingesamo tínkankaantemba kwiyómpaken-kwayo'nrawa túrankare kwaási túrankare Áánútu kentáa mirá umásínkaraintaawe-imayaa kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitín-aaimo kwésimatimundayavesaya sésa sáwí-imayaagwara-kwaasin-owe kwésevo keinárawa'a kesávé'a sé'a Ísu Káráisitiye tarúmaiya méta kawer-ímáyáágwárá-kwáásíyá úne kwésewe. kesáa aamoisáyán-kwáásíyá úna'a keinárawa'a kesávé'a sé'a asirayán-kwáásíyá úne-imayaa owáímá pó'a kentúwí'a maé iyé'a kesúwíta kwétuwaawe. ¹¹ Áánútuna mayái maimaé kwénaaundaya ááéwe ívére nontáváiyé toóntáváiyé sáái kwésinkaisata íma naambá makéta íma kawer-únáánkwátói makáunasaya kwésinkamowata ¹² toómbá íma úwoi mayánaundayaveta anóm-bayai kwémaeta óntamba kwémayaunasaya simáímo sáwí'o kwéumasinkaanta Áánútu kawé'á umátinkaniye-aimba kwésimatimunasaya sáwí'o kwéumasinkaanta asiramái méta íma ivátuwaunasaya ¹³ kentáa súwí'a kumínkwáe sésa kampar-áimbá kwésemba anondá kawer-áimbá kwésimatimunasaya ááéwe ívére kentááyávésa sésa ovairáán-kwáásín-ovo miwí táái íma ísáaro kwésewe.

¹⁴ kesí iyámpóiyone sé'a imáyáa kwéundawai táako pééi sína'a isé'a kawé'á ónááontave'a maanáúvái kwéagayaumne. ¹⁵ Káráisitina kwaási owasá sáwívarawaj Ísu Káráisintín-aii kwésimatimemba íma sáwívarawai kentivoísái máyáavo aiva'á Káráisitín-aii simátimewana'a Káráisitiye tarúmai máyáantave'a keyáá kentivomá úne. ¹⁶ mindáyave'a kwakwiyé'a sé'a kemó úndantemba mirán-oro kwésune. ¹⁷ mindáyave'a moóráwaimba Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kweémena kwíníye. kwemá Ísóigoema tarúmai máyáiwai íma siyuwéna asiramái ména kesááninkamba umái máyáiwai kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kwéna Ísu Káráisiti aúranka'o máyaunda-aine Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáawai kwésimatimunda-aine kosimátimena kemó máyaundanten-umai máéro-aimba kosimátimiye.

¹⁸ keinárawapinkemba évakarawai sésa Póro úwoi aúvávinken-aimba kwésivo kentáásopa'a aaimó simásimindayavenaya íma tíníye kwésemba kentúma maé iráawe. ¹⁹ ánivo Ísóigomo owémó sína'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kwé'a túmo maé iráawai siráan-aine su'maiyave'a íma kónaumpo miwítí asirayámbá Áánútunopakena'iyo. awánaandayave'a

kónaumne. ²⁰ Áánútumo kentáará'ó kárákwiraimba maarán-ije. íma aaineiyé su'mai kárákwiraivo Áánútuna asirayánk'ó kwémaewai miwír'á kárákwiraiye. mindáyave'a Áánútuna asirayánk'ará máyáa. íya Áánútuna asirayánk'ará máyáao sé'a kotuwánanaumne. ²¹ imáyáa oro. keinárawatopa'o ímo kuráandara'o sáwí-imayaamo tuwé'ó kawé'ó umáímo méwa'a kentí imáyáa é'a paru umáíya koménaumne. ímo mirámó uréwa'ó é'a asiramái arupí koumátinkanaumne. mindáyave'a imáyáa oro.

5

avowán-awaininkomba mairáin-kwasai.

¹ keinárawapinkemba moóráwai anómbe sáwí'a éna avowán-awaininkomba mairáiyé sewa'á ísaraumne. keinárawa'a Áánútun-aaivyave'a áraire kwésewai mirá-sáwí'ó kwéiwaintave'a étuwaao íma sewaná úwoi mirá kwéimbanivo Áánútuna aambó ímo kwégwaraawai íma mirá kwéesa mirámó kwéowaiyavesa sáwí-meyamba mayánááowe kwésewe. ² keinárawapimba moóráwai ména anó-sawí'a kwéisa'a kawé'á umáíya máyaumne kampa'á kwése'a kentúma maé kwéiyovo sáwí'a uráin-kwaasiyavena kentirunkómó umbaimó táina'a minkwáásí ai'mátuwaaro. ³ kemó kentópa'o komékai minánó-sáwí'ó uráiwaimba aaivimbá mayanké'a sáwí'a kwéone súsina. kemá némpa'a mé'a kesí imáyáao kentópa'a kwáyáísa'a misáwí'ó uráiwaimba á'a aaivimbá mayánkaraumne. ⁴ torupamáimo maíyampimba kesí imáyáao kentópa'a kwáyainana Ísóigo Ísuna asirayámbá keinárawate kwáyáintave'a misáwí'ó uráiwaimba aaivimbá mayánkáaro. ⁵ Áánútuna kwaási kárákwiraampinkemba ai'mátuwenana Sáátáánigo umbai-yántáá'á amínana sáwí-amba tuwáinana Ísóigo Ísumo kumíndara'a kwembá airáníntave'a mirá é'a aaivimbá mayanké'a aúwáaro.

⁶ kawé'á umáíya máyaumne kwése'a makáawanamo moórá-kisaamo kampindénamo imbá amápa-kisaava'o kóyáwé intembá keinárawapimba moóráwai miráumai sáwí'o índawai keinárawapimba tivó sé'a ai'mátuwaaro. ⁷ tíyótaasa-tanon-kanaa tóyo ésa Yútaa-kwaasi toómbó intóráin-tantaa'a tuwésa aúná-tomba marésa sipisípi-araa'a tuvú'mái kwénaawe. miráumai Ísu Káráísiti kentááyáváyíyé séna pukáimba pó'a aúnaí'a umái mé'a mindáyave'a misáwí'ó uráimba kwétuwe'a kawé'á umái máéro. ⁸ sáwí'o kwéone sáwí-yantaatavaiye íma aamoí é'a kawé-tántáátáváyíyé árair-aintavaiye su'mai aamoí oró.

⁹ ááema moórá-avvai agaimái simátimé'a sé'a aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaise íma máéro siráunda ¹⁰ mináímbó siráunda Áánútuna kwaásivinkembo mirámó kwéowaise íma máéro siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane túran-andawe ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí ésa mirámó kwéon-kwaasiyave'a íma sé'a Áánútuna kwaásivakewaimo mirámó íyávé'a siráumne. Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasi amápa'-marava'o máyáamba íma tiyuwé'a miwísé úwoi máéro. ¹¹ ánivo agaimakáunda-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. moóráwai Áánútuna kwaási úne kwésiwai aarai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaar-umoyane aúran-andawe éna marapá-tántáátávéna aamoí éna

Áánútuntavena íma aamoí éna simái túwí'a sáwí'o umátinkena uwo'aó'-nómbá nena uwo'aó'á kwéiwise íma mé'a kwesé íma toómbá naaró. agaimakáunda-ainkona ááimba mirán-áíntávé'a siráundawe.

¹²⁻¹³ Ímo Áánútunopa'o tiráawai kemá íma aavimbá maitinkánaumpo Áánútu aavimbó maitinkánimba mindá kwendéimán-íye. keinárawapinkemba Áánútuna kwaási sáwí'o uráawai aavimbá maitinkáaro. keinárawapinkemba moórawai misáwí'ó uráindawaimba ai'mátuwaaro.

6

Ísóigona kwaásivimbo umbai-yántáá'ó kwáinda arupí umátinkáaro siráin-kwasai.

¹ moórá-aimbo sáwí'o kwéomba simátímenda ísáaro. keinárawapinkemba évakarawai sáwí'o ombá ímo Áánútunopa'o tiráan-anon-kwaasitopa'a mátinkare'a aavimbá maitinkáamba sáwí'a kwéovo Áánútuna kwaásiti anón-kwaasira'a mátinkare'a iséise é'a arupí umái máero. ² naaémba Áánútuna kwaási anón-kwaasi-i'a ésa amápa'-maravaken-kwaasi táái isésa kawé'-máayáiyé sáwí'-mayaiye sésa taaínkaar-esa naaémba mirá ónááovo ívé'a sáwíyan-aimba kanaán-umai iséise é'a arupí umái máero. ³ naaémba kwíyómpaken-kwayo'narawa táái isánááomba mindá anón-tantaa'an-ivo marapá'ó máyáan-kwaasi tááimo arupí ónááomba mindá sáwíyan-tantaa'an-íye. ⁴ moórá-yantaa'o arupí ónáe sé'o é'a Áánútuna kwaásivimbo túwí'o ímo kwáyaindawaiyave'a arupí umásinkáaro íma sé'a túwí'o kwáyaindawaiyave'a arupí umásinkáaro seró. ⁵ sáwí'a kwéune sé'a misáwí'ó kwéomba ivátuwe'a kawé'á ónááontave'a maanáimba kwéagayaumne. keinárawa'a sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwésembanivo íma aai ísámai arupí kwéumatinkaavo ⁶ Áánútun-aaiyavesa ímo áraire siráawaira'a mátinke'a sé'a moórá-aimba arupí umásinkáaro sé'o kwéomba mindá sáwí'an-íye.

⁷ Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasira'o mátinke'a aavimbá maitinkáamba sáwí'a é'a Áánútuna aambá íma kawé'á umái kwégwaraawe kwésune. kentí anón-kwaasimo ísátinkaiyan-ainkomo éna ayááímó úwoimo kwénimba mindá kítoka'a sáwí'an-ivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasitopa'o aavimbó maitinkáamba mindá anómba sáwí'an-íye. ⁸ mirámó ombá Áánútuna kwaási kentívá'awaawi sáwí'a kwéumatinke'a kentúwíkwara'a sáwí'a kwéowe.

⁹ sáwí'o kwéowaimo Áánútumo kárákwiraipa'o ímo kónááowaimo ontembá kwéowe. kampar-ímáyáá íma é'a simátimunda-aimba ísáaro. aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ésa marapá-tántáátávésa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa kwaai keiyái kesuwaininé sisaná kesuwairé sésa sáwí'a úmae nááówasa aarai miráumai keiyái sáwí'a úmae kwénaaesá ¹⁰ umóyámbá ombá túran-anda ésa uwo'aó'-nómbá nésa uwo'aó'á ésa simái túwí'a sáwí'a umátinkesa kwétinkamesa umóyámbá ésa mirámó kwéon-kwaasi Áánútun kárákwiraipa'a íma kónááowe. ¹¹ keinárawapinkemba évakarawai mirámó uráan-kwaasiraani'a kwéombanivo kentáásí Áánútun-amanko Ísóigo Ísu Káráisitina asirayándéí misáwí-yántáá'á maitiyuwéna Áánútunde-i'a umátinkena kwenaúranka'a arupí umátinkaraiye.

túwawaa'nei Ísóigona mayái mayánááon-kwasai.

¹² keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'á kwéumatinkaiye sé'a moórá-aimba amápari'o kwéunda kanaán-iyé évakari'o kwéunda miwá kembá tátoranintave'a a'áo kwésune. ¹³ toónkó tirumpimbó kumíníntavena isaná tirunkó toómbó náníntavena kwáyáimba póna Áánútu minkáé-tántáá'á ánásasuwaníye. mirá ínivo túwawaatavesa imáyáa ombá maarán-iyé. túwawaa'nei aarai-úmóyámbá ónááomba ímanivo mintúwáwáá'neí Ísóigona mayái mayánááowe. mirámó ónááontavena Ísóigo túwawaaka'a kwétuwa'naa-iyé. ¹⁴ Áánútu Ísóigomba pukáimpinkemba usásinankaraintemba kwená asirayándéi kentáá súwawaa'a usásisinkanintaawe.

¹⁵ kentúwawaa'a Káráísiti aiyayaankaambo kwéimba pó'a eénánká'ó kwénaaínda-ininkowe íma ma'é'a mimbórá-túmá aú'mái máéro. ¹⁶ moórawai eénánká'ó kwénaaínda-ininkoe máyáimba mimbórá-túmá aú'mái máyááíye. mindáyavena naaóvá'á Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna minkáé'nárai mimbórá-túmá ma'mái máyááíye

agaimaréna siráíye. ¹⁷ ánivo Ísóigoe tarúmai máyáíwai kwenamankó kwesé máyáísana mimbóráí'a umái máyáíye.

¹⁸ aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéomba tínaemba umáméro. ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba túgo íma sáwí'a kwéivo aarai-úmóyámbó kwéomba túgo sáwí'a kwéíye. ¹⁹ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba póna kentúma Áánútun-amankona naambá kwáyáimba á'a ísaraawe. kentúma Áánútundeima isa'á kesúma kendéiyáámá póta sirááimo kwétaini'a úwoi ónaumne íma seró. ²⁰ Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáimba mimbéyámbá keinárawa'a kwendéimán-ovo marapá'ó máyáamba Áánútu áwí'a anómba úmae iyóro.

7

aaraimó kwémayaan-kwasai.

¹ évakar-aimbo agaimáimo sísaa-uraan-aintave'a simátimune. awá-kwáásí aaraí íma maésa úwoimo ménaaomba mindá kawé'an-iyé. ² ánivo keinárawa'a úwoi kwaásivimbo máyáawai aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné anómba kwéompimba máyáantave'a umóyámbá únavo sé'o aaraí mayáíyasa kwaai mayáíyasamo ónááomba mindá kawé'an-iyé. ³ kwaai'gó kwenáúma íma aambá aunínivo mindá awainínkóndéimá isaná awainínkó kwenáúma íma aambá aunínivo awaíkóndéimá isaná miráumai kwenáwa'na-awa'naa umái méyaaóíye. ⁴ awainínkó kwenáúma íma kárákwiyisana awaíkó kwégarakwisana awaíkó kwenáúma awainínkó kwégarakwiíye. ⁵ íma aambá aunésarai ánivo kanaán-iyé sésarai Áánútuntavesarai imáyáa ésarai námúnaa símae iyóyááoiyantavesarai sáwíyan-kanaa agándayaaóíye. minkánáá ánásainasarai mimbórávimbá koyauwé'mái méyaaóíye. íma kanaán-umai kentúma'a kárákwirewana ayáátááka'a nénka'a méyana kawé'ó umáimo méyan-asirayamba ánásainana Sáátáánigo sáwí'a ígwáe séna tavisivó sé'a simátimundantemba mirán-oro.

⁶ mináíntávé'a íma asiramái simátíme'a sé'a mirán-oro sé'a mirán-áíntávé'o sisaa omba simátíme'a sé'a mirámó ónááomba kawé'án-íye kwésune. ⁷ kemó aaraimó ímo makáundantemba amáparawai mirámó ónááomba siráái kwétaiye. ánívo ímo mirámó ónááomba Áánútu mirám-baaran-tantaakona asirayámbá kwétimiye.

⁸ simátíménda awá-kwáásíyé ketor-íniné ísáaro. kemó máyaundantemba mirámó ónááomba kawé'án-íye. ⁹ ánívo ímo kanaán-umaimo kentúra'o kárakwiye'o é'a aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba mindá íma sáwí'an-ivo úwoimo mésamo aaraí mayánáe-imayaamo anómba únavo sé'a aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba kanaán-íye.

¹⁰ aaraí máyáísana kwaai máyáísana kwéowai simátíme'a sé'a íma kesí imáyáavinkemban-ivo Ísóigona imáyáavinkemba kwésimatimune. aaraigó awaikómbá íma auwéna kówíno. ¹¹ ánívo awaikómbó auwénamo éna ó'omba íma kwaai mayáino. ímo mirámó énamo éna koyauweréna awaikónópa'a tíno. kwaai íma kentuwinímbá'a ti'mátuwaaro.

¹² moórá-aimba simátíménda Ísóigo simátimiyo íma siráivo kemá kwésimatimune. keákwákómó ékai awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráísana awainínkó íma áraire kwésin-ininko awaikóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaano. ¹³ ánívo awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráísana awaikó íma áraire kwésiwai awainínkóntávéna esé méyae sínanamo éna íma ai'mátuwaano. ¹⁴ kwaai Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésiwai awainínkó Áánútun-aaiyavena áraire siráin-ininkoe tágárotamai máyáíntavena Áánútu séna awaikómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. aaraí Áánútun-aaiyavena íma áraire kwésin-ininko awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráiwaiye tágárotamai máyáíntavena Áánútu séna awainínkómá isaná póna kanaán-íye kwésiye. ímo mirámó kwéinkakai miwítí iyámpói Áánútuna kwaásiti iyámpóiraamba íma os-inó. ánívo miwíyávéna Áánútu séna kesí kwaásiti iyámpóiraamban-owe séna kanaán-íye kwésiye.

¹⁵ keákwákómó ombá awaikó Áánútun-aaiyavena áraire siráísana awainínkó íma mirá kwésisana awainínkó áraire siráísana awaikó íma mirá séna auwé'a kónáe sésa mirá ónááomba kanaán-umai kóyáwé ónááowe. Áánútun-aaiyavesa áraire sewái owasá íma áraire sewáíye íma tarúmai máyáamba pósa kóyáwé ónááomba kanaán-íye. Áánútu paru umái ménaaontavena tááyaraimba pósa auwé'a kónáe sésamo ésa kanaán-íye. ¹⁶ aaraí ísáaro. enawaikómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. mináímbá íma ísaraawe. ánívo kwaai ísáaro. enawainínkómbá áwa'naa inanawá Áánútun-aaiyavena áraire síní. íya áraire síníyo. íma ísaraawe. mindáyave'a íma ááema tuwé'a kóyáwé oro.

Áánútu kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro siráin-kwasai.

¹⁷ Ísóigo amápa-kwaasi tínkámae kuráimba kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o máénten-umai miráumai máéro. Áánútuna kwaási naaó'-nao'a máyáan-kwaasi mináímbá kwésimatimune. ¹⁸ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátínkarainka'o mé'o Yútaa-kwaasi kentúmo káramaimo araa'énamo owasamó ó'onkaa-kwaasi

kentúmo ímo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba mindá kanaán-ivo úwoi mirá kwée'a ó'on-kwaasi-i'a ónâe íma sé'a máero. ¹⁹ túmo kárámaimo araa'énamo owasá ímo túmo kárámaimo araa'énamo owasamó kwéomba íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aaimo kwétaagwiyavesamo máyáamba anón-tantaa'an-iyé. ²⁰ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátinkarainka'a máénten-umai miráumai máero. ²¹ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátinkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo ombá íma anón-imayaa ombánivo mimbáyáímó tuwánááon-ambo kwáyaina'o é'a tuwánááowe. ²² Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátinkarainka'a keinárawa'a meéyámbakaawaiti mayáímó mairáawaimo é'a Ísóigo sáwí'o umáímó máyáampinkemba iyátinkaraiwaiman-owe. ániwo Ísóigomo kwená kwaási-i'o umátinkarainka'a úwoimo máyáawaimo é'a Ísu Káráísiti meéyámbakaisa'a kwená mayái-kwáásín-owe. ²³ Ísu Káráísiti pukáimba keinárawatavena mimbéyámbá uráisa'a kwená kwaási-i'a uráamba pó'a kentí imáyáa tátoranae síya'o é'a a'áo sero. ²⁴ Áánútumo kwená kwaási-i'o umátinkarainka'a máénten-umai Áánútuwe tarúmai máero.

awá-kwáásítí kwaasái.

²⁵ awá-kwáásíyávéna Ísóigo íma asirayán-áímbá simásímakaisa'a kesí imáyáavinkemba kwésune. Ísóigo arumbá umásínkáintave'a sún-da-aimba pó'a kawer-áiné sénááowa'a simátimune. ²⁶ umbai-yántáá'á kwáyáintave'a imáyáa é'a kwésumpo máyáantemba miráumai máero. mirámó iyamba kawé'án-iyé. ²⁷ aaraí makáawai ti'mátuwanae íma síyasa aaraí íma makáawai aaraí mayánâe íma seró. ²⁸ ániwo aaraimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. inaamarúmó kwaaimó mayánááombo é'a íma sáwí'a ónááowe. aaraí mayáiyasa kwaai mayáiyasa ónááomba marapá'ó ménaaomba umbai-yántáá'á kwénimba mindá imáyáa é'a mirán-ovo sé'a aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa ónááomba kawé'án-iyé kwésune.

²⁹ kesí kwaásiyono ísáaro. Áánútumo siráin-kanaa sáwiyanka'a ánásanimba pósa aaraimó makáawai miwítí umbai-yántáátávésa íma anón-imayaa ésa aaraimó ímo makáawaimo mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. ³⁰ tirunkómó umbaimó kwétaiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo umbaimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. tirunkómó aamoimó kwéiwai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa tirunkómó ímo aamoimó kwétaiwai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. óísambo kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa óísambo ímo kwémeyanowai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. ³¹ marapá-tántáá'ó kwémeyanowai mindáyavaiye su'mai íma imáyáa ésa mirám-báyáímó ímo kwémayaawai mésamo Áánútuna mayáiyávésamo imáyáamo ésamo máéntemba miráumai máero. marapá'ó máyáan-kwaasimo kwémayaam-bayai ánásanimba pó'a sún-da-aimba marapá'ó kwáyáin-tantaatavena íma aiva-tántáá'an-iyé seró.

³² marapá-tántáátáv'e'ó ímo anón-imayaamo ombá siráái kwétaiye. awá-kwáásí Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa Ísóigomo aamoimó kwéini'a kwéovo ³³ aaraigwáráwái marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwainímbáá'o aamoimó kwéom-bayai kwémayaawana ³⁴ kaer-ímáyááó kwétavisiye. ímo kwaaimó mairáan-inaamaru-inine Ísóigona mayáiyávésa imáyáa ésa sésa súwawaare imáyáawe Ísóigomba aménáe kwésevo kwaaiigwárá-ínímbá marapá-tántáátávésa imáyáa ésa tuwai'máá'a aamoí ígwáe sésa mirám-báyái kwémayaawe.

³⁵ aaraí íma mayáiyasa kwaai íma mayáiyasa oró-áímbá íma kwésumpo túwa'naa ónaunda-aimba kwésimatime'a kawe'á umái ménaaontave'a mináímbá kwésimatime'a Ísóigontave'a imáyáa é'a kwená mayáiyé su'mai mayánáaontave'a mináímbá kwésimatimune.

³⁶ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo ménamo naaémbó kwentávénamo mayánáe-imayaa anómba énamo sénamo íma kawe'á umái máyaunda pó'a mayánáemo síndamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna úwoi mayániye. mayáíndamo éna kanaán-iyé. ³⁷ moóráwaimo inaamarúmó siváúmakenamo kwená imáyáamo asiramáímo énamo kwenáúra'o kárákwiyenamo sénamo íma mayánaumpo úwoi méniye sínanamo amápa-tantaa'o kanaamó ínanamo éna mirámó énamo ímo mayánímba kawe'án-iyé. ³⁸ miráumai moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo mayánímba kawe'án-ivo moóráwaimo inaamarúmó siváúmakaíndawaimo ímo mayánímba ávááraumai kawe'án-iyé.

³⁹ áamáángo séna keákwákómó ésarai awaíko máyáíndara'a tarúmai méyana awaíko puwínana kwaaiyávénamo ankáínana Ísóigona kwaásigokare su'mai maíno. ⁴⁰ ánivo imáyáa é'a ímo kwaaimó maénamo úwoimo ménimba arunkó kawe'á kwéinana méniye. Áánútun-amanko mináíntávéna mimbórá-áímbá kwésiye-imayaa kwéune.

8

póimo tuvú'mái kampar-ísóígómbá ámén-kwasai.

¹ agaimái sísa e'a sé'a póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánaundaya kanaawá'iyoyaimbo sísa e'o sen-áímbá simátíménda ísáaro. mirám-baarawaina ááimba awánasaraundaya póta miráyá ónáe-aimba ááéma íma seró. mirámó kwéombo é'a kentúma maé kwéiyovo kwaásimo tirumbó tímémbó kwétuwa'naa-omba mindá kawe'án-iyé. ² évakarawaimo moórá-yantaatavesa imáyáa ésa sésa á'a awánasaraumnemo kwésiyawai íma kanaán-umai awánasaraavo ³ Áánútumbo tirumbó áméwanamo ímbá Áánútu miwí tuwánasariye.

⁴ mináímbá imáyáa é'a ké'naan-aimba póimo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kárámaimo kwaántái-taareira'o marésamo évaka'o máákétira'o kwémaraamba minámá'á meéyámba'maimo nánááonaimbo sendá ísáaro. kwaántá-kwaasi íma asirayánkwárá-kwáásínovo mimbóráwái asirayánkwáráwái Áánútuma iyé-áíntá ísaraumne. ⁵ kwiyómpare marapáé sáwíva-tantaa'a kwáyáísasa évakarawai sésa kentáásí asirayánkwáráwái ména kenká'á kárákwiraiye sewaná mirámó kwésen-tantaa'a sáwíva'a kwáyáivo ⁶ kesáá mimbóráwáíntávéta séta

kentáásí Áánútu éna kentáásivowama iyéyá kwésune. amápa-tantaa'a úmakaimba póta kwenáwí'a mósá maréta kwená kwaási-i'a úndayaveta máyaumne. mimbórá-Ísóígómá máyáimba Ísu Káráisitima póna Áánútumo siráintemba amápa-tantaa'a uráimba kwená asirayánkátá máyaumne. miráumai kwaántá-kwaasi íma asirayánkwárá-kwáásí owé-áimbá ísraaumne.

⁷ mináintá ísaraumpo amáparawai íma ísaraawe. évakarawai pói tuvú'mái kwénesa kwaántá-kwaasiyavesa imáyáa ésa tímémáembanivo Áánútunopa'o tiráanka'a ááéraan-imayaa ésa kwaántá-kwaasi tímém-poiman-iyé sésa mimpóí kwénaamba tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéesa sésa mimpóímá ímo naaráámbá kwénaumne kwésewe. ⁸ mintómbó ímo néta nétaamo kwéundaya Áánútu íma imáyáa éna náundayavenaya aamoí umásinkenaya ímo náundayavenaya aamoí umásinkenaya íma mirá kwéiye. ⁹ kwaántá-kwaasi tímém-poimo né'o ímo né'o kwéomba mindá kanaán-ivo Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ésa miwí tirumpin-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a mirá ovó sé'a kárákwiyoro. ¹⁰ keinárawa'a sé'a kwaántá-kwaasi íma asirayánkwáráwái ombá pó'a tímém-poimo úwoimo kwénaunda kanaán-iyé sen-kwáásí kwaántá-kwaasiti mono'-náúmpá'ó toómbó kwénaambo ésa Áánútuntavesamo ímo asiramáímo kwéowai tuwánésa sésa keséya mintómbá nánaumnemo kwésesamo kwénaamba tirumpinkén-ímáyááómó sáwí'a kwéowemo kwésini'a kwéowe. ¹¹ miráumai mintómbá kwénaunda kanaán-iyé kwésemba mindá Áánútuntavesamo ímo asiramáímo máyáawai sáwí'a umátínkáawe. Ísu Káráisiti miwíyáváyé séna pukáiwai kentívá'awaawi sáwí'a umátínkáawasa sáwí-amba kwégwaraawe. ¹² kentívá'awaawi sáwí'a umátínké'a miwímó ímo asiramáímo máyáan-imayaa sáwí'a umátínkáamba Káráisitimba sáwí'a kwéumankaawe. ¹³ kemá Póro sé'a kwaántá-kwaasi tímém-poimo naanasá kesívárawaisai suwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'o ama'ó ímo naanasá suwánésa misáwí-ámbá íma kwaránáowe.

9

Póro aantá-kwaasiti mayái kwémaena meéyámbá íma mairáin-kwasai.

¹ kwaási kembá íma kwétoraavo Áánútu kesáái simátiminkwae séna aantá-kwaasi-i'a umásínkaraiwaima é'a súrandei kentáásí Ísóigo Ísumba awáné'a kwená mayái keinárawapimba komayááwánda suwáné'a Áánútun-aaiyave'a áraire siráamba mindá kesí mayáígón-áuma paáruraiye. ² évakarawai kentávésa sésa íma Ísóigona aantá-kwaasiman-ivo úwoi-kwaasiman-iyé kwésewa'a keinárawa'a íma kanaán-umai mirán-áimbá kwésewe. Ísóigo si'mákowa'a keinárawa'a kwenáái kosimátimewana'a áraire siráamba pó'a mindáyave'a imáyáa é'a kentávé'a sé'a árai'a Ísóigona aantá-kwaasiman-iyé seró.

³ évakarawai keinárawapinkemba kentávé'a sé'a Ísóigon-ai simátiminkwae séna íma ai'mákaiwaiman-iyé kwésemba maarán-áimbá apondá simátimune. ⁴ ásí-kwasai kosimátimewandara'a toómbó ímo meéyámbare'o úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino.

⁵ Ísóigona aantá-kwaasiye Ísóigo ává'awaawiye Pítaawe tuwainímbáá'o

tí'maesamo áséi-kwasaimo kosimátíma'mae kwénaontemba kemó kesuwainimbó áí'mae'o áséi-kwasaimo kosimátíme'o kenti toómbó úwoimo naráundarakai kanaán-uráisino. ⁶ évakarawai áséi-kwasai kosimátímakaamba toómbó meéyámba'mai nánááontavesa íma mayáí kwémayowa'a úwoi toómbá tímúwasa naráavo Páánápáasinte kenkáiyavaiye su'mai imáyáa é'a sé'a toómbó náyááoiyantavesarai mayáí kwémaesarai óntamba mairésarai toómbá kwémandaiye-imayaa kwéomba mindá sáwí-imayaa kwéowe.

⁷ maarán-áimbá imáyáa oro. i-kwáásí miwítí mayáírákém-béyámba toómbá kwénaawe. kigaumo kwéowai minkígáúvákén-tómbá kwénaawe. póimo máráawai mimpóimá tuvú'mái úwoi kwénaawe. miráumai mayáímó kwémayaawai meéyámbá kwémaraawe. ⁸ mináimbá kwaásiti imáyáavinken-aimba kwésimatimumpo Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba mirán-áimbá kwáyáimba simátíménda ísáaro. ⁹ Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba agaimaréna séna

kwaásiti toómbá úwítí-aramba ásima piyíndayavena purumakankó aísamai tamái mapándáapa umái ásima pítúwáinka'a purumakankóná óika'a íma asááesa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

siráimba mimbáyáígóná meéyámbá póna mintómbá évaka'a úwoi náníye. Áánútu íma purumakantáváiyé su'maiyavena mináimbá agayaaó siráivo ¹⁰ kentááyavenagwara'a mináimbá siráiyé. kigaumo kwéowai mimpínkén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwémaraawe. námáimo kwéowai minkígáúvákén-tómbá nánaumne-imayaa kwéesa kwéowe. ¹¹ miráumai keinárawapimba Áánútun-ai kosimátímakaundaya pó'a toóné évaka-tantaaremo úwoimo siménaaonta kawé'an-iyé. ¹² kentáásínaaemba évakarawai keinárawapimba Áánútuna mayáí kogwémaesa sésa toómbá síméro suwa'á úwoi tímúwasa naráawe. miwímó toóné évaka-tantaare úwoimo mairáantemba kesáágwára'ó úwoimo máyáandaya kanaániye. kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo kemó simíyan-tomba siyáán-umai máyáanata Ísu Káráisitín-ai íma ísáavo séta kesí mayáírákémbá toómbá meéyámba'mai néta anóm-bayai kwémaeta íma ivátuweta mimbáyáírákémbá toómbá meéyámba'mai naráumne.

¹³ maarán-áintávé'a imáyáa oro. Yérúsaremu-naopa'a anóm-bono'-naumpa'a mayáí kwémayaawai mindáúmpákén-tómbá úwoi kwénaawasa óntan-taareira'a Áánútuntavesa póí tuvú'mái kwéagayaawai mimpínkén-tómbá úwoi kwénaan-aimba ísaraawe. ¹⁴ miráumai Ísóigo Ísu asiramái séna áséi-kwasai kosimátimiyawaitopakemba toómbá úwoi tímíyasa nánááowe siráiyé.

¹⁵ keinárawapimba komé'a Ísu Káráisitina áséi-kwasai kosimátimewandara'a kentópakemba toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyombanivo íma maéta toómbá síméro íma siré'a ívékwara'a simígwáe sé'a íma maanáúvái kwéagayaumne. ávááraumaimo sááimo sinkáína'o puwónáe sé'o é'a toómbá síméro íma sénaumne. miráumai kesí mayáírákén-tómbó kwénaandayave'o é'a íma aambá áusinkaaro. ¹⁶ Áánútu asiramái simásímakaisa'a áséi-kwasai kwésimatíme'a mináséi-kwásáímó ímo kwésimatimekai kesópa'a umbai-yántáá'a paárisino. mindáyave'a mináséi-kwásái

kwésimatimundayave'a íma kesúma maé kwéiyune. ¹⁷ kesí imáyáavinkembo áséi-kwasaimo kwésimatimekai meéyámbá mayánae súšina. íma mirá é'a Áánútu simásimakaintave'a kwésimatimune. ¹⁸ mindá árair-aimba póna kesí meéyámbá maarám-béyámbán-iyé. áséi-kwasai kwésimatimunda toómbó úwoimo kwémayaundarakai kanaán-isinó. toómbá íma úwoi mairáunda pósa íma maarán-áimbá sénááowe. áséi-kwasai ísaraundarata toóntá ámakaumne íma seró.

áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé. áséi-kwasaimo úwoimo kwésimatime'o aamoimó kwéunda mindá kesí meéyámbán-iyé.

¹⁹ keinárawa'a kembá íma táto'makaawa'a kemó siráanteni'a kwéé'a toóné évaka-tantaare mayánaunda-amba kwáyáimbanivo íma maéta mirán-tántáá'ó mairáundarakai esimái-kwaasi Áánútunopa'a tiráasino. íma mairáundayave'a sáwívarawai túwa'naa únasa Áánútunopa'a kwétewe. ²⁰ Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a Yútaa-kwaasivinkemba mé'a miwímó ontem-báyái kwémayaunana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko íma kembá tátokaivo minámáánkómó tátokain-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá miráumai mé'a Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a miráumai máyaumne. ²¹ Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a ó'onkaa-kwaasi Áánútuna amáámbo ímo ísaraan-kwaasivimba mé'a miwímó ontem-báyái kwémae'a Áánútuna amáámbo Ísu Káráisiti siráin-amaamba íma araisé'a úwoi kwétaagwiayvune. ²² évaka-tontave'o náúnavo kwésenkwaasi túwa'naa únasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sénááontave'a mirán-tómbá íma né'a máyaumne. évakarawai Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire síyana Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanintave'a mirám-baaran-kwaasivimba mé'a miwímó ontembá kwéune. ²³ áséi-kwasai kóyáwé ínana Áánútu kawé'á umátinkena kenkwará'á mirá umásinkanintave'a mirá kwéune.

²⁴ maarán-áimbá imáyáa oro. amáparawai isaaisésa kwégowana moóráwai kóyaaítana meéyámbá kogwémaena aamoí uráiyé sen-áimbá kwéisaawe. miráumai Áánútumo aamoí umátinkanintave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á miráumai koró. ²⁵ kesúma asiraínkwáe sésa isaaisésa kwénaaomba tiyáántán-kwimai kwégwesa miwí túra'a kwégarakwiyesa ánásanim-beyambo mayánaáontavesa mirá kwéovo kwaíkwai'a ínimbeyamba mayánaundayaveta Áánútuna aampatá kwégune. ²⁶ miráumai íma úwoi kwégumpo ayááivá'á kwáyáim-beyantave'a imáyáa é'a Áánútuna aampa'á kwégune. ²⁷ kesúra'o sirááimo kwétaini'a ímanivo Áánútumbo arááimo kwétaini'a umái kwaráundayave'a kesúra'a kárákwire'a áséi-kwasai kwésimatimunana naaémba Áánútu íma aamoí umásínkáivo sé'a kesúra'a kwégarakwiayvune.

10

kwaántá-kwaasiti imáyáa íma mósá máráaro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. maarán-áimbá imáyáa oro. naaóv'á Yútaa-kwaasiya síkwá'náya Ísipi-marava'a ándávakemba Áánútu ayútinkowasa miwí túra'a íma kárákwiyesa sáwí'a uráamba imáyáa oro. Áánútu ayútinkowasa Ísipi-marava'a tuwésa kwéguwana aamba agaráátinkena ainámbá amáparawai túrampa'a makówasa mináínánkó kún-ayampa'a

kwéguwana Áánútu anón-domba tuwínkaa'a úmarowasa amáparawai mimpímbá kóaatessa kavóná-marava'a kwégwesa ² miwítí anóndako Mósesiye tarúmai máyówana Mósesi mináinámbá kwa'maéna kwéguwasa kentáá síkwá'náma mirá kwéuwana Áánútu nombá tuwínkaa'a úmarowana mimpímbá Mósesi kóaatowasa miwígwará'á mimpímbá kóaatessa ³⁻⁴ noné toóné ima kwáyopa'a kwéguwana Áánútu toóné noné timúwasa amáparawai kwénowana Áánútu óntan-ayau tinkówana minóntámpínkémbá nombá kumúwasa kwénesa kwénaauwana minóntámbá miwítí egwaa'á kwáyowasa naráawe. minóntántávéta séta Ísu Káráisitiman-iye kwésune. ⁵ kavóná-marava'a kweéme kweémesa Áánútun-aaimo kwáráaraamba sáwívarawai íma kwarésa sáwí'a uwaná mindáyavena Áánútu íma aamoí umátinkena kavóná-marava'a tínkámaena kwénaauwasa pukáawe.

⁶ sáwí-imayaawe su'mai ésa sáwí'o kwéuntavesa aamoí uráavo kesáá miráyá únavo séta miwímó uráantaveta imáyáa éta kentáásúra'a kárákwiyono. ⁷ miwívínkémbá évakarawai kampar-ísóigómbá úmakesa kwená imáyáa mósá makáavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mináintávéna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna séna

kwaási mara'á mésa toóné noné
násuwesa usásinesa tiraimá makáawe.

kampar-ísóigóntávésa imáyáa ésa mirá uráawe agaimaréna siráiyé. ⁸ miwívínkémbá évakarawai aarai-úmóyané kwaai-úmóyané uráavo kesáá íma mirá ónáisaiye. mirá untavéna mimbórá-kánáávímbá Áánútu sáwíva-kwaasi 23,000 kwaasi tínkamuwasa pukáawe. ⁹ miwívínkémbá évakarawai Ísóigomba masínkáánkái sésa Áánútu kentáár'á íma kawé'á umái kwégarakwiye kampa'á sésa sáwí'a uráavo kesáá íya mirá ónáisaiye. mirá untavéna Áánútu iraankavayaantómbá ti'marówasa vovasá pukáawe. ¹⁰ miwívínkémbá évakarawai Áánútumba í'ái ánkaraavo kesáá íma mirá síyataao. mirá untavéna Áánútumo kwíyómpakembo ai'marówai tínkamuwasa pukáawe.

¹¹ miwívímbá mirán-tántáá'á paárúwana Áánútun-aai aúváivimba agaimakáimba kesáá ánásanin-kanaavinta máyaundawaiya mináímbá kwéisetá imáyáa éta íma miráyá éta kárákwiyono.

¹² miráumai kesávé'a sé'a asiramái máyaundawaiya úne kwésewai moórá-yantaako tavisína'a sáwí'a únavo sé'a kárákwiyoro. ¹³ sáwí'o ónááon-umbai-yantaa'o kentópa'a tiráimba mindá amápa-kwaasitopa'a tiráiyé. Áánútu tiráváyáiwaima séna sáwí-asirayan-tantaako kentópa'a téna tavisína'a sáwí'a ovó séna mirán-tántáá'ó tuwánááon-gmba ámáá-ontama agaráátinkaina'a kanaán-umai asiramái mé'a íma sáwí'a ónááowe.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Yútaa-kwaasiya síkwá'náma uráantemba mirá únavo sé'a kampar-ásíráyánkwáráwáítí imáyáamo mósá kwémaraamba tínaaemba umáméro. ¹⁵ kawer-ímáyáámó kwéon-kwaasi owa'á asiramái simátimé'a sé'a simátimunda-aimba kawé'á umái imáyáa oro. ¹⁶ Ísu Káráisitimo kentááyáváyé sénamo kwená naaemo kumúwanamo pukáintaveta imáyáa éta aráá-tomba kwénaundaya ándá-aran-domba Áánútumpa'a súwi séta mindómbá kwénaundaya maará

séta Ísu Káráisitina naaenéiyá tarúmaiya máyaumne. minaráá-tómbá topámbaiya kwénaundaya maará séta Ísu Káráisiti áuneiya tarúmaiya máyaundaya ¹⁷ minaráá-tómbá mimbórá-tómbá kwáyáísata mimpínkéntáámó amáparawaiya kwénaundayaveta mimbórá-kwáásí-í'a umáíya méta sáwívarawaiya úndanivo mimbórá-kwáásí-í'a umáíya kwémaumne.

¹⁸ Ísareri-andarakewai Yútaa-kwaasimo kwéomba imáyáa oro. Áánútuntavesa imáyáa ésa óntan-taareira'a póí tuvú'mái agaimái kwéamesamo kwéomba Áánútuwe tarúmai máyáawe. ¹⁹⁻²⁰ sún-da-ainkona ááimba simátíménda ísáaro. kwaántá-kwaasimo toómbó tímémba kwaántá-kwaasi kwétuwa'naa-ontavaiya kwétimeo. ímaniye. kwaántá-kwaasima kwétimen-tomba anón-tantaara'iyó. ímanivo úwoisan-tomban-iyé. sún-da-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. póímo kwétuvu'nesamo évakar-ama'o kwaántá-kwaasimo kwétimesamo máyáamba íma Áánútumba kwéamesa máyáawe. kwaántá-kwaasimo tímé'o miwísémo tarúmáimo máyáamba miráumai íma máéroyavena siráái kwétaiye. ²¹ Ísóigoe tarúmai maésa kwaántá-kwaasiye tarúmai maésa kwéomba íma kanaán-umai kwémaewe. Ísóigontave'a imáyáa é'a ándá-aran-done toóné kwénaavo kwaántá-kwaasiyave'o imáyáamo ésamo kwétimesamo mintómbó kwénaapa'a íma komé'a naaró. ²² mirámó é'o sé'o Ísóigo íma aivaráwáimán-iyé síyanamo éna áwáá'a tiyíniye. Ísóigona asirayánkó kentáásí asirayámbá usáyaaitaraivo íma mirán-oro.

²³ keinárawapinkemba évakarawai sé'a amáparitaamo kwéundaya kanaán-iyé kwésevo kemá Póro sé'a évakari'o kwéomba íma kawé'a kwématinkaisana évakari'o kwéomba íma kwétuwa'naa-iyé kwésune. ²⁴ miráumai kesávé'o túwa'naa ónááom-bayaiye su'mai íma maé'a ó'owigwara'o túwa'naa ónááom-bayaigwara'a máyáaro. ²⁵⁻²⁶ maarán-áímbá imáyáa oro. naaóv'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna marawé minká'ó kwáyáin-tantaare

amápa'a Ísóigondeiman-iyé

agaimaréna siráimba Áánútu kentááyávéna imáyáa éna makáimba pó'a máákétirakemba póí-ama'a úwoi meéyán-ure'a íma anón-imayaa é'a sé'a sáwíra'u. kawerá'únó íma kwése'a úwoi naaró. ²⁷ moóráwaimo Áánútun-aaiyavenamo ímo árairemo siráindawai tááyena séna kesí naaúmpa'a toómbá naarómó sína'o owémó sé'o é'a komé'a íma áísaa e'a náávaken-tona'iyó íma sé'a úwoi kwéne'a sáwíra'u. kawerá'únó íma sé'a úwoi naaró. ²⁸⁻²⁹ ánivo moóráwaimo sénamo kwaántá-kwaasi tímakaan-tomba iyémó sínímbo é'a kanaámpó úwoi nánaumne-imayaa kwéombanivo mináímbó sin-kwáásígó imáyáa éna séna Ísu Káráisitina kwaási kwaántá-kwaasimo póímo tímémba kanaán-iyé kwésivo íma naaró.

keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwaántá-kwaasimo tímén-tombo náúndaya mindá kanaán-iyé. ánivo moóráwaimo kwesávénamo sénamo kwaántá-kwaasimo tímén-tomba náúnavo kwésiwai kwemá kentááyávéna naavó íma sisinó. ³⁰ toóntávéta Áánútumpa'a súwi kwéséta kwénaunanaya moóráwai séna íma naaró ímo seráámbá kwésiye keinárawa'a sentávé'a ³¹ kemá Póro sé'a Áánútu áwí'a mósá máráambabayiye su'mai maé'a toóné noné kwéne'a mayáimó kwémayaamba

Áánútuntave'a imáyáa é'a kwenáwí'a mósá máráaro. ³² Yútaa-kwaasiyavaiye ó'onkaa-kwaasiyavaiye Áánútuna kwaasiyavaiye imáyáa é'a kawé'a oro. tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kárákwiyoro kwésune. ³³ imáyáa é'a sé'a suwánésa aamoí umásinkaigwae sé'a máyauumne. kesáváiyé su'mai kawé'ó íi-máyái íma kwémayaumpo amáparawaigwara'o kawé'ó umátínkáim-bayai kwémayaunda póna Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba tiráínasa kawé'a umái ménaaom-bayai kwémayaumne.

11

¹ Ísu Káráisitimo uráintemba mirá kwéumpo kemó úndantemba keinárawa'a mirán-oro.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí máyómba aarai ti'nónká'á káátaraan-kwasai.

² kentávé'a imáyáa úmae iyé'a simásímakain-aimbo simátímakaunda-aimba kwéetaagwiyavontave'a aamoí kwéumatinkaumne. ³ simátíménda ísáaro. Káráísiti amáparawaira'a kárákwiyisasa kwaaimó ombá tuwainímbáaka'a kárákwiyowana Áánútu Káráisitinka'a kárákwiraiye. ⁴ miráumai Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba kwaaimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó kánumo'o káátaresamo ésa Káráísiti áwí'a sáwí'a ónááowe. ⁵ torupamáí máyáamba aaraimá námúnaa kwésesa Áánútun-aaí kwésimatimemba ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááovo aarai ti'nónká'á káátaraamba tuwánésa tuwai'máá'a kárákwiraawe kwéseмба mindáyavesa ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa tuwai'máá túwí'a sáwí'a ónááowe. sáwí'o on-ínímbó tigaeyávái ígwáe sésamo ti'nóntáumo káráyuwaantemba ti'nónká'á íma káátaraan-inimba sáwí-ininkaamba ésa pósa tigaeyávái kwéowe. ⁶ aaraimó ti'nónká'ó ímo káátaresamo ésa ti'nóntáu káráyuwaaro kwésune. ánvivo ti'nóntáumo káráyuwaamba tigaeyávái ésa pósa ti'nónká'á káátaro. ⁷ Áánútu asirayánkwáráwái amápa-tantaaka'o kárákwiraiwaimo intení'a kwaai mirá ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á íma káátaraawe. Áánútu tuwai'mááaka'a kárákwiraisasa tuwai'máá'o ontení'a aarai ésa pósa torupamáí máyáamba ti'nónká'á káátaraawe. ⁸ Áánútu aivar-ínímbá awaíko arausandéi úmakaivo kwaai íma aaraigó arausandéi úmakaiye. ⁹ kwaaiigó aaraigónká'á ménintavena íma úmakaivo aaraigómá kwaaiigónká'á ménintavena Áánútu úmakaiye. ¹⁰ mindáyavaiye kwíyómpaken-kwayo'narawa túranka'a máyáantavaiye aarai ti'nónká'á káátaro. tuwánésa sésa tuwai'máá'a kárákwiraawe sénááowe. ¹¹ ánvivo Ísóigo aúranka'a máyáamba aarai kwaai tiráváyáawasa pósa íma keyáá kwémaewe. ¹² Áánútu aivar-ínímbá kwaaiigó arausandéi úmakaisasa aarai mésa kwaai matínkáawasa kwémaemba Áánútu amápa-tantaakona ááimban-iyé.

¹³ Áánútuntavesa imáyáa ésa torupamáí máyáamba aarai ti'nónká'ó ímo káátaresa námúnaa kwéseмба kanaawá'i. íya kanaán-iyó. imáyáa oro. ¹⁴ kwaásiti ááimba imáyáa é'a sé'a kwaai miwí ti'nóntáu ayáátáaka'o kwáintavesa tigaeyávái owasá ¹⁵ aarai kentí ayáátáa-ti'nontauyavesa aamoí kwéomba Áánútu tímakaisana ti'nóntáugo ti'nómayaanka'a kwégaataiye kwésewe. ¹⁶ keinárawapinkembo

évakarawaimo ti'nónká'ó káátamakaantavesamo narú'nárúr-áímbó síya'o é'a sé'a kesáá Áánútuna kwaásiya torupamáí máyaunasaya ó'on-o'on-daopa'a Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba mirá úndayaanivo ó'on-aaimba íma kwáyáiyé sénaumne.

Ísóigontavai imáyáa ésa aráá-tomba naráan-kwasai.

¹⁷ sáwí'o kwéon-aintave'a simátíménda isáaro. Áánútuntave'a imáyáa kwéé'a torupamáí máyáamba íma moórá-morawai kawe'á kwéumatinke'a sáwí'a kwéumatinkaawe. ¹⁸ torupamáí máyáampinkembo taaínkaar-umaimo máyáan-aimbo sewa'ó isáúnda áair-aimban-iyé. ¹⁹ taaínkaar-umai mé'a évakarawai ó'on-imayaa owasá évakarawai ó'on-imayaa kwéowa'a áair-aimbo sen-kwáási kwéisaawe. ²⁰ torupamáí máyáamba sé'a aráá-tomba nánaumne sembánivo Ísóigontave'a íma imáyáa é'a aráá-tomba né'a ²¹ évakarawai kentí naaúmpakembo maimaé'o tiráan-tontave'a imáyáa é'a kwénaawasa toómbó ímo makáawai táái kwétinkaisasa évakarawai uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéowa'a mirá kwéomba aráá-tomba sáwí'a umái kwénaawe. ²² mirámó kwéomba toómbá íma taaínkaar-e'a toómbó ímo makáawai tímé'a sáwí'a umátinkáawasa tigeayávésa ombá mindáyave'a íma aamoí kwéumatinkaumpo sáwí'a kwéowe. kentí naaúmpa'a toóné noné násuwe'a torupamáí mé'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba naaró.

²³ Ísóigo simásímakaimba simátímakaunda maarán-áímbán-iyé. moóráwai Yútási Ísóigo Ísumba kwená namuro-kwáásirá'á íma agaráátinkaronka'a mind'wáámbá Ísu Kárásiti toómbá maisoréna ²⁴ Áánútumpa'a súwi séna topaména séna mindá kesúman-ivo keinárawatave'a isámai kesúma ayú'maranaumne. miráumai kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro súwasa ²⁵ toómbá násúwówana pérétimo mayóntemba ándá-aran-domba kwáyon-anaveumba maisoréna séna mindá kesí naaemán-iyé. kesí naaemá keinárawatavena kumínimba póna Áánútu kesé tarúmai máyáawe séna mináúná-áímbá simái tarúmakaiye. maandómbó kwénaamba kentáv'é'a imáyáa kwéé'a námae iyóro Ísu Kárásiti siráiyé. ²⁶ mintóné mindóné kwénaamba kentááyávéna Ísóigo pukáiyé-aimba kwésimatimewe. mirá úmae kwéiyiyana Ísóigo marapá'á kumíníye.

²⁷ miráumai Ísóigontavesa imáyáa ésa aráá-tomba nánáe sésa ombá aiva'ó ímo kawer-ímáyáámó ésamo úwoimo aráá-tone ándá-aran-done nésamo imáyáamo ésamo úwoisamba iyémó sésamo ésa Ísóigo áuwe naaewé sáwí'a iyana sáwí-meyamba tinkániye. ²⁸ mindáyavesa máyáawaina ááimba kawer-ímáyáá ésa taaímbai ísáiyuwesa sáwí'o umáímo máyáamba kawer-ímáyáá ésa aráá-tomba nánááowe. ²⁹ Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna pukáin-ainkona ááimbo ímo imáyáamo urésamo úwoimo mintóné mindóné kwénaambo é'a kesávésa aavimbá kwiýana Áánútu sáwí-meyamba timíníye. ³⁰ keinárawapinkemba évakarawai mirá é'a Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna pukáimba íma imáyáa é'a aráá-tomba úwoisamba iyé-ímáyáá kwéomba pó'a évakarawai aamoisáyán-kwáási máéwasa évaka'a tí'a iwái máéwasa évaka'a pukáawe. ³¹ ánivo máyaundawaina ááimbo imáyáamo kawé'ó étaamo tainétaamo sáwí'o kwéunda arupí kwéundarakaiya Ísóigo

sáwí-meyamba íma símísino. ³² áńivo Ísóigo arupí umásinkanintavenaya sáwí-meyamba kwésiminta póna marapá-kwáásímó sáwí-meyambo kwaíkwaí'o ínīm-beyambo tímíndara'a miwísé sáwí-meyanta íma simíníntaawe.

³³ kesí kwaásiyono. mináíntáv'é'a imáyáa é'a toómbá né'a Ísóigontave'a imáyáa é'a aráá-tomba nánááontave'a torupamáí máyáamba moórá-morawai ténááontave'a timu'maré'a mé'a aráá-tomba naaró. ³⁴ tááimo kwétinkaina'o é'a kentí naaúmpa'a toómbá násuwe'a torupamáí mé'a toómbá nánááowe. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba íma tímíníye. ó'on-aintavaigwara'o agaimái sísaa-uraan-aimba kentópa'a kweéme'a komé'a simátimenaumne.

12

Áánútun-amanko asirayámbá kwétimin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. ó'on-o'om-bayaimo mayánááontavena Áánútun-amanko asirayámbá kwétimimba íma ísámai usúkáavo sé'a simátiménda ísáaro. ² Áánútuna aambó ímo kwakónka'a Sáátáánigo tátorena tavisúwa'a sáwí-amba kwaré'a kwaántá-kwaasi kampar-ásíráyánkwáráwái íma aai kwésewaiti imáyáa mósá makáamba ísaraawe. ³ Áánútun-amanko keinárawate íma máyowa'a sáwí-amba kwakáantave'a imáyáa é'a maarán-áímbá simátiménda ísáaro. évakaraiwaimo sésamo Ísu kárákwiraiwaima iyémó kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá máyáiwai kwésevo évakarawaimo sésamo Áánútu Ísumba sáwí'a umánkaniyemo kwéseмба Áánútun-amanko miwí tirumpimbá íma máyáíye.

⁴ Áánútuna kwaási-i'o owáímá kwená mayái kwémayaantavena Áánútun-amankoma ó'on-o'on-asirayamba kwétimimba mimbóráwái kwétimiye. ⁵ Áánútuna mayái ó'on-o'om-bayai kwémayaantavesa Ísóigo Ísuntavesa ísámai mimbáyái kwémayaawe. ⁶ Áánútuna mayái kwémayaantavena kwemá ó'on-o'on-asirayamba kwétimisasa mimbáyái kwémayaawe. ⁷ amáparawai kawé'a umátinkanaaontavena Áánútun-amanko moórá-morawai tirumpimbá ména Áánútuna asirayámbá kwéagaraatinkaiye. ⁸ Áánútun-amanko moórá-morawai kawer-ímáyáa kwétimisasa mináímbá kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morwai ímo ísaraan-aimba kwésimatimisasa kwésimatimewe. ⁹ Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútuntavesa asiramái mésa sésa arai'a Áánútu siráini'a íníye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa tí'o imbá kwéasovamatinkaawe. ¹⁰ Áánútun-amanko moórá-morawai asirayámbá kwétimisasa ímo awánaraam-bayaigwara'a kawé'a umái kwémayaawe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa Áánútu simátimákain-aimba kwésimatimewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa asirayánkómbá taainésa sésa moórá Áánútun-amankompinken-asirayamban-iye sésa moórá kwaántá-kwaasiti asirayámbán-iye kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa íma ísaraan-aimpinkemba kwésewe. Áánútun-amanko moórá-morawai imáyáa kwétimisasa miwímó

siráan-aimba miwígwará'a íma ísaraan-aimpinkemba pósa kwántamai kwésewe. ¹¹ Áánútun-amanko kweyáá kwená imáyáavinkemba mirá éna moórá-morawai ó'on-o'on-asirayamba kwétimiye.

Ísóigo áúwawaakaamba umáiya máyaunda-kwasai.

¹² moórá-aimba sénaumpo ísáaro. kwaási túvimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba mimbórá-áúmán-iyé. mirámó intembá kesáá Ísu Káráísitina kwaásiya sáwíva-kwaasimo máyaundaya kweséya tarúmai mimbórá-kwáásiráámbá umáiya máyaumne. ¹³ évakarawaiya Yútaa-kwaasiya únasaya évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá évaka'a meéyámbakaawaiti mayái kwémayaan-kwaasi owasá évaka'a úwoimo máyaan-kwaasi owaná Áánútu kwenamambá ai'marówana kentáásirumpimba kumbéna tarúsinkenaya mimbórá-kwáásiráámbá kwéumasinkaiye.

¹⁴ kesáá mimbórá-kwáásiráámbá umái máyaundaya imáyáa é'a maarán-áímbó simátíménda ísáaro. mimbórá kúwawaapimba sáwíva-tantaa'a kwáyáimba ¹⁵ aísamaigomo sénamo kemá íma ayáámba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáiyé. ¹⁶ áákomo sénamo kemá íma aúramba únda pó'a íma mimbórá áúvinkemba úne sínimba mimbórá áúvimba kwáyáiyé. ¹⁷ amápa kúwawaapa'o aúrane su'maimo kwáyáinkakai íma áá'a ísáísino. amápa kúwawaapa'o ááre su'maimo kwáyáinkakai amápa-kwiyumba íma ísáísino. ¹⁸ ánivo Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa kúwawaa'a úmakena amápa-tantaa'a kwenamááre su'mai ma'maéna kuráiyé. ¹⁹ áúwawaapinkembo mimbórá-yántáá'ó kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kwáyáísino. ²⁰ amápa-tantaa'a kwáyáimbanimo mimbórá kúwawaa'a umái kwáyáiyé.

²¹ miráumai aúrango ayáánkонтavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma sínana a'nónkó aísamaigontavena íma kanaán-umai séna emó ímo máyaandarakai úwoi máúsino íma síníye. ²² miráumai túwawaapinken-tantaataveta séta aamoisayámbán-iyé kwésundaya ímo kwáyáinkakai áúwawaa'a íma kawe'á umái kwáyáísino. ²³ túwawaapinken-tantaatavetaamo séta úwoisamban-iyé kwésundaya kawe'á umáiya kwégarakwiyundayaawe. avora'á íma agaráátinkaraunda-yantaa'a aúpá'á makéta kwégarakwiyundayaawe. ²⁴⁻²⁵ avora'á kwáyáin-tantaa'a íma kwégarakwiyundayaawe. áúwawaapinken-tantaako amápa'a kawe'á umái mayái maéna moórá-mora-yantaako kwenáúra kwenaura'a kárakwiyinintavena Áánútu kwenamááramaa'a maréna úwoisamban-iyé kwésunda-yantaa'a kwégarakwiyiyé. ²⁶ áúwawaapinkembo moórá-yantaakomo áí'o ínana amápa kúwawaapakemba áí'a umásaniye. áúwawaapinkembo moórá-yantaako kawe'ó ínana amápa kúwawaapakemba kawe'á umásaniye.

²⁷ túwawaatave'o súnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. keinárawa'a Ísu Káráísiti áúwawaakaamba umái mé'a moórá-morawai kwenáiyayaankaane aúrankaane mirán-tántáákáámbá umái máyáawe. ²⁸ Áánútu kwená kwaási moórá-morawai mayái tiména mirám-báyái mayánááontavena asirayámbá kwétiména kwená aantá-kwaasi aiva'á usásintinkena miwí tínaaemba simátímakain-aimba simátiménaaowai usásintinkena miwí tínaaemba kwená aambá agaráátinkanaaowai usásintinkena miwí tínaaemba ímo awánaraam-bayai mayánááowai

usásintinkena tí'o kwéin-kwaasimo asóvamatinkanaaowai usásintinkena miwí tinaaemba túwa'naa ónááowai usásintinkena miwí tinaaemba ó'on-o'om-bayaira'o kárákwiyonaaowai usásintinkena miwí tinaaemba ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááowai usásintinkena mirá ónááowai usásintinkava'a kuráiyé.

²⁹ Áánútu aantá-kwaasiti mayái tímakaimba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútu simátimakain-aimba simátímémba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa Áánútuna aambá kwéagaraatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ímo awánaraam-bayai kwémayaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ³⁰ Áánútuna asirayándéí tí'o kwéimbo asóvamatinkaamba amáparawai íma mirám-báyái máyáawasa évakarawai máyáawasa ó'on-o'om-aimba ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба amáparawai íma mirá sewasá évakarawai sewasá mináínkóná ááimbo kwántámai kwéseмба amáparawai íma mirá owasá évakarawai kwéovo Áánútu kwená imáyáavinkemba mirán-ásíráyámbá kwétimiye. ³¹ Áánútu kwétimin-asirayamba mayánáemo kwéseмба imáyáa é'a sé'a Áánútuna mayái usáyaaitamai-mayai mayánáemo sé'a tiyáántán-kwimai mayái máyáaro.

mináímbá kemá imáyáa é'a sé'a kawer-áímbán-ivo kwaásimo tirumbó tímémba minánkó amápar-ankomba usáyaaitaraimba minánkóná ááimba simátíménda ísáaro.

13

kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimban-iyé siráin-kwasai.

¹ Áánútun-amankomo asirayámbó simínataamo ó'on-o'om-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sétaamo kwíyómpaken kwayo'narawa tááivinkenkwara'o sétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éta mináímbá úwoi-aimba séta kámoyambo úwoimo tontembá mirá éta però'o úwoimo tuvúwóntemba mirá ónaundayaanivo kwaásiti imáyáamo étaamo éta kawé'á umátinkanaumne. ² Áánútumo asirayámbó simínataamo simásímakain-aimbo simátimetaamo Áánútumo aúpá'ó marénamo avora'ó marénamo uráin-aimba isétaamo ímo ísaraunda-aimba Áánútu simásímakain-aimba isétaamo Áánútuntavetaamo asiramáimo métaamo sétaamo árai'a Áánútu siráini'a íniye sétaamo Áánútumo siráintemba umbaimáyáímó maétaamo miráwé su'maimo étaamo ímo kwaásiti imáyáamo éta úwoi-kwaasiya úne. ³ makáunda-yantaa'o amápa'o tímatuwetaamo Áánútuna mayáiyá kwémayaundayavaiya sáwí'a umásinkaamba aamoí éta kanaán-iyemo sétaamo mirámó étaamo ímo kwaásiti imáyáamo ondayáámó éna siráunda-ainko íya súwa'naa íniye.

⁴ kwaásimo tirumbó tíméwaina ááimba maarán-áímbán-iyé. kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o kwéumatinkaamba anondá íma mirá ombá túwa'naa esa kwaásimo tirumbó tíméwai túwí'o kwáyáin-kwaasiyavesa tirumbá íma sáwí'a umátinkesa kwaásimo tirumbó tíméwai miwí túwí'a íma maé iyésa ⁵ kwaásimo tirumbó tíméwai kesávésa amápa-tantaa'a kawé'á kwéune íma sésa sáwí-aimba íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai kesáái usáyaaitainkwae íma sésa kwaásimo tirumbó tíméwai íma ááéma áwáá'a sésa kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o umátinkáamba íma imáyáa úmae iyésa ⁶ kwaásimo tirumbó tíméwai sáwí'o uráantavesa

íma aamoí ésa kawe'ó urántavesa aamoí ésa ⁷ kwaásimo tirumbó tíméwai umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba úwoi mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amáparawaiyavesa íma inkaisí-ímáyáá ésa amáparawai kawe'á ónááontavesa timu'marésa mésa kwaásimo tirumbó tíméwai amápar-umbai-yantaapimba asiramái mésa íma ivátuwesa miráumai kwémaewe.

⁸ kwaásimo tirumbó tímémba minánkómá kwaikwai'a éna íma ánásainana Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimim-bayai ánásainana ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba kwésem-bayai ánásainana ímo ísaraan-aimbo Áánútu simátímakain-aimba kwésimatimem-bayai ánásaniye. ⁹ ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aimba íma kanaán-umai ísýasaraundayaawe. Áánútumo simásímakain-aimba simátímakanda íma kanaán-umai simátímatasaraundayaawe. ¹⁰ Áánútu kasenkuí'a ónaumnemo siráimba naaémba paárinimba póta ímo ísýasaraunda-ainkwar'a a ánásagwinata amáparawaina ááinta awánanaundayaawe.

¹¹ iyámpói máyaawandara'a iyámpóimo kwésentemba mirán-áímbá sé'a iyámpóimo kwéontemba mirá é'a iyámpóimo kwéontemba mirán-ímáyáá uráumpo kwaási-i'a uráunda iyámpóira'o uráunda-yantaa'a tukáumne. ¹² iyámpóimo ímo kawe'ó umáimo ísántemba Áánútuna kwaásiya íma kawe'á umáiya Áánútuna ááimba kwéawanaundayaawe. nompímbó kwaási tói'o ímo awánamaimo kawe'ó úndantenta ívé'a miraráántá kwéundaya Áánútuna ááimba íma kawe'á umáiya kwéawanaundayaanivo kwaási tói'o avoratóámó awánáúndantemba naaémba miráyá ónaundaya Áánútuna ááimba kawe'á umáiya awánanaundayaawe. ívé'a íma awánasaraundaya Áánútu kentáámó suwánasaraintemba naaémba Áánútuna ááimba awánasanaundayaawe. ¹³ mirá ínivo ívé'a Áánútuwe aráápamaiya máyaunda-amba isaná árai'a Áánútuwe mai'mai'a ónaundayaawemo kwésunda-amba isaná Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amba isaná umái minkáumbó-ámbá kwáyáivo usýaaitarain-amba Áánútumbo tirumbó áméne kwaásimo tirumbó tímén-amban-iyé.

14

Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-kwasai.

¹ kwaásimo tirumbó tímén-amba asiramái kwaré'a Áánútumo kwétaain-timin-asirayamba mayánáe sé'o Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró. ² Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisasamo ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба íma kwaásiyavesa kwésevo Áánútuntavesa sésa kwaásimo mináínkóná ááimbo ímo ísaraantavesa kwaásiyavesa íma kwésewe. Áánútun-amanko asirayámbá kwétimisasi aúpar-áímbá kwésevo ³ évakarawai Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba asiramái arupí umái kawe'á kwéumatinkaamba mindáyave'a sé'a Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimemba anón-tantaa'a imbá pó'a minásíráyámbá mayánáe seró kwésune. ⁴ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai kesávésa simái kwéasiraavo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewai Áánútuna kwaási amápa'a asirayámbá kwétimeve.

5 Áánútun-amankomo asirayámbó kwétimisa'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááomba siráái kwétaivo Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimen-asirayamba maé'a simátimenaáomba ávááraumai siráái kwétaiye. torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба mináímbó kwántámai síníwaimo ímo ménamo simátiminasamo ésa mináínkóná ááimba íma kawé'á umái íséwana mináínkó íma túwa'naa íníye. miwí tááigo íma túwa'naa ínintavesa Áánútumo simátímakain-aimbo kwésimatimewasa avora'á kwésimatimentavesa miwí ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai usáyaaitaraawe.

6 kesí kwaásiyono. kentópa'a komé'a ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo sendamó é'a íma ísáiyana kesááigo íma túwa'naa ínivo Áánútumo paárurain-aina'i. ímo ísaraunda-aimbo Áánútu simásímakain-aina'i. Áánútumo simásímakain-aina'i. Áánútuna aambó kwáráan-aina'i. mirán-áímbó avora'ó simátíméndamo é'a ísáiyana kesááigo túwa'naa íníye. ⁷ ontóímó ímo kawé'ó umáimo sínasamo ésa íma ísámai kawé'á ónááovo kawé'ó umáimo sínasamo ésa ísámai kawé'á ónááowe. ⁸ moóráwaimo ímo kawé'ó umáimo aayamáimo sínasamo ésa íma ísésa tayorupanááowe. ⁹ miráumai torupamáí máyayampimba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síya'o é'a mináínkóná ááimba íma isánááomba keáínkáámbá sénááowe. ¹⁰ amápa'-marava'a sáwíva-kwaasi mésa ó'on-o'on-aimba kwéseмба mináínkóná ááimba kwáyáivo ¹¹ moóráwai kwenááivinken-aimba sína'a sé'a imáyáa é'a ó'on-daopaken-kwaasiye senaná kentávéna imáyáa éna ó'on-daopaken-kwaasiye síníye. mirámó kwésen-aínko íma túwa'naa íníye. miráumai torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба mináínkó íma túwa'naa íníye. ¹² Áánútun-amankomo kwétaain-timin-asirayamba mayánááomba aamói é'a pó'a Áánútuna kwaási kawé'á umátínkáin-asirayamba tiráái kwétaina'a mairé'a Áánútuna kwaási kawé'á umátínkáaro.

¹³ mindáyave'a ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai Áánútumpa'a áísaa iyana mináímbó kwántámaino simátimenaáontavena asirayámbá timíníye. ¹⁴ Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaisataamo ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo Áánútuntaveta námúnaa kwésundaya sóikakenta kwésumpo kentáásí imáyáao úwoisankaamba umái kwémaíye. ¹⁵ mindáyaveta maaráyá ónaumne. Áánútun-amankomo asirayántáámó símakaimba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkenta Áánútumpata námúnaa séta kentáá sááivinkenkwarata sénaumne. ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinken-ima séta kentáá sááivinken-igwarata sénaumne. ¹⁶ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'a námúnaa kwése'a kwenáwí'a móšá máráamba moóráwaimo úwoi-kwaásimo miráwaina ááimbo ímo awánaraiwaimo keinárawa'o torupamáimo máyáampimbo ménamo éna kwésen-aínkona ááimba íma ísaraindayavena póna íma kanaán-umai áraitavaiye síníye. ¹⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба kawé'án-ivo mináínkóná ááimba íma ísaraindawaimba mináínkó íma asirayámbá amíníye.

¹⁸ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба évaka-tawai kwésevo kemá ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo kwésunda sáwíva-tawai kwése'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune.

19 ánivo Áánútuna kwaási torupamáí máyáamba ó'on-aimbo ímo ísaraunda-aimpinkembo ayáátáár-aimbo kwésunda sáwíyan-tantaa'an-ivo ísaraan-aimpinkembo asirayámbá timínín-aimbo ákí-aimbo kwésunda mindá onón-tantaa'an-iyé.

²⁰ kesí kwaásiyono. iyámpóímo ímo kawer-ímáyáámó ontembá íma mirá é'a táákaevayan-kwaasimo onten-ímáyáá oró. umarambó ímo sáwí-imayaamo ontembá mirán-oro. ²¹ naaóvá'á Áánútun-aii aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna kesí kwaási kesáái íma ísaraamba pó'a simátimenamne. ó'on-aimbo kwésewai simátiménasa miwí tááivinkemba simátimesa sáwí'a umátinkaiyasa pósa kentávésa íma imáyáa ésa kesáái íma isánááowe

agaimaréna siráíye. ²² naaóvá'á Áánútu mirá éna kwená kwaási kwenáái ímo ísarowai kwená asirayámbá agaráátinkomba awánaraantemba Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésen-aimba isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútu simátimakain-aimba kwésimatimemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésiyawai isésa sésa Áánútuna asirayámpínkémbá mirá kwésewe sénááowe. ánivo Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésiyawai isésa íma mirán-áímbá kwésewe.

²³ Áánútuna kwaási torupamáí máyáiyampimba amáparawaimo ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isésamo ésa maawí uwo'aó-kwáásímán-owe sénááowe. ²⁴ ánivo amáparawaimo Áánútumo simátimakain-aimbo avora'ó síyasamo úwoi-kwaasimo Áánútun-aaiyavesa ímo áraire síyan-kwaasimo usávé'maimo isáíyanamo éna mináínkó tirumbá airaráínasa sáwí'a uráumne sésa ²⁵ miwítí aúpá-sáwí-ímáyáá avora'á mémaresa Áánútu aúranka'a kívaíresa kwená imáyáa mósá marésa sésa árai'a keinárawapimba Áánútu máyáíye sénááowe.

Áánútuntavai imáyáa ésa torupamáí maíyanka'a arupí umái máéro siráin-kwasai.

²⁶ kesí kwaásiyono. kemó súnnda-ainkona ááimba maarán-áímbán-iyé. Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maíyanka'a moóráwai maarán-íyá sénaumne sínana moóráwai Áánútun-aaivinken-aimba simátiminana moóráwai Áánútumo agarááránkaraimba simátiminana moóráwai ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkemba sínana moóráwai mináímbó kwántámai sína'a miráumai Áánútuna kwaási asirayámbá kwétimentavai mirá úmae'a iyóro. ²⁷ ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo sénááombo é'a kaumbo-káé-kwaasiye su'mai sé'a aiva'á moóráwai sínda kwántámai simásuwainana kwenánaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana kwenánaemba moóráwaimo sínda kwántámai simásuwainana mirá sénááovo ²⁸ mináímbó kwántámaimo síníwaimo ímo máyaina'o é'o ó'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwésewai amáparawai túranka'a íma sé'a imáyáavinkemba Áánútuntave'a seró. ²⁹ Áánútumo simátimakain-aimbo kwésimatimemba kaumbo-káé-kwaasimo usásimaimo kwésimatimemba évakarawai isé'a mináímbá taaímbai kwéisaawe. ³⁰ mináímbó ísaan-kwaasivinkembo Áánútumo

moóráwaimbo simáminanamo éna kwésimatiminda-kwaasigo kwenáái ánáasainana moóráwai usásinena simátiminiye. ³¹ Áánútumo aái simátimakaiwai amápa'a sé'a moórá-morawai moórá-mora-tawai símae iyé'a pó'a amáparawai isé'a asirayámbá mayánááowe. ³² Áánútumo simátimakain-aimbo kwésimatimewai kwéseмба kenti imáyáarare su'mai kwégarakwiyovo mirán-oro. ³³ kawer-ímáyáámó kwée'o paru umáimo máyáamba Áánútumba aráái kwétaivo simátímén-aimba kárákwiyoro.

Áánútuna kwaási amápa'-naopa'o torupamáimo máyáamba maará kwéowe. ³⁴ torupamáí máyáampinkemba aaraí íma aái kwésewe. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkembo siráintemba aaraí íma kárákwiyonaaowe. ³⁵ mindáyave'a torupamáí máyáampinkemba aaraí aái sevó sésa moórá-ainkona ááimba tísaa ónáe sésamo ésa miwítí naaúmpa'a tuwai'máá'a tísaa ónááowe. ³⁶ kenti imáyáavinkembo mirámó kwéomba Áánútun-aai keinárawapinkene su'mai íma paáruraisa'a keináraware su'mai ímanivo ó'on-o'om-baravakenkwaasigwara'a ísaraavo miwímó torupamáimo mésamo ontembá mirán-oro.

³⁷ keinárawapinkemba évakarawai kesávésa sésa Áánútumo siráin-aimba ísaraundawai úne kwésiyawaiye évakarawai kesávésa sésa Áánútu asirayámbá símakaiwai úne kwésiyawaiye mirámó kwésewai maanáúvámó agaimáimo timúndavimba awáné'a sé'a mináímbá Ísóigo asiramái siráin-aimban-iye sénááovo ³⁸ maanáúvámó agaimáimo timúndamo ímo isé'o é'a miwí tááigwara'a íma ísáaro.

³⁹ kesí kwaásiyono. Áánútumo simátimakain-aimbo simátimemba asirayán-ímáyáá é'a simátíma'mae iyé'a ó'on-o'on-aimbo ímo ísaraan-aimpinkembo kwéseмба íma aambá áúmbaraaro. ⁴⁰ ánivo amápar-aimbo kwéseмба íma sáwívar-aimba sé'a paru umai arupí umai máéro.

15

Ísumba pukáimpinkemba usásinankarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. áséi-kwasai kosimátímakaunda-aimba moórágwara'a simátíménda ísáaro. mináséi-kwásáiyávé'a áraire sé'a tátoke'a asiramái máyáawe. ² asiramáimo táto'mae iyé'o é'a kawer-ámbá kwa'maé iyónááovo tóikakene su'mai áraire siráambo é'a kawer-ámbá íma kwa'maé iyónááowe.

³ aiva'á Áánútu mináímbá simásimuwa'a kembá simátímakaunda anón-aimba póna Ááúnútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimarésa siráantemba sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavena Ísu Káráisiti puwúwasa ⁴ utámárówana kae'-nó'wáámbá kwaúwana Áánútu pukáimpinkemba usásinankaraiye. mináímbá Áánútun-aai aúvávimba agaimarésa siráawe. ⁵ Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Pítaa aúranka'a paáréna kwená kwayó-kwáásí túranka'a paáréna ⁶ moórá-tawai sáwíva-kwaasi kwesé kwénaauwai 500 kwaasi túranka'a paáruraiye. minkwáásivínkémbá sáwívarawai úwoi túvamai máyáawasa évakarawai pukáamba minkwáásí túranka'a paáréna ⁷ Yémési aúranka'a paáréna kwená aantá-kwaasi amáparawai túranka'a paáréna ⁸ naaémbe kemá Póro kesúranka'a paáréna Ísu Káráisiti kwená kwaási-i'a

umásinkainkwae-imayaa íma uráunda kembá kwená kwaási-i'a umásínkaraiwai súranka'a paáruraiye. ⁹ ááéma Ísu Káráisitina kwaási sáwí'a umátínkaraunda pó'a Ísóigona aantá-kwaasivinkemba kemá kító-kwaasi úne. íma kanaán-uraunda pósa kentávé'a Ísóigona aantá-kwaasima óne sembá uwó-áimbá kwésewe-imayaa kwéune. ¹⁰ ánivo Áánútu úwoi súwa'naa uráimba pó'a Áánútumo kesáái simátiminkwae séna si'mákaiwai ówánana kwemá úwoi súwa'naa úwa'a íma úwoi mé'a asirayám-báyái mayááwánana kesí mayáígó ó'owiti mayáígómbá usáyaaitaraivo keyáá mimbáyái íma mayááwánana Áánútu súwa'naa ena kesé máyowa'a mimbáyái mairáumne. ¹¹ kemó áséi-kwasaimo simátimewanda-aimba isé'a miwímó simátímún-aimba mimbórá-áimbá pó'a isé'a áraire siráawe.

púwón-kwaasi usásinanaaon-kwasai.

¹² Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankarain-ainta simátimundaya keinárawapinkemba évakarawai sé'a púwón-kwaasi íma usásinanaaowe kwéseмба нóра сэра kwéseo. ¹³ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁴ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai simátimunda-ainta úwoisankaamba umágwisa'a minúwóisánkáán-áíntávé'a áraire sesinó. ¹⁵ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiyemo simátimundaya ánivo mináímbó kampar-áímbó inkákái Áánútumo uráintaveta kampar-áíntá simátiyuwasino. ¹⁶ púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba íma usásinankaraisino. ¹⁷ Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai úwoi-aintave'a áraire sewaná sáwí-imayaa kempímbá úwoi kwáyáisino.

¹⁸ moórá-ainkwara'a simátimenaumne. Áánútumo Káráisitimbo pukáimpinkembo ímo usásinankarainkakai Káráisitiye tarúmaimo mésamo pukáawai pukáampinkemba íma usásinesa Áánútuna egwaa'á íma maésa sáwí-ayampa'a máésino. ¹⁹ marapá'á máyaundara'a séta púwóndavinkemba usásineta kwíyómpa'a Ísu Káráisitiye ménaundaya amu'maréta máyaumne-aimbo kampar-áímbó súndarakaiya marapá-kwáási kentáá suwíráái sésa tirumbá umásínkáasino.

²⁰ árair-aimba maarán-áimbán-iyé. Áánútu Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraiye. púwón-kwaasivinkemba aiva'á kwemá usásinkaimba pósa naaémба púwón-kwaasi usásinanaaowe. ²¹ aiva-kwáásígó áwí'a Áándamu kwemá sáwí'a uráimba pósa púwón-amba amáparawai kwégwaraavo moórá-kwaasigo áwí'a Káráisiti kwemá kawé'á uráimba póna amáparawai púwómpinkemba usásintinkaniye. ²² amáparawai Áándamun-aísaavutantamba uráundawai póta kwévuwundayaanivo Ísu Káráisitina kwaásiya póta púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. ²³ Áánútu siráinkananaa tínata púwóndavinkemba usásinanaundayaawe. aiva'á Áánútu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraimba póna Káráisiti marapá'á kumíndara'a Áánútu Káráistina kwaásiya

púwóndavinkemba usásisinkainanaya ²⁴⁻²⁶ mindá ánásainda-kanaa Ísu Káráisiti kárákwiyinana Áánútu sínana Káráisiti kwená namuro-kwáásí usáyaaitena ó'owimo sáwí-mayaira'o kárákwiraam-bayaiye ó'on-o'o-sawi-asirayane ánásasuwena púwón-amba ánásasuwena mirámó inda kwená namuro-kwáásítí asirayámbá ánásasuwena Áánútuntavena séna kesivoó amápa-tantaaka'a kárákwiyuwo síníye. ²⁷ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kwembá amápa-tantaa'a

usáyaaitamai-i'a umánkaraiye

agaimaréna siráivo Káráisiti Áánútumba íma usáyaaitaniye. Áánútu sínana Káráisiti amápa-tantaa'a usáyaaitaniye. ²⁸ Áánútu Káráisitimba amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umánkaraindara'a Káráisiti Áánútu ááninko Áánútuntavena séna emá amápa-tantaa'a usáyaaitamai-i'a umásinkaandawai po kenká'á kárákwiyiniyone sínana Áánútu amápa-tantaa'a kárákwiyiniye.

²⁹ évakarawai sésa púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésembanivo pukáan-kwaasiyavesa imáyáa ésa mono'-nómbá pékaawe. púwómpinkemba íma usásinanaaowe-aimbo árarair-aimbo inkákáí pukáan-kwaasiyavesa íma imáyáa ésa nombá péráasino.

³⁰ púwóndavinkembo ímo usásinanaetaraiya moórá-mora-naopa'a sínkamonaé kwéompa'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a íma nááúsino.

³¹ kesí kwaásiyono. keináraware kewé kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitíye tarúmai méta keinárawatave'a aamoí kwéunda mirámó árai'o úndantemba aasiyaasi-táwái imáyáa é'a sé'a ívékaamba sínkamiya'a púwóno-imayaa kwéunda mindágwara'a árarair-aimban-íye. ³² púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kemá kwaásiti imáyáavinkemba sé'a aváá-kwánkómó kwaási vándaiwo sésamo kwaráantemba kembá miraráámbó kwéumasinkaamba maanká'á Évésasi-naopa'a máyaunda anón-umbai-yantaa'a kesópa'a tisa'á anóm-bayai kwémayaunda úwoiyave'a kwéune súsino. púwómpinkembo ímo usásinanaaonkakai kwaásiti imáyáavinkemba kwésentemba mirá séta aaváyaa puwónaunda póta ívé'a kawé-tómbá néta sirááímo táinda-ita ónaumneya súsino.

³³ púwómpinkemba íma usásinanaaowe kwésemba minkámpár-áíntávé'a árarair-aimban-íye sevó sé'a simátíménda-aimba isé'a kárákwiyoro. évakarawai árai'a sésa sáwí'o kwéon-kwaasiyemo máyáambo é'a kawer-ámbá ivátuwe'a sáwí-amba kwaránááowe kwésevo ³⁴ púwómpinkemba íma usásinanaaowe minkámpár-áíntávé'a sáwí-imayaawe sáwí-mayaiye ivátuwe'a kawer-ímáyáa oró. mirá ónááontave'a sé'a keinárawapinkemba évakarawai Áánútunopa'a íma tiráawe kwésune.

púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-íye kwaasái.

³⁵ púwómpinkemba íma usásinanaaowe-imayaa é'a sísa e'a sé'a púwón-kwaasi nóra umáíya usásinesawa nóran-tuwa ma'mái usásinanaaoo-aimbo ³⁶ sísa omba sáwí-imayaavinken-aimban-íye. puwíyampinkembo usásinanaaomba maararáámbá uráivo isé'a kígau-anayumpa'a imáyáa oro. ayumbá u'maráawana mináyúnkó ímo úwoi

áruma kwiréna aáyánkarena naaémbe áruma kwégwiraiye. ³⁷ toómbá ákákesa naiyampinkemba íma ó'a kwéu'maraavo ayumbá mairésa kígau úmáráawana ó'omba áruma kwikéna kwéiyiye. ³⁸ Áánútu sisaná moórá-mora-anayumpinkemba áruma kwikéna kwéanon-imba Áánútu kwená imáyáavinkemba amápa-tomba á'on-a'on-augwara-tomba makáivo ³⁹ amápa'o máyáamba mimbórá kúwawaa'a íma maréna kwaási ó'on-kugwara'a tinkéna kwai-kwaamba ó'on-kugwara'a maréna numamá ó'on-kugwara'a maréna noyáá'a ó'on-kugwara'a makáiyé. ⁴⁰ kwíyómpa'a ó'oran-tantaa'a kwáyáísana marapá'á ó'oran-tantaa'a kwáyáísana kwíyómpa'o kwáyáimpimba ó'oran-kanaagune kwáísana maramó kwáyáinka'a ó'oran-kanaagune kwáísana ⁴¹ aaváúvimbá ó'ora-sagayamba kwáísana kwíyómpimba ó'ora-sagayamba kwáísana okómpimbá ó'on-o'o-sagayamba kwáísana mirá umásaraiye.

⁴² mirámó intembá púwómpinkembo usásinanaaomba maará ónááowe. púwómbo kwéutamaraan-kuwawaa'a ánásanivo mimpinkembá usásinanaaon-kuwawaa'a kwaikwai'a íniye. ⁴³ kwéutamaraan-kuwawaa'a aamoisáyán-kúwawaa'a sáwí-kuwawaa'an-ivo púwómpinkemba usásinanaaon-kuwawaa'a asirayán-kúwawaa'a kawekúwawaa'an-ivo ⁴⁴ kwéutamaraan-kuwawaa'a marapá'ó máyáan-kuwawaa'an-ivo púwómpinkembo usásinanaaomba kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'an-iyé. marapá'ó máyáan-kuwawaa'o intembá kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a kwáyáiyé. ⁴⁵ mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu aiva-kwáásígó áwí'a Áándamumba umánkaraimba úwauwa kwéena maínin-kwaasi umánkaraiye

agaimaréna siráiyé. naaén-kwaasigo áwí'a Ísu Káráísiti kwaásimo aúiná'o umáímo maí'maí'o ónááon-amba kwikáiwai paáururaiye. ⁴⁶ kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma aiva'á paáururairo marapá'ó máyáan-kuwawaa'a aiva'á paáururaiye. ⁴⁷ Áánútu aiva-kwáásígómbá maranéí úmarowana naaén-kwaasigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kunkáiyé. ⁴⁸ Áándamumbo maranéímó úmakain-kuwawaa'o kwáyáintemba amápa-kwaasi mirán-kúwawaa'a kwáyáivo Káráísiti kwíyómpaken-auwawaa'o kwáyáintemba kwená kwaási mirán-kúwawaa'a kwéniye. ⁴⁹ Áánútumo maranéímó úmakain-kwaasiraambo úndantenta Káráísiti kwíyómpakewai intentá ónaumne.

⁵⁰ kesí kwaásiyono. simátíme'a sé'a Áánútumo kwíyómpa'o kárákwiraipa'a marapákén-kúwawaakwara'a íma máyaiyana kwaikwai'o ínín-tantaa'o kwáyáindava'a ánásanin-tantaako íma mimpimbá kwéniye kwésune.

⁵¹ Áánútumo aúpá'ó makéname agaráátinkarain-aimbo simátíménda ísáaro. amápata íma puwéta úwoi méta súwawaata ó'on-kuwawaata auvíninta ⁵² mimbórá-táwai kwíyómpakemba uwíremba sínana avekáámbó tawáombo intembá avekáámbá púwón-kwaasi usásintinkainasa maí'maí'a iyata súwawaata ó'on-kuwawaata auvíníye. ⁵³ marapá'ó máyaunda-suwawaata puwónaunda-suwawaatan-ivo kwíyómpa'o ménaunda-suwawaata íma puwónaunda-suwawaata auvíníye. ⁵⁴ marapá'ó máyáan-kuwawaa'a púwón-kuwawaa'an-ivo kwíyómpa'o ménaaon-kuwawaa'a íma puwín-kúwawaa'a auvínidara'a

Áánútun-aaí aúvái vimba agaimaréna siráin-aimba paáriniye. maará séna púwón-amba ánásainana maí'mai'a ónááon-anko púwón-ankomba usáyaaitaniye agaimaréna súwana ⁵⁵ moóráwai séna púwón-anko íma usáyaaitaraimba póna púwón-ambo sáwí'o umátinkáin-asirayanko ánásaniye agaimaréna siráíye. ⁵⁶ Áánútuna áamáamba ísáe'maimo túwáan-imayaaoo tátokaiye. mirámó kwéontavena púwón-ambo sáwí'o umátinkáin-asirayanko tátokaivo ⁵⁷ Áánútu púwón-amba kentáá usáyaaitamai-i'a kwéumasinkaintaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti púwón-ankona asirayámbá ánásena usáyaaitaraimba póna Áánútu mirá kwéumasinkaisata súwi kwésune.

⁵⁸ mindáyave'a kesí kwaási asiramái mé'a íma tívón-káína'a Ísóigona mayái maimaé iyé'a íma ivátuwaaro. Ísóigona mayái kwémayaamba íma úwoi-mayaiman-ivo áúgwara'-mayaima kwémayaavo maimaé iyóro.

16

Ísóigona kwaási túwa'naa on-óntánkóná kwaasái.

¹ Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai toómbá íma makáawai túwa'naa ónááomba óntamba torupé'a maarán-oro. Kárésiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai simátímakaundantemba mirán-áímbá simátimumpo mirán-oro. ² moórá-mora-sontaara'a moórá-kigauvin-ontamba taáimbai Ísóigona kwaási túwa'naa ónááopa'a maré'a kentí naaúmpimpa'a maránááomba anómba ína'a naaémba kentópa'a komáyáana'a Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai timénááon-ontamba íma avakáá-iyamba úwoi mai-timénááowe. ³ keinárawapinkemba évakarawai usásintewa'a kentópa'a komé'a aúvái agaimái timé'a ti'maráanasá Ísóigona kwaási Yérúsaremu-naopa'a máyáawai mináúváiye torupámaranaaon-ontane maimaésa mátimenaawe. ⁴ mitáwai kemó komayánaunda-mayaimo kwáyaina'o é'a konasá miwí kesé kónááowe.

Kórinti-naopa'a kónáe siráin-kwasai.

⁵ Másétóniyaa-marava'a Áánútuna áséi-kwasai simátime'a naaónáe kwéunda pó'a mirá kósimatime'a kentópa'a komáéndama ⁶ ákírara koménaum. ayáátáákara koménaumno. ímo aampa'ó kwénaaon-kanaa uwi-nómpákén-úndámó maivaíyáíndarara ó'on-daopa'a kónaumno. ó'on-daopa'o kónáe ona'ó é'a súwa'naa íya'a kónaumne. ⁷ kentópa'o ayáátááka'o koménaemo kwésunda Áánútumo owé sína'o é'a ayáátááka'a koménaumne.

⁸⁻⁹ maanká'á Évésasi-naopa'a áséi-kwasai simátimenaunda-kwaasi sáwíva'a máyáamba pósa ísésa áraire sésa asiramái ménaaowai máéwasa kesí mayáiyávésa aambá aunónááon-kwaasi sáwíva'a máyáawe. mimbáyáímó kwémayaunda toómbá áká'mai Áánútuntavesa ísámai kaunánáe sésa torupaambá minkánáá íma tiráisa'a mé'a mimbáyái kwémayaunda póna mintánón-kánáá ánásaina'a kónaumne.

¹⁰ moórawai Tímótimo kentópa'o koménimba aamoí kwée'a áwa'naa oro. kemó úndantemba Ísóigona mayái kwémayaivo ¹¹kwentávé'a úwoi-kwaasiman-iyé íma sé'a tínaaemba umáméro. keinárawa'o tiyuwénamo kesópa'o tínimba áwa'naa íyana kesópa'a kawé'á umái tíno. kwesémo Ísóigona kwaási kentáási kwaási kesópa'o ténááontave'a timu'maré'a máyaumne.

¹² kentáási kwaási áwí'a Ápórosimba asiramái simáme'a sé'a Kórintinaopa'a kentáási kwaási kwíya-tawai esé kwaaó súnnda póna ívé'a íma kanaán-umai kwínívo aambó kwáyainanamo éna kwíníye.

¹³ kentúra'a kárákwíye'a Áánútuwe aráápamái maí'mai'a úmae iyé'a íma táá'a káína'a asiramái máero. ¹⁴ mayáímó kwémayaamba kwaásiti imáyáa umái mayái máyáaro.

¹⁵ kesí kwaásiyono ísáaro. Ákáyaa-maravaken-kwaasi Sétevanasina akúmbá aiva'á Áánútunopa'a tiráawai Ísóigona kwaási asiramái kwétuwa'naa on-áimbá ísaraawe. asiramái simátíme'a sé'a ¹⁶ mirán-kwáási kwésen-aimba taagwiyavé'a miwísé Áánútuna mayái asirayám-báyái kwémayaawai táái ísáaro.

¹⁷ keinárawapinkemba kaumbonárou túwí'a Sétevanasiye Vótúnetasiye Ákáisiye mindárou kesópa'a tewa'á aamoí kwéumpo keinárawa'a íma amáparawai kanaán-umai kesópa'a tewasá mindárou kesópa'o tembá aamoí kwéune. ¹⁸ mindárou kesí imáyáa aúnái'a umásinkesa kentí imáyáagwara'a mirá uráawe. mirán-kwáási túwí'a mósá máráaro.

¹⁹ Ésiyaa-marava'a naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárawatavesa kawé'á umái máero kwésewe. moórawai áwí'a Ákwíra awainínkó Párisiraawe mindáraití naaúmpa'a torupamáí máyáawai Ísóigowe tarúmai máyáawai aamoí ésa keinárawatavesa kawé'á umái máero kwésewe. ²⁰ maanká'ó máyáawai Ísóigona kwaási amáparawai keinárawatavesa kawé'á umái máero kwésewe. moórá-morawai tiyáamba tíméro.

²¹ ayááír'á kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máero kwésune. ²² Ísóigompa'o ímo tirumbó améwai Áánútu sáwí'a umátinkaniye. kentáási Ísóigo marapá'á kumíníye kwésune. ²³ Ísóigo Ísu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnna kwésune. ²⁴ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawa'a kembá sirumbá kwétimune.

kemá Póro súnnda-aimba únásaiye.

2 Kórinti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaamba umái avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Kórinti-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái tímakaiye. Póro Másétóniyaa-marava'a máyowana Táítási Kórintinao'a tuwéna Póronopa'a kweéména Kórinti-kwaasi táái kosimámuwana Póro iséna séna aúvái ma agaimái tímakaunda isasá isésa évakarawai sáwí'o uráamba tínaaemba umásukaawasa évakarawai íma mirá ésa kentávái sésa íma árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé kwésewe séna árai'a Ísuna aantá-kwaasiman-iyé sígwáe séna maanáúvái agaimarówasa mátímakaawe.

¹ kéma Póro maanáimbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a Tímóti kentáásí kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi éma Ísu Káráisitín-aii kosimátíma'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. Kórinti-naopakewai Áánútun-aiiyave'a áraire kwésewai isáaro. Ákáyaa-marava'a Kórinti-naopakewaiye ó'on-o'on-daopakewaiye máyáawai Ísóigona kwaási isáaro.

² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiye úwoi túwa'naa ésarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti avowa Áánútu áwí'a mósá kwémaraumne. kwemá kentáásivowama arumbá kwéumasinkaiwai sirávayenaya súwa'naa iwái áwíta mósá kwémaraumne. ⁴ ó'on-o'on-umbai-yantaa'a amápa'a kentáásópa'a timbá Áánútu kwésiravayaimba póna ó'on-o'on-umbai-yantaa'o évakarawaitopa'o tínimba Áánútumo siráváyaintenta umái kesáá kanaán-umai miwí tirávayanaumne. ⁵ Káráisitimba áí'a úní'a umánkówasa Káráisitina kwaási-i'a úndarakemba sí'a iní'a umásínkáamba miráumai Áánútumo Káráisitimbo arávairaintemba miráumai anómba kwésiravayaintaawe. ⁶ keinárawate méta túwa'naa ówánanaya sáwí'a umái máyómpinkemba Áánútu tí'maena kawepá'á métínkaraiye. mirá ówándarakemba sí'a únita umásínkonta Áánútu sirávaraiye. keinárawate máyaawandaya sí'a únita umásínkonta íma ivátuweta asiramáiya méraumne. miráumai tí'a índai'a umátinkanaqoomba kesáámó uráundantentaamo mirámó é'o ímo ivátuwe'o asiramáimo ménaaombo éna Áánútu keinárawakwara'a tirávayaniye. ⁷ sí'o úní'o umásínkaraantenta tí'a iní'a umátínkáamba miráumai Áánútumo sirávairaintemba tirávayaimba séta mindáyave'a asiramái ménaaowe asiramái séta timu'maréta máyaumne.

⁸ kesí kwaásiyono. Ésiyaa-maravata máyaawanda ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentáásópa'a túmba mináimbá isáígwáe séta simátimumpo isáaro. minúbái-yántáá'ó ó'oran-anon-umbai-yantaa'a úwata kentáásópa'a túmba póta puwónaumne séta súvamaiya méta ⁹ sínkamiyata puwónaunda-kanaa tiráiyé-imayaa éta súvamaiya maémaumne. íma kentáásí asirayándéimán-ivo Áánútuna asirayándéi mayáiyá kwémaeta máyaumne. Áánútu pukáampinkemba usásitinkaiwaina asirayándéi mayáiyá kwémaeta

máyaumne súndayavenaya minánón-úmbái-yántáá'á kentáásópa'a tiráíye. ¹⁰ umbai-yántáápímbá puwónáe ówándavinkemba Áánútu síyótaasa umásinkowata súvamaiya maémaundaya póna mirá unté iyíniye. sáwíwinkemba síyótaasa unté kwéiyiye séta máyaumne. ¹¹ keinárawakwara'a kentááyávé'a Áánútumpa'a súwa'naa umai námúnaa seró. sáwívarawai námúnaa síyana Áánútu súwa'naa ínimba mindáyavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe.

Póro kampar-áímbá íma simátímakain-kwasai.

¹² kwaási túranka'a máyaundayaveta imáyáa kwéundaya sirumpinkén-ímáyááo séna kawé'á umáíya máyaumne sisatá aamoíyá kwéune. marapá-áínkóná ááimba íma imáyáa éta Áánútu úwoiya kwésuwa'naa-intaveta imáyáa éta Áánútuna mayáiyé su'mai kwémaeta méta íma árúvare-kwaasiraani'a umáíya maúndantemba kentúranka'a árai'a miráyá umáíya máyaumne. ¹³⁻¹⁴ kwéagaimai tímúnda-auvaivimba íma kaumbo-káér-aimba kwésimatimumpo awáné'o ísaraan-aíne su'mai tavisimái kwésune. kentáá sáwíyamba suwánaavo suwánamai kawer-ígwáe sé'a únda mirámó é'o é'a Ísóigo Ísu marapá'á kumíndara'a keinárawatavetaamo aamoimó ondantembá kentááyávé'a aamoí ónááowe.

¹⁵⁻¹⁶ keinárawa'a kentááyávé'a aamoí kwéumasinkaawe-aimba imáyáa uráundayave'a sé'a kae-táwai kentópa'a kómé'a Másétóniyaa-marava'a kónáe únda kentópa'a kómé'a tiyuwé'a kweéme'a Másétóniyaa-marava'a komé'a koyauweré'a ókwara'a kentópa'a támé'a tiyuwé'a Yútiyaa-marava'a ténaumne siráumne. kae-táwaimo kawé'ó umátínkáana'a súwa'naa íya'a Yútiyaa-marava'a ténaumne-imayaa uráundayave'a mináímbá siráumne. ¹⁷ mirá ónáe uráunda íma mirá uráundayavesa keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa árúvare-kwaasiman-íye siráavo kentópa'a kónaumne siráunda marapá-kwáásímó ontembá íma mirá únda mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áímbá avora'á simátímaumne. ¹⁸ Áánútumo áraír-aíne su'maimo siráintemba simátímaumne-aimba íma kaer-ímáyáávinkémbán-ivo mimbórá-ímáyáá umái mimbórá-áímbá avora'á simátímaumne. ¹⁹ Sáírasiye Tímótiye kewé umáíya kentópa'a máyaawanda Áánútu ááninko Ísu Kárásítin-aaiya simátímaumne-aimba kwemá moórá-aimba avora'á séna moórá-aimba aúpá'á tuwéna mirá íma iwái póna amápar-aimba avoraré su'mai siwáín-aai simátímaumne. ²⁰ Áánútu amápar-aimba simái asirámakaimba Ísu Kárásítintavena siráimba póna paáruraiye. Ísu Kárásíti mirán-ámápá'-máiyái mairáintaveta Áánútu siráin-aintaveta áraír-aíne kwésunanaya Áánútu áwí'a anómba kwáyáíye. ²¹ Áánútu Ísu Kárásítimba kentááwé keináraware tarúsinkaraisata asiramái máyaundayaawe. kentáá ítámarena ²² kesí kwaásiman-owe séna árai'a kwená kwaásiya úne sénaundayavenaya kwenamankómbá ai'marówana kentáásirumpimba kumbáyáimba mindáyaveta séta to'mayaa umásínkarainta mirá íníye kwésundayaawe. mirá uráintave'a íma árúvare-kwaasiraamba kwéune.

²³ Áánútu kesí mayáigómbá awánarawai aúranka'a kwésimatimunda-aimba áraír-aimban-íye. Kórinti-naopa'a kentópa'a kónáe séwanda asiramái simátíménana tirunkó umbái taivó sé'a ívátuwe'a íma kuráumne.

24 Áánútun-aaiyave'a áraire asiramái kwése'a kwenká'á agevamái máyáamba póta kentópa'a kondayá Áánútun-aaintave'a áraire seró-áintá íma ókwara'a sénaumpo tirunkó aamoí ínintaveta keinárawapimba tágárotamai méta mayáiyá komayáaumne.

2

¹ imáyáa é'a sé'a ókwara'a kentópa'a kwé'a sáwí'o kwéontave'a asiramái simátíménana tirunkó umbái taijó sé'a ívé'a íma kónaumne siráumne. ² kentirumbó umbaimó tamátínkáanasamo ésa kesirumbó kawé'ó umásinkanaaowai íma ménaaowe. ³ kentópa'a íma kuráundara'a sé'a aúváivimba awáné'a sáwí'o kwéomba kawé'á umátinkai gwae sé'a kentópa'o kondá íma sirunkó umbái táníye sé'a mináúvái agaimái timé'a kawé'ó umáímo máyáantavena kesirunkó kawé'á íníwai mináúvái agaimái tímakaumne. kesirunkómó kawé'ó ínanamo éna kentirunkógwará'á kawé'ó ínimba mindá árair-aimban-íye. ⁴ mináúvái agaitimúnda sirunkó umbái tówa'a keinárawatave'a anón-imayaa é'a ávááraumai iví'á tamátinke'a tirunkó umbái taínoyave'a íma mináúvái agaimái tímakaumpo Póro kwenarumbá ávááraumai símakaiye sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne.

sáwí'o uráin-kwaasiyavai enáái ánásaiye seró siráin-kwasai.

⁵ keinárawapinkemba moórá-kwaasigo sáwí'a uráintavena íma kempíné su'mainivo keinárawapinkemba évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye. amáparawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye-aimba mirán-ánón-áimpá'á íma sénáe sé'a évakarawaivimba umbai-yántáá'á kwáyáíye-aimba kwésune. ⁶ tímakaunda-auvai awáné'a simái moórá-ainka'a maré'a asirayán-áimbá minkwáásígómbá simánke'a kwená egwaa'á íma mé'a sáwí'o uráintave'a mimbéyámbá amé'a íma ó'ombeyamba áméro. ⁷ ívé'a kwentávé'a sé'a enáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa úmae iyé'a aráváyáaro. kemá ámé-sawi-meyamba kwaíkwaí'a ínana séna íma kanaán-umai kawer-ámpá'á kónaumne séna ivátúwáivainivo ⁸ kwentávé'a sé'a embá siruntá kwéamumpo kawé'á umái maijó seró-áimbá asiramái kwésune. ⁹ ááema keinárawatave'a sé'a simátimunda-aimba isánááo. íya isánááoo sé'a kentópa'a íma kwé'a mináúvái vimbá agaimái tímaka'e timu'maré'a méraumne. ¹⁰ sáwí'o uráin-kwaasigontave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a ímo ókwara'o imáyáamo kwéontemba kegwará'á mirá kwéune. sáwí'o uráintave'a sé'a kwenáái ánásaiye sé'a íma ókwara'a imáyáa kwé'e'a Ísu Káráisiti aúranka'a keinárawatave'a imáyáa é'a mirá kwéune. ¹¹ Sáátáánigona sáwí-mayaigona ááimba awánéta kentáá usáyaaítaivo séta sáwí'o uráintaveta ókwara'a íma imáyáa úmae iyéta séta kwenáái ánásaiye kwésune.

Táróasiva'a ména Póro anón-imayaa uráin-kwasai.

¹² Ísu Káráisitín-ai áséi-kwasai kosimátimenae sé'a Táróasi-naopa'a komáyaaawanda minááimbá isánááontavena Ísóigomo to'mayaa úmba awáné'a áséi-kwasai simátíménae sé'a ówánda ¹³ kesí kwaasigo áwí'a Táítási kentí naaópakemba Táróasi-naopa'a íma téna kentáái tasimásímintave'a avakáá uwááe'a íma awáné'a anón-imayaa é'a sé'a tiyuwé'a kónaumne sé'a Másétóniyaa-marava'a tiráumne.

Ísuna asirayándéi siyáántán-tamai ávónta kwéuvunda-kwasai.

14 maarán-áintávéta Áánútumpa'a súwiya kwésune. Ísu Káráísiti usýaaitaraintavena Áánútu kwentéya tarúsinkenaya anónka'a sisatá siyáántán-tamai ávónta kwéuvune. Áánútu si'marówata Káráísitin-ai amápa'-marava'a kosimátimunasaya kwéisaawana kwenááigo ásí-kwiyunkaamba úmaena amápa'-marava'a kóyáwé kwéiye. 15 Áánútu séna Ísu Káráísiti kentávéna imáyáa éna kesí mayái kwémayaimba ásí-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéiye kwésimba mirámó intembá Ísu Káráísitin-ai simátimunanaya Áánútu kentááyávéna séna Ísu Káráísitimo intembá ásí-kwiyun-kanamo kwéagayaanteni'a kwéowe kwésiye. Áánútun-aráái kwáráawai minkwiyúmbá isááwasa Sáátáánigon-aráái kwáráawai minkwiyúmbá isááwasa kwéowe. 16 Sáátáánigon-aráái kwáráawai puwésa Áánútuna némpa'a mai'mai'a ónááowai Ísu Káráísitin-ai simátimunda-aintavesa ánkúkaamba kwéiye kwésewasa Áánútun-aráái kwáráawai mináántávésa sésa ásí-kwiyunkaamba kwéiye kwésesa mai'mai'a ónááowe. Áánútun-ai simátímén-aimba anóm-bayaiman-ivo kwaásiye su'mai íma kanaán-umai kwémayaawe. 17 Áánútu si'marówata Káráísitina mayái-kwáási méta kwenáuranka'a Áánútun-ai árair-aimba simátiméta íma árúvare-kwaasiraani'a umái máyaunasaya meéyámbáréwa'a anón-ontamba mayánáe sésamo ontembá évakarawai Áánútun-ai simátíménasaya meéyámbá simígwáe sésamo ontembá kesáa íma mirá kwéeta Káráísitina mayái-kwáási méta Áánútun-ai árair-aimba kwésimatimune.

3

aúná-aimba simái tarúmakin-kwasai.

1 mináimbá kwésimatimundayaveta kentáa súwi'a íma maé kwéiyundayaawe. évakarawai aúvái agaimái tímúwasa maimaésa mátímúwa'a awáné'a kawé'an-owe siráavo kesáa íma mirá éta kentáási mayáírár-aúvái agaimaéta mátíménata awáné'a aamoí umásinkaigwae-ita íma kweéta íma kentáási mayáírár-aúvái agáyáaro kwésumpo Áánútu si'marówata kwená mayáiyá kwémayaumne. 2-3 évakarawaimo ó'owiti mayáígóná aúváimo awánésamo aamoimó umátínkáantemba évaka-kwaasi keinárawa'a tuwánésa sésa árai'a Ísu Káráísiti Póroe mayái kwémayaan-kwaasiye kwenté ti'marówasa kwenáái tasimátímúwasa isésa áraire suwaná Káráísiti kwená kwaási-i'a umátinkowana Áánútu asirayánkwaráwáin-amanko miwítirumpimba máyáísasa máyáawe kwésewe. mindáyave'a keinárawa'a Káráísiti agairáin-auvairaamba umái máyáawe. Ísu Káráísitina mayáígóná aúvái óntanka'o agairáin-auvairaamba ímanivo kemp'á kwáyáim-bayaima tuwánaantaveta aamoiyá kwéumatinkaundayaawe.

4 Ísu Káráísiti kentáa asirayámbá kwésimisata Áánútu aúranka'a asiramái méta mináíntá kwésune. 5 kentáávímbá kesí asirayámbá íma kwáyáísata mimbáyáiyá kwémayaumpo Áánútuna asirayándéiyá mimbáyáiyá kwémayaumne. 6 Áánútu aúná-aimba simái tarúmakin-aimba kosimátimewananya kwenáuranka'a arupí umátinkainasa ménaaontavena asirayántá símakaiye. mináúná-áímbá simái tarúmakin-aimba Áánútu Mósesimba simámakin-amaamba ímanivo

Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáísata kwemó siráintenta kwéunda-aimban-iyé. Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba íma kanaán-umai kwáráantavesa Áánútu aúranka'a íma arupí umái mésa puwí-ámpá'á kwégovo Áánútun-amanko imáyáaya símísata Káráísitin-aaiyaveta áraire séta aúnái'a umáíya maí'maita kwéune.

⁷ naaóvá'á Áánútu Mósesimba óntan-kwandaaira'a siyáánkai-amaamba agaimái ámakaimba minámáámbá kwaránáe sésa umbá íma kanaán-umai kwarésa arááisu'mae kwéiyesa mindáyavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu Mósesimbo áamáambo simámakonka'a Áánútumpakemba ságayamba paáréna Mósesi óika'a ságayamba paárúwana óntan-kwandaaira'o siyáánkai-amaambo agaimarómba maimaéna Ísareri-kwaasitopa'a kumúwasa Mósesi óika'a ságayamba kwéna póna tógáyáagaya úwasa íma kanaán-umai awánowana kwéna naaémba uwákuraiye. ⁸ naaóvá'á Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakonka'a Áánútuna ságayamba paárúmbanivo ívé'a Áánútu kwenamankómbá ai'maráísana kwená kwaási tirumpimbá máyáíye-aimba kwévaarimba póna Áánútuna ságayamba anómban-iyé. ⁹ Áánútu Mósesimba siyáánkai-amaamba simámakomba pósa íma kanaán-umai kwáráantavesa puwí-ámpá'á kwégowe. Áánútu minámáán-áímbá paárúnka'a kwená ságayamba kwáyowana ívé'a Áánútu kwenamankó kwenaúranka'o arupí umátínkáin-aimba kwévaarisana póna kwená ságayankona asirayámbá anómba kwáyáíye. ¹⁰ ívé'a aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwáyáísana usáyaaitarai-sagayankona asirayámbá kwáyáimba póta séta Áánútumo Mósesimbo siyáánkai-amaambo simámakai-sagayankona asirayámbá úwoisamba iyéyá kwésune. ¹¹ Áánútu Mósesimbo simámakain-aimba kwááyu-aimban-ivo aúná-aimba simái tarúmakain-aimba kwaíkwei'a ínín-aimba anón-aimban-iyé. kwááyu-aimba simámakonka'a ságayankona asirayámbá kwáyombanivo ívé'a kwaíkwei'a ínín-aimba paárisana póna anó-sagayamba asirayámbá kwáyáíye.

¹² mináímbá asirayán-áímbá kwaíkwei'a ínín-aimba ísaraunda póta íma sáa'a kwégaisata asiramái mináímbá kwésimatimundayaawe. ¹³ Mósesimo uráintemba íma miráyá kwéune. Mósesi Ísareri-kwaasiyavena séna kesóika'o kwáyái-sagayamba uwákwiimba awánaavo séna ampaantanéí óika'a káátaraiye. ¹⁴ Ísareri-kwaasi táá'nei ísésa tirunté marésa maémaenkakemba pósa ívé'a agáyáan-kwaasi Áánútumo simáímo tarúmakon-aimba aúváívinkemba awánamai ísésa mináínkóná ááimba íma kawé'á umái kwéisaawe. Mósesimo óika'o ampaantanéí káátamakowasamo ságayambo ímo awánaraantemba ívé'a Áánútun-ai aúváívimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináúváígóná ááimba íma awánamai kawé'á kwéowe. Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima Áánútun-ai aúváíma awánésa mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁵ ívé'o máyáan-Ísareri-kwaasigwara'a Áánútun-ai Mósesimo agaimakón-aimba awánaamba miwítí imáyáago ítáguraisana kumayu'á isasá pósa mináínkóná ááimba íma ísaraavo ¹⁶ Ísóigo Ísu Káráísitinopa'o tembá minkúmáyú-tántáá'á ánásainkakemba mináínkóná ááimba kawé'á umái kwéisaawe. ¹⁷ Ísóigo

Ísu Káráísitiyemo súnda kwenamankóntáv'e kwésune. Ísóigon-
amankomo tirumpimbó máyáiwai sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba
kwéiyatinkaisasa kaw'e'á umái kwémaewe. ¹⁸ Ísareri-kwaasiti
imáyáagomo ímo kaw'e'ó umáímo Ísaraantemba kentáásí imáyáago íma
mirá isanayá Ísóigona ságayanko kentáá sáma kwégamasinkaintaawe.
Ísóigo Ísu Káráísitin-amanko kentáásirumpimba ména kwenkááni'a
umásinkenaya kwená ságayamba kwésimenaya mirá úmae kwéiyiye.

4

anamó kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráráán-kwaasiya máyaunda-kwasai.

¹ Áánútu aruntá kwéumasinkenaya mindáyavena kesí mayáí
máyáaro séna símakaisata kwenáái kwésimatimundaya sívón-kaiye
séta íma kwétuwaumpo ² kwenáái simátimenaundayaveta aúp'ó
tigaeyávésamo kwéomba sínaemba kwéumameta íma kampa'á
simátiyuweta Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba íma simátimeta
Áánútu aúranka'a avora'á árair-aimba simátimunasaya suwánésaya
árair-aine su'mai kwésewe tirunkakémbá sénááontaveta Áánútu
aúranka'a miráyá kwésune. ³ ásí-kwasai avora'á kwésimatimundaya
mináínkóná ááimbo ímo isésamo ésa miwímá Áánútuna némpa'a mésa
puwí-ámp'á kwégowaiman-owe. ⁴ Sáátáánigo marap'á karákwiraiwai
miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Ísu Káráísitin-aaiyavesa íma áraire
kwésewe. Sáátáánigo séna Káráísitin-aaigo sáma kamátinkáivo
séna miwítí imáyáa kwétuntinkaisasa Káráísitina ságayamba íma
kwéawanaawe. Áánútumo máyáintemba Káráísiti miráumai máyáísana
Sáátáánigo séna Káráísiti sáma kamátinkáivo séna miwítí imáyáa
kwétuntinkaiye. ⁵ kesáá íma anón-kwaasi úmpo Ísu Káráísitintave'a
kentáásí anóndakoman-iyé sénááontaveta kwenáái kosimátimeta
kwená mayáí-kwáásí máyaunda póta kwétuwa'naa-undayaawe.
⁶ ááinka'a túnkuwana Áánútu sáma kaaó súwana sáma karáimba
kwemá sáma kamásínkáiwaiyaaman-iyé. Ísu Káráísiti óir-imayaa
kwéundaya Áánútuna ó'oran-aaimba awánanaundayavena sáma
kwégamasinkaintaawe.

⁷ kesáá íma asiramáiya méta ásí-kwasaiya tátokaumpo anamó
kwímakaawanamo ááémo karákwintemba miráumaiya méta ásí-aimba
tátokaundayaawe. suwánésa mináínkómó usáyaaitarain-asirayankomba
awánésa sésa íma miwíwínkémbán-ivo Áánútumpaken-asirayamban-
iyé sénááontaveta íma asiramáiya méta minásíráyántá tátokaumne.
⁸ namuro-kwáásímó tínkamiyantavesamo úkóntemba ó'on-o'on-umbai-
yantaako kentáá úkúraisata tu'maá'námo kwáyáimpinkenta móyuweta
kwégune. évaka-tawai séta nóra séta Áánútuna mayáí kwémayaumno
kwéséta íma ivátá tukáumne. ⁹ sáwíta umásínkáambanivo Áánútu
íma síyúwáísata máyaumne. sínkamomba íma ánásasuwaawata úwoiya
súvamai kwémaumne. ¹⁰ Ísumbo sáwí'ó umánkesamo ínkáimówanamo
pukáin-ampata kwégundaya pósa Ísu maí'mai'a isaná kwená asir-
ayámbá kentáávímbá kwáyáiyé-aimba kwéisaawe. ¹¹ máyaundaya
aasiyaasi-tawai séta Ísuna kwaási-i'a úndarakemba ívéra sínkamiyata
puwónaumno kwésundaya pósa kesáá máyaundawaina ááimba Ísuma

kwéawaneta kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáya méta⁸ kentáási imáyáa asiramáya méta puwétaamo kwíyómpa'o Ísóigo Ísu Káráísitiyemo métaaraiya aamoí úsino. ⁹ maanká'ó máyaundayaawe kwíyómpa'o uménaundayaawe Áánútumbo arááimo kwétaini'a ónáo súndaya póna aamoí umásínkáisintaawe. ¹⁰ amáparawaiya Ísu Káráísiti aúranka'a máyáananaya kesáámó máyaundawaina ááintavena sísa ena marapá'ó máyáamba kawe'ó kwéowai kawe'-mékámá tiména sáwí'ó kwéowai sáwí-meyamba timínimba póta kwembó arááimo kwétaini'a ónáeya kwésune.

Ísuwemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáiya máyaunda-kwasai.

¹¹ Ísóigo máyaundawaina ááimba sísa íníntaveta kwentávéna sáa'a kwégaisata kwenópa'a tígwáe séta kwaási kwétavisundayaawe. Áánútu máyaundawaina ááinta suwánaisa'a keinárawatemo máyaundawaina ááinta kwésuwanaamba kawe'á kwéiye kwésune. ¹² kentáá súwí'a íma maé kwéiyundanivo máyaundawaina ááintave'a aamoí ónááontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. aamoí é'a kentááyávésamo sáwí-aimbo kwésen-kwaasi táái kanaán-umai anondá simátimenaontaveta máyaundawaina ááinta kwésimatimune. minkwáási paáká-túwawaare su'mai tuwánésa kawe-kwáásimán-owe sésa tirumpin-ímáyáa íma awáresa kawe-kwáásimán-owe kwésewe. ¹³ évakarawai kentááyávésa uwo'aó'á kwéowe kwésewata kanaán-iyé séta Áánútuntaveta imáyáa éta miráyá kwéunasaya évakarawai kentááyávésa kawer-ímáyáágwára-kwáásimán-owe kwésewata kanaán-iyé séta keinárawataveta imáyáa éta miráyá kwéune. ¹⁴ amáparawai sáwí'ó kwéomba mimbéyámá maésa púwóvo séna Ísu Káráísiti mimbóráwái kentááyávénawe séna pukáimba póta Káráísiti arumbá kwésimiwaina mayáiyé su'maiya kwémayaumne. ¹⁵ amáparawaiya sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyásinkanintavena Ísu Káráísiti pukáimba póta kentáámó sirááimo kwétaini'a íma kwéeta kwembó arááimo kwétaini'a kwéeta máyaumne. mirámó ónaundayavenaya kentááyávénawe séna puwúwana Áánútu usásinankaraiye.

¹⁶ ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwaréta évakarawaiyaveta kawe-kwáásimán-owe séta évakarawaiyaveta sáwí-kwaasiman-owe siráumpo ívé'a íma miráyá kwéséta ááéma marapá'ó máyáan-kwaasiti ááimba kwakáunda Káráísitintaveta úwoi-kwaasiman-iyé siráundaya ívé'a íma miráyá kwésune. ¹⁷ mindáyaveta Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyaundaya aúnái'a umáiya méta ááémo uráundanten-imayaa íma éta ívé'a aúná-imayaa umáiya máyaumne. ¹⁸ Áánútu mirá kwéivo ááéma Áánútuna namuro-kwáásiráámá umáiya máyaawananya Áánútu kesí kwaási-i'a umái maígwáe séna Ísu Káráisitimba ai'marówana kentááyávénawe séna kumpuwówana kwená kwaási-i'a umásinkenaya séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata mimbáyáiyá kwémayaumne. ¹⁹ mináinkóná ááimba maarán-áimbán-iyé. Ísu Káráísiti amáparawaiyavenaya imáyáa éna pukáimba mindáyavena Áánútu imáyáa éna kwaásimo sáwí'ó kwéomba íma aavimbá kwémaitinkaiwo

kwená kwaási-i'a kwéumatinkena kentááyávénawe séna kesí kwaási-i'a ígwáe-aimba kosimátíméro séna si'mákaisata kwésimatimune.

²⁰ kesáá Ísu Káráisitina aantá-kwaasiya únanaya simásímísata keinárawa'a kwésimatimundayaawe. Áánútu keinárawatavena asiramái siráisata siráin-ainta kwésimatimune. Káráisiti pukáintavena Áánútuna namuro-kwáásiráámbá umái máyáampinkemba kwená kwaási-i'a kwéumatinkaivo kwenááiyave'a owé seró. ²¹ Ísu Káráisitimpimba sáwí'o íí-áimbá íma kwáyowana Áánútu kesáámó sáwí'o únda-aimba kwempintá ámakaiye. Káráisitiye tarúmaiya méta Áánútu aúranka'a arupí umáíya ménaundayavenaya Áánútu mirá úwana Káráisiti kesáámó sáwí'o únda-aimba maimaéna mindánankwara'a pukáimba póna Áánútu kwená namuro-kwáásirááni'a umáíya máyaundawai kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiye.

6

¹ Áánútuwe tágárotamai méta mayái kwémaeta asiramái simátimeta séta Áánútu úwoi kwétuwa'naa-imba pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oró kwésune. ² naaóvá'á Áánútun-aaí aúváí-kwandaavimba Áánútumo siráin-aimba agaimaréna séna

úwoi túwa'naa uráunda-kanaa kentáái
isé'a sáwí'o umáímo máyómpinkembo

tíkaunda-kanaa túwa'naa uráumne

Áánútu siráíye agaimaréna siráimba mindáyave'a ísáaro. ívé'a Áánútu úwoi kwétuwa'naa-in-kanaama éna sáwí'o umáímo máyáampinkemba kwétirain-kanaama ímbá pó'a íma úwoi mé'a kwembó arááímo kwétaini'a oro.

³ kentáásí mayáígómbá awánésa sáwí-amba kwaráavo séta kawé'-máiyáiyé su'mai kwémayaundaya pósa íma árai'a sésa sáwí-mayai kwémayaawe kwésewe. ⁴ amápa'-mayai kwémayaundayaveta séta suwánésaya árai'a Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sígwáe séta mimbáyái kwémaeta máyaumne. umbai-yántáá'ó kentáásópa'o tisasamó sí'o iní'o umásinkesaya sáwí'o umásínkáanta íma ívátuweta asiramáíya máyaumne. ⁵ Áánútuna mayáiyá kwémayaundarakemba sínkambai ándáva'o mósinkesayaamo úkúmakesamo sáwí-aimba simánkesa mirámó kwéonta anóm-bayai kwémaeta no'wáamba íma suúyá kwégwaeta úwoi mayái kwémaeta saáimo kwésinkainta íma ívátuweta asiramáíya máyaumne. ⁶ kentááyávésa Áánútuna mayái-kwáásímán-owe sénááontaveta kawé'-máiyáiyé su'mai kwémaeta kawer-ímáyáá kwéeta paru umái méta kawé'á kwéumatinkaunanaya Áánútun-amanko keséya máyáísata árai'a miwítí ímáiyáa kwéeta ⁷ árair-aimba kwésimatimunanaya Áánútu asirayámbá kwésimisata mirám-báyái kwémaeta Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá kweukáámbá araa'naa uráunanaya sáwí-ainko kentáávímbá íma kwétisata Áánútu aúranka'a arupí umáíya máyaundaya mindá iwevoiráámbá umásoketa umbai-yántáá'ó kesópataamo timbá kwéusayaaitaundayaawe. ⁸ évakarawai kentáá súwí'a mósá máráawasa

évakarawai kentáá súwí'a simái sáwí'a owasá évakarawai kawer-áimbá simásíméwasa évakarawai sáwí-aimba simásíméwasa árrair-aimbo simátimundayavesaya évakarawai kentááyávésa kampa'á kwésewe sewasá ⁹ évakarawai kawé'á umái suwánésaya kampa'á sésa úwoi-kwaasiman-owe sewasá évakarawai kentááyávésamo puwónáesa owémó kwéseмба íma puwúndaya úwoiya súvamaiya máyaumpo suwánaaro. Áánútu arupíya kwéumasinkaimba íma sinkamisata kwévuwune. ¹⁰ sáwíva-tantaako kentáásirumba umbái kwétamasinkainta kentáásirumba kawé'á úmae kwéiyiye. kesáá óísamba íma makáundayawaiya éta Áánútun-ai sáwívarawaiya kwésimatimunasaya kawé'á umái kwémaewe. óísaniyaaiwai éta Áánútun-ai tátokaundayaveta kawé'á umáiyá máyaumne.

¹¹ Kórinti-naopaken-kwaasi ísáaro. kentí imáyáa éta kentáásirumpinken-aimba avora'á simátimakaundaya ¹² keinárawataveta íma kayoráuna'a kentááyávé'a kayó'mái máyáawe. ¹³ kesí iyámpóimo simátimundantenkaamba simátimumpo kentí imáyáamo úndantemba kentáási imáyáa é'a kentirumpinkén-áimbá simásíméro.

Áánútuna naankaantáán-úne siráin-kwasai.

¹⁴ oó'á tombá moórá anóm-purumakankwara moórá sáwíyam-purumakankwara'a íma kwétagarotamai kwisóvo awaira-púrúmákánkái tinumarampimbá kwímakaawasarai oó'á kwétoye. mirámó ontembá keinárawa'a Áánútun-aaiyave'a áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma tágárotamai mé'a mayái máyáaro. arupí umái máyáawaise Áánútun-ai arááraawaise íma kanaán-umai tágárotamai mésa mayái kwémaaraawe. ságayankwara tunígwara'a íma moórávimba kwáyáiyé. ¹⁵ Ísu Káráisiyiye Sáátáánigowe íma mimbórá-imáyáá óyasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáiyé ímo áraire sewáiyé íma mimbórá-imáyáá kwéowe. ¹⁶ Áánútuna naaúmpa'a kwesé kwaántá-kwaasi mimbórávimba íma ménaaowe. Áánútu asirayánkwáráwái kentáásirumpimba máyáísata kwená naankaantáán-úne. mináíntávéna naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Áánútu séna kesí kwaásiye mé'a miwívimbá kwénaae'a miwítí Ísóigo onasá kesí kwaási-i'a ónááowe Áánútu siráiyé. ¹⁷ mindáyavena Ísóigo séna úwoi-kwaasivinkemba tiyuwé'a moórá-ayampa'a mé'a sáwí-mayaigomba tínaaemba umátimiya'a tiré'a ¹⁸ kentivoí'a ona'á kesáánimbaa'a kesiyáámúmbaari'a ónááowe.

Ísóigo amápar-asirayamba tokáiwai siráiyé agaimaréna siráiyé.

7

¹ kesí kwaási ísáaro. Áánútu kentááyávéna imáyáa éna mináímbá simái tarúmakaaintaveta kesúrake-sawi-yantaare kentáási imáyáavinke-sawi-yantaare sínaaemba umáméta kawé'á umáiyá méta Áánútu aúranka'a sáa'a kwégaisata Áánútunde-i'i'a umái méta kaweré su'maiya éta miráyá onó.

Póro arunkó aamoí uráin-kwasai.

² kentááyávé'a íma kayoré'a kentáásí imáyáa úwoi oró. íma sáwí'a umátinkaawanasaya sáwí-amba kwakáawe. íma kampa'á simátiyuweta miwítí óisanta íma mémairaumne. ³ mináímbó simátimunda íma aaiwimbá kwémaitinke'a sune. kenti imáyáa kwéundaya simátimeta ókwara'a miráyá kwéune séta úwoimo máyaundaya kenti imáyáa kwéeta puwónaunda-kanaa tínimba úwoi kenti imáyáa kwéonanaya tíniye. ⁴ arai'a kawé'á umái máyáawe asiramái sé'a kentúwí'a mósá kwémaraumne. anón-umbai-yantaa'a kentáásópa'a kwétimba mindáyave'a íma imáyáa é'a kenti imáyáa únana kentááigo asiramásínkáisana sirunkó ávááraumai aamoí kwéiye.

⁵ Táróasi-naopa'a tuwéta Másétóniyaa-marava'a tamáyaaawanda íma kawé-kánáa úwata máyaawanasaya amápa'-naopimpa'a kae'náé'a ésa aaisambá kwésuwana kentáásí mayáíyávéna kentáásirunko umbái kwétowana ⁶ Áánútu tirunkó umbái kwétain-kwaasi tiráváyáiwai kwemá sirávayanintavena Táításimba ai'marówana keinárawa'a tiyuwéna kentáásópa'a téna ⁷ maavá'ó túntaveta aamoí éta keinárawatemo máyon-kawer-aimba simásimuntavetaagwara'a aamoí ówánanaya keinárawa'a kentáá suwánanae siráamba tasimásimenaya sáwí'o uráantavenamo kentirunkó umbaimó taráimba tasimásimenaya kentávésamo kampar-áímbó sen-kwáásí táái anondá simátímakaamba tasimásimenaya mirán-áíntómbá tasimásimuwata isááwánanaya kentáásirunko aamoí uráíye.

⁸ aúvái agaimái timé'a asiramái sé'a ó'a íma mirán-oro siráunda mináúvái awánowana sáwíyanka'a kentirunkó umbái tówa'a mináímbá isé'a mináúvái agairáundayavena sirumbá umátinke'a ívé'a sirunkó íma umbái téna ⁹ kawé'á kwéiye. kentirunkó umbái tóntave'a íma aamoí é'a kentirunkó umbái tówa'a sáwí'o uráambo tínaaembo umámakaantave'a aamoí kwéune. sáwí'o kwéontavena tirunkó umbái táino Áánútu kwéiye. mindáyave'a mináúvái agaimái tímakaunda íma sáwí'a umátínkaraumne. ¹⁰ Áánútu tirumbá umbái tamátinkaiwai sáwí'o kwéomba tínaemba umámewana sáwí'o umáimo máyáampinkemba Áánútu tiréna kawepá'á mógwétinkaisana mindáyavena tirunkó íma sáwí'a kwéivo marapá-kwáásí Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai tirunkó umbái tainká'á sáwí'o kwéomba íma tínaemba umámesa úwoi sáwí'a ésa Áánútuna némpa'a maí'mai'a ónááowe. ¹¹ sáwí'o uráantavena Áánútu kentirumbá umbái tamátínkaraimba pó'a kawé'á uráamba imáyáa oró. keinárawapinkemba moórawai sáwí'a uráimba íma asiramái simámake'a tímakaunda-auvai-aimba isé'a sé'a arupí umátinketa kawer-ámbá kwáráano sé'a sáwí'o uráantave'a tigaeyávé'a é'a sáwí-meyambo kentópa'o tíníntave'a táátave'a é'a sé'a arupí umátínkaanana Póromo ménamo éna súwa'naa íniye sé'a sáwí'o uráiwaimba ááéma sáwí-meyamba amé'a keinárawapinke-sawi-imayaa arupí umátinke'a mirá uráamba ánásaraiye-aimba ísaraumne.

¹² mináúvái agaimái tímakaunda sáwí'o uráin-kwaasigontave'a íma aiva'á imáyáa é'a sáwí'o umánkarain-ininkontave'a íma aiva'á imáyáa é'a íma mirá uráumpo Áánútu aúranka'a kentááyávé'a anón-imayaa é'a kentááyávé'a sé'a miwíyávéta anón-imayaa kwéune sénááontave'a mináúvái agaimái tímakaumne. ¹³ mináúváiímó tímakaundanteni'o uráamba kentáásí imáyáa kawé'á umásínkaraawe.

Táitásimba ai'marááwánanaya kentópa'a koména kwenarunkó umbai kwétowana túwa'naa úwa'a kawé'á uwaná aamoí éna kwenarunkó kawé'á úwana kentáásópa'a téna tasimásimuwata iséta mindáyavetaagwara'a aamoiyá kwéune. ¹⁴ ááéma Táitási aúranka'a kentúma maé iráunana simátímakaunda-aimbo árair-aimbo siráundantemba Táitásimbo kentááimo simámakaunda-aimba árair-aimban-iyé. Táitási keinárawate koména kemó kentááimo simámakaunda-aintavena árair-aimba siráiyé siráimba mindáyave'a íma sigaeyávé'a kwéune. ¹⁵ Táitási keinárawate komáyowa'a kwentávé'a aamoí é'a táátave'a é'a tiyántámá kwétowa'a kwenáái isé'a mirá uwaná mindáyavena Táitási imáyáa éna arumbá kwétimiye. ¹⁶ keinárawatave'a sé'a amápa'-mayaimo ésa kawé'á úmae iyónááowe kwésunana sirunkó kawé'á kwéiye.

8

Ísóigona kwaási túwa'naa uráan-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Másétóniyaa-marava'o naaó'-nao'a máyáawai Áánútuna kwaási kwemá kwétuwa'naa-in-aimba simátimenaumpo ísáaro. ² anón-umbai-yantaa'a miwítópa'a téna kwétavisisasa íma ivátuwesa Áánútuntavena tirunkó kawé'á úmae íyísasa miwí kesávái óísaniyaain-kwaasi máyáantavesa íma imáyáa ésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa sáwíyan-oisamba makáampinkemba sáwíva-tantaa'a torupásuwesa túwa'naa uráawe. ³ árair-aimba simátimune. miwí sésa maarán-tántáá'á kanaán-umai timénaumpo ó'omba torupamáí timénáe sésa miwítí imáyáavinkemba mirá ésa sáwíva'a tímakaawe. ⁴ kentááyávésa asiramái símae iyésa sésa Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai timénáe sétaamo únda aamoí kwéune siráawe. ⁵ imáyáawe su'maimo únda-yantaare su'mai íma tímakaavo ó'on-o'on-tantaakwara'a tímésa aiva'á Ísóigontavesa sésa ená kwaási-i'a umáíya méta ená mayáiyá kwémayaumne sirésa Áánútuna imáyáavinkemba kentááyávésa sésa Áánútuna mayái simásimiyata keinárawate mayánaumne sésa ⁶ maanká'á Másétóniyaa-marava'a máyáawai mirán-áimbá siráamba póta Táitásimba simáméta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási túwa'naa ónááom-bayai Kórintinaopa'a koááimba ásáre tayauweré kuré túwa'naa inasá torupamáí maráiyana ánásaino Táitásimba simámakaumne. ⁷ ó'on-o'om-bayai kawé'á umái kwémaraawai é'a Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a kwenáái kawé'á umái kwésimatime'a kwenááigona ááimba kawé'á umái kwéise'a karuwaa'á é'a kwétuwa'naa-e'a kentirumbá kwésime'a mirámó kwéon-kwaasi ontávéta simátiméta séta Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawai túwa'naa ónááomba kawé'á umái timénááowe kwésune.

⁸ maanká'á Másétóniyaa-maravakewai Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaási máyáawaiyavesa imáyáa ésa kawé'á umái tímakaan-aimba timénaunda mirán-oro íma kwésumpo timénááo. íya timénááo sé'a kentirunkómbá tísaa umai kwéisaumne. ⁹ kentáási Ísóigo Ísu Káráísiti úwoi kwétuwa'naa-imba ísaraawe. kwíyómpa'a ó'oran-kawé'a umái máyomba keinárawatavena imáyáa éna kwíyómpa'a tuwéna kawé'á umái ménaaontavena úwoi-kwaasiraamba umái marapá'á kumbéraiye.

¹⁰ ké'naan-aimba kesí imáyáavinkemba súmpo ísáaro. ááéma Áánútuna kwaásivinkemba keinárawa'a aiva'á sé'a torupamáí timénáe sé'a ááimba asé'a moórá-ima maisukáavo ívé'a mimbáyái ánásasuwaaro. ¹¹ ááéma karuwaa'á umái to'mayaa é'a ívé'a karuwaa'á é'a sáwíva-tantaa'o makáawai sáwíva'a maráiyasa sáwíyana makáawai miráumai maráiyasa miráumai maráiyana ánásaino. ¹² sáwíva-tantaa'o máraáne sáwíyambo máraáne Áánútu tuwánanivo timénáemo siyan-tantaa'a sáwíva-tantaapinkemba sáwíva'a maré'a sáwíyampinkemba sáwíyamba maré'a timénááomba Áánútu awánéna kanaán-iyé síníye.

¹³ túwa'naa ónááomba íma amápa'a tu'mái ánáse'a kesávé'a kwémare'a oró. ¹⁴ ánivo ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááomba mimbóráí'a umái ménaaowe. ¹⁵ miráumai naaóv'á Áánútun-aaí aúvái vimba agaimaréna moórá-tonko áwí'a máána-tone séna toóntávéna séna sáwíva'a tókúmai kwénowai tímú'a wówasa íma aráá'a márówasa sáwíyamba tókúmai kwénowai tímú'a wówana íma táái tínkaraiye agaimaréna siráiyé. miráumai ívé'a makáan-tantaa'a kwáyáintave'a mimpínkémbá timé'a naaémbo ímo maránááomba miwí keinárawa'a túwa'naa ónááowe.

Táítási Kórinti-naopa'a kuráin-kwasai.

¹⁶ Áánútu Táításimba imáyáa amísana kemó túwa'naa úndantemba kwegwárá'á túwa'naa ónáe kwésisata mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ¹⁷ Táításimba simáméta séta kotúwa'naa inasá Yútiyaa-maravaken-kwaasi túwa'naa ónááontavesa évaka-tantaa'a torupamáí maránááowe súndayavenaya aamoí éna kwená imáyáavinkenkwara'a séna ó'a miwisé koménaumne Táítási siráiyé. ¹⁸ Táításimba ai'maráandara'a moórá-kwaasigwara'a ai'maráananana kwesé kwíníye. kwemá áséi-kwasai simátíma'mae kwénaaisasa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási kwenáwí'a mósá kwémaraawai kwemá Táításiye kwíníye. ¹⁹ Ísóigona kwaási naaó'-naokemba kwembá usásinankesa sésa esé mimbáyái mayaaó sewaná keséya kwénaaena túwa'naa únda-mayaiya kwémayaisasa kentáási mayáígómbá awánésaya sésa toómbá íma makáan-kwaasi kwétuwa'naa-owe kwésesa Ísóigo áwí'a mósá kwémaraawe.

²⁰ mimbáyáímó kwémayaundaya sáwí'an-owe seváiyé séta ²¹ Ísóigo aúrankare kwaási túrankare mimbáyái kawé'a ónáe séta naaó'-nao'a kwénaaeta torupámáraan-ontantomba maimaéta ímo makáan-kwaasi túwa'naa ondayávéta kwénaaumne.

²² minkáé'naráimo tí'maráandara'a moóráwainkwara'a ai'maráananana kwéna kaumbosé koinímba kwembá sáwíva-tawai áisaa umai awánanae súndaya kwétuwa'naa-in-kwaasigo isatá awánaraumne. keinárawa'a kawé'ó umáimo máyáan-aimba iséna póna kotúwa'naa ónáe siráiyé. ²³ Táításin-aaí súnnda kesé tágárotamai ména túwa'naa índayavena kesé mayái kwémayaiye. kwesémo koóyááoiyan-kwaasi táái súnnda mimbáyái mayáyááoiyantavesa naaó'-naokemba Ísóigona kwaási keinárai usásintinkaraayasaraí Ísu Káráisiti áwí'a mósá kwémaraaiye.

24 mindárau kentópa'a komáyaiya'a kentirumbá tíméro. kentúmo maé kwéiyundayavesamo sésa árai'a kawé'á umái máyáawe kwésesa naaémba naaó'-nao'a Ísóigona kwaási kosimátíma'mae naaiyasa kentáái isánááowe.

9

Ísóigona kwaási túwa'naa ónáemo siráan-kwasai.

¹ évaka-tantaa'o torupamáimo Yútiyaa-marava'a Ísóigona kwaásimo timénáaon-aimba á'a ísaraantave'a maanáúváivimbá íma ayáátáaka'a simátimenaumne. ² túwa'naa ónáemo siráan-aimba ísaraumne. Másétóniyaa-maravaken-kwaasi kentáái simátimewanda kentúma maé iyé'a keinárawatave'a sé'a Ákáyaa-maravaken-kwaasi mimbáyái kwéto'mayaa-esa moórá-ima maisukáawe séwánasa isésa sésa kesáágwará'á túwa'naa ónáe sésa évaka-tantaa'a torupámakaawe. ³ kentúma maé iyéta séta mimbáyái to'mayaa úmakaaweya sùnda-aimba úwoi-aimban-iyé sevó séta kaumbonárau ti'maráanasana kentópa'a kónááowe. kemó siráundantemba to'mayaa úmaranaaontaveta minkáúmbónárau ti'maráanasaya kotúwa'naa ónááowe. ⁴ naaémba kentópa'a konasá Másétóniyaa-maravakembo évakarawaimo kesémo kwésamo ésa ímo to'mayaa úmakemba kotuwánaiyamba tigaeyáv'é'a íya'a to'mayaa úmakaawemo siráunda-aintave'a sigaeyáv'é'a ónaumne. ⁵ mindáyave'a imáyáa é'a mindárayave'a asiramái simátimé'a sé'a kemó ímo kuráandara'a miwítópa'a koméwasa simáímo asirámakaantemba évaka-tantaa'a torupámáráaro simátímakaumne. naaémba kentópa'a kona'á kentí imáyáavinkembo torupámárémba úwoi maisiménááovo íma tísaa ónaumne.

⁶ maarán-áimbá imáyáa oró. kígau moóbá moórá sáwíyan-kigau úmakesa sáwíyan-tomba áká'mai naawasá moórá anón-kigau úmakesa anón-tomba áká'mai kwénaawe. miráumaimo kwétimemba naaémba mirán-kánái'a umái mayánááowe. ⁷ miráumai moórá-morawai timíyan-tantaatave'a imáyáa uré'a miráumai tíméro. íma timénáe-imayaa kwéé'a tímévainivo. kemó asirayán-áimbó siráundayavaiye sé'a tímévainivo. imáyáa umái kawé'á uré'a tíméro. timénáaontavesamo aamoimó ónááowai miwí Áánútu aamoí kwéumatinkaimba pó'a timénáaontave'a aamoí oró. ⁸ Áánútu kanaán-umai ávááraumai kawé'á umátinkaimba amápa-tantaatave'a kawé'á umái mé'a ó'on-o'-on-kawé'-mayai mayánáaontavena Áánútu ávááraumai kawé'á kwéumatinkaimba pó'a mirán-káwé'-máyái kanaán-umai mayánááowe. ⁹ mindáyavena naaová'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna ímo makáawai túwa'naa esa tímatuwaawai miwítí kawé'-máyái kwaikwai'a íníye agaimaréna siráíye.

¹⁰ Áánútu amápar-anayumba tímísasa mairésa kwégigau-umandaawe. Áánútu minánáyúnkómbá anón-úmáráísasa áká'mai kwénaawe. miráumai Áánútu kawé'á umátinkaina'a túwa'naa íyana mimpínkémbá kawé'-máyái anómba paáriníye. ¹¹ Áánútu kawé'á umátinkaina'a aasiyaasí kanaán-umai túwa'naa íyasa simíyataamo tíménaunda-yantaatavesa Áánútumpa'a súwi sénááowe. ¹² miráumaimo túwa'naa ónááomba Ísóigona kwaási ímo makáawai túwa'naa íyana

sáwívarawai tirunkó kawé'á ínasa Áánútumpa'a súwi símae iyónááowe. ¹³ keinárawatavesa sésa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa asiramái imáyáa kwéesa pósa súwa'naa uráawe sésa Áánútu áwí'a mósá marésa miwíyé amáparawaiye úwoi timénááontavesa Áánútu áwí'a mósá marésa ¹⁴ Áánútumo keinárawa'o anómbo kwétuwa'naa-intavesa keinárawatavesa imáyáa ésa túwa'naa umai Áánútumpa'a námúnaa sénááowe. ¹⁵ Áánútu amáparawaiya ó'oran-kawé'a kwéumasinkaisata póta kwenáwí'a mósá kwémaraundayaawe.

10

Póro kwená mayáiyávái simátímakain-kwasai.

¹ keinárawapinkemba évakarawai kentávésa sésa Póro keséya taména paru umái aai siráivo némpa'o máínka'a asirayán-áintá kwésimasimintaawe kwésewe. Ísu Káráisiti marapá'ó máyonka'a paru umái ména íma aaisambá siráintave'a imáyáa é'a asiramái simátimune. ² kentópa'o kondá íma asiramái sénáe súndanivo imáyáa é'a keinárawapinkemba évakarawai kentááyávésa kampa'á sésa marará-kwáásíti ááimba kwégwaraawemo kwésentave'a asiramái simátimenaumpo kárákwiyoro. ³ marapá'ó máyaundaya namuro-kwáási usáyaaitanae sésamo áái'o tíyáantemba íma mirá éta marapá-sáwí-yántá'á usáyaaitanae séta Áánútuna mayái kwémayaumne. ⁴ taané iwevóiyé úmakesamo áái'o tiyamáimo usáyaaitanaesamo ontembá íma mirá éta Áánútu asirayámbá símakaisata ó'on-o'o-sawi-asirayamba kwéusayaaitaundayaawe. ⁵ kentáa sáaiyavesa kampar-áinéímó kwésewai tááigomba kesááigoya kwéusayaaitaiye. évakarawai miwí túwí'a mósá marésa Áánútun-ai isáavo sésa simái aambá áúmbaraawata aambó áúmbaraan-aimba usáyaaiteta kentáási imáyáago Ísu Káráisitín-ai isáínkwáe símae kwéiyundayaawe. ⁶ kentáa sáaiya isáígwáe séta timu'maréta máyauna'a mirá iyata tuwánéta kentáa sáái íma kwéisaawai sáwí-meyamba timénaumne.

⁷ keinárawa'o máyáawaina ááimba imáyáa oró. keinárawapinkemba évakarawai sésa árai'a Ísu Káráisitina kwaásiya úne sentembá kesáágwárá'á Ísu Káráisitina kwaásiya úmpo mindáyave'a imáyáa oró. ⁸ Ísóigo asirayámbá siménaya keinárawa'a íma sáwí'a umátinkanaumpo kentí imáyáa asiramátinkanaundayavenaya minásíráyámbá símakaiye. minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúnda-aimba mindá árair-aimba isatá póta minásíráyámbó símakaimbo simátíma'mae iyúndaya mindáyaveta íma sigaeyáveta kwéune. ⁹ aúvái agaimáimo timúnda íma maarán-imáyáa é'a inkáiséro sénaya maanáúvái agaimái kwésimiye sevó-imáyáa kwéé'a kwéagayaumne. ¹⁰ évakarawai kentávésa sésa aúváiimba asirayán-áimbá simásimenaya ááema keséya taména aamoisayán-kwáási ména úwoi-aimba simásímakaiye kwésewai ¹¹ miwí maarán-áimbá imáyáa oró. kentí némpa'a máyaunda póta aúváiimbo simátimunda-ainta kentópa'o kwéta mimbórá-áimbá póta kosimátimenaundayaaniye.

¹² kentávésa mirán-áimbó kwésewai miwí túwí'a mósá marésa anón-kwaasiya úne sewatá íma mimbórá-kwáásiráántá umái méta miwímó máyáawaina ááimba awánéta kesáa máyaundawaina áainta

Íma taainéta séta kawé'a umáíya máyaumne. sáwí'a umáíya máyaumne séta íya taainánaumne. miwí moórá-morawaimo máyáawaina ááimba tuwánésa miwítí imáyáavinkemba sésa máyaundawaina ááinta kawé'án-íye kwésewe. mirámó kwéomba sáwí-imayaavinkemba kwéowe. ¹³ keinárawapimba Áánútumo símakainda-mayai-aimba sénaumpo ímo símakainda-aimba íma sénaumne. ¹⁴ keinárawa'o máyáapa'a Áánútu íma aambá aunéna úwoi kesáái kosimátíméro simásímakaisata úwoiya Ísu Káráisitina áséi-kwasai kosimátímakaumne. mirámó uráunda Áánútu íma aambá áúnkaisata úwoiya kosimátímakaumne. ¹⁵ Áánútumo aambó áúsinkaraim-bayaiyaveta ó'on-kwaasimo mairáam-bayaiyaveta kesáá mairáumne íma séta kentáá súya maé kwéiyune. Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a asiramái imáyáa úmae iyónááomba timu'maréta máyaunda pó'a mirámó íyata ávááraumai túwa'naa ónaundayaawe. ¹⁶ mirámó íyata kanaám-póta tiyuwéta ó'on-o'om-barava'a Ísu Káráisitín-aai simátíma'maeta naaónaumne. ó'owimo Ísu Káráisitín-aaimo simátímaken-ayampa'a íma kométa kampa'á séta kesáá simátímakaumne séta kentáá súya maé iyónaumne.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-aai aúváívimba agaimaréna séna miwí kesávái mayáiyávésa íma túwí'a mósá marésa Ísóigona mayáiyávésa kwenáwí'a mósá máraaro agaimaréna siráíye. ¹⁸ kwaási kesávái kawé-kwáásímá úne kwésemba ímanivo Ísóigo kawé-kwáásímán-owe kwésiwai mindá Áánútu aúranka'a kawé-kwáásímán-owe.

11

kampar-áántá-kwáásítí kwaasái.

¹ kesúma maé iyé'a sáwíyan-aimbo sendá íma aambá áúsinkaiya'a úwoi sénaumne. ² keinárawa'a sáwí-amba kwáráavo sénamo Áánútu kárákwiraintemba miráumai kenká'á kárákwiraumne. kawer-ínáámárúmó moórá-kwaasigonka'o siváúmaraantemba miráumai keinárawa'a tí'mae'a Ísu Káráisitínopa'a mátínkáana'a kwesé ménaaowe kwésune. ³ naaóvá'á iraankavayaankó moórá-ininko áwí'a Ívimba kampa'á simáuwowana mináíntávéna áraire siráíye. miráumai évakarawai kentí imáyáa sáwí'a umátinkaiya'a Ísu Káráisitintave'a asiramái imáyáa kwéomba ivátúwáavaiye sé'a mindáyave'a anón-imayaa kwéune. ⁴ ááema avora'á Ísu Káráisitín-aai kosimátimewana'a ísówana Áánútun-amanko keinárawate máyowasa évakarawai kentópa'a komésa Ísu Káráisitín-aagomba kwaé'náer-aimba simátimesa Áánútun-amankontavesa kampar-áímbá simátímúwa'a aamoí é'a minámbá kwaránáe siráawe.

⁵ minkwáásiyávé'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasima pósa anón-kwaasiman-owe sembánivo minkwáásí kembá íma usáyaaítaraawe. ⁶ aaimó kwésimatimunanamó sóikomo umbái kwétaimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútun-aagona ááimba kawé'á umái ísaraunda mindá anón-tantaa'an-íye. sáwíva-tawai árair-aimba amápa'a simátimewana'a ísaraawe.

⁷ Áánútun-aai simátimewanda meéyámbá íma mairé'a simátímakaumne. mirámó ówánda kentúwí'a maé iyé'a kesúwí'a

úwoisankaamba uráumne. mirámó uráundayave'a kentáv'é'a sáwí'a uráiyeyimayaa kwéombanivo íma sáwí'a uráumne. ⁸ keinárawapimba Áánútuna mayáí mayááwánda Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopakewai súwa'naa esa évaka-tantaa'a símúwa'a keinárawapimba mayáí mairáumne. miwímá sésa naaémba kentáá simíniye íma sunkákémbá úwoi miwítí évaka-tantaa'a kwésimuwa'a keinárawapimba mayáí mairáumne. ⁹ keinárawate komáyaawanda kesí óntamba ánásowa'a súwa'naa oró-áimbá íma sé'a máyaawanasa Másétóniyaa-maravakemba évaka'a Áánútuna kwaási tésa ímo makáunda-yantaa'a másúwa'naa uráawe. minká'ó uráudantemba naaémba mirá ondá umbai-yántáá'á timúnavo sé'a súwa'naa oró-áimbá íma sénaumne. ¹⁰ Ísu Káráisitina árair-aimba kwésimatimundawai úndantemba Áánútunaaí simátímakaundarakemba keinárawa'a Ákáyaa-maravakenkwaasivinkemba óntamba íma mairáumne-aimba símae iyónasa mináíntávésa kampar-áimbán-iye íma sénááowe. ¹¹ nóra séra mirán-áimbá kwésuno. sirumbá íyu kwétimeru kwésuno. sirumbá á'a kwétimunda Áánútu kwésuwanaiye.

¹² Áánútuna aantá-kwaasima owémó keinárawa'o kwésen-kwaasi miwí túma maé iyésa sésa Póromo Áánútuna mayáímó kwémaenamó keinárawatopakembo óntambo kwémayaintemba miráyá kwéune sevó sé'a kentópakemba óntamba íma kwémae'a mirá ónaumne. ¹³ miwí máyówana Áánútu kesí aantá-kwaasiman-owe íma séna tí'mákaiye. Ísu Káráisitina mayáí-kwáásiyá úne kampa'á sésa aká'áánkaamba sésa kwená mayáí kwémayaumne kwésewe. ¹⁴ mirám-báyáímó kwémayaamba íma sáá'a kwégaiye. kwíyómpakemba Áánútuna kwayó'náko ságayawairaamba Sáátáánigo aká'ááni'a kwéiye. ¹⁵ miwí kwená mayáí-kwáásí ontávésa kwemó intembá arupí-kwaasiraamba ésa aká'áánikaamba kwéowe. mindáyavena íma sáá'a kwégaivo keinárawa'a íma táá'a kaíno. miwítí sáwí-mayairakemba sáwí-meyamba mayánááowe.

Ísuna mayáímó mayáúndarakemba umbai-yántáá'á kempímbá tiráin-kwasai.

¹⁶ maarán-áimbá ókwara'a súnda kentáv'é'a sáwí-imayaagwara-kwaasima iyé-áimbá íma seró. ánivo mirámó sé'o é'a íma a'áo sé'a siyuwáiyá'a kitoka'a kesúma maé iyónaumne. ¹⁷ kesúma maé iyúnda Ísóigo siráini'a íma kwée'a sáwí-imayaavinkeni'a kwéune. ¹⁸ sáwíwarawai marapákén-tántáátávésa imáyáa ésa miwí túma maé kwéiyovo kegwárá'á kesúma maé iyónaumne. ¹⁹ keinárawa'a kesáv'é'a kampa'á sé'a kawer-ímáyáágwárá-kwáásiyá úne kwéseмба pó'a sáwí-imayaagwara-kwaasiyave'a kanaán-iye sé'a aamoí kwéowe. ²⁰ évakarawai kentópa'a komésa kentí imáyáa tavisewa'á siráni'a owasá kentí óntamba kampa'á simátiyuwesa kwénesa kentúwí'a simái sáwí'a ésa sáwí-aimba kwésimatinkesa mirámó ombá íma a'áo kwése'a kanaán-iye kwésewe. ²¹ sáwí'o kwéumatinkaantemba kentópa'a kométa kesáá íma kanaán-umai miráyá umátínkaraumpo sirunkó sáwí'a kwéisa'a mináímbá kwésune.

évakarawaimo miwí túmo maé iyóntemba íma sáá'a káína'a miráumai kesúma maé iyónaumne. mirámó ondá sáwí-imayaagwara-kwaasigoraamba ónaumne. ²² miwí túma maé kwéiyowai sésa

Ípíru-aimpinkemba kwésune kwésewa'a kegwará'á mináímpinkémbá kwésundawai úne. miwí sésa Ísareri-andaraken-kwaasi úne kwésewa'a kegwará'á minándarákén-kwáásimá úne. miwí sésa Áávaramu aísavutantamba uráundawai úne kwésewa'a kegwará'á miráumai kwenáísavutantamba uráundawai úne. ²³ miwí sésa Ísu Káráisitina mayái-kwáásimá úne kwésewa'a kegwará'á miráumai Ísu Káráisitina mayái-kwáásimá é'a miwí kwéusayaaitaumne. mirán-áimbó kwésunda sáwí-imayaagwarawairaamba kwésune-imayaa é'a Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayai kwémae'a miwítí mayái kwéusayaaitaumne. Áánútun-aaí simátimundarakemba ándáva'a sínkaraamba sáwíva-tawaiman-ivo miwímó ándáva'o tínkaraamba íma sáwívaka'an-íye. sáwíva-tawai sínkaraawa'a púwóra'naraamba úndanivo úwoi súvamai máyaumne. mirán-tántáá'á kesópa'a sáwívaka'a tiráivo miwítópa'a íma sáwívaka'a tiráíye. ²⁴ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Yútaa-kwaasi éva'aaseitawai purumakan-áúwarasi-andanei sínkankaamba sáwívaka'a 39 ra'a sínkankaawe. ²⁵ Ísu Káráisitina mayái kwémayaundarakemba Árómaani-kamaani-kwaasi kaumbo-táwai kunánaandei sínkankaawe. moórá-tawai kentávésa puwínkwáe sésa óntandei sínkamuwa'a marapá'á tuvánkaumne. kaumbo-táwai nompí-sípívimbá kwénaaowanana mindómpí-sípí kunáverombanivo kemá úwoi súvamai máyaumne. moórá-tawai miráumai nompí-sípí kunáverowa'a mindómpimbá ayáátááka'a moórá-no'waamba moórá-kwaya'wai mé'a íma puwé'a úwoi máyaumne. ²⁶ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda ó'on-o'om-barava'a kwénaaunda kavirayán-dónkó mayávóra'naraamba isa'á aampa'á umóyán-kwáási sínkamora'naraamba kwéowa'a kesí kwaási Yútaa-kwaasi sínkamora'naraamba kwéowa'a ó'onkaa-kwaasi íma Yútaa-kwaasi mirá kwéowa'a ó'on-o'on-anon-daopimpa'a kwénaaunasa sínkamora'naraamba kwéowa'a aampa'á ó'on-daopare'o kwégunda sínkamora'naraamba kwéowa'a anón-dompimbo sípivimbo kwénaaunda sínkamora'naraamba kwéowa'a évakarawai kentávésa kampa'á sésa ená kwaásima úne kwésesa sínkamora'naraamba kwéowa'a mirámó ombá úwoi súvamai máyaumne. ²⁷ Ísu Káráisitina mayái kwémayaunda anóm-bayaimo mayáúnda sívón-kaisa'á mimbáyái kwémae'a sáwíva'-no'waamba íma suún-kwaé'a Ísu Káráisitina mayái kwémae'a sáwíva-tawai sáái kwésinkaimba noné toón-íyaaine mé'a sáwíva-tawai táúgwí'a kwésiyaisa'a sáwí-unankwatoi uré'a máyaunana ²⁸ íma mirán-úmbái-yántááré su'mainivo ó'on-o'on-daopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraunda-umbai-yantaako kesópa'a aasiyaasí kwétiye. ²⁹ Ísóigona kwaásivinkembo évakarawaimo ímo asiramáimo kwégwaraamba sirumbá kwématinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye. kawer-ámbó kwégwaraawanamo moóráwaimo tavisisasamó sáwí'o kwéomba sirumbá kwématinkaunana minúmbái-yántáákó kesópa'a kwétiye.

³⁰ íma moórá-amba kwáyáivo kesúmo maé kwéiyunda évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásimán-íye kwésenaimba simátíménda ísáaro. ³¹ Áánútu kentáási Ísóigo Ísu Káráisitina avowa áwí'a mósá ma'mae'a iyónaumne. simátimunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo Áánútu ísaraiye. évaka-tantaa'a kesópa'a tisasá

suwánésa sésa aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aimba simátíménda ísáaro. ³² moórá-anon-daoko áwí'a Támásikasi-naopa'a máyaawanana kárakwirowai áwí'a Árétása kwená mayái-kwáásí anón-kwaasigo kentáyéna simátiména séné áí'mae'a ándáya'a móauwaaro súwasa mindáókona íir-ontara'o kárakwirowasa ³³ évakarawai súwa'naa esa kunánáan-unampimba kembá áitumai íir-avaapimba máápa'a túsúsinkesa ándára'a tátokowa'a kumeéme'a marará'á kumówánasa siyúwówa'a kóuraumne.

12

Ísóigo kaainampákáání'o umáimo agarááránkáin-kwasai.

¹ kesúma maé kwéiyunda mirán-ááínkó ima kentáá súwa'naa ínivo kentávé'a Áánútuna aantá-kwaasiman-iyé sénááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aai simátíménda ísáaro. Ísóigo kaainampákáání'o umáimo agaráásinkaraimba simátíménda ísáaro. ² Ísu Káráisitina kwaási máyaawanana Áánútu kusí'maena kwíyómpa'a sanaan-úrumba iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusíkaiyo ima isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. mirámó uráunda 14 ima maisukáumne. ³ Áánútu kusí'maena kwená kawé'mápá'á iyúmba kesimankóná kunáikái. mütú-kwaasi kusíkaiyo ima isáúmpo Áánútuwe su'mai ísaraiye. ⁴ kusí'maena kwená kawé'mápá'á mósinkarowa'a mivá'á mé'a évaka-tantaakon-aai ísaraunda pó'a simátíméndamo é'a sáwí'a ónaunda pó'a ima kanaán-umai simátimenaumne. ⁵ mirá urántave'a kesúma maé iyé'a kesí mayáiyávé'a ima kesúma maé iyé'a évaka-tantaa'o kesópa'o tisasamó suwánésamo sésamo aamoisáyán-kwáásímán-iyé kwésen-aintave'a kesúma maé kwéiyune. ⁶ kesúma maé iyónáe sékai árair-aintave'a kesúma maé iyúna'a kentávé'a sáwí-imayaagwara-kwaasiman-iyé ima kanaán-umai sésino. ánivo kesúma ima maé kwéiyune. aaimó súndarakembo kesúmo maé iyúndarakai mináímbá ísésa évakarawai kentávésa sésa anón-kwaasiman-iyé sésino. mindá ima sirááima kwétaiye. kesí mayái awané'a simátimunda-aimba isé'a pó'a máyaundawaina ááimba suwánaawana sirááima kwétaimba mindáyave'a kesúma ima maé kwéiyune.

⁷ Áánútu sirówa'a ó'oran-kawe-tantaa'a sáwíva'a awánaawanana Áánútu kentávéna séné kwenáúma maé iyívo séné moórá-yantaa'a sí'o íi-yántáá'á kusúvimba marówana mindáyavena Sáátáánigo sáwí'a umásínkáisana kesúma ima maé iyónaundayavena Áánútu mirá umásínkaraiye. ⁸ kaumbo-táwai Ísóigo Ísu Káráisitimpa'a námúnaa sé'a maantántáá'á maisiyúwéna'a kawé'á umái ménaumne séwánana ⁹ minkáumbó-táwai séné ímanivo miráumai ména'a úwoi áwa'naa ondá embá kanaán-íníye. ímo asiramáimo máyaanda kesí asirayámbá áménana minásíráyánkó embá usáyaaitaina méniyone símaena íraíye. Ísu Káráisitina asirayánkó kenká'á kárakwiyimba pó'a ímo asiramáimo máyaundayave'a aamoí kwéune. ¹⁰ Ísu Káráisitintave'a imáyáa kwéunda ímo asiramáimo máyaundawe simáimo sáwí'o umásínkáane sáwí-aimbo simásínkáane umbai-yántáá'ó kwáyáine sáwí'o umásínkáane mirán-tántáátávé'a ima imáyáa é'a aamoí únda

sé'a ímo asiramáímo máyaunda Ísu Káráísiti asirayámbá símísa'a asiramái máyaumne kwésune.

Kórinti-naoraa-kwaasi imáyáa arupí umátinkarain-kwasai.

¹¹ mirán-áimbó simátimunda kesúraamba maé kwéiye'a sáwí-imayaagwara-kwaasiraani'a kwéune. keinárawa'a kampa'á sé'a Áánútuna aantá-kwaasin-owe kwésen-kwaasi miwí kembá íma usáyaataraawe. kemá úwoi-kwaasi úndanivo miwí kembá íma usáyaaitaraawe. Póroma Áánútuna aantá-kwaasima iyé-áímbá keinárawa'a kampar-áimbó sen-kwáásiyávé'a simátiméeraamba íma simátimakaavo kemá Áánútuna aantá-kwaasima úne-aimba imáyáa ónááontave'a kesópa'o tiráin-tantaakon-aaí maanáúváivímbá kwésimatimune.

¹² Áánútuna aantá-kwaasiti mayái maarám-báyáimán-iyé. ó'oran-kawe'-mayai ímo awánaraam-bayai Áánútuna asirayándéí mayái kwémayaambaniye. keinárawapimba komé'a mirám-báyái kwémae'a íma ivá tuwááwána'a suwánaraawe. ¹³ nóra séra kentávé'a sé'a Áánútuna kwaási ó'on-o'on-daopaken-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiyenawa kentáára'a íma miránulai kwégarakwiyiyo kwéseмба ó'on-daopakewaira'o kárákwiraundanten-umai keinárawaka'a kárákwiraumne. ó'on-o'on-daopa'o Áánútuna kwaásivimbo komaéwanda miwí súwa'naa uráavo keinárawapimbo komaéwanda súwa'naa oró-áímbá íma séwándarakemba mirán-úmbái-áímbá íma simátinkaragumne. mirán-úmbái-áímbó simátinkaragundarakai kawe'á ówána'a pó'a aamoí umásínkaraasino. mirán-ímáyáámó ombá ivá túwáaro.

¹⁴ kae-táwai kentópa'a komé'a tiré'a ívé'a kwéto'mayaa é'a ókwara'a kónáe sé'a kwéumpo kondá umbai-yántáá'á íma timé'a kentí óntambo siménaaontavena íma kwésínkaivo kentirumbó siménaaontavena kwésínkaimba pó'a kónaumne. iyámpói íma tinóvowira'a kárákwimai kwétuwa'naa-ovo tinóvowimo iyámpóira'o kárákwimai túwa'naa otembá kemá mirá kwéumpo ¹⁵ túwa'naa ónaundayave'a makáunda-yantaa'o túwa'naa umáímo kwéanasasuwe'o anóm-bayai kwémae'o mirámó ondavímbó puwónaundayave'a aamoí kwéune. kesirumbá anómba kwétimumpo kentirumbá sáwiyamba kwésimemba mindágwara'a ánásaavainivo imáyáa umái kawe'á oro.

¹⁶ súwa'naa oro íma séwándarakemba umbai-yántáá'á íma tímakaunda-aintave'a árair-aimban-iyé seró. keinárawapinkemba évakarawai kentávésa kampa'á sésa kentáási óntamba mayánáe séna kempatá simásíyukaiye kwésewe. ¹⁷ nóra séra mirá uráumno. ti'mákaundawaiya kentí óntamba maimaésawa kembá másímakaa.

¹⁸ Táításimba asirayán-áímbá simáme'a ai'mákaunda moórawai Ísu Káráísitina kwaásigwara'a ti'mákaundarai mindáraiya kampa'á simái óntamba maé másímakaiyo. Táítási íma mirá-sáwí'á uráíye-aimba ísaraawe. kwewé kewé mimbórá-ímáyáávínkémbá mayái kwémayaue.

¹⁹ kesí kwaásiyono. maanáúváímó awánanaaomba maarán-kámpár-ímáyáá é'a kentáa súranka'a Póro kwenáái arupí ónáe séna maanáúváí agairáíye sénááowe-imagaa kwéune. íma mirán-áíntávé'a kwéagae'a Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútu aúranka'a kentí imáyáa túwa'naa ónáe'a mirán-áímbá kwésimatimune. ²⁰ kentópa'o kondamó ímo kawe'ó umáímo méwa'o kotuwáné'o ímo aamoímó ónaundayave'a anón-imagaa

kwéune. kentópa'o kondamó asirayán-áimbó simátíméndamo isé'a íma aamoí ónááontave'a anón-imayaa kwéune. kentópa'o kondá aaisambá sé'a kayoré'a áwáá'a sé'a taaínkaar-umai mé'a simái sáwí'a umátinke'a kwantánaanta-aimba sé'a kentúma maé iyé'a ó'on-o'on-aimba kwése'a mirá-sáwí'á kwéiya'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ²¹ kentópa'o kondá aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéon-imayaa íma tínaaemba umámake'a sáwí-imayaayave'a tirááyave'a kwéowaimba íma tínaaemba umámakenka'a kotuwánáúnavo sé'a mináimbá kwésimatimune. kentópa'o kondá mirá-sáwí'ó kwéiya'o é'a Áánútu aúranka'a keinárawatave'a sigaeyávé'a onaná sirunkó umbái táníye.

13

Ísun-aaiyavai tirunkakémbá áraire simái kárákwiyon-kwasai.

¹ kae-táwai kentópa'a komáyaawandanivo ókwara'a kónaumne. kaumbo-káé-kwaasimo mimbórá-ánká'ó síyan-aimbo éta mináínkómbá arupí ónaundayaawe. ² íma aiva-táwaiman-ivo naaén-tawai kentópa'a komáyaawanda sáwí'o uráawaiye amáparawaiye asirayán-áimbá simátímakaumne. ívé'a kentí némpa'o máyaunda mináimbá simátíme'a sé'a kentópa'o kondá sáwí'o uráantave'a kogwésimatíme'a íma eétínkáanda sáwí-meyamba tíménaumne kwésune. ³ kentávé'a sé'a Ísu Káráísiti simámisanawa kwési. kwená imáyáavinkena kwésiyo kwésewe. kentópa'o kondá sáwí-meyamba tíménaudara'a suwáné'a sé'a Ísu Káráísiti kwésimamintemba kwésimasimintaawe sénááowe. kwemá Káráísiti kentirumpimbá mayái kwémaena íma aamoisáyáwái éna kwená asirayándéi mayái kwémayaiye. ⁴ ááéma kwemá asirayámbá tuwéna aamoisayán-kwáásiráámbá umái máyowasa taaira'á inkámúwana puwúwana Áánútu usásinankowana Áánútuna asirayánká'á máyáiyé. miráumai kesáágwará'á aamoisayán-kwáási máyaundanivo Ísu Káráísitiyeya tarúmai méta Áánútuna asirayánká'á méta keinárawa'a kwétuwa'naa-une.

⁵ keinárawa'a moórá-morawai Ísu Káráísitin-aaiyave'a tirunkakéná áraire simáiyá kwenká'á agevamáiyá máyáaompo kesávái-imáyáá kwée'a awánaaro. Ísu Káráísiti sirumpimbá máyáiyé kwéseмба tirunkakéná kwése. tóikakena kwéseompo imáyáa oró. mirámó é'a Ísu Káráísitina kwaásiya úne sé'a ⁶ kentááyávé'a Áánútun-aaí simásíméwain-owe sénááowe-imayaa kwéune. ⁷ kentááyávé'a sé'a Áánútun-aaí simásíméwain-owe sénááontaveta íma námúnaa súndayaanivo keinárawa'a kawé'á ónááontaveta Áánútumpa'a námúnaa súndaya Áánútuwo túwa'naa inasá kawé'á oró kwésune. íma sáwí'a ónááomba póta íma sáwí-meyamba kotíménasaya évakarawai kentááyávésa sésa íma Áánútun-aaí simásíméwain-owe sénááomba mindá íma anón-tantaa'an-ivo keinárawa'a kawé'ó umáimo ménaaomba mindá anón-tantaa'an-íye. ⁸ árair-ainko usáyaaitaino séta mayáiyá kwémaeta kwétuwa'naa-une. ⁹ kentópa'o kondayá Áánútuntave'o asiramáimo ménaaombo éta aamoiyá ónaumne. mirámó íyambo éta íma sáwí-meyamba tíméta aamoisayán-kwáásiráámbá umái méta mindáyavetaagwara'a aamoí ónaumne. sáwí'o umáimo máyáampinkemba kawé'ó umáimo ménaaontaveta

Áánútumpa'a námúnaaya kwésune. ¹⁰ kentópa'o kondá sáwí'o kwéontave'a asirayán-áimbá kosimátimunavo sé'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái kwétimune. íma sáwí'a umátinke'a kentí imáyáa asiramátinkanaundayavena Ísóigo usásisinkowa'a keinárawaka'a kárákwiye'a kentí némpa'a mé'a maanáúvái agaimái tímúmpo awáné'a súdantemba oró.

¹¹ kesí kwaásiyono. kawe'á umái mé'a kawer-ámbá kwaré'a súdantemba é'a mimbórá-imáyáá umái mé'a paru umái máéro. mirámó iyambo éna Áánutu arumbá aména paru umátinkáiwai keinárawate méniye.

¹² Áánútuna akúní'a kwéontave'a moórá-morawai tiyáámba tíméro. ¹³ Áánútuna kwaási maanká'á máyáawai keinárawatavesa kawe'á umái máéro kwésewe.

¹⁴ Ísóigo Ísu Káráisiti úwoi kwétuwa'naa-isana Áánutu arumbá kwétimisana kwenamankó keinárawate máyáisa'a mimbóráí'a umái kwémaentave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kárésiya

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai ava'moraé-
iya'i. avakaeté-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái
Kárésiya-marava-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasi agaimái
mátímakaiye. Íma Yútaa-kwaasin-ovo ó'onkaa-kwaasiva'a Ísun-aaí
simátímapa'a kuwasá áraire sésa Ísuna aampa'á kuráawe. naaémba
Póron-aaí simái sáwí'a umánkaron-kwaasi Kárésiya-marava'a tésa sésa
arupí umái máyáawain-owe Áánútu sínkwáe sésa Mósesina áamámba
kwáráaro kampa'á siráawe. évakarawai minkámpár-áintávái áraire sésa
pósa Ísuna aampa'á íma kawé'á umái kwakáawe. Póro iséna maarán-
áimbá agaimaréna séna Ísun-aiyavai áraire sésa kwenká'á aráápamai
máýáawaiye su'maiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-
owe kwésiye. mináintávái áraire sésa Ísuna aampa'á kawé'á umái
kwaráígwáe séna maanámbá agaimái Kárésiya-marava'a máyáan-
kwaasi mátímakaiye.

¹⁻² kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo Ísóigona kwaási Kárésiya-
marava'a máyáawai isáaro. keséyaamo Ísóigona kwaásimo kesémo
máýáawaiye keinárawataveta séta kawé'á umái máéro kwésune.
Ísu Káráísitiye Áánútu kentáásivoma Ísumbo pukáimpinkembo
usásinankaraiwaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma kesáái
kosimátíma'mae naauwó sésarai si'mákaayamba íma kwaási miwítí
imáyáavinkemba si'mákaavo Áánútu kwená imáyáavinkemba si'mákaivo
isáaro.

³ Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai
paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune. ⁴ sáwí'o umáimo
máýáampinken-asirayanko tátokaimpinkemba iyásinkanintavenayaawe
sáwítaamo kwéundavinkemba maisiyuwánintavenayaawe Ísóigo Ísu
Káráísiti pukáiyé. Áánútu kentáásivona imáyáavinkemba mirá uráiyé.
⁵ Áánútu áwí'o aasiyaasimó anóombo umáimo kwaíkwaí'o úmaenamo
iyínimba árair-aimban-iyé.

áséi-kwasai mimbórá-áimbá kwáyáin-kwasai.

⁶ Ísu Káráísiti úwoi túwa'naa úwana Áánútu kwená kwaási-i'a
umátinkaindayavena tááyowa'a isé'a ááéma Áánútumba kwéauwe'a
ó'om-bonor-aimba kwéisaantavena mindáyavena sáá'a kwégaiye.
⁷ mináimbá íma kawer-áséi-kwásáimán-iyé. évakarawai Ísu Káráísitina
áséi-kwasai kwaé'mái kwésesa kentí imáyáa kwétavisewe. ⁸ kesááwá'i.
kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. ímo simátímakaunda-aintaamo
ó'on-aimbo simátíménanayaamo éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-
meyamba simíníye. ⁹ ké'naan-aimba moórágwara'a sénaumpo isáaro.
moóráwaimo ímo simátímakaunda-aimbo ó'on-aimbo simátíminanamo
éna Áánútu áwáá'a séna sáwí-meyamba amíníye.

¹⁰ kwaási aamoí umásinkaigwae sé'a mináimbá íma kwésumpo
Áánútu kembá aamoí umásinkainkwae sé'a mináimbá kwésune. ááémo
kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o uráundantemba ivé'a íma mirá

kwéune. ívé'o kwaásimo aamoí umásinkaigwae sé'o mirám-báyáímó kwémaekai Ísu Káráísitina mayáímá íma mayáúsino.

Póromba aantá-kwaasi-i'a umái usásinankarain-kwasai.

¹¹ kesí kwaási isáaro. áséi-kwasaimo simátímakaunda íma kwaásiti imáyáavinkemban-iyé. ¹² Ísu Káráísiti paáréna simásímakaivo íma kwaási suwa'á ísaraumne.

¹³ ááéma Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwándara'a Ísuna aampa'ó kwégwaraawai ánásanaaowe sé'a ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráunda-aimba ísaraawe. ¹⁴ kentáá síkwá'námo uráantemba asiramái kwaré'a Yútaa-kwaasiti monor-ámbá kwarááwánda karuwaa'á kwé'e a kesimantowí usáyaaitarumne.

¹⁵ mirá uráumpo íma kesinó masínkaronka'a Áánútu ításinkena kendéiyé siráimba póna arumbá umásinkena kwená mayáímá mayánaundayavena kembá ítámakaimbaniye. ¹⁶ Áánútumo siráinkanaamo tiráimba kwenááninko agaráásinkena séna ó'onkaa-kwaasi kesáái kosimátíma'mae naauwó súwa'a isé'a mitáwai íma kwaási kotísaa e'a sé'a nóran-aina simátíma'mae naaónaumno íma sé'a ¹⁷ Yérúsaremu-naopa'a íma kwé'a Áánútuna aantá-kwaasi íma kotísaa e'a aantá-kwaasiti mayáír'ó kesí aivarí'o uráan-kwaasira'a íma kotísaa e'a Árépiyaa-marava'a kwaásimo ímo máyáapa'a komé'a naaémba moórágwara'a Támásikasi-naopa'a kuráumne.

¹⁸ komé'a kaumbo-ímá maisuwé'a Yérúsaremu-naopa'a kwé'a Pítaanopa'a komé'a sísamaivakemba éva'aasei-no'waamba kwaé'a ¹⁹ mitáwai Ísóigo ávákomba áwí'a Yémésimba awáné'a íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a ²⁰ Áánútu aúranka'a kwéagayaunda-aimba íma kampar-áimbán-ivo árair-aimban-iyé. ²¹ mitáwai íma ó'on-aanta-kwaasi tuwáné'a Yérúsaremu-naopa'a tuwé'a Síriyaa-maravare Sírisiyaa-maravare komáyaawanasa ²² Ísu Káráísitina kwaási Yútiyaa-marava'o máyówai íma kembá suwánésa ²³ kesááiyé su'mai ísarowasa évakarawai sésa Ísuna aampa'á kwégwaraawai ánásanaaowe séna ávááraumai sáwí'a umátínkáva'a kuráiwai ívé'a Ísun-aaí simátíma'mae kwénaaiye suwasá isésa ²⁴ kentávésa aamoí ésa Áánútu áwí'a mósá makáawe.

2

Póroe ó'on-aanta-kwaasiye mimbórá-ímáyáá uráan-kwasai.

¹ Áánútu áwí'a mósá márówa'a sísamaivakemba éiyain-ima maisuwé'a moóráwai Páánápáasiye kesé Yérúsaremu-naopa'a kwékai moóráwaimba Táításinkwara'a áí'mekai kwékai ² Áánútu kentávéna siráintave'a Yérúsaremu-naopa'a komé'a Ísuna kwaásiti anón-kwaasiye su'mai torupamáí mé'a ó'onkaa-kwaasimo áséi-kwasaimo simátímakaundantemba simátímakaumne. ááémo simátímakaundawe ívé'o simátimundawe áséi-kwasai simátimunda-mayaigo sáwí-mayairaamban-ivo sé'a simátimewanda ísaraawe. ³ Táítási kesé ména íma Yútaa-kwaasin-ivo Kíríki-kwaasigoma kesé máyowasa áúra'a kárámái araa'éna uwó-áimbá Ísuna anón-kwaasi íma siráawe. ⁴ évakarawai kampa'á sésa Káráísitina kwaási úne sésa miwisé torupamáí máyaawanasa mindáyavesa Ísuna anón-kwaasi mináimbá siráawe. Yútaa-kwaasiti ámáánko tátokaimpinkemba Ísu Káráísitin-aigo iyátínkáin-aimba kotivúntamai isánáe sésa keséya koyorupamáí mésa

sésa Yútaa-kwaasiti áamáamba kwarésa túra'a kárámai araa'éna oro sésa mináinkó tatorainkwae sésa Isu Káráisitín-aaigo íma iyátinkaniye sumbánivo Ísuna anón-kwaasi miwí táái íma isésa Táítási áúra'a kárámai araa'éna uwó-áimbá íma siráawe. ⁵ miwítí kampar-áimbá íma kwakáundaya póna áséi-kwasai árar-aimba keinárawapimba asiramái kwaikwai'a íniye. ⁶ minánón-kwáásiyómbá kentávésa sésa áséi-kwasaimo simátímakaanda-aine su'mai simátimiyo siráawe. minánón-kwáásiyávésa évakarawai sésa túwíkwara-kwaasin-owe sewaná Áánútu túwítavai íma imáyáa kwéintavai kegwárá'á íma imáyáa é'a sé'a túwíkwara-kwaasiya'o. íya túwí'a kwáyáin-kwaasiya'o kwésune. minánón-kwáásiyómbá kentávésa moórá-ainkwara'a simátimiyo íma sembá ⁷ maarán-áimbá sésa Áánútu Pítaantavena súwanamo Yútaa-kwaasimo áséi-kwasai kwésimatimintemba Áánútu entávésa siráisa ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimene kentávésa siráawe. ⁸ Áánútu Pítaamba asirayámbá amúwana Yútaa-kwaasi áséi-kwasai kwésimatimintemba kegwárá'á asirayámbá símakaisa'a ó'onkaa-kwaasi kwésimatimune. ⁹ Yémésiye Pítaawe Yóniye Ísóigo Ísuna kwaásira'o kárákwiraawai kentávésa sésa Áánútumó amakaini'a uwo sésa Páánápásinte kenté tiyáamba símakawe. maarán-áintávéta mimbórá-imáyáa éta keirái ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai kosimátiméyauye. miwí Yútaa-kwaasi kwésimatimewe. ¹⁰ Ísuna anón-kwaasiyomba mimbórá-áimbá simásimesa sésa óísaniyaain-kwaasi túwa'naa oró-áimbá kosimátimiyo suwa'á mindáyave'a kegwárá'á á'a imáyáa kwée'a karuwaa'á uráumne.

Póro Pítaantavai séna sáwí'a óne siráin-kwasai.

¹¹ karuwaa'á kwée'a Ántioku-naopa'a komáyaawanana naaémba Pítaa túwa'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a sáwí'a uráane siráumne. ¹² ááéma Pítaama ó'onkaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasiye toómbá kwénowasa évaka-Yútaa-kwaasi Yémésinopakemba tésa sésa ó'onkaa-kwaasi túra'a kárámai araa'éna oro. Yútaa-kwaasi ó'onkaa-kwaasiye toómbá íma naaró suntavéna Pítaa áa'a kówana ivátuwena ó'onkaa-kwaasiye íma toómbá néna ¹³ póna kaer-áinkwára-kwáásirááni'a úwasa ó'on-Yútaa-kwaasi Ísun-aaiyavesa áraire kwésun-kwaasi Pítaamo úmba awánésa miwígwará'á mirá ésa Páánápásina imáyáa tavisuwaná kwegwárá'á mirá uráiyé. ¹⁴ mirámó kwéomba árar-asei-ainkona aampa'á íma arupí umái kombá kemá Póro tuwáné'a amáparawai túranka'a Pítaantave'a sé'a emá Yútaa-kwaasi éma ó'onkaa-kwaasimo ontembá éma mindáyavai ó'onkaa-kwaasiyavai íma se Yútaa-kwaasimo ontembá oro íma siyó Pítaantave'a siráumne.

Ísun-aaiyavai áraire sewái Áánútu séna arupí umái máyáawai-owe sin-kwásái.

¹⁵ simásuwe'a Pítaantave'a maarán-áimbá siráumne. kentáásinovowiya Yútaa-kwaasi pósa kentáa masínkaraawata Yútaa-kwaasiya éta íma ó'onkaa-kwaasi éta miwímó sáwí'o ontentá íya kwéundayaanivo ¹⁶ Yútaa-kwaasiti amáántaamo kwégwaraundawaintavenaya Áánútu íma arupí umái máyáawain-owe séna Ísu Káráisitín-aaiyaveta áraire kwésundawaintavenaya séna arupí umái máyáawain-owe kwésisata ísaraumne. Áánútu kentááyávésa

séna arupí umái máyáawain-owe síníntaveta Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésune. kentáásí áamáambo kwáráananayaamo éna Áánútu suwánénaya arupí umái máyáawain-owe íma sínívo Ísu Káráísitin-aaiyaveta áraireya kwésendayavenaya arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníye. ¹⁷ Káráísitiyeyaamo tarúmaiya máyaundaya Áánútu kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sisatá máyaunda ó'onkaa-kwaasimo sáwí'o ontentá sáwí'a kwéundaya Káráísiti misáwí-ímáyáá símakaisata sáwí'a kwéune íma sénáísaiye. ¹⁸ Yútaa-kwaasiti áamáamba tukáunda pó'a moórá-imayaamo é'o é'a sé'a Yútaa-kwaasiti áamáamba kwaránáe. mirámó onanamó éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé sékai sáwí'a úsino. ¹⁹ púwón-kwaasimo Yútaa-kwaasiti áamáamba kwáráananamo éna minámáánkó arupí umásinkainkwaé-imayaamo ímo kwéontemba miráumai mé'a Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a kwená mayái kwémae'a máyaumne. ²⁰ Ísu Káráisitimba taaira'á tuvúwúwana puwún-kanaavimba sáwí'o uráundawaina ááimba ánásaraimba póna ívé'a Káráísiti kesé máyáísa'a ívé'o máyaunda ááéraani'a íma umái máyaumne. marapá'á máyaunda íma úwoi mé'a Áánútu ááninko kentávéna imáyáa éna pukáiwain-aaiyave'a áraire súndayave'a aúnái'a umái máyaumne. ²¹ Áánútumo símakain-amaambo kwáráawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawai owémó sinkákáí Ísu Káráísiti pukáimba úwoiyavena pukáísino. mindáyave'a sé'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba íma úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune.

3

ámáán-aimba kwarésa Ísun-aaiyavai áraire sésa kwéon-kwasai.

¹ Kárésiya-maravaken-kwaasi sáwí-imayaa kwéowai ísáaro. Ísu Káráisitimba tuvúwúwana pukáin-aimba avora'á simátimakaunda ísomba túrandeiraani'a umái awáné'a kawe'á umái ísaraambanivo évakarawai tésa kenti imáyáa tavisewa'á uwo'aór-ímáyáa kwéowe.

² moórá-aimba tísaá ónaumne. áamáambo kwakáantavaiya'i. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavaiya'iyó. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáiya imáyáa oro. áséi-kwasaiyave'a áraire siráantavena Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiyé kwésundanivo

³ íma kawer-ímáyáá kwéowe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáísa'a pó'a aúnái'a iígómbá ááimba ásáre'a ívé'a imáyáa kwéomba Yútaa-kwaasiti áamáánkó arupí umásinkaniye-imayaa kwé'e'a íma kawer-ímáyáá kwéowe.

⁴ kawer-ámbó kwakáamba kentópa'a tiráin-tantaa'a íma úwoisan-tantaa'an-iyé. ⁵ Áánútu kwenamankómbá ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáísana Áánútu keinárawapimba ó'on-o'ombayaimo ímo awánaraam-bayai mairáiyé. áamáambo kwakáantavena íma mirá éna áséi-kwasai ísé'a áraire siráantavena mirá uráiyé.

⁶ naaóvá'á Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siráintavena Áánútu séna arupí umái máyaane siráimba

⁷ miráumai Ááváramu siráintemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai Ááváramu áráá'maa'an-owe. ⁸ naaóvá'á Áánútu imáyáa éna séna naaémba ó'onkaa-kwaasi kesáaiyavesa

áaire sénááowaiyave'a sé'a arupí umái máyáawain-owe sénaumne. Áánútumo ímo mirámó uráinka'a moórawai aúváivimba áséi-kwasai agaimaréna séna Áánútu Áávaramuntavena séna ená imáyáa é'a amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumne siráiyé agaimaréna siráiyé. ⁹ mindáyavena naaóvá'á Áánútu Áávaramumba kawe'á umánkaraintemba kwenááiyavesamo áairemo kwésewai kawe'á kwéumatinkaiye.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna agaimakáin-amaampinkemba amápar-amaamba ímo kwa'maé iyónááowai Áánútumpakemba miwítí sáwí-meyamba mayánááowe agaimaréna siráiyé. mindáyavena áamámba kawe'á umái kwaráanana Áánútu aamoí íníye kwésewai miwítí sáwí-meyamba kwáyáiyé. ¹¹ naaóvá'á aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawai owémó siráiwai kwenááiyavesa áairemo siráantavesa pósa

aúnái'a umái máyáawe agaimaréna siráiyé. mindáyavena Áánútuma áamámba kwaránáemo sewáiyávéna íma arupí umái máyáawain-owe séna kwenááiyavesa áairemo sewáiyávéna arupí umái máyáawain-owe kwésiye. ¹² moóráva'a agaimaréna séna

ámámámba amápar-amaambo kwaránááowai miwímá ménaaowe agaimaréna siráiyé. mindáyavesa áamámba kwarésamo Áánútun-aaíyavesa áaire séna kwéomba íma mimbórá-yántáá'án-ivo kae-tántáá'án-iyé.

¹³ moóráva'a agaimaréna séna taaira'ó tínkamowasamo púwón-kwaasi Áánútumpakemba sáwí-meyamba maésa kwévuwowe agaimaréna siráiyé. mináíntávéna amápar-amaambo ímo kanaán-umai kwakáundayavenaya Áánútumpakemba kentáásópa'a sáwí-meyamba tivó séna Ísu Káráísiti iyásinkenaya misáwí-méyámbá maéna pukáiyé. ¹⁴ Áánútu Áávaramuntavena séna amápa'-maravaken-kwaasi kawe'á umátinkanaumnemo siráintemba ó'onkaa-kwaasi kawe'á umátinkanintavena Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-meyamba maéna pukáiyé. kwenááiyaveta áairemo kwésundawaiya Áánútumo siráintemba kwenamankó kentáásirumpimba ménintavena Ísu Káráísiti iyásinkowana Áánútu kentáásí sáwí-meyamba íma siménaya kwembá amúwana pukáiyé.

Áánútu simái tarúmakain-aine Mósesimbo simámakain-amaane minkáé-kwásái.

¹⁵ kesí kwaásiyono. kwaásimo kwéomba imáyáa oro. kae'nárai mimbórá-áimbá simái tarúmaresarai agaimakááyamba moórawai mináímbá íma karéna ó'on-aimba áúgwimai síníye. ¹⁶ miráumai naaóvá'á Áánútu Áávaramuntavena simái asirámakain-aimba siráinka'a Áávaramuntavaiye aísavutantamba éna naaémba paáriníwaintavaiye siráiyé. aúváivimba agaimaréna séna aísavutantambo ónááowaiyavena íma siráivo aísavutantambo íníwaintavena siráiyé. aísavutantambo

íníyemo siráiwai Ísu Káráísitiman-íye. ¹⁷ agaimaráúnda-ainkona ááimba maarán-íye. aiva'á Áánútu Ááváramuntavena simái tarúmarena séna asirámakounda-aimba mirá ónaumne séna sáwívar-íma 430 íma maisuwéna Mósesimba áamáamba ámakaiye. ányo mirámó uráinka'a Áánútu Ááváramuntavenamo simáimo tarúmakain-ainko íma ánásena kwaikwai'a kwéíye. ¹⁸ Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo kwaráundayavenaya ímanivo Áánútu kawé'á umátinkanaumne ááémo asiramáimo siráintavena kawé'á kwéumasinkaiye. Áánútu Ááváramuntavena kawé'á umánkanaumne asiramái siráintavena kawé'á umánkarena póna kentáá kawé'á kwéumasinkaiye.

¹⁹ maarán-áintávéna Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. sáwí'o owáimá Áánútuna áamáamba isésa sésa sáwí'o kwéunda ívé'a isáúmne sénááontavena Áánútu Mósesimba áamáamba ámakaiye. minámáámbá kwáyainana Ááváramu aísavutantamba íníwai kwentávénamo Áánútumo simáimo asiramánkaraiwai paaréna minámáámbá ánásasuwaníye. kwíyómpaken-kwayo'narawa'a Áánútuna áamáamba avumpin-kwáásí Mósesimba simámúwana simátímakaiye. ²⁰ ányo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye. kae'náramo kwéseyamba avumpin-kwáásí ména kwésimatimibanivo Áánútu Ááváramuntavenamo siráimba kweyáá siráíye.

²¹ Áánútuna áamáánko Áánútumo simáimo asirámakain-ainko íma kwéavararaiye. Áánútu Mósesimba simámakain-amaanko asiramáimo kwénamo kwaásimo aúnaí'o umátínkáinkakai minámáámbá kwégwaraawaiyavena Áánútu séna arupí umái máyáawain-owe sisinó. ²² ányo Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna sáwí-imayao amápa-kwaasi tátokaiye siráíye. Áánútu séna Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire kwésiawaima kawé'á umátinkanaumne simáimo asirámakain-aimba siráintemba Ísu Káráisitinaaiyaveta árai'a kentáásí sáwí-imayao tátokaimpinkemba iyásinkaiye kwésundawainta kawé'á kwéumasinkaiye.

²³ Ísu Káráísiti ímo kunkówata ímo kwenááiyaveta áraire kwésewanderata Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokowana Káráísiti kunkáinka'a kwenááiyaveta áraire kwésunda-amba Áánútu kwégwisinkena áamáánko kentáá tátokain-amba ánásasinkaraintaawe. ²⁴ Áánútu séna Ísu Káráisitinaaiyavesa áraire síyawaiyavena arupí umái máyáawain-owe sénaumne súmba póna Ísu Káráísiti ímo kunkónka'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá tátokaiye. ²⁵ ívé'a Ísu Káráísiti á'a kunkáimba kwenááiyaveta áraire kwésunanaya póna Áánútu Mósesimbo simámakain-amaanko kentáá ó'omba íma kwétatoraiye.

²⁶ Ísu Káráisitinaaiyave'a áraire kwése'a kwesé tarúmai máyáantave'a Áánútuna iyámpóin-owe. ²⁷ keinárawa'a nombá péraamba Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai kwenkááni'a kwéowe. ²⁸ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáantave'a mimbóráí'a umái máyáamba póna maarán-áimbá íma anón-aiban-íye. évakarawai Yútaa-kwaasi owa'á évakarawai ó'onkaa-kwaasi owa'á évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémayaawai owa'á évakarawai úwoimo

máyáawai owa'á kwaaimá owa'á aaraimá owa'á kwéovo amáparawai mimbórái'a umái máyáawe. ²⁹ Ísu Káráisitina kwaásimo é'o é'a Áávaramumo uráintemba Áánútun-aaiyave'a áraire kwéseмба pó'a Áávaramu aísaaavutantamba uráawai ombá póna Áánútu Áávaramuwe aísaaavutantamba ónááowaiye kawé'a umátinkanin-aimba simáímo asirámakaintemba kawé'a umátinkaniye.

4

¹ simátímenda-aimba isáaro. moórawai puwéna kesááninko kesí náaindaamba mayániye siráinana kwemá aanávó póna iyámpói máyaindayavena úwoi-kwaasiraamba umái máyainasa ² avowámó simátimakainda-kwaasi kwená náaindaankare miniyámpóiraré kárákwirewana avowámó siráintemba anón-éna mindááíndáámbá mayániye. ³ ááema kesáá miráumai iyámpóiraamba umái méta kwaántá-kwaasiti aambá kwégwaraawananya minkwáántá-kwáásí tááigo kentáá tátokowana ⁴ Áánútumo siráin-kanaa túwana ááninkomba ai'marówana marapá'á kumúwana moórá-ininko maránkarowana Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba kwégwarena ména ⁵ minámáánkó kentáá tátokaimpinkemba iyásinkanintavenaya Áánútuna iyámpói-ita umásinkanintavenaya mirá uráiyé.

⁶ Áánútu keinárawa'a kwená iyámpói-i'a ontávéna ááninkon-amaankomba ai'marówana kentirumpimbá kumbáyáimba pó'a Áánútuntave'a kesivowé kwéseмба ⁷ mindáyave'a kwaántá-kwaasi tááigo íma tátokaiwai é'a Áánútu áánimbaari'a ombá póna áánimbaatavenamo to'mayaa uráin-tantaa'a timíniye.

Póro Kárésiya-kwaasiyavai anón-imayaa uráin-kwasai.

⁸ ááema íma Áánútunopa'a té'a isaraamba kampa-tántáaré kwaántá-kwaasiti imáyáawe mósá makáawana minímáyááo keinárawa'a tátokaimbanivo ⁹ ívé'a Áánútumpa'a tiráawana keinárawa'a kwemá kwétuwanaisa'a nóra éra úwoisan-tantaare aamoimó tain-tántáaré mivá'á tirumbá kwanté'a minkwáántá-kwáásítí imáyáa mósá maré'a miwítí mayáímó kwémayaantave'a owé kwéseo. ¹⁰ ánivo évaka-tawaiye évaka-kwiyone évaka-tawaimo toómbó kwénaantavaiye évakar-iye mintántáákóntávé'a kampa'á sé'a anón-kanaawe kwése'a anón-imayaa kwéomba ¹¹ keinárawapimba mase'masáá'a kwéowana'a sáwíva-tantaakwara Áánútun-aaigwara'a kwétatoraawana póna kesí mayáígó íma áúgwara'-mayaima iyé-imáyáá kwéunana sirunkó umbái kwétaiye.

¹² kesí kwaásiyono. asiramái simátímenda-aimba isáaro. kembó tátokain-amba tuwé'a keinárawakaamba umái máyaumpo keinárawa'a kembó tátokain-amba tuwé'a kenkááni'a oro. keinárawapimba komáyaawanda íma sáwí'a umásínkówana ¹³ sí'a úmbanivo íma kówanda mé'a áséi-kwasai simátimewana'a isaraawe. ¹⁴ sáwí-si'o úmba kesúma sáwí'a úwa'a mirá-sí'ó úwain-aaroi íma inkaisé'a siyuwé'a kawé'a umái kárákwiraawe. kwíyómpaken-kwayo'narawara'i. Ísu Káráisitiya'iyó. komáyowa'o kárákwiraantemba kenká'á miráumai kárákwire'a ¹⁵ súwa'naa ékai túramba pí'mai símakaasino. kawé'a umái kárákwire'a aamoí umásínkaraambanivo ívé'a mirán-áámóí-yántáá'á

íma kwáyáimba nóintavaiya'iyó. ¹⁶ árar-aimbo simátímakaundayave'a kentáv'e'a kesí namuro-kwáásí iyé-ímáyáá kwéowe.

¹⁷ Ísu Kárásítina ásei-kwasaigomba kwae'náe'a kwéowai sáwí-imayaavinkemba kentirumbá kwéairaresa sésa kwenáái isáavainivo kesááiya isáígwáe sésa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁸ kawer-ámpá'á métinkanae sésamo kentirumbó airaránááombo éna mindá kawe'an-iyé. kemó keinárawapimbo maewándawe moórá-naopa'o tamáyaundawemo kawer-ámpá'á métinkanaemo síyanamo éna kawe'an-ivo miwí ásei-kwasaigomba kwae'naér-esa kentirumbá kwéairaraawe. ¹⁹ kesí iyámpóiyono. aaraimó iyámpóímo tínkáawanamo umbai-yántáári'o intembá keinárawatave'o imáyáamo únda sirunkó umbái kwétaivo Kárásítinkaani'o ónááomba minúbái-yántáá'á ánásaniye. ²⁰ anón-imayaa é'a keinárawapimba komé'o aaimó simátimenaunda kawe'á umái isánááon-imayaa kwéunana sirunkó aamoí kwéiye.

Ékaante Séraanteyavai kwántámai-aimba siráin-kwasai.

²¹ keinárawapinkemba évakarawai sé'a Mósesi siráin-amaamba kwaráundaya Áánútu aamoí umásinkaniyemo kwésewai minámáánkóná ááimba íma kawe'á umái kwéisaavo simátíménda isáaro. ²² naaóvá'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Ááváramu kaer-iyámpóí tínkómba moórá-iyampoi kwayór-ínínkó ánkárowana moórá-iyampoi aivar-ínínkó ankówana ²³ kwayór-ínínkóná iyámpóí miwítí imáyáavinkemba ánkaraivo aivar-ínínkóntávéna Áánútu séna iyámpóí ankáníyone simái asirámakonka'a ánkariye. ²⁴⁻²⁵ mináínkómbó kwántámai-aimbo sendá isáaro. mindá kaer-áimbá simái tarúmakaiye. moórá-aimba Árépiyaa-marava'a Sáínai-omapa'a Áánútu Mósesimbo simámakain-amaamba póna moórá-ininko áwí'a Éka kwayór-ínímbá póna kwenáráá'maa'a kwayó-kwáásí pósa ámáánko tátokaipa'a máyáawe. mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Yérúsaremu-naopa'a marapá'á kwáyáin-daopa'a isasá mindáópaken-kwaasi ámáánko tátokaipa'a máyáawe. ²⁶ ánivo moórá-aimba simái tarúmakain-aimba maarán-áimbán-iyé. aúná-nao'a Yérúsaremuvakaan-dao'a kwíyómpa'a kwáyáipa'a ámáánko kwaási íma tátokain-daopa'an-iyé. ánivo mináínkóná ááimba maarágwárá'á éna Áánútun-aaiyaveta áraire súndawaiya kentáá sinówaraamba uráiyé. ²⁷ mináíntávéna Áísáya Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna

ageínínkó iyámpóímo ímo ánkaraínda-ininko arunkó kawe'á íno. aúkain-ininko áráá'maa'a sáwíva'a maíyasa kwaaigwárár-ínínkó áráá'maa'a sáwíyamba ménaaomba póna ímo áí'o kwéinanamo iyámpóímo ánkaraínda-ininko arunkó kawe'á ísana aamoí kwéiye agaimaréna siráiyé.

²⁸ kesí kwaásiyono. Áánútu Áísákaamba ankáníyone simái asirámakainka'a ánkaraíntemba keinárawatavéna Áánútu simái asirámakainka'a pó'a kwená iyámpóín-owe. ²⁹ naaóvá'á anóvowiti imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigo éna Áánútun-amaankona imáyáavinkemba ánkaron-iyampoigomba sáwí'a umánkaraimba pósa mirán-kwáásí mésa mirá-sáwí'á kwéowe. ³⁰ naaóvá'á aúvávimba agaimaréna séna

kwayór-ínínkónté ááninkonte ti'maraaó. tivowámá puwínda aivar-ínínkó ááninko kwená náaindaamba mayánímbanivo kwayór-ínínkó ááninko íma mayániye agaimaréna siráíye. ³¹ kesí kwaásiyono. kesáámá íma kwayór-ínínkó áráamaata úmpo aivar-ínínkó áráamaata úne.

5

Ísu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkaraindava'a maé'a miráumai máéro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísiti séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkanaumne séna iyásínkaraimba pó'a keinárawa'a iyátínkaraindava'a mé'a moórágwara'a tátoranin-ampa'a íma kwáráaro.

² kemá Póro simátimumpo kawé'á umái isáaro. arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oro kwéseмба mináíntáv'é'o owémó síyanamo éna Ísu Káráísiti keinárawatavaiye sénamo pukáin-anko íma túwa'naa íniye. ³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewaiyave'a avora'á súmpo isáaro. Yútaa-kwaasiti áamáambo kwaré'o túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Yútaa-kwaasiti áamáamba amápa'a kwa'maé'a koró. ⁴ keinárawapinkemba évakarawai sé'a áamáambo kwaráúnda Áánútu suwánéna arupí umái máyáawain-owe síníye-imayaa kwéowai Ísu Káráísitiyemo tarúmaino máyáamba ivátuwe'a Áánútumo úwoi kwétuwa'naa-imba tínaaemba umámakaawe. ⁵ keinárawa'a mirá kwéovo kesáá maará éta Ísu Káráísitiye aráápamai máyaunanaya Áánútun-amanko súwa'naa imbá pónaya kentááyávéna séna arupí umái máyáawain-owe sínimba amu'maréta méta séta árai'a mirá síníyeya kwésune. ⁶ Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundaya moóráwaimo áura'o kárámaimo araa'éna ínana ímo áura'o kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Ísu Káráísitiyemo aráápamaimo máyaundaya túwa'naa umai máyaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

⁷ Ísu Káráísitina aampa'á aamoí ésa kwégwaraamba moóráwai minámbá áúntuwaisa'a ívé'a Ísu Káráísitina árair-aimba íma kwégwaraawe. ⁸ Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyaraiwai minámbá íma áúntukaivo kwaási áúntukaawa'a íma kwégwaraawe. ⁹ kwaási maarán-áimbá sésa kisaamó moórámo kampindaisaná amápa'a kwégampindaiye kwésevo kentúra'a kárákwiyoro. ¹⁰ keináraware kesááwé Ísóigowe tarúmaiya máyaundayaveta asiramái simátime'a sé'a kemó imáyáamo úndantemba mirán-imáyáá iyata mimbórá-imáyáá ónaundayaawe kwésunda póna kampar-áimbá séna kentirumbá kwéairaraiwai kemá íma awánáúnda-kwaasi kwemá sáwí-meyamba mayániye-aimba ísaraumne.

¹¹ kesí kwaásiyono. évakarawai kentávésamo kampa'á sésa arupí umái máyáawain-owe Áánútu síníntave'a túra'a kárámai araa'éna oró-áimbá kwésiye kampa'ó kwéseмба mináimbó paaímó kwésundarakai íma sáwí'a umásínkaasino. kemá simátime'a sé'a Ísu Káráísitimba taaira'á tuvúwúwana kentááyáváiyé séna pukáiyé-aimba kwésimatimunda-aintavesa áwáá'a kwésevo túra'a kárámai araa'éna oró-áimbó kwésundarakai íma áwáá'a síyésino. ¹² kampar-áimbó simátimesamo

kentirumbó kwéairaraawai miwí túma kárámai sáwí'a umásuwaaro-imayaa kwéune.

¹³ kesí kwaásiyono. sáwí-imayaaomo tátokaimpinkembo iyátinkaindayavena Áánútu tááyamai mirá uráimba pó'a á'a iyátinkaisa'a máyáantave'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéomba íma kwaré'a kwempá-kwempa'a tirumbá timé'a túwa'naa umai máéro.

¹⁴ mindáyavena naaóv'á Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna kesávái-ímáyáámó ontembá kentí

kwaásiti imáyáagwara'a oro

agaimaréna siráiyé. Áánútumo siráin-amaankona ááimba mirán-áimbán-iyé. ¹⁵ ániwo keinárawa'a keiyái aaisambá sé'a áwáá'a sé'a ónááombo é'a sáwí'a umái ánásanaaovo kárákwiyoro.

Áánútumbo arááímo tainí'o ésa sáwí-imayaagomba tirááiyavai ésa on-kwásái.

¹⁶ simátiménda ísáaro. Áánútun-amanko kwésintemba miráumai maí'mai'a é'a Áánútumbo arááímo tainí'o é'o é'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéon-ambo íma kwaránááomba mindá kanaán-ivo mirán-oro. ¹⁷ sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéomba isaná Áánútun-amankombo arááímo tainí'o kwéomba isaná minkáér-ímáyááo tiyankéya kwéivo Áánútun-amankomo kentúra'o kárákwiraimbo é'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéon-amba íma kwaránááowe. ¹⁸ Áánútun-amankomo sintembó mirámó é'o é'a sé'a Áánútun-amankomba arááíma tainí'a kwéunana póna Yútaa-kwaasiti áamáanko kembá íma tátokaiye kwésewe.

¹⁹ kwaási miwítí imáyáavinkemba avora'á maará kwéowe. áwáyo-tantaari'a ésa anómba sáwí'a ésa sáwí'o kwéon-tantaatavesa íma tigaeyávésa ésa ²⁰ kigaumo umándai-yantaako áwí'a mósá marésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa uwaa'á kwévesa pukaa'á kwéagayesa tíyámba kwéumatinkesa aaisambá kwésesa tirumbá sáwí'a kwéumatinkesa áwáá'a kwétiyesa miwí tááigo usáyaaitainkwae sésa íma tágárotamai kawé'a umái mésa taaínkaar-umai mésa ²¹ túran-anda kwéesa uwo'aó'-nómbá kwénesa uwo'aó'á kwéesa uwo'aó'-nómbó nánááontavesa torupamáí mésa mirán-tántáá'á kwaásiti imáyáavinkemba kwéowa'a simái ságamatime'a ókwara'a simái ságamatime'a sé'a mirámó kwéowai Áánútumo kárákwirain-ayampa'a íma ménaaovo kárákwiyoro kwésune.

²² ániwo Áánútun-amanko tirumpimbá máyáiwai maará umátínkáisasa kwémaewe. tirumbá kwétimesa tirunkó kawé'a ésa paru umái mésa asiramái maésa íma tivón-káínasa mésa túwa'naa umai kawé'a umátinkesa miwítí mayái kawé'a umái kwémaesa ²³ miwí túma íma maé iyésa miwí túra'a kárákwimai kawé'a ésa mirámó kwéowaina ááimba íma aambá áunkaiye. ²⁴ Ísu Káráisitina kwaási sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéon-imayao kentáá táto'mai tavisivó sésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéon-amba tínaaemba umámesa tukáawe.

²⁵ Áánútun-amanko aúiná'a umásínkaraisata aúiná'a umái máyaunda póta kwenamankómó kwésintenta umáíya kwaráano. ²⁶ kentúma íma maé iyé'a kesááigo usáyaaitainkwae íma sé'a kawé-tántáá'ó índayave'a íma simái sáwí'a oró.

6

umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro siráin-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo sáwí'ó kwéombo ésa kwétuwanaamba pósa keinárawapinkemba Áánútun-amankomo sintembó mirámó kwéowai kwempa'á arupí umátinkanaaowe. kegwárá'á mirá-sáwí'á ónááovo kárakwiyoro.

² umbai-yántáá'ó kwáyaindawai túwa'naa oro. mirámó é'ó é'a Ísu Kárásiti siráini'a mirá ónááowe. ³ úwoi-kwaasigomo anón-kwaasi únemo sínimba minímáyááó kampa'á simáuwaniye. ⁴ kentí mayái awáné'a kawé'-má'yáimó kwáyaina'ó é'a aamoí é'a ó'owiti mayáiyávé'a kesí mayáigó usáyaaitaraiye íma seró. ⁵ amáparawaitopa'a umbai-yántáá'á tínímbanivo íma ivátuwe'a asiramái mé'a moórá-morawai túwa'naa oro.

⁶ Áánútuna áséi-kwasai ísámae kwéiyowai miwítí kawé-tántáá'á amápa'a taaímbai évaka-tantaa'a Áánútun-ai kwésimatimewaitopa'a tíma'mae'a iyóro.

⁷ íma kanaán-umai Áánútumba kampa'á simáuwanaaovo árair-aimban-ivo íma moórá-imayaa oro. kawer-ánáyumbó úmáráawaimo ombá kawé-tómbá kwéakaraavo sáwí-anayumbo úmáráawaimo ombá sáwí-tomba kwéakaraawe. ⁸ mirámó kwéomba sáwí-yantaatavesa tiráiyavaiye su'mai úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma puwésa Áánútuna egwaa'á íma ménaaomba pósa némpa'a ménaaovo Áánútun-amankombo arááimo tainí'a úmae kwéiyowai mirámó kwéowaina anondáma aúnaí'a umái maí'mai'a ónááaowe. ⁹ mindáyaveta kesáá kawé'á úmaeta kwéiyundaya íma sívón-káinata ivátúwáano. kawé'ó úmaetaamo kwéiyundayaamo ímo sívón-káinataamo tuwétaamo éta naaén-kanaamo tínimba kawé'-mévánta maéta ménaumne. ¹⁰ mindáyaveta túwa'naa onda-ámbó kwáyáimbo éta amáparawai kawé'á umáíya túwa'naa ono. Áánútun-aaiyavesamo áairemo kwésewaiseya mimbórá-ákúní'a umái méta túwa'naayaamo ónaundaya mindá anón-tantaa'an-iyé.

¹¹ ayááír'á kemá Póro anón-auvaivimba agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'an-iyé seró. ¹² évakarawai sésa suwánésa anón-kwaasiman-owe sígwáe kwésewai keinárawatavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oro kwésewana miwí tááigo keinárawa'a kwétavisiye. Ísu Kárásiti keinárawatavaiye séna taaira'á pukáiyé-aíne su'maimo senkákái évakarawai ísámai sáwí'a umátinkáasino. ímo sáwí'ó umátinkanaaontavesa sésa túra'a kárámai araa'éna oró-áinkwárá'á kwésewe. ¹³ túra'a kárámai araa'éna orómó kwésewai Mósesimo siráin-amaamba íma amápa'a kwégwaraawe. kentúra'ó araa'énamo mósá úmaranaaontavesa túma kárámai araa'éna ígwáe kwésewe. ¹⁴ miwí mirá kwésevo kemá Póro mimbórá-áimbá mósá maré'a Ísóigo Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna taaira'á pukáiyé-aimba mósá kwémaraumne. Ísu Kárásiti kentááyáváiyé séna pukáintave'a púwón-kwaasimo marapá-tántáátávésamo ímo imáyáamo ontembá marapá-tántáátávé'a íma imáyáa é'a úwoisamban-iyé kwésunda póna mintántáákó kembá íma kwétavisiye. ¹⁵ moóráwaimo áura'ó kárámaimo araa'éna ínanamo moóráwaimo ímo áura'ó kárámaimo araa'éna ínanamo ínimba mindá íma anón-tantaa'an-ivo Áánútu aúna-kwaasiraani'ó umásínkaraimba

mindá anón-tantaa'an-iyé. ¹⁶ simátimunda-aimbo kwa'maé iyíyanamo éna Áánútu paru umái arumbá umátinkena kwená kwaási amápa'a mirá umátinkaniye.

¹⁷ Ísun-aaí simátimewandarakemba sínkamuwana avimá sine'á kwáyáintave'a Ísu Káráísitina mayáí-kwáásí óne kwésevo moórá-umbai-yantaa'a íma síméro.

¹⁸ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-isa'a árair-aimban-iyé sé'a námúnaa kwésune.

kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.

Évésasi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Évésasi-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana Titikása maimaéna mátimakaiye. maanáimbá isésa ó'on-o'on-daoraa tíméro séna agairáiyé. Ísun-aii simátima'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména maanáimbá agaimarówana mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáúvái agaimaráúmpo isáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitini-aii kosimátima'mae naauwó séna si'mákaivo isáaro. Évésasi-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráisitiyé tarúmai máyáawai íma ivátuwe'a asiramái máyáawai isáaro. ² Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráisitiyé úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkarain-kwasai.

³ Áánútuma Ísu Káráisiti avowámá éna Ísu Káráisitinteya tarúsinkenaya kwíyómpa'a kwenópakemba asirayámbá siménaya kawé'a kwéumasinkaisata póta kwentávéta súwi kwésune. ⁴ naaóv'á Áánútu maramá íma taróurainka'a Ísu Káráisitiyeya tarúmaiya ménaundayavenaya kwenaúranka'a kwendéi-í'a onanayá kentáávimbá íma sáwí-aimba kwénintavena ítamakaiye ⁵ Áánútu kentááyávéna imáyáa éna naaóv'á séna Ísu Káráisitina mayáiyávé'o é'a kesáánimbaa kesiyáámúmbaari'a ónááowe séna kwená imáyáavinkemba amoí éna mirán-áimbá siráimba póna mirá uráiyé. ⁶ ááninkomba arumbá ámakaiwainte tarúsinkenaya anón-kawé'a umásinkenaya úwoi súwa'naa umásinkaraimba póta kwená ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

⁷⁻⁸ pukáintavena sáwí-imayaaya maisiyuwénaya misáwí-ímáyááo tátokainta iyásinkenaya kentááyávéna ó'oran-imayaa kwéimba úwoi áváaraumai súwa'naa enaya póna kentáási sáwí-imayaa maisiyukaiye. ⁹ naaóv'á kwená kawer-ímáyáávinkémbá aúpá'á to'mayaa úmakaimba ívé'a kwévaarisata kwéawanaumne. Káráisiti kesí imáyáa íniye siráintemba póna ¹⁰ Áánútumo siráin-kanaamo tínimba amápa-tantaa'o taróuraimba kwíyómpakene marapákéne komaéyamae úmarainana Káráisiti anóndako mindára'a kárákwiyiniye.

¹¹ Áánútu kwená imáyáavinkemba to'mayaa úmakaimpinkemba mirá kwéiyé. imáyáa éna to'mayaa úmakaimba póna Yútaa-kwaasi kwená kwaási-i'a úndayavenaya Káráisitinte tarúsinkenaya ításinkaraintaawe. ¹² aiva'á Káráisitimba amu'maréta máyaundawai kwená ááimba ó'oran-aaimba isatá mósá kwémaraumne.

¹³ miráumai ó'onkaa-kwaasi árair-aimba kawer-ámpá'á métinkaniye mináséi-áimbá isé'a Ísu Káráisitini-aaiyave'a áraire sé'a kwesé tarúmai máyáamba Áánútu kesimambá tíménaumne simái asirámakaintemba

mirá uráimba pó'a kwená kwaási-i'a umái mé'a ísaraawe. ¹⁴ Áánútun-
amanko keséya máyáintaveta séta árai'a Áánútu kwená kwaásiyavena
simái asirámakainta kesópata tíniye. árai'a Áánútu kwená kwaásiya
tátokaampinkemba iyásinkanintaawe kwéseta mindáyaveta kwená
ááimba ó'oran-aaimba mósá kwémaraumne.

¹⁵ agairáúnda árair-aimba pó'a keinárawa'a Ísóigo Ísuwe
aráápamai mé'a Áánútuna kwaásiti imáyáa é'a máyáawe-aimba
isé'a ¹⁶ Áánútumpa'a súwi símae iyé'a keinárawa'a túwa'naa umai
námúnaa súnda ¹⁷ Áánútumpa'a maarán-áintávé'a áisaa une. Ísóigo
Ísu Kárásiti avowámá kentáásivowama ó'oran-aaimba kwáyáiwai
kwemá kwenamambá timínana kentí imáyáa kawé'á umátinkena
Áánútumba agaráátinkaina'a pó'a kawé'á umái awánanaaowe.
¹⁸ kentí imáyáa ságamatinkena tááyaraintave'a kwesémo ménaaombo
amu'maré'o máyáantave'a mindáyave'a námúnaa kwésune. kwemá
kwená kwaási kawé'ó umáimo ménaaomba to'mayaa úmarena
simái asirámakaimba awánanaaontave'a námúnaa kwésune.
¹⁹⁻²⁰ kwenááyaveta áraire kwésundawaivinta kwená asirayánkó
mayáimá kwémayaimba minásíráyámbá usáyaaitarain-asirayanko
isa'á awánanaaontave'a námúnaa kwésune. Áánútu minásíráyándéi
Kárásitimba pukáimpinkemba usásinankena kwenayáánúrapa'a
asirayán-áyámpá'á kwíyómpa'a móankaraiye. minásíráyámbá
kwenááyaveta áraire kwésundawaimba símakain-asirayamba mimbórá-
ásíráyámbán-iyé. ²¹ Kárásiti amáparawaira'a kárákwirena kwíyómpa'o
kárákwiraawairare asirayánkwáráwáíréré aivaráwáíréré ívé'o túwí'o
kwáyáiwairare naaémbó túwí'o kwéniwairare kárákwiraiye. ²² Áánútu
amáparawaira'a kárákwiyinintavena kwembá usásinankena kwená
kwaásiyavena imáyáa éna simámena séna usáyaaitayan-Isoigo'i'a uréma
amáparawaira'a kárákwiyuwo siráiyé. ²³ a'nómpínkén-ímáyááómó
amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaásiya Kárásitina
áúraamba únanaya kwemá si'nónkáámbá éna kárákwiraiye. a'nónkó
kweyáára'a íma máyáísana áúwawaako íma mirá éna mimbórá-
kúwawaa'o kwáyáintemba Kárásiti amápa-kuwawaa'a aaómísamai-i'a
umásinkena kwegwárá'á aaómísamai-i'a umái máyáiyé.

2

*Áánútuna némpa'a máyaundavakenta aúiná'i'o umáimo máyaunda-ita
umásínkáin-kwasai.*

¹ ááema sáwí-imayaa kwée'a sáwí'a uráan-kanaavimba máyáawaina
ááimba Áánútuna némpa'a mé'a pó'a ² marapákén-kwáásítí sáwí-
amba kwaré'a Sáátáánigo kwaántá-kwaasiti anóndakomba kwaré'a
kwemá Áánútun-aii íma ísámai kawé'á kwéowaira'a kárákwiraiwaimba
kwakáawe. ³ mirámó kwéontemba ááema miráyá uráunda sáwí-
yantaataveta sirááyaveta éta sáwí-imayaa kwarááwánanaya
Áánútu sáwí-meyamba amáparawai tímínten-umai kanaán-umai
simínintavenaya ivátuwenaya ⁴ arumbá ávááraumai umásinkenaya
kentáásí imáyáa anómbe éna póna ⁵ úwoi súwa'naa enaya kawer-
ámpátá mésínkaraiye. sáwítaamo étaamo máyaawandawaina ááinka'a
Áánútuna némpa'a máyaawandarata Ísu Kárásitimbo pukáimpinkembo

usásinankaraintemba aúnaí'o umáímo máyaunda-ita umásinkenaya
⁶ Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena kwíyómpa'a móankarena
 Ísu Káráisitinte tarúsinkenaya aúnaí'a umásínkaraisata Káráisitimo
 kwíyómpa'o ménamo kárákwiraintemba kwíyómpata imáyáa éta
 máyaumne. ⁷ Áánútu Ísu Káráisitimba ai'marówana kumbéna
 kentááyaváiyé séna puwéna kentáási sáwí-imayaa maisiyuwéna
 miráumai anón-kawe'a umásinkenaya úwoi anómba súwa'naa uráísasa
 pósa kwená kawe'-máayái awánamae iyónááontavena mirá uráiyé.
⁸ Áánútu úwoi túwa'naa úwa'a kwenááiyave'a áraire suwaná sáwí-
 imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye.
 íma kentí imáyáavinkemba kwenááiyave'a áraire siráavo Áánútuma
 imáyáa tímúwa'a áraire siráawe. ⁹ túma maé iyésa sésa kawe'á
 kwéunda póta kawer-ámpátá kwégune sevó séna íma kawe'-máayígóná
 meéyámbán-ivo Áánútu úwoi túwa'naa enayavena sáwí-imayaa
 tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'á métínkaraiye. ¹⁰ Áánútu
 kentáámó taróruruiwai séna kawe'-máayái maimaé kwéiyesa ménaaowe
 siráimba póna kawe'-máayái mayánaundayavenaya tarórurena Ísu
 Káráisitinteya tarúsinkaraiye.

mimbórá-kwáási-íta umásínkarain-kwasai.

¹¹ mindáyave'a imáyáa oro. kentinóvowi íma Yútaa-kwaasi
 ovó keinárawakwara'a íma Yútaa-kwaasi owatá Yútaa-kwaasiya
 Áánútuna kwaásiya úndayaveta súra'a kárámai araa'ényaya kwéeta
 keinárawataveta úwoi-kwaasi owé-imáyáa éta séta íma túra'a
 kárámai araa'éna owái owéyá kwésumpo mindáyave'a imáyáa oro.
¹² minkánáávimbá keinárawa'a Káráisitina némpa'a mé'a ó'owima
 é'a íma Áánútumo ítámakain-kwaasi é'a Áánútu simái asirámarena
 tarúmakain-kwaasi íma é'a marapá'á máyówana Áánútu kesé íma
 máyowa'a kwesémo maéyave'a íma amu'maré'a máyówana ¹³ ááéma
 Áánútuna némpa'a máyówai Ísu Káráisiti keinárawatavaiye séna
 puwéna póna tí'maena kwená egwaa'á tínkaraisa'a pó'a kwesé tarúmai
 méraawe.

¹⁴ Ísu Káráisiti puwúntavena Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye
 kentáási avumpimbó kwénamo taaínkaar-umaimo namuro-kwáási-í'o
 umásinkemayonta maisiyuwéna mimbórá-kwáási-í'a umásinkenaya
¹⁵ Yútaa-kwaasiya kentáási amáámba tuwéna Yútaa-kwaasiye
 ó'onkaa-kwaasiye aúnaí'a umái mimbórá-kwáási-í'a umásinkenaya
 kwempá'á tarúsinkenaya póna paru umásínkanintavena mirá uráiyé.
¹⁶ Ísu Káráisiti taaira'á pukáintavena síyámbo kwéunda-yantaa'a
 ánásamasinkenaya Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye mimbórá-kwáási-
 í'a umásinkenaya sí'maenaya Áánútunopa'a mósinkenaya ¹⁷ mirá éna
 téna áséi-kwasai paru kwéumasinkain-ainta simátimena keinárawa'a
 ó'onkaa-kwaasi Áánútuna némpa'o máyáawai tasimátimena kesáa
 Yútaa-kwaasi Áánútuna egwaa'á máyaundawaiya tasimásimenaya ¹⁸ Ísu
 Káráisiti mirá uráintavena Áánútun-amanko súwa'naa isanayá Káráisiti
 kentáa Yútaa-kwaasiye ó'onkaa-kwaasiye sí'maenaya kentáásivonopa'a
 kwégwisata kwená egwaa'á máyaumne.

¹⁹ mindáyave'a ááéma kwááyu-kwaasi é'a ívé'a íma mirá
 é'a Áánútuna kwaasiye keinárawakwara'a Áánútuna kwaási-í'a

umái máyáamba kesááwé keináraware Áánútuna akún-kwáásí-íta umáiya máyaumne. ²⁰ Áánútumo naankáábó kwéumaraimba Ísu Káráísiti ávonkaamba isasá Áánútuna aantá-kwaasiye Áánútun-ai simátíméwaiye naamayáánkaamba owa'á keinárawa'a naankáámbá kwéowe. ²¹ ávonkomo amápa'-nanamimo asááuraintemba kesáá Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaunda Áánútu kwená aoka'-námbá kwaási súneiya naankáámbá kwéumaraiye. ²² keináraware kesááwé kweséya tarúmai máyaundaya Áánútun-amanko kwaási súneiya naankáámbá kwéumarena mimpímbá kwémaiye.

3

Póro ó'onkaa-kwaasivimba mayái mairáin-kwasai.

¹ mindáyave'a kemá Póro ó'onkaa-kwaasi Ísu Káráísitin-ai simátímewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a mósínkarowa'a Ísu Káráísitina mayái-kwáásí é'a keinárawatave'a námúnaa kwésune. ² Áánútumo úwoi túwa'naa ínintavena mimbáyái símakowana mimbáyáigó kawe'á kwéumatinkaimba á'a ísaraawe. ³ Áánútumo to'mayaa úmakena aúpá'ó makáimba agaráásinkowa'a ááéma mináimpínkémbá ákí-aimba aúváivimba agaimakáumne. ⁴ ááéma Ísu Káráísitin-ai aúpá'á makáimba simásimuwa'a ísaraumne. maanáúvámó agayáunda ísámai kawe'á oro. ⁵ Áánútu naaóv'á'ó máyówai mináímbá íma simátimena ívé'a Áánútun-amanko kwená aantá-kwaasiyaawe kwenáái simátíméwaiye simásímakaiye. ⁶ mináséi-kwásái maarán-áimbán-iyé. Yútaa-kwaasiyaamo áséi-kwasaimo ísaraundantentaan-umai ó'onkaa-kwaasi ísaraantavena Áánútu kawe'á umátínkáísasa ó'onkaa-kwaasiye Yútaa-kwaasiye mimbórái'a umái máyaundayaawe. Áánútu séna Ísu Káráísitina mayáiyávé'a mirá ónaumne simái asirámakaimba póna íma Yútaa-kwaasiye su'mainivo ó'onkaa-kwaasiyavenagwara'a simái asirámakaiye.

⁷ áséi-kwasai simátimenaundayavena Áánútu úwoi súwa'naa ena kwená asirayámbá siména kwená mayái-kwáásí-í'a umásínkaraiye. ⁸ Áánútuna kwaási kembá usáyaaitaraawa'a kító-kwaasi pó'a ó'onkaa-kwaasi áséi-kwasai Ísu Káráísitina mayái ó'om-bayai usáyaaitaraimbayai-aimba simátimenaundayavena usásisínkaraiye. ⁹ Áánútu simásimena séna to'mayaa úmare'o aúpá'ó maré'o mirá ónaumne siráunda-aimba simái ságamatimiyo Áánútu simásímakaiye. Áánútu amápa-tantaa'o tarórurawai aiva'á mináímbá aúpá'á makáimba kwaikwai'o eémáyáimba ¹⁰ ívé'a kárákwiraawaiye asirayánkwáráwáiyé kwíyómpa'o máyáawai Áánútuna kwaási tuwánésa sésa Áánútu ó'oran-kawer-imayaagwarawain-iyé kwésewe. ¹¹ ááinka'a Áánútu imáyáa éna to'mayaa éna séna mirá ónaumne séna Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigomba imáyáa amúwana mirá uráiyé. ¹² Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayavetaawe kwenááiyaveta áraire kwésundayavenawe íma sáá'a kaisatá Áánútunopata úwoiya kwégune. ¹³ mindáyave'a simátíme'a sé'a keinárawa'a áséi-kwasai simátímewandarakemba áwáá'a sésa sí'a iní'a umásínkaraavo asiramái mé'a íma iyátuwaaro. umbai-yántáá'ó kesópa'o kwáyáimba kanaán-ivo úwoi aamoí oro.

Káráisiti aruntá kwésimin-kwasai.

¹⁴ mináíntáv'é'a imáyáa kwée'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kivaire'a mé'a námúnaa kwésune. ¹⁵ amápar-akumba marapá'á máyáawaiye kwíyómpa'a máyáawaiye miwítí ááimba Áánútuma isa'á kwenaúranka'a kivaire'a mé'a maarán-dámúnáá kwésune. ¹⁶ Áánútun-amanko kentirumpimbá ména kwemá tirumbó kwétimewaina ááimba isa'á kwentáv'é'a asiramái tirumbá kwéame'a ménaaontave'a námúnaa kwésune. ¹⁸ Káráisiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimiye. Káráisiti asirayámbá timína'a keináraware Áánútuna kwaásiye amápa'a sé'a Káráisiti kentáávimba arumbá kwésimimba anómba kwésimimba póna íma ánásaniye sénááontave'a námúnaa kwésune. ¹⁹ Ísu Káráisiti amáparawaivimba arumbá kwétimimba anómba kwétimimba íya kanaán-umaiya awánasaraundayaanivo ív'é'a kitoka'a awáné'a naaémbo awánamai kawé'á ónááontave'a námúnaa kwésune. asirayámbá Áánútumpimba anómba kwéna keinárwapimba anómba kwénintave'a námúnaa kwésune.

²⁰ imáyáamo kwéetaamo Áánútumbo kwéaisaa-undaya sáwíyantaa'an-ivo kwená asirayándéimó kwésuwa'naa-enayaamo kwéimba mindá usáyaaítarain-tantaa'an-íye. ²¹ Áánútuna kwaásiya Ísu Káráisitiyeya tarúmaiya méta ívétáamo máyaunda-kwaasiye naaémbo paáronaaon-kwaasiye séta kwenáwí'a anómba úmae kwéiyimba árairaimba iyéyá símae iyónaundayaawe.

4*Káráisiti áúwawaata úne siráin-kwasai.*

¹ Ísóigona mayáímá kwémayaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáimbá kwakwiyé'a kwésimatimune. Áánútu tááyena séna maarán-umai máéro siráivo mirán-oro. ² kentúma íma maimaé iyé'a paru umái mé'a imáyáa kwée'a túwa'naa e'a sáwí'o umátínkáambo é'a íma imáyáa é'a úwoi túwa'naa oro. ³ Áánútun-amanko imáyáa tímisa'a mimbórá-ímáyáará'á mé'a mirá é'a paru úmae iyónááontave'a íma ivátuwaaro. ⁴ Áánútun-amamba mimbórá máyáísata kesáá mimbórá-súráámbá umáiya máyaunanaya sááyaraimba póta kwesé ménaundayaveta amu'maréta méta mimbórá-yántáátávéta amu'maréta ménaumne. ⁵ Ísóigo mimbórá máyáísana Áánútun-aaiyaveta áraire kwésunda-anta mimbórá-ámbá isaná nombó kwéveraundaya mimbórá-ámbá isaná ⁶ Áánútu mimbóráwái ména amáparawaiya kentáásivowama ména amáparawairata kárákwirena amáparawaiya kawé'á umásinkenaya kwená kwaásivimba máyáíye.

⁷ Áánútu máyáísana Ísu Káráisiti kwená imáyáavinkemba kwená mayáíyá mayánaundayavenaya kwená asirayámpínkémbá moórá-morawaiya asirayántá símakaintaawe. ⁸ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aai aúvávimba agaimaréna séna sanaambó iyúnka'a tátokowai tí'maena iyéna kwaási aamoi-yántáá'á tímatakaiye

agaimaréna siráiyé. ⁹ iyúnka'o siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. aiva'á marapá'á kunkéna ¹⁰ kwíyómpa'a iráimba mimbóráwáimá póna amápapimpa'a kwená asirayámbá kwáyáiyé. ¹¹ aamoi-yántáá'á tímatukaiyé siráin-ainkona ááimba maarán-áimbán-iyé. kwená mayáimá mayánááontavena asirayámbá kwaási tímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandei aantá-kwaasiti mayái máyówasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútu simátímakain-aimba simátímúwasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútun-ai íma ísaron-kwaasi simátíma'maesa kuwasá évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútuna kwaásira'a kárákwiyuwasa évakarawaimo tímún-asirayandei Áánútuna aambá agaráátinkowasa miráumai Ísu Káráisitina mayáimá mairáawe. ¹² Áánútuna kwaásiya kwená mayáimá kwémaeta moórá-morawaiya túwa'naa umai mimbórái'a umáíya méta asiramátinkaundayavenaya asirayándéi mirá uráiyé. ¹³ mindáyaveta méta Áánútu ááninkon-aaiyaveta áraire kwésundayavetaawe kwembá awánamai kawe'á kwéundayavetaawe mimbórá-ímáyáá éta tarúmai méta sáákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráisitinkaani'a umáíya ménaumne. ¹⁴ miráyáámó onasayaámó ésa iyámpóimo kampa'ó kwésimatiyuwaantemba kentáá íma mirán-umai kampa'á simásiyuwanaaowe. mirám-baaran-aimba íya kwaréta kwaási sáwi-ampa'a métinkanae sésa sáwí-imayaavinkembo kwésiyan-aimba íma iséta mirán-áimbá íya kwaránaumpo ¹⁵ árair-aïne su'mai kwéséta kwaásiti imáyáa kwéeta amápa-tantaa'a sáákaevayan-kwaasi-i'a umái méta Káráisitinkaani'a umái ménaumne. kwemá kentáará'á kárákwirajsata ¹⁶ kesáá Káráisiti áúwawaata únana kentáási'nonkaamba Káráisiti éna amápa-kuwawaaka'a kárákwiraiyé. tiyáámba tísamaima tínúnkoma tátokaisana ti'nónkómó imbá amápa-kuwawaapa'a imáyáa tímísana tiyáánko kwená mayái máyáísana tísamaigo kwená mayái máyáísana mirámó kwéenamo anómbo kwéimba miráumai Káráisiti kwená kwaási imáyáa tímísasa moórá-morawai kwétuwa'naa-esa kwéasiramatinkesa máyáawe.

Káráisitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

¹⁷ Ísóigo aúranka'a asiramái simátimumpo ísáaro. Áánútuna aambó ímo kwégwaraawaimo máyáantemba íma miráumai máéro. miwímá sáwí-imayaavimba mésa ¹⁸ íma ísámai kawe'á ésa Áánútun-aaiyavesa tirunté marésa ti'nómbá umbái tamái máyáantavesa miwítí imáyáao túnkwisasa Áánútumo aúnái'o kwéumatinkain-ayampa'a íma mésa ¹⁹ sáwí'o kwéon-imayaawe su'mai ésa ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o kwéomba aamoí ésa mirámó kwéontavesa íma tigaeyávésa kwéowe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Ísu Káráisitimpa'a té'a kwená aampa'á kwégwe'a ²¹ kwenáái isé'a áraire sumbá Ísumpakemba árair-aimba simátíma'maesa íyúwa'a ísaraawe. ²² ááéraan-imayaaomo sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o uwanamó kampa'ó simátíyukaimba ivátuwe'a ²³ mirámó íyanamo éna Áánútu kentí imáyáa aúnái'a umátinkena ²⁴ kwembó arááímo kwétajini'a ónááontavena aúnái'a umái Áánútunkaani'a umátinkaina'a árai'a Áánútuntave'a imáyáa é'a arupí umái ménaaowe.

²⁵ mindáyave'a kampar-áimbá tínaaemba umáme'a kentí kwaásivimba árair-aïne su'mai seró. Ísu Káráisitina akún-ándá póta mimbórái'a

umái méta póta miráyá onó. ²⁶ áwáá'o síyamba íma sáwí'a é'a ááéma paru umái mé'a áwáá-tantaa'a kwaikwai'a ivó sé'a ákira'a túwáaro. ²⁷ Sáátáánigo tavisína'a sáwí'a únavao sé'a áwáá'o sembá ákira'a túwáaro. ²⁸ umóyámbó kwéowai maarán-oro. íma umóyámbá é'a évaka-tantaa'o mayánááontave'a mayáimá kwémae'a minkákémbá mairé'a ímo makén-kwaasi túwa'nqa e'a tíméro. ²⁹ sáwí-aimba íma sé'a kawé'ó umátinkanin-aíne su'mai sé'a mirámó é'o é'a mináimbó isánááon-kwaasi kawé'á umátinkaiyasa asiramái ménaaowe. ³⁰ Áánútun-amanko arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. Áánútu amápa-tantaapinkemba iyásinkanin-kanaamo tinímba Áánútun-amanko kentirumpimba máyáintave'a sé'a Áánútuna kwaásima úne sénááontavena Áánútun-amanko arumbá umbái taiváínivo íma sáwí'a oro. ³¹ keinárawapimba maarán-tántáá'ó é'a tínaaemba umáméro. kayorái-yántáaré tirumbó sáwí'o íiyé áwáá'o síiyé aaisambó síiyé simáímo sáwí'o umátinkaiye amápa-tantaa'o sáwí'o íiyé ³² íma mirá é'a tirumbá umátinke'a túwa'naa e'a Ísu Káráisitimo kentí sáwí-imayaamo maitiyúwáisanamo Áánútumo ímo anondá sáwí-meyambo tímintemba ó'owimo sáwí'o umátínkaraamba íma imáyáa é'a anondá sáwí-imayaa umátínkáaro.

5

ságayan-ayampa'a máéro siráin-kwasai.

¹ Áánútu arumbá kwétimisa'a kwená iyámpói ontáv'é'a pó'a kwemó intembá miráumai kwé'e'a ² moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. Ísu Káráisitimo kentáávimbó arumbó kwésimenayaamo énamo kentáási sáwí-imayaamo maisiyuwánintavenayaamo puwúwanamo Áánútumo aamoimó uráintemba moórá-morawaivimba kentirumbá tíméro.

³ Áánútuna kwaási ontáv'é'a áwáyo-tantaare sáwí'o íiyé túran-andawe únavao sé'a mirán-tántáákón-áái íma seró. ⁴ sáwí-aíne uwo'aór-áiné aká áán-aíne súnavao sé'o Áánútumpa'o súwimo sénááomba mindá kawé'á íniye. ⁵ árai'a áwáyo-tantaa'o kwéowaiye sáwí'o kwéowaiye túran-anda kwéowaiye mirámó kwéon-kwaasi Ísu Káráisitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma mésa túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéowai Káráisitiye Áánútuwe kárákwirayapa'a íma ménaaowe.

⁶ mirá-sáwí'ó kwéon-tantaatavesamo sénááomba kampa'á simátiyúwáivainivo kárákwiyoro. Áánútun-aii ísámai sáwí'a kwéowai mirá-sáwí-áimbá kwéseмба póna Áánútu áwáá'a sínivo kárákwiyoro. ⁷ mirámó kwésewaise íma mé'a miwí íma kwáraaro. ⁸ ááéma túnkon-ayampa'a máyómbanivo ívé'a Ísóigona kwaási ontáv'é'a ságayan-ayampa'a máyáamba pó'a ságayan-kwaasi-i'a umái máéro. ⁹ ságayan-ayampa'o mé'o é'a arupí umái kawé'á umái mé'a árair-aimba simái mé'a ¹⁰ imáyáa é'a sé'a Ísóigo aamoí ínkwáe-i'a úne sé'a mirán-oro. ¹¹⁻¹² túnkain-ayampa'a máyáawai íma áúgwara'-mayai kwémayaavo íma miwísé mirá é'a avora'á simátimé'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a aúpá'ó kwéombo sé'o é'a tigeayáv'é'a ónááovo avora'á simátimé'a sé'a sáwí'a kwéowe sé'a ¹³ avora'á agaráátinkaiyasa mintántáákóná ááimba awánasuwesa koyauwerésa ¹⁴ ságayan-ayampa'a taménaaowe. mindáyavesa sésa

tuúmó kwaésamo pukáara'naraambo umáimo mémpinkemba
usásinewana Káráísiti
sán-kamátinkaniye
kwésewe.

¹⁵ mindáyave'a kárákwiye'a sáwí-imayaamo umáimo máyáawaimo on-
tembá íma é'a kawer-ímáyáá umái máéro. ¹⁶ ívé'a kentáásópa'a umbai-
yántáá'á kwáyáintave'a Áánútunopa'a ténááontave'a úwoi maúnavo
sé'a Áánútuna mayái máyáaro. ¹⁷ mindáyave'a íma sáwí-imayaa é'a
Ísóigombo arááimo kwétaini'a umái máéro.

¹⁸ mindáyave'a sáwí'a ónááovo uwo'aó'-nómbá né'a uwo'aó'á únavo
sé'a Áánútun-amanko kentáávimbá anómba umásinkainkwae sé'a
máéro. ¹⁹ keinárawapimba Áánútun-aaí aúvávimba agaimakáan-aimba
sé'a monor-ímá sé'a Ísóigontave'a tirumpimbá aamoí kwée'a imá
seró. ²⁰ Ísóigo Ísu Káráísitina asirayántávé'a imáyáa kwée'a amápa-
tantaatave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi símae íyóro.

aarakwátí kwaasái.

²¹ keinárawa'a Ísu Káráísiti áwí'a mósá kwémare'a Ísuna akúní'a umái
mé'a minákúmpákén-kwáásí táái ísáaro. ²² aaraiyómbá ísáaro. Ísóigon-
aaimo kwéisaanten-umai kentuwai'máá táái ísáaro. ²³ Ísu Káráísitimo
kwená kwaásira'o kárákwirainten-umai kwaaimá kentuwainímbááka'a
kárákwiyo. Káráísiti kwená kwaási kawer-ámp'á métínkaraiye.
²⁴ Ísu Káráísitina kwaásimo kwenááimo ísáanten-umai aaraimá amápa-
tantaatave'a kentuwai'máá táái ísáaro.

²⁵ Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tíménamo miwíyávénawe
simáimo pukáinten-umai miráumai kwaaimá kentuwainímbáá'a
tirumbá tíméro. ²⁶ Ísu Káráísiti kwená kwaási nondéi kawe'á
umátinkena kwenááinei Áánúntunde-i'a umátinkanintavena ²⁷ kwená
kwaási kawe'á ésa miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyainasa kasenkui'a
umái ó'oran-kawe'a umátinkanintavena pukáiyé. ²⁸ miráumai
Ísu Káráísitimo kwená kwaásimo arumbó tímíntemba kwaaimá
kentuwainímbáá'a tirumbá tíméro. kwaási kentúyavesamo
imáyáa onten-umái kentuwainímbááti imáyáa oro. tuwainímbááti
imáyáamo kwéowai kesávái-imáyáágwár'á kwéowe. ²⁹⁻³⁰ kwaási
kentúwawaatavesa íma tíyántavesa ésa kawe'á umái kárákwireza
toómbá námaesa kwéiyowe. kesáá Káráísitina kwaási éta
kwenáúwawaakaamba únanaya póna kwemá miráumai kentáará'á
kawe'á umái kárákwiraiye. ³¹ naaóv'á Áánútun-aaí aúvávimba
agaimaréna séna

mindáyavena kwaagómó imbá anóvowi
tiyuwéna awainínkóe tágárotamai
mimbórá-túmá ma'mái kwémaeiye
siráiyé. ³² mináimpímbá moórá anón-aimba kwáyáísana mináínkóná
ááimba maarán-iye. Ísu Káráísitiye kwená kwaásiye moórái'a umái
máyáawe siráiyé-imayaa kwéune. ³³ íma mindáyavenawe su'mai siráivo
keinárawa'o kesávái-imáyáámó ontembá kentuwainímbááti imáyáa oro.
aaraiyómbá kentuwai'máá táái ísáaro.

6

tinóvowiye tíráá'maati kwaasái.

¹ iyámpóiyomba ísáaro. Ísóigona iyámpói-i'a ontáv'é'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó ónááomba mindá kawe'an-iyé. ²⁻³ naaóvá'á Áánútu áamáamba séna kentinóvowi túwí'a anómba oro aiva'á simái asirámakaintavena séna mirámó é'o é'a kawe'á umái ayáátááka'a marapá'á ménaaowe siráiyé.

⁴ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóira'a kawe'á umái kárákwirewana miniyámpói tirunkó íma sáwí'a ína'a Ísóigo Ísun-aaí simátíma'mae kwéiyé'a arupí umátinkaiyasa anómba ónááowe.

mayái-kwáásiyé miwítí kawáá-kwáásiyéi kwaasái.

⁵ évakarawai miwítí mayái mayáígwáé sésa meéyámbakaan-kwaasi ísáaro. Ísu Káráisitín-aaí ísáanten-umai kentí anón-kwaasi-taai isé'a táátavai é'a tiyántámbá kwétaamba kentí anón-kwaasiti mayáiyáv'é'a íma kaer-ímáyáá é'a miwí táái ísáaro. ⁶ miwí túranka'a aamoí umásinkaiyasa su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísu Káráisitína mayái-kwáásí ontáv'é'a Áánútumbo arááímo kwétaini'a umái karuwaa'á oro. ⁷ kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásiyá úne sé'a tirunkó kawe'á kwéina'a mayáímá máyáaro. ⁸ maanáímbá ímáyáa oro. meéyámbakaan-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawe'-máiyái kwémayaantavena Ísóigo kawe'-méyámbá tímíniye.

⁹ meéyámbakaan-kwaasiti anón-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwire'a íma inkaisí-áímbá kwésimatínke'a maarán-ímáyáá oro. miwítí anóndako kentí anóndako mimbóráwái éna kwíyómpa'a ména íma taaínkaar-umai-meyamba tímínivo arupí umai-meyamba tímíniye.

Ísóigona asirayánká'á máéro siráin-kwasai.

¹⁰ maan-áímbá simátíménda ísáaro. Ísóigoemo tarúmaimo máyáamba kwená asirayámbá kwétimisa'a asiramái kwémaewe. ¹¹ Sáátáánigo tavisímái kampa'á simátiyuwaivainivo asiramái ménaaontave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba máyáaro. ¹² íma marapákéndámúró-kwáásiyé áái'a tiyéta túnkurain-ayampa'o kárákwiraiwaiye kwaántá-kwaasiye sáwí-asirayankwarawaiye mirá-sáwí'ó kwéowaiye ááita kwétiyaumne. ¹³ mindáyave'a áái'o tiyái-yántáá'ó Áánútumo tímimba ívé'a mairé'a sáwí-kanaamo tímimba asiramái mé'a íma Sáátáánigon-aiyave'a owé sé'a íma inkaisé'a kowé'a asiramái máéro.

¹⁴ miráumai to'mayaa umái máéro. tímúr-andamo uráantemba áraír-aimba tirumpimbá tátoraaro. kweukáán-tántáá'ó tiraa'ó uré'o máyáantemba arupí umái asiramái máéro. ¹⁵ tísamaimo ánáan-kwiré'o nááántemba áséi-kwasai paru kwéumatinkain-aimba kosimátíméero. ¹⁶ kweu'ó araa'naan-uráawanamo paroigómó túvimbo ímo péráintemba Áánútun-aaí tátokewana Sáátáánigon-aaigo íma túvimba peráníye. ¹⁷ ti'nónká'ó kánumo'a kwimáímo kárákwiraanten-umai kawer-ámpá'á métinkena kwégarakwiyiye. taánasataneimo túvimbo airaráanten-umai Áánútun-amanko kwenááimo siráimba kosimátimiyasa mináínkó tirumbá airarániye. miráumai Áánútumo tímimba mairé'a to'mayaa

umái máéro. ¹⁸ Áánútun-amankona asirayándéí námúnaavinkemba Áánútu kwétuwa'naa-intavai áísaa úmae íyóro. mirá ónááontave'a íma ó'on-o'on-imayaa é'a Áánútuna kwaásiyave'a amápa'a námúnaa símae iyé'a íma ivátuwe'a ¹⁹ kentáváígwárá'á súwa'naa umai námúnaa seró. áséi-kwasai simátimenaunda Áánútu aái simínana íma sáá'a kwégaina'a avora'á simátime'a Áánútumo aúpá'ó makáin-aimba avora'á simátimenaumpo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa seró. ²⁰ mináímbá simátimenaundayavena Áánútu usásisinkowa'a simátimewandarakemba áwáá'a sésa ándáva'a másínkaraawe. áséi-kwasaimo simátimunda mindá kesí mayáímán-ivo mindáyave'a súwa'naa umai námúnaa síyana íma sáá'a káína'a simátíméno.

²¹ kemó mé'o kwéunda-aimba isánááontave'a moóráwai áwí'a Tikikása kosimátiminiye. kwemá kentáásí kwaási Ísóigona mayái-kwáásí póna íma tuwéna kawe'á umái kwémayaiye. ²² Tikikásaamba ai'maráúnana kentópa'a kweémena kentáásáái kogwésimatimena kenti imáyáa koasiramátinkaina'a asiramái ménaaowe.

²³ kentáásí kwaásiyono. Áánútu kentáásivowe Ísóigo Ísu Káráísitiye aráápamái máyáawai tirumbá kwétimesarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

²⁴ Ísóigo Ísu Káráísitimba tirumbá kwéamesa íma aúwáan-kwaasivimba úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sùnda-aimba ánásaiye.

Virípai

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Virípai-naoraa-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moóráwai maimaéna mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 16:11-40-vimba kwáyáiyé. Póro ó'on-o'on-daopa'a Ísun-aa simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyowasa Virípai-naoraa-kwaasi Póromba áwa'naa esa évaka-tantaa'a ámúwana súwi séna maanáimbá agaimarówana mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváiimbá agaimaráúmpo isáaro. Tímóti kesé máyáísakai Ísu Káráísitina mayái-kwáásirái úye. Virípai-naopakewai Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaiye keinárawaka'a kárákwiraawaiye kwétuwa'naa-owaiye maanáimbá isáaro. ² Áánútu kentáásivowae Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi túwa'naa esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'a imáyáa únda-tawai Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁴ keinárawatave'a Áánútumpa'a námúnaa súnda-tawai aasiyaasi sirunkó kawé'á kwéiyé. ⁵ aiva'á Áánútuna áséi-kwasai simátimuna'a isé'a súwa'naa umai kwésimatima'mae kwéiyé'a ívékwara'a kwésimatimentave'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁶ Áánútu kentirumpimbá kawé'-máyáígóná ááimba ásámai maimaé kwéiyena ívékwara'a kwéiyimba póna Ísu Káráísiti kumínda-tawai minkáwé'-máyái ánásaniye. mináimbá ísaraumne. ⁷ Ísu Káráísitin-aa simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundavakenkwara'a áséi-kwasai kwésimatime'a miwí táái anondá kwésimatimunana Áánútu úwoi kwésuwa'naa-ena keinárawakwara'a úwoi kwétuwa'naa-isa'a pó'a Áánútu kentirumpimbá kawé'-máyái maimaé kwéiyiye-imayaa únda mindá kawé'an-iyé. kentí imáyáa kwéundayave'a mirán-áimbá kwésune. ⁸ imáyáamo tímakaunda íma kesí imáyáavinkene su'mainivo Ísu Káráísitina imáyáavinken-aimba tímakaunda árair-aimba isaná Áánútu suwánaraiye.

⁹ maanáántávé'a Áánútumpa'a námúnaa simátinkanaumne. imáyáa tíma'mae kwénaae'a kawé-tántáá'á awáné'a kawerí'a é'a ¹⁰ amápa-tantaa'a taaínkaa'a é'a kawé-tántáá'á awáné'a kawer-ámbá kwaré'a Ísu Káráísiti kumínda-tawai kawé'á umái méwana kentí sáwí-meyamba íma kwáyainana ¹¹ Ísu Káráísiti imáyáa tímína'a kawer-úramba umái méwasa tuwánésa mirámó iyamba Áánútu áwí'a mósá marésa súwi sénááontave'a mindáyave'a námúnaa kwésune.

¹² kesí kwaásiyono maísáaro. umbai-yántáá'á kesópa'a tiráimba mindáyavesa sáwíva-kwaasi áséi-kwasai ísaraawe. ¹³ Ísu Káráísitin-aa simátímakaundarakemba ándáva'a sínkaraawasa kenká'á kárákwiraawaiye évakarawaiye Ísu Káráísitin-aa ísaraawe. ¹⁴ ándáva'a máyaunda mindáyavena Ísóigo kentáási kwaási sáwíva'a asirayámbá

tímisana íma táá'a kaisasá Áánútun-ai asiramái kwésimatima'mae kwégowe.

¹⁵ súwí'a kwáyáintavesa évakarawai tirumbá sáwí'a ésa kentávésa kwenáwí'a kumíniye sésa Ísu Káráisitín-ai kwésimatimembanivo évakarawai kawer-ímáyáávinkémbá Káráisitín-ai kwésimatimewe. ¹⁶ áséi-kwasai simátimé'a miwí táái anondá sénaundayavena Áánútu owé sisasá ándáva'a sínkaraawe. ándáva'o máyaunda-aimba évakarawai isésa imáyáa umásinkesa Ísu Káráisitín-ai kwésimatimewe. ¹⁷ évakarawai íma kawer-ímáyáávinkémbán-ivo sáwí-imayaa tokésa sésa Ísu Káráisitín-ai simátiméndamo ésa kesúya maé iyónááowe sésa Ísu Káráisitín-ai kwésimatimewe. kentávésa sésa ándáva'a ména isáinana arunkó umbái tániye sésa Káráisitín-ai kwésimatimewe. ¹⁸ mindáyave'a íma anón-imayaa kwéune. kawer-ímáyáávinkémbá Káráisitín-ai kwésimatimewana sirunkó kawé'á kwéivo sáwí-imayaa tokáawai gwara'a Káráisitín-ai kwésimatimewana úwoi sirunkó kawé'á kwéiye.

¹⁹ Áánútumpa'a námúnaa kwésewana póna Ísu Káráisitín-amanko kwésuwa'naa-isasa ayúsinkanaaombo isáúnda sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁰ sínkamiyara puwónaum. úwoi ménaumno. mindáyave'a timu'maké'a námúnaa sé'a Ísu Káráisitintave'a íma sigaeyávé'a é'a íma sáá'a káína'a asiramái Ísu Káráisiti áwí'a mósá maránaumne. mirá úmae kwéiyundantemba Káráisiti áwí'a mósá maránaumne súne. ²¹ marapá'ó máyaundamo é'a Ísu Káráisiti áwí'a mósá maránáe sé'a máyaundanivo puwé'o kwíyómpa'o iyónnda marapá'ó máyaandawaimba usáyaaitanaumne. ²² marapá'ó úwoimo mé'o é'a áúgwara'-mayai mayánaumne. úwoimo máéndayavena siráái táinana puwónaundayavena siráái táinana mirá ína'a mirámó ónaundawaimba íma ísaraumne. ²³ minkáér-ímáyááo kembá kwétavisiye. puwé'a kwíyómpa'a Káráisitiye ménaundayavena usáyaaitarain-tantaa'a póna siráái kwétaivo ²⁴ marapá'ó maúndamo é'a kawé'á umái kembá túwa'naa únda póna kawé'á ínkiye. ²⁵ mináimbá árair-aimba isa'á isáúnda pó'a marapá'á mé'a keinárawate koménaunda Áánútun-aiyave'a áraire símae iyónana tirunkó kawé'á ínimba mináimbá ísaraumne. ²⁶ keinárawate ókwara'a koménaundayave'a kentávé'a imáyáa é'a Ísu Káráisiti áwí'a mósá maránááowe.

²⁷ moórá-aimba asiramái simátiménda isáaro. kawé'á umái mé'a Ísu Káráisitina áséi-aimba mósá maráiyasa tuwánanaaowe. mirámó íya'o é'a maanká'á mé'a isánaumno. kentópa'a komé'a tuwánanaumo. íma isáúmne. maarán-áimbá isánaundayavaiye sé'a kwésimatimune. mimbórá-ímáyáa é'a asiramái mé'a tiyáántamba kwimái asiramái mé'a áséi-kwasai simátima'mae'a kwíyasa mináintávésa évakarawai áraire sénááowe. ²⁸ kentí namuro-kwáási túranka'a íma moórá-yantaatavena táá'a kánimba pósa keinárawatavesa sésa Áánútu kwená aampa'á mótinkaraisasa máyáawe-imayaa ésa kesávésa Áánútuna némpata maí'maita kwéune-imayaa ónááowe. ²⁹ Áánútu imáyáa tímisa'a Ísu Káráisitín-aiyave'a áraire siráawe. Áánútu íma tiyótaasa isa'á keinárawa'a Ísu Káráisitina kwaási-i'a onkákémbá tí'o iní'a kwéumatinkaawe. ³⁰ ááéma Ísu Káráisitina mayái siyáántambo

kwimáímo mayááwánda á'a suwánaraamba ívékwara'a mirámó únda kwéise'a tiyáántamba kwimái kwémayaawe.

2

Káráisiti Áánútu aísamaivimba máyowana áwí'a anómba umánkarain-kwasai.

¹ Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba kwemá kwétiravayaiye. Áánútumo kwenarumbó tímakaimba asirayámbá tímakaiye. Áánútun-amankomo arumbó tímakaimba moórávimba máyáawe. tirumbá umátinkáva'a kwénaae'a túwa'naa umái máyáawe. mirámó íya'o é'a ² mimbórá-ímáyáá umái mé'a moórá-tirumba ma'mái mé'a kentirumbó tíma'mae'o naaiyamba sirunkó anón-kawe'a íniye. ³ mayáímó kwémayaamba íma kentúma maé iyé'a kesúwí'a maimaé iyígwáe íma sé'a Áánútu aísamaivimba mé'a ó'owiyave'a sé'a kentáá usáyaaitaraawe seró. ⁴ íma kesáváiyé su'mai túwa'naa e'a amáparawai túwa'naa oro. ⁵ Ísu Káráisitimo imáyáamo intembá maarán-ímáyáá oro.

⁶ Ísu Káráisiti Áánúturaamba umái ména kwená asirayánkómó intembá umái ména minásíráyámbá íma tokéna ⁷ ivátuwena umarankáání'a mórún-úwana moórá-ininko marankówana anón-éna kwayó-kwaásíráámbá umái ména ⁸ kwaásiraamba umái máyowasa awánowana Áánútu aísamaivimba kumbéna puwinín-aintavena owé simái kató éna íma úwoi pukáivo sáwí'a ésa taaira'á inkamúwana pukáiyé. ⁹ mirá uráintavena Áánútu pukáimpinkemba usásinankena sanaan-úramba móankena amáparawai túwíka'a kwenáwí'a anómba umánkowasa ¹⁰ pósa Ísu áwí'o tánááombo ésa anómban-íye sésa amáparawai kivaesa kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé kivaesa ¹¹ avora'á Ísu Káráisitintavesa sésa Ísóigoman-íye sésa Áánútumba kentáásivowa áwí'a mósá maránááowe.

kwaásivimba sáma kamátinke'a máéro siráin-kwasai.

¹² mindáyave'a kesí kwaásiyo ísáaro. keinárawate máyaawandara'a kesáái ísámae íráantemba ívé'a íma keinárawate máyaundara'a kesáái ísé'a Áánútumo sáwí-imayaa tátokaimpinkemba iyátinkena kawer-ámpá'ó métinkarain-aimba imáyáa é'a kwentávé'a kwée'a kwenáái tuwáúnavo sé'a táátave'a kwée'a asiramái kwená mayái máyáaro. ¹³ Áánútu aamoimó kwéim-bayai mayánáe sé'a kwéontavena kentirumpimbá mayái maimaé kwéiyisa'a pó'a táátave'a kwée'a kawer-ámpá'á kwa'maé kwégowe.

¹⁴ íma í'ái tinké'a íma aaisambá tiyé'a miráumai máéro. ¹⁵ mirámó é'a kawer-úramba umái máiyana póna kentí sáwí-meyamba íma kwéniye. marapá'ó sáwí-ambo kwarésamo kae'náé'o úmae nááón-kwaasivimba keinárawa'a Áánútuna kwaási mé'a sáwí-imayaa kempímbá íma kwáyaina'a pó'a sáma kamátinke'a ¹⁶ maí'mai'o ónááon-aimba kentirumpimbá asiramái tátokaiya'a pó'a Ísu Káráisiti kumíndara'a aamoí é'a sé'a komáyaawanda pó'a maí'mai'o ónááon-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba pó'a sé'a íma úwoisan-tantaatave'a mayái kwémae'a méraumne sénaumne.

17 Áánútuna aamoi-yántáá'ó áménteni'a umái kwenká'á agevamái máyáawe. Áánútuntavesamo imáyáaamo ésamo ándá-aran-dombo átímaranteni'a umái kembó sínkamiyanamo kesí naaemó kumína'o púwónanamo éna ándá-aran-donkaamba kumíniye. mirámó on-damó éna kesirunkó kawé'á ínimba póna kentirunkógwará'á kawé'á íniye. 18 miráumai kesirunkómó kawé'ó índantemba kentirunkógwará'á miráumai kawé'á íniye.

Tímótiye Épavarotaitasi miwítí kwaasái.

19 sáwiyanka'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwínintave'a Ísu Káráisitimpa'a námúnaavinkemba kwéaisaa-unda póna kentópa'a kuréna koyauweréna kesópa'a téna kentáái másimasimina'a is'é'a aamoí ónaumne. 20 kwesé keiráiyé su'mai keinárawatavekai anón-imayaa ékai sékai kawerá umái máya. sáwira umái máyaa kwésuvo 21 évakarawai kesávái-imáyááwé su'mai ésa Ísu Káráisitina imáyáa íma kwéowe. 22 ánivo ááninkomo avowáná mayáímó áwa'naa intembá ásí-kwasaiyavena Tímóti kembá kwésuwa'naa in-áimbá ísaraawe. 23 kesópa'o tínín-tantaa'a amu'ma'mái awáné'a Tímótimba ai'maráanana kentópa'a kwína'a 24 kemá sáwiyanka'a kentópa'a kónaundayave'a Ísóigompa'a kwéaisaa-e'a kwéamu'maraumne.

25 imáyáa é'a kesí kwaásigo áwí'a Épavarotaitasi ai'maráanana kentópa'a kwíniye. mirá ónaumne kwésune. ai'márowana kesópa'a téna kentáái másimasimena kesí umbai-máyái tagwésuwa'naa-ena kesé asirayám-báyái kwémayaisana 26 áí'a isa'á kwenáái ísáawana kwemá íséna anón-imayaa éna sí'o imbá asóvamasinkain-aimba kosimátimenae simbá pó'a ai'maráanana kwíniye. 27 árai'a áí'a isaná puwíndayavena kwéisana Áánútu arumbá umánkena asóvamankaraiye. umbai-yántáá'á kempímbá kwáyáinka'a póna puwínana ó'on-umbai-yantaa'a tivó séna Áánútu arumbá umásinkena asóvamankaraiye. 28 mindáyave'a ai'maráandayave'a aamoí únana kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí íya'a íma anón-imayaa ónaumne. 29 kentópa'a kwína'a awáné'a aamoí umánke'a Ísóigompa'a súwi síyana tirunkó anón-kawé'a íniye. mirán-kwáási táái mósá máráaro. 30 íma kanaán-umai tasúwa'naa ontávéna kentí anondá kwemá téna kovuwúnavo íma simbá úwoi tasúwa'naa ena Ísu Káráisitina mayái kwémayaimba puwíndayavena uráivo kwembá awáné'a kwenáái mósá máráaro.

3

Káráisitín-aaiyavai áraire sewái arupí-kwaasin-owe siráin-kwasai.

1 kesí kwaásiyono senda-áimbá ísáaro. Ísóigontavena tirunkó kawé'á íno. siráunda-aimbo ókwara'o sénaunda íma sívón-káinana mináinkó kenká'á kárákwiyiniye.

2 évakarawai sésa túra'o kárámaimo araa'énamo é'o é'a Áánútuna kwaási-i'á onááowe kwésevo mináimbá íma ísáaro. miwímá iyánkáán-kwáási sáwí-mayaima kwémayaan-kwaasi tááiman-ivo íma ísáaro. miwí túra'a kárámái araa'éna ésa Áánútuna kwaásiya úne sembánivo 3 kesáámá árai'a Áánútuna kwaási-uranta úne. Áánútun-amanko kentáái imáyáa símakaintaveta Áánútuna imáyáa éta áwí'a mósá maréta Ísu Káráisitimba aamoí umánketa kentáási mayáiyávéta íya aamoí

kwéeta séta kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa íma kanaán-umai ánásasuwanivo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaa ánásasuwaniye kwésune. ⁴ évakarawai sésa kentáásí mayáígó kentáásí sáwí-imayaa kanaán-umai ánásasuwaniye kwésewe. mináimbó árair-aimbo inkákái kemá séta úsina. kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iyé siráunda ⁵ kesinó masinkówa'a avakaumboé-no'waamba kwaéwánasa súma kárámai araa'éna uráawe. kemá Ísareri aísavutantamba uráundawai é'a Pénisamini-andarakemba ówánasarai kesinóvowi Ípiru-kwaasi-taavinkemba kwésuya'a mináimpínkémbá siráumne. Yútaa-kwaasiti amáámba amáán-kawaa-kwaasi asiramái kwégwaraamba kemá amáán-kawaa-kwaasiti aambá kwakáumne. ⁶ Áánútu aamoí umásinkainkwaé kampa'á sé'a Ísuna aampa'á kun-kwáásí sáwí'a umátinkaraumne. amápar-amaambo kwakáunda suwánésa sésa kawé'á kwéiye siráawe. ⁷ mimbáyáiyávé'a kesí imáyáavinkem-bayai anóm-bayaiman-iyé siráundanivo minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire súndayave'a ááemo mairáunda-mayaiyave'a úwoisambayaiman-iyé kwésune. ⁸ Ísu Káráísiti kesí Ísóigoe tarúmai máyaunda pó'a sé'a mindá aiva-tántáá'á éna amápa-tantaakomba usáyaaitariye. ó'on-tantaatave'a úwoisan-tantaa'an-iyé kwésune. Ísu Káráísitintave'a imáyáa é'a sé'a Káráísiti aivarawái isa'á kwesé tarúmai máyaunda pó'a ááemo anóm-bayaimo mairáundayave'a mindá úwoisambayaiman-iyé sé'a ivátukaumne. ⁹ Áánútumo Mósesimbo simámakainamaamba kwakáundayavai sé'a mináinkó kawé'á umásinkainana Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé síníye mirá siráundanivo ívé'a minímáyáá ivátuwe'a sé'a Ísu Káráísitin-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyaundayavena Áánútu kentávéna arupí-kwaasiman-iyé kwésiye sune. mirán-áimbá sirááíma kwétaisa'a máyaumne. ¹⁰ Ísu Káráísitintave'a imáyáa únana mirán-ímáyááó anómba isaná sirááíma kwétaisa'a máyaumne. Ísu Káráísiti pukáimpinkemba usásinena asiramái máyáimba pó'a kemá mirá ónaumne-imayaamo únda sirááíma kwétaise. Ísu Káráísitimba áí'a úní'a umánkaraamba pósa kembó sí'o índai'o umásinkaiya'o é'a kwená áíkona ááimba isánáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaise. Káráísitimo pukáimba kawer-ímáyáá kwéena pukówa'a mirán-ímáyáá ónáe sé'a kwéunana sirááíma kwétaise. ¹¹ puwónaundavinkemba Áánútu usásisinkaniye-imayaa kwéunana sirááíma kwétaisa'a amu'maré'a máyaumne.

Póro ayáántán-kwimai mayái mairáin-kwasai.

¹² sirááímo kwétiyemo sún-da-aimba Ísu Káráísitina ááimba á'a maisáumne-imayaa íma kwéune. Ísu Káráísiti kwená kwaási-i'a umásinkena kasenkúí'a íma umásinkaraisa'a mirán-kwáásí auvóndayave'a asiramái siyáántán-kwimai mayái kwémayaumne. ¹³ sirááímo kwétiyemo sún-da-aimba á'a maisáumne-imayaa íma kwéé'a maará kwéune. amápa-kwaasimo isaaisésaraambo kwégwesamo mimbórá-ímáyáámó kwégwaraantemba kemá mirá kwéune. kesínaempa'o kwáyáin-tantaa'a íma imáyáa é'a aano paárinin-tantaare su'mai kwégware'a ¹⁴ ayááivá'o kwáyáim-beyamba mayánáe sé'a kwégwaraumne. Áánútu Ísu Káráísitina mayáiyávéna imáyáa éna séna kwíyómpa'o maí'mai'o ónááomba mindá kentí

meéyámbán-ye siráintave'a mindáyave'a siyáántán-kwimai mayáí kwémayaumne.

¹⁵ mirán-ímáyáámó úndantemba sáákaevayan-kwaasiya mimbórá-ímáyáá íyataao. évakarawai ó'on-imayaa owaná Áánútu avora'á mirámó kwéowaina ááimba agaráátinkaniye. ¹⁶ Áánútun-aaí ísaraamba póna mináínkó kentúra'a kárákwiyina'a máéro.

¹⁷ kesí kwaásiyono. úndantemba mirá oro. kesáámó úndantembo kwéon-kwaasi tuwáné'a mirá oro. ¹⁸ ááémo símáe'o iráunda-aimbo é'a sirunkó umbáí taimbá pó'a ókwará'a simátime'a sé'a Ísu Káráísiti taaira'á pukáin-aimba évakarawai isésa íma aamoí ésa namurorááni'a kwéowe. ¹⁹ toómbó náí-yántáákó áúma mósá marésa tigaemó íi-yántáá'á miwímá íma kwéisasa aamoí kwéesa marapá-tántáátávésawe su'mai imáyáa kwéiyana Áánútu miwímá ánásasuwanivo ²⁰ kesáá kwíyómpata uménaunda-kwaasi únanaya Ísóigo Ísu Káráísiti kwíyómpakemba kuména kusiráníntaveta mindáyaveta amu'makáananaya ²¹ kuména mararákémbá aamoi-súwawaakomba ó'ora-suwawaata aúsinkaniye. asirayámbá tokéna amápa-tantaa'a kanaán-umai kárákwirain-asirayandei kwená ó'oran-auwawaakaanta kentáásúwawaa'a aúsinkaniye.

4

kawer-ímáyááwé su'mai úmae íyóro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. kentí imáyáa kwéunda-kwaasiyomban-owe. Áánútun-aaí kosimátímakaundarakemba Áánútunopa'a tiráantavena sirunkó kawé'á kwéisa'a kotuwánanae sé'a kwéune. Ísóigo tarúmaimo máyáamba asiramái máéro.

² kemá Póro kaer-ínínkáí túwí'a Yótiyaawe Síntikite asiramái simátime'a sé'a Ísóigontavekai imáyáa ékai aaisan-áímbá ivátuwekai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. ³ kesémo mimbórá-máyáímó kwémayaandawai simáménda isaaó. minkáér-ínínkórásaráí áséi-kwasaiyavesarai súwa'naa urááyamba po minínínkáí túwa'naa inasarái aaisan-áímbá ivátuwesarai mimbórá-ímáyáá okaiyó kwésune. minínínkáíyé moóráwai áwí'a Kérémentiye évakarawaiye áséi-kwasaiyavesa kesé asirayám-báyái kwémaesa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai miwí túwí'a Áánútu kwená aúvái-kwandaavimba agaimakáíye.

⁴ Ísóigo tarúmaimo máyáamba aasiyaasí tirunkó aamoí íno. ókwará'a mináímbá sé'a tirunkó aamoí íno kwésune. ⁵ paru umái mé'a túwa'naa iyamba amáparawai tuwánanaaowe. Ísóigo sáwíyanka'a marapá'á kumíníye. ⁶ amápa-tantaatave'a íma anón-imayaa é'a Áánútumpa'a áísaa e'a námúnaa sé'a súwi seró. ⁷ mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkaniye. Áánútuna parugómá amápa-parugomba usáyaaitaraiye. Ísu Káráísitiye tarúmaimo máyáamba mimpárúgó tirumpiné imáyáarare kárákwiyiniye.

⁸ kesí kwaásiyono. senda-áímbá ísáaro. árair-aíne aiva-tántáaré arupí-yantaare kaweré su'mai íi-yántáaré aamoí kwéon-tantaare kasenku-yántáaré kawer-áímbó kwésen-tantaare áwí'o mósá kwémaraan-tantaare miráumai-yantaatave'a imáyáa úmae íyóro.

⁹ simátímakaunda-aimba kwéise'a táto'mai kawé'á úmae íyóro. mayáímó mairáunda suwánaraavo mirá úmae íyóro. mirámó íyanamo éna Áánútu paru umátinkena keinárawate méniye.

súwa'naa owe séna Póro súwi siráin-kwasai.

¹⁰ ááema kentávé'a imáyáa uráamba súwa'naa ónááon-amba íma kwaémáimbanivo ívé'a kwésuwa'naa-on-amba kwáyáisa'a kwésuwa'naa-owana sirunkó aamoí kwéisa'a Ísóigompa'a súwi kwésune. ¹¹ ímo makáunda-yantaatavena íma sirunkó sáwí'a kwéiye. sáwíva-tantaa'o makáunda-tawai kanaawé sé'a sáwíva-tantaa'o ímo makáunda-tawai úwoi kanaán-íye kwésune. ¹² ímo makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a makáunda-yantaakona aambá á'a awáné'a kwéunana Áánútu imáyáa símísana sirunkó kawé'á kwéisa'a máyaumne. amápa-tantaa'a kesópa'a tiráimba évaka-tawai toómbá maré'a évaka-tawai káno'a maé'a évaka-tawai sáwíva-tantaa'a maré'a évaka-tawai íma sáwíva-tantaa'a maré'a miráumai mé'a kanaán-íye sé'a máyaumne. ¹³ Ísu Káráísiti asirayámbá símakaisa'a amápa-tantaa'o kesópa'o tiráimba asirayánkwará'á toké'a máyaumne. ¹⁴ ánivo umbaiyántáá'ó kesópa'o tiráimba keinárawa'a súwa'naa uráamba kawé'á uráawe.

¹⁵ aiva'á áséi-kwasai kosimátíma'mae'a kwéiye'a kentí maramá Másétóniyaa-marama tuwé'a ó'on-o'om-barava'a kosimátíma'mae'a kwénaaunda-kanaavimba keinárawa'a Virípai-naopaken-kwaasiye su'mai kwésuwa'naa-e'a évaka-tantaa'a násímakaawe. Áánútuna kwaási ó'on-daopimpakewai íma násímún-aimba ísaraawe. ¹⁶ Tésárónaikaa-naopa'a komáyaawanda-kanaavimba évaka-tawai keinárawapinkemba évakarawai timé'a ti'márówasa mánásímakaawe. ¹⁷ nááwiya mánásimenaa-imayaa íma kwéunda pó'a násimiyawai Áánútu kawé'-mévámbá timínda-meyanko iyíniye-imayaa kwéune. ¹⁸ Épavarotaitasimba amé'a ai'márówana másímakain-tantaa'a aráá'a makáumne. másímakain-tantaa'a Áánútumba ámakaamba áséi-kwiyumba iséna aamoí kwéin-tantaakaamba makáumne. ¹⁹ Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáantavena kesí Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna keinárawatavena kwembó arááimo tain-tántáá'á timíniye. ²⁰ Áánútu kentáásivowa kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a ínimba árair-aimban-íye.

²¹ Áánútuna kwaási Ísu Káráísitiye tarúmimo máyáan-kwaasiyave'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási kesé máyáan-kwaasi keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe. ²² Áánútuna kwaási Árómaa-naopa'a máyáawaiye Árómaani-kamaani anóndakona kwaásiti mayái kwémayaawai keinárawatavesa sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²³ Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnгаа kwésune.

kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

Kórósi

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimakáiyé. Póro Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana máyopa'a moóráwái áwí'a Épávarasi téna séna Kórósi-naopa'a Ísuna aampa'ó kwégon-kwaasivimba kampa'mónór-áimbá kwésimatimewe siráiyé. mindá maarán-kámpár-áimbá sésa Áánútu isasá kwaási owasá avumpimbá égésinarawa'a máyáawái túwí'a mósá máráaro sésa Ísuntavai íma Ísóigoma póna kwíyómpakenkwayo'nakaamban-iye sésa évaka-tontavai íma naaró sésa kentú-augwiyaamba toró simái mirán-áimbá kwésewe kosúwana Póro iséna mirán-áimbá tuwáígwáe séna maanáúwái agaimái tuwówasarai Tikikásae Ónísímasiye mátímakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúwáivímbá agaimaráúmpo ísáaro. moóráwái áwí'a Tímóti kentáási kwaásigo kesé máyáísa'a agaimaráúmpo ísáaro. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiwo ísáaro. ² Kórósi-naoapakewái Áánútuna kwaási Ísu Káráisitíye tarúmaimo máyáawái kwembá íma aúwáamba asiramáimo máyáawái ísáaro. Áánútu kentáásivowa úwoi túwa'naa ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

³ keinárawatave'o imáyáamo é'o námúnaamo kwésunda Áánútu Ísu Káráisiti avowámpá'á súwi kwésune. ⁴ Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaási amáparawaivimba kentirumbó kwétimenaimba isé'a mindáyave'a Áánútumpa'a súwi kwésune. ⁵ aiva'á moóráwái áwí'a Épávarasi árair-aimba áséi-kwasai simátimuwa'a ísaraanka'a kwíyómpa'o Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba pó'a Ísu Káráisitinka'a agevamái mé'a Áánútuna kwaásivimba kentirumbá kwétimewe. ⁶ aiva'á Áánútu úwoi túwa'naa ín-áimbá simátimuwa'a isé'a sé'a árair-aimban-iye suwaná mináínkó kawé'ó umátínkaraintemba mináséi-áínkó amápa'-marava'a kóyáwé éna kawé'á kwéumatinkaiye. ⁷ Épávarasi mináséi-kwásái simátíma'mae iráiwái kwembá sirumbá ámakaundawai keséya kawé'máyái kwémayaiwai súwa'naa ena keinárawapimba Ísu Káráisitina mayái kogwémaena íma ívátuwena ⁸ tasímásimena séna Áánútunamanko Kórósi-kwaasi imáyáa tímísasa kwaásivimba tirumbá kwétimesa kwétuwa'naa-owe siráiyé.

⁹ súwa'a isé'a námúnaa símae kwéiye'a námúnaavinkemba maarán-áimbá kwésune. Áánútu kwembó arááimo kwétain-tanta'a sáma kamátinkaina'a awánewana Áánútun-amanko kawer-imáyáa tímína'a ¹⁰ Ísóigombo arááimo kwétaini'a íyana tuwánéna aamoí ina'a miráumai mémpinkemba ó'on-o'on-kawé'-mayai kwémae'a Áánútumba kawé'á umái kwéawanaantave'a námúnaa kwésune. ¹¹ Áánútu kwená asirayámbá ó'oran-asirayandei asiramátinkainana

umbai-yántáá'ó kentópa'o tínimba íma mindáyave'a imáyáa é'a asiramái ménaaontavena kwená asirayámbá timínana ¹² Áánútu kwená kwaásiyavena to'mayaa umái ságayan-ayampa'a kárákwirain-ayampa'a makáimba kawé'á umátinkena to'mayaa úmakaimba timíniye. mindáyavena kentirunkó kawé'á ína'a Áánútu kentáásivompa'a súwi sénááontave'a námúnaa kwésune.

Karáisitina ááine kwená mayáiyégóná kwaasái.

¹³ Sáatáánigo túnkwi-ayampakewaina asirayánkó tátokaimpinkemba Áánútu sirénaya ááninko kwená imáyáa kwéiwai kárákwiraipa'a mósinkowanaya ¹⁴ ááninko sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisíyukaiye. ¹⁵ Áánútun-ane'ó súranderiya ímo awánáundaya Áánútumo máyaintemba Ísu Káráisiti máyáiwaintaamo awánáundayaamo mindá Áánútunta kwéawanaundayaawe. Áánútu kwíyómbe maramá íma tarórurainka'a Ísu Káráisiti ména tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitariye. ¹⁶ Áánútu súwana Ísu Káráisiti amápa-tantaa'a taróruena kwíyómpe'o kwáyáin-tantaare marapá'ó kwáyáin-tantaare awánáundayantaare ímo awánáundayantaare kwíyómpe'o kárákwiraawaiye asirayámbáwáiyé anómbó máyáawaiye mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ááninko áwí'a mósá maránááontavena Áánútu súwana ááninko mirán-tántáá'á amápa'a taróruraiye. ¹⁷ amápa-tantaa'a íma kwáyáinka'a ááninko máyáísana amápa-tantaa'o taróruraimba kwená asirayándéi tátokaisana kwenamááaramaa'a kwáyáiyé. ¹⁸ a'nómpínkén-ímáyááó amápa-kura'o kárákwiraintemba Áánútuna kwaási Káráisitín-áúraamba owaná kwemá ti'nónkáámbá éna kárákwiraiye. kwemá aivarí'a éna amáparawai usáyaaitantavena kwená kwaásira'a kárákwiraiwai póna kwená kwaási aúnái'a umái máyáawaina ááimba póna Áánútu pukáimpinkemba usásinankariye. mindáyavena kwemá tarórurain-tantaakomba amápa'a usáyaaitariye. ¹⁹ Áánútuna imáyáavinkemba kwená asirayámbá amápa'a Ísu Káráisitimpimba kwáyáísana ²⁰ Áánútu imáyáa éna séna kesááninko taaira'á puwínana kwená naaemá kumínimba pó'a amáparawai paru umátínkáanasa kwíyómpaken-tantaare marapákén-tántááré simái tarútínkaanasa kesópa'a paru umái ménaaowe séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkenta iyásínkaraiye.

²¹ Áánútu mináímbá keinárawatavenagwara'a siráiyé. ááema sáwí'a é'a sáwí-imayaa kwé'e'a pó'a Áánútuna némpa'a mé'a kwená namuro-kwáásiráámbá umái máyómbanivo ²² ááninko marapá'á kumbéna pukáimba póna mindáyavena simái tarútinkena Áánútunde-i'a umátínkarainana sáwí-aimba kempímbá íma kwáyainana aavimbó maitínkánín-aimba íma kwáyainana Áánútunopa'a mótínkanintavena pukáiyé. ²³ ááninko mirá uráivo aiva'á Ísu Káráisitín-aai áséi-kwasai ísaraanka'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a Áánútumo to'mayaa úmakaimba imáyáa é'a amu'maré'a máyáamba póna mináímbó asiramáimo imáyáamo úmae iyé'o ímo kaer-ímáyáámó é'o kwenká'ó agevamáimo ménaaombo éna Áánútu ááninko keinárawa'a

Áánútunopa'a mótinkainana kempímbá sáwí-aimba íma kwáyainana aaivimbó maitinkánín-aimba íma kwéniye.

Ísóigona kwaási túwa'naa uráin-kwasai.

kemá Póro mináséi-kwásáigóna mayái-kwáásí únasa amápa'-marava'a simátíma'maesa kóyáwé kwéowe. ²⁴ kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaambanivo sirunkó kawé'á kwéiye. Ísu Káráísiti kentávéna séna kesí kwaási kesúwawaakaamba umái máyáan-kwaasi kwétuwa'naa-indara'a ál'a índai'a umánkanaaowe siráinka'a minúmbáiyántáá'á kesópa'a tiráisa'a mimbáyái kwémayaundanivo kwétuwa'naa-unda sí'a iní'a kwéumasinkaamba sirunkó kawé'á kwéiye. ²⁵ Áánútuna kwaásira'a mayái maé'a kwenáái amápa'a simátíma'mae iye'a kawé'á umátinke'a túwa'naa ónaundayavena Áánútu usásisinkaraiye. ²⁶ ááema Áánútu mináimbá aúpá'á makáimba ááemo paáruron-kwaasiye minká'ó paáruraan-kwaasiye íma ísaraawana ívé'a Áánútu kwená kwaási kwéagaraatinkaiye. ²⁷ Áánútu to'mayaa umái aúpá'á makáimba imáyáa éna séna amápa-kwaasiyave'a ó'oran-kawe-tantaa'a to'mayaa úmakaunda agaráátinkanaumne siráiyé. to'mayaa umái aúpá'ó makáimba maarán-iyé. Káráísiti kempímbá máyáimba pó'a kwesé ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe. Áánútu mirán-áimbá isáigwáe séna ívé'a kwená kwaásiya kwésimasimintaawe. ²⁸ mindáyaveta amáparawaiya Ísu Káráísitin-aaiya kwésimatimune. amáparawai Ísu Káráísitiye tarúmimo mésa táakaevayan-kwaasiraamba umái mésa Áánútun-aaiyavesa asiramái imáyáa kwéesa ménaaontaveta Áánútumo símakain-kawer-imayaanei simátíma'maeta kwéiyeta séta kárákwiyoro kwésune. ²⁹ mimbáyái áúgwara'-mayai kwénintave'a siyáántán-kwimai kwémayaumne. Ísu Káráísiti ó'oran-asirayamba kwésimisana minásíráyánkó kawé'á umásínkáisa'a siyáántán-kwimai mimbáyái kwémayaumne.

2

¹ maanáimbó simátíménda ísáaro. keinárawate Áréótísiyaa-naopakewaiye kembó ímo suwánaraawaiye anón-imayaa é'a námúnaa sé'a kawerá umáiyá máyaa-imayaa kwéé'a anóm-bayairaamba umái kwémae'a ² keinárawate miwísé asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a mimbórá-ímáyáá kwéé'a Áánútun-aai ísámai kawé'á é'a íma kaer-ímáyáá é'a asiramái ménaaontavena sirááíma kwétaiye. Áánútumo aúpá'ó makénamo agaráátínkaraimba mináínkóná ááimba ísu Káráísitima isaná mináínkómbó kawé'ó umáimo isanááontavena sirááíma kwétaiye. ³ Áánútuna kawer-ímáyááwé kawer-áiné Káráísitimpimba kwáyáimba Káráísiti kweyáá imáyáaya símísata kwéisaumne. mináimbá isanááontave'a kwésimatimune.

Ísóigoemo tayarúmimo mé'a maí'mai'a úmae íyóro-kwasai.

⁴ évakarawai kampar-áimbá kentirumbá airaráiya'a kawer-áimbán-iyé sé'a kwaráavo sé'a mináimbá kwésimatimune. ⁵ keinárawate íma mé'a ándáva'a némpa'a máyaundanivo keinárawatave'a imáyáa kwéune. Ísu Káráísitin-aaiyave'o asiramáimo imáyáamo kwéé'o

mimbórá-ímáyáámó kwée'o máyáantave'a keinárawatave'a imáyáa kwéunana sirunkó kawé'á kwéiye.

⁶ mináimbá isánáaontave'a anóm-bayai mairáunda pó'a Ísu Káráisitiyé tamé'a sé'a kentáásí Ísóigoman-iyé kwéseмба pó'a kwesé tayarúmáimo mé'a maí'mai'a úmae iyóro. ⁷ taaigó ánú'o maravímbó kuménamo taaímó tátoraísanamó asiramáímo kwáyáintemba Ísu Káráísiti keinárawate máyaina'a asiramáí mé'a kwenááiyave'a áraire símae iyíyana kentirumpimbá anómба ínyé. moóráwai áwí'a Épávarasi Ísu Káráísitin-aaí simátimuwa'a isé'a asirayán-ímáyáá kwée'a aamoí úmae iyóro.

⁸ évakarawai kampar-áimbá simátimesa ááéraan-kwaasiti aambá kwarésa kwaántá-kwaasiti aambá kwarésa íma Ísu Káráísitin-aaivinkemban-ivo kwaasiti imáyáavinkemba úwoi-aimba pósa kampa'á simátiyuwesa tátoraavo kárakwiyoro. ⁹ Áánútuna asirayámbá amápa'a Káráísitimpimba kwáyáísana kwaási kunaúkáisa'a ¹⁰ kwesé tarúmai máyáawana asirayámbá tímisa'a minásíráyánkwará'á kasenkuí'a umái máyáawe. kwemá kárakwiraawairare asirayánkwaráwáíréré amáparawairare kárakwiyena asirayámbá tímisa'a kasenkuí'a umái máyáamba pó'a évakarawai kampa'á simásiyuwesa tátoraavo sé'a kárakwiyoro.

¹¹ Yútaa-kwaasiya Áánútuna kwaásiya úne séta súra'a kárámaiya araa'éna kwéumpo keinárawa'a íma mirá kwéovo keinárawatavena Ísu Káráísiti maará uráiyé. kentí sáwí-imayaao tátokaimpinkemba iyátinkena kwenane'á méaraapatinkaimba pó'a Áánútuna kwaásin-owe. ¹² Ísu Káráísiti pukáísasa utámakaavo keinárawa'a nombó péráamba púwówasamo utámaráanteni'a kwéowe. Áánútu Káráísitimba pukáimpinkemba usásinankowa'a mindáyave'a sé'a árai'a asirayámbá tokéna mirá uráiyé sé'a Káráísitiye tarúmai máyáantave'a usásintínkáanteni'a kwéiye. ¹³⁻¹⁴ ó'onkaa-kwaasi ombá sáwí'a kwée'a sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o kwéon-ambo kwakáantave'a Áánútuna némpa'a máyómbanivo Áánútu Káráísitinte tarútinkena aúnái'a umátínkaraiye. kesáá Áánútuna áamáamba íma ísámai kawé'á kwéowananya kesáámó sáwí'o ówándaya aúváivimba agaimarówana kentáásí sáwí-meyamba kentáásópa'a íma tíníntavena Ísu Káráísiti taaira'á pukáimba póna kesáámó sáwí'o ówándayaawe sáwí-imayaawe Áánútu maisiyuwénaya Ísu Káráísitimbo pukáimpinkembo usásinankaraintemba usásisinkenaya aúnái'a umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaayavena íma imáyáa úmae kwéiyiye. ¹⁵ Ísu Káráísiti taaira'á pukáinka'a Sáátáánigona asirayáné kwená kwayó'nárawati asirayáné maisuwéna usáyaaitaraimba áái'o tiyésamo kwaásimo tínkankesamo tiyáántambo taantembá Ísu Káráísiti miráumai amáparawai túranka'a usáyaaitaraiye.

¹⁶ Ísu Káráísitimo keinárawatavenawe séna uráintave'a kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárakwiyoro. évakarawai évaka-tomba aambá aunésa anón-kanaa aambá aunésa kwíyómbo tayain-kánáa aambá aunésa saavaatirá'á aambá aunésa mirán-tántáá'á aambá áunkaavo keinárawa'o mirán-tántáákómbó ímo kwaráiyasamo aaivímbó maitinkáiyamba íma ísáaro. ¹⁷ mintántáá'á aáonomo paárinin-tantaakona

awaamé'a umái agaráátínkaraimba mintántáákóná ááimba Ísu Káráisitima éna á'a paáruaiye.

¹⁸ évakarawai kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iyé sésa kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá maré'a aamoí oró kampa'á kwéseba miwí táái íma ísáaro. miwí kaainkáámbó awánaan-aimba kwésimatimesa sésa mindáyaveta amáparawai usáyaaitaraumne kwéseba miwítí sáwí-imayaavinkemba kampar-ímáyáa kwéesa miwí túma maé kwéiyesa ¹⁹ Ísu Káráisiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. a'nónkó amápar-auwawaaka'o kárákwiraisanamo ánúnkomo amápa-kura'o tátokaisanamo anómbo intembá Káráisiti kwená kwaásira'a kárákwimai tátokaisasa Áánútuna imáyáavinkemba anómbo kwéovo minkámpá-kwáási Káráisiti kentáará'ó kárákwiraiwaimba íma tátoraamba áúkaawe. mindáyave'a miwí táái íma ísáaro.

Káráisitinte tarútinkena aúnái'a umátínkarain-kwasai.

²⁰⁻²¹ Ísu Káráisitimo pukáintemba keinárawa'a kwemó uráinteni'o uráamba kwaántá-kwaasiti aambá kwégwarowana minánkó tátokompinkemba Káráisiti iyátínkaraiye. marapákén-kwáási aambá áúmbakaan-tontavesa sésa íma né'a íma uwá'namai awáné'a íma táto'mai awánaaro kwésen-aimba nóra séra kwégwarao. ²² mináimba kwaásiti imáyáavinken-aimba marapákén-tántáá'á póna nánáaomba úwoi násuwanaaowe. ²³ mirán-áimbá kwéseba kwíyómpaken-kwayo'narawati imáyáa mósá marésa karuwaa'á kwéesa kampa'á sésa kwaási úwoisan-tantaa'an-iyé sésa kentú-augwiyaamba toró sewasá évakarawai tuwánésa kampa'á sésa kawer-ímáyáágwáráwáín-owe sembánivo mirán-áimbá kwáráamba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo kwéomba íma kanaán-umai maisuwáínana ánásanivo úwoi kwaikwai'a íniye. mindáyave'a íma kawer-ímáyáágwárá-kwáásín-owe seró.

3

¹ Áánútu keinárawa'a usásitinkena Ísu Káráisitinka'a tarútinkena aúnái'a umátínkaraimba pó'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí é'a Káráisiti Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á máyáin-ayampaken-tantaatave'a imáyáa é'a aamoí oro. ²⁻³ púwón-kwaasimo imáyáamo ímo ontembá keinárawa'a miráumai marapákén-tántáá'á íma imáyáa oro. Ísu Káráisitiyemo tarúmaimo máyáamba Áánútu miráumai kwentávái asiramái maígwáe séna kwégarakwiyye. mindáyave'a marapákén-tántáátávé'a íma imáyáa é'a kwíyómpaken-tantaatave'a imáyáa úmae íyóro. ⁴ Ísu Káráisiti aúnái'a umái máyáawaina ááimba pó'a kumíndara'a kwesé mé'a ó'ora-sagayan-ayampa'a ménaaowe.

aúnái'a umátínkáva'a kwéiyiye siráin-kwasai.

⁵ mindáyave'a ánásanintave'a sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowanamo kwéyavisin-tantaa'a túwáaro. mindá maarán-tántáá'án-iyé. áwáyo-tantaa'o kwéowaine tigaeyávé'o kwéowaine sáwí-yantaatave'o tirááiyave'o kwéowaine túran-andamo kwéowaine mirámó kwéomba túwáaro. túran-anda kwéowai marapá-tántáátávésa aamoí ésa íma Áánútuntavesa aamoí kwéomba túwáaro. ⁶ Áánútun-aaí íma ísámai kawé'á kwéesa mirá-sáwí'á kwéomba póna Áánútu áwáá'a séna

sáwí-meyamba timíniye. ⁷ ááéma mirá-sáwí-ámbá kwaré'a miráumai méraawe.

⁸ miráumai máyómbanivo ívé'a tínaaemba umáméro. mindá maarán-tántáá'án-iyé. áwáá'a kwésewaiye aisambá kwésewaiye tíyamba kwéumatinkaawaiye simái sáwí'a kwéumatinkaawaiye sáwí-aimba kwésewaiye mirán-tántáá'á tínaaemba umáméro. ⁹⁻¹⁰ sáwí-kwaasi mé'a mirá-sáwí'á uráambanivo á'a ivátuwe'a aúnái'a umái mé'a Áánútumbo kawé'ó umáimo awánanaaontavena kwenkááni'a umái aúnái'a umátinkena miráumai aúnái'a umátinkáva'a kwéiyivo keinárawapinkemba kampar-áimbá íma seró. ¹¹ Áánútu mirá uráintavena maarán-áimbá íma aivar-áimbán-iyé. évakarawai Yútaa-kwaasi owasá évaka'a ó'onkaa-kwaasi owasá túra'o káramaimo araa'énamo kwéowai owasá évaka'a ímo túra'o káramaimo araa'énamo kwéowai owasá anón-umipaken-kwaasi owasá ó'on-kwaasiti mayáirá'á meéyámbakaan-kwaasi owasá úwoimo máyáan-kwaasi owasá mirá kwéovo mináimbá íma aivar-áimbán-ivo Ísu Káráisiti aivari'a umái ména kwená kwaasi amáparawaivimba máyáiyé-aimba aivar-áimbán-iyé.

¹² Áánútuna kwaási-i'a owaná arumbá kwétimena ítámarena séna kendéin-owe siráimba pó'a maará iyasa tuwánanaaowe. tiruntavé'a é'a kawé'á umátinke'a kentúma íma maé iyé'a paru umátinke'a umbai-yántáá'ó kwáyáimpimba asiramái máyáamba íma ivátuwe'a ¹³ íma ááéma áwáá'a sé'a évakarawaimo sáwí'o umátínkémba íma imáyáa é'a anondá mirán-oro. Ísóigo kentí sáwí-imayaamo maitiyuwéna ímo anondámo sáwí-meyambo tímíntemba keinárawa'a mirán-oro. ¹⁴ mirámó kwéomba keinárawapimba amáparawaivimba tirumbá kwétime'a mirámó é'o é'a mimbórá-ímáyáa kwée'a minámápár-áintavé'a kawé'á umái ménaaowe. ¹⁵ mimbórá-ákúni'a umái mé'a paru umái ménaaontavena Áánútu ítámakaimba pó'a Ísu Káráisitimo parumó umátínkáimba kentáásirumpimba kwaikwai'a ínkwáe-imayaa é'a súwi seró. ¹⁶ Ísu Káráisitina ó'oran-kawer-ainko kentirumpimbá anómba íno. keinárawapimba kawer-ímáyáávínkémbá kwenáái mósímam-besimamba úmae kwéiyé'a arupí umátinke'a Áánútumpa'a súwi kwése'a Áánútun-aaí aúváiivimba agaimakáan-aimba sé'a monor-ímá sé'a Áánútun-amanko simátímakain-ima sé'a Áánútuntave'a tirumpimbá aamoí kwée'a ímá seró. ¹⁷ mayáímó kwémae'o aaimó kwéseмба Ísóigo Ísuna asirayándéi mirá kwée'a kwemá keinárawate máyáintave'a Áánútu kentáásivompa'a súwi seró.

aarakwáré tíráá'maare miwítí kwaasái.

¹⁸ aaraiyómbá ísáaro. Ísóigondeiman-ovo kentuwai'máá táái ísáaro. ¹⁹ kwaai ísáaro. kentuwainímbáá'a tirumbá kwétime'a íma sáwí'a umátinke'a kawé'á umátínkáaro. ²⁰ iyámpói-inaamaru ísáaro. amápa-tantaatave'a kentinóvowi táái ísáaro. mirámó íyanamo éna Ísóigo aamoí íniye. ²¹ iyámpói tivoísái ísáaro. kentí iyámpóimo arupí umátinkanaemo kwéseмба kentí iyámpói íma kawé'á úmaesa iyóvo-imayaamo é'a úwoisan-aimpinkemba simái kaénáaro.

²² évakarawai miwítí mayái mayáígwáe sésa meéyámbakaawai ísáaro. amápa-tantaatave'a kentí anón-kwaasi táái ísáaro. miwí túranka'a aamoí umásinkai gwae su'maiyave'a íma mirán-káwé'á é'a

úwoi-kanaagwara'a mirán-káwé'á é'a Ísóigontave'a táátavai-imayaa kwée'a kentí anón-kwaasiti mayáiyávé'a íma kaer-ímáyáá é'a kawé'-má'yái má'yáaro. ²³ mayáímá kwémae'a sé'a kesí anón-kwaasiti mayáiyé su'mai ímanivo Ísóigona mayái-kwáásiyá úne sé'a kawé'-má'yái kwémae'a karuwaa'á oro. ²⁴ mirámó kwéomba maarán-áimbá imáyáa oro. Ísóigo kwená kwaásiyavena to'mayaa úmakaimba mimbéyámbá timíniye. Ísóigo Káráísiti kentí anóndako úramba ména kentí meéyámbá tiména ²⁵ sáwí'o uráawai sáwí-meyamba timíniye. íma taaínkaar-umai-meyamba timínivo arupí umai-meyamba timíniye.

4

¹ meéyámbakaan-kwaasiti anon-kwaasi ísáaro. kentí mayái úwoi kwémayaan-kwaasira'a arupí umái kawé'á umái kárákwire'a maarán-áimbá imáyáa oro. miwítí anóndakoe kentí anóndakoe mimbóráwáímá éna kwiyómpa'a má'yáivo arupí umái kárákwiyoro.

námúnaa sésa arupí umái maésa owáíná kwaasái.

² amáparawai ísáaro. námúnaa símae kwéiye'a mirá kwéomba íma ó'on-o'on-imayaa é'a námúnaamo kwésen-imayaa é'a Áánútumpa'a súwi seró. ³ námúnaamo kwéseмба kentááyáváigwárá'á súwa'naa umai seró. Áánútumba áísaa íyana aambá kwiyínata áséi-kwasaiya simátimenaume. mináimbá aúpá'á makéna agaráátinkaraimba mináínkóná ááimba Ísu Káráísitiman-iye. aúpá'ó makéna agaráátinkarain-aimba simátimewandarakemba áwáá'a siyésa ándáva'a mósinkaraawe. ⁴ Áánútu mimbáyái símakowa'a mairáundanivo kwenáái avora'á simátimenaundayave'a súwa'naa umai námúnaa seró.

⁵ Áánútumpa'a íma tamáyáan-kwaasivimba kawer-ímáyáávínkémbá kawé'á umái mé'a kanaamó kwáyaindara'a miwívimbá Áánútuna mayái maimaé iyóro. ⁶ aaimó kwéseмба kawer-áiné áséi-aine su'mai kwéseмба pósa tísaa íyamba anondámo simátimiyán-aimba íma avakáá é'a áséi-aine su'mai simátiméro.

⁷ kentáási kwaásigo áwí'a Tikikása kwená imáyáa kwéundawai kentópa'a kweémena kesáái amápa'a kosimátiminiye. kesáámó úndantemba Ísóigona mayái-kwáásí ména mimbáyái íma ivátuwena kawé'á umái kwémaena ⁸ kentáásái kosimátimena asiramátinkanintave'a ai'maráúnana kentópa'a kweémena kwíniye. ⁹ moóráwai kentí naaópakewai áwí'a Ónísímasi kwemá kentáási kwaásigo éna kwená imáyáa kwéundawai kawé'-má'yái kwémayaiwai kwesé kwémesarai kentáávimbá paárurain-tantaakon-aaí kosimátimeyaaoye.

¹⁰⁻¹¹ moóráwai áwí'a Árísítakasi kesé ándáva'a má'yáiwai keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana Páánápási anáávéigo áwí'a Mááka keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moóráwai áwí'a Yósúwa moórá-kwi'a Yásátasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ké'naamba maanáimbá simátime'a sé'a Máákaamo kentópa'o kwémenamo kwínimbo é'a kawé'á umánkáaro kwésune. Yútaa-kwaasi Ísu Káráísitiye tarúmimo má'yáampinkemba minkáúmbó-kwáásiyé su'mai kesé mayái

kwémaesa Áánútumo kárákwiraipa'o kwaásimo ménaaontavesa kesé mayái kwémaesa kwéasiramasinkaawe.

¹² moórawai kentí naaópakewai áwí'a Épávarasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésena kwemá Ísu Kárásitina mayái-kwáásí éna keinárawa'a túwa'naa umai asiramái námúnaa símae kwéiyena Áánútumpa'a maarán-áimbá kwésiye. Áánútun-ai asiramái táto'mai kawé'á é'a Áánútumbo arááimo tainí'a amápa'a kwée'a táakaevayan-kwaasiraamba umái asiramái ménaaontavena mindáyavena námúnaa kwésiye. ¹³ keinárawa'a Kórósi-naopaken-kwaasiye Áréótisiyaa-naopaken-kwaasiye Írápórisi-naopaken-kwaasiye túwa'naa ínintavena anóm-bayai kwémayaimba awáné'a kwésimatimune. ¹⁴ moórawai áwí'a Árúku kwená imáyáa kwéundawaiya kentáásí sontaa-kwáásí éna keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésisana moórawai áwí'a Tímasi keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye.

¹⁵ Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopakewaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwéseta Áánútuna kwaási Nímpaana naaúmpa'a torupamá máyáawaiyaveta séta kawé'á umái máéro kwésunda kosimátíméro. ¹⁶ maanáúváiínkén-áimbá táámpamai síya'a amáparawai isáiyuwe'a ti'maráiyasa maimaésa Áánútuna kwaási Áréótisiyaa-naopa'a máyáawai mátimiyasa awánésa ísáaro. miwíyávé'a tímakaunda-auvai timíya'a mimpínkén-áimbá ísáaro. ¹⁷ moórawai Ákípáasimba simáme'a sé'a Ísóigo ámakaim-bayai asiramái kwémae ánásao siyé simáméro.

¹⁸ ayááírá'a kemá Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáanavi'a póna kwenááiman-iye sé'a ísáaro. kemá Póro sé'a kawé'á umái máéro kwésune. kemá ándáva'o máyaunda-imayaa kwée'a Áánútumpa'a námúnaa símae iyóro.

*Áánútu úwoimo kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba ánásaiye.*

1 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwai aiyayaan-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Tésárónaika-naoraa-kwaasitopa'a agaimái mátímakaiye. Póro áséi-kwasai kosimátimuwasa isésa áraire sésa Ísunka'a aráápamai méraawe. mináimbá aantá-kwaasi táái-auvaivimba 17:1-9-vimba kwáyáiye. Ísun-aii Póro ó'on-ó'on-daopa'a kosimátimena Kórinti-naopa'a komáyonka'a Tímóti Tésárónaika-naopakén-kwaasi táái kosimátimena kwéaisaa-un-aimba kosimámuwana anondá-aimba agaimái timúwasa mátímakeawe.

¹ kemá Póro maanámbá maanáúváivimbá agaimaráúmpo isáaro. moóráwai áwí'a Sáírasiye moóráwai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo isáaro. Tésárónaika-naopakewaima Áánútuna kwaasi isáaro. Áánútu kentáásivowae tarúmáimo Ísóigo Ísu Káráisiye tarúmáimo máyáawaima isáaro. Áánútu úwoi kwétuwa'naa-ena paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

Tésárónaikaavaken-kwaasi Áánúntumpa'a agevamái máyáan-kwasai.

² námúnaamo súndarataamo únda keinárawataveta imáyáama éta Áánúntumpa'a aasiyaasi súwi kwésune. ³ Ísun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a pó'a kwená mayáimá kawé'á umái kwémayaawe. Áánútumba tirumbá kwéametave'a pó'a kawé'-máyáimá asiramái kwémayaawe. kentáási Ísóigo Ísu Káráisi árai'a kumíniye sentávé'a pó'a asiramái mé'a kwéamu'maraawe. miraráán-umai máyáantaveta imáyáama éta Áánútu kentáásivowampa'a súwi kwésune. ⁴ Áánútu arumbá kwétimena kwená kwaasi-i'a umátinkaraimba á'a tuwánaraumne. ⁵ íma kentáási imáyáavinkemba úwoi-kwasai kosimátimewandanivo Áánútun-amanko keséya máyowata Áánútuna asirayáankwára'á áséi-kwasai kosimátimeta áséi-kwasaiyaveta áraire asiramái siráundaya mináséi-kwásái kosimátimewana'a ísaraawe. ísowata séta Áánútuna kwaásiman-owe siráumne. keinárawate keséya maéwandarata kwétuwa'naa-eta máyaawana'a suwánaraawe. ⁶ Ísóigomo úntenkwa kesáámó ówándantenkwa'a mirá uráawe. mirámó umbá umbái tiyómbanivo íma ivátuwanee sumbá simátimakon-aimba méyatokaawe. Áánútun-amanko imáyáama timúwa'a tirumbá kawé'á umái mé'a áséi-kwasai méyatokaawe. ⁷ miraráán-umai máyómba pósa Áánútun-aaiyavesamo áraire kwésen-kwaasima Másétóniyaavakente Ákayaavakente miráumai-naoken-kwaasima kembá tuwánésa kemó untembá miwímá uráawe. ⁸ Ísóigona kwaasái keinárawatopakemba simátima'maesa kuráawe. íma Másétóniyaa-kwaasigwara Ákayaa-kwaasigwarare su'mainivo amápar-ayampaken-kwaasigwara'a ísaraawe. Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáan-aimba amápar-ayampaken-kwaasi ísaraawe. Áánútunka'a agevamái máyáan-aimba á'a ísáamba póta íma ókwarata simátimenaumne. ⁹ kentópataamo

komaéwándara'a kawe'ó umásinkarontavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. kwaántá-kwaasiti aambá tuwésa Áánútunopa'a tiróntavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu asirayáankwáráwái árar-Isoigo kwená mayáímá kwémayaantavaiye sésa kawer-áimbá kwésewe. ¹⁰ ókwará'a kwíyómpakemba Áánútu ááninko Ísuma kumíniye sé'a kwéamu'maraantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe. Áánútu Ísumba pukáimpinkemba usásinankowana sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósinkena séna Áánútu aavimbá maitinkáindara'a iyátinkaundawai íma maitinkáníyemo siráiwaimba amu'maráantavesawe sésa kawer-áimbá kwésewe.

2

Tésárónaikaava'a Póro mayái mairáin-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate komaéwándarata áúgwara'-mayaimo mayááwándaya áta suwánaraawe. ² ímo kentópa'o kówánda-kanaavimba Víripai-naopa'a komaéwánasaya suwánamai sínkamesaya sáwí'o umásínkón-aimba á'a ísaraawe. Áánútu kwená asirayámbá símakowana póna íma sáá'a kówata úwoi poposaa umáíya Tésárónaikaavata kentópata Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne. sáwí'o umásínkówaiya umbaiyá siyómbanivo íma tuwááwándaya ³ íma kampa'naampár-ímáyáávínkémbá simátimeta íma aarai-úmóyán-ímáyáávínkémbá simátimeta íma kwaé'mái-aimpinkemba simátimewandayaanivo ⁴ Áánútu kentááyávéna séna kesí kwaási ontávé'a áséi-kwasai kosimátíma'mae'a koró súwata simásímakain-aimba kosimátíma'maeta kuráumne. Áánútu kwenísareng kesiruntá taainánimba póta mayáímá kwémaeta séta kwaásimo suwánésayaamo ésa évaka'a aamoí iyasa évaka'a íma aamoí ónááomba póna Áánútu suwánéna aamoí íniye-imayaama éta mayáímá kwémaeta ⁵ kentópa'a áséi-kwasai kosimátimeta íma tirunkáámbá koairá'mai-aimpinkemba kosimátiméwándaya ísaraawe. íma simái á'owana náaindaantaveta súran-anda kwéeta kosimátiméwándaya Áánútu suwánaraiye. ⁶ íma simáímo keinárawakwara ó'on-kwaasigwara'a kesúwita anómba ónáe-imayaama ovó séta kosimátímakaumne. keinárawate maéwándarata Ísu Káráísiti si'marón-kwaasiya ówándanivo íma anón-kwaasi-ita umái méta ⁷ kwempatá umái méta aaraigómó kwená iyámpóimo kárákwiyin-ita uráumne. ⁸ keinárawa'a kesiruntá tímaketa Áánútuna áséi-kwasai kosimátimeta sínkamiyata puwúnavo-imayaa íya ówándaya Áánútuna áséi-kwasai kosimátímakaumne.

⁹ kentáásí kwaásiyono. keinárawate maéwándarataamo asirayám-báyáímó mayááwánda tááka'a makáawe. Áánútuna áséi-kwasaimo simátiméwándaya no'wáamba irarómba enónka'a aaváyaara'a mayáíyá mairáumne. toómbá íma úwoi simígwáe séwándaya toómbá meéyán-umai kwéneta mairáumne. ¹⁰ keinárawa'a Áánútunka'a agevamái máyáawaiye maéwándarata kawe'á umái arupí umái méta íma sáwí'a ówándaya maéwána'a suwánontemba Áánútugwara'a suwánaraintaawe. ¹¹⁻¹² tivoísáímo kentí iyámpóimo kárákwiyonten-umai moórá-mora-umai kesáámá kárákwireta méta paru umátinketa Áánútun-aaí kawer-áimbá kwésimatimeta séta miraráámbá iyantave'a

Áánútu arááíma kwáréwana Áánútu aamoí íníye siráumne. Áánútu kwésimba pó'a kwemó kawááipa'a kwená ságan-ayamapa'a táménaaowe. mirámó íyantave'a Áánútu arááíma kwáréwana kwemá aamoí íníye.

¹³ maarán-áínkwará'á Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune. Áánútun-ai simátíméwándarata keinárawa'a sé'a kwaási taaiman-iyé íma sumbá Áánútun-aaiman-iyé sé'a tirumpimbá asiramái méyatokaawe. simátímakaunda-aimba árai'a Áánútun-aaiman-iyé. simátímakaunda-aintave'a áraire kwésemba póna mináínkó kwétuwa'naa-iyé. mindáyaveta iséta Áánútumpa'a aasiyaasí súwi kwésune.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. Yútaa-ayampaken-kwaasi Ísóigona kwaási Ísu Káráísitiyemo tarúmaimo máyáan-kwaasimo uráantemba keinárawa'a mirá uráawe. Yútaa-ayampaken-kwaasimo miwívínkémbá Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire kwésempinkemba sáwí'a umátinkaraantemba kentí kwaási kembá sáwí'a umátinkaraawe. ¹⁵ miYútáá-kwáásí títwá'náma naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai tinkantóna úmae kwéiyuwasa putásowasa maimaé kwéiyesa mátinkamae iyówasa miwí tisaavutantamba ésa ívé'a máyáawai Ísóigo Ísuma inkámúwana puwúwasa kentáámá sáwí'a umásinkesa kwakáawe. mirá untávéna Áánútu íma aamoí umátinkaraiye. miwímá amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbán-owe. ¹⁶ Áánútu sáwí-ampakemba kawer-ámpá'á métinkanintaveta ó'onkaa-kwaasiyaveta Áánútun-ai simátíma'maeta kwégundaya Yútaa-kwaasi aambá áúsinkesaya amápa-kwaasiti namuro-kwáásíráámbá kwéowe. títwá'náti sáwí-mayaigwara'a ívé'o máyáan-kwaasi maimaé kwéiyowana ívé'a Áánútu áwáá'a kwétiyiye.

Póro ókwara'a kotuwánanae siráin-kwasai.

¹⁷ kentáásí kwaásiyono. kembá tiyuwéta maanká'á sáwíyanka'a taméta keinárawataveta imáyáama ávááraumai kwéeta kembó kotuwánanaunda-antaveta kwéavakaa-eta ¹⁸ ókwara'a kotuwánanae séta kemá Póro sé'a ókwara'a kotuwánanae síma-síma'a kwéunana Sáátáánigo aambá áúsinkaraiye. ¹⁹ naaémba Ísóigo Ísuma kumínimba aúranka'a kométa nóintaveta amu'maránaundayawa'i. nóintaveta aamoiyá ónaundayawa'iyó. keinárawataveta imáyáa éta aamoiyá ona'á ²⁰ kentáá súwí'a mósá maráiyana sirunkóyá aamoí íníye.

3

¹ kentávékai ávááraumai imáyáama kwéekaimanivo maankákái maékai keinárawa'a ó'opa'a máyáantavekai Áténesi-naopa'a keirái maékai ² Tímótimba ai'marááwáyana kentópa'a kuráiyé. Tímóti kentáásí kawe-kwáásí póna kwesé keséya Áánútuna mayáiyá kwémayaunanaya póna Ísu Káráisitina áséi-kwasai simátíma'maena kwégwiye. kotirávayaina'a Áánútunka'a agevamái asiramái meígwée sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. ³ Áánútun-ai ímo isááwai sáwí'a umátinkaiya'a Áánútumba aúwáavo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé. Áánútu séna kesááimo ímo isááwai sáwí'a umátinkanaaowe siráimba pósa kentáá sáwí'a kwéumasinkaamba á'a

ísaraawe. ⁴ keinárawate maéwándarata séta sáwí'a umásinkanaawemo siráundaya ívé'a magwévaarisa'a kwéawanaawe. ⁵ kemá imáyáama é'a Sáátáánigo séna Áánútumba auwésa kesáái isáígwáe siráintave'a mirá uráawe. Áánútunka'a agevamái máyáao sé'a kentáái isánáe sé'a Tímótimba ai'marááwánana kentópa'a kuráiyé. kentópa'a mayáímá komayááwánda áúgwara'-mayaima mairáunda ívé'a mimbáyáígón-áuma íma kwáívo sé'a Tímótimba ai'marááwánana kuráiyé.

⁶ Tímóti kentópa'a koména koyauweréna kesópa'a téna keinárawatavena séna Áánútumpa'a tirumbá kwétimesa kwenká'á agevamái asiramái máyaawe séna áséi-kwasai tasimásimakaiye. keinárawa'o kentáv'é'o sé'o kawer-áimbá kwésiyemo senkwará'á tasimásimakaiye. kesáámó sétaamo keinárawa'a kotuwánanaemo súna'o kentááyáv'é'o tatuwánanaemo senkwará'á tasimásimakaiye.

⁷ Áánútun-aaí kwésimatimundarakemba évakarawai sáwíta umásinkáanka'a Áánútun-aiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyáan-aimba tasimásimakaimba póna sirávayai-aimba tasimásimakaiye. ⁸ Ísóigompa'a tarúmaimo asiramáimo máyáan-aimba iséta póta kawetá umái máyaumne. ⁹ Áánútunka'a asiramái máyáawata póta Áánútunopata kentáásirunko kawé'á kwéisata Áánútumpata súwi kwésune. ¹⁰ keinárawatopa'o kónaunda-amba Áánútu kwi'maráníntaveta eénáínka'a aaváyaara'a Áánútumpata asiramái áísaa úmae kwéiyune. Áánútun-aiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáambanivo moóráva'a kwéyuwaantaveta kotúwa'naa ónáe séta Áánútumpa'a asiramáiya kwésune.

¹¹ námúnaa kwésundaya pósarai Áánútu kentáásivoe Ísu kentáási Ísóigoe umái kentópa'o kónaunda-amba kwisinkáyááoiye. ¹² námúnaa kwésundaya póna kesiruntá ávááraumai tímakaundanten-umai Ísóigoma imáyáa tímína'a moórá-mora-umai ísámai kentirumbá kwétime'a amápa-kwaasivimba kentirumbá kwétime'a ménaaowe. ¹³ mirá iyana Áánútu kentirunkómbá asiramátinkaina'a Ísu kentáási Ísóigomo kwená kwaásiyemo kumíndara'a Áánútu kentáásivowa aúranka'a kawé'á umái maíyana sáwí-aimba kempímbá íma kwéníntaveta námúnaa kwésune.

4

miráyáámó kwéunanayaamo Áánútumo aamoíyáámó kwéumasinkain-kwasai.

¹ kentáási kwaásiyono. moórá-ainkwara'a ísáaro. Ísoigo Ísuwe tarúmaimo máyaundayaveta kwákwiyyeta asiramái simátimeta séta Áánútumbo arááiimo taiwáíná ááimba agaráátinkaundaya kwa'maé kwégwiyyana Áánútu tuwánéna aamoí umátinkaniye. mináínkóná ááimba á'a kwégwaraavo miráumai kwa'maé'a koró. ² Ísóigo Ísu simásimakain-amaanta simátimewanda á'a isé'a kwégwaraawe. ³ Áánútu maarámó iyyávéna kwéankaiye. keinárawa'a Áánútumpa'a té'a kwendéi taaúráaro. aarai-úmóyáné inaamaru-úmóyáné aséráaro. ⁴ kwaaimó é'a aaraimó mayánááomba arupí umái máyáaro. mirámó ónááomba Áánútu mirámó iyyávéna kwéankaiye.

⁵ Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasimo ontembá íma mirán-oro. póiyankomo kwaaván-ínimbó máráintemba íma mirán-oro. ⁶ Áánútuna ámáamba miráumai kwáyáintavai aaraimó mayánáaomba kentí kwaásima íma sáwí'a umátinkáaro. ké'naamba simái ságamatimeta séta mirá-sáwí-ámpá'ó kwíyanamo éna Áánútu umbai-méyámbá timíniye. ⁷ Áánútumo kwená kwaási-i'o umásínkáinta kawe'ó umáimo maíyáváiya kwéumasinkaintaawe. íma sáwí'a umái mai-íta kwéumasinkaintaawe. ⁸ mindáyavesa súnda-aimba isésa tínaaemba umámiyawaima íma kwaásiye su'mai tínaaemba umátimenaomba pósa Áánútu kwenamambá kwétimiwainkwara'a tínaaemba umámenaawe. ⁹ keinárawa'a kentí kwaásima Áánútun-aaiyave'a áraire kwésenkwaasi moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba Áánútu agaráátinkaraimba pó'a á'a mirá kwéovo moórá-morawaivimbo kentirumbó kwétimen-aimba maankwándááivimbá íma agayánaumne. ¹⁰ keinárawa'a Másétóniyaa-ayampaken-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire kwésenkwaasivimba á'a kentirumbá tímakaawe. asíramái séta moórá-morawaivimba kentirumbá tíma'mae'a iyóro kwésumpo ¹¹ asíramái imáyáa kwée'a paru umái mé'a kentúra'a kárákwiyé'a toómbó mayánáaontave'a mayáimá máyáaro. mináimbá á'a simátímakaunda ¹² mirá é'a mayái mayáiya'a Áánútumpa'o ímo tiráan-kwaasi tuwánésa keinárawatavesa kawe-kwáásimá owémá sénááowe. mirá é'a mayái mayáiyana íma táain-tinkaniye.

Ísóigoma kumínín-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Áánútun-aaiyavesamo árairemo siráan-kwaasimo púwówasamo utámakaan-kwaasi táaiyave'a tirunkó sáwí'anivo séta árair-aimba simátíménda isáaro. Áánútunka'o ímo agevamáimo mésamo Ísu kumíndara'o pukáampinkembo usásinaiyavesamo ímo amu'maráan-kwaasi tirumbá sáwí'a kwéivo keinárawa'a mirá ovó séta senda-áintá isáaro. ¹⁴ Ísu pukáimpinkemba usásinkaintaveta áraire kwésumpo Ísun-aaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi Áánútu miwígwará Ísunkwara'o tiránín-aintaveta áraire kwésune. ¹⁵ simátíménda-aimba Ísóigoma siráin-aiban-iyé. Ísóigomo kumíndara'a úwoimo túvamaimo máyáan-kwaasi pukéwai aiva'á íma usáyaaítanaaowe. ¹⁶ Áánútuna kwayó-káwáánákó kwíyómpakewai aái sínana Áánútuna uwírenko anónka'a aái sínana Ísóigo anónka'a kwésindavinkemba kwíyómpakemba kumínimba Ísu Káráisitinaaiyavesamo árairemo sésamo pukáan-kwaasi aiva'á usásinaiyata ¹⁷ Ísu Káráisitinaaiyaveta áraire sétaamo úwoimo súvamaimo máyáandawaiya kusirámbayainata ainámpímbá aiva'ó iráawaise uyorupéta Ísóigomba uawánéta miráumai aasiyaasí Ísóigowe maí'mai'a ónaundayaawe. ¹⁸ mindáyave'a síma-sima kwée'a tirávaimai máero.

5

Ísóigo kumíníntavetaamo to'mayaa ónaunda-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo Ísumo kumínín-kanaama íma ísare'a maankwándááivimbá íma agairáumne. ² kemá ísaraamba no'wáamba umóyán-kwáásimó anompintumáivimbo tintenkáan-umai Ísóigo Ísumo

éna miráumai kumíníye. ³ kwaásimo maarámó sésamo ívé'a kawekánáávimbá aánoumai máyaumne sénááombanivo avekáámbó éna sáwíkanaaó téna tasáwí'a umátinkaniye. aaraigóná kanaamó tisanamó ímbá iyámpói kwémarankaiye. mirámó ontembá misáwí-kánááómó éna íma asétinkainda amáparawaivimba tátoraniye. ⁴ kentáásí kwaásiyono. umóyán-kwáásígómó kentí náaindaambo tamaimairáina'o awáné'o é'a táátave'a ónááombanivo íma túnkaiimpimba máyáamba póna Ísóigo Ísumo kumínimba íma táátave'a ónááowe. ⁵ keinárawa'a sáma kaiwái áráá'maa'a owatá kesáágwárá'á íma túnkaiwaindeiya úmpo sáma kaiwáíndéiya úne. íma sáátaveta ónaumne. ⁶ évakarawaimo ombá Ísumo kumínín-imayaa ímo ombá tavú'máimo tuúmó kwáéntenkaamba kwéovo kesáá íya miráyá éta kárákwimaiya kawer-ímáyááyá umáíya ménaumne. ⁷ kwaásima no'wáámba tuún-kwáéwasa uwo'aó'-nómbó kwénaaan-kwaasi no'wáámba nésa uwo'aó'á ónááovo ⁸ kesáá sáma kaiwái áráá'maa'a póta íma miraráántá ondayá kawer-ímáyáá umáíya ménaumne. miráumai méta kweukáámbó avérimaiyaamo máyaundantemba Áánútunka'a agevamái méta kwaásivimba siruntá kwétimeta máyaumne. kweu'néímó súwawaa'o ánáan-kwimaimo máyaundantemba Ísu Káráísiti kusiránintaveta amu'maréta ménaundayaawe. ⁹ Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraimba kentáásí sáwí-mayairakemba Áánútu áwáá'a simásínkanintavena ímanivo Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-mayaigomo tátokaiimpinkemba iyásinkenaya kawepátá mósínkanintavena Áánútu kwená kwaási-ita umásínkaraintaawe. ¹⁰ Ísóigo Ísu Káráísiti kentávénáya ísámai pukáimba póta kumínataamo éta úwoimo máyaunda-kwaasigwara pukáan-kwaasigwara'o éta kweséya ménaumne. ¹¹ mindáyave'a moórámora-umai túwa'naa e'a kawer-áímbá síma-síma'a íyamba pó'a asiramái ménaaowe. á'a kwéomba pó'a mirá úmae iyónááowe.

¹² kentáásí kwaásiyono. moórá-aimbo asiramái simátíménda ísáaro. keinárawapimba mayáímá maésa kawer-áímbá simátimesa asiramái arupí umátinkanaaontavena Ísóigo miwí usásintinkarain-kwaasi táái taagwiyávóro. ¹³ keinárawapimba miwí mayái kwémayaantave'a pó'a miwí táái mósá maré'a kentirumbá kwétimé'a máéro. keinárawapinkemba moórá-morawai paru umái máéro.

¹⁴ kentáásí kwaásiyono. asiramái súndaya kavóná-kwaasiyave'a asiramái sé'a arupí umátínkáaro. táákavuravumo íyan-kwaasi tirumbá asiramátínkáaro. aamoisayán-kwáásígwárá'á túwa'naa oro. amápa-kwaasinamba kwempa'á aánoumai máéro. ¹⁵ kembó sáwí'o umátínkéwa'a anondá miwí sáwí'a umátínkáavo sé'a aambá áúntinkaaro. aasiyaasí miráumai keinárawate umái ó'on-kwaasigwara'a kawé'a umátínkáaro.

¹⁶ aasiyaasí tirunkó aamoí ína'a mé'a ¹⁷ Áánútumpa'a námúnáa símae iyé'a íma agándaaro. ¹⁸ kentópa'a ó'on-o'on-tanta'a kawé-tántáá'á umbai-yántáákwárá'á tínimba Áánútumpa'a súwi sé'a máéro. mirámó ónááomba Áánútu mirá íyávéna kwéankaiye. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a Áánútumpa'a amápa-tantaatave'a súwi kwésemba Áánútu mirá íyávéna kwéankaiye.

¹⁹ Áánútun-amankomba íma aambá áúnanke'a ²⁰ Áánútun-amankoma simátimakain-aimba kwésimatimiya'a mináimbá íma tínaaemba

umáméro. ²¹ amápa-tantaa'a taaíntuwe'a kawé-tántááká'á asiramái méyatoraaro. ²² amápa'a ó'on-o'o-sawi-yantaatave'a aseráaro.

²³ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iyé. kwemá keinárawa'a kwendéí auráníntaveta námúnaa kwésune. Áánútu kentí imáyáara'a túwawaaka'a timanka'á kárákwiyina'a kawé'á umái ménaaomba Ísóigo Ísu Káráisiti kumíndara'a íma sáwí-aimba kempímbá kwénintaveta námúnaa kwésune. ²⁴ Áánútu áraikona ááimba póna kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyarawai kwemó siráinteni'a mirá umátinkaniye.

²⁵ kentáásí kwaásiyono. Áánútumpa'a kentááyávé'a súwa'naa umái námúnaa seró. ²⁶ Áánútun-aaiyave'a áraire kwésewai tiyáamba tíméro kwésune. ²⁷ Ísóigo simásímakaintave'a asiramái simátíme'a sé'a maankwándááivínkén-kwásái Áánútun-aaiyavesa áraire kwésewai amáparawai simátíméro.

²⁸ Ísóigo Ísu Káráisiti aasiyaasí úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póro siráunda mináimbá kwéanasaiye.

2 Tésárónaika

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-iya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái Tésárónaika-naoraa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasitopa'a agaimái tuwówana moórawai mátimakaiye.

¹ kemá Póro maanáimbá maanáúváivimbá agaimarúmpo isáaro. moórawai áwí'a Sáírasiye moórawai áwí'a Tímótiye kesé máyaayanka'a moórá-kwasai sénaumpo isáaro. Tésárónaika-naopakewaima Ísóigona kwaási isáaro. Áánútu kentáásivoe tarúmai Ísóigo Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawaima isáaro. ² Áánútu kentáásivowawe Ísóigo Ísu Káráísitiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kentáási kwaásiyono. ááéma Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a ívé'a asiramái Áánútuwe aráápamái máyáawe. ááéma moórá-morawaivimba kentirumbá tímakaamba isa'á ívé'a kentirumbá tíma'mae kwégowe. mirámó kwéomba mindáyaveta Áánútumpa'a súwi símae kwéiyeta námúnaaya kwésundaya kawetá kwéune. ⁴ Ísu Káráísitina kwaási ontávésa sáwí'a umátinkesa tí'a iní'a kwéumatinkaamba Áánútunka'a agevamái mé'a íma auwé'a kwentávé'a ísámai asiramái máyáamba póta Áánútuna kwaási moórámora-naopimpa'a máyáanta simátimeta kentúwí'a mósá makáumne.

⁵ miráumai asiramái máyáamba pósa tí'a iní'a kwéumatinkaamba iséta séta Áánútu arupí-meyamba timínimba póna kawe'náráwari'a kwéumatinkena kwégaragwiyiye kwésune. ⁶ Áánútu arupí umái máyáiwai sáwí'o kwéumatinkaawai sáwí-meyamba tiména ⁷ kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré ánásasiyuwanintaawe. Ísóigo Ísu kwíyómpakemba kumíndara'a kwená asirayán-kwáyó'nárarakwara'a iraráámbá kúra'mae kumíndara'a kentí umbai-yántáaré kentáási umbai-yántáaré Áánútu ánásasiyuwena ⁸ Áánútumpa'o ímo tésamo nénka'o máyáawai sáwí-meyamba tiména Ísóigo Ísuna áséi-kwasai ímo taagwiyaviyawai sáwí-meyamba timíniye. ⁹ miwítí sáwí-meyamba maarán-iyé. sáwí-meyambo kwaíkwai'o ínín-ayampa'a aasiyaasí maí'mai'a íyana Ísóigo aambá ítáyuwainasa kwenópa'a íma iyésa kwená ó'oran-asirayamba íma awánanaaowe. ¹⁰ mitáwai kumíndara'a kwená kwaási kwenáíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai kwenáwí'a anómba umánkesa áwí'a mósá marésa aamoí onááowe. Ísun-aaí simátimewanata keinárarakwara'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba pó'a mirá onááowe.

¹¹ mindáyaveta keinárawa'a túwa'naa eta maarán-áimbá námúnaa símae kwéiyune. Áánútu kwená kwaási-i'a umátinkaindayavena tááyena kawe'náráwari'a umátinkanintaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kentí imáyáavinkemba kawe'-máayí maimaé iyónááontaveta námúnaaya kwésune. Áánútu asirayámbá timína'a kwenká'á agevé'a asiramái ménaaomba pó'a kawe'-máayí mayánááontaveta námúnaaya kwésundaya pó'a ¹² keinárwapimba

Ísóigo Ísu áwí'a anómbe íyana Ísu kwená kwaási-i'a kwéontavena kentúwí'a maimaé iyíníye. kentáásí Áánútuwe Ísóigo Ísuwe úwoi túwa'naa úyamba pó'a Ísóigo Ísu áwí'a mósá maránááontaveta námúnaaya kwésune.

2

sáwí-mayaigombo avowái'o owáíná kwaasái.

¹ kentáásí kwaásiyono. kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kuména kun-torupásinkainata kweséya ménaunda-ainta avora'á simátimenaumne.

² évakarawai sésa Ísóigo Ísu á'a kunkáiyé siráan-aimba íma anón-imayaa íyana tirunkó sáwí'a íno. mináimbó simátímakaawai kentí imáyáavinkena sirá. mirámó sembá Áánútu simásímakaiye sirá. kentávésa aúvávinkemba simásímakaiyewa sirá. náávaken-ainewa siráao. ³ minkámpár-áimbá kwésimatimewa'a árai'a siyé seváímpó'a maanáimbá avora'á simátimenaumpo ísáaro. Ísóigo Ísu kumínítawai íma úwoj kumínívo aiva'á sáwívarawai Áánútumba tínaaemba umámíyana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai sáwí-marupa'o íramó kaikai'o kwéipa'o kumbéniwainonkaamba paáriníye. ⁴ évakataantavesamo kwaásimo sésa kesí ísóigoman-íye sésa mîntántáákóná imáyáa mósá kwémaraambo éna aambá aunéna séna úwoisan-tantaa'an-ivo keyáá anómbe úne séna Áánútuna mono'-náúmpá'á uména kampa'á séna kemá Áánútu úne síníye.

⁵ keinárawate maéwándara'a mináimbá simátímakaunda ímo tuwinkaráámbá tuwinkaráawe. ⁶ ívé'a sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá ítánkaraimba kwéisaawe. Áánútu séna sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaina kanaamá kwétiye sinda-tawai mindá'á paáriníye. ⁷ ívé'a sáwísawaa-mayaima aúpá'á kwémayaawana sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaimba aambá tawísíyankainana paárináara'a sáwísawaa-mayaima avora'á paárinana ⁸ sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwaiwara'a paárinana Ísóigo Ísu ságayankwara'a kuména áama áútinkena inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye. ⁹ sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárináara'a Sáátáánigona asirayánkwará'á paáréna ó'on-o'om-bayai ímo awánaraam-bayai kampa'máyái kwémaena ¹⁰ ó'on-o'on-tantaatavena kampar-áimbá simátiminasa sáwí-meyambo kwaikwai'o ínín-ayampa'o koménaaon-kwaasi mináántávésa áaire sénááowe. áair-aintavesa íma aamoí íyamba Áánútu sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátínkáiwain-aaiyavesa íma aamoí íyamba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹¹ mirá-sáwí-kwáásí pósa minkámpár-áíntávésa áaire sénááowe. mirá-sáwí-kwáásí póna Áánútu étinkainana kampar-áínkó miwí asiramái tátorainasa kampar-áíntávésa áair-aimban-íye sénááowe. ¹² miráumai áair-aintavesa kampar-áíné sésa sáwí'o kwéontavesa aamoí íyawai sáwí-meyamba timíníye. kemá Póro sé'a aiva'á sáwí-mayaigomba avowái'a uráiwai paárinana Ísóigo Ísu kuména inkaména kwená asirayámbá maisuwáníye.

asiramái máyáan-kwasai.

¹³ kentáásí kwaásiyono. Ísóigo arumbá kwétimiye. aiva'á Áánútu keinárawatavena séna sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinke'a

kawer-ámpá'á métinkanaumne séna kwenamambá ai'marówana Áánútuna kwaási-i'a kunumátinkowa'a árair-aintave'a áraire siráantaveta aasiyaasí Áánúntumpa'a súwiya kwésimankaumne. ¹⁴ áséi-kwasai kosimátimewananya kwená kwaási-i'a umátinkaina'a Ísóigo Ísu Káráisiti ságayankwara'a máyáipa'a uménaaontavena Áánútu tááyariye. ¹⁵ mindáyave'a asiramái mé'a kosimátimakaunda-aine aúváivimba agairáunda-aine tirumpimbá tátoraaro.

¹⁶ Ísóigo Ísu Káráisitiye Áánútu kentáásivowawe kentáásí imáyáa ésarai úwoi súwa'naa esarai aasiyaasí kentáásí imáyáa kawé'á kwéumasinkaayata Ísu Káráisitiye ménaundayaveta kwéamu'maraundayaawe. ¹⁷ Ísóigo Ísu Káráisitiye Áánútu kentáásivowawe kentí imáyáa kawé'á umátinkesarai asiramátinkaiyamba póna kentí mayáiyé kentááiyé kawé'á ínintaveta námúnaa kwésune.

3

súwa'naa umai námúnaa seró siráan-kwasai.

¹ kentáásí kwaásiyono. moórá-aimba simátimenaumpo isáaro. kentáá súwa'naa umai Áánúntumpa'a námúnaa seró. Ísóigon-aaí simátiménana amápar-ayampa'a avekáámbá kóyáwé ínasa mináímbá tátoranaaontave'a Áánúntumpa'a námúnaa seró. keinárawapimba Ísóigon-aaigo á'a mirá umái tátokaiye. ² moórá-yantaatave'a Áánúntumpa'a námúnaa seró. évakarawai Áánútun-aaiyavesa áraire sewasá évakarawai kamparé kwésesa miwíwínkémbá sáwí-kwasai sáwí-mayai kwémayaawai sinkamovainivo kentáá súwa'naa umai Áánúntumpa'a námúnaa seró.

³ Sáatáánigo tátoraivo séna Ísóigo kwemó sintembó mirámó iwái póna kárákwimai asiramátinkaniye. ⁴ keinárawataveta asiramái séta Ísóigo tarúmai máyáamba pó'a simátimunda-ainta taagwiyavé'a mirá úmae'a iyónááowe kwésune.

⁵ Ísóigo imáyáa timína'a sé'a Áánútu arumbá kwésimiye sé'a ménaaontaveta námúnaaya kwésune. Ísu Káráisiti imáyáa timína'a kwemó asiramáimo máyáisanamo ímo ávómo kaintembá kemá mirá ónááontaveta námúnaaya kwésune.

mayáímá máyáaro siráin-kwasai.

⁶ kentáásí kwaásiyono. Ísoigo Ísu Káráisitina mayáiyá kwémayaundayaveta asiramái simátimeta séta keinárawapinkemba évakarawai Ísu Káráisitin-aaiyavesa áraire siráambanivo simátimakaunda-ainta íma kwarésa kavóná-kwaasiraamba umái máyáawata séta tiyuwé'a miwísé íma máero kwésune. ⁷ keinárawate maéwándara'a kavóná-kwaasiraamba íma umái maéwána'a suwánaraamba kesáámó uráundantemba mirán-oro. ⁸ kentí toómbá íma úwoi kwéneta meéyán-umasuweta kwéneta no'wáamba aavayaara'a enónka'a siyáántán-kwimai mayáiyá kwémaeta mimbáyáivínkén-tómbá mairáumne. keinárawa'a mase'á umátinkaunavo séta toómbá síméro íma súndaya mayáivínkén-óntándéi mairáumne. ⁹ Áánútuna áséi-kwasai kosimátimakaunda-anonda tísaa umáimo toómbó mairékaiya kawé'á éta úsina íma tísaa úndaya mairáumne. mayáímó asiramáimo mayááwándaya suwáné'a keinárawakwara'a mirá ónááontaveta

kosimátímakaunda-anonda íya úwoi mairáumpo meéyámbakaumne.
 10 keinárawate maéwáandarata maarán-áimbá simátimeta séta kavóná-
 kwaasi mayáimó imo kwémayaan-kwaasi toómbá ima tíméroya
 simátímakaumne.

11 keinárawapinkemba évakarawai kavóná-kwaasi mayáimá ima
 máyáamba kwantánaanta-aimba símae kwénaaonta ísaraumpo
 12 miwíyávéta asiramái símae iyéta séta Ísóigo Ísu Káráisitina mayáimá
 kwémayaundayaveta séta ivátuwe'a kawer-umái mé'a mayáimá
 kwémae'a kentí mayáivínkémbá toómbá naaró kwésune.

13 kentáásí kwaásiyono. kawe'-máayáimá kwémayaamba ima
 tívón-káína'a mirán-káwé'-máayáimá máyáaro. 14 maanáúvávímbá
 agaimakáunda-aimba évakarawai ísámai tínaaemba umásuwaiyawai
 tuwáné'a miwítí nénkakaamba umái méwasa imáyáa ésa tigeavimpín-
 umai koyauwé'mai teró. 15 namuro-kwáásiyémo kwéontemba mirá ima
 é'a kentí kwaásiyemo kwéontemba mináimbá simái ságamatimero.

16 Ísóigo paru kwéumatinkaiwaina ááimban-iyé. kwemá kawé-
 kánáá sáwí-kanaa paru umátínkámaena iyíníntave'a námúnaa kwésune.
 keinárawate Ísóigo ménintave'a námúnaa kwésune. 17 ayááírá'a kemá
 Póro agaimaráúmpo awáné'a kwenayáánavi'a póna kwenááiman-iyé
 sé'a ísáaro. amápar-auvaivimba miráumai kwéagayaumne.

18 Ísóigo Ísu Káráisiti úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba kwéanasaiye.

1 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba ava'moraé-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkawana ména Tímóti Évévasi-naopa'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanámbá maanáúváímbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásí sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyásínkáiwaiye Ísu Káráísiti kumíniye sé'a amu'maráúndawaiye kentávésarai sésarai aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráísitin-aaí kosimátíma'mae naauwó sésarai sí'mákaaivo ² Tímótiyo Ísu Káráísitinka'a agevamái maéndawai árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráísiti kentáásí Ísóigowe úwoi áwa'naa esarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ ááéma Másétóniyaa-marava'a kónáe séwánda-tawai entávé'a asiramái sé'a Évévasi-naopa'a úwoi maiyó. Áánútun-aaigomba kwaé'náer-aimba kwésewaiyavai íma mirán-áimbá seró simátimiyo. ⁴ aasiyaasí íma imáyáa umái manír-áiné tíkwá'náwe tináávúwísáiyé túwíkwara'a íma taaró simátimiyo simámakaumne. mirán-áimbó kwésemba kwaásiti imáyáa taviséna íma túwa'naa ínasa pósa Áánútumpa'a íma aráápamai maí'mai'a ónááowe. ⁵ ánivo simámunda-aimbo amáparawaimo kwarésamo ésa imáyáavinken-aine tirumpinkén-áiné kaweré su'mai úmae kwéiyinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma tóikakene su'mai sésa tirunkakénkwará'á sénááomba pósa tirumbá tíméro kwésune. ⁶ évakarawai mináimbá ivátuwesa úwoi-aimba símae naaésa ⁷ Áánútuna áamáamba simátimenae sésa ombánivo minámáámbá íma kawé'á umái isesa asiramái sen-áínkóná ááimba íma ísaraawe.

⁸ áamáamba kawé-tántáá'á póna mindámo kwégwaraan-kwaasi áamáánko kwétuwa'naa-imba ísaraumne. ⁹ kesí áamáamba kwa'mái máéro séna áamáamba tíména sáwí'o uráan-kwaasi kawer-ámpá'ó kónááontavena áamáamba tímakaiye. áamáambo káráan-kwaasiye aaimó ímo ísáan-kwaasiye Áánútuntavesamo ímo imáyáamo on-kwáásiyé sáwí'o kwéon-kwaasiye Áánútun-aaiyavesa kwíráái kwésen-kwaasiye tinóvowi tínkamowasa púwón-kwaasiye évakarawai tínkamowasa púwón-kwaasiye ¹⁰ aarai-úmóyámbó on-kwáásiyé kwaai-úmóyámbó on-íniné umóyán-ánká'á nááon-kwaasiye iyámpói-umoyambo on-kwáásiyé kampar-áimbó sen-kwáásiyé kampar-áimbó simátiyuwaan-kwaasiye Áánútuna árair-aimbo káráan-kwaasiye mirámó kwéon-kwaasimo kawer-ámpá'ó kónááontavena áamáamba tímakaisata ísaraumne. ¹¹ mináimbá áséi-kwasavimba kwéna Áánútu kaweré su'mai iwái kwená ááimba ó'oran-aainkwarawaina árair-aimban-iyé. kembá Póromba simásiména séna mináimbá simátíma'mae naauwó siráiyé.

Áánútu arumbá umásinkaraiye Póro siráin-kwasai.

12 Ísu Káráisiti kentáásí Ísóigo simásimena séna kesí mayái kawé'a umái mayáníyondayavai mayaaó séna mimbáyáímó mayánaundayavena asirayámá símisa'a súwi kwésimankaumne. 13 áno mimbáyái íma mairáawandara'a kwenáwí'a simái sáwí'a umánke'a kwená mayái-kwáásí sáwí'a umátinke'a kwembá simái sáwí'a umánkaraumne. minkánáará'á Ísuma Ísóigoma iyé-áintávé'a íma áraire sé'a íma ísámai kawer-é'a pó'a sáwí'a uráunda mindáyavena arumbá umásinkena 14 Ísóigo úwoi súwa'naa úmae iyísa'a Ísu Káráisitiye tarúmai mé'a kwenááyave'a áraire sé'a kwená imáyáa kwéune. 15 Ísu Káráisiti sáwí'o kwéon-kwaasi sáwí-imayaaomo tátokaimpinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáiyé siráivo mináimbá árair-aimban-ivo isé'a tirumpimbá asiramái tátoraaro. kemó Póromo sáwí'o uráundawai amáparawaimo sáwí'o uráamba usáyaaitaruumne. 16 mirámó uráundayavena arumbá umásinkena ayáátáaka'a simu'marómba kwaási mindá awánésa kwenááyivesa áraire sésa aúnái'a umái maí'mai'a ónááontavena íma sínkamimba simu'maréna ména arumbá umásínkaraiye. 17 Áánútu kwégarakwiyiwai maí'mai'a éna íma puwíníwai éna kwenane'a súrandei ímo awánáúndawai kweyáá Ísóigoma éna kwená ááimba ó'oran-aimba kwaíkawai'a isaná kwenáwí'a anómba kwaíkawai'a kwéiye.

18-19 Tímótiyo kesááninkaawai maanáimbá asiramái simámenaumpo isaaó. ááema Ísóigona mayáímá mayáníyonda-aimba entá simámakaundayaama isa'á imáyáa é'a pó'a asiramái simáme'a sé'a mináíntávái imáyáa umái kwaréma Ísóigowe aráápamai méma arunkakémbá árair-aimba isé méma i-kwáásímó tiyáántambo kwimáimo asirayám-báyáímó kwémaesamo máéntemba Áánútun-aiyavai ayáántamba kwimái asirayám-báyái kwémae maiyó kwésune. évakarawai tirunkakémbá árair-aimba tínaemba umámesa pósa Ísóigon-aaí tínaemba umámesa máyáawe. 20 miwívínkémbá kae'nárai túwí'a moórawai áwí'a Áíméniyasi isaná moórawai áwí'a Arekesándaa isa'á ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye. Áánútunka'a sáwí-aimba simái tuwáyááooye sé'a ti'maráúnana Sáátáánigo tátokaiye.

2

Áánútumpa'a námúnaa sen-kwásái.

1 maarán-áimbá simátimiyo sé'a kwésimamune. Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба anón-tantaa'an-iyé. mindáyavesa námúnaamo kwéseмба Áánútu amápa-kwaasi túwa'naa ínkwaé sésa kwéaisaa-esa súwi kwésewe. 2 Áánútu anón-kwaasiye kenká'á kárákwiraan-kwaasiye túwa'naa ínasa námúnaa síyamba paru umáíya moórávinta méta Áánútuntaveta imáyáa éta arupí umáíya ménaumne. 3 mirán-dámúnáámó sembá Áánútu aúranka'a kawé'a umái sewaná póna aamoí éna kwemá sáwí-imayaavinkembo iyásínkáiwaiya póna aamoí kwéiye. 4 Áánútu amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkainasa kwená árair-aimba isanááontavena arááíma kwétaiye. miráyávésamo amápa-kwaasiyavesamo imáyáa ésamo Áánútumpa'o námúnaamo kwéseмба kawé'án-iyé. 5 Áánútu mimbóráwái máyáísana

Áánútuwe kwená kwaásiyeti avumpimbó máyáimba mimbóráwái ména minkwáásígó áwí'a Ísu Káráisiti ména kwaási Áánútunte kwétarutinkena ⁶ amáparawai sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna taaira'á pukáiyé. Áánútu amáparawai kentí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanaumne séna mirán-kánáá tíníye siráimba póna Ísu Káráisitimba ai'marówana kumpukáiyé. ⁷ miráumai Áánútu simásimena séna aantá-kwaasi-i'a éma ó'onkaa-kwaasi simátíma'mae naauwó séna si'marówa'a kwená árair-aintavesa áraire sénááontave'a simátíma'mae'a kwéiyune. mináímba súnda íma kampar-áímbá kwésumpo árair-aimba kwésune.

⁸ naaó'-naoken-kwaasi tayorupamáí mésa Áánútuntavesa imáyáa ésa íma áwáá'a sésa íma aisambá sésa námúnaa sénááontave'a mirán-oro kwésune. ⁹ tayorupamáí mésamo Áánútuna imáyáamo mósá maránááomba aaraimá maarámó íyávéna sirááíma kwétaiye. íma túma maé iyésa kawe'á umái unáánkwátói ésa kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sésa íma konaarirí ésa ¹⁰ íma mirá-sáwí'á ésa kawe'-má'yáiyé su'mai máéwasa tuwánanaaowe. aaraimó kesáváímó sésamo Áánútuntave'a imáyáa kwéune sen-ínímbó kawe'-má'yáímó kwémayaantemba mirán-oro. ¹¹ aaraí íma túma maé iyésa aánoumai mésa Áánútun-aaimo kwéesen-kwaasi táái isánááowe. ¹² aaraimá íma kwaairá'á kárákwiraawai mésa kwaai túranka'a íma koméša aai kwésimatimesa aánoumai máyáawe kwésune. ¹³ naaóv'á Áánútu Áándamumba aiva'á úmarena naaémba awainínkómbá Ívimba úmakaintave'a mináímbá kwésune. ¹⁴ Sáátáánigo íma Áándamuntavena siráivo Ívintavena kampar-áímbá simámuwana áraire séna aiva'á Áánútun-aai káráyukaiye. ¹⁵ ánivo aaraimá iyámpóimo matínkáiyambo éna sáwí'a umái mémpinkemba Áánútu tiráníye. aaraimó Áánútunka'o agevamáimo mésamo kwená imáyáamo ésamo arupí umáimo aánoumimo maí'mai'o úmae iyésamo mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí'a umái mémpinkemba tiráníye.

3

Ísoigona kwaásira'a kárákwiraawaiti kwaasái.

¹ évakarawaimo Áánútuna kwaásira'a kárákwiyi-mayai mayánáe síyawaimo ésa tirááimo tai-máyái kawe'-má'yáímán-iyé siráamba mináímbá árair-aimban-iyé. ² moóráwaimo Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímó mayáíndawai maarán-kwáásígómán-iyé. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyaindawai éna mimbórá-ínímbá makáíndawai éna arupí umái kawer-imáyááwé su'mai kwéíndawai éna kwenáwí'a mósá maréwai éna namu-kwaasí naambá tíména toómbá tíména índawai éna Áánútun-aai kanaán-umai simátíma'maena kwéiyíndawai éna ³ íma uwo'aó'-nómbá námae naaéna uwo'aó'á índawai éna íma aaisan-áímbá séna paru umái máyaindawai éna íma óntantavena aúran-anda kwéíndawai éna ⁴ kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasira'a kawe'á umái kárákwiraindawai éna kwená iyámpói kwentávésa ésa kwenáái kwéisaiyawai éna mirán-kwáásígómó éna Áánútuna kwaásira'o kárákwiraiwaina mayáímá mayáníye. ⁵ moóráwaimo kwená aarai-iyámpóira'o ímo kawe'ó umáimo kárákwiraindawaimo éna Áánútuna kwaásira'a íma kanaán-umai kárákwiyiniye. ⁶ ívé'o Áánútuntavenamo

Ísámaimo tındawaimo éna Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá íma mayániye. mirán-kwáásígómó mimbáyáimó maénamo éna kwenáúma maé iyínana Sáátáánigomo sáwí-meyambo mayánínten'i'a mirá íniye. ⁷ kwembá simái sáwí'a umánkáavo Sáátáánigo tamaimái kweivarí'a iváínivo Áánútunopa'o ímo tiráan-kwaasigwara'o sésamo kaweré su'mai umái máyáiwaiman-iyé síyan-kwaasigomo éna mirán-kwáásígówé su'mai Áánútuna kwaásira'a kárákwiraiwaina mayáimá mayániye.

⁸ Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owai maarán-kwáásímán-owe. arupí umái máyáiyawai ésa íma kaumbo-káér-imayaamo tokáiyawai ésa íma uwo'aó'-nómbá námae nááiyawai ésa íma óntantavesa túran-anda kwéiyawai ésa ⁹ tirunkakémbó árair-aimbo isésamo kwéomba Áánútuna árair-ainkona ááimba tátoraawai ésa ¹⁰ mirán-kwáásímá ésa Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-owaiti mayáimá mayánááovo aiva'á miwítí mayáimá tuwánewasamo kawé'ó íya'o é'a mimbáyáimá tíméro. ¹¹ mirá íyasamo ésa miwí tuwainímbáá'a maarán-ínímbán-owe. kawé'á umái máiyawai ésa íma kwantánaanta-aimba kwésen-inimba pósa arupí umái mésa amápa'-mayai kawé'á umái kwémayaawe. ¹² Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima kwémayaawai maarán-kwáásímán-owe. kimbora-inimba mapá kuráawai ésa miwítí iyámpóírare miwítí naaúmpa'a máyáan-kwaasirare kawé'á umái kárákwiraawai ésa mirán-kwáásímó Áánútuna kwaásira'a kárákwiraawai kwétuwa'naa-om-bayaima mayánááowe. ¹³ mimbáyáimó kawé'ó umáimo mayánááowai ésa Ísu Káráísitiye aráápamai máyáan-aimba asiramái simátimiyasa isésa miwí túwí'a mósá maránááowe.

árai'-monor-ainkona ááin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo kemá Póro sáwiyanka'a embá koawánanae sé'a kwéé'a maanáúvámá kwégaimai tuwáúmpo awánaao. ¹⁵ enópa'a kónáe sé'a onda-ámbó itáinamo e maanáúvái awáné sé kesáá Áánútuna akúntá únanaya agaimakáimba símakaimba póta miráyá ónaumne síníyone. ávombo aimakésamo megwímegwigigomo ávonka'o tátoraintemba kesáá Áánútu máyáiwaina kwaásiya éta kwená árair-aimba tátokaundayaawe. ¹⁶ árai'a árai'-monor-ainkona ááimba paárúwana anón-kwaasi éna maarán-iyé.

Ísu Káráísiti marapá'á kwaási-i'a umái paárúwana Áánútun-amanko kwentávéna séna arupí umái máyáiwaiman-iyé súwasa Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai awánowasa kwaási ó'on-o'om-baravakewai kwenáái simátíma'mae kuwasá kwenááiyavesa áraire suwaná Áánútu kunáí'maena kwíyómpa'a móankaraiye. mináímbá árai'-monor-ainkona ááimban-iyé.

4

kampar-áimbó simátimenaon-kwaasi paáronaon-kwasai.

¹ Áánútun-amanko avora'á séna naaén-kanaa tínsa évakarawai Ísu Káráísitimba tínaemba umámesa Sáátáánigowe kwená kwayó'nárawaremo síyan-aimba isésa kampar-áimbó síyamba kwaránááowe siráiyé. ² íramó ane'ó kaimbó áúmo pukáin-kuvinkaambo

intembá tirumpimbá miraráá ínasa tirumpinkémbá íma árair-aimba ísésa tóikakene su'mai kampar-áimbá sésa ³ aaraiyé kwaaiyé mayánááomba aambá áúntinkesa évaka-tomba aambá kwéauntinkesa mirá-kámpár-áimbá síyasa naaén-kanaa tínsa évakarawai mirán-ámbá kwaránááowe. mintóntávéna Áánútu kwená árair-aintavesa áraire síyawaiyavena sésa mirán-tómbá umátinkaunda kwéne'a súwi sígwáe sé'a umátinkaraumne Áánútu siráiyé. ⁴ amápa-tantaa'o Áánútumo úmakaimba kawé-tántáá'án-ivo aambá áútinkaavainivo úwoi kwéne'a Áánútuntave'a súwi seró. ⁵ námúnaaya súndayaanivo Áánútu kawé'án-iyé siráimba pósa mintómbá aambá áúsinkaavainivo.

Ísuna kawé'-máiyái-kwáásí óne siráin-kwasai.

⁶ Tímótiyo simáménda-aimba Áánútuna kwaási simátíminda Ísu Káráisitina mayái-kwáásí-í'a éma po kawé-kwáásí auráníyone. toómbó nénamo asiramáimo máyáintemba Ísu Káráisitina árair-aimba kwaré kawé'á umái simátíma'mae íyínana mináínkó asiramánkaniye. ⁷ manír-áimbá íma Áánútun-aaiman-ivo úwoi-aimban-ivo ánaemba umámiyo. emá ayáántán-kwimai mé árai'-monor-amba kwégware enáúma kárakwiyuwo. ⁸ súgomo kawé'ó ínkwáe-imayaamo ésamo ésa tiyáántán-kwimai mayái mayánááomba mindá kawé'án-ivo árai'-monor-ampa'a kónáe sésamo imáyáamo ésa tiyáántán-kwimai Áánútuna mayái mayánááomba mindá anón-kawé'an-iyé. mirámó ésamo ésa ívékwará naaénkwará'a ménaaon-ayampa'a mimbáyáígó túwa'naa iye. ⁹ mináimbá árair-aimban-ivo ísámai tirumpimbá tátoraaro. ¹⁰ Áánútu asirayánkwáráwái póna amápa-kwaasira'a kárákwiraiwai éna kwenááiyaveta áraire sún-dawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaimba kwéamu'mareta póta siyáántán-kwimai mayáiyá kwémayaumne.

¹¹ Tímótiyo mináimbá simátíme se mirán-oro siyó. ¹² ívé-kwaasi óndayavesa úwoi-kwaasi óne sésa sáwí'a umánkaavainivo kawé'á umái mé kawer-áimbá se imáyáa timé arupí umái mé kaweré su'mai kwéinasa Áánútun-aaiyavesa áraire sewái awánésa óndantemba mirán-oro. ¹³ enópa'o ímo kondará'ó éma kwaási túranka'a Áánútuna aúvái-kwandaavinken-aimba táámpamai simátíma'mae kwéiye agaráátinkaa. ¹⁴ ááéma entávéna Áánútu siráin-aimba simátímúwasa Áánútuna kwaásiti anóndarawa'a tiyáámba enane'á tátoresá sésa Áánútuna mayáímá mayaaó suwamá mimbáyái máyéndayavai ónana Áánútu asirayámbá ámakaiwo íma tuwé asiramái maimaé iyuwó. ¹⁵ simátímunda-aine su'mai imáyáa e mirá úmae íyínasa amáparawai awánésa sésa Áánútuntavena asiramái máyáimba póna minásíráyánkó iyíniye sénááowe. ¹⁶ enáúma kárákwimai méma simátíminda-aimba imáyáa umái kawé'á umái simátimiyo. mirámó ónda kawer-ámpá'á kwégonasa enáái ísáan-kwaasi kawer-ámpá'á kwégowe.

5

Ísóigona kwaásiti imáyáa arupí umátinkaa siráin-kwasai.

¹ Tímótiyo anónuntantontavai égési-aimpakemba íma simátíme enavontávémó aánoumáimo kwempa'ó séndantemba mirá simátimiyo. enávámaa'o óndantemba ívé-kwaasi mirámá umátinkaa. ² enanóisaimo

óndantemba áráankantomba mirámá umátinkaao. enáúmbaa'ò óndantemba ívér-inintomba mirá e kaweré su'mai umátinkaao.

³ ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. áńivo ketor-ínímbó timááraawimo ímo mén-inimba túwa'naa uwo. ⁴ áńivo ketor-íníntí tíráá'maara'i. tinówaimbaara'i. mésamo ésa miwí túwa'naa oro. árai'-mono-kwaasimo mésamo ésa miwítí akúmbá túwa'naa oro. mirámó iyambo ésa kárákwimaesamo iráam-beyamba timénááomba Áánúntu aamoí ínkiye. ⁵ ketor-ínímbá timááraawi íma máyáan-inimba ésa sésa Áánútu kenká'á kárákwiyiniye sésa Áánútumpa'a námúnaa símae kwéiyesa súwa'naa ínkwáe sésa námúnaa kwésewe. ⁶ áńivo ketor-ínímbó marapá-tántáátávésamo tírááiyavesamo ésamo ombá Áánútuna némpa'a kwémaewe. ⁷ ketor-íníntávésa sésa sáwí'a umái máyáawe seváńivo simámunda-aimba simátimiyo. ⁸ Áánútun-aaiyavesamo kamparémó sembá mindá sáwí'a kwéombanivo évakarawaimo ésamo miwítí akúnkáre miwí timááraararemo ímo kawe'ó umáimo kárákwiyombo ésa Áánútun-aai tínaaemba umámakaamba mindá anó-sawí'a kwéowe.

⁹ ketor-ínímbó Áánútuna mayáímó mayánáon-inimba tivakáa-umai túwí'a agayaaó. mindá maarán-ínímbán-owe. áráankamba késa 60 íma maisukáan-inimba ésa kimbora-kwambo maivá kuráan-inintomba ésa ¹⁰ miníníntóntávésa kawe'-máyaí kwémayaawe kwéseninintomba ésa miwí tíráá'maaka'a kawe'á umái kárákwiraan-inintomba ésa namu-kwaási toómbá kwétimen-inintomba ésa Áánútuna kwaási kawe'á kwéumatinkaan-inintomba ésa umbai-yántáá'ó makáan-kwaasi kwétuwa'naa-on-inimba ésa mirán-káwé'-máyaímó kwémayaan-ketor-inin-tuwi'a agayaaó. ¹¹ ívé-ketor-inin-tuwi'a íma agayaaó. miwí Áánútuna mayáí kwémaesa naaémba kwaai mayánae-imayaa ésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áímbá símaresa íma imáyáa ésa kwaai mayáiyasa ¹² évakarawai tuwánésa sésa Ísu Káráisitinka'a asirayán-áímbá símakaan-aimba karésa sáwí'a uráawe sénááowe. ¹³ miráumaj maará ésa íma mayáí maesa nambáre su'mai naaésa íma mayáí kwémaesa kwantánaanta-aimba símae kwénaaesa náaindaantavesa kwendéi kwendei iyé-áímbá simátíma'mae naaésa aanávómó ímo senká'á ke ísaresa símae naaónááowe. ¹⁴ mindáyave'a simáme'a sé'a ívé-ketor-inimba kwaai maesa iyámpói tinkésa kawe'á umái kárákwiyesa mirámó iyamba kesáámá íma sáwí'a umáiyá mayáunda pósa Áánútuntavesamo ímo aamoimó iyawai kentáási ááimbo sivakáa ésayaamo ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaontaaniye. ¹⁵ évaka-ketor-inimba kawer-ámbá á'a ivátuwesa Sáátáánigona sáwí-ampa'a kwégwaraantave'a súnda-aimba kwésimamune. ¹⁶ Áánútun-aaiyavesa áaire sen-ínímbá miwí timááraavinkembo ketor-ínímbó máyáamba túwa'naa oro. Áánútuna kwaási ketor-ínímbá timááraawimo máyáan-inimba mono'-máyaírá'ó tukáan-ontandei túwa'naa ováńivo ketor-ínímbá timááraawimo ímo máyáan-inimba minóntándéi túwa'naa oro.

¹⁷ Áánútuna kwaási miwítí anón-kwaasi kawe'á umái kárákwiraawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meeyámbá mósá ma'mai tíméro. minánón-kwáásivínkémbá évakarawai Áánútun-aai asiramái simátimesa anóm-bayai kwémayaawaiyavesa imáyáa ésa miwítí meeyámbá mósá ma'mai anómba tíméro. ¹⁸ mináíntávéna naaóv'á

Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna purumakankóná mayáírá'-méyántávéna séna

kwaásiti toómbá úwíti-aramba ásimá piyíndayavena purumakankó áisamai tamái mapándáampa umái ásimá pítúwáínka'a purumakankóná óika'a íma asááésa túwéwana úwoi ména évaka'a náníye

agaimaréna siráíye. moóráva'a agaimaréna séna mayáímó máyáawai meéyámbá máyáaro

agaimaréna siráíye. Áánútuna kwaási mináímbá imáyáa ésa miwítí anón-kwaasiti meéyámbá tíméro. ¹⁹ Áánútuna kwaásiti anón-kwaasiti títíyo'oi vaiyáíyan-aimba íma isaaó. ánivo kaumbo-káé-kwaasimo tésamo síyan-aimba miwí táií isaaó. ²⁰ sáwí'oi úmae iyówaiyavai amáparawai túranka'a asirayán-áímbá simátimiyo. mirámó inasamó ésa amáparawai táátavesa ésa miwí túra'a kárákwiyonaowe.

²¹ Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti aúrankare Áánútuna kwíyómpakenkwayo'narawa túrankare asiramái simáme'a sé'a simámundantemba uwo kwésune. aagóná ááimbo ímo ísarendarakembo e íma aaí simátiminyone. aagóná ááimbo ísarendarakembo e kawe'á umái simátiminyone. íma kwaási taaínkaakai uré simátime amáparaimba avoraré su'mai simátimiyo. ²² moóráwaimo Áánútuna mayái mayáínkwáe sémo e íma ááéma usásinanke awánasuwe naaémba usásinankaa. moóráwaimo sáwí'oi kwéina íma egwará'á mirán-e kawe'á umái kárákwiyuwo.

²³ Tímótiyo enarumpinkémbó áí'oi énamo évaka-tawaimo áúva'oi kwínamo e non-úrane su'mai íma ne taaéranken-domba naaó sune.

²⁴ évakarawaimo sáwí'oi ombá tuwánaawasa sáwí-meyamba máyáambanivo évakarawaimo sáwí'oi ombá miwítí ááimba naaémba paáriníye. ²⁵ miráumai évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba tuwánaawasa évakarawaimo kawe'-máyáímó máyáamba íma tuwánaamba mirámó kwéowaiti ááimba naaémba paáriníye.

6

¹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawai Áánútuna kwaásiyavai maanáímbá simátimiyo. kárákwiraan-kwaasi túwí'a anómbe umátinke'a miwítí mayái kawe'á umái máyáaro simátimiyo. mirámó íyasamo ésa Áánútu áwíre Áánútun-aaíye íma simái sáwí'a ónááowe.

² kárákwiraan-kwaasi Áánútun-aaíyavesa áraire sewáiyávésa miwítí úwoi-mayai-kwaasi sésa Ísu Káráísitina kwaásimo úndantemba miwígwará'á Ísu Káráísitina kwaásima póta miwí túwí'a íma anómbe umátinkanaumne seváinivo maarán-áímbá seró. Áánútun-aaíyave'oi árairemo súndantemba miwígwará'á Áánútun-aaíyavesa áraire kwésewa'a sirumbá tímé'a pó'a miwítí mayái kawe'á umái máyáanda mimbáyáíwínkémbá kawe-tántáá'á mayánááowe se úwoi-mayai-kwaasiyavai mináímbá simátimiyo.

Áánútuntavaimo imáyáamo ésamó máyáamba anón-tantaari'a kwéonkwasai.

Tímótiyo simámunda-aimba asiramái simátimiyo. ³ évakarawaimo ó'on-aimbo simátimesamo kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitín-aaimo kawer-áimbó ímo kwarésamo árai'-monor-aimbo ímo kwégwaraawai ⁴ miwí túma maé iyésa amápa-tantaakona ááimba íma ísaraawe. miwívimbá sáwí-imayaa kwáyáísasa aaigóná ááintavesa sáwivar-aimba kwésesa kesááigo usáyaaítainkwae-aimba kwésewasa mirá-sáwí-áímpinkémbá tirumbá sáwí'a umátinkesa aaisambá sésa túwí'a simáj sáwí'a umátinkesa sáwí-imayaa umátinkesa ⁵ aaisan-áimbá símae kwénaaowe. mirámó kwéon-kwaasi miwítí imáyáa simái sáwí'a ésa árair-aimba ivátuwesa kampar-ímáyáa ésa sésa sáwivar-oisamba mayánáe sésa monor-áimbá kwégwaraawe-kampar-imayaa kwéowe.

⁶ mirán-kámpár-ímáyáa kwéombanivo Áánútuna aambó árai'o kwégwaraawai imáyáa ésa sésa Áánútuntave'o imáyáamo é'o máyaunda anón-tantaa'a isaná makáunda-oisamba mindá kanaán-iyé kwésewe. ⁷ kesinóísaiya masínkónka'a íya óísanta makáawanasaya másinkaraawe. púwóndaya íya óísankwarata maimaéta puwónaumne. ⁸ unáánkwátóiyé toóné makétaamo éta séta mindá kanaán-iyeya sénaundayaaniye. ⁹ óísamba mayánáe-imayaawe su'mai owái misáwí-ímáyáaó tavisínana sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo íyan-tantaako miwí tátorainasa sáwí'a umái mésa ánásanaaowe. ¹⁰ ó'on-o'o-sawí-imayaaona ááimba óntamba mayánáe-imayaayavesa aamoí kwéowe. évakarawai óntamba mayánáe-imayaawe su'mai kwéesa Áánútun-ai ivátuwesa umbai-yántáa'á maésa tirunkó umbai kwétaísasa máyáawe.

Áánútu aúranka'a arupí umái maiyó siráin-kwasai.

¹¹ Tímótiyo emá Áánútuna kwaási éma mirán-tántáákómbá ánaaemba umáme Áánútu aúranka'a arupí umái mé kwentávái imáyáa kwéema amápa'-mayai kawe'á umái kwémae imáyáa kwétime Áánútuntavai asiramái aánoumai mé mirán-tántáátávái ayáántán-kwimai máyaane. ¹² kwaásimo meéyámbó mayánáesamo isaísésamo kontembá emá Áánútun-aaiyavai áraire kwése ayáántán-kwimai minámbá kwaré aúiná'á umái mai'mai'a kwéonda-amba kwa'maé iyuwó. ááema sáwíva-kwaasi túranka'a paárumai séma Ááútun-ai árair-aimba pó'a kwenká'á agevamái máyaumne sundará'á Áánútu entávéna aúiná'á umái mai'mai'a kwéone siráiyé. ¹³ Áánútu amápa'a máyáawaiti ááinkontave'a imáyáa é'a Ísu Káráisiti aaimó isái-náúmpá'á anón-kwaasigo áwí'a Póntiyasi Páírátimba kawer-áimbá simámakaiwaintave'a imáyáa é'a embá asiramái simáme'a sé'a ¹⁴ kentáásí Ísóigo Ísu Káráisiti marapá'ó ímo kunkáindara'a kwemó siráin-aimba kwa'maé kwéiyé kaweré su'mai kwéonasa awánésa sésa mináimbá árair-aimban-iyé sénááowe kwésune. ¹⁵ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna kumuwó sínda-tawai kuminíyeyé. Áánútu kaweré su'mai kwéiwai éna kweyáa amáparawaira'a kárákwiraiwai éna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaítaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáa uráiwai éna ¹⁶ kweyáa íma puwíníwai éna ó'ora-sagayanka'a máyáiwai isasá mirá-ságáyánká'á íma kwaási kanaán-umai koménaaowe. Áánútumba amápa-kwaasi íma túrandei awánésa íma kanaán-umai túrandei awánanaaowe. kwenáwí'a anómba kwaikwai'a kwéísana kwená asirayámbá kwaikwai'a kwéimba mindá árair-aimban-iyé.

17 Tímótiyo óísankwara-kwaasiyavai asiramái simátíme se íma túma maé iyé'a íma óísantave'a aamoí é'a mindá ánásanin-tantaa'a íma amu'maré'a mé'a Áánútu amápa-tantaa'a kwésimiwaintave'a amu'maré'a mé'a aamoí oro simátimiyo. 18 moórá-aimba óísankwara-kwaasi simátíme se kawé'-má'yái kwé'mae'a túwa'naa úmae kwé'iyé'a óísamba taaínkaakaumai tíma'mae iyóro. 19 mirámó é'o é'a mirámó iyan-tantaatave'a naaémba keinárawa'a túwa'naa ínín-tantaa'a kwáyaina'a mirámó é'a kawé'á umái ménaaowe simátimiyo.

20 Tímótiyo Áánútu simámakain-aine agarááránkarain-aine kárákwimai kawé'á uwo. Áánútun-arááímo ímo kwáráan-kwaasi úwoi-aimba kwésevo mináimbá ánaaemba umátimiyo. kampa'á sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa aainakákémbá aaisambá símae kwé'iyon-aimba ánaaemba umátimiyo. 21 évakarawai sésa amápa-tantaa'a ísaraumne sésa pósa Áánútunka'a agevamáímo má'yáan-amba ivátukaawe.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro súnda-aimba ánásaiye.

2 Tímóti

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-iyaiyo. miráumai-ima maisuwéna Tímótina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba Árómaa-naopa'a ándáva'a ánkárowana ména Tímóti Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimarówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Tímótiyo kemá Póro maanámbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kwená imáyáavinkemba kentávéna séna aantá-kwaasi-i'a éma Ísu Káráisitín-aaí kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. Áánútu asiramái séna Ísu Káráisitiye tarúmai máyáamba pó'a aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe siráin-aimba kosimátíma'mae naauwó séna sí'mákaiye. ² Tímótiyo kesááninkaamba éma sirumbó kwéamundawai ómpo maanámbá maanáúváívimbá agaimaráúmpo isaaó. Áánútu kentáásivowawe Ísu Káráisiti kentáási Ísóigowe úwoi áwa'naa ésarai tirumbá umánkesarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

³ kesíkwá'námo Áánútumbo kwakáantemba kemá mirá kwéunana mindáyavena kesirumpimbá íma aai kwáyáiyé. Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa é'a aasiyaasi áísaa umai súwi kwésimankaumne. ⁴ ivi'ó tamásinkaraanda imáyáa é'a ókwara'a awánanae-imayaa úmae kwéiyé'a embó awánaanda sirunkó anón-kawe'a íniiye. ⁵ Ísu Káráisitín-aaiyavemo árairemo sendá ímo óikakembo séndamo arunkakémbó séndayave'a imáyáa kwéune. aiva'á enaráárámá áwí'a Árówisi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba minkákémbá enanó áwí'a Yúnisi Áánútun-aaiyavena áraire siráimba egwárá'á mirá kwée Áánútunka'a agevamái máyaanda árai'a mindá ísaraumne. ⁶ mindáyave'a simáme'a sé'a Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó. Áánútuna mayáímó mayáníyodayave'a siyáámba ane'á tátoraawanana Áánútu asirayámbá ámakaiye. ⁷ Áánútu imáyáaya símakowata asiramáíya méta íya saátaveta éta imáyáaya kwétimeta kesúrata kárákwimai kawer-urétaaya úndaya po Áánútumo asirayámbó ámakaimba tátoke kwená mayái mayaaó.

⁸ mindáyavai kentáási Ísóigo siráin-aimba kwésimatimendayavai íma áá'a kaíno. Ísóigona kwaási-i'a úndarakemba ándáva'a sínkaraawa'a máyaundayavai íma áá'a kaíno. Áánútu asirayámbá kwéamimba po áséi-kwasai kwésimatiminasamo áí'o índai'o umánkanaaomba sí'o úní'o umásínkaraantemba umánkanaaomba íma imáyáa éma asiramái maiyó. ⁹ Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkána'a kaweré su'mai umái máéro siráiyé. kesáá kawe'-máiyái mayáúndayavenaya ímanivo kwená imáyáavinkemba séna úwoi túwa'naa ónaumne siráimba póna kentáási sáwí-imayaavinkemba iyásinkena séna kaweré su'mai umái máéro siráiyé. ááínka'a Áánútu maramá íma tarórunka'a Ísu Káráisitina mayáiyávéna imáyáa éna séna úwoi túwa'naa ónáe'a to'mayaa úne siráiyé. ¹⁰ Áánútu kentááyávénawe séna to'mayaa

uráimba paárúwana Ísu Káráísiti marapá'a kuména kentáásí sáwí-
imayaavinkemba kwéiyasinkaiye. kwaási púwówaina ááimba kwemá
úsayaaitena ánásasuwowasa kwíyómpa'a aúnaí'a umái maí'mai'a ésa
íma puwónááowe. mináséí-áimbá paárúwata ísaraumne.

¹¹ mináséí-kwásái simátimenaundayavena Áánútu simásimena séna
aantá-kwaasi-i'a éma ai'maráana maanáseí-kwásái simátima'mae
naauwó súwa'a ¹² mirá ówándarakemba sí'a úní'a umái ándáva'a
sínkaraawa'a mé'a íma sigaeyávé'a kwéune. moóráwain-aaiyave'o
áairemo sé'a kwenká'ó agevamáimo máyaundawaimba awáné'a
símakaim-bayai kwégarakwiyisa'a mináimbá árair-aimban-iyé súnda
pó'a íma sigaeyávé'a úne. Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba
tísaa ínín-kanaama íma tiráindara'a símakaim-bayai kwégarakwiyiye.
¹³ Tímótiyo árair-aimba simámakaunda arumpimbá tátore kwaré Ísu
Káráísitiye tarúmai mé kwenááiyavai áraire kwése kwembá arumbá
amé mirá úmae iyuwó. ¹⁴ Áánútu árair-aimba simámakaimba Áánútun-
amanko kentáásirumpimba máyáimba po kwená asirayándéi mináráir-
áimbá kárákwiyuwo.

¹⁵ Ésiyaa-maravaken-kwaasi amápa'a tínaaemba
umásiyukaampinkemba kae-kwáásí moóráwai áwí'a Vísérasa isaná
moóráwai áwí'a Émósénisi isamá mináimbá ísaraane. ¹⁶ moóráwai
áwí'a Ónésívorasa kesópa'a tóyo éna kawer-áimbá simásimena kesí
ímáyáa aúnaí'a umásinkena ándáva'o máyaunda íma agaeyávéna
isa'á mindáyave'a Ísóigompa'a námúnaa súnda Ónésívorasa kwená
naaúmpa'a máyáan-kwaasiye kawé'á umátinkaniyone sé'a námúnaa
kwésune. ¹⁷ kwemá Árómáa-naopa'a taména sivakáá úmae kwéiyena
ándáva'o máyaunda tasuwánéna kesí imáyáa aúnaí'a umásínkaraiye.
¹⁸ ááéma Évésasi-naopa'a komáyaawanana sáwíva-tawai kwemá
súwa'nana úwa á'a awánaraane. mirá uráintave'a sé'a Ísóigo kwaásimo
máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaa tínana Ísóigo kwentávéna arumbá
umánkaniye súne.

2

*i-kwáásímó asiramáimo máyáantemba miráumai asiramái maiyó
siráin-kwasai.*

¹ kesááninkoo Ísu Káráísiti úwoi kwéawa'naa-ivo asiramái
maiyo. ² sáwíva-kwaasi túranka'a simátimewanda-aimba isé
kawer-ímáyáágwára-kwáásí asiramáimo máyáawai kawé'ó umáimo
simátimenaowai simátímínasa miwígwára'á tátokesa simátíméro.

³ i-kwáásímó umbai-yántáá'ó tímémbo asiramáimo máyáantemba Ísu
Káráísitina kwaási-i'a óndarakemba embá umbai-yántáá'á ámémbanivo
asiramái maiyo. ⁴ i-kwáásí miwítí anóndako aamoí ínkwáe sésa kwenáái
kwégwaresa íma ó'on-o'on-tantaatavesa imáyáa kwéesa anóndakona
mayáiyávésa imáyáa kwéowe. ⁵ isaaisésamo kwégontemba moóráwaimo
kwená anóndakon-aaimo isénaamo isaaisénamo iyénamo éna meeyámbá
mayániye. ⁶ kígauva'o asiramáimo kárákwiyouwaimo ombá toómbó
akarái-kánáámó tisasá aiva'á áká'mai kwénaawe. mináimbá imáyáa é
Ísu Káráísitiye asiramái maiyo. ⁷ simámunda-aimba imáyáa inaná Ísóigo
imáyáa amína mináínkóná ááimba isáníyone.

8 Ísu Káráisiti Tévíti aísavutantambo uráiwai puwéna usásinkaiwaintavai imáyáa uwo. mináimbá áséi-kwasai simátímakaunda-aimban-iyé. ⁹ mináséi-kwásái simátimewandarakemba ándáva'a másinkesa sáwí'o uráiwaimbo aiyayaanka'o asááúmaesamo máánkaraantemba kembá síyayaanka'a asááúmaesa sí'a iní'a umái ándáva'a másínkaraavo kemá úwoi ménaumpo Áánútun-aaigo kóyáwé ínasa ísáaro. ¹⁰ mindáyave'a Áánútumo kwéitamaraín-kwaasiyave'a imáyáa é'a pó'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a máyaumne. Ísu Káráisiti miwítí sáwí-imayaavinkemba tí'maena kawepá'á métinkainasa ságyan-ayampa'a maí'maí' ónááontave'a umbai-yántáátávé'a íma imáyáa é'a asiramái máyaumne.

¹¹ maanáimbá áraír-aimban-iyé.

Ísu Káráisitiye tarúmaiya máyaundaya póta puwétaamo éta kweséya ménaundayaaniye. ¹² umbai-yántáá'ó ímo imáyáamo éta asiramáimo métaamo éta kwaásira'o kárakwiyintemba kesáágwára'á miráyá ónaumne. sínaembo umámenanayaamo éna kentáágwára'á mirá íniye. ¹³ kwenááiyavetaamo áraíremo sirétaamo ivátúwáananayaamo éna kwemó sintembó mirámó kwéena íma kanaán-umai tuwéna ó'on-aimba síníye. mináimbá áraír-aimban-iyé.

Áánútuna mayái arupí umái maénana aamoí umánkaino siráin-kwasai.

¹⁴ Tímótiyo Áánútu aúranka'a maanáimbá simái ságamatime asiramái simátíma'mae iyé sé maanáimbá imáyáa oro. úwoi-aintave'a sáwívar-aimba kwése'a áwáá'a kwésevo mináimbá ivátuwaaro. mináimbó isáíyananamo éna mináínkó íma kawé'á umátinkaina'a sáwí'a ónááovo súnnda-aimba simátíma'mae iyuwó. ¹⁵ maarán-kwáási-í'a ónáe se mirán-owo. áraír-aimbo arupí umái simátímindawaima éma Áánútuna mayái-kwáási éma ená mayáiyávái íma aigaeyávái iníyondawai éma mirámó émo e Áánútu aúranka'o ménda simámena séna kawé'á umái máyaane síníye. ¹⁶ úwoi-aimba Áánútun-arááimo ímo kwaráan-kwaasi kwésen-aimba ánaaemba umátimiyo. mirán-áimbó kwésenkwaasi Áánútuntavesa imáyáa íma kwéesa sáwísawaa úmae kwéiyowe. ¹⁷ sóyavitausambo énamo amápa-kuva'o intembá miwí tááigo kóyáwé imbá pósa sáwí'a ónááowe. miwíwínkémbá kae-kwáási túwí'a moóráwai áwí'a Áíméniyasi isaná moóráwai áwí'a Váírítasae ¹⁸ minkáé'narai áraír-aimba ivátuwesarai sésarai puwúndavinkenta á'a usásinkaunda póta naaémba ó'a íma usásinanaumne séyasa isésa évakarawai Ísu Káráisitín-aaiyavesa kaer-ímáyáá kwéowe. ¹⁹ ávombo asiramáimo aimaráantemba Áánútu áyonkaan-tantaa'a asiramái aimaréna minká'á aúvái agaimaréna séna Ísóigo kwená kwaási á'a tuwánaraiye séna moórá-aimba agaimaréna séna Ísóigona kwaási únemo sewái sáwí'o kwéomba tínaaemba umáméro agaimaréna siráíye.

²⁰ moórá-aimba simáménda isaaó. anón-daumpa'a évaka-taave'a marésa évaka'a ságyan-ontandei úmakaan-taave'a marésa évaka'a taainéi úmakaan-taave'a marésa évaka'a karí'-máránéi úmakaan-taave'a marésa anón-kanaawe su'maí óntan-taavépinkemba nésa

úwoi-kanaa taai-taavépínkémbá kwénaawe. ²¹ simátímakaunda-sawimayaigombo tínaaembo umámesamo kawé'ó umáimo máyáawai kawetáávékáámbá umái mésa Áánútuntavesa imáyáa kwéesa Áánútumo kawé'-má'yái timíníntavesa to'mayaa umái máyáawe. ²² ívé-kwaasimo sáwí-yantaatavesamo tirááiyavesamo ombá ánaaemba umáme arupí umái méniyonda-imayaa e Áánútun-aaiyavai áraire símae iyí-ímáyáa kwétime paru umái mé tirumpimbó kawéré su'mai imáyáamo ésamó Ísóigompa'o kwéaisaa-esamo súwa'naa ínkwáe sésamo ontembá mirán-uwo. ²³ úwoi-aintavesamo sáwívar-aimbo kwéseмба mináinkákémbá áwáá'o kwéseмба ísaraampo ánaaemba umámiyo. ²⁴ Ísóigona mayáikwáási íma aaisambá sésa paru umátinkesa kanaán-umai agaráátinkesa áwáá'o sembá tasí umátinkesa ²⁵ kwempa'á mésa miwímó kentááimo arááísén-kwaasiti imáyáa kawé'á umátinkesa mirámó íyanamo éna Áánútu imáyáa timínasawa Áánútunopa'a tésawa árair-aintavesa áraire sénááo. íya sénááo. mindáyavesa Ísóigona mayáikwáási amu'marésa ménaaowe. ²⁶ Sáátáánigo kesí imáyáa ígwáe séna miwí tátokaiye. árair-aintavesamo árairemo sésamo ésa kawer-ímáyáa ésa Sáátáánigomo tátotuwenamo máyáimpinkemba tuvíyuwesa Áánútunopa'a ténááowe.

3

naaén-kanaaona kwaasái.

¹ Tímótiyo naaén-kanaamo tínanamo umbai-yántáá'ó paárinintavai imáyáa uwo. ² minkánáávimbá kwaási maará ónááomba kesáváiyé su'mai aamoí kwéesa óntantavesa aamoí kwéesa kesávésa kawekwáási úne kwéesa kentúma maé iyésa évakarawai simái sáwí'a umátinkesa tinówowi táái kwéaraaisesa túwa'naa owáiyávésa íma súwi kwéesa Áánúntavesa íma imáyáa kwéesa ³ miwítí kwaási íma imáyáa timésa tói'o matuwé máyáamba íma paru ésa kampar-áimbá simátinkesa miwí túra'a íma kárákwiyesa ááite kwétiyesa kawetántáátávésa tíyántavesa kwéumatinkesa ⁴ namuro-kwáásiyávésa miwítí kwaási kwéagaraatinkesa sáwí'a umátinkáaro kwéesa sáwí-amba ááéma kwégwaresa miwí kentúma mósá marésa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ésa Áánútuntavesa íma aamoí ésa ⁵ kwaási túranka'a mono-kwáási úne kampa'á kwéesa Áánútuna asirayámbá tínaaemba kwéumamevo mirámó kwéon-kwaasi ánaaemba umátimiyo. ⁶ miwívínkémbá évakarawai ó'on-o'on-daumpa'a iyésa ímo kawer-ímáyáámó on-íníntávésa kampar-áimbá sewasá isésa miwí tááiyavesa áraire kwésewe. minínimbá sáwí'a owaná anóni'a isasá mirá-sáwí-yántáá'á tirááiyavesa kwéowana misáwí-yántáákó miníníntómbá tátokaiye. ⁷ miníníntómbá amáparawai táái isésa íma kanaán-umai taaímbai isésa árair-aimba tátokaawe. mindáyavesa mirán-kámpá'-mónó-kwáási tááiyavesa áraire kwésewe. ⁸ naaóv'á Mósesima máyonka'a kae'nárai túwí'a moórawai áwí'a Yánisi úwana moórawai áwí'a Yámbárisiyemo Mósesin-aaimo arááirayantemba minkámpá'-mónó-kwáási miráumai árair-aimba araisésa imáyáa sáwí'a ésa tóikakemba Áánútun-aaiyavesa áraire kwésevo ⁹ sáwíyan-kanaawe su'mai mirá ónááowe. miwí kampar-áimbá kwéesa máyáamba tuwánésa sésa kampa'-mónó-kwáásímán-owe sésa miwí

táái íma kwaránááowe. naaóvá'á Yánísiye Yámbárisiyemo sirááiyankampar-aintavesa mirá siráawe.

árrair-ainkomba táto'mai maiyó siráin-kwasai.

¹⁰ miwí mirá kwéovo emá íma mirá uráampo naaó'-nao-kwaasi simátimunda-aimba isé kemó máyaundawaina ááimba suwáné kemó kwénaaundawaina ááimba suwáné uréma po mináímbá kwégwaraane. Áánútuwe aráápamai maé'a paru umái mé'a imáyáa timé'a umbai-yántáápímbó asiramáímo máyaunda-aimba ísaraane. ¹¹ Ántioku-naopare Áíkóniyaa-naopare Árisitaa-naopare máyaawandara'a umbai-yántáá'á simésa sí'o úni'a umásínkówa'a íma imáyáa é'a asiramáímo máyaawanda suwánaraane. kempímbá anón-umbai-yantaa'a kwáyombanivo Ísóigo mimpínkémbá síkaiye. ¹² íma kené su'mai sáwí'a umásinkesa maarán-kwáásígwárá'á sáwí'a umátinkanaaowe. Ísu Káráísitiye tarúmai mé'a kwentávé'a imáyáa é'a mé'a mirá ónáe sewáí umbai-yántáá'í'a umátinkanaaowe. ¹³ sáwí-kwaasi kampar-áímbá kwésesa ó'owiti imáyáa koyavisewáí sáwí'a úmae iyésa évakarawai kampa'á simátiyuwewasa miwí kampa'á mésimatiyuwanaaowe. ¹⁴ emá íma mirá indá simátímakaunda-aintavai áraire asiramái sé mináímbá asiramái tátoraa. minaráír-áímbá simátímakaundawaiya kawe'á umái suwánaraanda po mináímbá asiramái tátoraa. ¹⁵ emá iyámpói máyóndara'a Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimba simátíma'mae iyúmba ísaraanda ívékwara'a kwéisaane. Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimba kwéawaŋaawai kawer-ímáyáá ésa Ísu Káráísitin-aaiyavesa áraire kwésewana Áánútu sáwí-ímayaaavinkemba kwéiyatinkaiye. ¹⁶ Áánútu imáyáa timúwasa Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba amápar-aimba agaimakáamba pósa mináúvái-kwándááívínkén-áíndéi Áánútuna aambá agaráátinkesa sáwí'o uráantavesa asiramái sésa sáwí-ímayaa arupí kwéumatinkesa kaweré su'mai umái ménaaon-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁷ Áánútuna mayái-kwáásímó Áánútun-ai aúvái-kwandaavinken-aimbo ísámaimo kawe'ó íyanamo éna mináínkó kawe'-máyái-kwáásí-'í'a umátinkainasa Áánútumo kawe'-máyáímó timíním-bayai asiramái kawe'á umái mayánááowe.

4

¹ Tímótiyo Áánútu aúrankare Ísu Káráísiti pukáan-kwaasiye túvamai úwoi máyáan-kwaasiye miwítí ááimba tísaa íníwai aúrankare asiramái simáme'a sé'a Ísu Káráísiti marapá'á kumínín-ímayaa é'a kwená kwaásira'a kawáá ínín-ímayaa é'a asiramái simáme'a sé'a ² amápa-kanaa Áánútun-ai asiramái simátíme kawe-kánáámó inda simátíme sáwí-kanaamo inda úwoi mindágwara'a simátíme kwempakémbá kwésimatiminana mináínkó tirumbá kwantáínasa isáyama miwítí imáyáa arupí umái asiramátinke simátíma'mae iyé íma ivátuwaa. ³ naaémba moórá-kanaa tínsa árrair-aimba íma ísámáe iyónááontavai ívé'a árrair-aimba simátíma'mae iyuwó. naaémba moórá-kanaa tínsa sáwí-yantaatavesa tirááiyavesa kwéesa aamoí ónááon-aimba simátímenaaon-kwaasiyavesa tivakáá ésa miwí tááiyé su'mai ísésa ⁴ árrair-aimba tínaaemba umámesa manír-áímbá isánááombanivo ⁵ emá

asiramái ménana umbai-yántáá'ó enópa'o tínimba asiramái méma Áánútun-aa simátíma'mae iyé kwená mayái kwémae ánásaa.

⁶ Áánútuntavesamo imáyáamo ésamo nombó atíyuwaantemba sáwiyanka'a kembá Póromba sínkamiyana kesí naaeó miráumai kumína'a puwónaumne. ⁷ isaaisésamo kwégontemba kawé'á umái kwégwe'a ayááír'á komé'a Áánútuna árair-aimba tátoke'a simátímakaunda ⁸ Ísóigo kesí meéyámbá tátokaimba póna arupí umáimo máyaunda-anonda simíniye. naaémba Ísóigo arupí umái-meyambo timíniwai siména íma keyáá kembá siména marapá'ó kumíníntavesamo aamoimó ésamo amu'makáawai gwara'a kwétimena simíniye.

⁹ Timótiyo sáwiyanka'o kesópa'o tíníyonda-imayaa kwéé maiyó. ¹⁰ moórawai áwí'a Tímasi marapá-tántáátávéna aamoí éna póna siyuwéna Tésarónaika-naopa'a kówisana moórawai áwí'a Kéréséni Káresiyaa-marava'a kówisana moórawai Táitási Táomésiyaa-marava'a kówisana ¹¹ Áríku kweyáá kesé máyáivo Máakaamba koái'mae kesópa'a tiyó. Máaka tasúwa'naa umái Áánútuna mayái tamayániye. ¹² moórawaiimba Tikikásaamba ai'maráúnana Évésasi-naopa'a kóuraiye. ¹³ ááéma Táróasi-naopa'a kesí kwáá'a tuwááwánana Kápása kárákwiraiwo maimaé téma aúvái-kwandaawigwara'a aiva-tántáá'á sáwiyau-awai gwara'a maimaé tiyó.

¹⁴ moórawai áwí'a Arekesánda kwená mayái kópaa-ontandei évakataantaa'a kwéiwai anómbe sáwí'a umásínkáimba póna Ísóigo anondá sáwí-meyamba amíniye. ¹⁵ Áánútun-aa simátimewanda kwemá simái arááísukaivo kwembá kárákwiyuwo.

¹⁶ aiva-táwaimo aaimó simásínkáamba mináimbó sénáe'o kwéunda amáparawai íma sááyavo tésa siráváyáawa'a Áánútuntave'a íma anondá sáwí'a umátinkaaó sune. ¹⁷ miwí íma siráváyáawana Ísóigo sirávayena asirayámbá símisa'a Áánútun-aa amápar-aimba simátímakaunda íma Yútaq-kwaasira'a ivo ó'onkaa-kwaasira'a siráunda ísaraawe. áwáávitemo in-iyánkó óipinkembo mayauwénamo kawepá'ó móánkáintemba Ísóigo aavimbá kwémaisinkaampinkemba síkena ¹⁸ sáwí'o kwéumasinkempinkembo éna sí'mai kwíyómpa'a kwemó kwégawaai pa'a kawé'á umái mósinkaniye. kwená ságayambo kwaíkwaí'o ínimba árair-aimban-iyé.

¹⁹ Párisikaante Ákwíraante simátime se kawé'á umái máékaiyo siyó. Ónésívorasaante kwená naaúmpa'a máyáan-kwaasiye simátime se kawé'á umái máéro siyó. ²⁰ Érásátasi Kórínti-naopa'a máísana Tóvimasa áí'a kwéuwa'a Máiritasi-naopa'a auwé'a tiráumne. ²¹ áú'o síí-kánáá íma tiráina imáyáa é kesópa'a tiyó. Yúpúrasawe Púténésiye Áráínásawe Kírótiyawe amápa'a Áánútuna kwaásiye entávésa sésa kawé'á umái maiyó kwésewe.

²² Ísóigo keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kemá Póromo súnda-aimba ánásaiye.

Táitási

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avamoraé-ya'iyo. miráumai-ima maisuwéna Táitásina imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. Ísun-aaí simátíma'mae iyúnkakemba ándáva'a ánkárovana ména Táitási Kírítí-marava'o Ísóigona kwaásira'o kárákwirontavai imáyáa éna maanámbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé.

¹ Táitásiyo kemá Póro moórá-aimba sénaumpo isaaó. kemá Áánútuna mayái-kwáásí é'a Ísu Káráísitina aantá-kwaasi-i'a umásinkena si'mákaiwai úne. Áánútumo kwéitamaraín-kwaasi kwesé aráápamai maí'mai'a kwéesa árai'-monor-aimba isámae kwéiyesa Áánútuna aampa'ó kwéiyontavena Ísu Káráísiti mináimbá simátimiyo séna si'mákaiye. ² naaóvá'á Áánútu ímo kampa'ó kwéiwai árair-aine su'mai kwéiwai asiramái séna kwéitamaraunda-kwaasi aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowe súwata árair-aimban-iyé kwéseta máyaumne. ³ Áánútumo imáyáamo urón-kanaa tíniye kwéuwana Ísu Káráísiti kwenáái simátimuwana Áánútu simásimena séna kesáái simátíma'mae iyuwó séna kentáásí sáwí-ímayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiya mináimbá siráiyé.

⁴ Táitásiyo maanámbá maanáúváímbá agaimaráúmpo isaaó. Ísu Káráísitinka'o agevamáimo maúndantemba emá mirán-umai méma árai'a kesááninkaamba ómpo isaaó. Áánútu kentáásivowe Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-ímayaavinkentaamo kwéiyasinkaiwaiye úwoi áwa'naa esarai paru umánkaayantave'a námúnaa kwésune.

Táitási Kírítí-marava'a koména mayái mairáin-kwasai.

⁵ eséma keiráímá Kírítí-marava'a komékai embá auwé'a kenkáísí mayái íma ánasaraínka'a embá auwé'a tiráumne. mimbáyái kawé'á ínáyondayave'a embá auwé'a simáme'a sé'a amápa'-naopa'a Áánútuna kwaásiti anón-kwaasi usásintinkava'a kwíníyone sé'a auwé'a tiráumne. ⁶ usásintinkaan-kwaasi maarán-kwáásímán-owe. miwíwímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kimbora-inimba mapá kuráawai owasá miwítí iyámpói maarán-iyámpóín-owe. Áánútun-aiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáawai ésa kawer-iyámpóímán-owe kwéseni-yampoi ésa tinóvowi táái ísáawain-owe. ⁷ Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai Áánútuna mayáír'á kwégarakwiyomba pósa maarán-kwáásímán-owe. miwíwímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai ésa kesáái usáyaaítainkwae íma kwésewai ésa íma ááéma áwáá'a sewái ésa íma uwo'aó'-nómbá námae naaésa uwo'aó'á owái ésa íma aaisan-áimbá sewái ésa óntantavesá íma túran-anda owái ésa ⁸ namu-kwaasi naamba toómbá tímésa owái ésa amápa'a kawé-tántáátávésa aamoí owái ésa kawer-ímáyáá owái ésa arupí umái máyáawai ésa Áánútun-arááiimo kwégwaraawai ésa miwí túma kawé'á umái kwégarakwiyowai ésa Áánútuna kwaásira'a kwégarakwiyowai mirán-kwáásímán-owe. ⁹ Áánútuna árair-aimba simámakaunda-aimba asiramái táto'maesa

íyóro. mirámó ésamó ésa árarir-aimba kanaán-umai simátimesa asiramatinkanaaovo miwí tááyivesa kampar-áimbán-iyé sewáí tááigomba usáyaaitanaaowe.

¹⁰ sáwíva-kwaasi kawer-áimbá íma kwégwaresa úwoi sáwívar-aimba símae kwénaaesa miwíwínkembá Yútaa-kwaasi sáwívarawai mirá ésa kampa'á simátiyuwesa ¹¹ óntamba mayánae sésa kampar-áimbá simátimesa évakar-akumba sáwí'a kwéumatinkesa sáwí'a kwéovo mináimbá aambá áuntinkaao. ¹² Kírítí-kwaasivinkemba moórawai kawer-áimbá kwésíwai séna Kírítí-kwaasi aasiyaasí kampar-áimbá kwésesa aváá-kwámbó óntembá sáwí'a umái kavónái'a umái mésa sáwíva-tomba naí'nai'a kwéowe siráíye. ¹³ siráin-aimba árarir-aimban-iyé. mindáyavai miwítí imáyáa asiramái arupí umátínkénasa Áánútun-aii kawe'á umái kwarésa ¹⁴ Yútaa-kwaasiti manír-áimbá íma isésa árarir-aimbo arááiraawai táái íma isáiyamba ivátúwáaro. mirá ónááontavai miwítí imáyáa arupí umátinkaao. ¹⁵ imáyáa kaweré su'mai owáí amápa-tantaatavesa imáyáa ombá kawer-ímáyááwé su'mai kwéovo imáyáamo sáwí'o owáí Áánútun-aii arááísén-kwaasi miwítí imáyáao sáwí'a isaná tirumpimbá kampar-áimbá kwáyáisasa pósa amápa-tantaatavesamo imáyáamo ombá íma moórá kawer-ímáyáá kwéowe. ¹⁶ miwí tóikakemba kampa'á sésa Áánútun-aii kwégwaraumne kwésevo sáwíre su'mai kwéesa kawer-áimbá araaisésa íma kanaán-umai kawe'á ombá miráumai máyáawaina ááimba Áánútumba tínaaemba kwéumasuwaawe.

2

áséi-kwasai arupí umái simátíma'mae iyuwó siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo áséi-kwasaigona ááimba árarir-aimbo simámakaunda simátíma'mae iyuwó. ² anónu'maiyomba simátíme se íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwée'a arupí umái mé'a kentúra'a kárákwimai kawer-é'a Áánútumpa'a agevamái asiramái mé'a imáyáa tímé'a asiramái maíyana íma tívón-káino simátímiyo. ³ áránkantomba simátíme se Áánútuntave'a imáyáa kwée'a mé'a íma kwantánaanta-aimba kwése'a íma uwo'aó'-nómbá námae naae'a uwo'aó'á kwée'a ívér-inintave'a kawer-áimbá agaráátínkáaro simátímiyo. ⁴ mirámó íyasamo ésa ívér-inimba minkáwér-ámpá'á kwégwesa tuwai'máare iyámpóíye tirumbá tímésa ⁵ túra'a kárákwimai kawer-ésa kaweré su'mai kwéesa tuwai'máákare iyámpóírare naankaré kawe'á umái kárákwiyesa tuwai'máá táái isánááowe. mirámó íyasamo ésa tuwánésa sésa Áánútun-aii kawer-áimbán-iyé sénááowe.

⁶ ívé-kwaasiyomba asiramái simátíme se kentúra'a kárákwimai kawe'á oro siyó. ⁷ amápa-tantaa'a kawe'á inasá awánésa emó óndantemba miwí mirá íya simátíma'maemo íyínda íma óikakene su'mai simátíme arunkakénkwará'á simátímiyo. ⁸ kawer-áiné su'mai simátímínasa kampar-áimbán-iyé sésamo kampar-áimbó avakáá íyanamo éna íma kwáyainasa tigeayávésa ésa íma simái sáwí'a umásinkanaaowe.

⁹ kárákwiraan-kwaasi évakarawai meéyámbakaawasa miwítí mayái úwoi kwémaesa óntamba íma kwémayaawaiyavai maanáimbá simátímiyo. kárákwiraan-kwaasi táái isé'a aamoí umásinkai gwae sé'a kawe'máyái kwémae'a miwíyávé'a íma anondá seró. ¹⁰ miwítí náaindaampinkemba íma umóyámbá é'a kaweré su'maimo íyamba

tuwánanaaowe se mirán-áímbá simátimiyo. mirámó íyanamo éna Áánútun-aaí kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkain-aaigo anómba íniye.

¹¹ Áánútu úwoi súwa'naa ena Ísu Káráísitimba ai'marówana ó'on-o'on-kwaasi miwítí sáwí-imayaavinkemba iyátinkanintavena marapá'á kunkáimba póna ¹² Áánútu úwoi súwa'naa ena kawer-ámpá'á kónaunda-anta agaráásinkaraiye. minánkómá maarán-ámbán-iyé. Áánútuntavesa íma imáyáa kwéowai sáwí'o kwéomba sínaaemba umátimeta marapá-tántáátávéta sirááiyaveta úndaya sínaaemba umámeta marapá'táámó máyaundara'a kesúrata kárákwiyeta arupí umái méta Áánútuntaveta imáyáa éta méta ¹³ amu'maréta Áánútu asirayáankwáráwáiyé Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiye ságayankogwara'a paároyaaoiyantaveta timu'maréta méta paároyaaoiyan-kanaa sirunkóyá kawetá íniye. ¹⁴ Ísu kentáásí sáwí-imayaaoimo tátokaimpinkemba iyásinkenaya kawe-kwáásí-í'a umásinkenaya kwená kwaási-i'a kwéumasinkaiwaiya méta kawe'-má'yái mayánáe séta máyaundayavenaya mindáyavenawe séna Ísu Káráísiti pukáiyé.

¹⁵ Táitásiyo mináímbá simátimé Áánútuna asirayándéi miwítí imáyáa kawe'á umátínkénana aaí íma kwéisaiyawai mináínkó tirumbá kwan-táínasa aaí ísáaro. sénda-aimba íma ísávainivo asiramái simátimiyo.

3

Áánútuntavai imáyáa é'a arupí umái máéro simátimiyo siráin-kwasai.

¹ Táitásiyo Ísóigona kwaásira'a kárákwiraandawai ómpo maarán-áímbá simátimiyo. marapá'-má'yáír'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tisamaivimba mé'a miwí táái isé'a kawe'-má'yáiyávé'a to'mayaa umái amu'maré'a mé'a ² íma kampa'á simái sáwí'a umátinke'a íma aaisan-áímbá sé'a paru umái mé'a amáparawai kawer-áiné su'mai kwése'a máéro. ³ ááéma sáwí-imayaagwara-kwaasiya méta aaí íma iséta sáwí-ampa'a kwégweta sáwí-yantaataveta sirááiyaveta kwéeta máyaawanana misáwí-yántáákó tátorowata sáwí-imayaayaveta sirááiyaveta kwéeta sáwí'a umái méta ó'owiti náaindaantaveta súran-anda kwéeta síyánta kwéumatinkaawanasa kentáá tiyámba kwéumasinkowata méraumne. ⁴ ánivo Áánútu kentáásí sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiya séna sirumbá umátinkaunda pó'a túwa'naa ónaunda agaráátinkanaumne sirónka'a Ísu Káráísitimba ai'marówana marapá'á kumúwana ⁵ Áánútu kawer-ámpátá mészínkaraiye. kesáámó kawe'ó ówándayavenaya ímanivo arumbá umásinkenaya kawer-ámpátá mészínkaraiye. nombá pészinkowata aúnaí'a umái máyaawanana Áánútun-amanko aúnaíta umásinkontavena kawer-ámpátá mészínkaraiye. ⁶ Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaiwaiyavena Áánútu imáyáa éna kwenamankó kentáávímbá úwoi anómba kwéumasinkainta ⁷ póna úwoi súwa'naa umásinkenaya séna arupí-kwaasiman-owe. árai'a aúnaí'a umái máí'mai'a ónááoni'a umátinkanaumne kwésisata amu'maréta máyaumne. ⁸ mináímbá árair-aimban-iyé. miráumai kárákwiraan-kwaasi táái isésa kawe'-má'yái maésa máéro.

Táitásiyo mináímbá asiramái simátiminyonda sirááíma kwétaiye. mirámó inasamó ésa Áánútun-aaiyavesa áraire sewáí asirayán-ímáyáá ésa kawe'-má'yáí mayánaáowe. mináímbá kawer-áínkó póna kwaási túwa'naa íniye. ⁹ ánivo úwoi-aintavesa sáwívar-aimba kwésesa tíkwa'náwe tináávúwísáíye túwíkwara'a kwétesa aaisan-áímbó kwésesa Mósesimo sirón-amaantavesa aaisan-áímbá kwésemba mirán-áímbá úwoi-ainkoma póna íma túwa'naa ínívo ánaaemba umátimiyo. ¹⁰ évakarawaimo sáwí-aimbo simáímo taaínkaar-umátínkáawaimba kaumbo-káé-tawai asiramái simátíminasamo ímo isáiyamo e ánaaemba umátimiyo. ¹¹ mirán-kwáásí kaé'mai má'yáawai ésa sáwí'o ombá keyááríka'a kwétuwanaawata kesáágwárá'á kwétuwanaumne.

¹² moóráwai áwí'a Átémásaana'i. moóráwai Tikikásaana'iyo. moóráwaimba ai'maráanana enópa'a kwíndara'a imáyáa é Níkópórisi-naopa'a kesópa'a tiyó. áú'o síí-kánáá Níkópórisi-naopa'a máyaana kesópa'a tiyó. ¹³ moóráwai áwí'a Sínása aaimó isáí-kwáásígóe moóráwai Ápórosiye emá túwa'naa inasaráí Áánútuna mayáí maimaésarai naaóyááoiye. ¹⁴ Áánútuna kwaási sún-da-aimba simátíminasa kawer-ímáyáá ésa mayáí kwémaesa umbai-yántáá'ó kwáyainda-kwaasi túwa'naa esa pósa íma úwoi-mayai maésa ménaaowe.

¹⁵ amápa'o kesémo má'yáawai entávésa sésa kawe'á umái maiyó kwésewe. kentáásí kwaási Áánútuwe aráápamai má'yáawaima esé má'yáawai kawe'á umái máéro simátimiyo.

Áánútu amáparawai úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.
kemá Póro sún-da-aimba ánásaíye.

Vírímóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Póro moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba kaer-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna Vírímónina imáyáa éna maanáimbá agaimái tuwówana kwenópa'a kuráiyé. ááéma Vírímóni kesí mayái mayáinkwáe séna Ónísímasimba meeyámba'mai máánkarowana mayááena mimbáyáígón-áároi inkaiséna ó'-mapa'a koména Ísun-aai isáapa'a téna Póro ándáva'o máyopa'a kwéawa'naa-uwana Póro Vírímóni Ónésímasimba tayauwé'mai airáinkwáe sé'a maanáúvái'má agaimái amúne séna agaimái tuwówana Vírímóninopa'a kuráiyé.

1-2 Vírímóniyo kemá Póro maanáúvái'má kwéagayaumne. kesí kwaási po kesé tágárotare mayái kwémayaandawai isaaó. Ísóigona kwaási ená naaúmpa'a torupamáí kwémaewai isáaro. Ápíyaa kentáá símánaakogwara'a isaaó. Ákípaasiyo keséya tágárotare asiramái mayái kwémayaandawai egwára'á isaaó. Ísu Káráisitinaai simátimewandarakemba ándáva'a sínkaraawa'a mé'a maanáúvái agaimái amúne. kenkáí síváko Tímóti kesé máyáiyé. ³ kentáásivo Áánútuwe kentáási Ísóigo Ísu Káráisiye úwoi kwétuwa'naa-esarai paru kwéumatinkaayantave'a námúnaa kwésune.

4-5 Vírímóniyo kentáási Ísóigo Ísuwe aráápamái mé Áánútuna kwaásivimba arumbá kwétime máyaanda-aimba isé'a pó'a Áánútumpa'a námúnaa kwésunda entávé'a imáyáa kwé'e'a súwi kwésune. ⁶ enté kentési mayáígó moórái'a kwéisata méta Ísóigowe tarúmaiya máyaundayavenaya kwemá kawetá kwéumasinkaisa awánaniyodayave'a námúnaavinkemba Áánútumba kwéaisa-une. ⁷ Vírímóniyo kesíváko po Ísóigona kwaásivimba arumbá kwétime túwa'naa ónasa aúnái'a umái máyáan-aimba isé'a aamoí kwéumankaunana sirunkó kawe'á kwéisa'a áwa'naa umai námúnaa kwésune.

⁸ Ísu Káráisiti asirayámbá símakaimba pó'a íma inkaisé'a emá moórái'a uwo sé'a kwésundanivo mirán-áimbá íma sénaumpo ⁹ aánoumai kwempakémbá áisaa e'a sé'a sendantembá mirá ínnyone sénaumne. emá arumbá kwésiména'a kemá sirumbá kwéamunda pó'a aánoumai kwempakémbá simáméndai'a mirá ínnyone kwésune. kemá Póro Ísu Káráisiti kwená mayái símakaimba kwémae'a anónu'mai káúnasa ándáva'a sínkaraawa'a mé'a ¹⁰ moóráwai áwí'a Ónísímasintave'a kwésune. ándáva'a mé'a Ísóigon-aai simámunana iséna Ísóigompa'a tisa'á sé'a kesí iyámpóiraamba óne sé'a pó'a kwentávé'a kwésune. ¹¹ ááéma ená mayái íma kawe'á umái mayómba mayáígón-áároi inkaiséna kóuraimbanivo ívé'a kesí mayái kawe'á umái kwémaena ená mayái kawe'á umái mayáníye. ¹² ívé'a ai'maráanana enópa'a kwínama kesááninkaani'a umái airáníyono. ¹³ Ónísímasimba tátokaanana súwa'naa ínkwáe sé'a únda isa'á úwoi mirán-ímáyáá úne. Ísu Káráisitinaai simátimewandarakemba ándáva'a mósínkaawa'a máyaunda enanondá Ónísímasi súwa'naa ínnyé óndanivo ¹⁴ némpa'a mémpo íma

owé síníyondayave'a pó'a íma úwoi tátoranaunda póna kesé ména súwa'naa íníye. íma súwa'naa ónáe sindá súwa'naa ónavainivo ená imáyáavinkemba súwa'naa íníyone.

¹⁵ Ónísímasi mayáígón-áároí inkaiséna embá auwéna sáwíyanka'a ó'om-bapa'a tamáyáimbanivo enópa'a kwéna aasiyaasí koméniye-imayaa kwéune. ¹⁶ Ísóigona kwaásigomo óndantemba kwemá mirá kwéena enávákoraamba póna íma ená mayáí kwémayaiwaiye su'mainivo enávákoraamba éna enópa'a kwíníye. kemá kwembá sirumbá kwéamundantemba egwárá'á arumbá kwembá aména kesívá'an-íye síníyone.

¹⁷ Ísóigona mayáígó enté kentési mayáígó moórái'a kwéimba po kentávái kesí naaúmpa'a iyuwó kwésendantemba Ónísímasintavai mirá síníyone. ¹⁸ embó sáwí'o umánkenamo moóra-yantaa'o mairénamo ímo ámakainamo e íma kwenópa'a te kesópa'a tina'á kemá meéyán-ónaumne. ¹⁹ kemá Póro kesiyáándeí kwéagaye'a mimbéyámbá aménaumne kwésune. Ísu Káráísitin-aaí simámewana áraire siráanda maí'maí'a íníyonda-meyamba kempá'á kwáyáimba pó íma kanaán-umai meéyán-íníyonda-aimban-íye. ²⁰ kesívákoo Ísóigona kwaási ómpo áísaa úndantemba mirá ina'á Ísóigo aúranka'a aúnái'a umái máéno.

²¹ maanáúvái agayáúnda imáyáa é'a sé'a kesáái isé áísaa úndantemba mirá íníyone. emó íníyondawai kemó áísaa úndawaimba usáyaaítaniyone. ²² enópa'a ke kónaundayavai kesí maru'á usúkasinkao. ándávakemba ayúsinkaiya'a ená naaúmpa'a kónaundayavai Áánútumpa'a námúnaa simásinke moóra-maru'a usúkasinkao.

²³ moóráwai áwí'a Épávarasi kwemá Ísu Káráísitin-aaí simátimunkakemba ándáva'a ánkaraawana kesé ména keinárawatavena séna kawé'á umái máéro kwésiye. ²⁴ kesé mayáí kwémayaawai túwí'a moóráwai Mááka moóráwai Árísítakasi moóráwai Tímasi moóráwai Árúku miwí sésa kawé'á umái máéro kwésewe.

²⁵ Ísóigo Ísu Káráísiti keinárawate ména úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

Póro mináimbá simái ánásaumne.

Ípiru

Ísu kwíyómpa'a irówana moóráwai áwí'a íma agaimakáiwai moórá-kwaai aiyayaan-umai sísamaivakemba avakaeté-íya'íyo. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Yútaa-kwaasi moórá-kwi'a Ípiru-kwaasi Ísun-ai isésa kwená aampa'ó kwéguntavai tuwíráái sésa sáwí'a umátinkówasa minámbá ivátuwesa ááéraam-bonor-amba ókwara'a kwaráavo séna maarán-áimbá agaimái mátimakaiye.

Ísu Áánútu ááninkoma Mósesimba usáyaaitaraiye. Ísu aiva'-mónó-káwáánakómá mono'-máyaí-kwáásí usáyaaitaraiye. póí tuvú'mái Áánútumba ámakamba aiva'-mónór-ámbá isaná Ísu marapá'á kumbéna kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwánintavai puwéna kwenáuma Áánútumba ámakaimba póna kentáásí monor-ámbá kwikáimba pó'a Ísumba íma auwé'a asiramái máéro séna agaimái mátimakaiye.

Áánútu ááninko áwíkoma kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ naaóvá'á moórá-mora-tawai Áánútu kwenáái simátimakowaiyavena súwasa miwí Áánútu siráin-aimba mirám-biran-aimba kentáá síkwá'náyomba simátíma'mae tiráimba isaná ² ívé'a naaén-kanaavimba Áánútu ááninko Áánútun-ai simásímakaintaawe. naaóvá'á kwíyómba maramá íma kwáyonka'a Áánútu súwana ááninko kwíyómba maramá tarórumakena naaémba amápa-tantaaka'a kárákwiyiniye. ³ Áánútuna ságayanko ááninkompinkemba sáma kaisaná Áánútumo máyáintemba miráumai ména miráumaimo máyaíwai kentáá kwéagaraasinkaisana kwená asirayán-áínkóntávéna kwíyómba maramá kwaikwai'a kwéiye. kwemá pukáintavena kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwéna pukáimpinkemba usásinena kwíyómpa'a iyéna Áánútu asirayámbó usáyaaitaraiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á ména ⁴ póna kwenáwí'a Áánútu ááninko áwíko póna Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

⁵ Áánútu kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna emá kesáánimba óna'a kesí mayáír'á ánkaraumne

Áánútu séna moórá-ainkwara'a séna kemá avowámá úmae iyónana kwemá kesááninko mirá úmae iyíníye

séna kwíyómpaken-kwayo'narawatavena íma siráivo ááninkontavena séna ⁶ Áánútu kwenááninko usáyaaitaraiwaimba ai'marówana kunkáinka'a séna

Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a kwená imáyáa mósá maránááowe

kwenááninkontavena siráimbanivo ⁷ kwená kwíyómpaken-kwayo'narawatavena súwana Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

kemá súnasa kesí kwíyómpaken-kwayo'narawa'a úndáraamba to'maésa kwénaaowe. kemá súnasa kesí kwayó'nárawa'a tawáombo in-
tenkáám-báyái kwémayaawe

siráivo ⁸ Áánútu kwenááninkontavena séna

Áánútuwo kwaásira'o kárakwimaemo íyínda íma ánásaniye.
kárakwiyonda arupí umái kwégarakwiyone. ⁹ kawé-tántáátávái
aamoí é sáwí-yantaatavai áyamba kwéone. mindáyavena Áánútu
ená Ísóigo embá usásinankaraisa amáparawai usáyaaitaraanana
enarumbá kawé'á umánkaraiye

séna ¹⁰ ááninkontavena moórá-aimba séna

Ísóigoo ááinka'a maramá taróre enayáándeí kwíyómba taróruraanda
¹¹ mintántáá'á ánásaina emá mai'mai'a ínáyone. unáánkwátóimo
atúmó kénamo ánásaintemba kwíyómba maramá miráumai
ánásaniye. ¹² kwátóimo tavúmáráantemba kwíyómba maramá
mirá ínáyone. unáánkwátóimo aúnamo ontembá kwíyómba
maramá mirá éma ívé'o máyáanten-umai mai'mai'a éma íma
puwínáyone

siráiye. ¹³ Áánútu maanáimbá íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavena
siráivo ááninkontavena séna
kesiyáánúrappa'a asirayán-áyámpá'á mara'á uména'a ená namuro-
kwáásí tínkamona emá usáyaaitaniyone

siráiye.

¹⁴ mináimbá siráivo Áánútuna kwíyómpaken-kwayo'narawa'a
nórandarawara'o. miwí íma túma kwáyáiwai timané su'mai kwáyáiwai
ésa Áánútumo sɪntembá mirá kwéowana Áánútu simátimena
séna kawer-ámpá'á métinkaunda-kwaasi kuntúwa'naa oro séna
kwéti'maraiye. mindáyavena Áánútu ááninko áwíko kwíyómpaken-
kwayo'narawa túwíkomba usáyaaitaraiye.

2

*Ísuma sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpá'á
mésínkáiwaina kwaasái.*

¹ Áánútu ááninko kwíyómpaken-kwayo'narawa'a usáyaaitaraintaveta
árair-aimbo ísaraunda-aimba asiramái tátoreta mináimbá
ivátuwaunavaiyaanivo imáyáaya úmae iyónaumne. ² Áánútuna
ámáamba kwíyómpaken-kwayo'narawa'a siráan-amaamba árair-
aimba póna káráraawaiye ímo ísaraawaiye sáwí-meyamba arupí
umái tímakaiye. ³ ánivo Áánútu séna sáwí-imayaavinkemba kawer-
ámpá'á métinkanæ séna anóm-bayaiyavena ááninko kentáásí
Ísóigomba ai'marówana marapá'á kunkáiyé. minánón-áimbó
ísámaimo ivátuwetaamo éta árai'a sáwí-meyamba kentáásópa'a
tínimba íma aseránaundayaawe. aiva'á Ísóigo minánón-áimbá
simátimuwasa ísaraan-kwaasi simásímúwana ⁴ mináimbá árair-aimban-
iye sénaundayavenaya póna Áánútu asirayámbá tímúwasa ó'on-o'om-
bayai ímo awánaraunda-mayai sáá'a kwégom-bayai máyówana Áánútu
kwená imáyáavinkemba kwenamankó túwa'naa úwasa mirám-báyái
mairáawe.

⁵ ménaon-kwaasiyave'a kwésune. íma kwíyómpaken-
kwayo'narawa'an-ivo kwenááninkomba usásinankaraimba póna kwemá

kwaásira'a kwégarakwiyiye. ⁶ mináintávéná moórawai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo kwaási úwoisan-tantaa'a owá nóra se miwíyávái imáyáa éwa kwaási sáwíyan-tantaa'an-ovo nóra se miwír'á kwégarakwiyono. ⁷ kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a kwaási mótinkaanaasa sáwíyanka'a miv'á máyáambanivo ívé'a anómba umátinkaanaasa túwíko anómba isá ⁸ usásintinkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe

agaimaréna séna Áánútuwo usásintinkaraanasa amápa-tantaaka'a kwégarakwiyowe siráimba íma moórá-yantaa'a aváántuwesa amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyonta ívéta íya kwétuwanaumne. ⁹ ánivo Ísuna ááinta awánaraumne. Áánútu sáwíyanka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa tínaaempa'a Ísumba móankarena ai'marówana marap'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa úwasa áí'a úni'a umánkówana puwúwana mindáyavena Áánútu anón-kwi'a tamánkena áwí'a anómba umánkaraiye. Áánútu úwoi túwa'naa ónáe séna Ísumba ai'marówana marap'á kumbéna amáparawaiyavena imáyáa éna pukáíye.

¹⁰ Ísumba áí'a úni'a umánkóntave'a imáyáa é'a sé'a Áánútu amápa-tantaakona ááimba póna amápa-tantaa'a tarórena séna ságyan-ayampa'a sáwívarawai maígwáe séna sáwí-imayaavinkemba iyátinkena ságyan-ayampa'a métinkaniwaiyavena Áánútu kanaán-iye súwasa Ísumba áí'a úni'a umánkómba mindáyavena kasenkuí'a uráíye. Áánútu mirámó uráimba kawé'á uráíye kwésune.

¹¹ Ísu kwaásiya Áánútunde-i'a kwéumasinkaiwaiyaawe Áánútunde-i'a kwéumasinkaiwaiye Áánútu mimbórá tivowámá intávéna Ísu séna kesúnava'maa'an-owe siráin-aimba íma sáwí-imayaa éna kawer-imáyáa kwéíye. ¹² mindáyavena moórawai Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútuwo enáái kesúnava'maa'a simátíme'a torupamáí ménka'a monor-ímó sendavímbá enáwí'a mósá maránaumne séna ¹³ moóráva'a agaimaréna séna

kegwár'á Áánútumpa'a agevamái máyaumne séna moóráva'a agaimaréna séna

Áánútumo símakain-iyampoi kesé máyáawe agaimaréna siráíye.

¹⁴ Áánútumo símakain-iyampoiyavenamo siráimba marará-kwáásímó onten-áúwawaagwara'a Ísu ména séna Sáátáánigo kwaásimo puwónááon-asirayambo tokáimba ánásasuwanaumne. ¹⁵ asiyaasí puwónaumne-imayaamo kwéesamo táátavesamo kwéowanamo tátokain-imayaa iyátinkanaumne séna puwéna usásinena Sáátáánigomba usáyaaitaraiye. ¹⁶ árai'a íma kwíyómpaken-kwayo'narawatavainivo Áávaramumo Áánútun-aiyavenamo áraire siráintemba kesáámó mirámó kwéundawaiyavena súwa'naa índayavenaya miráumai pukáíye. ¹⁷ kentáásí aiva'mónó-káwáánákó éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a aaí simái kawé'á éna aruntá umásinkenaya kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya mirá íníntavena marap'á kuména kwaási áúwawaagwara'a ména kwenáúnava'maate kesáámó úndatenta miráumai ména súwa'naa ínín-amba mimbórá-ámbá kwáyáintavena

mirá uráiyē. ¹⁸ ááémo marapá'ó máyonka'a sáwí-aimbo sínda ísare'a áí'a índai'a umánkanae sésa áísaa úmaesa kwéiyesa áí'a úní'a umánkaraamba íma sáwí-ampa'a kuráimba pósa kentááyávésa sáwí-aimbo síyamba isánáe sésamo ombá kanaán-umai kwésuwa'naa-intaaniye.

3

Ísu áwíkoma Mósesi áwíkomba usáyaaitarain-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. sún-da-aintave'a Ísumpa'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu keinárawa'a kwendéi-í'a umátínkarain-kwaasiyavena séna kwíyómpa'a kesé ménaaowe súmba ísaraavo Ísuntave'a imáyáa úmae iyóro. Áánútu kwembá ai'marówana marapá'á kumbéna árgir-aintavetaamo árgiremo sún-da-ainkata kárákwiraiwai éna aiva'-mónó-káwáánákó isa'a kwentávé'a imáyáa úmae'a iyóro. aiva'-mónó-káwáánákóná mayái ² mimbáyái mayáíndayavena Áánútu Ísumba usásinankowana íma ivátuwena mimbáyái kawe'á umái kwémayaiye. naaóvá'ó Mósesimo Áánútuna kwaásivimbo mayáímó ímo tuwénamo kawe'ó umáimo mairáintemba Ísu mirá uráiyē. ³ naambá kawe'-nábán-iyē siráavo mindámbó uráin-kwaasigo áwí'ó mósá kwémaraantemba Mósesi kawe'-máyái-kwáásímán-ivo Ísu áwí'a mósá maráúndaya kwéusayaaitaiye. ⁴ amápa'-nambo kwaásimo kwéomba mindágwara kwaásigwara amápa-tantaakwara'a Áánútu úmakaiye. ⁵ Mósesi Áánútuna mayái-kwáásígó éna Áánútuna kwaásivimba mimbáyái íma tuwéna kawe'á umái kwémaena Áánútumo sínda-yantaa'o paárinimba simátimakaiye. ⁶ Mósesi mirá uráimbanivo Ísu Káráísiti íma mayái-kwáásígómán-ivo Áánútu ááninko úramba póna Áánútuna kwaásira'a kárákwiyimba íma ivátuwaimba kawe'á umái kwémayaiye. Áánútun-aaiyavetaamo áraire sétaamo aamoimó étaamo asiramáimo amu'marétaamo métaamo éta Áánútuna kwaási-ita ónaumne.

Áánútuna kwaási kwenópa'a koagándaan-kwasai.

⁷ mindáyavena naaóvá'á Áánútun-amanko kentáá síkwá'náyontavena siráin-aimba imáyáa oró. maará séna ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. ⁸ naaóvá'ó Áánútun-aaimo arááísúmbo tiruntémo makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. kavóná-marava'a mésa kentíkwá'náma mirá kwéesa Áánútumba kwembásínkáánkái ésa sáwí-mayai maésa kwenáái arááíraawe. ⁹ ayáátáaka'a 40 íma kentíkwá'náma túwa'naa uráunda-mayai awánaraambanivo kesáái araaisésa kembásínkáánkái ésa sáwí'a umásínkáantave'a ¹⁰ áwáá'a tiyé'a sé'a miwítí imáyáa sáwí'a úmae iyésa agaráátinkaunda-amba íma kwaráawe sé'a ¹¹ áwáá'ó tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráumne Áánútun-amanko siráiyē.

¹² kesí kwaásiyono. Áánútun-amanko mináimbá siráintavai kárákwimai kawe'á oró. keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa kwéesa Áánútun-aaiyavesa íma áraire sésa Áánútu asirayánkwáráwáimbá tínaaemba umámévainivo kárákwimai kawe'á

oró. ¹³ keinárawapinkemba évakarawai sáwí-imayaa íyana minímáyááo kampa'á simátiyuwainasa Áánútuntavesa íma imáyáa ésa tirunté máraavainivo moórá-morawai kentí imáyáa asiramátínkáaro. kentí kanaamó kwáyáinka'a mirán-oro. ¹⁴ aiva'á Áánútumpata imáyáaya ówándara'a kentáásí imáyáao asirayámbá póta miráumaimo mai'mai'o étaamo éta Ísu Kárásitiye tarúmai méta marapá'á máyaunda-kanaaya ánásaindara'a asiramái ménaundayaaniye.

¹⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna ívé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro. naaóv'ó Áánútun-aaímo arááísúmbó tiruntémó makáantemba kemá mirá ováínivo kwenáái ísáaro. agaimaréna siráíye. ¹⁶ súnnda-kwaasi nááwiya Áánútun-aaí kwéisesawa arááíraana'iyó. kentáá síkwá'náma Ísípi-maravakemba Mósesi ayútiyuwena tí'maena tiráiwai miwí Áánútun-aaí kwéisesa arááíraawe. ¹⁷ nááwiya ayáátááka'a 40 íra'a Áánútu áwáá'a tíkaiyo. kavóná-marava'o mésamo sáwí'o kwéesamo pukáawai miwíyávéna áwáá'a tíkaiye. ¹⁸ nááwiyavenawa asiramái séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráíyo. kwenááímo ímo ísámaimo kawé'ó uráawaiyavena siráíye. ¹⁹ kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á íma agevamái máyomba pósa íma kanaán-umai kwenópa'a kwésa kwesé koagándaraan-ainta ísaraumne.

4

¹ kentááyávéna Áánútu séna kesópa'a taagándanaaowe simái tarúmakain-aimba kwáyáimba pó'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a kwenópa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ² Áánútuna kawer-áímbó ísaraundantemba ááéma kentáá síkwá'náma ísaraambaniyo úwoi tááre su'mai ísésa íma áraire sésa tirumpimbá tátorowana póna mináínkó íma túwa'naa uráíye. mindáyave'a keinárawapinkemba évakarawai sé'a Áánútunopa'a kwé'a kwesé koagándanaumne-kanaa matuké'a arávasuwaiyavainivo kárákwimai kawé'á oró. ³ naaóv'á Áánútu kwíyóne marawé tarórumai ánásena agándarain-kanaa kwáyáimbanivo kwenááiyavesa íma áraire sésa kwenká'á agevamái méraawaiyavena séna áwáá'o tiyúnda asiramái sé'a kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráimbanivo kwenááiyaveta áraire séta kwenká'á agevamái máyaundawaiya kwenópa'a kwéta kwesé koagándanaundayaaniye. ⁴ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba kwesé koagándanaundayavenaya agaimaréna séna Áánútu ava'moraé-kanaa mayái maimái ánásasuwena avakaeté-kanaa agándaraiye agaimaréna siráimba póna agándai-kanaa kwáyáimbanivo ⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kesópa'a íma tésa kesé taagándanaaowe siráimba póna ⁶ agándai-kanaa to'mayaa úmakaimba pósa évaka-kwaasi kwenópa'a kwésa kwesé koagándanaaowe. aiva'á Áánútun-aaí ísaraawai íma áraire siráimba pósa kwenópa'a íma kwésa kwesé

agándaraawe. ⁷ sáwívar-ima maisuwéna Áánútu moórá-kanaama maréna séna minkánáá tíniye séna Tévítimba simámuwana Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

ivé'a Áánútumo kwésimatimin-aimba ísáaro.

tirumbó makáanteni'a íma é'a kwenáái ísáaro

agaimaréna siráin-aimba kaeká'a mináimbá agaimái simátimumpo ísáaro.

⁸ naaóvá'á moóráwái áwí'a Yósúwa tí'maena kawer-áyámpá'á mátinkomba mináyámpá'ó Áánútumpa'o agándai-ayampa'o kwáyonkakai naaémba Áánútu íma moórá-kanaama maréna séna agándanaaon-kanaa tíniye íma siráisino. ⁹ Áánútu kwená mayái ánásasuwena agándai-kanaa makáimba pósa kwená kwaási agándaan-kanaa kwáyáiyé. ¹⁰ Áánútumo kwená mayáímó ánásasuwenamo agándaraintemba Áánútunopa'a kwésa kwesé agándaawaima miwígwará'á mayái ánásasuwesa agándanaaowe. ¹¹ mindáyaveta Áánútunopa'a kwéta kwesé agándanaundayaveta siyáántámba kwimáíya mayáiyá kwémayaundaya miráyá onó. kentáá síkwá'náma uráantemba mirá-sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai kawé'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

¹² Áánútu máyáiwai isaná kwenááigo mayái kwémayaiye. évarevar-ayampa'a áwáima táí'matan-tusuwaaineimo póimo kárámaimo túwínkaa'o ontembá Áánútun-aaigo kentáásirumpinken-imayaa sáwí-imayawe kawer-ímáyááwé taaímbaraísata kwéawanaumne. sirááimo tain-tántáaré kwésunanaya Áánútun-aaigo taaímbaraísata sáwí-yantaare kawé-tántáaré kwéawanaumne. ¹³ kwíyómpare maraparé amápa-tantaa'a Áánútu aúranka'a íma kwéauyoraivo kwíyómpare maraparé amápa-tantaa'a avora'á kwáyáísana kwéawanaiye. kwemá mirá iwái póna kesáa máyaundawaina ááinta sísa ínata simámendaundayaniye. Áánútun-ai aúváí-kwandaavimba súnda-aimba mirán-áimbá kwáyáintaveta kentáá síkwá'námo uráantemba mirá-sáwí'á únavaiyaanivo kwenáái ísámai kawé'á éta kárákwimai kawer-íyataao.

Ísuma aiva'-mónó-káwááná'án-íye kwaasái.

¹⁴ Ísu Áánútu ááninko kentáásí anóndako éna aiva'-mónó-káwáánákó póna kwíyómpa'a Áánútuwe uména kentáá súwa'naa enaya kwéaisaa-imba póta kwenááiyaveta áraire siráundayaveta ívéta mináimbá asiramáíya tátoraano. ¹⁵ kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó marapá'á máyonka'a amápa-tantaatavesa sáwí-aimbo sínda isánáe sésa áísaa úmaesa kwéiyumbanivo íma sáwí'a uráimba póna kentááyávésamo sáwí-aimbo síyambo isánáe sésamo ombá kentáávímbá íma asirayámbá kwáyáísana kwemá suwánénaya aruntá kwéumasinkaiye. ¹⁶ mindáyavena kentáávímbá umbai-yántáá'á kwáyaindara'a íma sáátaveta kwéonanaya Áánútu úwoi kwésuwa'naa-íwainopa'a konanayá aruntá umásinkenaya úwoiya súwa'naa íniye.

5

¹ aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánáaontavesa Yútaa-kwaasivinkemba moórá-morawai usásintinkaawasa kwévukowasa

ó'omba usásintinkaawasa kwaásiyavesa ísámai Áánútumpa'a áísaa esa kwaásimo sáwí'o kwéontavesa póímo tuvú'mái Áánútumba kwéamesa évaka-tantaakwara'a kwéamewe. ² miwí kwaásima pósa íma asirayánkwáráwái ésa mindáyavesa ímo kawé'ó umáímo ísésamo sáwí'o on-kwáásiyávésa kanaán-umai kawé'á umái tirumbá umátinkesa ³ íma kawé'á umái asiramái mésa sáwí'a kwéontavesa amápa-kwaasiti sáwí-mayaiyavesawe su'mai ímanivo miwítí sáwí-mayaiyavesagwara'a imáyáa ésa póíma tuvú'mái Áánútumpa'a kwéamewe. ⁴ évakarawai íma imáyáa ésa sésa anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe-imayaa ésa mirám-báyái kwémayaavo naaóv'á'ó Áánútumo moórawai áwí'o Érónimba usásinankowana mirám-báyáímó mairáintemba Áánútu usásintinkaraiwaiye su'mai mimbáyái kwémayaawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti íma imáyáa éna séna anóndako pó'a aiva'-mónó-káwáánákóná mayái mayánáe íma siráivo Áánútu usásinankena aiva'-mónó-káwáánákóná mayái aména séna

emá kesáánimba óna'a

kesí mayáír'á ánkaraumne

séna ⁶ moórá-ainkwara'a súwana agaimaréna séna

moórawai moóráwaimo áwí'o Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyíníyone

Ísu Káráisitintavena siráíye.

⁷ Ísu Káráisiti marap'á máyonka'a eés'á éna ivi'á téna námúnaa séna puwínintavena Áánútumpa'a áísaa ena puwíndamo kanaamó umáímo áwa'naa íníwaintavena súwa'naa uwo séna Áánútuna imáyáa kwakáimba póna áwa'naa uráíye. ⁸ Ísu árai'a Áánútu ááninko úwana umbai-yántáá'ó kwempímbó túmba íma mindáyavena imáyáa éna Áánútuna imáyáa kwaréna ⁹ kasenkuí'a éna kwenáíiya taagwiyavúndawaiya sáwí-imayaavinkemba kwéiyasinkaisata aúnái'a umáíya mai'maita kwéune. Ísu mintántáákóná ááimba póna ¹⁰ Méókísétekimo mono-káwáánákó uráintemba aiva'-mónó-káwáánákóná mayáímá mayánintavena Áánútu Ísumba usásinankaraiye.

Ísuna aampa'á kwaré'mai iv'á túwáavo siráin-kwasai.

¹¹ simátimunda-aimpimba sáwívar-aimba kwáyáimbanivo íma ísámai kawé'á kwéontavena agaráátinkanaunda-mayaigo umbai kwétaiye.

¹² ááéma Ísu Káráisitín-aaí isé'a ayáátáá-kanaa maisukáavo nóra séra íma simátíma'mae kwéiyo. Áánútun-aaivinkemba avorar-áímbá íma ísámaj kawé'á é'a moórawai ókwara'a simásiminkwae sembánivo umarambó náámbo nésamo asirayán-tómbó ímo kwénaantenkaani'a é'a pó'a Áánútun-aaí íma kanaán-umai simátímakaawe. ¹³ umarambó náámbo nésamo ímo kawé'ó umáímo aaimó ísáantemba miraráán-umai kawé'ó umáímo maiyé sáwí'o umáímo maiyé miwáná ááimba íma ísámai kawé'á kwéowe. ¹⁴ tinón-ésamo asirayán-tómbó naantembá kawer-ímáyáá úmae iyówai amápar-imayaa taaímbai kwéisaawe.

6

¹ mindáyaveta Ísu Káráisitín-aai paákákén-áiné su'mai íma iséta asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-ainkwarata iséta sáákaevayan-kwaasiraanta iyataao.

Ísu Káráisitín-aai paákákén-áimbá á'a simátímakaunda pó'a íma moórágwara'a simátíma'mae iyónaumne. simátímakaunda-aimba maarán-áimbán-iyé. úwoi-mayaiyave'a tínaaemba umáme'a Áánútun-aaiyave'a áraire kwése'a kwenká'á agevamái máyáawe. ² nombó kwévetinkaan-aimba simátíme'a Áánútuna mayái mayáínkwáe sésa usásintinkesa tine'á tiyáámba kwétatoraan-aimba simátíme'a kwaásimo pukémpinkemba usásinanaaon-aimba simátíme'a Áánútu kwaásimo máyáawaina ááintavena tísaa ena timínana mimbéyámbá kwaíkwaí'a ínín-aimba simátímakaunda mináimbó á'o simátímakaunda-aimba ísaraavo asirayán-áimbá arumpimbá kwáyáin-aimba ísáaro. ³ Áánútumo súwa'naa ínataamo éta iséta sáákaevayan-kwaasiraanta ónaumne.

⁴ Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai ó'omba kotavisíyasa koyauwerésa kawer-ámpá'á ténááombanivo íma ténááowe. miwí Áánútu sáma kamátínkarain-ayamaq'a máyówana túwa'naa ena kwenamankó miwisé máyowasa ⁵ miráumai mésa sésa Áánútun-aai kawer-áimbán-iyé sésa Áánútuna asirayámbá évaka'a awánaraawe. naaémba Áánútuna asirayámbá amápa'a paárinasa minásiráyámbá évaka'a awánamai ⁶ ivátuwesa íma ó'omba koyauwerésa Áánútumpa'a ténááowe. mirámó kwéon-kwaasi maará kwéowe. Áánútu ááninkombo taaíra'ó tuvúwúwanamo pukáintemba miwí mirá kwéowasa tuwánésa Ísumba simái sáwí'a umánkááwasa mirámó ontávésa íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe.

⁷ mirámó kwéon-kwaasi maaráráán-kwáásímán-owe. moórá-moratawai aa'á tisaná maramá kawé'á isaná toómbá anómba isasá kwaási kwénaawana Áánútu mirám-bárámá kawé'á kwéumatinkaiye. ⁸ ánivo moórá-ayampa'-marama karaan-tantáaré námáiye kwáyáim-barama úwoi-marama isaná sáwíyanka'a Áánútu iravímbá agaisuwáníye. miráumai Áánútuna aampa'á kwaré'mai ivátukaawai íma kanaán-umai koyauwerésa Áánútumpa'a teénááowe. mindáyave'a Ísu Káráisitín-aai paákákén-áimbá íma moórágwara'a simátímenaumne.

⁹ kesí kwaásiyono. mirán-áimbá súndanivo keinárawatave'a sé'a íma sáwí-mararaan-kwaasi é'a kawé-máráráán-kwáási owaná Áánútu kawer-ámpá'á kwémetinkaiye sune. ¹⁰ Áánútuntave'a imáyáa kwéontave'a kwená kwaási kwétuwa'naa-e'a ívékwara'a mirá kwéowana Áánútu arupí umái máyáiwai mimbáyáiyávéna íma kwéawinkaiye. ¹¹ maaráyávéna sirááíma kwétaiye. moórá-morawai Áánútuntave'a imáyáa kwé'e'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a mé'a ¹² íma tivón-káína'a íma ivátuwe'a Áánútuwe asiramáímo aráápamaimo mésamo Áánútumo tíménaumne siráintavesamo amu'marésamo máyáan-kwaasiraani'a oró. maarán-kwáásiráání'o ombá sirááíma kwétaiye.

Áánútu simái tarúmakin-kwasai.

13 naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena siráimba simái tarúmakonka'a póna kwembá usáyaaitaraawai íma máyáantavena Áánútu séna amáparawai usáyaaitaraundawai mé'a kesúranka'a sé'a kemó súnda-aimba árai'a ónaumne séna simái tarúmarena ¹⁴ Ááváramuntavena séna árai'a kawe'á umánkaumpo enaisaavutantambo ónááomba sáwíva'a paáronaaowe súwana ¹⁵ Ááváramu áraire séna asiramái ména íma ivátuweena amu'maréna ména Áánútumo simáimo tarúmakaienteni'a uráíye. ¹⁶ Yútaa-kwaasi tiká'ó máraamba maará kwéowe. évakarawai mirá ónaumnemo sembó ombá usáyaaitarawai aúranka'a sésa mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-meyamba simíniye kwésewe. mirámó sésama ombá ó'owi ó'on-aimba íma mimpimbá sembá maará sésa kemó senteni'a kwéowe sénááowe. ¹⁷⁻¹⁸ miráumai Áánútu kawe'á umátinkaniwaiyavena imáyáa éna séna mirá ónaumne simái tarúmakaimba póna Áánútu séna kwaási kentávésa sésa siráintemba íma éna ó'oni'a íníye seváimpo'a amáparawai usáyaaitaraundawai é'a kesúranka'a sé'a mirá ónaumpo ímo mirámó onanamó éna sáwí-tantaa'a paáriníye Áánútu simái tarúmakaimba miráumai aanávó kwenáuranka'a simái tarúmakaimba póna íma karáníye. mirámó siráintaveta kesáá kwenópata máyaundaya kweukáámbá aisínkaraisata minándámpá'á méta asiramái séta siráinteni'a íníye séta asiramái méta kwéamu'maraumne. ¹⁹⁻²⁰ naambó é samo ávombo aimakáawanamo asiramáimo kwáyáintemba Áánútumo siráinteni'a kawe'á umátinkaniyemo siráin-ainko kentáá asiramásínkáisata Áánútumo kwíyómpa'o máyáiwaintaveta imáyáa éta amu'maréta máyaumne. Ísu kentáási aiva'á kwíyómpa'a iyéna mono'-nánkómbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontamó úmakaan-ampaantama tarurúwa'marena íréna kentááyávéna imáyáa éna mirá uráimba póta asiramáíya máyaumne. Méókísétekimo uráintemba kwíyómpa'a Ísu kentáási aiva'-mónó-káwáánákó éna mirám-báyái maimaé kwéiyisata asiramáíya máyaundaya pó'a Áánútuntave'a imáyáa kwée'a karuwaa'á é'a íma ivátuwe'a naaémbo ménaaombo paárinintave'a amu'maré'a máero.

7

mono-káwáánákó áwí'a Méókísétekina kwaasái.

¹ minkwáásígó Méókíséteki kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó éna Áánútu usáyaaitaraiwaina mono-káwáánákó úwana naaóvá'á Ááváramu namuro-kwáásítí anón-kwaasiye áái'a tiyéna usáyaaitaron-ayampakemba túwana Méókíséteki Ááváramumba aampa'á awánéna kawe'á umánkowana ² Ááváramu namuro-kwáásítí óísambo mayómba siyáánkaira'a taaímbakena Méókísétekimba moórá-inkwima ámakaiye. Méókísétekintavesa mináwíkóná ááimba kawe-káwáánákómán-íye sésa kwántámai kwésewe. kwemá Sérími-naopaken-kwaasiti kawáánákó áwíkona ááimba paru-káwáánákómán-íye sésa kwántámai kwésewe. ³ Méókíséteki aikwá'ná túwíkwara anóvowi túwíkwara'a íma agaimakáamba kwáyáisana kwembó ánkaraínkanaawe pukáin-kanaawe íma agaimakáamba kwáyáíye. kwenáái mirán-áimbá íma kwáyáintavena Áánútu ááninkoraani'a umái ména mono-káwáánáí'a umái maí'mai'a íníye.

4 maanámbá imáyáa oró. kentáá síkwá'náma Ááváramu anón-kwaasi úmbaniyo kwemá Méókísétekimba namuro-kwáásítí óísampinkemba moórá-inkwima ámakaimba póta mindáyaveta séta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. 5 moóráwai Ááváramu aísavutantamba uráiwai áwí'a Árívái kwenándáraken-kwaasivinkemba évakarawai mono'-má'yáir'á usásintinkaraiye. Áánútuna amáámpinkemba moórá-amaanko séna Ísareri-kwaasiyono. kentí óísamba kwémayaampinkemba aasiyaasí siyáánkaira'a taaímbarempinkemba moórá-inkwima kentí kwaási Árívái-andaraken-kwaasi tíméro siráiyé. 6 Méókísétekimo Árívái-andaraken-kwaasigomo uráinkakai séta Ááváramu kwembá moórá-inkwima ámakaimba amáánko siráini'a uráiyé súsono. ániyo Méókíséteki íma Árívái-andaraken-kwaasigon-ivo Ááváramumo siyáánkai-inkwimo kwimakámpinkemba moórá-inkwima úwoi maimaéna kawé'á umánkena Áánútumo Ááváramuntavena kawé'á umánkanqumnemo simáímo tarúmakaiwaimba kawé'á umánkaraiye. 7 anón-kwaasigo sáwíyan-kwaasigomba kawé'á umánkáimba mináimbá iséta póta Méókísétekima Ááváramumba usáyaaitaraiye kwésune. 8 Árívái-andaraken-kwaasi siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwi kwémayaawai kwévuwon-kwaasin-ovo Méókíséteki siyáánkai-inkwivinkemba moórá-inkwima maráiwaintavena Áánútun-aii aúvái-kwandaqivimba agaimaréna séna kwemá aúvamai úwoima má'yáiyé kwésisana póna kwemá Árívái-andaraken-kwaasi usáyaaitaraiye. 9 imáyáa é'a sé'a Ááváramuma Méókísétekimba moórá-inkwi ámakonka'a Áríváigwara'a ámakaintenkaani'a éna kwemá moórá-inkwima kwémayaiwai ámakaintenkaani'a uráiyé. 10 Ááváramu Méókísétekimba awánéna moórá-inkwima ámakonka'a Árívái íma paárukena aíkwá'nágo arumpimbá máyonka'a uráintave'a mindáyave'a sé'a Áríváigwara'a Méókísétekimba ámakaintenkaani'a uráiyé kwésune.

11 naaóv'á Áánútu amáámba simátímakonka'a Árívái-andaraken-kwaasi mono'-má'yái maésa póí tuvú'mái Áánútumba aménááontavena Áánútuma usásintinkena Éronimba aiva'-mónó-káwáán'á usásinankaraiye. Árívái-andaraken-kwaasiti mayáímó arupí kwéumatinkainkakai Áánútu íma moórágwara'a aiva'-mónó-káwáán'á usásinankaisino. íma Éroninkaan-kwaasin-ivo Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye. 12 Áánútu séna aúná-aiva'-mono-kawaana'a usásinankanae súmba póna ááéraan-amaamba mono'-má'yái-kwáásí Áánútuntavesa isámai póí tuvú'mái kwéamen-amaamba ivátuwena aúná-amaamba simásimuwata ísaraumne. 13-14 mináimbá Ísóigo Ísu Káráísitintavena séna íma Árívái-andarakemban-ivo moórá-anda Yútaa-andarakemba paáruyaiye. naaóv'á Mósesi mono'-má'yái-kwáásiyávéna sirónka'a íma Yútaa-andaraken-kwaasiyavena siráiyé. íma Yútaa-andaraken-kwaasin-ovo Árívái-andaraken-kwaasi Áánútuntavesa imáyáa ésa póí tuvú'mái óntan-taareira'a agairáamba ísaraumne.

Ísu Méókísétekiraam-bono-kawaana'an-iyé kwaasái.

15 mináínkóná ááimba maarán-iyé. Áánútu aúná-amba agaráátinkena aúná-aiva'-mono-kawaana'a Méókísétekinkaan-kwaasi usásinankaraiye.

16 íma Áríváí-andarakemban-ivo asirayámpínkémbá maí'mai'a éna íma ánásaniwai aiva'-mónó-káwáánárí'a umái usásinankaraiye. 17 mindáyavena Áánútuun-aaí aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna moóráwái áwí'a Méókíséteki anóm-bono-kawaanako uráintemba emá mirám-báyái maimaé iyiniyone

Ísu Káráisitintavena siráiyé. 18-19 ááéraan-amba Áríváí-andarakenkwaasiti mono'-máýáígo íma asiramái kwáyontavena íma túwa'naa umai arupí umátinkowana Áánútu ááéraan-amba ivátuwena moórá-amba kawer-ámbá agaráásinkowata áraire séta asiramái méta Áánútuopata kwégune.

20-21 Áríváí-andarakemba mono'-máýái-kwáásí usásintinkonka'a úwoi usásintinkesa íma aai simái tarúmakaqambanivo Áánútu Ísu Káráisitimba aiva'-mónó-káwááná'á usásinankonka'a aai simái tarúmakaiye. mindáyavena agaimaréna séna

Ísóigo séna emá mono-káwáánákómó éma maí'mai'a íniyone séna mináímbá íma karáníye

Áánútu kwenááninkontavena simái tarúmakaiye. 22 mináínkó ááéraan-ainkomba usáyaaítowana Áánútu simái tarúmaktontavena Ísu Káráisiti séna mináímbá árair-aimba kwaíkwai'a íniye siráiyé.

23 moórá-aimba ísáaro. ááéma mono'-máýái-kwáásí sáwíwa'a mésa pósa púwúntemba anondára'a ó'owima mimbáyái usá maimaé iráambanivo 24 Ísu Káráisiti maí'mai'a éna íma puwíníwai aiva'-mónó-káwáánákóná mayái usá maimaé iyéna 25 maí'mai'a éna kentááyávéna imáyáa éna Áánútumpa'a áísaa úmae kwéiyena póna kanaán-umai sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye. Ísu Káráisitinka'a agevamáiya méta Áánúmpata kwégunda-kwaasiya sáwí-imayaavinkenta kwéiyasinkaiye.

26 Ísu Káráisiti aiva'-mónó-káwáánákómá éna Áánútuuntavena imáyáa éna sáwí-aimba kwempímbá íma kwáyáísana kaweré su'mai umái ména marapá'á sáwí-kwaasivimba máyonka'a íma sáwí'a uréna kwiyómpa'a asirayán-áyámpá'á uména mirán-áivá'-mónó-káwáánákómá ména kanaán-umai amápa-tantaa'a kwésuwa'naa-iyé.

27 kwaásimo sáwí'o kwéuntavesawe miwímó sáwí'o kwéuntavesawe Áríváí-andaraken-kwaasi aiva'-mónó-kwáásí póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráambanivo Ísu Káráisiti sáwí'o íí-áímbá kwempímbá íma kwáyowana póna miwímó uráantemba íma póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iyéna kwaásimo sáwí'o ontávénawe séna mimbórá-táwai puwéna mimbáyái ánásaraiye. 28 amáán-aimpinkemba aiva'-mónó-kwáásí usásintinkowasa marará-kwáásí pósa sáwí'a uráambanivo minámáánkó ánaqemba Áánútu simái tarúmarena séna mirá ónaumne séna kwenáánimba kasenkunákómbá usásinankowana aiva'-mónó-káwáánárí'a umái maí'mai'a kwéiyé.

8

Ísuma kentáásí aiva'-mónó-káwááná'án-iyé kwaasí.

¹ súnda-ainkona ááimba maarán-iyé. mirán-áivá'-mónó-káwáánákó kentáásí mono-káwáánákó kwiyómpa'a ména usáyaaítamaimo kawáá uráiwai ayáánúrap'a asirayán-áyámpá'á mara'á máýáiyé. ² kwaásimo naambó kwéesamo Áánútuuntavesa mindáúmpá'á imáyáa kwéombanivo

kwíyómpa'a Ísóigo naan-úrumba úmakowana Ísu Káráisiti mimpímbá Áánútuna aoka'-náúmpá'á uména aiva'-mónó-káwáánákóná mayáí kwémayaiye.

³ marapá'-áivá'-mónó-kwáásí pói tuvuwésa toómbá maésa umái Áánútumba aménááontavesa usásintinkaraavo Ísu Káráisiti kentáásí aiva'-mónó-káwáánákó moórá-yantaa'o Áánútumbo ámakaimba mindá puwéna kwenáúma ámakaiye. ⁴ kwaásimo sáwí'o uráantavesa ámáánkomo siráintemba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámém-bayai kwémayaan-kwaasi máyáambanivo Ísu Káráisiti marapá'ó ménaraankasi íma pói tuvú'mái Áánútumba amísino. ⁵ kwíyómpa'o naan-úrumbo úmakaiwaina amankó'naankaan-damba marapá'á kwáyáísasa mindáúmpá'á mono'-máiyái kwémayaawe. miráumai naaóv'á Mósesi aiva'-mónó'-námbá índayavena úwana Áánútu simámena séna Sáínai-omapa'a agaráárankaunda-namba mirán-dámbá uwó súwana Mósesi kwíyómpa'o kwáyáin-dankona amankó'naankaan-damba úmakaiye. ⁶ kwíyómpa'a Ísu mono'-máiyái kwémayaim-bayaigo marapá'ó mono'-máiyáimó kwémayaam-bayaigomba usáyaaitaraiye. Áánútu séna kawé'á umátinkanaumne simái tarúmakain-aimba Ísu Káráisiti kwéagaraasinkaimba mináínkó ááémo simáimo tarúmakain-ainkomba usáyaaitaraiye. ⁷ ááémo simáimo tarúmakain-ainkomo kwaásimo arupí umátínkarainkakai Áánútu íma aúná-aimba simái tarúmakaisino.

⁸ Áánútu kwená kwaási tuwánómba sáwí'a uwaná mindáyavena áwáá'a séna maarán-áímbá súwana Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarúmare'a Ísareri-kwaasiye Yútaa-kwaasiye aúná-aimba simái tarútinkanaumne.

⁹ Ísípi-maravakemba miwí tíkwá'náma ayútinke'a tí'mae'a tiráundara'a aái simái tarúmakaundanivo mináímbá kárówa'a sínaaemba umátimakaumne. aúná-aimba simái tarúmare'a íma ááéraan-ainkaamban-ivo aúná-aimban-iyé Ísóigo séna ¹⁰ moórá-ainkwara'a séna moórá-kanaa tína'a Ísareri-kwaasiyave'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí ámáámba tirumpiné imáyáavine timé'a miwítí Áánútu máyáanasa kesí kwaási-i'a umái ménaaowe. ¹¹ minkánáá tínsa miwítí kwaásiye ó'on-kwaasiye íma tááyesa Áánútunopa'a teró sénááowe. anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye amáparawai á'a tiráamba pósa íma ókwara'a tááyanaaowe. ¹² sirumbá umátinke'a sáwí-imayaa maitiyuwé'a misáwí-ímáyááyávé'a íma imáyáa úmae iyónaumne Ísóigo siráiyé

agaimaréna siráiyé. ¹³ Áánútu aúná-aimba simái tarúmaranaumne siráimba póna aiva'ó simáimo tarúmakain-aimba ááéraan-aimba isaná ááéraan-tantaa'a sáwíyanka'a kwéna ánásanimba póna ááéraan-aimbo éna sáwíyanka'a ánásaniye.

9

naaóv'á aiva'-mónó-káwáánákó purumakaná naaemá Áánútumba áma'mae iyúwana Ísu kwená naaemá ámakain-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútu aiva'á simái tarúmakin-aimba kwáyompinkemba Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-aimba kwáyowasa Áánútuna imáyáa mósá kwémaraan-damba úmakaawe. ² ampaanta-námbá úmakesa moórá-ampaantama avumpimbá ítámakesa mósá arátukopatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa móruna arátukopatavesa kawer-úran-ayampare sésa mimpimbá oómbá kúra'mai marésa taarei úmakesa mintááréirá'á Áánútuna péréti-tomba marésa ³ mósá arátukon-daumpatavesa Áánútuna aoka'-náúmparé sésa ⁴ mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-taarei marésa mintááréirá'á ásí-kwiyumba ún-kanama kwéagayesa kawer-ánaveumba úmaresa kóri-ontan-kwandaainei minánaveumba ánáan-kwimaresa mimpimbá kóri-ontandei úmakaan-anaveumpimba naaóvá'á kwíyómpakembo marapá'ó kunkáin-tonko áwí'a máána-tomba minánaveumpimba ma'mái minkáwé-ánaveumpimba marésa naaóvá'á Áánútu kwená mayáirá'á Érónimba usásinankowana kwená tááúnkakemba áruma kwikáin-taumba minánaveumpimba marésa naaóvá'á Áánútumo Mósesimbo simámakain-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimakón-kwandaai kae-kwándáái minánaveumpimba marésa ⁵ kae-tántáá'á ayóígwará-tántáákái anón-kawe'a úmaresa sésa Áánútuna ááimba ó'oran-aainko póna sama kaiyé kwésuwana mintántáákáigó ayóígóráámbá minánaveumba káátena Áánútumo miwítí sáwí-imayaamo maitiyúwáin-anaveumba káátaraiye. mindáyave'a ívé'a íma ayáátáár-aimba agayáúmne.

⁶ mirá úmakesa aasiyaasi-táwai mono'-máayái-kwáási mimbónó'-nánkómbá móruna arátukon-ayampa'a irésa mayái kwémayombanivo ⁷ moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai Áánútu aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó iréna póigona naaemá maimaéna iréna kwemó sáwí'o úntavenawe kwaásimo ímo táá'o isésamo sáwí'o untávénawe mirá-sáwí'ó kwéomba maitiyuwánintavena mindááemá Áánútumba ámakaiye. ⁸ mirá éna Áánútun-amanko maarán-umai kwéagaraasinkaiye. mono'-nánkómbó móruna arátukaapa'o kwáyomba Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwenópa'a iyónáaon-amba íma avora'á kwéraiye. ⁹ mintántáá'á umásítai'a umái ívétaamo máyaunda-kwaasiya kwéagaraasinkaiye. Áánútuna imáyáa mósá makón-kwaasi pói tuvuwésa toómbá maimaésa umái Áánútumba ámakaambanivo miwí tirumpinkén-ímáyáá íma kasenkuí'a umátínkaraiye. ¹⁰ miráumai minámpá'á toóné noné kwénesa nombá kwéveresa kwéomba túyavesawe sésa mirá kwéuwana Áánútu aúna-amba agaráátinkowana ááeraan-amba ánásaraiye.

¹¹ mirá uráambanivo Ísu Káráisiti aiva'-mónó-káwáánákó ívé'a kwáyáin-amba kawer-ámbá agaráásinkena mono'-máayái kwémayain-daumpa'a mindámbá íma marapá'á kwaási úmakaan-damban-ivo usáyaaitarain-damba kasenku-námbán-iyé. ¹² mimbórá-táwai Ísu Káráisiti Áánútuna aoka'-náúmpá'á kwíyómpa'a Áánútu máyopa'a iyumba mono'-máayái-kwáásígómó mémeona naaewé purumakan-aráákóná naaewé maimaénamo iráintemba íma mirá éna kwená naaemá maimaéna iyéna sáwí'o umáiyaaomo máyaundavinkenta siráínata aúnaí'a umáíya maí'mai'a ónaundayavenaya mirán-umai

pukáiyē. ¹³ mémeona naaewé purumakankóná naaewé anááé-áráá'á purumakan-áráá'ó agaisukáampinken-kanaowe Áánútu aúranka'o sáwí'o uráan-kwaasi tinepimpá'á ayáútinkava'a kwéesa miwí túma kawé'á umátínkówana Áánútu tuwánéna séna kawé'an-iyē siráiyē. ¹⁴ mémeona naaenéiyé purumakankóná naaenéiyé mirá uráambanivo Ísu Káráisitina naaeómá usáyaaitaraiyē. kwempímbá íma sáwí-aimba kwáyáiwai Áánútun-amanko mai'mai'a kwéiwai kwesé máyáintavena kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiyē. sáwí'o kwéowaina ááinko tátokaimpinkemba iyásinkainanaya kentáásirumpimba íma aai kwáyainata Áánútuna mayái mayánaundayavenaya kwená naaemá kumúwana kwenáúma Áánútumba ámakaiyē.

¹⁵ mindáyavena ááéraan-aimba simái tarúmakonka'a sáwí'o uráampinkemba iyátinkaindayavena Ísu Káráisiti pukáiyē. mindáyavena Ísu Káráisiti aúna-aimba simái tarúmakomba póna Áánútumo asiramáímo séna kawé'ó umátínkáandamo kwaíkwai'a íníyē siráimba Áánútumo kwétaayain-kwaasi mayánaáowe.

¹⁶⁻¹⁷ kwévuwesamo ombá kwaaró'á tumái tarúmaresa kwévuwowe. moóráwai puwíndayavena kwéena kwená náaindaamba mayánaáon-aimba kwésivo úwoi máyaindara'a íma mayánaáovo puwínasa árai'a púwiye sésa mayánaáowe. ¹⁸ miráumai naaóvá'á Áánútu aivar-áímbá simái tarúmakonka'a Mósesi pói tuvuwúwana puwúwana mimpóígóná naaemá kunkáintavena Áánútu simái tarúmakonka'a ¹⁹ aiva'á Mósesi amápa-kwaasivimba Áánútuna amáamba amápa'a simátímatuwena purumakan-aráákóná naaevímbá non-úramba atímakena méme-ayauma tamayóka'a úsumarena mindááévímbá tu'mái Áánútun-aaí agaimái makáan-auvai-kwandaaira'a tuvimpín-úmarena kwaási tinepimpá'á mirá umásuwena ²⁰ séna maandááémá umásítai'a umái agaráátinkaumpo Áánútumo simáímo tarúmakain-aimba asirayán-áímbá kwáyáivo ísámai kawé'á oró séna ²¹ miráumai mindááémá Áánútuna imáyáa mósá kwémaron-danka'a tuvimpín-úmarena mindáúmpá'ó kwáyon-tantaaka'a mirá úmakaiyē. ²² árai'a Áánútuna amáánkona ááimpa'a naaeómá amápa-tantaa'a kawé'á umátínkáísana moóráwaiya'i. póiya'i. ímo púwísanamo kwená naaemó ímo kúmínkakai Áánútu sáwí-imayaa íma maisiyúwáísino. naaemá kunkáimba póna Áánútu kentáásí sáwí-imayaa kwémaisiyuwaintaawe.

Ísu sáwí-imayaa maisiyuwáníntavai pukáin-kwasai.

²³ Áánútuna imáyáa mósá makáan-dane mindáúmpá'á kwáyon-tantaare maarámán-iyē. kwíyómpa'o kwáyáin-dane mindáúmpá'ó kwáyáin-tantaare miwá amankó'naankaan-damban-iyē. mintántáá'ó marapá'ó kwáyon-tantaaka'a póígona naaenéi kawé'á umátínkówana mindá kawé'á uráambanivo kwíyómpaken-tantaaka'a íma póígona naaenéin-ivo usáyaaitaraiwaina naaenéi kawé'á kwéumatinkaiyē. ²⁴ miráumai Ísu Káráisiti kwíyómpa'a iyéna Áánútu aúranka'a uména kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-iyē. úmakaan-damba naan-úrunkona amaankó'naankaan-damba ímanivo kwíyómpa'a uména

kentááyávénaya imáyáa éna Áánútumba kwéaisaa-ije. ²⁵ moórá-mora-ira'a moórá-tawai Áánútuna aoka'-náúmpá'á aiva'-mónó-káwáánákó póígona naaemá maimaéna iyóiyó uráintemba Ísu Káráisiti íma mirá éna mimbórá-tawai kwená naaemá maimaéna móamakaiye. ²⁶ Ísu Káráisitimo miráumaimo maimaé iyóiyó urénaraankasi kwíyóne marawé tarórunokakemba moórá-mora-ira'a moórá-tawai morá-tawai puwípuwi'a úmae iyísino. íma mirá éna ááéraan-kanaa sáwíyanka'a ánásonka'a marapá'á kuména sáwí-imayaaya maisiyuwánintavenaya mimbórá-tawai pukáiyé. ²⁷ kentáási kanaamó tínataamo puwónaundaya kesáámó máyaundawaina ááintavenaya sísaá ínintaawe. ²⁸ miráumai sáwívarawaiti sáwí-imayaaya maitiyuwánintavena mimbórá-tawai Ísu Káráisiti puwéna Áánútumba kwenáúma aména ókwara'a kuména íma sáwí-imayaaya maitiyuwáíndayavena kumínívo kwéamu'maraan-kwaasimo kuntiráíndayavena kumíníye.

10

¹ Mósesimo siráin-amaankona aambá íma aan-úrambahan-ivo Ísu Káráisiti kawé'á kwéumatinkaiwaina aankóná amaankó'naankaan-amban-ije. miráumai moórá-mora-ira'a mono'-máyaí-kwáási póí tuvú'mái Áánútumba ámakaamba mirám-báyáígó Áánútumpa'a tiráan-kwaasi íma arupí umátínkaraiye. ² póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-anko kawé'ó umátínkarainkakai Áánútuna imáyáa mósá makáawai miwívimbá sáwí-aimba íma kwáyowasa sáwí-yantaatavesa íma umbaí tésa íma úwoi póí tuvú'mái Áánútumba áma'mae iráasino. ³⁻⁴ ánívo maará kwéowe. purumakankóná naaeówé mémeona naaeówé íma kanaán-umai sáwí-imayaaya maitíyukaimba pósa moórá-mora-ira'a póí tuvú'mái Áánútumba ámakonka'a miwítí sáwí-mayai gotavesa imáyáa uráawe.

⁵ miráumai Ísu Káráisiti marapá'á kumíndayavena kwéena Áánútuntavena séna póimo tuvú'máimo embó ámakaane toómbó ámakaane íma embá arááima kwétaivo kemá embá arááima táíndai'a ónaundayavai súma to'mayaa umásinkaraane. ⁶ póimo agaisukáantavai íma aamoí kwéone. sáwí'ó uráantavesamo póimo tuvú'máimo ámakaamba mindáyavai íma aamoí kwéone ⁷ simásuwe'a sé'a enáái aúváí-kwandaavimba kentávéna simái agaimaréna séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne simái agaimakáintemba kwéune kwésune

Áánútuntavena Ísu siráiyé.

⁸ aiva'á Ísu Káráisiti séna ámáámbo siráinten-umai póima tuvú'mái ámakaamba toómbá maimái ámakaamba póima agaisukáamba sáwí'ó uráantavesa póima tuvú'mái ámakaambanivo minámbá íma arááima kwétaisa aamoí íma kwéone ⁹ simásuwena séna Áánútuwo kemá mé'a embá aráái táíndai'a umái ménaumne siráiyé. mindáyavena Ísu Káráisiti póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaunda-anta ivátuvena aúna-amba Áánútumbo arááimo táínda-imayaamo kwaránaunda-anta agaráátínkaraiye. ¹⁰ Ísu Káráisiti Áánútuna imáyáa kwaréna Áánútumba

kwenáuma aména mimbórá-táwai pukáimba póna sáwí-imayaaya maisiyuwénaya Áánútundeí'ia umásínkaraintaawe.

¹¹ aasiyaasi-táwai mono'-máyaí-kwáásí usásimbai mimbórá-máyaí maésa pói tuvú'mái Áánútumba ámakaaamba mimbáyáigó íma kanaán-umai sáwí-imayaaya maitiyukaimbanivo ¹² Ísu Káráísiti mimbórá-táwai Áánútumba kwenáuma aména pukáíye. sáwí'o urántavenawe sáwí'o ónaundayavenayaawe puwéna mimbáyáí ánásasuwena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'a mara'á uména ¹³ Áánútumo kwená namuro-kwáásímó tínkaminanamó kwemó usáyaaitanintavena amu'maréna umáyáíye. ¹⁴ miráumai Áánútumba kwenáuma ámakaimba pósa Áánútundeí-i'a kwéumatinkain-kwaasi kasenkuí'a úmae iyónááowe.

¹⁵ mináintávéna Áánútun-amanko avora'á simásimuwana Áánútun-ai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

¹⁶ Ísóigo séna moórá-kanaa tína'a aúná-aimba simái tarútinkaandara'a kesí amáámba tirumpiné imáyáavine timénaumne siráíye.

¹⁷ moórá-ainkwara'a séna miwítí sáwí-imayaawe amááne káráraamba íma mindáyave'a imáyáa úmae iyónaumne siráíye

agaimaréna siráíye. ¹⁸ Áánútu sáwí-imayaaya maitiyuwéna íma imáyáa úmae íyísana póna sáwí'o urántavesamo póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámakaan-amba ánásaiye.

Áánútunopata iyóno siráin-kwasai.

¹⁹ miráumai kesí kwaásiyono. Ísu Káráísiti puwúwana kwená naaemá kumúwana kentáásí aambá kwikáimba póta íma sáátaveta éta Áánútuna aoka'-náúmpátá kwéiyune. ²⁰ puwéna Áánútumba kwenáuma ámakaintavena aúná-amba kwaikwai'a ínín-amba agaráásinkena Áánútuna aoka'-náúmpá'á mósá arátukon-ampaanta awásámai aambá kwi'mái Áánútunopata iyónaunda-amba agaráásínkaraimba mindáyavetaawe ²¹ kwemá anóm-bono'-mayai-kwaasigo Áánútuna kwaásira'a kárákwiraimba mindáyavetaawe ²² Áánútunopata iyóno. kentáásí sáwí-imayaaya maisiyúwáisanaya kentáásirumpinta íma aai kwáyáísata kawe'-nóntá peréta kwenááigonta sirumpintá tátoreta Áánútuwe aráápamái asiramái méta Áánútunopata iyóno. ²³ Áánútun-ai árair-aimba-íye séta póta asiramáíya tátoreta íya ivátuweta Áánútumo kawe'á umátinkanaumne siráintemba mirá ínimba póta kwenáái asiramáíya tátoreta amu'maréta méta miráyá onó. ²⁴ kesáa imáyáaya kwéeta moórá-morawai túwa'naa umai asirayáné imáyáawe timéta kawe'-máyaíyá kwémaeta miráyá onó. ²⁵ Áánútuntaveta imáyáa éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta évakarawaimo torupamáímo maivár-iyúmbo ivátukaantemba kesáa íma mirá éta torupamáí maí'mai'a úmae iyéta moórá-morawaiya asiramátinkanaumne. Ísu Káráísitimo kuminímba sáwíyan-kanaa kwáyáintaveta moórá-morawaiya asiramátinketa miráyá onó.

²⁶ maísáaro. Áánútuna árair-aimba iséta tátoketa kentáásí imáyáavinkembo kwembó sínaaembo umámetaamo sáwí'o úmaetaamo

Íyónanayaamo éna Áánútu sáwí-imayaaya maisiyuwáníntavena ó'on-amba íma kwáyáivo ²⁷ sáátaveta kwéonanamo Áánútumbo tínaaembo umámiyantavenamo sáwí-meyambo timínasa anón-iravimbo káúgonaaontaveta amu'maréta ménaumne. ²⁸ Mósesi timún-amaambo arááiraawai aavimbá usásintinkaresa kaumbo-káé-kwaasimo tuwánésamo sésamo árai'a mirá kwéowe sésamo ésa íma tirumbá umátinkaiyamba tínkamiyasa puwónááomba ²⁹ mindá umbai-yántáá'an-ivo Áánútu ááninkomba tínaaemba umámémba mindá anón-umbai-yánta'an-ivo Áánútu simái tarúmakonka'a Ísu Káráisitina naaemá kumúwasa sáwí'o umbá maitiyukaimba mindáyavesa sésa úwoisantantaa'an-iyé síyawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. Áánútun-amanko úwoimo súwa'naa iwáintávésa simái sáwí'a umánkaraawai anómba sáwí-meyamba mayánááowe. ³⁰ maarán-áimbó siráimba mindá Áánútuma póna maará séna

anondá meéyámbá timénaunda mindá kendéimán-iyé. sáwí-mayaiyave'a meéyámbá timénaumne

séna moórá-ainkwara'a séna

Ísóigo kwená kwaási tísaa umai iséna

taaínkaa'a umái-meyamba timíníye

siráiye. ³¹ Áánútu asirayánkwáráwái póna tíkena sáwí-meyambo timínimba mindá anómba táátavesa ónááovo Áánútuntave'a imáyáa é'a torupamáí maí'mai'a úmae iyé'a moórá-morawai asiramátinkanaaowe.

³² ááéma Áánútu keinárawatavena sáma kamátinkonka'a umbai-yántáári'a umátinkowa'a íma ivátuwe'a asiramái méraavo mindáyave'a imáyáa oró. ³³ moórá-mora-tawai amáparawai túranka'a sáwí'a umátinkesa simái sáwí'a umátínkómbanivo asiramái mé'a moórá-mora-tawai kentí kwaásimo sáwí'o umátínkómba túwa'naa úmae iyúwasa keinárawakwara'a sáwí'o umátínkómba asiramái méraawe.

³⁴ Áánútuna kwaási-i'o unkákémbá keinárawapinkemba évakarawai ándáva'o mótínkómba tiruntávé'a umátínkówasa kentí náaindaambo taviyáávi umbá íma imáyáa é'a sé'a usáyaaitarain-tantaa'a kwiyómpa'a kwáyáimba póta maí'maita ónaumne suwaná tirunkó kawé'á uráiyé.

³⁵ mirá uráavo Áánútuntave'a asiramái mé'a kawé-méyámbá kwémayaawe. ³⁶ Áánútuna imáyáavinkeni'a é'a kwemó mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'o mayánááontave'a asiramái

maí'mai'a úmae iyíyana íma tívón-kaíno. ³⁷ mindáyavena Ísu Káráisitimo kumínimba amu'maréna ména Áánútun-aai aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna

sáwíyan-kanaa kwáyáimba póna

tíníwai íma úwoi ména tíníye.

agaimaréna siráiyé. moóráva'a agaimaréna séna

³⁸ kesí kwaásigo arupí umái máyáiwai kesé

aráápamái máyáimba póna inkaisénamo siyuwénamo

kówína'o é'a íma aamoí umánkanaumne siráiyé

agaimaréna siráiyé.

³⁹ mináimbá siráimbanivo kesáámá inkaisésamo auwésamo kówésamo ánásanaaon-kwaasiraanta íya éta Áánútun-aaiyaveta áraire séta kwenká'á agevamáíya méta kawé'á umáíya maí'maita ónaumne.

11

Áánútun-aaiyavai áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-ankona kwaasái.

¹ Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-amba maarán-ámbán-iyé. Áánútu to'mayaa uráin-tantaataveta séta árai-tantaa'an-iyé séta amu'maréta méta súrandeiyaa mo awánaraunda-yantaataveta séta árai'a kwáyáiyé kwésune. ² kentáá síkwá'náma Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái asiramái máyóntavena Áánútu séna kawe'án-owe siráiyé.

³ naaóvá'á Áánútu séna kwíyómba maramá paáruwo súwana paárúwata mináíntávéta áraire kwéseta kwéisaumne. ímo awánáunda-yantaapinken-tantaa'nei awánáunda-yantaa'a Áánútu taróruyaié.

⁴ naaóvá'á moóráwai áwí'a Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna pói tuvú'mái agaimái Áánútumba ámakowana awaaó áwí'a Kááini kwemá toómbá áká'mai Áánútumba amúwana Épeo Áánútumo sirónteni'o úntavena Kááinimo ámakowaimba usáyaaitariyé. Épeo Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu ámakon-tantaa'a awánéna kawe'án-iyé séna kwembá awánéna arupí umái máyaandawai óne siráiyé. naaóvá'á Épeo pukówasa kwentávésa sésa Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyonkwaasiman-iyé kwésewata ísámaeta kwéiyumne.

⁵ naaóvá'á moóráwai áwí'a Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu púwivo séna kunáí'maena kwíyómpa'a móankarowasa avakáá uwááesa túwómbanivo Áánútumo áikomba íma awánaraawe. Ínókimba Áánútumo ímo kunáíkonka'a marapá'ó máyonka'a moóráwai Ínókin-aii aúváí-kwandaavimba agaimaréna séna Áánútuma aamoí ínkwáe-i'a úmae iráiyé agaimaréna siráin-aintaveta séta Ínóki Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái méraiye kwésune. ⁶ Áánútunopa'o kwétewai Áánútu ména kwembó avakáá ónááon-kwaasi kawe'á umátinkáin-aintavesa aiva'á sésa árair-aimban-iyé sésa kwenópa'a kwétewe. ímo árair-aimban-iyemo sésamo ésa íma kwenópa'a ténááowe. miráumai Áánútun-aaiyavesamo ímo áraire sésamo kwenká'ó ímo agevamáímo máyáawai Áánútu íma aamoí umátinkaniye.

⁷ naaóvá'á Áánútu Nówqamba naaémba nonkó tuwaaténa kwaási tínkaminiye-aimba simámuwana iséna séna áraire séna non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmarena kwená aarai-iyámpóiyé kwenanáávú'maare umáyówana nonkó miwí íma nawíkaraiye. Nówaa Áánútun-aaiyavena áraire súntavena Áánútu Nówantavena séna arupí umái máyaane súwana Áánútumo marapá-kwáásímó sáwí-meyambo tímínín-aimba iséna simátimakaiye.

⁸ naaóvá'á Áánútu Ááváramuntavena séna ená maramá tuwé aménaunda-marava'a kwaáo súwana áraire séna kwená maramá tuwéna ímo awánarom-barava'a Áánútumo amúpa'a kuréna ⁹ Áánútumo aménaumne siróm-barava'a koména mináíntávéna áraire séna ó'om-baravaken-kwaasigoraamba kwááyu-namba úmarena méraiye. mimbárá Ááváramuntavenamo siróntemba ááninko Áísákaante

anówainko Yákóponteyavenagwara'a timénaumne siróm-barava'a Ááváramu-iyaise mésaya kwááyu-namba úmaresaya méraawe. ¹⁰ Ááváramu miráumai ména moórá-naopatavena imáyáa éna Áánútumo kwíyómpa'o to'mayaa úmakain-daopa'a asirayán-ávómbá kwaíkwei'a ínín-daopatavena imáyáa éna amu'maréna méraiye.

¹¹ Ááváramu awainínkó áwí'a Séraa Áánútun-aaiyavena áraire siráiyé. Áánútu simámena séna iyámpói ankániyone súwana árai'a kwemó sinteni'a owáimán-iyé séna iyámpóimo ankánaunda-kanaa ánásaraiye séna íma imáyáa éna asirayámbá maéna ámú'a kauréna iyámpói ánkaraíye. ¹² miráumai Ááváramu iyámpói ankómba anónu'mai kómpinkemba sáwíva-kwaasi aísaaavutantamba ónááowaiyavena kwíyómpa'o o'ó sáwíva'o kwáísanamó nompá'ó nonáámááímo sáwíva'o kwáyáintemba mirán-kwáásí uwasá íma kanaán-umai táámparaawe.

¹³ maanáúváiívimbó túwí'o agaimakáunda-kwaasi Áánútun-aaiyavesa áraire símae kwéiyesa kwenká'á agevamái maivá kwéiyesa pukáawe. Áánútu asiramái séna mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma máyómba némpa'a kwáyowasa úwoi aai ísésa aamoí ésa sésa marapátáámó máyaundaya ó'om-baravaken-kwaasiraamba umáíya sáwíyanka'a ménaumne símae kwéiyesa pukáawe. ¹⁴ mirán-áímbó kwésen-kwaasi miwítí mara-úrapa'a imáyáa kwéuwata ísaraumne. ¹⁵ miwímó tukóm-barayavesamo imáyáamo urésaraai koyauweránááon-amba kwáyomba pósa awánaraasino. ¹⁶ íma mirá ésa kwíyómpa'o usáyaaítarain-ayampa'a imáyáa uráawe. mindáyavena Áánútu aamoí éna séna kesí kwaásiman-owe séna póna miwítí maru'á to'mayaa uráiyé.

¹⁷⁻¹⁸ Áánútu Ááváramuntavena asiramái séna enááninko Áísákaampinkemba enáisaavutantambo ónááowai paáronaaowe siréna naaémbo moórá-aimba áísaa umai ísánáe séna enáánimba Áísákaamba tuvú-simiyo súwana Ááváramu séna Áánútu simásimena séna enááninko Áísákaampinkemba enáisaavutantamba ónááowe siráimba árai'a miráumai paárumasinkaniye séna Áísákaa mimbórá-iyámpói úwana íma tátorena áí'maena tuvuwíndayavena kwéena ¹⁹ imáyáa éna séna Áánútu kanaán-umai puwíndavinkemba usásinankaniye séna tuvuwíndayavena úwana Áánútu séna étuwaao súwana ivátuvena ááninkomba inkamúwana puwóntenkaani'a kwéumpinkemba áíkaiye.

²⁰ Áísákaa Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútumo naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena ááninkai Yákóonte Ísonte kwaaró'á tumátínkariye. ²¹ naaémbo Yákópo anónu'mai kéné puwíndayavena kwéena tááúnka'a tátorena kívaena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútuna imáyáa mósá maréna naaémbo paárinin-tantaatavenamo sirón-aintavena Yósépi ááninkai kwaaró'á tumátínkariye. ²² naaémbo Yósépi anónu'mai kéné puwíndayavena kwéena Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena simátimena séna Áánútu kentáási kwaási Ísareri-kwaasi Ísípi-maravakemba ayú'mai tí'maena kentáási maravá'á mótinkaindara'a kesiyáántamba maimaésa máútaaro Yósépi siráiyé.

²³ naaémbo Mósesi anóvowi kwembá ánkaresarai awánésarai kawer-iyámpóimán-iyé sésarai Áánútun-aaiyavesarai áraire sésarai

kwenká'á agevamái máyóyantavesarai Ísípi-maravaken-anon-kwaasigo iyámpóiyomba tínkantuwaaromo sirón-aintavesarai íma táátavai uyambá mináimbá karésarai Mósesimba aúpá'á ánkaryana kaumbo-kwíyómbá ánásowana minánón-kwáásígó ayáámúnko áí'maena kwená naaúmpa'a móankarowana ²⁴ naaémba Mósesi anón-úwasa awánésa sésa Ísípi-vaken-anon-kwaasigo ayáámúnko ááninkoman-iyé kwésuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire séna kwenká'á agevamái máyontavena mirámó sun-áimbá ánaeemba umátimena séna kemá íma kwenáánimba úne siráiyé. ²⁵ Ísípi-vaken-kwaasi sáwivar-oisamba marésa sáwí'o kwéontavesa aamoí kwéumba Mósesi ááémo ánásanin-tantaatavena íma arááíma kwétowana séna umbai-yántáá'ó siménááombo éna kanaán-iyé séna Áánútuna kwaási kwená kwaási póna máyón-ayampa'a koména ²⁶ imáyáa éna séna Áánútu kentááyávéna tiráníwaine séna usásinankaraiwaina mayái mayánaunda póna umbai-yántáá'ó kempá'ó tínimba minánkó Ísípi-kwaasiti sáwivar-oisamba mayánaunda-ankomba usáyaaitaraiyé séna Áánútuma kawé-méyámbá simíníyé-imayaa éna mirá uráiyé.

²⁷ naaémba Mósesi Ísípi-marava'a tuwé'a kónaumne sirónka'a anón-kwaasi áwáá'a áúwana Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena kwenáároi íma inkaiséna úwoi kówéna Áánútumba íma túrandei awánarowaimba imáyáavinkemba awánarontavena úwoi kóuraiyé. ²⁸ naaémba Ísípi-va'a Áánútuna kwayó'nákó kwíyómpakewai moórámora-naumpimpakemba aivar-iyámpóí tínkamindayavena kwéuwana Mósesi Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Ísareri-kwaasiti aivar-iyámpóí íma tínkaminkwae séna Ísareri-kwaasiyavena póí tuvuké'a ááto-taira'a naaemá pé'mare'a mimpóí kemá naaró súwasa mirá uráawe. mindáyavesa áwí'a tésa páásova-tanone siráamba mindá tíyótaasa-tanone siráawe.

²⁹ naaémba Ísípi-marava'a Ísareri-kwaasi tuwésa tésa anón-donko áwí'a naae-nóné supa'á tésa Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena mindónkó tuwínkaa'a úwasa nonáamááiravamba táatowasa Ísípi-vaken-kwaasi kwa'maésa tésa mindómpímbá tuwaná mindónkó kunátawisena minkwáásí tínkantasaraiyé.

³⁰ naaémba Ísareri-kwaasi sésa Yériko-naopaken-kwaasi kotínkantuweta mimbáravá'á koménae sésa kumbá Áánútu mirán-oro sirómba áraire siróntavesa mindáo'a óntandeimo íí'o úmakopa'a kókuyauku uwááesa tóyo eémesa ava'moraéa'a mirá ésa avakaetégomba komirá uwaná kweyáárika'a miní'á tawísímaena marapá'á kumúwasa Yériko-kwaasi tínkantuwesa koméraawe.

³¹ Ísareri-kwaasi Yériko-naopa'a íma kurónka'a kae'nárai ti'márówasarai mindáoopa'a kotivúntamai awánayae sésarai kuyambá moórá-ininko áwí'a Áré'api eénánká'á nááún-ininkona naaúmpa'a kuyaná Áánútun-aaiyavena áraire séna minkáé'nárai aúpá'á tiyuwówasarai tirááiyé. Ísareri-kwaasi Yériko-naopaken-kwaasi kotínkantuwe'a koménae sésa kurónka'a Yériko-kwaasi Áánútun-aaiyavesa íma áraire sirówai tínkamesa Áré'api Áánútun-aaiyavena áraire sirón-inimba íma

inkánkaawe.

³² amáparawai tááimo agáyáanda ayáátáár-aimba imbá pó'a amáparawai táái íma agayánaumne. miwí túwí'a Kítíyono úwana Péréke úwana Sámúsoni úwana Yépetá úwana Tévítí úwana Sámúwéri úwasa Áánútun-aaí simátímakowaiye miráumai-kwaasi ésa ³³ Áánútun-aaíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa pósa miwívínkémbá évakarawai namuro-kwáásí usáyaaitesa arupí umái miwítí kwaásira'a kárákwiyesa Áánútumo asiramáímo séna mirámó ónaumnemo siróntemba umái máyówana Áánútu aváár-íyán-tóika'a awáá urówana íma vówasa mésa ³⁴ miwívínkémbá évakarawai anóni'a písintukowasa miwítí namuro-kwáásí tínkamonaé suwaná Áánútu tíyótinkowasa kawé'á umái mésa íma asiramái máyówana Áánútu asiramátinkowasa mésa miwítí namuro-kwáásí tínkantuwesa méraawe. ³⁵ évakar-inimba Áánútun-aaíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena miwí timááraamo pukómpinkemba Áánútu usásintinkariye.

namuro-kwáásí évakarawai tátoresá sésa Áánútumbo tínaaembo umámíyataamo éta íya tínkameta étinkanaumpo Áánútumbo tínaaembo ímo umámíyataamo éta tínkamonaumne suwasá Áánútumba íma sínaaemba umámenaumne sésa imáyáa ésa púwónana Áánútu súwa'naa ínata kwíyómpata maí'maita ónaumne suwasá tí'a úní'a umátínkówasa pukáawe. ³⁶ Áánútun-aaíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavesa miwítí namuro-kwáásí évakarawaiyavesa tuwíráái sésa tínkambae kwéiyesa évaka'a tíyayaanka'a asááumai tí'maesa ándáva'a mágwétiyuwesa ³⁷ évakarawai óntandei tínkamuwasa púwúwasa évaka'a maánkáára'nei taasa'naasá kwéumasuwesa évaka'a taánasatanei tújimba aira'naará kwéuwasa kwévuuwasa évakarawai íma kawer-únánkwátói urésa sipisípi-ayau-unankwatoi uwasá évaka'a méme-ayau-unankwatoi urésa íma kawé'-náúmpímpá'á kwégwaesa úwoivimpá'a kogwáísagwai ésa íma toómbá makówasa sáwí'a umátinkesa umbai-yántáarí'a umátinkesa ³⁸ kawé-kwáásí-í'a umái máyóntavesa tí'mátuwowasa kówésa kwaásimo ímo máyópa'a kwénaaesá omápa'a mésa maipíné muri-áíviné kwaésa miráumai mésa kawé-kwáásímá pósa sáwí'o umátínkówaivimba íma máúmba keyáára'a maémáéwe.

³⁹ mirán-kwáásí Áánútun-aaíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyóntavena Áánútu séna kawé'an-owe siráivo marapá'á máyónka'a Áánútumo mirá umátinkanaumnemo siráin-tantaa'a íma awánowana ⁴⁰ Áánútu miwíyávéna amu'maráaro séna naaémbo keséyaamo ménaaon-kwaasiyavena imáyáa éna kawer-ámbá kentááwé miwíyé kasenkuí'a umásinkanin-anta kwisínkaraiye. mindáyavesa marapá'ó máyónka'a íma awánaraawe.

12

Áánútu kentáásivowai-í'a kwéin-kwasai.

¹ miwí miráumai máyómbanivo kesáa maaráyá ónaumne. miwí Áánútun-aaíyavesa áraire siráawai torupamáimo máyómpimbo kesáa avumpinkáántá máyaunasaraanta Áánútun-aaíyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyón-amba kwéagaraasinkaawata mindáyaveta umbai-yántáá'á ivátuweta kentáámó sáwí-imayaaomo tátokaimba

ivátuweta kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo mimbórámáyáámó kwégwaraantemba Áánútumo agaráásínkarain-ampata íma sívón-káínata asiramáíya kónaumne. ² kwaásimo isaaisésaraambo kwégwesaraambo ayááivá'ó kwáyáim-beyantavesamo imáyáamo ontembá Ísuntavetaawe su'mai imáyáaya onó. Ísu imáyáaya símakaisata Áánútun-aaiyaveta áraireya kwésunanaya imáyáaya kwésimimba póta Áánútuweya aráápamai mai'maita úmaeta iyónaundayaawe. Ísu naaémbo arunkó aamoí ínín-imayaa éna póna taaira'ó puwíníntavena íma a'áo séna taaira'ó púwón-antavesamo tigaeyávésa kwéomba íma imáyáa éna póna Áánútu kawáá uráiwai ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á mara'á máyáíye.

³ Ísuntave'a imáyáa oró. marapá'ó máyonka'o sáwí-kwaasi sáwí'o umánkáva'o iyúwanamo asiramáímo maimaénamo iráimba imáyáa é'a íma tívón-káína'a íma ivátuwe'a asiramái máéro. ⁴ sáwí-yantaatave'a kárákwimae'a kwéíye'a asiramái máyáampinkemba íma tínkamowa'a pukáawe. ⁵⁻⁶ Áánútu asiramátinkanintavena séna kesiyáámumbaare kesáánimbaare ísáaro súwana agaimaréna siráin-aimba imáyáa oró. maarán-áimbá séna

Ísóigo arumbá tímakawai arupí kwéumatinkena kesáánimba owémó kwésiwaiyavena kesáái isáígwáe séna kwétinkamiye. mindáyavai kesááninkoo Ísóigo arupí umánkáimba íma úwoisan-tantaa'an iyé-ímáyáa éma sáwí'o uráanda asiramái simámakaimba enarunkó íma sáwí'a íno

agaimaréna siráíye. ⁷ umbai-yántáá'ó kentópa'o kwétimba Áánútu kawe'á kwéumatinkena kwená iyámpói owaná póna mirá kwéumatinkaiye. amápar-iyampoi kawe'á ónááontavesa miwí tinóvowi arupí kwéumatinkaawe. ⁸ Áánútu amápa'a kwená iyámpói umbai-yántáápinkémbá arupí kwéumatinkaimba umbai-yántáá'ó kwáyáiwai Áánútuna iyámpóin-ovo umbai-yántáá'ó ímo kwáyáiwai o'owiti iyámpóin-owe. ⁹ moórá-ainkwara'a súnda ísáaro. marapákén-késívóisaiya arupí umásínkaraawata miwí táái iséta miráumai kwíyómpaken-kentaasivo áái iséta kawe'á umái méta minánón-áimbá miráyá onó. ¹⁰ sáwíyan-kanaa marapákén-késívóisaiya miwítí imáyáavinkemba arupí umásínkáantaanivo Áánútu kawe'á umátinkanae séna kaweré su'maiya umáíya ménaundayavenaya kwemó kawe'ó umáímo máyáintemba miráyá ónaundayavenaya arupíya kwéumasinkaiye. ¹¹ arupí kwéumasinkaindarata sirunkó umbai kwétainata íya aamoí éta naaémbo minúbái-yántáákó kawe'á umásinkaindarata minúbái-yántáákóna anondá paru umái kawe'á umái ménaumne.

mirám-baaran-oro siráin-kwasai.

¹² miráumai kárákwíye'a tiyáántán-kwimai mé'a ¹³ arupí-amba imáyáa umái kwáráaro. keinárawapinkemba évakarawai tuwánésa sáwí-amba kwáráavo sé'a kawe'á umái mé'a arupí-amba kwáráaro.

¹⁴ tiyáántán-kwimai amáparawaiye paru umái máéro. ímo kaweré su'mai umáímo máyáawai Ísóigomba íma awánanaaovo kaweré su'mai umái máéro. ¹⁵ keinárawapinkemba évakarawai Áánútu úwoi kwétuwa'naa-iwaimba auwáúnavo sé'a kárákwiyoro.

keinárawapinkemba évakarawai tirunkó sáwí'a índarakemba misáwí-ímáyááó amápa-kwaasivimba kóyáwé iváínivo kárákwiyoro. ¹⁶ sáwí-yantaatave'a tirááiyave'a ováínivo kárákwiyoro. naaóvá'á moórawai áwí'a Íso Áánútuntavena íma imáyáa éna sáwí'o uráintemba keinárawapinkemba évakarawai mirá ováínivo kárákwiyoro. kwemá Áánútuntavena íma imáyáa kwéuwaimba moórá-tawai áái kwéankowana ávákontavena séna ená toómbá nasímínana mintónkóná anondá emá aivar-iyámpóí aúrénana kenkáisivowa kawe-kwááró'á tumánkaniye séna ¹⁷ ména naaémba moórá-imayaa éna kesivo kawe-kwááró'á tumásinkainkwae séna anón-ivi'a tówana avowámá ávákomba kawe-kwááró'á tumánkena póna kwembá íma tumánkowane ááémo sáwí'o uráin-tantaako avowámá kawe-kwááró'á tumánkaninamba ítáraiye. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí'á ováínivo kárákwiyoro.

¹⁸ naaóvá'á Ísareri-kwaasi Sáínai-omar-andampa'a komáyówana anón-irama kwégena tinepái kwégowasa uwaná anómba túnkuwana anón-unda torówana ¹⁹⁻²⁰ uwíremba anónka'a aú'mai iyúwana aaigówé su'mai séna kwaásiye póíye maanómáká'ó tiya'o é'a óntandei tínkamiyasa puwónááowe súwasa mináímbó ísón-kwaasi táátavesa ésa sésa ókwara'a moórá-aimba íma sínata isánáe sésa táátavesa ésa ²¹ awánon-tantaa'a anómba táátavesa uwaná Mósesi séna sááte kéné siyántambá taráíye siráíye. naaóvá'á Ísareri-kwaasi mirán-tántáá'á koawánaraavo keinárawa'a mirán-tántáá'á íma kogwéawanaawe.

²² íma mirá é'a Áánútunopa'o tiráamba maarááni'a kwéowe. moórá-omako áwí'a Sáíyono-omapa'a té'a Áánútu asirayánkwáráwáiná naaópa'a té'a kwíyómpa'a aúna-nao'a Yéúsaremu-naokaan-daopa'a té'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'o sáwíva'o torupamáimo mésamo Áánútu áwí'o mósá marésamo aamoí kwéopa'a té'a ²³ aiva'ó Áánútunopa'o tésamo kwená kwaási-i'a umái máyáapa'a tiráawe. kwíyómpa'a aúváivimba miwí túwí'a agaimakáíye. Áánútu amáparawai miwímó máyáawaina ááintavena tísaa íniwainopa'a té'a marapá'ó arupí umáímo máyówanamo Áánútumo kasenkuí'o umátínkaraiwai kwíyómpa'a miwí timantómbó máyáapa'a té'a ²⁴ Ísunopa'a Áánútu aúna-aimbo simáímo tarúmakaimba kwéagaraasinkaiwainopa'a tiráawe. naaóvá'á Kááini ávákomba Épeomba tuvuwúwana puwúwana kwená naaemá kumúwana mindáyavena anondá sáwí-meyamba amínkwáe siráimbanivo Ísuná naaemó kunkáimba kwaási kawe'á kwéumatinkaimba kwenópa'a tiráawe.

²⁵ Áánútu keinárawatavenamo aaimó sínda-aimba íma araaísé'a kárákwiyoro. naaóvá'á Mósesi marapá'á ména Áánútun-aaí simátimuwasa arááíraawai sáwí-meyamba mairáawe. miráumaimo kwíyómpakewaimo simátiminda-aintaamo araaísénááowai árai'a sáwí-meyamba mayánááovo kárákwiyoro. ²⁶ naaóvá'á Áánútu Sáínai-omápinkemba aaí súwana anóm-barima taráimbanivo ívé'a asiramái séna moórá-kanaa tínimba ókwara'a anóm-barima taaó senaná kwíyónkowe maraówé anóm-barima táníye siráíye. ²⁷ ókwara'a anóm-barima taaó sénawnemo siráin-ainkona ááimba maarán-iye. marímo tánín-tantaa'a naaóvá'ó taróurain-tantaa'a póna ánásanivo maríma ímo kanaán-umái táínda-yantaa'a kwaíkwai'a íníye.

²⁸ miráumai marímo tánimba Áánútu kentáará'a kárakwiraimba póna íya siyuwánimba póta sirunkó kawe'a ínata aamoí éta kwentávéta éta kwenáwí'a mósá maréta kwená imáyáa mósá máraandayavenaya aamoí íníye. ²⁹ kankambó aú'maimo iravimbó agaisúwáantemba Áánútu mirá ínata póta kwená imáyáa mósá maréta ménaumne.

13

Áánútu aamoí ínkwáe-i'a oro siráin-kwasai.

¹ Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai Áánútuna akúní'a umái máyáamba pó'a moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a íma ivátuwaaro. ² namu-kwaasímó tíya'o é'a toómbá naambá kwétime'a íma ivá'a tiyúwáaro. évakarawaimo mirámó uráamba íma marapá-kwáásí kawe'a umátinkaraavo kwiyómpaken-kwayo'narawa'a mirá umátinkaraavo íma kwiyómpakewai owé-imáyáá uráavo marapákén-kwáásí owé-imáyáá uráawe. mindáyave'a namu-kwaasí túwa'naa oro. ³ Áánútuna kwaásivinkemba kwená kwaási onkákémbá évakarawai tí'maesa ándáva'a mótínkáamba miwísé ándáraamba umái maémáyáambanivo mindáyave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. umbai-yántáá'á miwívimbá kwáyáin-kwaasi keinárawapinkwara'a miráumai umbai-yántáá'káambá kwáyáiwain-ovo imáyáa é'a túwa'naa oro.

⁴ aaraimó kwaaimó máyáawasa kwaaimó aaraimó máyáawasa kwéon-amba kawer-ámbán-ivo aarai íma sáwí-anka'a nááowasa kwaai íma sáwí-anka'a nááowasa miráumai máyáavo aarai-úmóyané kwaai-úmóyané íma oró. mirámó íyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

⁵⁻⁶ Áánútu séna íma tiyuwé'a túwa'naa ónaumne mináimbá siráintaveta asiramái méta séta Ísóigo kwésuwa'naa-imba pó'a kwaásimo sáwí'o umásinkaiyamba íma sáa'á káníye séna Áánútun-aai aúváivimba agaimaréna siráimba pó'a óntantave'a íma anón-imayaa é'a mirán-tántáákó kembá tátoraina'a sáwí'a iiyáváínivo makáan-tantaatave'a sé'a mindá kanaán-íye seró.

⁷ ááéma kentí anón-kwaasi Áánútun-aai simátímakaawaiyave'a imáyáa oró. miwímó máyón-aaine pukáan-aaine imáyáa é'a Áánútuwemo aráápamaimo maémáéntemba mirá oró. ⁸ Ísu Káráísiti naaóvá'ó uráintene minká'ó mirá uráintene ívékwar'a mirá kwéintene naaénkwar'a mirámó ínintene. mindáyave'a ⁹ toómbá aambá áumbakaan-amba kwaránááomba íma túwa'naa ínivo Áánútu úwoi súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaivo ó'on-o'om-bonor-aimba kampa'mónór-áimbá isé'a kwaráavainivo kárakwiyo.

¹⁰ Ísu Káráísitimo puwénamo kwenáúmo Áánútumbo ámakaintavenaya kwésuwa'naa-imbanivo mono-náúmpá'ó mono-máyái-kwáásímó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-íye. ¹¹ aiva'mónó-káwáánákó kwaási sáwí'o uráantavena pói tuvukéna naaemá umaéna Áánútuna aoka'-náúmpá'á írena mindááémá tuvimpín-úmáráísasa mimpói mindáókona aaumépa'a íma nésa agaisukáawe.

¹² miráumai Ísu Káráísiti kentááyávéna imáyáa éna sáwí-imayaa maitiyuwánaumne séna íma a'áo súwasa áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana puwúwana kwená naaemá

kunkáiyē. mirámó uráimba póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-kwaasi íma kanaán-umai kwétuwa'naa-ivo kentáá kwésuwa'naa-iyē. ¹³ Ísumba áí'maesa mindáókona aaumépa'a móankaresa tuvúwúwana pukáimba miráumai mono'-náúmpá'ó póimo tuvú'máimo Áánútumbo ámén-amba tuwáúnasaya kwembó simáimo sáwí'ó umánkaraantemba kentáágwárá'á simái sáwí'a umásínkáamba póta íya kwentá auwánaumne. ¹⁴ marapá'ó kwaikwai'o ínín-dao'a íma kwáyáintaveta kwíyómpa'o maí'maitaamo ónaunda-naopata imáyáaya éta póta íya kwentá auwánaumne.

¹⁵ Áánútumbo póimo ámentemba Ísu Káráísiti kentááyávénawe séna pukáintaveta Áánútuna kwaási úne súndawaiya aamoí umánkámae kwéiyeta kwenáwí'a mósá maréta íya túwáano. ¹⁶ kawé'á umátinketa túwa'naa eta íyaamo túwáandayavena Áánútu aamoí íníyē.

¹⁷ kentí anón-kwaasi táái isé'a kwésentemba mirán-oro. keinárawaka'a kawé'á umái kárákwimae kwéiyesa naaémbe Áánútumba mimbáyáiyávé'a simámenaaowe. miwí tááimo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa aamoí íya'a mindáyave'a kawé'á umái ménaaowe. miwí tááimo ímo isámaimo kawé'ó íyasamo ésa miwítí mayái umbái táína'a mindáyave'a íma kawé'á umái ménaaowe.

¹⁸ imáyáa éta kentáásirumpinta íma aaí kwáyáísata amápa-tantaataveta arupíya ónáeya kwésumpo kentááyávé'a Áánútumpa'a námúnaa símae íyóro. ¹⁹ asiramái simátime'a sé'a ókwara'a kentópa'a sáwíyanka'a kónaunda-amba Áánútu paárinintave'a námúnaa seró súnē.

námúnaa siráin-kwasai.

²⁰ Áánútu paru kwéumatinkaiwaina ááinko éna Ísóigo Ísu pukáimpinkemba usásinankarowana puwúwanamo kwená naaemó kunkáintavena póna simái tarúmakin-aimba kwaikwai'a ínana sipisípira'o kárákwiraiwaimo intembá Ísóigo Ísu kentáará'á kwégarakwiyyē. ²¹ Áánútuna imáyávinkeni'a ónááontavena Áánútu asirayámbá timínintave'a námúnaa kwésune. Áánútu kentáásirumpinta mayái kwémayaimba Ísu Káráísitina asirayándéi kwembó arááimo taim-báyái Áánútu mayánintave'a námúnaa kwésune. Ísu Káráísiti áwí'a aasiyaasí anómba kwaikwai'a kwéimba árair-aimba intávé'a námúnaa kwésune.

²² kesí kwaásiyono. asiramái simátime'a sé'a asir-amátinkanaundayave'a maanáúvái má agaimái timúnda íma ayáátáár-aimban-ivo kwempa'á mé'a isáaro. ²³ moórá-aimba isáaro. moóráwai áwí'a Tímóti ándávakemba kwéayurankaamba póna ááémo tína'o é'a kentópa'o kóndara'a áí'mae'a kónaumne.

²⁴ kentí anón-kwaasiyavetaawe Áánútuna kwaási amáparawaiyavetaawe simátime'a sé'a kawé'á umái máéro kwésune. Áánútuna kwaási Ítári-maravakewai simátimesa sésa kawé'á umái máéro kwésēwe.

²⁵ Áánútu úwoi kwétuwa'naa-intave'a námúnaa kwésune.

kesáái ánásaiyē.

Yémési

Ísu kwíyómpa'a irówana Yémési Ísun-ávako póna Yérúsaremuva'a ména Ísóigona kwaásira'a kárákwiraiwai moórá-kwaai aiyayaan-ya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái Yútaa-kwaasi Ísuna aampa'ó kwéguwai agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Yémési maanáúvámá agaimái timúne. Áánútuna mayáiyé Ísu Káráisitina mayáiyé kwémayaundawai maanáúvámá agaimái kwétimumpo Ísareri áánimbaa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimái-kwaasi tísaaवutantambo uráawai ó'on-o'om-barava'a kóyáwé umái máyáawai ísáaro.

asiramátínkáin-kwasai.

² kesí kwaásiyono. umbai-yántáá'á ó'on-o'on-tantaa'a kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máéro. ³ umbai-yántáá'á kentópa'a kwétimba Ísóigo Ísuwe aráápamaimo mé'o ímo auwé'o é'a asiramái ménaaowe. mindáyave'a ísaraamba póna umbai-yántáá'á kentópa'a kwétivo tirumbá etóyói umái máéro. ⁴ asiramái mai'mai'a úmae iyiyana íma tívón-káína'a mirán-káwér-ímáyáá úmae kwéiyiyana Áánútuna kawe-tántáátávéna íma táái tinkániye. ⁵ kawer-ímáyáá mayánáe síyawai Áánútumpa'o áísaa íyanamo éna timíniye. Áánútu nóintavera kwésisaaoo íma séna íma tátorainda úwoi timíniye. ⁶ Áánútumpa'o áísaa iyamba íma kaer-ímáyáá é'a úwoi kesáái isániye seró. kaumbo-káér-ímayaa tokáiyawaimo ésa kavóná-kwaasima pósa avumpin-kwáásímá mésa kogwaétuwe tagwaétuwe-kwaasiraamban-owe. ⁷⁻⁸ mirámó owáímá kaumbo-káér-ímayaa ésa íma mimbórá-ímáyáá umái kwarésa kawe'-má'yái kwémayaavo sáwí-ímayaa kwarésa mirámó kwéowaima Áánútumpa'o áísaa íyan-tantaa'a simíniye-ímayaan-ovo.

óisaniyaain-kwaasiye óísankwara-kwaasiyei kwaasái.

⁹ óisaniyaain-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kesí kwaásiman-owe kwésimbanivo tirunkó kawe'á kwéivo ¹⁰ óísankwara-kwaasi Ísu Káráisitín-aaiyavesa árairemo kwésewanamo ímbá Áánútu séna kentí óísamba íma aiva-tántáá'án-iyé kwésimbanivo miwígwárá'á tirunkó kawe'á kwéiye. konaarirí-yántáá'ó moigwáán-arambo kwénamo avurankambó tintenkáámbá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mirá umái ánásanaaowe. ¹¹ aaváúmá iyéna aa'á kaisaná moigwáán-arambo aáyánkénamo minkáwé-tántáá'ó avurankambó tintembá óísamba aiva-tántáá'á iyé-ímáyáá kwéon-kwaasi mayáímá kwémayaamba miráumai ánásanaaowe.

sáwí-ímayaaomo kentópa'o tina'o a'áomo sénááon-kwasai.

¹² Ísu Káráístín-aaiyavesamo árairemo kwésewanamo ímbá miwívá'ó sáwí'o íí-yántáá'ó tinímbo ésa a'áomo síyanamo éna tirunkó kawe'á íniye. miráumai asiramái mai'mai'o íyanamo éna Áánútu timénaumne siráin-tantaa'a timíniye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi aúnái'a umái mai'mai'a ónááowe siráintemba mirá umátinkaniye. ¹³ sáwí'o íí-yántáá'ó kentópa'o tina'o sáwí'a ónaumne-ímayaaomo é'o

é'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa símakaiye sevó. Áánútu íma sáwí'a íí-ímáyáá tiména íma kwená ímáýáavinkemba sáwí-imayaa tavisímái mémaraniye. ¹⁴ kentáá sáwí-imayaayavena sinkáinda misáwí-ímáyáágó kentáá tavisínata kwégwaraananaya ¹⁵ misáwí-ímáyáágó tátorainata sáwíta ónaumne. sáwítaamo úmaeta kwéiyonanyaaamo éna misáwí-ímáyáágóná anondá máyaundawaina ááimba Áánútuna némpa'a ménaundayaaniye. mindáyave'a Áánútuntave'a sáwí-imayaa kwésimiye sénááovo ímáýáa umái kawé'á oró.

¹⁶ kesí kwaásiyono. mindáyave'a kampar-áíntávái áraire seváínivo kawé'á umái ísáaro. ¹⁷ amápa'a árai-tantaa kawé-tántáá'á kentáásópata kentáásivoma Áánútunopakemba kwégumiye. aaváúmá kwíyómbe o'á úmakowana aaváúmá kumpékéna usaréna kwéivo Áánútu íma mirá kwéena aasiyaasí sáma kamásinkena íma ó'on-o'on-imayaa kwéiye. ¹⁸ Áánútu kwená ímáýáa kwégwarena árairaimba kwésimasimenaya mináráír-áíntávéna aúna-kwaasiraanta kwéumasinkaisata aiva'á kwená kwaási-ita uráanasaya naaémbe ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe.

Áánútun-aaí isésa mirámó kwéon-kwasai.

¹⁹ kesí kwaási kentí ímáýáa kwéunda-kwaasi ísáaro. Áánútun-aaí ísámai kawer-é'a ímáýáa uré'a aaí sé'a íma ááéma áwáá'a sé'a oró. ²⁰ áwáá'o kwésen-amba Áánútuna kawer-ámpá'á íma áwáá'a kwésen-amban-iyé. ²¹ mindáyave'a sáwí-imayaaneimo sáwí'o kwéon-tantaa'a tuwé'a umaé kumé'a Áánútun-aaí tirumpimbó makáin-aimba ísámai kawer-iyana mináínkó kawer-ámpá'á métinkaniye.

²² Áánútun-aaí tááre su'mai isé'o Áánútun-aaí isáúnda á'a kwéisaumne sé'o é'a kesávái kampa'á kwésevo Áánútun-aaí íma tááre su'mai isé'a kwemó siráintemba oró. ²³ Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba íma kwéiyawai ²⁴ non-kwaaúmpimbá tói'a awánasuwesa kówasa mirámó ombá ááéma kwétuwinkagwimba mirámó owái Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba mirá íma kwéowe. ²⁵ Áánútun-aaí kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútun-aaí isésa kwemó siráintemba kwéiyawai isésa íma tuwinkáinda mirá úmaesa kwéiyiyana mináínkó tirumpimbá kawé'á umátinkaniye.

²⁶ mono-kwáásímá úne sembánivo kwésen-ainka'o ímo kárakwiyoimbo ésa kesávái-ímáyáágómbá kampa'á kwésimauwesa tóikakene su'mai sésa mono-kwáásímá úne kwésewe. ²⁷ ketor-ínínkáré megusaa-iyámpóiraré umbai-yántáá'ó kwáyáiwairare kárakwiyesa marapá-kwáásítí sáwí-ampa'a tínaaemba kwéumasuwawai Áánútun-aaí ísámai kawer-ésa Áánútu kentáásivo aúranka'a árai'-mono-kwaasi mésa Áánútun-arááíye su'mai kwégwaraawe.

2

amáparawai mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

¹ kesí kwaásiyono. Ísóigo Ísu Karáísti ó'oran-aaimba kwáyáiwain-aaíyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáavo túwí'o kwáyáinda-kwaasi kawé'á umátinke'a túwí'o ímo kwáyáinda-kwaasi tínaaemba umátímemba mindá sáwí'a kwéovo ²⁻³ kárakwiyo. torupamáimo

máyáampimbo moóráwaimo óisankwara-kwaasi éna kawer-únánkwátói úmae tisanamó óisaniyaain-kwaasi éna sáwí-unankwatoí úmae tisa'ó kawer-únánkwátóigwarawaintave'a suwóká'á tamaiyó sé'o sáwí-unankwatoigwarawaintave'o nénka'a maiyómó kwésemba mindá sáwí'a kwéowe. ⁴ mirámó sembá keinárawapinkemba évakarawai túma maimaé iyé'a évakarawai simái sáwí'a é'a sáwí-imayaanei taaínkaa'a kwéowe.

⁵ kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi isáaro. marapá'á máyáan-kwaasi óisaniyaain-kwaasi tuwánésa sésa úwoi-kwaasiman-owe kwésevo Áánútu óisaniyaain-kwaasi kwesé aráápamai asiramái máyáan-kwaasi tuwánéna séna kesí kwaásiman-owe kwésiye. ááéma Áánútu séna tirumbá kwésimen-kwaasi kwégawaa úndava'a ménaaowe siráimba ⁶ óisaniyaain-kwaasiyavena mirá siráimba pó'a móruna tiyúwáavo. óisankwara-kwaasi túma íma maimaé iyóro. óisankwara-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátinkesa aaimá kwésimatinkesa ⁷ Ísu Kárásiti áwí'a usáyaaitarain-awi'a kentí anóndako áwí'a simái sáwí'a kwéumankaamba pó'a miwí túma maimaé iyóvo.

⁸ Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna esávái-ímáyáámó óndantemba ó'owiti imáyáagwara'a uwó siráimba pó'a minkáwér-ámáámbó asirayán-ámáámbó kwaré'o é'a kawé'á ónááombanivo ⁹ óisankwara-kwaasi túmo maimaé iyé'o óisaniyaain-kwaasi móruna tiyuwé'o é'a sáwí'a ónááowe. mirámó é'o é'a kawer-ámáámbá araaisiyana Áánútu aaimá simátinkaniye. ¹⁰ amápar-amaambo kwarésamo moórá-amaambo araaisiyambo éna aaimá simátinkena séna amápar-amaankomba arááiséwaiman-owe síníye. ¹¹ Áánútu séna íma aarai-úmóyámbá kwaai-úmóyámbá oró séna moórá-ainkwara'a séna íma kwaási tínkamiyasa púwóro siráíye. ímo aarai-úmóyámbó kwaai-úmóyámbó ombánivo kwaási tínkamiyasa puwónááomba ámáánkomba kwéaraaisewe.

¹² Áánútun-aaí kasenku-áínkó póna mináínkó sáwí-imayaagomo tátokaimpinkemba iyátinkaniye. Áánútu kwenáái kwáráawaiye arááiséwaiye tuwánéna tísaa ínimba pó'a imáyáa é'a kentóikare kentúrare kárákwiyoro. ¹³ Áánútu aaivimbá maitinkáíndara'a tirumbó ímo umátinkaraawai Áánútu kwenarunkwárá'á íma umátinkaniye. Áánútu aaivimbá matinkáíndara'a tirumbó umátinkaraawai íma táá'a kwégainana Áánútu aruntavái umátinkaniye.

Ísun-aiyavesa áraire sésa kawé'-máyái mayáan-kwasai.

¹⁴ kesí kwaásiyono. Ísu Kárásitin-aiyavesa áraire kwésesamo ímo kawé'-máyáímó kwémaesamo ésa miwí táái úwoi tóikaken-aimba kwésewe. mináímbá tóikakene su'mai kwésemba póna Áánútu íma kawer-ámpá'á métinkaniye. ¹⁵ Áánútuna kwaásivinkembo moóráwaimo ménamo unáánkwátóíye toóné ímo makáíndawaintave'o ¹⁶ keinárawa'o sé'o toómbá nenaná ámú'a váinama unáánkwátóí ane'á márénana koko'á ínama kwaaó sé'o toómbó unáánkwátóímo ímo amé'o é'a kentáái úwoi tóikaken-aimba sénááowe. ¹⁷ mindáyave'a Ísu Kárásitin-aiyave'a áraire kwése-anivo ímo kawé'-máyáímó kwémayaambo é'a áraire sen-áímbá tóikakene su'mai kwésevo tirunkakémbá íma kwésewe.

18 évakarawaimo sésamo Áánútun-aaiyave'a áraire kwésunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwésewasamo évakarawaimo sésamo kawe'-má'yái kwémayaunda pó'a Áánútuna kwaási únemo kwéseмба kemá Yémési sé'a Áánútun-aaiyave'a áraire sembánivo kawe'-má'yái íma kwémayaamba pó'a Áánútuna kwaásiya'o íma tuwánáúmne. kemá kawe'-má'yái kwémayaunda suwáné'a sé'a Áánútun-aaiyavai áraire kwésene sénááowe kemá Yémési sune. 19 Áánútu kímborawai má'yáye kwése'o árairemo kwéseмба kawer-áimbá kwésembanivo miráwé su'mai kwéseмба Áánútu kawer-ámpá'a íma métinkaniye. Sáátáánigona kwayó'nárawa'o mináimbó kwéseмба tiyántámbá kwétaisasa kwéseмба póna Áánútu íma kawer-ámpá'a métinkaniye. 20 íma kawer-ímáyáágwára-kwáásín-owe. Ísun-aaiyave'a áraire kwése'o kwéomba íma kawe'-má'yái kwémayaamba úwoima aaimá kwéseмба pó'a simáímo agaráátinkaanda ísáaro. 21 naaóvá'a kentáa síkwá'náma Ááváramu Áánútu simámakaini'a índayavena ááninko áwí'a Áísákaamba óntan-taareira'a mósá ánkarena tuvuwíníye úwana Áánútu séna a'áo siráíye. Ááváramu mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáne siráíye. 22 Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire kwésena íma miráwé su'mai uráivo simámakaintemba uráimba Áánútun-aaiyavena asiramái áraire siráimba á'a ísaraawe. 23 Áánútun-ai aúvávimba agaimaréna séna Ááváramu Áánútun-aaiyavena áraire siróntavena Áánútu séna arupí umái máyaanemo siráimba mináínkóná ááimba Ááváramu Áísákaamba tuvuwíndavena uráinka'a avora'a paáruráíye. naaémba Ááváramuntavesa sésa Áánútuna kwaásiman-íye siráawe. 24 Áánútun-aaiyavesa áraire sésa kawe'-má'yái kwémayaawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe kwésivo Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-má'yái kwémayaiyawaiyavena Áánútu séna arupí umái má'yáawe íma síníye. mináimbá ívé'a kwéisaawe.

25 Áánútun-ai aúvávimba naaóvá'a agaimaréna moórá-ininko eénánká'a nááún-ininko áwí'a Áré'api ó'onkaa-ininkona kwaasái siráíye. Yósúwa maramá aúpá'a koawánaakaiyo séna ti'marówasarai minínínkóná naaúmpa'a tuyaná mindárai táái iséna áraire séna kwenamááraa tínkamovo séna moórá-ampa'a agaráátinkowasarai kóuraaiye. minínínkó mirá uráintavena Áánútu séna arupí umái má'yáin-inimban-íye siráíye. 26 timambá kówisasamo kwaásimo púwóntemba Áánútun-aaiyavesa áraire sésa íma kawe'-má'yái kwémayaawai miráráán-umai íma tirunkakémbá áraire kwésevo tóikakemba kwésewe.

3

tói-kawaan-oro-kwasai.

1 kesí kwaásiyono. Áánútuna má'yái agaráátinkaiyam-bayai íma sáwívarawai mayánááovo moórá-morawai mayánááowe. agaráátinkai-mayaiya kwémayaundawaiya Áánútu asiramáíya kwésisaa índarakemba úwoi-kwasai miwítí mayáiyávéna úwoisamba tísaa íníye. mindáyave'a íma sáwívarawai sé'a agaráátinkai-mayai mayánáe sénááowe.

² amáparawaiya évaka-tantaa'a sáwíta kwéundayaawe. tói-kawaan-esa kawer-áiné su'mai kwésewai árai'a kawe-kwáásí mésa túra'a amápa-tantaaka'a kanaán-umai kwégarakwiyowe.

³ moórá-aimba imáyáa oro. anóm-poi áwí'a ósimba kwaási kentí imáyáaomo kwín-ámpá'ó kónáesamo ombá óipimba ákí-asirayan-tamayo'a áarankesa évarevar-ayaaíra'a ándáma aríkwímai tiyáámpimba tokésa kentí imáyáaomo kwín-ámpá'á moórá-ayampar-anda tavisewaná minánóm-póimá kwégwiye. ⁴ nompí-sípígwará'á imáyáa oro. mindá anón-tantaa'a isaná úndágoma améntámai ópa'a tuwánáe kwéisananivo avúsúmaenamo nááín-tamayo'a íma anón-tamayo'an-ivo sáwíyan-tamayo'a kwemó kónáe sipa'á mintámáyó'á kwántáísana minánó-sípígó kwégwiye. ⁵ maarágwará'á imáyáa oro. kwaásiya anón-tantaa'a únanaya sóikoma sáwíyan-tantaako sáwívar-aimba kwéesena súyaama maimaéna kwéiyimba imáyáa oro.

aíva'á sáwíyan-irama karéna kámaena anón-umi'a kwégautaapaiye. ⁶ iramó kámae kwéna anón-umi'o sáwí'o intembá sáwí-aínko miráumai kwégwena amápa súwawaata sáwí'a úmaena kwégwiye. sáwí-aínkona mayáígó amápar-ayampa'a amápa-sawi-mayaigomba kwéusayaaítaiye. misáwí-yántáákóná ááimba Sáátáánigompimba kwéena kentáásí mayáí tasáwí'a kwéena amápar-ayampa'a kóyáwé kwéiye.

⁷ aváá-kwáí-kwaamba numamá iraankavayaambá noyáá'a amí'mír-umai kárákwiraambanivo ⁸ sáwí-aínko usáyaaitarain-tantaa'a pósa kwaási íma kanaán-umai kwégarakwiyowe. kwaaivainkómó kwaásimo vaisanamó sáwí'o intembá sáwí-aínko mirá kwéiye.

⁹ kentáá sói'nei kentáásivowa Ísóigo áwí'a mósá maréta Áánútu kweiráání'a úmakain-kwaasi simái sáwíta kwéune. ¹⁰ mimbórá-sóipínkéntá kawer-áímbá kwéseta sáwí-aimba kwéseta kwéune. kesí kwaásiyono. mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye. ¹¹ nonayumpinkémbá íma kawe'-nónkwará sáwí-nonkwara'a kwégumiye. ¹² inaómá íma terarambá iyáísana túsigoma kondói-aramba íma kwéiyaiye. uwí-nónkó íma kawe'-nómbá auvínasa kwaási nánááowe. mindáyavena mimbórá-kwáásígómpinkémbá kawer-áínkwará sáwí-aínkwara'a sisaná mirán-ááínkó sáwí'a kwéiye.

kawer-ímáyáá Áánútumpakemba kwégumin-kwasai.

¹³ keinárawapimba évakarawai kawer-ímáyáá torésa kawer-ísáí-yántáá'á toráawai mésa kawer-ímáyáágwára-kwáásí pósa íma túma maésa iyésa kawe'-máyaí maésa kawe'á umái méwa'a tuwáné'a sé'a kawer-ímáyáágwára-kwáásímán-owe sénááovo ¹⁴ keinárawapinkembo évakarawaimo miwítí kwaásima tirumbá sáwí'a umátinkesa sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa miwí túma maimaésa iyésa kesávái kampa'á sésa kawer-ímáyáágwára-kwáásí úne seváínivo. ¹⁵ mirán-ímáyáá íma Áánútumpakemban-ivo marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwésewe. ¹⁶ évakarawaimo miwítí kwaásimo tirumbó sáwí'o umátinkesamo sésamo anón-kwaasi-i'a ovó sésamo keyáá anón-kwaasi-i'a umái ménaumnemo sénááombo ésa íma moóráva'a tágárotamai maésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a úmae iyónáaomba mindá marapákémbá kwaásiti imáyáa Sáátáánigona imáyáavinkemba kwéovo ¹⁷ Áánútumpakemba kawer-ímáyáá tokáawai kaweré su'mai ésa íma

sáwíkwara'a ombá paru kwéesa íma aaisampínkémbá kwésesa ó'on-kwaasi táái kawe'á umái kwéisesa tirumbá kwéumatinkesa umbai-í'o on-kwáási kwétuwa'naa-esa íma kaumbo-káér-aimba sésa íma taainkaar-umai kawe'á umátinkaa sáwí'a umátinkaa kwéovo amápa'a kaweré su'mai kwéumatinkaawe. ¹⁸ paru umái maénáe síyawai paru umátinkaiyasa tuwánésa miráumai paru umái ménaaowe.

4

marapá-tántáátávésa imáyáa kwéon-kwasai.

¹ keinárawapimbo aaisambó sé'o áwáá'o sé'o mirámó kwéomba miwáná ááimba maará kwéiye. sáwí-yantaakomo tirááimo taintáv'é'a imáyáa owaná minímáyáágómá tátoraisana aaisambó sií-áímbá kwévaariye. ² tirááimo tain-tántáá'ó makáawa'o ombá tuvúwónana puwína'a kemá mayánáe-imayaa kwéowe. ó'owiti náaindaamba túran-anda é'a íma kanaán-umai mayánáaontave'a aaisambá tiyé'a áwáá'a kwésewe. tirááimo tain-tántáátáv'é'a Áánútumpa'a íma áísaa owaná póna íma kwétimiye. ³ Áánútumpa'o áísaa ombá áísaa on-tántáá'á íma kwétimiye. sirááimo tain-tántáá'á kesávái mayánáe sé'a Áánútumpa'a áísaa ombá misáwí-ímáyáá tokáantavena íma kwétimiye. ⁴ aaraimó kwaairakémbó tiyuwésamo ó'on-kwambo máyáantemba Áánútumbo auw'é'o kwégon-kwaasiyono ísáaro. marapá-tántáá'ó imáyáamo eéme'o é'a Áánútuna namuro-kwáásíráámbá kwéovo mináímbá imáyáa oró. marapá-tántáá'á mayánáe símae iyiyawai Áánútuna namuro-kwáásíráámbán-owe. ⁵ Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu séna kesimambá kempímbá maráúnda sáwí'an-ovo sé'a asiramái kwégarakwiyune siráíye agaimaréna siráimba mináímbá íma úwoi-aimban-ivo árair-aimban-ivo imáyáa oró. ⁶ ánivo Áánútuna imáyáa úndayavenaya súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe. Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye agaimaréna siráimba póna Áánútu súwa'naa umáíya kwéasiramasinkaintaawe.

⁷ mindáyave'a Áánútun-aaí isé'a kwenáísamaivimba máyáaambanivo Sáátáánigon-aaíyave'a a'áo síyanamo éna ááema tiyuwéna kówina'a ⁸ Áánútuna egwaa'ó méwanamo éna Áánútu kentí egwaa'á méniye. sáwí'o kwéowai kawe'ó umáímo ménaaontave'a imáyáa é'a misáwí-yántáá'á túwáaro. Áánútuna imáyáawe marará-ímáyááwé tokáawai sáwí-imayaa tuw'é'a kawer-ímáyáá oró. ⁹ sáwí'o kwéontave'a íma aamoí é'a kanagí'á kwéte'a máéro. sáwí'o kwéontave'a íma kwírááíma síyamba tóí'a matuwé'a máéro. sáwí'o kwéontave'a tirunkó íma kawe'á éna sáwí'a kwéina'a máéro. ¹⁰ Ísóigon-aaí isé'a kwenáísamaivimba méwana kwemá mósá tinkániye.

¹¹ kesí kwaásiyono. kentí kwaásiyave'a keíyái íma sáwí-aimba seró. Áánútu amáán-aimpimba séna íma mirán-oro siráimba pó'a mirámó kwéomba Áánútuna amáámba simái sáwí'a umánke'a sé'a

sáwí-amaamban-iyé sembá mindá kampa'á kwésewe. Áánútuna ámáámbo taaínkaar-uré'o sé'o sáwíyan-amaane anón-amaane kwése'a minámáámhá íma kawé'á umái kwaré'a kwéaraaisuwaawe. ¹² Áánútu kweyáá amáámbo siménaya kwaási kwétaainkaar-ena kanaán-umai kweyáá kawer-ámpá'á mégwétinkena kweyáá kwaási ánásasuwaníye. mindáyave'a kwaási keyáárika'a íma taainánááovo Áánútuna mayáímán-iyé.

ímo túmo maimaé iyí-kwásái.

¹³ keinárawa'a imáyáa é'a sé'a ívéra'i. aaváyaawa'i. anón-daopa'a komé'a mayái kwémae'a moórá-ima maisuwé'a sáwívar-ontamba mayánaumne. mirán-áimbó kwésewai ísáaro. ¹⁴ aaváyaavimbo ainámbó sáwíyanka'o kwénamo ááemo turákwintemba keinárawa'o máyáamba miraráán-umai ááema ánásanaaowe. aaváya kentópa'o tínín-tantaa'a íma ísaraawe. ¹⁵ mindáyave'a kwéesen-aimba íma ókwará'a sé'a maará seró. Ísóigomo owémó sína'o é'a mirá ónaumpo ímo owémó sína'o é'a íma mirá ónaumne seró. ¹⁶ mirán-áimbá kwése'a kentí imáyáavinkemba kentúma maimaé kwéíye'a anóni'a umái ménae kwésemba mirán-ímáyáá sáwí-imayaaman-iyé. ¹⁷ miráumai ísáaro. kawé'ó íígóná ááimba ísámai ivátuwesa mirámó ónáámbo sáwí'a ónááowe.

5

óísankwara-kwaasiti kwaasái.

¹ óísankwara-kwaasiyono. senda-áimbá ísáaro. kentópa'o umbai-yántáá'ó tínimba anón-imayaa kwé'e'a kanagí'á kwéte'a ménaaowe. ² sáwívar-óisamba makáan-óisamba atúnkaisana sáwívar-unankwatoi kwaígo ánáamba káráyuwaisana ³ óntamba makáamba atúnkaisasa kwaási awánésa sésa íma túwa'naa ombá makáawana atúnkaiye sénáámbo iramó ane'ó kwégainten-umai sáwí-meyamba kentópa'a tíníye. sáwívar-óisamba makáambanivo Áánútu kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaama tíníye. ⁴ kentí kígau on-kwáásítí meéyámbá íma kawé'á umái timé'a sáwí'a kwéomba Áánútu awánaraiye. minkwáásí anónkar-anonka'a kwésewana Áánútu asirayáankwáráwái kwéisaiye. ⁵⁻⁶ marapá'ó máyáanka'a sáwívar-óisamba maré'a kentí imáyáavinkemba kembó tínkáim-bayai kwémayaawe. ímo sáwí'o uráan-kwaasi aavimbá maitínkówa'a íma anondá aái suwá'á tínkamuwasa pukáawe. póimo toómbó kwétimewanamo anón-ísasamó tuvú'naantemba kembó tínkáisa'o mirámó kwéomba Áánútu sáwí-meyamba timíníye.

asiramái mésa námúnaa kwéesen-kwasai.

⁷ mindáyave'a asiramái maimaé kwéíye'a Ísóigo ókwará'o kumínimba amu'maráaro. kígau avowámá kígau úmakena amu'maréna séna kaeká'á aa'á téna kígau anón-ína'a nánáe séna amu'maráintemba ⁸ miraráán-umai Ísóigomba amu'makéwana kumíníye. Ísóigo sáwíyanka'a kumínimba pó'a asiramái aánoumai máéro. ⁹ Áánútu aavimbá maitínkánivo kentí kwaási íma í'ái tínkáaro. Áánútu aavimbá maitínkánín-kanaa sáwíyanka'a tíníye.

¹⁰ kesí kwaásiyono. naaóv'á Áánútun-ai simátímakowaimo uráamba imáyáa oro. Ísóigo simátímakon-aimba simátíma'mae iyúwasa íma

Ísówana umbai-yántáá'á sáwíva'a miwítópa'a túwasa Áánútun-ai íma ivátuweša asiramáimo mésamo uráantemba miráumai máero. ¹¹ naaóvá'á Áánútuna imáyáa éša asiramái máyón-kwaasiyaveta séta Áánútu kawé'á umátinkarain-kwaasiman-owe kwésune. naaóvá'á moórá-kwaasi áwí'a Yópoma uráin-aimba imáyáa oro. umbai-yántáá'á sáwíva'a kwenópa'a túwana Ísóigontavena asiramái mai'mai'a úmae kwéiyuwana naaémba Ísóigo kawé-tántáá'á ámakaiye. miráumai Ísóigo anón-arumba umásinkena kwésuwa'naa-iyé.

¹² kesí kwaásiyono. anón-aimba ísáaro. kentáaiyavesa áraire sénááontavesa íma tiká'á kwémare'a árair-aimba sune sembá kwiyómpa'a máyáiwai aúranka'a árai'a kwésune íma sé'a marapá-kwáási túranka'a árai'a kwésune íma seró. ániyo owémó sé'o é'a úwoi owé sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. a'áomo sé'o é'a úwoi a'áo sé'a íma tiká'á kwémare'a seró. mirámó síyanamo éna Áánútu mináintávéna íma sáwí-meyamba timíníye.

¹³ keinárawapinkembo umbai-yántáá'ó mayáiyawai Áánútunka'a námúnaa seró. keinárawapinkembo tirunkó aamoí iyawai monor-ímá kwésesa Áánútu áwí'a mósá máráaro. ¹⁴ keinárawapinkembo tí'o índawai Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi tááyaiyasa téša Ísóigona asirayámbá imáyáa éša masawémba túra'a pétinkesa námúnaa seró. ¹⁵ Áánútumo siráintemba íníye kwésesa námúnaa kwésemba póna Áánútu minkwáási kawé'á umátinkena usásintinkena minkwáásímó sáwí'o uráiyano éna miwívinkémbá maitiyuwáníye. ¹⁶ mindáyave'a kentí kwaási sáwí'o kwéomba avora'á simátime'a námúnaa simái túwa'naa oro. mirámó íyanamo éna tí'o índamo éna Áánútu asóvatinkaniye. arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iyé.

¹⁷ naaóvá'á Áánútun-ai simátimakowai áwí'a Íráiyaa ména kwemá kesáámó úndanten-kwaasi ména Áánútunka'a asiramái námúnaavinkemba séna aa'á íma tíno súwana íma aa'á téna kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwówana íma aa'á túwana ¹⁸ minkákémbá naaémba námúnaavinkemba aa'á tíno súwana aa'á túwana kígauva'a amápa-tomba kawé'á uráiyé. miráumai arupí umái máyáawaimo námúnaa kwésemba Áánútu iséna asiramái kwétuwa'naa-iyé.

¹⁹ kesí kwaásiyono. keinárawapinkembo évakarawaimo kawer-ámpá'ó tuwáíya'o é'a méyavisiyasamo tésamo kawer-ámpá'ó tíya'o é'a kawé'á umátinkanaaowe. ²⁰ sáwí'o uráiyawaimo méyavisiyasamo sáwí-ampa'o tuwésamo Áánútumpa'o tíyanamo éna Áánútu misáwí-yántáá'á sáwíva'a maitiyuwáínasa Áánútuna némpa'o iramó kwégaindava'a íma kónááowe. mináimbá imáyáa oró.

kemá Yémésimo súnda-aimba ánásaiye.

1 Pítaa

Ísu kwíyómpa'a irówana Pítaa Ísuna kwayó-kwáásí moórá-kwaai umái sísamaivakemba éiyain-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a kwéumatinkomba miwítí imáyáa asiramátinkanae séna Ísuntavai isámai asiramái máéro séna Pítaa maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Pítaa maanáimbá maanáúváivímbá agaimaráúmpo ísáaro. kemá Ísu Káráisitina aantá-kwaasi úndanivo Áánútumo séna kesí kwaási owémó siráin-kwaasi ísáaro. kwatúwówa'a kentí maramá tuwé'a kóyáwé é'a Pontasi-márávare Káresiyaa-maravare Kápátósiyaa-maravare Ésiyaa-maravare Pítíniyaa-maravare miráumai-marava'a kóyáwé uráawai ísáaro. ² naaóvá'á Áánútu kentáásivowa keínarawatavena séna ítámaraanasa kesí kwaási-i'a ónááowe súwana Ísu Káráísti puwúwana kwená naaemá kumúwana keínarawa'a kawé'á umátinkaina'a kwenáái taagwiyavónááontavena Áánútun-amanko Áánúntunde-i'a umátinkariye. Áánútu úwoi túwa'naa úmae iyéna paru umátinkáva'a iyína'a ménaaowe.

Áánútu to'mayaa umásínkarain-kwasaiya.

³ Ísógo Ísu Káráísti avowámá Áánútu kwenáwíta mósá maráúmne. kentááyávéna anómba arumbá umásinkenaya Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankaraintavena aúnaí'o umáiya máyaunda-i'a umásínkaraimba póta naaéntaamo ménaundayaveta amu'maréta máyaumne. ⁴ kwíyómpa'o uménaundaya Áánútu to'mayaa umásínkarainta íma sáwí'a umái ánásena kwaíkwei'a ínimbaniye. ⁵ Áánútun-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena kwená asirayándéi kweukáambá umái tíyótinkena Ísu Káráisitimo kumíndara'a sáwí'o umáimo máyáampinkemba kuntí'mai to'mayaa umátinkarain-tantaa'a agaráátinkaniye.

⁶ mindáyavena kentirunkó kawé'á íno. ívé'a ó'on-o'on-umbai-yantaa'a kentópa'a kwénamo umbaimó taimbá sáwíyanka'a kwéna naaémba ánásainana kentirunkó kawé'á íníye. ⁷ umbai-yántáá'á kentópa'a kwáyáinka'a Áánútuwemo asiramáimo mémba tuwánésa sésa árai'a Áánútuwe aráápamai máyáawe sénááowe. moórá-ontamba áwí'a kóri-ontamba aamoí kwéon-tantaa'a imbánivo kito-tantaa'an-ivo Áánútuwemo aráápaimo máyáamba mindá anón-tantaa'an-iyé. minóntámbá iravímbá kágwisana sáwí-yantaa'a ánásaisana kóri-ontan-uramba túkúmai kwégwaiye. miráumai umbai-yántáá'á kentópa'a tisa'á Áánútuwe asiramái mé'a kwesé aráápamai méwana Ísu Káráísti kumíndara'a kentúwí'a anómba umátinkena aamoí umátinkaniye. ⁸⁻⁹ Ísu Káráisitimba íma túrandei awánaraavo úwoi kentirumbá kwéamewe, íma túrandei kwéawanaavo kwenáaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawe. kwenáaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáantavena sáwí'o umáimo máyáampinkemba kwéiyatinkaiye.

mindáyave'a anón-aamoi kwée'a mindáyave'a aai símae kwéiyiyana mirán-áimbá íma ánásaina'a anón-aamoi ónááowe.

¹⁰ naaóvá'á Áánútun-aai simátímakowaj Áánútu keinárawa'a úwoi kwétuwa'naa-in-aimba siráawe. Áánútu sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanin-aintavesa sésa mináinkóná ááimba nóran-aina'iyó sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹¹ Káráisitín-amaanko miwívimbá ména Káráisitimbo áí'o índai'o umánkaiyanamo naaémbo ságayambo paárinin-aimba simátímakowasa miwí kesávái-áimbá sésa mináimbá nááwantavena simbá póna nósatawai paáriníyo sésa Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba awánantesa iráawe. ¹² miwítí mayáígówé simátímakon-ainkowe íma miwí túwa'naa ena keinárawa'a naaémbo paáronaaon-kwaasi túwa'naa ínimba mindá Áánútu agaráátinkaraiye. Áánútun-amankomba ai'marówana kwíyómpakemba kuména naaóvá'ó agaráátinkaron-aimba simátímakowasa mináséi-kwásái simátíma'maesa kuwa'á ísaraawe, kwíyómpaken-kwayo'narawa'a mintántáá'á awánanae sésa ombá miwívimbá íma sáwí-yantaa'a kwáyáísana Áánútumo iyátínkáim-bayai íma kanaán-umai kwéawanaawe.

arupí umái máéro-kwasai.

¹³ mindáyave'a arupí-imayaa é'a kárákwiyoro. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á umátinkanintave'a amu'maré'a asiramái máéro. ¹⁴ Áánútun-aai ísámai kawé'á oró. Áánútun-aaimo ímo ísaronka'o sáwí-imayaayave'o tirááiyave'o uráantemba íma mirá é'a Áánútun-aai ísámai kawé'á oró. ¹⁵ Áánútumo tááyaraiwaimo kaweré su'maimo kwéintemba amápa-tantaa'a kaweré su'mai oró. ¹⁶ Áánútun-aai aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna kemó kaweré su'maimo umáimo máyaudantemba mirán-oro Áánútumo siráimbanivo kaweré su'mai oró.

¹⁷ Áánútu arupí umái sáwí'o uréwai sáwí-meyamba tíména kawé'ó uréwai kawé'-meyámbá tímíníwaintave'a námúnaavinkemba sé'a kesivomán-iyé sé'a pó'a marapá'ó kwááyumo máyáanka'a anóndakoman-iyé sé'a kwená imáyáa úmae iyóro. ¹⁸ kentíkwá'náma úwoi-mayai-amba kwárówana Áánútu keinárawatavena mirán-ámbá kwaráavo séna meeyámba'mai ayútínkaraiye. kentí meeyámbá kórintambo ánásanin-tantaakaamba ímanivo ¹⁹ Ísu Káráisitina naaegómá usáyaaitarain-daaegoman-iyé. sáwí'o uráankakemba íma sáwí-meyamba mayánááontavesa sipisípi-araa'a tuvú'mái Áánútumba ámakaantemba sáwí'o uráundavinkemba ayúsinkanintavena Ísu Káráísiti ímo sáwí'o urówai puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. ²⁰ Áánútu kwíyómba maramá íma tarórunka'a mimbáyái mayánintavena Ísu Káráisitimba ítámakaimba póna naaén-kanaa keinárawatavenawe séna marapá'á kumbéna ²¹ pukáimba pó'a Áánútumpa'a imáyáa kwéowe. Áánútuwe aráápamái mé'a sé'a árai'a kwesé uménaumne sénááontavena Ísu Káráisitimba pukáimpinkemba usásinankena áí'maena ságayan-ayampa'a móankaraiye.

²² árar-aimbo taagwiyávóntavena mináínkó kentirumbá kawé'a umátinkaraisa'a mé'a Áánútuna kwaási kentí kwaási owa'á moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a asiramái mirá úmae íyóro. ²³ Áánútun-aaí kwaíkwai'a ínín-aimba ísaraamba mináínkó aúnái'a umái máyáani'a umátinkaraiye. marapá-kéntinóvówí matinkaraawa'a máyáambanivo Áánútu mai'mai'a kwéiwai aúnái'a umátinkaraisa'a aúnái'a umái máyáawe.

²⁴ mirán-áimbá Áánútun-aaí aúvái-kwandaavimba agaimaréna séna karaan-tantáaré kanaagunéwe aáyánkamaenamó marapá'ó kúmíntemba kwaásiye miwítí kawé'-máyaíyé miráumai ánásanivo ²⁵ Ísóigon-aaí kwaíkwai'a kwéiye agaimaréna siráíye. mináímbá áséi-kwasai simátímakaan-aimba ísaraamba mináínkó aúnái'a umái máyáani'a umátinkaraiye.

2

Ísu ávon-ontankaanda'an-iyé-kwasai.

¹ aúnái'a umái máyáamba pó'a sáwí-yantaakomba tínaaemba umásuwe'a íma kampa'á sé'a íma kaumbo-káér-imayaa é'a kawé'-máyaímó kwémayaiyantavena kentirunkó íma simái sáwí'a umátinkaina'a túwíkwara'a íma simái sáwí'a umátinke'a máéro. ² umarambó náántavenamo tínkáíntemba Áánútuna kawer-áíntávéna mirán-umai táái tinkáino. Áánútun-aaí toónkáámbá kwéne'a táákaevayan-kwaasiraamba umái mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro. ³ Ísóigo kawé'á umátinkaraina'a miráumai mé'a Áánútuna aambá kwa'maé'a íyóro.

⁴ naaóv'á mono'-námbá óntandei urónka'a ávonkaan-ontamba awánésa úwoi-ontamban-iyé sésa tukáawe. miráumai Ísumba Áánútu kawé'ná'án-iyé séna ítámakaimba awánésa áúkaawe. kwemá ávon-ontankaamban-ivo kwenópa'a teró. ⁵ óntandeimo naambó ontembá Áánútu keinárawa'nei kwená naankáámbá úmarena keinárawate méníye. kwená mayái-kwaási é'a kwená mayáiyé su'mai kwémayaiyana Ísu Kárásiti túwa'naa ínimba póna Áánútu kentí mayáiyávéna aamoí íníye. ⁶ mindáyavena naaóv'á Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu séna kawer-óntámbá ítámare'a naambó asiramáimo kwaíkwai'o íníntave'a Sáiyono-naopa'a ávonkaan-ontamba makáumne. óntantavenamo siráintembo íníwaimpa'o agevamáimo ménaaowai íma tigeayávésa ónááowe siráíye

mináímbá Ísu Kárásitintavena simái agaimakáíye. ⁷ Áánútun-aaíyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáawai minóntánkó anómban-iyé kwésevo Áánútun-aaíyavesa íma áraire kwésewai minóntánkóntávésa íma mirán-áimbá kwésewe. mindáyavena Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

óntan-damba on-kwáási moórá-ontantavesa sáwí'a kwéiye sésa maisukáawe. aáo minóntánkó ávonkaamba uráíye agaimaréna siráíye. ⁸ moóráva'a agaimaréna séna minóntánk'á tísamaima turarésa tanaambá vánááowe

agaimaréna siráiyé. tanaambó vaantembá Áánútun-aaí araaisésa miráumai tanaambá kwévaawe. ááéma íma mirá uráanka'a Áánútu séna mirá onááowe siráinka'a pósa miráumai tanaambá kwévaawe.

⁹ miwí Áánútun-aaí arááíráavo íma mirá é'a mimbórá-ándá-kwáásiráambá é'a Áánútu ítámakain-kwaasi é'a anóndakona mono'-má'yái-kwáásí é'a Áánútundi-i'a umátinkarain-kwaasi owaná Áánútu túnkwíyan-ayampakemba kwená sá'gayan-ayampa'a mé'gwétinkaisa'a ó'oran-kawe'-mayai má'yáin-aimba kosimátíma'mae naaónááontavena ítámakaiye. ¹⁰ ááéma íma Áánútuna kwaási-i'a uré'a ívé'a kwená kwaási-i'a owaná ááéma íma arumbá umátinkaraimba isaná ívé'a arumbá kwéumatinkaiye.

Áánútuna mayái-kwáásín-owe kwaasái.

¹¹ kesí kwaásiyono. ó'om-baravaken-kwaasi pó'a marapá'á kwááyu mé'a mindáyave'a marapá-tántáátávésa tirááiyavesamo kwéomba tínaaemba umátíme'a ímo tínaaembo umátimíyanamo éna mintántáákó tavisimáí kentí imáyáa sáwí'a umátinkaniye. ¹² Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasivimba mé'a kaweré su'mai úmae iyíyasa sáwí'a kwéowe suwááesa kentí kawé'-má'yái tuwánésa pósa Áánútuma marapá-kwáásíyávéna imáyáa índa-kanaavimba kogwantésa kwenáwí'a mósá maránááowe.

¹³ Ísóigonatave'a imáyáa é'a marapá'ó kárákwiraan-anon-kwaasi tísamaivimba áikwiye'a aiva'ó kárákwiraiwai aísamaivimba áikwiye'a ¹⁴ kwemó usásintinkaraiwai tísamaivinkwara'a áikwiyo. sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tímésa kawé'ó kwéowai kawer-áímbá simátimenaaontavena usásintinkaraiwai mindáyave'a tísamaivinkwara'a áikwiyo. ¹⁵ Áánútu maarámó onááontavena arááíma kwétaiye. kawé'ó íyasamo ésa sáwí-imayaavinkembo úwoi-aimbo kwésewai táái kentí kawé'-má'yáigó itáníye. ¹⁶ Áánútu kentí sáwí-imayaago tátokaimpinkemba iyátinkaraisana póna íma tátokaisa'a mé'a miráumaimo má'yáamba íma aúpá'á sáwí'a kwéé'a Áánútuna mayái-kwáásí pó'a kwemó sintení'a kwéé'a ¹⁷ amáparawaiyave'a imáyáa é'a Áánútuna kwaási kentí kwaásivimba kentirumbá kwétíme'a Áánútu áaroi kwéinkaise'a mé'a marapá'ó kárákwiraiwai áái mósá maráaro.

Ísumo uráinteni'a mirán-oro-kwasai.

¹⁸ mayái-kwáásíyóno. kentí anón-kwaasi táái isé'a síyanteni'a mirán-oro. íma kawer-ánón-kwáásí tááiye su'mai isé'a túwáávitemo íyan-anon-kwaasi tááigwara'a ísáaro. ¹⁹ keinárawa'o ímo sáwí'o íyasamo umbai-yántáá'ó úwoimo tímíya'o Áánútuntave'a imáyáa é'a asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawé'á umátinkaniye. ²⁰ ánivo sáwí'o íyasamo tínkamiyambo aánoumaimo méwanamo éna Áánútu kentúwí'a íma mósá maráníye. ánivo kawé'ó íyasamo tínkamiya'o asiramáímo méwanamo éna Áánútu kawé'á umátinkaniye. ²¹ Ísu Káráisitimba áí'a úní'a umánkaraamba keinárawatavena imáyáa éna asiramái ména mirán-ámbá agaráátinkaraimba pó'a mirán-oro. mirá onááontavena Áánútu tááyariye. ²² Áánútun-aaí aúváiivimba agaimaréna séna íma kampar-áímbá séna íma sáwí-aimba simbá ísaraawe

Ísuntavena mináimbá agaimaréna siráiyé. ²³ simái sáwí'a umánkowane anondá íma sáwí'a umátinkowasa áí'a úni'a umánkowane anondá sáwí-meyamba mayánaáowe íma simátimena arupí umai-meyambo timíníwaina imáyáa asiramái uráiyé. ²⁴ Ísu Káráísiti sáwítaamo uráunda-meyamba maimaéna taaira'á pukáiyé. sáwí'o kwéundaya sínaaemba umáméta arupí umáíya ménaundayavenaya pukáiyé. kwenáúmo sáwí'o umánkaraantavena póna kentáá kawé'á umásínkaraiyé. ²⁵ keinárawa'a uwóváguraawana tí'maena tisa'á keinárawaka'a kárákwiraiwaina aampa'á kwégwaraawe.

3

aarakwátí kwaasái.

¹⁻² aarayónó maarán-oro. kentuwai'máá táái ísáaro. kentuwai'máápinkemba évakarawai Áánútun-aaiyavesa íma áraire kwésesa máyáawai kembá tuwánésa Áánútumpa'a ténááontave'a kawé'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. íma ayáátáár-aimba sé'a Áánútuntave'a imáyáa é'a kawé'á umái méwasa tuwánésa Áánútun-aaiyavesa áraire sénááowe. ³ kwaási aráá'a súrampimba sivúwóvo sé'a íma konaarírí é'a kawer-únánkwátói konaaríríyávé'a íma anón-imayaa é'a ⁴ paru umái kentirunkó kawé'ó ínimba íma ááéma ánásainana mindá Áánútu aúranka'a kawé'an-iyé. ⁵ naaóv'á aarai Áánútuntavesa imáyáa ésa kwemó to'mayaa umátinkarontantaa'a amu'marésa máyón-inimba miwí tuwai'máá táái ísésa kawé'á umái maémáembaniyé. ⁶ minínímpínkémbá moórá-ininko áwí'a Séraa awaíko áwí'a Ááváramu úwana kwenáái íséna kesí anóndakoma óne siráiyé. kawé'ó é'o ímo amápa-tantaatave'o táátave'o é'o é'a kwenayáámumbaari'a ónááowe.

⁷ miráumai kwaaimó é'a maarán-oro. kentuwainímbáá'a kawé'á umátinke' a miwí túma íma asiramái kwáyaintave'a imáyáa é'a túwa'naa oro. keináraware kentuwainímbááre aúnái'a umái ménaaontavena Áánútu kawé'á kwéumatinkaivo mindáyave'a kawé'á umátínkáaro. mirámó íyanamo éna moórá-umbai-yantaako kentí námúnaa-ampimba íma itáníyé.

mimbórá-ímáyáán-oro-kwasai.

⁸ moórá-aimba ísáaro. kentúma íma maimaé iyé'a mimbórá-ímáyáá é'a keáváráwáínónndaamo imáyáamo ontembá moórá-morawai mirán-imayaa é'a túwa'naa oro. ⁹ sáwí'o umátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí'a umátínkáaro. sáwí-aimbo simátinkaiya'o é'a anondá íma sáwí-aimba simátínkáaro. sáwí'o iyawai anondá kawé'á umátínkáaro. Áánútu tááyónka'a kawé'á umátinkaumne siráimba pó'a kawé'á umátínkáaro. ¹⁰ mindáyavena Áánútun-aii aúvávimba agaimaréna séna évakarawai ayáátááka'a sirunkó kawé'á ina'a ménae sésamo ésa kampar-áiné sáwí-aine ¹¹ sáwí'o kwéon-tantaare tínaaemba umámesa kawé'á ésa paru umái ménaaontavesa tiyáántánkwimai máéro. ¹² Ísóigo arupí umáímo máyáawaira'a kwégarakwiya miwítí námúnaa kwéisena túwa'naa éna sáwí'o kwéowai ánaemba kwéumatimiye agaimaréna siráiyé.

13 kemá tiyáántán-kwimai kawé'á kwéomba pósa íma sáwí'a umátinkanaaombanivo 14 arupí umái máyáambo umbai-yántáá'ó timíyanamo éna Áánútu kawé'á umátinkanivo minúmbái-yántáátávé'a íma anón-imayaa é'a minúmbái-yántáá'ó timínín-kwaasiyave'a íma táátave'a é'a 15 Ísu Káráisitintave'a kawer-ímáyáá kwéé'a kwentávé'a sé'a kweyáá Ísóigoman-iyé síyasa tísaa esamo sésamo Áánútuntave'o imáyáamo ombá nóra simáíya kwéoo síya'o é'a kawer-áimbá simátimenaontave'a to'mayaa umái mé'a 16 kawé'á umái kwempakémbá simátíméro. kentirunkó íma kae'náé'a éna arupí umái kwaína'a Ísu Káráisitimpa'a aráápamai arupí umái máyaiyasa évakarawaimo simáímo sáwí'o umátinkaiyambo ésa miwí tááigo tosé'mái tigaemá íniye. mirá ónááontave'a kárákwiyoro. 17 kawé'ó kwéombo Áánútumo ímo ítátinkainasamo ésa umbai-yántáá'ó timénááomba mindá Áánútundein-iyé. ánivo sáwí'o kwéombo umbai-yántáá'ó timénááomba mindá kentí ááinkoman-iyé. 18 miráumai ímo arupí umáímo máyáawai Áánútunopa'a kónááontavena Ísu Káráisiti arupí umái máyáiwai mimbórá-táwai puwéna mimbáyáímá ánásaraiye. kwenáúgo pukówana amankó ména 19 évakarawai timankó ándáraambo kwímai máyómpimba kwenáái kosimátímakaiye. 20 naaóv'á moóráwai áwí'a Nówaa ména non-avóvomayaapa'o kwínín-damba úmakonka'a Áánútu kesáái isáaro séna timu'marówasa kwenáái arááisúntavesa pukówana naaémba Ísumo puwú-tawai miwí timankómbá kwenáái kosimátímakaiye. avakaumboé-kwaasi non-avóvomayaapa'o kwínín-daumpa'a umáyówana miwí nonkó íma nawíkowasa íma puwésa kawé'á umái maémaembaniye. 21 mindónkómó uráinten-umasitai'a mono'-nómbá kwévetinkaawana Áánútu tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. nombó kwévetinkaamba paáká-kúrákémbá íma kwésese ovo Áánútumba áísaa owaná tirumpimbá íma aái kwaíndayavena sáwí-imayaa maitiyuwániye. Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinkaintavena sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai kawepá'á mégwétinkaiye. 22 Ísu Káráisiti pukáimpinkemba usásinena Áánútu ayáánúrapa'a asirayán-áyámpá'á uména kwíyómpaken-kwayo'naraware anóndaraware asirayándáraware miráumainarawaka'a kwégarakwiyiye.

4

Áánútuna imáyáavinkení'a oró-kwásái.

1 Ísu Káráisiti áí'a úni'a umánkówana asiramáímo imáyáamo uráintemba keinárawakwara'a asiramái imáyáa oró. túra'o tí'o úni'o umátinkówai miwímó sáwí'o ónááon-imayaago íma tátokaiye. 2 marapá'ó máyáamba sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a íma kwéé'a Áánútuna imáyáavinkení'a oró. 3 Áánútunopa'o ímo tiráán-kwaasimo kwéontemba keinárawakwara'a mirá uráavo ívé'a íma mirá kwéowe. ááéma maarán-umai áwáyo-tantaa'a kwéé'a sáwí-imayaayave'a tirááiyave'a kwéé'a uwo'aó'-nómbá kwéne'a uwo'aó'á kwéé'a toómbá námae kwéiye'a uwo'aó'-nómbó kwéne'a uwo'aó'ó ónááontave'a torupamáí mé'a kigaumo umándanaao sumpur-áínkón-ááima mósá maré'a kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá maré'a mirá uráambanivo

4 ívé'a íma miwísé torupamáí mé'a mirá-sáwí-yántáá'á íma owasá tuwánésa sésa ívé'a nóra séra íma mirá kwéoo simái sáwí'a kwéumatinkaawe. ⁵ Áánútu to'mayaa umái ména pukén-kwaasigwara túvamaimo mén-kwaasigwara'a miwímó máyáawaina ááimba tísaa ínasa simámiyana miwítí meeyámbá timíníye. ⁶ marapá'ó máyónka'o uráam-beyamba mairésamo pukáawai Áánútumo máyáintemba miwí timankómó miráumaimo ménaaontavena Ísu Káráísiti kwenamankó kwená áséi-kwasai púwún-kwaasi kosimatímakaiye.

Áánútu mayáígóná asirayámbá tímakain-kwasai.

⁷ amápa-tantaa'a ánásanin-kanaa sáwíyanka'a tínimba pó'a námúnaa símae'a kwéiyon-aimpimba kawer-ímáyáá umái kárakwiyo. ⁸ moórá-morawaivimba kentirumbá timí-timi kwéé'a mirámó é'o é'a sáwí'o umátinkanaaomba mirá-sáwí-yántáátávé'a íma anondá ónáe-imayaa é'a ⁹ namu-kwaasímó tiyamba naambá toómbá timé'a íma í'ái simátínkáaro. ¹⁰ kawé'á umátinkanaaontavena Áánútu moórá-mora-kwaasi ó'on-o'om-bayaigona asirayámbá tímakaimba pó'a íma úwoi maé'a minásiráyándéi moórá-mora-kwaasi túwa'naa oro. ¹¹ Áánútun-aaí kwésimatimewai mináín-úramba arupí umái simátíméro. kwétuwa'naa-owai Áánútu kwétimin-asirayandei túwa'naa oro. Ísu Káráísiti kwétuwa'naa-isa'a mirá kwéé'a mindáyave'a amápa-tantaatave'a Áánútu áwí'a mósá kwémaraawe. Áánútu áwí'a anómba kwaikwai'a kwéisana kwená asirayánkó mirámó kwéimba mindá árair-aimban-íye.

Ísumbo umánkaraantemba kembá tí'a índai'a ónááon-kwasai.

¹² kesí kwaási kentí imáyáa kwéunda-kwaasi owaná kentópa'a anón-umbai-yantaa'a timbá minúmbái-yántáápímbá mé'a mindáyave'a íma táátave'a é'a sé'a ó'oran-tantaa'a kesópa'a tiráíye íma seró. Áánútuwema asiramáíya máyáantavaiya'i. íya asiramáíya máyáantavaiya'íyo. minúmbái-yántáá'á kentópa'a kwétiye. ¹³ Ísu Káráísitimbo áí'o úni'o umánkóntemba keinárawa'a tí'a úni'a umátínkaraamba póna kentirunkó kawé'á ínana Ísu Káráísiti ságayankwara'a kumíndara'a kentirunkó anón-kawé'a íniye. ¹⁴ Ísu Káráísitina kwaásima ontávésamo simáímo sáwí'o umátinkanaaombo é'a íma imáyáa íyana kentirunkó kawé'á éna Áánútun-amanko ó'oran-amanko keinárawate máyáintavena kentirunkó kawé'á íniye. ¹⁵ keinárawapinkemba íma moóráwai kaekó kwaási tinkámbai puwésa íma umóyámbá ésa íma ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a ésa íma aosaambá kwiyésa mirámó iyawaimo ésa sáwí-meyamba mayánááovo ¹⁶ Ísu Káráísitina kwaási-i'o onkákémbó umbai-yántáá'ó timíya'o é'a íma táátave'a oró. miwí tirunkómó sáwí'o kwéinasamo Káráísitina kwaási owémó kwésiyamba Áánútumpa'a súwi seró.

¹⁷ Áánútu amáparawaimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tínimba aiva'á kwená kwaásiya sísa ena kentáámó umbai-yántáá'ó siménamo ényaya kwená áséi-kwasaimo arááíráan-kwaasi anón-umbai-yantaa'a timíníye. ¹⁸ mindáyavena Áánútun-aaí aúváivimba agaimaréna séna

Áánútu arupí umái máyáawaima sáwí-imayaavinkemba tí'mai kawepá'á métínkáimba mindá umbai-máyáímán-ivo Áánútuntavesamo

ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai miwí sáwí'o umáímo máyáampimba miráumai sáwí'a umái ménaaowe agaimaréna siráiyé. ¹⁹ miráumai Áánútu kwená imáyáavinkemba séna umbai-yántáá'á kentópa'a tınıye siráin-kwaasi kawé'á úmae kwéiyé'a Áánútunka'a agevamái máéro. Áánútumo tarórurawai éna sintení'a iwáí kwégarakwiwivo kwenká'á agevamái máéro.

5

Áánútuna kwaásira'a kárákwiyoro siráin-kwasai.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai úna'a keinárawate Ísóigona kwaásiti anón-kwaasi simátíménda ísáaro. Ísu Káráisitimbo áí'o úni'o umánkaraamba kesúranderi awáné'a kwemó ságayankwara'o kumíndara'a miságáyámpímbá ménaumpo ² monor-ánón-kwáási simátíménda ísáaro. sipisípira'o kárákwiraawaimo kawé'ó ontembá miraráán-umai Áánútumo kwená kwaásimo tímąkaiwaira'a kárákwiyoro. íma kárákwiyonae síyampinkembo kárákwiyé'a Áánútumba arááíma táındai'a umái kárákwiyoro. óntamba mayánáe-imayaa íma é'a túwa'naa ónáe-imayaa é'a mimbáyáír'á kárákwiyoro. ³ Áánútumo tímakain-kwaasira'a kárákwiyomba íma móruna tiyuwé'a kawé'ó umáímo mémba tuwánésa keinárawa'o ontembá mirá ónááowe. ⁴ aiva'ó kárákwiraiwaimo kwiyómpakembo kumíndara'a keinárawa'a usáyaaitaraawaiti ó'oran-kawé'-meyamba tímínana íma ánásena kwaikwai'a ínıye.

⁵ ívé-kwaasi kentí anón-kwaasi táái ísáaro. amáparawai kentúma íma maimaé iyé'a moórá-morawai túwa'naa umai máéro. mindáyavena Áánútun-aaí aúvávimba agaimaréna séna

Áánútu kentúmo maimaé kwéiyowai kwétuwentayuwaivo kwenáísamaivimba kwémaewai kwétiravayaiye

agaimaréna siráiyé. ⁶ mindáyave'a Áánútu asirayáwái aúranka'a kentúma íma maimaé iyíyana kwemó imáyáamo índa-kanaa kentúwí'a mósá marániye. ⁷ Áánútu keinárawa'a kwétuwa'naa-ena kárákwiraiwo umbai-yántáákóná imáyáa kwembá ámatuwe'a máéro.

⁸ áwáávitemo in-iyánkómó póimo kwaásimo vándaintemba Sáátáánigo kwaásimo kweivári'o índayavena kwéivo táátave'a kwée'a kárákwiyoro. ⁹ Áánútun-aaiyave'a asiramái imáyáa kwée'a Sáátáánigon-aaí a'áo seró. amápa'-maravakewaimo Áánútun-aaiyavesamo árairemo kwésewaitopa'a mirán-úmbái-yántáá'á kwétivo imáyáa é'a Sáátáánigon-aaí a'áo seró. ¹⁰ umbai-yántáá'á kentópa'a sáwíyanka'a kwénimba Áánútu kasenkuí'a umátinkena tirávamai asiramátinkaina'a asiramái ménaaowe. Áánútu úwoi túwa'naa úmae kwéiyena Káráísitiye tarútinkena séna kesí ságayan-ayampa'a ságayambo ímo ánásanin-ayampa'a métinkanaumne siráiwai mirá ínıye. ¹¹ kwená asirayánkó kwaikwai'a éna íma ánásanimba mindá árair-aimban-ıye.

¹² moóráwai áwí'a Síyóvénesi súwa'naa isa'á kında simái kwéagayaumne. kwemá Áánútuna kwaási éna kesí mayáímá kawé'á umái kwémayaiye. asiramátinkanaundayave'a maanáúvái

kwéagayaumpo árai'a Áánútu úwoi kwésuwa'naa-in-aimba kwésimatimunda tirumpimbá asiramái tátore'a máéro.

¹³ Áánútuna kwaási Pépíróni-naopa'a máyáawai Áánútumo keinárawa'o ítámakaintemba miwí ítámakaiwai keinárawatavesa sésa kawe'á umái máéro sewaná kesááninko áwí'a Máákaagwara'a séna kawe'á umái máéro kwésiye. ¹⁴ Ísu Káráisitina kwaásin-ovo moórámorawaivimba kentirumbá timé'a tiyáamba tíméro. Káráisiti kwená kwaási paru kwéumatinkaintave'a námúnaa kwésune.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

2 Pítáa

kampa'-mónó-kwáásí Ísun-aaigomba kwaé'náer-umai simátímún-aimba Pítáa iséna Ísuna árair-aimba tátorai gwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye. Ísumba awánéta kwemó sirón-aimba isááwándawai simátíma'mae iyówánda-aimba tátorai gwae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

¹ kemá Sáímoni Pítáa maanáimbá maanáúváívimbá agaimaráúmipo isáaro. kemá Ísu Káráísitina aantá-kwaasi úndanivo kesáámó úndantembo Áánúntun-aiyave'o árairemo kwésewai isáaro. kentáásí Áánútuwe Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiye arupí umái mésarai kawer-ímáyáá símakaayata mindáraise aráápamaiya kawé'á umáíya máyaumne. ² Áánútuwe kentáásí Ísóigo Ísuntetopa'a té'a kawer-ímáyáá tamaé'a mirámó úmae kwéiyomba úwoi túwa'naa úmae iyésarai paru umátínkáva'a iyíya'a ménaaowe.

Áánútu kentáámá ításinkarain-kwasai.

³⁻⁴ Ísu Káráísiti sááyowana kwená ságayanko kwená ó'oran-kawe'-mayaigo tavisúwata kwenópata téta kawer-ímáyáá taísaraumne. Ísu Káráísiti mirán-kwáásígó póna kwemó kawé'á umátínkanaumnemo siráin-aimbo éna mirá ínimba póna kwená asirayámbá kwésimisata Áánútuntaveta aamoí éta arupí umái méta kwenáái simátímakaundaya póna marapáké-sáwí-ásíráyánkómó kwaásimo sáwí'o kwéiwai keinárawa tine'á íma tátoraina'a tuvintuwe'a Áánútuwe tarúmai ménaaowe.

⁵ mindáyave'a imáyáa é'a maarámó ónááontave'a asiramái mayái máyáaro. Áánúntun-aiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái máyáamba kawer-ááimbá maré'a minkákémbá kawer-ímáyáávínkéní'a kwéé'a minkákémbá ⁶ kentúra'a kárakwiye'a minkákémbá asiramái mé'a íma tivón-káína'a Áánútuntave'a aamoí umái mé'a ⁷ Áánútuna akúmbá máyáantave'a túwa'naa úmae kwéiye'a kentirumbá tímé'a ⁸ mirán-oro. mirámó úmae iyé'o é'a Ísóigo Ísu Káráísitina kawer-ímáyáá isé'a anóni'a umái mé'a kentí mayái áúgwara'-mayai mayánáaowe. ⁹ mirán-káwé'-máayáimó ímo kwémayaawai Áánútumo sáwí-imayaamo maitíyukain-aimba tuwinkásuwesa táá'o káúnkaiwairaamba umái máyáawe.

¹⁰ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawa'a tááyamai ítámakaivo imáyáa é'a kwesé asiramái máéro. mirámó é'o é'a sáwí-amba íma kwaránáaowe. ¹¹ miráumaimo méwanamo éna kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkenta iyásínkáiwai keinárawatavena séna tíya'a kárakwiraana'a kesópa'a maí'mai'a úmae iyónáaowe síníye.

¹² mináráír-áimbá á'a ísare'a asiramái kwégwaraamba pó'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónáaowe. ¹³ marapá'ó máyaundara'a simátíma'mae iyóna'a imáyáa úmae iyónáaowe. mirámó ónaunda kawerí'a ónaumne. ¹⁴ ááema kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti simásimena séna puwíníyone siráimba pó'a sáwíyanka'a puwé'a íma marapá'á ménaunda pó'a ¹⁵ mináimbá agaimaré'o púwóna awáné'a mináíntávé'a imáyáa úmae iyónáaowe.

Ísuna ságayamba awánáúmne siráin-kwasai.

¹⁶ kentáásí Ísóigo Ísu Kárásiti asirayánkwará'á kumíníye-aimba íma manír-áínkáántá simátímakaundayaanivo súrandeiyá kwená usáyaaitaya-sagayanta awánaraundayaveta árar-aimba simátímakaumne. ¹⁷⁻¹⁸ Áánútu ítámakain-omaka'a Ísuwe máyaawananya Áánútu kentáásivowa Ísu áwí'a anómba éna usáyaaitaya-sagayampinkemba séna kesááninko ónana ávááraumai entávéna kwésinkaisa'a ávááraumai aamoí kwéumankaumne kwíyómpakemba súwata ísaraumne.

¹⁹ ísaraundayaveta asiramái séta naaóvá'á Áánútun-ai simátímakon-aimba árar-aimban-íye. súndaya mináímbá imáyáa oró. túnkain-ayampa'a sáma kwégain-aimban-ivo mináímbá aúváivimba awánáiyana aaváúmó uséna sámo kaintembá kentí imáyáavinkemba miráumai sáma káinana Ísu Kárásiti aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-okoraamba umái sáma kamátinkaniye. ²⁰ simátíménda-aimba ísámai kawé'á oró. naaóvá'á Áánútun-ai simátímakowai aúváí-kwandaavimba agaimakón-ainkona áaimba kemá kwaási kentáásí imáyáavinkemba íma kanaán-umai isánaundayaawe. ²¹ íma miwítí imáyáavinkemba simái agaimakáavo Áánútun-amanko kwenáái simátimuwasa agaimakómba Áánútun-amanko mináínkóná áaimba kwésuwa'naa-isata kwéisaumne.

2

Áánútun-aiigomba kwaé'náer-aimba sénááon-kwasai.

¹ naaóvá'á Áánútuna kwaásivimba Áánútun-aiigomba kwaé'náer-aimba simátímakowai paáruraantemba keinárawapimba mirán-kwáásí paárésa kampa'-mónór-áimbá simátimesa Áánútuna kwaásimo sáwí'o ónááon-aimba simátimesa anóndako sáwí-imayaavinkemba iyátínkaraiwaimba tínaaemba umámiyana naaémba Áánútu avekáán-umai tínkaminiye. ² sáwívarawai miwítí aambá kwaásimo sáwí'o kwéon-amba kwarésa mirá íyasa tuwánésa sésa Áánútuna kwaási sáwí'a kwéowe mináímbá simái árar-amba sáwí'a ónááowe. ³ óntamba mayánáe sésa aamoí kwéesa kentí imáyáa tavisénáe sésa kampa'-mónór-áimbá simátimenaawe. sáwí-meyamba timíníwai naaóvá'á to'mayaa umái ména tínkaminintavena timu'maréna máyáíye.

⁴ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba sáwí-ayampa'a mótinkowasa túnkain-ayampa'a ándáva'a mésa sáwí-meyambo mayánááontavesa amu'marésa máyáawe. ⁵ naaóvá'á Nówaa máyonka'a Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba nonkóntávéna amápa'-marama aavú'nao súwana aavú'nowasa putásowana mimpínkémbá Áánútu Nówaaawe kwená akúmbá avakaeté-kwaasiye tíyótinkowasa túvamai maémáembaniye. Nówaa Áánútun-ai arupí umáimo maí-áimbá simátimuwasa íma ísónkakemba putásaraawe. ⁶ naaóvá'á Sótómu-naopaken-kwaasiye Kómóraa-naopaken-kwaasiye sáwí'a untávéna Áánútu íma eétinkomba iravímbá agaisukáivo Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí'a kwéowai mináímbá ísésa sésa sáwítaamo kwéundamo ímo ivátúwáananayaamo éna kentáágwára'á miráumai sínkaninimba póta ivátáámó túwáandaamo éna íma sínkaminiye sénááowe. ⁷ moóráwai

áwí'a Áróti Áánútu kwentávéna púwivo séna íma auwómba áíkaiye. kwemá arupí-kwaasi éna sáwí-kwaasimo áwáyo-tantaa'o untávéna arunkó umbaí taráiyé. ⁸ miwívimbá ména aasiyaasi-táwai miwítí sáwí-aimba iséna miwítí sáwí-mayai awánówana arunkó ávááraumai umbaí tómbanivo kwemá arupí umái máyontavena Áánútu íma auwómba áíkaiye. ⁹ miráumai Áánútunavesa aamoí kwéowai umbai-yántáápinkémbá Ísóigo kawé'á umái tíyótinkena sáwí'o kwéowaiti sáwí-meyamba toréna kwaásimo máyáawaina ááimbo tísaa ínín-kanaamo tindara'a sáwí-meyamba timíniye. ¹⁰ áwáyo-tantaari'o kwéowai Áánútumo kwégawaaimba tínaaemba kwéumankaawai anó-sawí-meyamba timíniye.

minkámpá'-mónó-kwáásí miwí túma mósá marésa kesááigo usáyaaitainkwaé sésa kawé'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba kwésimatinkantavena íma taa'a kwégaisasa úwoi sáwí-aimba kwésimatinkaawe. ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a miwítí asirayánkó minkámpá'-mónó-kwáásítí asirayánkómbá usáyaaitaraimbanivo minkwíyómpákéwái Ísóigo aúranka'a íma aai simátinkesa íma sáwí-aimba kwésewe. ¹² kwái-kwaambo kwétuvu'naan-tantaakomo amáparawaina ááimbo ímo awánaantemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá ésa évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkáamba pósa kwái-kwaambo ánásaantemba miwí mirán-umai ánásanaaowe. ¹³ miwí umbai-yántáári'a umátinkáamba pósa anondá umbai-yántáá'á mayánáaowe. miwí sáwí-imayaayavesa tirááiyavesa avora'á kwéesa aamoí kwéesa keinárawatemo toómbó nánááontavesa torupamáí mésa sáwí'a umátinkesa kentí imáyáa tavisésa sáwí-ampa'o mógwétinkaantavesa aamoí kwéesa ¹⁴ aarai túrampimba ta'mai-ya'mai kúrúamba tivú'mae iyésa aamoisayán-kwáásí sáwí-ampa'a tavisimái mótkinkesa túran-andamo kwéowai tiráá'a póna Áánútu sáwí-meyamba timíniye. ¹⁵ arupí-amba tuwésa sáwí-amba kwégwaraawe. naaóv'á Pío ááninko áwí'a Péramu kwemá Áánútun-aaí simátímakowai éna sáwí'o uráimpinkemba óntamba mayánáe-aamoí uráintemba miwí mirán-ámbá kwégwaraawe. ¹⁶ ánivo Péramu sáwí'a uráintavena Áánútu áwáá'a séna kwená póigo áwí'a tónkigomba kwaási amósánkaamba umánkowana aai súwana Péramu iséna kwená uwo'aór-ámbá tukáiyé.

¹⁷ minkámpá'-mónó-kwáásí íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. nonayumpinkémbá nombá íma usamái kúmíntenkaan-kwaasima owaná póna Áánútu miwíyávéna túnkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komaí'mai'a ónááowe. ¹⁸ miwímá sáwí'o umáimo máyáapinkembo kawepá'ó kwétewai keivári'a méonae sésa áwáyo-tantaakon-auma mósá kwémaresa kamparáimbá kwésimatimesa ¹⁹ kentí imáyáavinkení'o íyanamo éna misáwí-yántáákó íma tátoraniye sembánivo miwí sáwí'o kwéon-tantaako tátokaimba pósa misáwí-yántáápímbá mésa ánásanaaowe. moóráyantaako kwaásimo kwéusayaaitaimba minímáyáágó kweivári'a umái tátokaisasa kwenaráái kwégwaraawe. ²⁰ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaimpa'a tésa sáwí'o kwéom-bayai ivátuwesamo tínaaembo umásukaawai miwímá moórágwara'o sáwí-ambo kwaráíyanamo misáwí-máyáígómó tátorainasamo ésa ááemo sáwí'o uráamba mindá sáwíyanka'an-ivo naaémbo sáwí'o ónááomba

mindá anó-sawí'a umái ménaaowe. ²¹ arupí-ambo ímo kwakésaraai sáwí'a uráasino. ánívo arupí-amba kwakésa ivátuwesa Áánútuna kawer-ámáámbá tínaaemba umáméntavesa pósa ávááraumai sáwí'a kwéowe. ²² miráumai kwésen-aimba árair-aimban-iyé. iyánkómó miímo kwi'makénamo imbá ó'omba kwénaiye kwésesa moórá-aimba sésa póigomba nombó pérankaawana imbá toivímbá kwémaiye kwésewe. iyánkó póigomo intembá minkámpá'-mónó-kwáásí mirá-sáwí'á kwéowe.

3

Ísu ókwara'a kumíniye-kwasai.

¹ kesí kwaási arupí-imayaa ígwáe sé'a moórá-auvai agaimái tímake'a maanáúváígwárá'á kwéagayaumne. ² naaóvá'á Áánútunaaí simátímakowai sirón-aimba isé'a Ísóigo sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwaiya siráin-aimba kwená aantá-kwaasiya simátímakaunda-aimba imáyáa oró. ³ simátíménda imáyáa oró. naaén-kanaa tínimba sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí íyan-kwaasi tésa kentuwíráái sésa ⁴ Ísumo sénamo marapá'á kumónaumnemo siráimba náávara máyáiyó. naaóvá'á kwíyómba maramá tarórunka'a kwáyáintantaa'a íma ó'on-tantaa'a paárisata kwéawanaumpo kesivoísáíya á'a pukuráawana íma ó'on-tantaa'a kwévaariye sénááowe. ⁵ miwí maarán-ímáyáá ónáe íma kwésewe. naaóvá'á Áánútu súwana kwíyómba maramá paárúwana nompínkémbá maramá iyéna non-avumpimbá maramá kwéraiye. ⁶ naaémba Áánútu nonkóntávéna súwana marapá-kwáásí ánásasukaiye. ⁷ Áánútu sisaná kwíyóne marawémó kwáyáimba póna kwaásimo máyáawaina ááimba tísaa ínín-kanaamo tídara'a Áánútu kwentávésamo ímo aamoimó ésamo sáwí'o kwéowai sáwí-meyamba tíména kwíyóne marawé iravímbá agaisuwániye.

⁸ kesí kwaásiyono. maarán-ímáyáá oró. imó kwéetaamba táámpamaiya kwéawanaumpo Áánútu íma mirá imbá amápa-kanaa mimbórá-kánáaráámbá aamun-úmarena sáwívar-ima 1,000 íma maréna mimbórá-kánáámán-iyé siráivo ⁹ kwemó marapá'ó kumónaumnemo siráin-aimba íma tukáísasa évakarawai mináímbá ivá'á tukáiyé-imayaa kwéowe. Ísóigo séna kesí némpa'a mai'mai'a ésa sáwí-ayampa'a kovo séna sáwí-imayaa tuwésa kesópa'a tíyantavaiye séna timu'maréna ména íma ááema marapá'á kunkáiyé. ¹⁰ umóyán-kwáásígómó anompintumáivimbo tintenkáán-umai Ísóigo miráráán-umai kumíniye. minkánáa anónka'a awairái kwésindavinkemba kwíyómba áúyokwinana kwíyómba ó'á aaváúmá iravímbá agaisuwáínana marapá'á amápa-tantaa'a kwáyáine marawé iravímbá agaisuwániye. ¹¹ miráumai amápa-tantaa'a ánásanintaveta kesáámó máyaundayaveta imáyáa éta Áánúntaveta aamoí kwéeta arupí umái méta ¹² Ísumo marapá'ó kumínintavéna siráái kwétaisata amu'maréta méta ááemo kumíndawe séta siyáántán-kwimai Áánútuna mayái kwémayaundaya póna minkánáa paárinana kwíyómba iravímbá agaisuwáínana o'á kwíyómba aaváúmá anón-iravimba agaisuwáínana nonkáámbá umágwiniye. ¹³ ánívo Áánútu asiramái séna aúna-kwiyone aúna-marawe

tarórumaraanana arupí-yantaare su'mai kwéniye siráinta amu'maréta máyaumne.

¹⁴ kesí kwaásiyono. mirán-kánaáyáv'é'a amu'maré'a máyáamba Áánútu aúranka'a kaweré su'mai umái mé'a kempímbá íma sáwí-aimba kwáyaina'a paru umái ménaaontave'a tiyáántán-kwimai mayáímá máyáaro. ¹⁵ kentáásí Ísóigo séna sáwí'o umáimo máyáampinkemba iyátinkanaumne séna kwempá'á ténááontavena timu'maréna ména ímo kunkáimba imáyáa oró. kentáásí kwaási áwí'a Póro Áánútu kawer-ímáyáá kwembá ámakaimpinkemba keinárawatavena imáyáa éna mináímbá agaimakáíye. ¹⁶ Póro mináímbó agaimakáimba amápar-auvaivimba mirán-áímbó simáimo agaimakáin-aintompimba évakar-aimba umbaí taisasá ímo ísámaimo kawé'ó ésamo ímo asiramáimo máyáawai mináínkóná ááimba kwaé'mai kampar-áímbá kwésewe. Áánútun-aai aúvái-kwandaavinkemba amápar-aintavesa mirá ésa mirámó kwésentavesa ávááraumai sáwí'a umái ménaaowe.

¹⁷ miwí mirá kwéombanivo ímo kunkáinka'a simátimumpo kárákwiyoro. sáwí'o kwéowai keinárawa'a Áánútuwe asiramái máyáampinkembo tavisíyanesa kwéovo kárákwiyoro. ¹⁸ kentáásí Ísóigo Ísu Káráísiti kentáásí sáwí-imayaavinkemba iyásínkáiwai úwoi túwa'naa úmae iyína'a kwenópa'a anón-imayaa é'a máéro. kwenáwí'o aasiyaasimó anómbo umáimo kwaíkwai'o úmaenamo iyínimba árair-aimban-íye.

kemá Pítaamo súnda-aimba kwéanasaiye.

1 Yóni

Ísu kwíyóm̄pa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáásí kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai kampar-áimbá simátimesa sésa Ísu Áánútu ááninko póna kwaási-uramba íma aú'mái mérairesé sésa ó'on-kampar-ainkwara'a simátíma'mae nááúwana Yóni iséna miwítí imáyáa arupí umátinkanae séna maanáimbá agaimái mátímakaiye.

Áánútuna imáyáama agaráásínkáiwaina kwaasái.

¹ Ísu Káráísiti Áánútuna imáyáa agaráásínkáiwaiyaama póna kwaási aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoman-iyé. mináíntávé'a maanáúvái agaimái kentópa'a tuwáúnana kwégwiye. ááinka'a maramá íma kwáyonka'a kwemá maémáimba marapá'á kuména keséya máyowata súranta awánamai kawé'á éta kwenáái iséta siyáándeí ane'á tátokaundayaawe. ² aúnaí'a umái maí'mai'a ónááowaina ááinkoma avowánópa'a máyomba marapá'á kuména keséya máyowata awánareta póta mináímbá kwésimatimundayaawe. ³ kesáá Áánútuwe ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaumne. awánaraunda ísaraunda keinárawakwara'a kwésimatimunda póta Áánútuwe ááninkowe tarúmaiya máyaundantemba keinárawa'a mirá ónááowe. ⁴ kentáásirumba kawé'á umái anómba umásinkanintave'a maanáúvái agaimái kwétimune.

Áánútu sámó kaiwáíná ááinkona kwaasái.

⁵ Áánútu ááninko simásímaqain-ainta simátimeta séta Áánútu sámó kaiwáíná ááimba póna túnín-tantaa'a kwempímbá íma kwáyáíye. ⁶ miráumai túnín-ayampa'a máyáamba Áánútuwe tarúmaiya máyaumne kwésewai kampa'á kwésesa árair-ainkona ááimpimba íma máyáawe. ⁷ ánivo Áánútu sámó kain-áyámpá'ó máyáintemba miráumaimo sámó kain-áyámpá'ó máyaundaya kwená kwaásiye tarúmaiya máyaumne. miráumai Áánútu ááninko Ísuma kentááyávéna imáyáa éna kumpuwúwana kwená naeogó kuména póna kentáásí sáwí-imayaa kwémáisiyu'maenaya kwéiyiye. ⁸ kempíntá sáwí-imayaa íma kwáyáíye súndaya kesirunkómbá kampar-áíntá simá-uwáúnanaya Áánútuna árair-aimba kesirumpintá íma kwáyáíye. ⁹ avora'ó Áánútumpataamo sáwí-imayaayavetaamo simáménanayaamo éna Áánútu kentáásí sáwí-imayaa maisiyuwénaya amápa-sawí-imayaa arupí umásinkanintaawe. Áánútu kwemó siráini'a mirá éna miráumai kaweré su'mai kwéena póna sáwí-imayaa maisiyuwénaya arupí kwéumasinkaiye. ¹⁰ Áánútu séna amáparawai sáwí'a uráawe simbánivo kesáámá séta íma sáwí'a kwéune kwéséta Áánútu kampar-áimbá kwésiye súnana Áánútuna áséi-kwasaiyo íma sirumpintá kwégwaiye.

Káráísiti amáparawaiya siráváyáin-kwasai.

2

¹ kesí iyámpóiyono. íma sáwí'a ónááontave'a maanámbá aúváivimba agaimái timúne. ánívo sáwí'o íyanamo éna siráváyáiwaiya ména kesivompátá áísaa íniye. kwemá Ísu Káráísitima arupí iwáiyá ke-sivompátá áísaa íniye. ² sáwítaamo uráunda-meyamba kentááv'á íma tíno séna maimaéna pukáiyé. íma kentáási sáwí-meyane su'mainivo amáparawaiti sáwí-meyankwara'a maitiyuwáníntavena pukáiyé.

³ Áánútun-aaimo taagwiyavétaamo únda árai'a kweséya tarúmaiya máyaumnéya kwésune. ⁴ Áánútun-aaimo ímo taagwiyávónka'o ombá Áánútuwe tarúmai máyaumnemo sembá kampa'á sewaná miwívimbá Áánútuna árai-r-aimba íma kwáyáiyé. ⁵⁻⁶ ánívo Áánútun-aaimo taagwiyávówai Áánútumpa'a tirumbá áma'mai kawé'á kwéowe. kesáámó Áánútuwe tarúmai máyaumnemo kwésundawaiya Ísu Káráísitimo máyontemba kesáá miráyá umáiyá ménaumne. miráyáámó kwéunda árai'a Áánútuwe tarúmaiya máyaumnéya kwésune.

ááéraan-amaankoma aúiná'a uráin-kwasai.

⁷ kesí kwaási ísáaro. kemó kwéagayaunda íma aúná-amaambanivo ááéraan-amaamba kwéagaimai timúne. aiva'á simátímakaamba á'a ísaraan-amaamba kwéagaimai timúne. ⁸ ánívo túnín-tanta'a kwéauyokwisana árai'a sámó kain-tántáá'á kwévaarimba póna ááéraan-amaamba aúiná'a umái kwévaariye. Ísu Káráísitina mayáivínkémbá minámáámbá paárukena keinárawapinkwara'a minámáámbá kwévaariye.

⁹ kentí kwaásiyavai tiyámba kwéumatinkaambanivo sámó kain-áyámpá'á máyaumne sembá sámó kain-áyámpá'á íma máémba túnín-ayampa'a paaí máyáawe. ¹⁰ ánívo kentí kwaásimo tirumbó tíméwai sámó kain-áyámpá'á máyáamba pósa miwívimbá sáwí-yantaa'a íma kwáyáimba pósa ó'owi tuwánésa sáwí-ampa'a íma kwégowe. ¹¹ ánívo kentí kwaásiyavaimo tiyámbo kwéumatinkaawai miwí túnín-ayampa'a máyáawana túnín-tantaako túrampa'a káátagwisasa múgu'maagu'a úmaesa kwégowe.

¹² kesí iyámpóiyono. keinárawatavena Ísu Káráísiti pukáimba póna Áánútu kentí sáwí-ímayaa maitiyukaintave'a kemá maanáúváí agaimái kwétimune. ¹³ anón-kwaasiyono. ááinka'a maramá íma kwáyowana moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúváí agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúváí agaimái kwétimune. ¹⁴ iyámpóiyono. Áánútu kentivo isa'á kwempá'á tiráantave'a maanáúváí agaimái kwétimune. anón-kwaasiyono. ááinka'a moóráwai maémáimba kwemá ívékwara'a máyáísa'a kwená ááimba kwéisaantave'a maanáúváí agaimái kwétimune. ívé-kwaasiyono. asiramái mé'a Áánútun-aaí tirumpimbá tátore'a Sáátáánigomba usáyaaitaraantave'a maanáúváí agaimái kwétimune.

¹⁵ Áánútumpa'o ímo tiráawaimo ontembá mindáyave'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátáv'é'a aamoí íma oró. marapákén-tántáátávésamo aamoímó owáímá Áánútuntavesa íma aamoí kwéowe. ¹⁶ marapákén-kwáásímó kwéowaina ááimba íma Áánútumpakemba kwéowe. kwaási

kentí imáyáavinkemba kwéesa á'owiti náaindaamba túran-anda kwéesa túwí'a maimaésa kwéiyesa kwéomba íma Áánútumpakemba kwéovo marapakén-ámbá kwégwaraawe. ¹⁷ marapakén-tántáá'ó tirááimo kwétain-tantaa'a maambará'á ánásainasa Áánútumba arááima tainí'a kwéon-kwaasi aasiyaasi maí'maí'a ónááowe.

Karáísitina namuro-kwáásítí kwaasái.

¹⁸ kesí iyámpóiyono. naaén-kanaa maramó ánásanin-kanaa sáwiyanka'a tíniye. naaémba Ísu Karáísitina namuro-kwáásígó tíniye suwa'á ísaraawe. Karáísitina namuro-kwáásí sáwíva'a á'a paáruraamba póta mindáyaveta naaén-kanaa sáwiyanka'a tíniye kwésune. ¹⁹ kentááwinkémbá Karáísitina namuro-kwáásí moórá-mora máyómba pósa usásimbai paárésa siyuwésaya kóuraawe. árai'o kentáásí kwaásimo máyáankakai úwoi máésino. siyuwésaya kóuraantaveta íma kentáásí kwaásin-owe kwésune.

²⁰ Ísu Karáísítí Áánútun-amankomba ai'marówana kuména kentirumpimbá máyáisa'a pó'a árair-aimba kwéisaawe. ²¹ árair-aimba íma kwéisaantavaiye sé'a ímanivo árair-aimba kwéisaantave'a maanáúvái kwéagayaumne. árair-aimpinkemba kampar-áimbá íma paárisa'a ísaraantave'a maanáúvái agaimái timúne.

²² anón-kampa'o sen-kwáásí maarán-kwáásímán-owe. Ísu Karáísítintavesa Áánútu íma usásinankaraiwaiman-iyé kwésen-kwaasi ésa Ísu Karáísitina namuro-kwáásí-í'a ésa Áánútunte ááninkonte tínaaemba kwéumatimewe. ²³ Áánútu ááninkomba tínaaemba umámewai avowáankwára'á mirá kwéombanivo Ísu Karáísítintavesa Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai ááninkonte avowántéyópa'a tarúmai máyáawe.

²⁴ Ísun-ai aiva'á ísaraan-aimba tirumpimbá asiramái tátoraamba íma ivátuwe'a miráumai Áánútunte ááninkonteyopa'a tarúmai maí'maí'a oró. ²⁵ maarán-áimbá Ísu Karáísítí asiramái simásimenaya séna aúnái'a umái maí'maí'a ónááoni'a kwéumatinkaumne simásímakaintaawe.

²⁶ kampar-áimbá simátiyuwaavo sé'a maanáúvái agaimái timúne. ²⁷ kampar-áimbá simátiyuwaawai kwéombanivo Ísu Karáísítí Áánútun-amamba tirumpimbá tinkaraimba póna maí'maí'a éna íma kampar-áimbá simátimena árair-aimba kwésimatimiye. mirámó kwésimatimísa'o ombá árair-aimba kampar-áimbá taaínkaa'a kwéowe. simátímintemba mirá'é'a Ísu Karáísítí tarúmai kwémaewe.

²⁸ kesí iyámpóiyono. kwesé tarúmai máyáamba pó'a Ísu Karáísítí kumíndara'a kwenáuranka'a íma tigeayávé'a'é'a úwoi asiramái ménaaowe. ²⁹ Ísu Karáísítí arupí umái máyáin-aimba á'a ísaraawe. moórá-ainkwara'a ísáaro. miráumai arupí umái máyáawai árai'a Áánútuna iyámpóíman-owe.

3

Áánútuna iyámpóítí kwaasái.

¹ Áánútu arumbá avááraumai kwésimiye. mindáyave'a imáyáa oró. Áánútu arumbá kwésimenayaampona kentááyávéna kesí iyámpóíman-owe kwésiye. kesáá árai'a kwená iyámpóíya úne. Áánútumpa'a íma tiráawai Áánútuna ááimba íma awánésa kentáásí ááinkwara'a íma

kwésuwanaawe. ² kesí kwaásiyono. ívé'a Áánútuna iyámpói'a umáiya máyaundaya naaémba nóra kwaásiyaawa ménaumno. mináimbá íma ísaraundanivo moórá-aimbo ísaraunda simátimenaumne. Ísu Káráísiti kumíndara'a kawé'á umái awánanaundaya póta kwenkáánita umáiya ménaumne. mirán-áimbá ísaraumne. ³ mináimbá ísésa amú'maráawai Káráísiti arupí umáimo máintemba arupí umái máyáavo kárákwiyo.

⁴ sáwí-imayaamo kwéomba isaná áamáambo arááísémba isaná minkáé-tántáákó mimbóráí'a kwéiye. miráumai sáwí-imayaamo kwéowai Áánútuna áamáamba tínaaemba umámesa kwéaraaisemba póna mirámó kwéon-anonda miwívimbá kwéniye. ⁵ Ísu Káráísiti kwaásiti sáwí-imayaa maitiyuwánintavena marapá'á kunkáimba kwempimbá sáwí-imayaa íma kwáyáiyé-aimba á'a ísaraawe. ⁶ miráumai Ísu Káráísitiye tarúmai máyáawai miwívimbá íma sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéivo sáwí-imayaa kwaíkwai'a kwéiwai Káráísitimpa'a íma tésa kwenáái íma kwéisaawe.

⁷ kesí iyámpóiyono. kampar-áimbá simásiyuwaavo sé'a kárákwiyo. Káráísiti arupí umái máyáiwai kwemó intembó mirámó úmae kwéiyowai arupí-kwaasiman-owe. ⁸ ááinka'a Sáátáánigo sáwí'a uréna mirá úmae kwéiyena ívékwara'a mirá kwéiye. sáwí'o úmae kwéiyowai Sáátáánigona kwaasiman-owe. Sáátáánigona mayái ánásasuwaikwae séna Áánútu ááninkomba ai'marówana marapá'á kunkáiyé.

⁹ Áánútuna iyámpói pósa Áánútuna asirayánkó miwívimbá kwáyáintavesa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútuna asirayán-áráátómbá pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. ¹⁰ ímo arupí umáimo máyáawai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. kentí kwaásimo tirumbó ímo kwétimewai íma Áánútuna iyámpóiman-owe. miráumaiya Áánútuna kwaásiye Sáátáánigona kwaásiye taaímbaiya ísaraumne.

moórá-morawaivimba tirumbá kwétimen-kwasai.

¹¹ moórá-mora-kwaasivimba tirumbá tíméro-aimba ááéma ísaraawe. ¹² Áándamu ááninko áwí'a Kááinimo uráintemba íma mirán-oro. Kááini Sáátáánigon-aráá'a póna ávákomba tuvuwúwana pukáimba maarántávéna tuvuwúwana pukáiyé. áváko kawé'á umái máyowana Kááini sáwí'a umái ména póna ávákomba tuvuwúwana pukáiyé.

¹³ miraráán-umai Áánútumpa'a íma tiráawai keinárawapa'a tirumbá sáwí'a umátinkaiyantavena íma táá'a kaíno. ¹⁴ Áánútun-akumba sirumbá kwétimundayaveta séta Áánútuna némpa'a maénaundawaina ááimpa'a tuwéta kawé'á umái maénaundawaina ááimpa'a tamáyaumne kwésune. kentí kwaási tirumbá íma kwétimewai Áánútuna némpa'a paaí máyáawe. ¹⁵ kentí kwaásiyavai tíyamba umátínkaan-kwaasi tínkamiyasa puwónááon-kwaasiraamban-owe. mirámó kwéowai aúnái'o umáimo maí'mai'o kwéowaina ááimpa'a íma máyáawe. ¹⁶ Ísu Káráísiti arumbá siménaya íma úwoi máimba súwa'naa ínintavena kentááyávéna ísámbá pukáiyé. mirá uráintaveta arumbá simakaiye kwésune. Áánútun-akumba túwa'naa eta puwúnavo íma sendayá úwoi túwa'naa ónaumne. ¹⁷ óísankwara-kwaasi kentí kwaási toómbá íma makáawaima tuwánésa íma túwa'naa ombá sésa Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. ¹⁸ kesí iyámpóiyono. sirumbá kwétimunemo sembá íma tóikakemba sé'a árai'a tirunkakémbá kwése'a túwa'naa oro.

Áánútumpa'a asiramáiya máyaunda-kwasai.

19 sirumbá kwétimetaamo kwétuwa'naa-undaya mirámó únda-kwaasiya arupí umáíya kwémaumne. mirámó kwéunda Áánútu aúrankata asiramáíya kwémaundayaawe. 20 ánivo kesáá sáwí'a úndayavenaya kentáásirunko umbái kwétaivo Áánútu amápa-tantaa'a awánéna minúmbái-yántáákómbá usáyaaitaisata Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. 21 kesí kwaásiyono. mindáyaveta imáyáa úndaya kentáásirunko íma umbái taisatá Áánútu aúrankata asiramáíya máyaumne. 22 kwenáái taagwiyavétaawe kwemó aamoimó iní'a kwéundayavetaawe áisaa únda-yantaa'a úwoiya kwésimiye. 23 Áánútu asiramái séna kesááninko Ísu Káráisitín-aaiyave'a áraire sé'a kwenká'á agevamái mé'a amápa-kwaasivimba tirumbá kwétime'a máéro siráimba mináímbá Ísu Káráisiti asiramáíya simásímakaiye. 24 Áánútun-aaí taagwiyávówai Áánútuwe tarúmai máyáawana miwísé tarúmai máyáíye. Áánútu kwenamambá ai'marówana sirumpintá kumbéna simásimenaya séna Áánútu keinárawate tarúmai máyáíye kwésisata kwéisaumne.

4

árait-amankonte kampar-ámánkóntéi kwaasái.

1 kesí kwaásiyono. sáwíva-kwaasi kampa'-mónór-áímbá simátíma'maesa kwénaaesa Áánútun-amanko kesirumpimbá máyáiyemo sembá íma ááéma áraire seró. mirá sentávé'a miwí tirumpimbá máyáin-amamba Áánútun-amana'i. á'owan-amana'iyó. mindá awáné'a mináímbá ísáaro. 2 Ísu Káráisiti Áánútunopakemba marapá'á kwaási kunúukaiye kwésewai miwí tirumpimbá Áánútun-amanko máyáíye. mináímbó sewa'ó ísáamba Áánútun-amankoma miwívímbá máyáíye seró. 3 Ísu Káráisitintavesa mináímbá íma sewáí miwí tirumpimbá máyáin-amanko íma Áánútun-amankoman-ivo Káráisitina namuro-kwáásígón-amankoman-iyé. Káráisitina namuro-kwáásígó tínín-aimba ísaraamba isaná marapá'á máyáíye.

4 kesí iyámpóiyono. Áánútu áráá'a é'a kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai usáyaaitaawe. Áánútun-amanko kentirumpimbá máyáivo Áánútumpa'o ímo tiráawai miwí tirumpimbá ó'on-amanko máyáíye. Áánútun-amanko minámánkómbá usáyaaitaraiye. 5 kampa'-mónór-áímbá kwésimatimewai Áánútumpa'a íma tembá marapá'á kwémaen-aimba kwésimatimewasa marapá-kwáásí miwí táái kwéisaawe. 6 kesáá Áánútuna kwaásiya únasaya Áánútuna kwaási kesááíya kwéisaavo ó'on-kwaasi íma Áánútuna kwaási pósa kesááíya íma kwéisaawe. miráumaiya árait-amanko miwívímbá máyáin-kwaasiye kampar-ámánkó máyáin-kwaasiye taaínkaar-úmaeta kwéiyune.

Áánútu arumbá kwétimin-kwasai.

7 kesí kwaásiyono. tirumbá kwétimewaina ááimba kwemá Áánútuma póta Áánútun-akumba sirumbá tíméno. tirumbá kwétimewai Áánútumpa'a tésa kwená kwaási-i'a kwéowe. 8 Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbá íma kwétimen-kwaasi Áánútumpa'a

íma kwétewe. ⁹ Áánútu mimbórá ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna kentááyávéna ísámai puwéna aúnaí'a umái maí'maí'a ónaundayavenaya puwéna arumbá símakainta póna mirá uráíye. ¹⁰ Áánútumba siruntáámó amúndaya íma anónta ámakaumne. Áánútu arumbá símakenaya ááninkomba ai'marówana marapá'á kumbéna sáwítaamo uráunda-meyamba maisiyuwáínana kentááv'á íma tíníntavena pukáíye. mirámó uráimba Áánútu anómba arumbá símakaiye. ¹¹ kesí kwaásiyono. Áánútu miráumai arumbá kwésimimba póta kentáásí kwaási miráumai siruntá tíméno. ¹² kwaási Áánútumba ane'á íma kwéawanaawe. kentáásí kwaási siruntá kwétimunda Áánútu keséya máyáísata árai'a siruntá Áánútumba kwéamune.

¹³ Áánútun-amanko kentáásirumpimba máyáíntaveta séta kesáá Áánútuwe tarúmai máyaunanaya Áánútu keséya tarúmai máyáíye-aimba kwésune. ¹⁴ kentáásiyowa ááninkomba ai'marówana sáwí'o umáímo máyáampinkemba iyátinkaindayavena marapá'á kumúwata awánaraunda kwésimatimundayaawe. ¹⁵ Ísuntavesamo Áánútu ááninkoman-íye kwésewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé tarúmai máyáíye. ¹⁶ Áánútu arumbá kwésimisata mindáyaveta áraireya kwésune.

Áánútu tirumbá kwétimewaina ááimba pósa tirumbó kwétimewai Áánútuwe tarúmai máyáawana Áánútu miwísé máyáíye. ¹⁷ Áánútu kentáá imáyáa símakaisata siruntá Áánútumba kwéameta póta máyaundawaina ááimbo sísaá ínín-kanaamo tándara'a asiramáíya ménaumne. Ísu Káráísiti arumbá símíntenta marapá'á máyaundarata siruntá kwétimundaya póta sísaá ínín-kanaamo tándara'a asiramáíya ménaumne. ¹⁸ Áánútumba tirumbá kwéamewai íma kwéinkaisewe. árai'a Áánútumba tirumbá kwéamewai miwívínkémbá inkaisí-ímáyáá íma kwáyáíye. sáwí'o uráam-beyantavesa kwéinkaisewai Áánútumba íma árai'a tirumbá kwéamewe.

¹⁹ aiva'á Áánútu arumbá símakaintaveta póta siruntá kwéamune. ²⁰ miwítí kwaásiyavesa tirumbó sáwí'o kwéumatinkaawa'o ombá Áánútumba sirumbá kwéamune sembá kampa'á kwésewe. miwítí kwaási tine'á tuwánésa tirumbá íma tímakaawai pósa Áánútun-ane'a íma awánaraawai íma kanaán-umai tirumbá kwéamewe. ²¹ Ísu Káráísiti asiramáí séna Áánútumba tirumbá kwéamewai miwítí kwaásigwara'a tirumbá tíméro siráíye.

5

marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaan-kwasai.

¹ Ísuntavesa sésa Áánútu usásinankarawai iyémó sen-áíntávésa áraire kwésewai Áánútuna iyámpóíman-owe. avowámbá tirumbá améwai ésa kwená iyámpóígwara'a tirumbá kwéamewe. ² Áánútumba siruntá améta kwenáái taagwiavéta póta mirá kwéundayaveta séta Áánútuna iyámpóígwara'a siruntá kwétimune. ³ Áánútun-aaí taagwiavúndaya mindá Áánútumba siruntá kwéamunanaya kwenááigoya íya umbaiyá kwésiyaisata póta kwétaagwiavune.

4 Ísumpa'a asiramái agevamái máyaundaya póta marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaundayaawe. Áánútuna iyámpói amápa'a kanaán-umai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaamba póna Áánútun-aigoma íma umbaí kwétaiye. ⁵ maarán-kwáásí marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe. Ísuntavesa Áánútu ááninkoman-iyé kwésewai marapá-sáwí-máyáígómbá kwéusayaaitaawe.

Áánútu Ísu Káráisitimba agaráátínkarain-kwasai.

⁶ Ísu Káráisiti marapá'á kuména nombá peréna puwúwana kwená naaemá kunkáiyé. nombá peráníntavenawe su'mai íma kunkáiyé. nombá peréna puwínana kwená naaemá kuníníntavena kunkáiyé. Áánútun-amanko árair-ainkona ááimba póna séna áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésiye. ⁷⁻⁸ Áánútun-amanko siráin-aintaveta nombá pékaintaveta puwúwana kwená naaemá kunkáintaveta séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. minkáúmbó-yántáá'á paáuraintaveta mimbórá-áimbá séta Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésune. ⁹ kwaásimo simátímén-aimba sewatá iséta áraire kwésundayaanivo Áánútun-aigo kwaási tááigomba usayaaitaimba póta Áánútu ááninkontavena siráin-ainta ísáano. ¹⁰ Áánútu ááninkontavesa asiramái agevamái máyáawai sésa Áánútu siráintemba áraire Ísuma Áánútu ááninkoman-iyé kwésewe. Áánútuntavesa íma asiramái máyáawai sésa Áánútu kampar-áimbá siráiyé kwésewe. kwemá Áánútu ááninkontavena siráin-aintavesa íma áraire senkákémbá Áánútu kampar-áimbá siráiyé kwésewe. ¹¹ Áánútu ááninkoma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowaina ááimban-iyé. Áánútu imáyáaya símisata aúnái'a umái maí'mai'a kwéundayaawe. mináíntá Áánútu simásimakaiye. ¹² Áánútu ááninkoe tarúmai máyáawai aúnái'a umái maí'mai'a kwéovo Áánútu ááninkoe íma tarúmai máyáawai íma aúnái'a umái maí'mai'a kwéowe.

aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-kwasai.

¹³ Áánútu ááninkontave'a asiramái agevamái máyáan-kwaasi keinárawa'a maanáúvái agaimái timúne. aúnái'a umái maí'mai'a kwéon-aintave'a áraire sígwáe sé'a maanáúvái agaimái timúne. ¹⁴ Áánútumbo arááimo tainí'o kwéetaamo námúnaavinkembo áísaa úndaya kesááiya kwéisaiye. mindáyaveta kwenáúranka'a asiramáiya máyaumne. ¹⁵ námúnaa súndaya kwéisain-aintaveta árair-aimban-iyé kwésundaya maarán-áíntáváígwará'á árair-aimba námúnaavinkemba súnda-yantaa'a úwoiya kwésimiye kwésune.

¹⁶ kentí kwaásimo sáwí'o kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a kónááomba mindáyave'a Áánútumpa'a áísaa oro íma kwésune. évaka-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba íma Áánútuna némpa'a kónááomba mindáyave'a sé'a Áánútumpa'a áísaa oro kwésune. ¹⁷ amápa-sawí'o kwéowaina anondá-meyamba kwáyáivo évaka-sawí'o kwéowaina

anondá-meyamba Áánútu maitiyuwáínasa kwená némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma mirá-sáwí'ó kwéiya'o tuwáné'o é'a Áánútumpa'a áísaa íyana túwa'naa ínasa Áánútuna némpa'a sáwí-ayampa'a maí'mai'a ónááopa'a íma kónááowe.

¹⁸ Áánútuna iyámpói ésa íma sáwí'a úmae kwéiyowe. Áánútu ááninko kárákwiraisana póna Sáátáánigo íma kwétatoraisasa pósa íma sáwí'a úmae kwéiyowata mináíntá kwéisaumne.

¹⁹ Sáátáánigo marapá-kwáásítí anóndakoman-ivo kesáá Áánútuna kwaási éta mináíntá kwéisaumne.

²⁰ Áánútu ááninko kuména imáyáa símísata áráir-Isoigo-uramba isatá kwéawanaumne. Áánútu ááninko Ísu Káráísitiye tarúmaiya máyaundayaveta áráir-Isoigo-uranteya tarúmaiya méta kwéisaumne. áráir-Isoigo-uranko éna kwaásiya aúnái'a umáíya maí'mai'a kwéundawai ááninkoman-iyé. ²¹ kesí iyámpóiyono. kwaántá-kwaasi kampar-ísóígómbá tínaaemba umátíméro.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

2 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanáimbá agaimái tímakaiye. évakarawai sésa aaraiyáwái-áúwái agaimái ámakaiye sewasá évakarawai sésa Ísóigona kwaási mimbóravá'á torupamáí kwémae'maeropa'a agaimái tímakaiye kwésewe.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárákwiraundawai é'a maanáúwái agaimái tímúne. embá kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarin-ininkoma ómpo ená iyámpóiyonte awánaaro sé'a maanáúwái agaimái tímúne. Ísóigona árain-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwétimune. íma kewé su'mainivo Ísóigona árain-aimba ísáawaiwara'a tirumbá kwétimewe. ² kentáávimbá árain-aimba kwaikwai'a éna íma ánásanintaveta kentáásirumba kwétimune.

³ Áánútu kentáásivowe ááninko Ísu Káráísitiye úwoi kwésuwa'naa-esarai tirumbá kwéumasinkesarai paru kwéumasinkaayata póta árain-ainta séta kentáásirumba tímúndayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune.

⁴ évaka'a ená iyámpói kentáásivo simásímakaintemba miráumai árain-ampa'a kwégon-aimba isáúnana sirunkó kawé'a kwéiye. ⁵ aarigoó embá simáme'a sé'a Ísóigona kwaási moórá-morawaivimba kentirumbá kwétime'a máéro. mináimbá íma aúna-amaamba kwésimatimumpo aivakwára minkákwára ívékwara'a ísaraan-aimba kwésimatimune. ⁶ Áánútun-aiyaamo taagwiavúndaya mindá Áánútumba sirumbá amúndayaveta kwenáái kwétaagwiavune. Áánútunkwara kwaásigwara'a tirumbá tímé'a máéro Áánútu siráimba aiyakwára minkákwára ívékwara'a kwéisaawe.

⁷ sáwíva-kwaasi kampa'á kwésen-kwaasi marapá'á kwénaaowe. miwí Ísu Káráísitintavesa sésa íma kwaásiraani'a umái kunkáiye kwésewe. miwí Káráísitina namuro-kwáási pósa sáwí-ampa'a kwígwée sésa minkámpár-áimbá kwésevo kárákwiyoro. ⁸ Áánútuna mayáímó kwémayaam-beyamba íma máyáavainivo kawé'a umái kárákwiyé'a amápa'-meyamba kawé'-mékámbá mayánááontave'a kárákwiyoro.

⁹ Ísu Káráísitin-ai íma tátoraamba mináimbá tuwésa ó'on-ampa'a kwégowai íma Áánútuwe tarúmai máyáawe. Ísu Káráísitin-ai tátokaawai kentáásivowe ááninkowe tarúmai máyáawe. ¹⁰ miráumai kentópa'o tésamo mináimbó ímo simátimesamo ó'on-aimbo simátimiya'o é'a íma tiyáamba tímé'a íma kentí naaúmpa'a mósá tínkáaro. ¹¹ mirán-kwáási tiyáambo tímé'o é'a minkwáásítí sáwí-mayai túwa'naa ónááowe.

¹² ayáátáár-aimba simátiménae'a maanáúwáivimbá íma agayáúmpo kentópa'a kwé'a kentúranka'a komé'a kosimátiménana ketáásirunkoya ávááraumai kawé'a íniiye. ¹³ enanaanontávéna kendéi-í'a úne séna Áánútu ááyarin-ininkowe kwená iyámpóiyonte keinárawatavesa sésa kawé'a umái máéro kwésewe.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

3 Yóni

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni Ísuna kwayó-kwáási kaumbo-kwáái aiyayaan-iyá'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái moórawai áwí'a Káyásimba ámakaiye.

¹ kemá Ísóigona kwaásira'a kárakwiraundawai é'a maanáúvái agaimái amúne. Káyásiyo maanáúvái awánaao. Ísóigona árair-aimba ísaraundayave'a sirumbá kwéamune. ² kesí kwaási óna'a sirumbá kwéamune. Ísu Káráisitina aampa'á kawé'á umái kwégonda-aimba ísaraumne. miráumai kawé'á umái ménana íma áí'a ínintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená mayái kawé'á kwéondayave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ³ Ísóigona kwaási évakarawai enópakemba kesópa'a tésa entávésa tasésa enarumpimbá árair-aimba tátore máyaane sewa'á isáúnana kesirunkó kawé'á kwéiye. miráumai árai'a arupí-ampa'a kwégwe máyaane. ⁴ kesí iyámpói árai'a arupí-ampa'a kwégowe-aimba isé'a aamoí kwéunda póna mináámóigómá évaka-tantaatave'o aamoimó únda-aamoigomba usáyaaitaraiye.

⁵ kesí kwaásigompo Ísóigona kwaási enópa'a kuráamba túwa'naa ema kawé'-má'yái mairáanasa minkwáásívinkémbá ó'om-bapaken-kwaasi enópa'a kuráamba miwígwárá'á túwa'naa éma kawé'-má'yái mairáne. ⁶ miwí maanká'á Ísóigona kwaásiya tasimásimesa sésa emá arumbá tímakaandawai tasimásímakaawe. ó'om-bapa'a Áánútuna mayái komayánáe kwésewai emá aambó kónááon-tantaa'a kwétuwa'naa-onda mindá kawé'á kwéone. ⁷ miwímá Ísu Káráisitina mayái maimaé kwénaaesa Ísu Káráisitimpa'o ímo tiráan-kwaasirakemba meéyámbá íma kwémayaawe. ⁸ mindáyaveta Ísu Káráisitimpa'o tiráunda-kwaasiya miwiyá túwa'naaya onó. miráumai tagárotamaiya máyaundaya pósa árair-aimba isánááowe.

⁹ ákí-avvai agaimái tuwááwánana Ísóigona kwaásitopa'a kúwana moórawai áwí'a Táyo'tevi kentávésa anóndakoman-iyé sígwáe séna mináúvái vinkén-áimbá iséna íma ísámai kawé'á uráimba pó'a ¹⁰ enópa'a kwé'a kwaási túranka'a Táyo'tevi uráin-kwasai kosimátimenaumne. Táyo'tevi kentáá sáwí'a umásinkenaya kampar-áintá simásinkaraiye. íma mináiné su'mainivo Ísóigona kwaási kwenópa'a kuráamba kwená naaúmpa'a íma mósá tinkaraiye. évakarawai kentí naaúmpa'a mósá tinkánáe suwaná íma mirán-oro séna mono'-náúmpákémbá tí'mátukaiye.

¹¹ kesí kwaásiyo. sáwí'o ontembá íma mirá éma kawé'ó ontembá mirán-uwo. kawé'ó úmae iyówai Áánútuna kwaásiman-ovo sáwí'o úmae iyówai Áánútumpa'a íma kwétewe.

¹² amáparawai Témitiyaantavesa kawé'ná'án-iyé kwésewe. kwená mayái awánésa sésa árai'a kawé'-má'yái kwémayaiye kwésewe. kesáágwárá'á miráyá kwésune. kwésunda-ainta árair-aimba ísaraawe.

¹³ ayáátáár-aimba simámenae'a maanáúvái vimbá íma agayáumpo ¹⁴ sáwíyanka'a enópa'a kwé'a enaúranka'a komé'a kosimámenaumne.

¹⁵ paru umái máyaantave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésune. ená

kwaási kesé máyáawai sésa kawé'á umái ménaro kwésewe. kentaási
kwaási esé máyáantaveta séta kawé'á umái máéroya kwésumpo moórá-
mora-kwaasi simátimiyo.

kemá Yóni kesáái ánásaiye.

Yúte

Ísu kwíyómpa'a irówana Yúte Ísun-áváko kae-kwáái aiyayaan-ya'i. kae-kwáái umái siyáánkai-ya'iyó. miráumai-ima maisuwéna maanámbá agaimái tímakaiye.

¹ kemá Yúte Ísu Káráisitina mayái-kwáási Yémési áváko maanámbá maanáúváiimbá agaimaráumpo ísáaro. Áánútu kentáásivowa arumbá tiména tááyaraiwai Ísu Káráisitimo kawáá uráiwai ísáaro. ² Áánútu arumbá umátinkena imáyáa tiména paru umái mósá kwétinkaintave'a Áánútumpa'a námúnaa kwésimatinkaumne.

³ kesí kwaásiyono. Áánútu keinárawate kenté sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kwéiyasinkaintave'a maanáúváiimbá agayánae únana Áánútu simásimena séna moórá anón-aimba simáména agayaaó simbá pó'a mináimbá agayánaumne. ááema Áánútu kwená kwaási imáyáa timúwasa Ísu Káráisitín-aaiyavesa áraire sésa kwenká'á agevamái máyáan-aimba ísare'a mináimbá asiramái tirumpimbá tátore'a máyáamba tuwáúnavo sé'a kárakwiyo. Ísu Káráisitín-aaiyavesa sáwí-aimba sewái tááigona anondá Ísu Káráisitina árair-aimba simátíméro. ⁴ évaka'a kampa'-mónó-kwáási Áánútun-aaí ima kwégwaraawai kentí imáyáa tavisenááontavesa komésa tirumpin-ímáyáá ésa sésa Áánútu úwoi súwa'naa enaya ima sínkaminivo kentáási imáyáavinkenita ónaumne sésa sáwísawaa ésa Ísóigo Ísu Káráisiti kweyáá kentáási anóndakomba tínaemba umámakaawe. naaóvá'á Áánútu mirá-sáwí-máyáígóná sáwí-meyamba timénaumne siráiyé. mirán-kámpá'-mónó-kwáási keinárawate komáyáantave'a maanámbá kwésimatimune.

⁵ maanámbá á'a simátímakaamba ísaraambanivo ókwara'a simátimenaumpo ísáaro. naaóvá'á Áánútuna kwaásiyomba Ísipi-marava'a tátokowana Áánútu ayútinkena tí'maena kwétena kwenááiyavesamo ímo árairemo sirówai Áánútu tínkamuwasa pukáawe. ⁶ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Áánútuna kwayó'nárawa'a kwíyómpakewai miwítí kawáá-máyái tuwésa miwítí kawé'-náópá'á túwówai Áánútu tíyayaanka'a asááúmarena túnkwi-ayampa'a sáwí-mapa'a tiyuwówasa mai'mai'a ésa naaémbo Áánútu sáwí-meyambo tímínín-kanaa amu'marésa máyáawe. ⁷ moórá-aimba imáyáa oro. naaóvá'á Sótómu-naopakewaiye Kómóraa-naopakewaiye mindáór-egwaa'-naopakewaiye sáwí'a úmae iyésa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné mirá úmae iyúwana Áánútu tínkambai iramó kwégaipa'a tínkamuwasa iramó káikái'o kwéipa'a mai'mai'a kwéowe. kentááwákwárá'á mirá ovó sé'a kárakwiyo.

⁸ naaóvá'á mirámó uráantemba ívé'a kampa'-mónó-kwáási kentí imáyáa tavisénae sewái mirá ésa miwítí sáwí-imayaavinkemba áwáyo-tantaa'a ésa Áánútumo kwégawaaimba tínaemba umámesa sáwí'a ésa kawé'nárawa'a kwíyómpakewaiyavesa sáwí-aimba simátinkaraawe. ⁹ ánivo Mósesi pukówana kwíyómpaken-kawaanako áwí'a Máikeri

kwemá séna Mósesin-auma mayánáe súwana Sáátáánigo séna kemá mayánáe súwasarai miráumai asiramái suyaná Máikeri Sáátáánigontavena íma sáwí-aimba súmba kemá íma aai simánkanaumpo Ísóigo aai simánkaniye siráíye. ¹⁰ ánivo kampa'-mónó-kwáásí kentí imáyáa tavisénáe sewái évaka-tantaakona ááimba íma awánaraantavesa sáwí-aimba simátinkesa kwai-kwaambo amáparawaina ááimbo ímo awánésamo ontembá miwí mirá owaná miwítí sáwí-imayaago tátorena miwí sáwí'a kwéumatinkaiye. ¹¹ naaóvá'á moóráwai áwí'a Kááini sáwí-amba kwakáintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Péramu óntan-aamoimo uráintemba miwí mirá kwéowe. naaóvá'á moóráwai áwí'a Kóra Áánútun-aai araiséna kawáá-kwáásí táái araiséna pukáintemba minkámpá'-mónó-kwáásí mirá kwéomba pósa miwí sáwí-meyamba mayánaáowe. ¹² keinárawa'a Áánútuna kwaásí kwená imáyáa é'a toómbá né'a torupamáí máentemba kesé miwí komésa sáwí'a umátinkesa kesávái-imáyáa umái náma'-nama'a kwéesa íma tigaemá kwéowe. miwímá kampa'-mónó-kwáásí ésa íma kwétuwa'naa-on-kwaasi máyáawe. miwí taaérambo iyáin-kanaamo arambó ímo iyáin-tairaan-kwaasi máyáawe. úndágo mo taaimó taawítúwáisanamo aáyánkaintenkaan-kwaasi máyáawe. ¹³ kavirayándómbó kúmisanamo non-awirááimo avora'ó kwáintemba miwítí sáwí-mayai avora'á kwáyáíye. miwímá kentí imáyáa tavisimái sáwí-ampa'a métinkanae sen-kwáásí máyáawe. Áánútu miwí túnkain-ayampa'a to'mayaa umátinkaraimba pósa mivá'á komaí'mai'á ónááowe.

¹⁴ aiva-kwáásigó áwí'a Áándamu ména Sétimba ankówana Sétima Ínósimba ankówana Ínósima Kénáánimba ankówana Kénáánima Má'arareomba ankówana Má'arareoma Yáretimba ankówana Yáretima Ínókimba ankówana Ínóki mirán-kámpá'-mónó-kwáásíyávéna imáyáa éna séna maísáaro. Ísóigo kwená kawenárawa'a sáwívarawaise téna ¹⁵ sáwí'o uráawaimo amápa'o sáwí-meyambo tímíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo sáwí'o uráawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena téna Áánútuntavesamo aamoimó ímo ésamo simáimo sáwí'o umánkaraawaiyavena aavimbá maitinkáíndayavena kwétiye Ínóki siráíye. ¹⁶ kentí imáyáa tavisénáe sewái í'ái simátinkáva'a iyésa amápa-tantaa'o miwítópa'o tiráimba tirunkó sáwí'a kwéisisa sáwí-imayaawe su'mai kwégwaresa túma mósá marésa tirááimo taintántáá'á mayánáe sésa simái tirumbá kwéairaraawe.

¹⁷ kesí kwaásiyono. miwímá mirá-sáwí'á kwéombanivo kemá maaránoro. kentáásí Ísóigo Ísu Káráisitina aantá-kwaasi siráan-aimba imáyáa oro. ¹⁸ miwí simátimesa sésa naaén-kanaama tínimba Áánútuntavesa íma aamoí ésa sáwí-imayaayavesamo tirááiyavesamo ésa aamoí iyan-kwaasi kentuwiráái sénááowe minántá-kwáásí siráawe. ¹⁹ miwí tirumpimbá Áánútun-amanko íma máyáísasa miwítí marapár-imáyáa kwarésa kampa'-mónór-áímbá simái Áánútuna kwaásí kwétaainaawe.

²⁰ miwí mirá kwéombanivo keinárawa'a Áánútuna kawer-áímbá aasiyaasi kwése'a kwenká'á agevamái mé'a moórá-morawai asiramátinke'a Áánútun-amankona asirayánkóntávé'a námúnaa seró. ²¹ Áánútu arumbíya tímakaimba pó'a arupí umái mé'a Ísóigo Ísu Káráisiti arumbá umátinkaina'a kwíyómpa'a aúnái'a umái mai'mai'a ónááontave'a amu'maráaro. ²² Áánútun-aaiyavesa kaer-imáyáa

tokáawai tirumbá umátinke'a miwítí imáyáa tavisero. ²³ iramó kaipa'á kováínivo Áánútun-ai simátimiyana Áánútu tavisimái kawer-ámpá'á métinkaniye. évakarawaiyave'a tirumbá umátinkaiyasa minkwáásí tavisíya'a sáwí'a únava sé'a miwítí sáwí-mayaiyavena táá'a káína'a kentúma kárakwiyoro.

²⁴ Áánútu kanaán-umai túwa'naa ína'a íma tínaaemba umámenaaontave'a árair-aimba kwésune. Áánútu tí'maena kwená ságayan-ayampa'a métinkaina'a kentí sáwí-aimba íma kwáyainana tirunkó anón-kawe'a ínintave'a árair-aimba kwésune. ²⁵ Áánútu asirayánkwaráwái mimbóráwái ména kentáásí Ísóigo Ísu Káraísitina mayáiyávéna imáyáa éna sáwí'o umáíya máyaundavinkemba iyásínkáintave'a árair-aimba kwésune. kwená ó'oran-aaimba kwáyáísana kwenáwí'a anómbe isaná kwená asirayánkó usáyaaitaisana amápa-tantaaka'a kwégawaiye. naaóvá'á kwiyómbe maramá íma taróruronka'a kwemá ménama ívékwara'a ména maí'mai'a kwéintavena árair-aimban-iye kwésune.

kemá Yúte sùnda-aimba ánásaiye.

paárurain-kwasai

Ísu kwíyómpa'a irówana Yóni kaumbo-kwáái aiyayaan-umai-iyayo. miráumai-ima maisuwéna maarán-áímbá agaimakáíye. agaimarónka'a Ísuna aampa'ó kwégun-kwaasiyavesa aká'áamba simái sáwí'a umátinkaraawe. Ísuntavai ísámai asiramái mégwae séna maanáímbá agaimakáíye. Ísu Káráisitina mayáiyávái Áánútu kwená namuro-kwáásinté Sáatáánigonte usátaaitena kwená kwaási kwembó ímo auwésamo kwenarááimo kwégwaraan-kwaasi kawe'á umátinkaniye. Yóni mirán-áímbá agaimakáíye.

¹ Áánútu Ísu Káráisitintavena séna sáwíyanka'a paárinin-tantaa'a isáígwáe sé'a kesí kwayó-kwáási simátimiyo súwana Ísu Káráisiti kwíyómpaken-kwayo'na'a ai'marówana kuména Ísu Káráisitina kwayó-kwáásígó áwí'a Yónimba kusimámakaiye. ² Yóni Áánútuna áséi-kwasai gwara Ísu Káráisiti mináíntávéna siráin-ainkwara amápa-tantaa'a awánarainkwara'a kwésimatimena maanáúvávímbá agaimakáíye. ³ paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinimba póna Áánútu maanáúvávínkén-áímbó táámpamai awánanaaon-kwaasiye maanáímbó ísésamo taagwiyavíyan-kwaasiye kawe'á umátinkainana tirunkó kawe'á íniye.

⁴ kemá Yóni maanáúvávímá agayáúmpo Ésiyaa-marava'a avakaeté-naopa'a Ísóigona kwaási máyáawai ísáaro. Áánútu aiva'á ména ívékwara'a ména aasiyaási maí'mai'a íníwai úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máero. Áánútun-amanko avakaeté-asirayamba tokáiwai Áánútumo kwégawaaín-ayampa'a ména úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máero. ⁵ Ísu Káráisiti Áánútun-aai arupí umái simátimíwaima úwoi kwétuwa'naa-ena paru umátinkaina'a máero. kwemá aiva'á pukáímpinkemba usásinkaiwai marapá-káwáá-kwáásirá'á kwégarakwiyiye. Ísu Káráisiti kentáási imáyáa éna kentááyávéna puwéna kentáási sáwí-imayaa kwéayusinkaiye. ⁶ kawáái'a umásinkaisata Ísu avowámá Áánútuna mayáiyá kwémayaundayaawe. kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isaná kentáará'á kawáá úmae iyíniye. áraír-aimban-iyé.

⁷ maisáaro. Ísu ainámpímbá kumínasa amápa-kwaasi tuvúkáan-kwaasigwara'a awánáiyana aaivimbó maitinkánintavai tirunkó sáwí'a ínana umbái táníye. miráumai paárinimba mindá áraír-aimban-iyé.

⁸ Ísóigo Áánútu séna amápa-tantaakona ááimba pó'a naaémbo amápa-tantaa'ó ánásaíndara'a kemá úwoi ménaumne. aiva'á mé'a ívékwara'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápar-asirayankwarawaima úne siráíye.

Yóni Káráisitimba awánarain-kwasai.

⁹ kemá Yóni kentuwáámá úne. keinárawate kesé Ísumpa'a tarúmai mé'a keinárawate Áánútu kwégawaaipa'a kesé mé'a keinárawate umbai-yántáápímbá kesé asiramái mé'a kwéamu'maraundayaawe. Áánútun-aai simátimé'a Ísu siráin-ainkwar'a simátimundarakemba áwáá'a kwésiyesa táto'mai sí'maesa nonavuvumpa'-márává'á áwí'a

Pá'móso-marava'a másínkówa'a máyaawanana ¹⁰ sontaará'á Áánútun-
amanko kempímbá anómba umásinkowa'a Áánútuna imáyáawe su'mai
ówánana kesínaaempakemba avekáámbá aagíó uwírenkaamba anónka'a
¹¹ séna awánenda-yantaa'a aúvái-kwandaavimba agaimaré túwénasa
Ísóigona kwaási avakaeté-naopa'a máyáawai ísáaro. mindáo-kwi'a
Évésasi-naore Séménaa-naore Pégámamu-naore Táyátairaa-naore
Sátisi-naore Vírátéoviyaa-naore Árétísiyaa-naore miráumai-naoken-
kwaasi ísáaro siráiyé.

¹² súwa'a nááwa kwésiyo sé'a kwántámai awánaawanda avakaeté-
omba óntanko áwí'a kóri-ontamba úmakaampimba minómbá
kúra'makowa'a awánaawanda ¹³ minónkóná avumpimbá moóráwai
kwaásiraamba ména ayáátáár-ampanta uréna áintaara'a terávu-
amuranda uréna ¹⁴ a'nónkwará a'nóntáugwara'a kwayání'a kwégowana
súgáyáagaya kwéuwana ména aúrango iraráámbá kwégowana
¹⁵ aísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba aísamaigo
miraráámbá kwéuwana aagómá nosiyarákénkáámbá anónka'a kwésena
¹⁶ ayáánúrapa'a avakaeté-o'a toréna óipinkemba taánasatama évarevar-
ayaira'a áwááima kwáyowana óikakemba aaváúmó usénamo iní'a uráiyé.

¹⁷ úwa'a awáné'a ávááraumai sáá'a kówa'a kwenáísamaivimba
kumbé'a tavaravá kwéowanana ayáánúrapaken-ayaandei sine'á
tátorena séna íma áá'a kaíno. aivaré naaéne miwáná ááimba
kemá úne. ¹⁸ pukáundavinkemba usásine'a aasiyaasi maí'mai'a
úndawai súvamai máyaundawai úne. púwón-ayamapa'a kwaási
timanká'á kwégarakwiyundawai úne. ¹⁹ miráumai awánenda-
yantaa'a aúváiivimba agayaaó. ívé'o kwáyáin-tantaakwara naaémbo
paárininkwara'a aúváiivimba agayaaó. ²⁰ siyáánúrapa'a avakaeté-
o'a toré'a avakaeté-ombo kúratoraunda awánáanda mintántáákóná
ááimba íma paáruraindara'a simáménda ísaaó. minávákáéte-omba
Ísóigona kwaási minávákáéte-naopa'a máyáawai owaná minávákáéte-
o'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraawain-owe Ísu simásímakaiye.

2

mináimbá Évésasi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Évésasi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a
kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino.
avakaeté-o'a siyáánúrapa'a toré'a avakaeté-onkona avumpimbá
kwénaaundawai maanáimbá simámumpo Évésasi-naopa'a Ísóigona
kwaásira'a kárákwiraindawaimba simámiyo. ² mirá úndawai pó'a
kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. íma ivátúwáamba tiyáántámba
asiramáimo máyáamba tuwánaraumne. sáwí'o umáimo máyáan-
kwaasiti mayáiyáváímó ímo tirááimo taimbá tuwánaraumne. évakarawai
kampa'á sésa Áánútuna aantá-kwaasiya úne kwéseмба keinárawa'a
miwí táái ísé'a miwítí mayáí awáné'a miwíyávé'a kampa'á kwésewemo
sembá tuwánaraumne. ³ kesí kwaási onkákémbá umbai-yántáá'á
tímémba kembá íma siyuwé'a kentávé'a ísámai asiramái máyáamba
tuwánaraumne.

⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo moórá-yantaari'o
kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. aiva'á kentávé'a
ávaáraumai imáyáa uráambanivo tuwé'a ívé'a íma mirá kwéovo

5 aiva'ó kawé'ó umáímo maémaéwaina ááimba imáyáa oró. ívé'a íma miráráámbá umái maé'a tuwé'a aiva'ó kawé'ó uráantemba miráumai máero. ímo mirámó é'o kesópa'o tiya'o é'a kentópa'a kwé'a kentí oómbá maisúwána'a úwoi-kwaasiraamba umái ménaaowe. ⁶ ániyo Níkórasi-kwaasiti mayáiyávé'a tiyámba umátinkáawa'a kegwára'a siyámba kwéumatinkauna'a mindáyave'a kawé'a kwéowe.

7 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'a oró. aai senasá sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai Áánútuna kawer-áyámpá'á kwáyáin-taeramba nésa maí'mai'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásimakaiye.

mináímbá Séménaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

8 Ísu simásímatuwena séna Séménaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaiimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. aivaré naaéne miwáná ááimba é'a pukáundavinkemba usásine'a súvamaimo máyaundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁹ umbai-yántáá'á tíméwa'a úwoisan-kwaasiraan-umai máyáamba tuwánaraumne. úwoisan-kwaasiraan-umai máyáambanivo Áánútunopakemba sáwíva-tantaa'a mairáawe. évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwarésa simái sáwí'a kwéumatinkaamba tuwánaraumne. ¹⁰ tí'a índai'a umátinkanaaomba íma táá'a kaino. maanáímbá ísáaro. Sáátáánigo imáyáa tímínasa keinárawa'a tísaa umai isánáe sésa tayáto'mai tí'maesa ándáva'a mátinkesa siyáánkaira'a sáwí'a umátinkanaaowe. kentávé'a asiramái méwasa évakarawai tinkamonasaya puwígwáe sénááombanivo kentávé'a asiramái méwa'a imáyáa tíména'a kwíyómpa'a maí'mai'a ónááomba mindá kentí kawé'-mékambán-iyé.

11 ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'a oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai sáwí-marupa'o iramó kama-kama kwéipa'a íma maí'mai'a ónááowe. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásimakaiye.

mináímbá Pégámamu-naopa'a simátímakain-kwasai.

12 Ísu simásímatuwena séna Pégámamu-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaiimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. sóipinkemba taanasatama évareva'a áwááima kwáyáiwai maanáímbá simámumpo simámiyo. ¹³ kemó máyáapa'a á'a tuwánaraumne. Sáátáánigo kwégawaaiipa'a máyáambanivo kentávé'a imáyáa é'a arupí umái máyáamba tuwánaraumne. ááéma moóráwai áwí'a Ántípása kentí naaópa'a Sáátáánigo máyáipa'a ména kesáái arupí umái simátíma'maena iyúwasa tuvúwúwana puwú-kanaavimba íma kembá siyúwáamba kesé aráápamai máyáawe. ¹⁴ mirán-káwé'á umái máyáamba tuwánáúndanivo kaumbo-káé-tantaa'o tokáantave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóvá'ó moóráwai áwí'a Péramu sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba évakarawai mirá kwéowe. Péramuma moóráwai áwí'o Pérékumba agaráárankowana kwemá Ísareri-kwaasi sáwí-ampa'a agaráátinkowasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa toóni'a umái kwénesa á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyáni'a uráawe. keinárawapinkemba évakarawai mirá-sáwí-ámbá

kwéagaraatinkaawe. ¹⁵ miráumai keinárawapinkemba évakarawai Níkórásí-kwaasiti sáwí-amba kwéagaraatinkaawe. ¹⁶ mindáyave'a misáwí-ámpá'á tuwé'á kesópa'a teró. Ímo mirámó íya'o é'a sáwíyanka'a kentópa'a kumé'a taanasataneimo káráantemba sóipinken-tanasatanei minkwáásí karánaumne.

¹⁷ isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba isámai kawé'á oró. sáwí-yantaakomba kwéusayaaataawaima kwíyómpaken-tomba timé'a kwayán-óntámbá minóntánk'á á aúná-kwi'a agaimakáin-ontamba timénaumne. mayánááowaiye su'mai mináwí'á awánanaaowe. mináimbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináimbá Táyátairaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁸ Ísu simásímatuwena séna Táyátairaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáimbá agaimái túwénana awánáino. Áánútu ááninko súranko iraráámbá kwégaisana sísamaima óntambo agaimakáawanamo kasúvintemba sísamaigo miraráámbá uráisa'a maanáimbá simámumpo simámiyo. ¹⁹ kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kentávé'a imáyáa é'a kesé aráápamái mé'a á'owi kwétuwa'naa-e'a íma kembá siyuwé'a asiramái máyáamba tuwánaraumne. ívé'o kwémayaam-bayaigo aiva'ó mairáam-bayaigomba usáyaaिताimba tuwánaraumne. ²⁰ ánivo moórá-yantaari'o kwéontave'a íma aamoí kwéumatinkaumne. naaóv'á á moórá-ininko áwí'a Yésépeo sáwí'o uróntemba keinárawapinkemba moórá-ininko kampa'á séna Áánútun-aai simátimundawai úne simbá íma tínaaemba kwéumamewana kesí kwayó-kwáásí sáwí-amba kwéagaraatinkena tí'maena kwégwisasa kampar-ísóígónká'á póíma tuvúkésa toóni'a kwéumandesá á'owa a'owa awainínkóe awaikóe umóyání'a kwéowa'a íma simái aambá áúnkaawe. ²¹ minínínkómbá simáme'a tuwániya sé'a amu'makáunana íma tuwéna úwoi tokáiyé. ²² mindáyave'a sé'a kwenkwará kwesé sáwí'o kwéowaigwara'a anómba tí'a índai'a umátinkanaumne kwésune. sáwí'o kwéombo ímo tuwésamo kesópa'o tíya'o é'a súndaí'a umátinkanaumne. ²³ kwenaráá'maa'o tínkamonasamo puwíyasa Ísóigona kwaási amápa'-mapa'o máyáawai mináimbá isésa kentávésa sésa kwaási sirumpiné imáyáawe suwánaraiwaiya póna kawé'ó ondawáiyá kawé'-méyámbá siménaya sáwí'o iyawai sáwí-meyamba timíníye sénááowe. ²⁴ keinárawa'a Táyátairaa-naopaken-kwaasivinkemba Yésépeon-aai íma taagwiyavé'a Sáátáánigo aúpár-áimbá íma taagwiyavíyawai íma moórá-umbai-yantaa'a timénaumne. ²⁵ Áánútuna árarai-aimba tirumpimbá tátoke'a kumónaunda simu'maráaro.

²⁶ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitesa kúmóndara'a simátímakeandantembo iyawaiyave'a sé'a marapá-kwáásirá'á kawáá oro. ²⁷ kesíyo kentávéná séna kwaásira'a kawáá uwo siráintemba marapá-kwáásirá'á kawáá oro sénaumne. asirayán-tántáá'néimó saweímó tuvántuwaawanamo sáwívari'o intembá mirámó ésa asiramái kawáá urésa tínkamonaanowe. ²⁸ minkwáásí sáwí-yantaakomba kwéusayaaataawaima moórá-o'a timénaumne. aaváúmá usaráisana kwáyáin-o'a timénaumne Ísu siráimba mináimbá kwesávái siráiyé. ²⁹ Ísu simásímatuwena séna isáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona

kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

3

mináímbá Sátisi-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹ Ísu simásímatuwena séna Sátisi-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. Áánútun-amamba avakaeté-asirayan-amamba toré'a avakaeté-o'a tokáundawai maanáímbá simámumpo simámiyo. mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. keinárawatavesa sésa Áánútuna kwaásiman-owe sembánivo máyáawaina ááimba tuwánaraumne. Áánútun-aaí tóikakene su'mai kwése'a máyáawaina ááimba Áánútuna némpa'a máyáavo ² kentúra'a kárákwiyoro. Áánútun-aaí tuwáúnavo sé'a táto'mai kawe'á oró. Áánútu aúranka'a kentí mayái íma arupí-mayain-ivo kentúra'a kárákwiyoro. ³ Áánútun-aaí ísámai tátokaan-aimba imáyáa é'a kesópa'a té'a mináímbá kwétaagwiya'e'a máero. ímo mirámó íya'o é'a kumé'a sáwí-meyamba tíménaumpo umóyán-kwáásímó tembó ímo ísaraawasamo tentenkáán-umai íma ísarenka'a kumé'a sáwí-meyamba tíménaumne.

⁴ ániwo keinárawa'a Sátisi-naopaken-kwaasivinkemba évakarawai íma sáwí'a umái mé'a kawe'ó umáimo máyáan-kwaasi kwayán-únánkwátóiraamba umái máyáamba pó'a kesé ménaaowe. ⁵ sáwí-yantaakomba usáyaaitaraiyawai miráumai kwayán-únánkwátóí úmaresa ménaaowe. Áánútu aúrankare kwíyómpaken-kwayo'narawa túrankare miwí túwí'a té'a kesí kwaásiye sé'a miwí túwí'a íma tawígáúvaranaumne. aúnái'a umái maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáin-auvai-kwandaavinkemba íma tawígáúvaranaumne.

⁶ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawe'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Vírátéoviyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

⁷ Ísu simásímatuwena séna Vírátéoviyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. ó'oran-kwaasi é'a árair-aine su'mai kwésundawai úne. Tévítimo kárákwironteni'a umái kárákwíye'a ontarákén-kirá'á kárákwiraunda pó'a usáveraaromo senda-kwáásímó ésa usáveranaaowe. íma usáveraaromo sendawáímó ésa íma usáveranaaowa'a maanáímbá simámumpo simámiyo. ⁸ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. ísáaro. aambá kwitinkáúnda pósa íma aambá ítátinkanaaowe. sáwíyan-asirayamba mairé'a máyáambanivo kesáái íma tuwé'a taagwiya'é'a kwaási túranka'a Ísuna kwaási úne semba tuwánaraumne. ⁹ évakarawai kampa'á sésa Yútaa-kwaasiya úne sembánivo Sáátáánigo aráái kwégwaraawai imáyáa tíménasa kentópa'a tésa kívaíresa keinárawatavesa sésa Ísu arumbá tímakaiwaiman-owe sénáaowe. ¹⁰ kemá sé'a asiramái mé'a simu'maráaro síraunda pó'a miráumai méraawe. amápa'-marava'a máyáan-kwaasiva'a umbai-yántáá'á téna sáwí'a umátinkanimba asiramái mé'a simu'maráantave'a kemá kárákwiyonaumne. ¹¹ sáwíyanka'a kumónaunda pó'a kesí imáyáa

tavisimái sáwí'a umásinkaiyata kawé'-m'éyámbá íma mayánaumpo sé'a kesáái tirumpimbá táto'mai kawé'á oró.

¹² naamayáambo naambó ésamo áyáantemba sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesivo Áánútuna mono'-náúmpá'á naamayáankaamba aitínkáánasa aasiyaasí mai'mai'a ónááowe. sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai tine'á Áánútu áwí'a agaé'a kesúwí'a aúná-kwí'a agaé'a Áánútuna naaór-awí'a agaé'a ónaumne. mindáo'á Yérúsaremu-naopakaan-dao'a imbánivo aúná-nao'a kwíyómpakemba Áánútumpakemba kumínín-dao-kwí'a tine'á agayánaumne. ¹³ ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo Ísu simásímakaiye.

mináímbá Áréótísiyaa-naopa'a simátímakain-kwasai.

¹⁴ Ísu simásímatuwena séna Áréótísiyaa-naopa'a Ísóigona kwaásira'a kárákwiraindawaimba maanáímbá agaimái túwénana awánáino. árarir-ainkona ááimba kemá é'a Áánútun-aaí arupí umái simátimé'a Áánútu tarórurain-tantaakona ááimba úndawai maanáímbá simámune. ¹⁵ mirá úndawai pó'a kemó kwéomba á'a tuwánaraumne. kesáái íma siyúwáambanivo tirumpimbá íma asiramái tátokaawe. kesááimo tínaaembo umásiyuwaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kanaán-iyé súfino. kesááimo tirumpimbó asiramáimo tátokaankakai mirán-kwáásímá é'a ombá kawé'án-iyé súfino. ¹⁶ kesáái íma siyuwé'a kítoka'a tátokaavo íma anónka'a tátokaamba pó'a kesópakemba tí'maránaumne. ¹⁷ keinárawa'a kampa'á sé'a kawé'á umái mé'a íma moórá-yantaa'a aáváán-tukáumne kwésembanivo kesúranka'a sáwí'a umái mé'a óisaniyaain-kwaasiraamba é'a unáánkwátóiyaaín-kwaasiraamba é'a túramba kavíkain-kwaasiraamba mé'a íma awánamai kawer-owaná sirumbá kwéiye. ¹⁸ kawer-áímbá simátíménda ísáaro. kesópa'a té'a kesópaken-tantaa'a mayánaáontave'a moórá-ontanko áwí'a kóri agaimáimo kawé'ó úmakaan-ontamba meéyámbaranaaowe. unáánkwátóiyaaín-kwaasi tigaeráímbá kwéiye sé'a kesópakemba kwayán-únánkwátói meéyámbaranaaowe. túramba awánamai kawer-ónááontave'a kesópakemba túrankona masawémba meéyámbaranaaowe. ¹⁹ kesirumbá timúnda-kwaasi kesáái kawé'á umái ísáígwáe sé'a asémbai kwéarupi-umatinkanaumne. mindáyave'a sáwí-imayaa tuwé'a kesópa'a teró. ²⁰ maísáaro. keinárawate ménae sé'a kwétaae'a timu'maré'a máyaumne. kesimósámba ísé'a ontá tisinké'a iyuwó siyawai kemá kesé mé'a toómbá naana'á kesé mé'a toómbá nánááowe. ²¹ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaiyawai sé'a kesé kwaásira'a kawáá ónááowe sénaumne. sáwí-yantaakomba usáyaaitare'a kesivowé kwaásira'a kawáá úyantemba kwéusayaaitaiyawai kesé kawáá ónááowe. ²² ísáawai pó'a Áánútun-amanko Ísóigona kwaási amápa'a kwésimatimin-aimba ísámai kawé'á oró. mináímbá aúváivimba agaimái simátimiyo avakaeté-onkona avumpimbá máyowai mináímbá simásímakaiye.

4

Áánútu áwí'a mósá makáan-kwasai.

¹ Ísu simásimatuwowa'a awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana aiva'ó uwírenkaambo anónka'o súwai simásimena séna kemá máyaundava'a iyína'a aáno paárinin-tantaa'a agaráarankanaumne. ² avekáámbá Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowa'a awánaawanda kwíyómpa'a kawááin-avama kwáyowana minká'á moóráwai máyowa'a awánaawanda ³ anekémbá sáma kwégowana taayáná-kwisiyani'a kwéuwana naaerírí'a kwéuwana minávárá'á osámbá taayáná-kwisiyani'a umái úkúraa'namankowana kawááiwai máin-ayampa'a avumpimbá kwáyowasa ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi kawááuwaiti avamá úkúmarena kwáyowasa minká'á moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi mésa kwayán-únánkwátói úmaresa mésa anón-kwaasiti kánumo'a óntanko áwí'a kórinei úmakaan-kanumo'a ti'nómpímbá umásokaawe. ⁵ avumpimbó kawááin-avarakemba tawáomba úwana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana mináváóná aúrampa'a avakaeté-omba kwégena minómbá Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amankoman-ye. ⁶ kawááin-avaona aúranka'a nonkwaaúmbá ságayan-domba kwáyowasa éiyain-awampa'a éiyaimba túvamaimo máyówai mésa tínaaepare túrampare sáwíva-turamba kwáyówai mésa ⁷ moóráwai amápar-asirayamba usáyaitarowai anón-iyankaani'a umái máyowana moóráwai purumakankááni'a umái Áánútuntavai ísámai kwétuvu'mai nówai máyowana moóráwai kwaási óikaani'a umái máyowana moóráwai anón-evontaankaani'a umái ayóísántámbá kwétena máyowana ⁸ minéiyáimbá túvamai máyówai ava'moraé-ayoima kwáyowana amápa-turare ayóí-ándámparé túramba kwáyowasa aasiyaasí aaváyaavimba enónka'a no'wáámba maarán-ímá símae kwéiyesa sésa Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawai ó'oran-kawe'a umái máyáiyé. aiva'á ména ívékwara'a ména mai'mai'a íníye kwésesa minímá símaesa iráawe. ⁹ minéiyáimbó túvamaimo máyówai kawááin-avara'a ména aasiyaasí mai'mai'a íníwaimba áwí'a mósá marésa súwi sésa ó'oran-aaimban-ye kwésumba ¹⁰ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-kwaasi anón-kwaasi kawááin-avara'a ména aasiyaasí mai'mai'a íníwai aísamaivimba kivaíresa áwí'a mósá marésa anóndakoman-ye sésa ti'nónkákén-tántáá'á akwáimai aísamaivimba marésa ¹¹ maarán-ímá sésa kentáásí Ísóigo Áánútu kawenár-úramba éma amápa-tantaa'a taróruraane. imáyáa éma amápa-tantaa'a taróruraandayaveta kesáá máyaunanaya amápa-tantaakwara'a kwáyáiyé. mindáyaveta enáwí'a mósá kwémareta séta kwaási ená ó'oran-aimba awánáiyama asirayáankwará'á méniyone kwésune kwésesa minímá siráawe.

5

tavú úmakaan-kwandaaigna kwaasái.

¹ mirá suwa'á awánaawanda kawááin-avara'a máyowai ayáánúrappa'a tavú úmakaan-kwandaaima évarevar-ayampa'a aúvái kwáyon-kwandaaima tokéna íma awánaigwae séna avakaeté-sanomba minkwándááír'á tásuwena tokówa'a ² kwíyómpaken-kwayo'na'a

asirayáwáimbá awánaawanana anónka'a séna nááwa kawenár-úramba kanaán-umaiya máyaindawaiya misánómbá tátuwena arírámái awánaniyo súwana ³ kwíyómpakewai marapákéwái kwaántái marupákéwái amáparawai misánómbó tátuwesamo awánáiyamba uwóví'a ónááowe. ⁴ kawé'a umái mésa misánómbá ima tátuwai-kwaasi máyóntavai pó'a ivi'á táma-tama'a ówána ⁵ minánón-kwáásivinkémbá moóráwai simásimena séna ivi'á táánavo awánaao. moóráwai Yútaq-andarakewai usáyaaitaraiwai Tévíti aísaaivantambo uráiwai sáwi-yantaakomba usáyaaitaraimba póna kanaán-umai misánómbá tátuwena minkwándááímá ariráníye siráíye.

⁶ súwa'a awánaawanda minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye minánón-kwáásiyé kawááin-avara'a úkúmaresa máyówana moóráwai sipisípi-araakaawai kawááin-avara'a ména tuvúwúwana puwéna usásinkaiwairaamba ména a'nómpínkémbá avakaeté-awaayaamba kwáyowana avakaeté-auramba kwáyowana mináúránkóná ááimba Áánútun-amanko avakaeté-asirayan-amamba uráísana Áánútu kwembá ai'maráísana amápa'-marava'a kunkwénaaiye. ⁷ misípísípí-aráákaawai kentáási sáwi-meyamba mairáiwai téna kawááin-avara'a máyowai ayáánúrapakemba tavú úmakaan-kwandaaima mairéna ⁸ minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye moórá-kwai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye sipisípi-araakaawai aísamaivimba kívaíresa uwíremba tátokesa óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakaan-taave'a tátorowana mimpímbá áséi-kwiyumba ún-kanama kwáyowana minkánáóná ááimba Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésemba mináséi-kwíyúmbá kwéisaintemba námúnaamo sembá kwéisaiye. ⁹ aúna-ima maarán-ímá sésa

embá tuvúwówa puwéma usásinkaanda mindáyavai sáwí'o umáímo máyáampinkemba tí'mai Áánútunde-i-'a umátinkaraane. amápar-akun-andavinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-aimbo kwésen-kwaasivinkemba évakarawai kwétire ó'on-o'on-kuwara-kwaasivinkemba évakarawai kwétire amápa'-maravakemba évakarawai kwétire mirá kwéondayavai kawenár-úramba po kanaán-umai misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone. ¹⁰ kawáái'a umátinkaraanasa Áánútu kentáási Ísóigona mayáímá maésa marapá'á mésa kwaásira'a kawáá ónááowe. mindáyavai misánómbá tátuwe kwandaaimá ariráníyone sésa minímá siráawe.

¹¹ suwa'á awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a ávááraumai sáwíva'a uwa'á ima kanaán-umai táampaawanda-kwaasi mésa kawááin-avara'a minéiyáimbó túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa ¹² maarán-ímá anónka'a sésa

sipisípi-araakaawaimba tuvúwówana puwéna usásinkaiwai kawenár-úramban-iye. mindáyavena póna kwená asirayánkó kwaikwai'a isaná kawé-tántáá'á maráísana kwená kawer-ímáyáágó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisana kwenáwí'a anómba isaná kwená ó'oran-aaimba kwaikwai'a isatá kwenáwíta mósá kwémaraumne

kwésema mirán-ímá suwa'á ísaraumne.

¹³ minkákémbá kwíyómpakewaiye marapákéwáiyé kwaántái marupákéwáiyé uwí-nómpínkéwáiyé maarán-ímá sésa

kawááin-avara'a máyáiwaine sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaine túwí'a mósá maréta túwí'a anómban-iyé kwésunanaya kentí

ó'oran-aimba kwaikwai'a ínana kentí asirayámbá kwaikwai'a íníye

kwésesa mirán-ímá suwa'á isááwánasa ¹⁴ minéiyáímbó túvamaimo máyówai sésa árair-aimba-iyé suwasá minánón-kwáásíyómbá aísamaivimba kívaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá makáawe.

6

Ísu misánómbá tátukain-kwasai.

¹ kwená imáyáa mósá márówa'a awánaawanda sipisípi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai aiva-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai anónka'a kwíyónaairaamba umái séna tiyó súwa'a isé'a ² awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba kwayán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana imá ayáámpimba tokówana moóráwai usáyaaitaraiwaina kánumo'a ámakowana usáyaaitaraiwai namuro-kwáásí usáyaaitanae séna kúwa'a awánaraumne.

³ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isááwánana ⁴ moórá-poigo áwí'a ósimba naeeyán-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana taánasatama aména asirayámbá amúwana taumó karáí-yántáá'á ivá kwétuwowasa áái'a tiyésa tínkankaawe.

⁵ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba avután-ósínkómá moóráwaimba ayáá'maena túwana sikerimá tokówana ⁶ minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai ayawaimá táinana sáwíyan-tomba kwénintavena séna moórá-tawai-kigaugona meéyán-tómbá sáwíyan-tomba maésa moórá-mora-umai mayánááowe. masawémbo atiyén-taeramba mintáímá íma sáwí'a íníyone. ándágo arampinkémbá anómbá kwénaan-kigau íma sáwí'a íníyone siráíye.

⁷ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowana minéiyáímbó túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai séna tiyó súwa'a isé'a ⁸ awánaawanda moórá-poigo áwí'a ósimba terávu áúmaisán-osinkoma moóráwaimba ayáá'maena túwasa minkwáásígó áwí'a púwówe suwaná kwenánaaemba túwai áwí'a púwón-ayampare siráawe. amápa'-marama éiyainka'a taaínkaar-éna asirayámbá tímúwasarai moóráva'a kwégwesarai tínkambae kuyasá púwúwana ayawaimá tówana toómbá íma úwasa púwúwana tí'a kwéuwasa púwúwana aváá-póiyónkó kwaási kwéwosasa púwúmba tuwánaraumne.

⁹ minkákémbá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda Áánútuntavesa ísámaimo póímo tuvú'máimo agáyón-onta-taareigona améndaampa'a kwaási tímankó méraawe. minkwáásíyómbá Áánútun-ai kwésimatima'maesa kwéiyuwasa áwáá'a tiyésa tínkamuwasa pukésa ¹⁰ anónka'a sésa Ísóigoo asirayán-úramba mé ó'oran-kawe'a umái mé árair-ainkona ááimba po marapá-kwáásí sánkankaawai nósa-tawai anondá aaí simátinke sáwí-meyamba

timíníyono suwaná ¹¹ moóráwai kwayán-únákwátói moórá-mora-umai kwétimena séna sáwíyanka'a timu'máréwasa keinárawa'o Áánútuna mayáimó mairáantemba Áánútuna kwaási mirá kwéomba tínkamiyasa puwíyana ánásaina'a miwítí sáwí-meyamba timénaumne siráiyé.

¹² minkákémbá kentáási sáwí-meyambo mairáiwai minkáké-sánómbá tátuwowa'a awánaawanda anóm-barima tówana aaváúmá avuwúwana avután-ampaantaraamba úwana kwíyómba naaerírí'a úwana ¹³ anón-unda torówana taaéramba ímo ávumo karón-taeramba kútúmaena marapá'á kumúnten-umai o'á kásímaena marapá'á kunkáiyé. ¹⁴ kwátóimo tavú úmáráantemba sokón-tawaai tavú úmarena aúyokuwana amápar-omare nonavuvumpa-máráwé moóráva'-moravata uráiyé. ¹⁵ marapá'á kwaásira'a kawáá uráawaiye anón-kwaasiye i-kwáásítí anón-kwaasiye óisankwara-kwaasiye asirayánkwárá-kwáásíyé ó'owiti mayái kwémaesa íma meéyámbá kwémayaawaiye úwoi kwénaaon-kwaasiye amáparawaiye omákare óntampine muri-áíviné aúpá'á mésa ¹⁶ omákontavaiye óntankontavaiye sésa kawááin-avara'a máyáiwaiye sipísípi-araakaawaiye suwánésarai áwáá'a siyéyavaiyaanivo augwímae siráápaaro. ¹⁷ áwáá'o siyí-kánaá tísatá íya aseránaumpo augwímae siráápaaro sumbá ísaraumne.

7

Ísareri-kwaasi 144,000 kwaasi méraan-kwasai.

¹ isé'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba mésa amápa'-maragona éiyain-ayampa'a mésa marararé taairaré uwí-nónkáré úndáma toráivo sésa tátokowa'a ² awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'na'a aaváúmó usópakemba téna agayáiyántá'á Áánútu asirayánkwáráwáíndéí toréna minéiyáíndárau tááyena Áánútumo marawé uwí-nóné sáwí'a ónááon-asirayamba tímakon-eiyaindarau tááyena ³ anónka'a séna marawé taaiyé uwí-nóné íma sáwí'a é'a amu'makéwata Áánútuna mayái-kwáási túwayaanka'a aúvái agaimaráanata keinárawa'a naaémba marawé taaiyé uwí-nóné sáwí'a oró súwa'a isááwánana ⁴ séna Ísareri áánimba'a tísaaavutantambo uráawai túwayaanka'a Áánútuna aúvái agaimakáawai táámpamai séna 144,000 kwaasin-owe. ⁵ minkwáási Yútaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Árúpenin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Kátaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁶ Ásan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Návatarain-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Mánásaan-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁷ Símiyonin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Áríváiin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Isakáán-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá ⁸ Sépiyuraanin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Yósépin-andarakemba 12,000 kwaasi uwasá Pénisaminin-andarakemba 12,000 uwasá miráumai-kwaasi Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáawe súwa'a ísaraumne.

Ísu Káráísitina kwaásiti kwaasái.

⁹ isé'a minkákémbá awánaawanda sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpaawanda-kwaasi mésa amápa'-maravaken-kwaasi amápar-akun-andarakemba-kwaasi ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimbo kwésun-kwaasi mésa kawááin-avaona aúrampa'a mésa kentáási sáwí-meyambo mairáiwai aúranka'a mésa kwayán-únákwátói urésa

aamoí kwéuntavaiye sésa kwáátaan-anama tokésa ¹⁰ anónka'a sésa Áánútu kentáásí Ísóigo kawááin-avara'a máyáiwaiye kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaiye sáwí'o umáimo máyaundavinkemba kawer-ámpátá mégwésinkaaiye suwasá ¹¹ kwíyómpaken-kwayo'narawa'a amápa'a kawááiwai máin-ayampare anón-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye úkúmaresa mésa kivairea Áánútuna imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹² sésa árair-aimba-iyé séta Áánútu áwí'a mósá kwémarauanaya kwená ó'oran-aimba kwaikwai'a isaná kwená kawer-imáyáágó kwaikwai'a isatá kwentáveta súwiya kwésunanaya kwenáwí'a anómbe isaná kwená asirayánkó kwaikwai'a isaná kwaásira'a kawáá úmae kwéiyisata árair-aimba iyéyá kwésune siráawe.

¹³ minkákémbá anón-kwaasivinkemba moóráwai sísa ena séna kwayán-únánkwátóí uráan-kwaasi náávakena nááwa'iyó súwa'a ¹⁴ kemá sé'a anóndakoo kemá íma ísaraumpo emá ísaraane séwánana kwemá séna miwímá anón-umbaima tíméwasa Áánútumba íma auwésa asiramái méraawe. unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai puwúwana naaema kunkáimba pósa kwayán-únánkwátóiraamba úmaresa kawé'á umái máyáawe. ¹⁵ mindáyavesa Áánútu kawááin-avaona aúrampa'a mésa aaváyavaimba eénáinka'a no'wáámba kwenópa'a kwená mayái mayái'mayai'a kwéowe. kawááin-avara'a máyáiwai miwí tapáínana ¹⁶ íma ókwara'a táái tinkéna nontáváígwará'á íma tinkáinana miwí tine'á íma aa'á kéna íma koko'á ínasa kawé'á umái ménaaowe. ¹⁷ kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kawááin-avaona avumpimbá máyáimba póna miwír'á kárákwiyena tí'maena kawé'-nómp'á mótinkainasa minkáwé'-nómbá nésa mai'mai'a ónááowe. Áánútu miwí ti'numá uwátiyuwainasa íma ivi'á táiyana moórá-yantaa'a íma aaváán-tuwáiyamba kawé'á umái ménaaowe anón-kwaasivinkemba moóráwai simásímakaiye.

8

naae-sanomba tátukain-kwasai.

¹ simásímatuwowana sipísipi-araakaawai kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai naae-sanomba tátuwowana kwíyómpa'a sáwíyanka'a íma aái sésa íma túwaaí kwésuwa'a ² awánaawanda Áánútu aúránka'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a avakaeté máyówana moóráwai avakaeté-uwiremba tímúwasa maisorésa máyówana ³ moóráwai kwíyómpaken-kwayo'na'a kawááin-avaona egwaa'á taména áséi-kwiyumba ún-kanama agáyón-taareira'a taména óntanko áwí'a kóri-ontandei úmakon-taave'a torówana áséi-kwiyumba ún-kanama agayáinkwáe séna sáwíva-kanama aména séna Áánútuna kwaási kwempá'ó námúnaamo kwésen-ainkwará'a kwéisaiye súwana ⁴ tátokontaavepimba agaimarówana úmúmba iyúwana Áánútu iséna kwená kwaási námúnaamo sun-áinkwára'á isówana ⁵ minkákémbá mintááv'á mairéna taareirákémbá iráámba maimái mintáávépimbá marówana iramá kówana marap'á tuwówana kwíyónaai kwésuwana awairái kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima taráíye.

avakaeté-uwirenkona kwaasái.

⁶ maríma tówasa minkákémbá minávákáété-kwayo'narawa'a kwíyómpakewai uwíremba tuvuwíyanesa to'mayaa uwaná ⁷ aivakéwai

uwíremba tuvuwúwana kaaígwará iragwárá naaegwárá'á tuwówana marapá'á kuména moórá-ayampa'a maragwárá taaigwará amápa'a owáígwará'á iramá kagúwana kaer-áyámpá'á taaigwará maragwárá'á kawé'á uráiyé.

⁸ úwana miwá ánaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana anón-tantaa'a omákaan-tantaa'a iramá kamái kará'maena uwí-nómpímbá kumúwana kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moórá-ayampa'-nomba naaeráámbá úwana ⁹ mináyámpá'á máyówai amápa'a púwúwana nompí-sípí amápa'a tawísímai ánásasukaiye.

¹⁰⁻¹¹ ánásasuwowana minkáé'nárai tínaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana oómbó kúraráantemba anón-okó áwí'a ikaa'á vain-ó'án-iyé suwaná kwíyómpakemba kásímaena nompákwárá nonayumpinkwárá'á kumúwana mindómbá ikaa'á vówana kaer-áyámpá'á nombá kawé'á úwana moórá-ayampa'a nombá ikaa'á vówasa sáwíva-kwaasi néna pukáawe.

¹² púwúwana minkáúmbónárau tínaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwana aaváúmá kwíyómba o'á kaer-áyámpá'á kawé'á úwana moórá-ayampa'a túnkúwana aaváyaavinkemba sán-karéna aaváúmá toráétáápa'a marówana túnkéna no'wáán-avuntamba sán-karéna eénáínka'a túnkéna mirá úwa'a ¹³ awánaawanda anón-evontaanko sanaan-úrumba araravámaena kwénaaena anónka'a séna kaumbo-sáwí-méyámbá marapá-kwáásítópa'a kuména kwíyómpakemba kaumbónárau úwai máyáamba pósa mindáraumo uwírembo tuvuwíyana marapá-kwáásítópa'a sáwí-meyamba kumíníye súwa'a ísaraumne.

9

¹ isááwánana minéiyáíndárau tínaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-o'a kásímaena marapá'á kunkón-okomba moóráwai kíma aména maipímbá avéumba íma kwáyom-baikaken-kíma amúwana maimaéna ² mimbáikóná ontá tisuwówana kígaumo ésamo agáyáawanamo anón-umumbo intemba mimbáipínkémbá iyéna aaváúgwárá kwíyónkwara'a mói úyatuwowana ³ minúúmúmpínkémbá a'nórimbá marapá'á kuména taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intemba miná'nórintónkó mirán-ásíráyámbá torówana ⁴ miná'nórintóntávéna moóráwai simátiména séna taaigwará owáígwará karaan-tantáákwárá'á íma né'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a agaimakáan-kwaasi íma tiyé'a Áánútuna aúvái túwayaanka'a íma agaimakáan-kwaasi tíyáaro. ⁵ íma puwígwaívo íma anónka'a tiyé'a éva'aasei-kwiyonka'a tiyáiyana tí'a íno. taairaaú'ó kavúwówanamo títemo intemba mirá tí'a íno. ⁶ minkánáávímbá títe ínasa puwónaumne siyambanivo puwónááon-amba avakáá uwááesa túvamai ménaaowe siráiyé.

⁷ súwa'a awánaawanda miná'nórintónkó moórá-poigo áwí'a ósínkaan-a'norintomba mésa áái'o tiyáíyanesa to'mayaa ésa kwaásiraan-toi'a kwáyowasa tí'nómpímpá'á óntanko áwí'a kórinei úmakon-kanumo'a kwirówana ⁸ miwí tí'nóntáu ayáátáá'a aarai tí'nóntáuraamba úwana miwí túwááyaamba asirayámbá anón-iyanti túwááyaankaamba úwasa ⁹ tintaara'a asirayán-kwéú'á kausokésa áái'o tiyánáesamo tiyáántámbo taantembá miná'nórintónkó tiyóísántámbo kwétesa ¹⁰ miwí tíméraampa'a kwaivain-áwááyaankaamba ésa kwaásimo

vaawanamó títemo intembá éva'aasei-kwiyonka'a mirán-ásiráyámbá tokáawe. ¹¹ miwítí anóndako avéúniyaai-maika'a kárákwirawai áwí'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípiru-aimpinkemba Ápátono suwasá Kíríki-kwaasi tááivinkemba Ápóriyono suwaná mináwíkoná ááimba sáwí'a umásúwáiwaiman-iyé siráawe.

¹² kemá Yóni awáné'a sé'a aiva-sáwí-méyámbá ánásaimba póna kae-sáwí-méyámbá kwáyáimba póna paáriníye kemá Yóni sune.

¹³ kwíyómpakendarawa'a éva'aaseinarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaemba moórawai uwíremba tuvuwúwana Áánútu aúranka'a kóri-ontandei úmakon-taareira'a évarevar-ayaairakemba aagíowé su'mai súwa'a isááwánana ¹⁴ minkwíyómpákén-kwáyó'ná'á uwíremba tokówaintavena séna anón-donko áwí'a Yúvérétísi-nompa'a kwíyómpaken-kwayo'narawa'a éiyaimba ándávakemba ayútinkao súwasa ¹⁵ amu'ma'máesa kwéiyuwana minkánáa túwana ayútinkowasa kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tínkamonasaya puwígwaé sésa kuwasá ¹⁶ áái'o tiyánááon-kwaasi ósin-arósáanumpimba kun-kwáásimó táámpomba sáwíva'a 200,000,000 kwaasiman-owe isé'a ¹⁷ kaainkááni'a umái awánaawanda sáwívar-ósin-arosaanumpimba máyón-kwaasi tínaava-kweu'a naeeyayáné sokóné terávuwe mirán-kwéútómbá araa'naanurówa'a awánaawanasa ósin-ti'nóntómbá anón-iyán-a'nonkaamba asirayán-tí'nóntómbá kwáyowana tóipinkemba iramá kéna úmúmba éna sáwí-kwiyumba kwéena mirá kwéuwasa ¹⁸ kaer-áyámpá'ó máyón-kwaasi tiyuwésa moórá-ayampa'o máyón-kwaasi tóipinken-tantaa'nei tínkamuwasa pukáawe. ¹⁹ minósintómbá íma tóipine su'mai asirayámbá torésa tíméraampakwara'a irankavayaan-á'nónkáámbá asirayámbá tokésa kwaasi vowasá pukáawe.

²⁰ vowasá púwúmbanivo túvamaimo máyón-kwaasi miwítí sáwí-mayaima íma tuwésa kwaántá-kwaasiyonti imáyáa mósá marésa ó'on-o'on-ontandei taainéi úmakon-tantaatavesa kesí ísóigowe sésa íma aúramba awánéna íma aái iséna íma kwénaain-tantaakontavesa kesí ísóigowe sésa imáyáa mósá ma'maé kwéiyesa ²¹ miwítí sáwí-mayai íma tuwésa tínkamuwasamo púwóni'a uwasá pukaa'á kwéagayesa uwaa'á kwévesa aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné ó'on-o'on-tantaakwarar-umoyane kwéesa mirá úmae iráawe.

10

sáwíyan-kwandaagiona kwaasái.

¹ mirá úmae iyúwa'a minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a asirayáwái kwíyómpakemba kuména ainánkó kááatarowana a'nónká'á osámbá tawenówana aaváúmó kumperénamo aúgáyáagayaamo intembá óikakemba mirá kwéuwana naa-mayáánkakembo iramó kwégaintemba mirán-áísámáimá kwáyowana ² sáwíyan-kwandaai arírámai ayáámpimba tokéna ayáánúrapar-aisamaima uwí-nómpímbá támarena ayáánépar-aisamaima marará'á támarena ³ kwaási inkáíséeraan-kwa'a túwana kwíyónaai avakaetéra'a súwa'a ⁴ avakaetéra'o kwíyónaaimo sún-aimba aúváivimba agayáné kwéowanana moórawai kwíyómpakemba simásimena séna mináimbá aúpá'á kwáyáivo íma aúváivimba agayaaó súwa'a ⁵ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'na'a moórá-aisamai marará téna

moórá-aisamai táá'mai uwí-nómpímbá ténamo úwai ayáámba mósá tuwéna ⁶ Áánútuma aasiyaasí maí'mai'a íníwai aúranka'a kwíyóne mivá'á kwáyáin-tantaare marawé mivá'á kwáyáin-tantaare uwí-nóné miwán-arumpimba kwáyáin-tantaare úmakowai aúranka'a asiramái séna íma ókwarata amu'maránaunanaya paárinin-kanaama kwétiye. ⁷ naaóv'á Áánútu kwená kwayó-kwáásí kwenáái simátímakowaiyavena séna aúpá'á tukáunda-aimba paáriníye siráimba ava'moraénarawa'a kwíyómpakendarawa'a uwíremba á'a tuvúwómba póna tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwínana mináímbá paáriníye siráíye.

⁸ minkákémbá kwíyómpakewai simásímakowai simásimena séna moórá-aisamai marará téna moórá-aisamai táá'mai uwí-nómímbá ténamo iwái ayáámpinkemba sáwíyan-kwandaai aríráyokaimba komayaaó súwa'a ⁹ kwenópa'a kwé'a sé'a sáwíyan-kwandaai simiyó séwánana séna maimái naaó. enóipimba taakáámbá ínana enarumpimbá ikaa'á váníye súwa'a ¹⁰ minkwándáái maimái násuwaawanana sóipinkemba taakáámbá úwana sirumpinkémbá ikaa'á vówana ¹¹ minkákémbá simásimena séna moórágwara'a Áánútun-aaí simátiminyone. ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápa'-maravakenkwaasiye ó'on-o'on-aimba kwéesen-kwaasiye kawáá-kwáásígwáraré Áánútumo ínín-aimba simátiminyone simásímakaiye.

11

Áánútun-aaí simátímakaayan-kwasai.

¹ simásímatuwowana moóráwai naambó agambatuwésamo on-ándámá siména séna Áánútuna mono'-námbá koagambaré póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taarei koagambaré Áánútuna imáyáa kwéon-kwaasi táámpe ² ánivo naamáúva'a íma agambaré ivá túwénasa úwoi-kwaasi íma Áánútuna kwaásí tésa minkáwé'-náópa'a sáwí'a úmae iyónááomba kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba maisuwésa ánásanaaomba mindáyavai naamáúva'a íma agambaraaó. ³ kae'nárai asirayámbá tímé'a tí'maráanasarai kwésarai tirumbá kwéoyantavesarai avután-únánkwátói urésarai 1,260 kanaara'a kesáái árai'a simátíma'maesarai iyóyááoíye simásímakaiye. ⁴ Ísóigo marará'á kárákwiraiwai aúranka'a kae-táíma mintáígó arampinkémbá masawémba kwéatiyen-taima kwáyáísana mintáígóná ááimba minkwáásírái óye. Ísóigo aúranka'a kaer-ómbá kúra'maraisana kwáyáísana minónkóná ááimba minkwáásírái óye. ⁵ minkwáásíráiyávésamo sésamo sáwí'a umátinkanae síyanamo éna mindárai tóipinkemba ira-ausankó miwítí namuro-kwáásí kavuwíníye. minkwáásírái sáwí'a umátinkanae síyawai mirámó iyamba kavuwínasa puwónááowe. ⁶ Áánútu mindárai asirayámbá tímúwasarai aa'á íma tíno síyanaraimo éna Áánútun-aaí kwésimatimíyan-kanaavimba íma aa'á tíníye. nonkóntávésaraimo naae-nómbá auvuwómó síyanaraimo éna mirá íníye. tí'a ínomo sésarai amápar-umbai-yantaa'a kwaásitopa'a tínor-aimo síyanaraimo éna mirá íníye.

⁷ mirá ínasarai mindárai Áánútun-aaí simátímatuwaiyana avéúmbó ímo kwáyáim-baikakewai téna áái'a tiyéna usáyaaítainasarai puwíyana ⁸ anón-daopa'-marupa'a mindárai túma kwéniye. kentí Ísóigo taaira'á

pukáipa'a mindáoko áwí'a aúpá-kwí'á Sótómu-naopare Ísípi-naopare mivá'á mindárai túma kwáyainasa ⁹ ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasiye tóyo esa mindárai túma taawánésa sésa íma utaró kwésiyana kaumbo-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái íniye. ¹⁰ Áánútun-aaí simátímakaayandarai marapá-kwáásiyávésarai sáwísawaa kwéowe séyááoyan-aínko tirumbá sáwí'a íniye. mindáyavai mindáramo puwóyááoyantavena tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa amápa-tantaa'a kwenamín-kwenamimba ónááowe. ¹¹ minkáúmbó-táwai umái éiyainkomba kwáyá'wái Áánútu mindárai táama timínasarai usásinesarai méyasa tuwánésa táátavai íyana ¹² kwíyómpakemba moóráwai anónka'a simátimena séna maavá'á íyókaiyo sínasarai ainámpímbá iyiyasa kentí namuro-kwáási tuwánáiyana ¹³ mirá-íya-tawai anóm-barima táínda anón-daopa'a avaréiyain-ayampa'a úwoi máyaiyasa moórá-ayampa'a naambá tawisínaawisi umái sáwíva-kwaasi 7,000 kwaasi puwíyasa úwoimo túvamaimo máyaiyan-kwaasi tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa Áánútuntavai kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé sénááowe.

¹⁴ kemá Yóni mirán-kááíni'a awáné'a sé'a mirá umbá póna kae-sáwí-méyámbá ánásowana naaé-sawí-meyamba sáwíyanka'a tíniye sùne.

naaén-uwiremba tuvúkáin-kwasai.

¹⁵ minkákémbá kwíyómpakendarawa'a ava'moraénarawa'a uwíremba tuvúkáawana miwí tínaaemba moóráwai uwíremba tuvuwúwa'a isááwánasa kwíyómpa'a sáwívarawai sésa

marapá-kwáásirá'á kawáá uráawai ánásaawasarai kentáási Ísóigoo usásinankaiwaiye aasiyaasi

kawáá úmae iyóyááoiye

¹⁶ suwasá moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasi Áánútuna eg-waa'á kawááuwai máyón-ayampa'a mésa aísamaivimba kívaíresa kwená imáyáa ésa áwí'a mósá marésa ¹⁷ sésa

Áánútu Ísóigoo amápar-asirayamba tokáandawai aiva'á mé ívékwará'a máyaandawai e sáwívar-asirayamba toké kwaásira'a ááimba ásámai kwégawaa ónda póta súwiya kwésune. ¹⁸ amápa'-maravaken-kwaasi embá áwáá'a kwéaeewa ívé'a miwímó áwáá'o tiyíniyonda-kanaama kwétiye. pukáan-kwaasi miwí táái tísaa umai isé ená kwayó-kwáási enáái simátímakaawaiye anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye miwí ená imáyáa mósá marésa enáwí'a mósá máraawaiye kawé'-méyámbá tímé marapá'á sáwí-mayai mairáawai sáwí-meyamba timíníyone

siráawe.

¹⁹ suwaná minkákémbá kwíyómpa'a Áánútuna mono'-nánkóná ontá tigúwa'a awánaawanda mimbónó'-náúmpá'á kawé-ánáveumba kwáyowana naaová'ó Áánútumo Mósesimbo simámakon-amaambo siyáánkai-amaambo óntan-kwandaaira'o agaimái mimpímbó makón-anaveumba awánaawanana kwíyónaai kwésuwana tawáomba kwéuwana anón-awairai kwésuwana anóm-barima kwétowana anón-kaiyaramba kwégumuwana mirá kwéuwa'a awánaraumne.

12

aaraigónté arááinkóntéi kwaasái.

¹ awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maarán-úmásítái'a éna moórá-ininko máyowana aavúgú kwená unáánkwátóiraamba éna áúgomba ánáan-kwirowana máyowana kwíyónko aísamai-andampa'a kwáyowana a'nómpímbá kánumo'a kwáyowana minkánúmópímbá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-o'a kwáyowana ² ámúkwara'a máyowana kwená kanaamá túwana iyámpói ankáindayavena áí'a úwana kwáá'a túwana ³ minkákémbá kwíyómpa'a moórá-umasitaikwara'a éna kwaási agaráátinkai-umasítai'a maará éna arááímbá anón-araaimba ména naaeyayán-áúgwará'á ména avakaeté-a'nomba kwáyowana a'nómpinkémbá siyáánkai-awaayaamba kwáyowana usáyaaitaraiwaina kánumo'a avakaeté-kanumo'a a'nómpímbá kwáyowana ⁴ kaer-áyámpákén-ó'á tuwéna moórá-ayampaken-o'a améraandei kwiyúmai awéntayuwowana marapá'á kumúwana iyámpói ankánín-ininkona egwaa'á ména ankáína'a tuvú'-nasuwánáe séna máyowana ⁵ inaamaíyámpói marankówana anón-éna amápa'-maravaken-kwaasira'a asiramái kawáá ínín-iyampoi marankówana Áánútu kárákwiyinintavena miniyámpói ááéma mósá tavímairena kwemá kawááin-avara'a móankowana ⁶ minínínkó inkaiséna kavóná-marava'a kwéna Áánútu kwentávéna to'mayaa umánkanaumne sirópa'a koména ayáátáaka'a 1,260 kanaama komáyowana Áánútu kawáá uráiyé.

⁷ kawáá úwasa kwíyómpa'a áái'a tiyésa Áánútuna kwayó'nárawaka'a kárákwirowai áwí'a Máikeri kwemá kwená kwayó'náraware arááinkówé kwená kwayó'náraware áái'a tiyówasa ⁸ Máikeriye kwená kwayó'náraware usáyaaitesa kwíyómpakemba arááinkówé kwená kwayó'náraware kwatuwésa ⁹ anón-araainkomba awéntáyukaawe. naaóv'á marapá'á iraan kavayaambá aúkéna kwenáwí'a Sáátááni póna marapá-kwáásí kampar-áímbá simátíma'maena kwéiyisasa árai'a siyé kwésewana kwaási simái sáwí'a kwéumatiyuwaiye. kwenté kwená kwayó'nárawate tuwétayuwowasa marapá'á kunkáawe.

¹⁰ kúmúwa'a isááwánda kwíyómpa'a moóráwai anónka'a séna Áánútu aúranka'a ména kentáásí kwaásiyavena sáwí-kwaasiman-owe kampa'á símae iráiwaimba awéntayuwaisana marapá'á kúmísana póna Áánútu Sáátáánigo tátokaimpinkemba kentáá mégwésiraiye. kentáará'á kawáá éna asirayán-úrandako póna mégwésiraisata awánaraumne. Áánútu ai'marówana marapá'á kunkáiwaina asirayántá awánaraumne. ¹¹ Ísu sipisípi-araakaawai miwítí sáwí-meyamba mairáiwai puwúwana kwená naaemá kunkáimba pósa Áánútun-aaí arupí umái simátíma'maesa kwéiyesa sínkamiyata puwúnavo-imayaa íma umbá asiramái mésa Sáátáánigomba usáyaaitaraawe. ¹² keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawai mináántávé'a imáyáa é'a aamoí oró. ániwo Sáátáánigo marapá'á kumbéna sáwí'a kwéimba pó'a marapá'á uwí-nómpá'á máyáan-kwaasi sáwí'a umái ménaaowe. Áánútu Sáátáánigomba tuvuwinín-kanaama sáwiyanka'a tínimba póna Sáátáánigo iséna áyántavena kwéiyé

kwíyómpakewai siráíye.

¹³ súwana minarááínkó áwí'a Sáátáánigo imáyáa éna kwíyómpakemba suwéntayuwaisa'a marapá'á kumbáyaumne séna inaamaíyámpóimo maránkaron-ininkomba kwa'maéna kúwana ¹⁴ arááínkó minínínkómbá tuvúwíwo séna Áánútu anón-evontaanko ayóiráámbá kae'á amúwana araravámaena kavóná-marava'a kwentávénamo to'mayaa umánkaropa'a kúwana Áánútu kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba kárákwiraiye. ¹⁵ arááínkó minínínkómbá kwa'maéna ói'a káá'maena nombá umpíyankaanana maya'maéna kówinkwae séna kwa'maéna kúwana ¹⁶ maragó áwa'naa éna kweyááríka'a maramá kitúwana kwenóipinken-donko mimpímbá kumúwana ¹⁷ arááínkó minínínkómbá áyántavena umánkena imáyáa éna séna kwenaráá'maatemo é'a áái'a tiyánaumne-imayaa uráíye. kwenaráá'maa'a miwí Áánútun-aaí ísámai kawe'á ésa Ísu siráin-aimba simátíméwaiman-owe. áái'a tiyánaumne séna uwí-nón-awampa'a to'mayaa umái méraiye.

13

anón-avaa-kwankona kwaasái.

¹ máyowana awánaawanda moórá anón-avaa-kwamba uwí-nómpínkémbá iyéna avakaeté-a'nomba kwáyowana áwááyaamba a'nómpínkémbá siyááinkai irówana usáyaaitaraiwaina kánumo'a siyááinkai mináwááyáámpímbá kwáyowana Áánútuntavai simái sáwí'a umánkaron-aimba a'nómpínká'á agaimái kwimakówana ²⁻³ kwemá anón-avaar-iyankaamba ména aísamaima anón-iyanko aísamairaamba kwáyowana ói'a aváár-íyán-óikaamba kwáyowa'a awánaawana ááéma moóráwai puwínkwáe séna tuvuwúwana urón-karevu'a kawáúgun-avima kwáyowana tuvuwúwana íma puwéna úwoi máyowana arááínkó kwená asirayámbá aména simámena séna marará'á kawáá úndava'a kawáá uwo súwasa amápa'-maravaken-kwaasi awánésa táátavai ésa kentáási anóndakoman-íye sésa kwenarááíma kwarésa ⁴ arááínkó anón-avaa-kwankomba asirayámbá ámakontavesa arááínkóná imáyáagwara'a mósá marésa anón-avaa-kwankona imáyáa mósá marésa sésa anón-avaa-kwanko usáyaaitaraimba pósa íma kanaán-umai áái'a tiyamánkanaaowe siráawe.

⁵ suwaná Áánútu mináváá-kwámbá érankowana ména kwenáúma maimaé kwéiyena Áánútumba simái sáwí'a kwéumankowana kaumbo-ímá umái ava'moraé-kwiyomba Áánútu érankowana ména ⁶ Áánútumba simái sáwí'a umánkena kwenáwí'a simái sáwí'a kwéena Áánútumo máyáípa'a simái sáwí'a kwéena kwíyómpa'o máyáawai simái sáwí'a umátinkomba isááwánana ⁷ Áánútu érankowana ména Áánútuna kwaásiye áái'a tiyámái kwéusayaaitena amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye amápa'-maravaken-kwaasirare kwégawaa úwasa ⁸ amápa'-marava'a máyón-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe. Áánútu maramá íma tarórunka'a sipisípi-araakaawai kentáási sáwí-meyamba mairáíwai pukáíwai kwená aúváívimba maí'mai'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimakáívo mináúváívímbá túwí'a íma agairáin-kwaasi anón-avaa-kwankona imáyáa mósá makáawe.

⁹ kemá Yóni sún̄da ísáawai pó'a mináimbá ísámai kawe'á oró. ¹⁰ ándáva'a mótinkanae sésamo ésa mirá ónááowe. tínkamonasa puwígwáe sésamo ésa mirá ónááowe. mindáyavesa Áánútuna kwaási íma Áánútumba auwé'a kwenká'á aráápamai asiramái máéro kemá Yóni kwésune.

¹¹ minkákémbá awánaawanda moórá-avaa-kwamba maravínkémbá iréna sipisípi-araakaamba umái ména a'nómpínkémbá kaer-áwááyáámbá kwáyowana amósám̄ba arááínkó amósánkaamba éna ¹² ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ména asirayámbá kwenkákémbá kwémaena mayáímá kwémaena amápa'-maravaken-kwaasiyavena séna anón-avaa-kwankona imáyáa mósá máráaro séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena ké'naan-avaa-kwankontavena mináimbá séna ¹³ ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena séna kwíyómpakemba iramá kumuwo súwana kwaási túranka'a kwegumuwana ¹⁴ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena marapá-kwáási sáwí-ampa'a tavisimái mégwétiyuwena simátimena séna anón-avaa-kwanko áúwawakaani'a úmaraiyana kwenáwí'a anómba íno séna ááémo moóráwaimo puwínkwáe séna tuvúwúwana úwoi máyowaintavena mináimbá súwasa isésa mirá uwaná ¹⁵ Áánútu érankowana ména ké'naan-avaa-kwanko áúwawakaani'o úmárówqimba ááama amúwana aaí séna kesí imáyáama íma mósá makáawai tínkamiyasa púwóro súwasa mirá kwéuwana ¹⁶ maravínkémbá usaráiwai asiramái súwasa anón-kwaasiyéúwoi-kwaasiye óísankwara-kwaasiye óísaniyaain-kwaasiye úwoi kwénaaun-kwaasiye ó'owiti mayáímá kwémaesa meéyámbá ímo kwémayon-kwaasiye miráumai-kwaasi anón-avaa-kwankona aúvái agayésa évaka'a túwayaanka'a agáyówasa évaka'a tiyáánka'a agáyówasa ¹⁷ évakarawai mináváá-kwánkó áwí'a agáyówasa évakarawai náámpaamba agayésa mindáámpáánkóná ááimba kwenáwí'a agaimárón-kwaasi toómbá meéyán-uwasa ímo mirán-áúvái agaimárón-kwaasi íma toómbá meéyán-uráawe.

¹⁸ kemá Yóni sumpo mináimbá kawe'á umái imáyáa oró. kawer-ímáyáágwárá-kwáási mindáámpáánkóná ááimba isánááowe. mindáámpáámbá kwaásigontavaiman-iye. mindáámpáámbá 666 iye kemá Yóni kwésune.

14

aúná-ima siráan-kwasai.

¹ minkákémbá awánaawanda kentáási sáwí-meyamba mairáiwai moórá-omaka'a minómákó áwí'a Sáiyono-omaka'a máyowasa kwesé sáwíva-kwaasi mésa kwenáwíre avowán-áwíre túwayaanka'a agaimakón-kwaasi 144,000 kwaasi máyówa'a ² isááwánda kwíyómpakemba nosiyarákémbó sintenkáámbá kwésuwana kwíyónaai sintenkáámbá kwésuwana sáwíva-kwaasimo uwírembo tuvúwówanamo sintenkáámbá kwésuwa'a isááwánasa ³ kawááin-avaona aúrampa'a mésa éiyaimbo túvamaimo máyówai túrankare anón-kwaasi túrankare mésa aúna-ima kwésesa marapá-kwáásivínkémbá Áánútu meéyámbakain-kwaasiye su'mai mi-144,000-kwáási minímá kanaán-umái kwésesa ⁴ miwímá íma aarai-úmóyámbá kwésesa arupí umái mésa kentáási sáwí-meyamba mairáiwai aráái kwégwarowana kwemá

kwaásivinkemba meéyámbarena Áánútuntavena séna miwímá kesí kwaási ésa ená kwaásigwara'a ombá pósa naaémba ó'on-o'on-kwaasi mirá ónááowe kwésuwasa ⁵ miwímá íma kampar-áimbá kwésesa miwívimbá íma sáwí-aimba kwáyowai mináúná-ímá suwa'á ísaraumne.

kwíyómpaken-kwayo'narauti kwaasái.

⁶ minkákémbá awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nako sanaan-úramba araravámaena áséi-kwasai kwaíkwei'a ínín-kwasai marapá'á máyón-kwaasiyavena amápa'-maravaken-kwaasiye amápar-akun-andaraken-kwaasiye ó'on-o'on-aimba kwésun-kwaasiye ó'on-o'on-kuwara-kwaasiye miráumai-kwaasiyavena simátimindayavena araravámaena kwénaena ⁷ anónka'a séna Áánútu aavimbá maitinkánín-kanaama kwétivo Áánútun-áároi kwéinkaise'a kwentávé'a kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé seró. kwíyómba maramá uwinómbá non-úramba tarórurawaina imáyáa é'a áwí'a mósá maráaro kwíyómpaken-kwayo'nako siráiyé.

⁸ súwana kwenánaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai séna anón-daoko áwí'a Pépíróni-nao'a tawisínaawisi umásukaiye. mirá úwasa mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráawe minkwíyómpakén-kwáyó'nákó siráiyé.

⁹⁻¹⁰ súwana minkáé'nárai tínaaembo kwíyómpaken-kwayo'nako túwai anónka'a séna kwaásimo anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'a umárówaina imáyáawe mósá maráan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyíníye. mináváá-kwánkóná aúvái túwayaankare tiyáánkare agaimakáan-kwaasi Áánútu áwáá'a tiyéna íma sáwíyan-awaa'a tiyínívo anón-awaa'a tiyínasa kwíyómpakemba kawekwáyó'nárawa túrankare kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai aúrankare iramá kwégaipa'a sáwí-kwiyumba ún-ontamba agaimakáipa'a mésa títe kwéinasa ménaaowe. ¹¹ iravínkémbó umúmbo iyintemba aasiyaasí títe úmae iyíníye. anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o umárówaina imáyáawe mósá kwémaraawai mináváá-kwánkóná aúvái tíne'á agaimakáawai íma aagándésa aasiyaasí títe úmaena iyíníye.

¹² kemá Yóni sumpo Áánútuna kwaási ísáaro. Áánútun-aaí kwétagwiyave'a Ísuwe aráápamai máyáawai asiramái máero kemá Yóni kwésune.

¹³ minkákémbá isááwanda moóráwai kwíyómpakemba simásimena séna maanáimbá aúvái-kwandaavimba agayaaó. ívékwara naaénkwara'a Ísóigowe tarúmai máyáawai puwíyanamo éna Áánútu kawé'á umátinkaniye. Áánútun-amanko simásimena séna mináimbá árair-aaimban-iyé. ívé'a mayáímá kwémaesa naaémba aagándésa miwítí mayáívínkémbá paárinin-tantaa'a miwívá'á kwéniye simásímakaiye siráiyé.

kwaásiyavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹⁴ súwa'a awánaawanda moóráwai kwaási-úrandakoraawai kwayán-áinánká'á ména a'nómpímbá usáyaaitarawaina kánumo'a kóri-ontandei úmakon-kanumo'a kwáyowana ayáámpimba áwááiyemo tómbankara'a kaetám-bánkárá'á tokówana ¹⁵ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako kwíyómpa'-mono'-naumpakemba kunákárúwena ainánká'á

máyowaintavena anónka'a séna marapá-tómbá kareparáivo toómbó akaráníyonda-kanaama kwétivo kaetám-bánkárá'á toké akaraaó súwana¹⁶ ainánká'á máyowai kwená kaetám-bánkárá'á tokéna mintómbá ákákaiye.

¹⁷ akarówana mimbónó'-náúmpákémbá ánaaembo kunákárúwowai kwegwárá'á áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokéna máyowana¹⁸ moóráwai kwenánaaemba kwíyómapaken-kwayo'nako irará'á kárakwirowai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba kunákárúwena áwááiyemo tóm-bankara'a kaetám-bánkárá'á tokówaintavena anónka'a séna marapá'á ándá-aramba ávun-kaivo ená kaetám-bánkárá'á toké minándá-árámbá akaraaó súwana¹⁹ iséna minándá-árámbá kárámai makáiyé. aísamaivimbo makénamo mapamínanamo anombó kumínanamo uwínín-ayampa'a makáiyé. minándá-áránkóna ááimba sáwí-kwaasimo éna Áánútu anón-awaa'a tiyéna ándá-arambo mapámintemba mirá éna²⁰ ándá-aramba mapánkon-ayampa'a anón-daokona awámpá'á mináyámpákáámbá kwaási tuvúkaiye. ándá-aran-anombo kúmíntemba miwítí naaemá kuména kavirayán-dónkáámbá kumeémena kwaási kwénawikena ayáátáaka'a kunkáiyé.

15

avakaeté-sawi-meyankona kwaasái.

¹ kumúwa'a awánaawanda kwíyómpa'a umásítai'a éna kwaási agaráátinkai-i'a úwana sáa'a kówana avakaeté-sawi-yantaa'a kwáyowasa kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a mésa misáwí-yántáá'á timíyanesa kwéesa minávákáéte-sáwí-méyámbá tímaturaiyanamo misáwí-méyámbó ánásagwinanamo éna Áánútuna áwáá'a ánásanimba awánaraumne.

² awánaawanda nonkwaaúnkáámbá ságayamba kwáyowana évaka'a iraráámbá kwégowasa mindón-awampa'a kwaási mésa íma anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe íma mósá kwémaraawei kwená náámpaamba tine'á íma agaimakáawai anón-avaa-kwankomba usáyaaitarowai máyówana Áánútu uwiremba tímakowasa tokésa mésa³ imá sésa Áánútuna mayái-kwáásígó áwí'a Mósesinte kentáási sáwí-meyamba mairáiwainte imá simátinkesa maará sésa

emá Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáandawai ená mayái ó'oram-bayai kwémayaanda awánéta sáátavai kwéunaya emá amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá uráandawai ená mayái arupí umái kawe'á umái kwémayaane.⁴ Ísóigo ewé su'mai ó'orankawe'a umái aoka'á máyaandawaimba pósa amáparawai enáároi inkaisésa ená ááimba ó'oran-aaiban-iye sénááowe. ená kawe'-máiyé su'maimo kwémayaanda paáruraisasa kwéawanesa amápa'-maravaken-kwaasi enópa'a tésa ená imáyáa enáwí'a mósá maránááowe non-awámpá'á máyowai minímá siráawe.

⁵ suwa'á minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a mono'-náúmpá'á Áánútuna aoka'-náúmpá'á ontán-tigurówasa⁶ kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyambo tíménááowai mináóká'-náúmpákémbá kunákárúwesa kwayán-únánkwátói

súgáyáagaya ún-unankwatoi urésa tíntaara'a terávu-timur-anda urésa máyówasa ⁷ éiyaimbo túvamaimo máyówaivinkemba moóráwai avakaeté-taave'a tímúwasa mintáávépímbá Áánútu aasiyaasimó mai'mai'o íníwaimo áwáá'o tíyín-tantaa'a kwáyowana ⁸ naaúmpa'o úmúntemo intembá Áánútuna mono'-náúmpá'á kwená asirayánkówé kwená ó'oran-aainkona ságayankowe anómba úwasa kwaási íma kanaán-umai mindáúmpá'á kwéiyesa avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-sawi-meyamba tímatuwere sésa mindáúmpá'á íma iráawe.

16

Áánútu áwáá'a tíkain-kwasai.

¹ minkákémbá isááwánda mono'-náúmpákémbá moóráwai minávákáéténárawatavena anónka'a séna avakaeté-taavepinkemba Áánútu áwáá'o tíyín-tantaa'a marapá'á ayáúsuwaaro súwana ² minávákáéténárwapinkemba aivakéwái kwená táavepinkemba marapá'á ayáúsuwowasa anón-avaa-kwankona aúvái tine'á agaimakésa kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáa mósá makáawaitopa'a anón-karevutomba túwawaapimpa'a kówana títe uráiyé.

³ úwana kwenánaaembo máyowai kwená táavepinkemba uwí-nómpá'á ayáúsuwowana uwí-nónkó púwín-kwaasigona naaeráámbá úwana uwí-nómpínkén-kwámbá putásariyé.

⁴ putásowana minkáé'nárai tínaaembo máyowai kwená táavepinkemba nonayumpinká'á ayáúsuwowana naae-nómbá aúkúwa'a ⁵ minkákémbá isááwánda kwíyómpaken-kwayo'na'a nonká'á kárákwirowai séna emá kawer-úramba umái máyaandawai aiva'á mé ívékwara'a máyaandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane. ⁶ ená kwaásiyé enáái simátímakaawaiyé tínkamuwasa pukáantavai naae-nómbá aútínkaraane. mindáyavai kawé'á kwéé miwítí sáwí-mayaigona anondá tímakaane nonká'á kárákwirowai súwa'a ⁷ isááwánda moóráwai póimo tuvú'máimo agáyáan-ontan-taareirakemba séna

Áánútu Ísóigo amápar-asirayamba tokáandawai misáwí-méyámbó tímakaanda kawé'á umái arupí uráane siráiyé.

⁸ súwana minkáúmbónárau tínaaembo máyowai kwená táavepinkemba aaváúrá'á ayáúsuwowana Áánútu érankowana kwaási tine'ó iramó kaintembá aa'á kéna tinepái ó'oraumai kówana ⁹ títe úwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkesa Áánútunopakemba misáwí-méyámbá kwétiyé sumbánivo miwítí sáwí-mayai íma tuwésa Áánútunopa'a tésa kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé íma siráawe.

¹⁰ íma suwaná minéiyáindárau tínaaembo máyowai kwená táavepinkemba anón-avaa-kwanko kwaásira'a kawáá urópa'a ayáúsuwowana túnkuwasa kwemá kawáá urówai tuní-áyámpá'á mésa títe kwéuwasa kwáá'a kwétesa tímáávi túwááyaandei kwéunkaresa ¹¹ títe kwéuwana karevú'a kwégontavai Áánútumba kwíyómpakewaimba simái sáwí'a umánkómbanivo íma sáwí-mayai tuwésa kwenópa'a tiráawe.

12 íma tuwaná minévá'ááséínárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba anón-donko áwí'a Yúvérétisi-nonka'a ayáúsuwowana mindómbá ká'náguwasa aaváúmó usón-ayampa'-marapimpa'a kawáá urówaiti aambá kwíyúntavena mindómbá ká'náguwaiye.

13-14 mindómbá ká'náguwa'a awánaawanda arááínkó óipinkemba awáímá túwana anón-avaa-kwanko óipinkemba awáímá túwana kampar-áímbó simátimakowai óipinkemba awáímá túwana minkáúmbó-áwáígó tirumpimbá kaumbo-táráváá-kwámbá mésa ó'on-o'ombayai ímo awánarom-bayai kwémaesa Áánútuwemo áái'o tíyénesa amápa'-marava'a kwénaesa kawáá-kwáási tí'maesa Áánútu amápar-asirayamba tokáiwaina anón-kanaama áái'o tíyénesa tiráawe. 15 kemá Yóni simátimé'a sé'a Ísu séna umóyán-kwáásímó timbó ímo ísaraawanamo tintembá íma ísarenka'a kúmónnda simu'marésa unáánkwátói úmáresa máyayawai íma unáánkwátói-iyaintavesa tigaemá ónááowe Ísu siráiyé kemá Yóni sune. awánaawaanda 16 minkákémbá kawáá-kwáási tí'maesa moórá-ayampa'a máúpa'a Yútaa-kwaasi tááivinkemba Ípíru-aimpinkemba Áámágétoni-maravare kwésesa torupamáí méraawe.

17 máyówana minává'móráénárawa tínaaembo máyowai kwená táávepinkemba úndámo torópa'a ayáúsuwowana moóráwai mono'-náúmpá'á kawááin-avarakemba anónka'a séna amápa'-mayai ánásagwiye súwana 18 kwíyónaai kwésuwana awairáí kwésuwana tawáomba kwéuwana anóm-barima téna marapá'á kwaási máyónkakene ívékware'o máyáankare mirám-bárimá íma kwétena 19 anón-daopa'a kaumborá'á maramá kítíraa'a uréna tawákaa'a úwana amápa'-marava'a anón-daopimpa'a tawisínaawisi úwana Áánútu Pépíróni-anon-daopaken-kwaasi sáwí'a umbá Áánútu imáyáa éna áwáá'a tíyéna miwítí sáwí-meyamba anómba timúwana 20 nonavuvumpa'-márámá amápa'a nawíkasuwowana omátomba arúwáásé umágúwana 21 kwíyómpakemba anón-umbai tain-óntánkáámbá kaaiyaramba kuména kwaási tínkamuwasa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe. anón-kaaiyaramba anómba sáwí-meyamba timúntavesa Áánútumba simái sáwí'a umánkaraawe.

17

Pépíróni-kwaasi kwántámai-aimba siráin-kwasai.

1 sáwí'a umánkówana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokówaivinkemba moóráwai simásiména séna tiréna'a eénánk'á nááin-inimba sáwí-meyamba mayáinda agarááránkáano. minínínkóná ááimba anón-daopa'a sáwíva'-non-awampa'-naopa'an-iyé. 2 mindáópaken-kwaasimo ó'on-o'on-tantaa'o sáwí'o ombá amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi mirá uráawe. uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá mindáópaken-kwaasi sáwí'o ombá ó'on-o'ombaravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe simásimakaiye.

3 simásímatuwowana Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana minkwíyómpakéwái sí'maena kavóná-marava'a mósinkowa'a awánaawanda moórá-anon-avaa-kwanko moórá-inimba ayáá'marena ména áúwawaa'a naae-áúmá kwáyowana Áánútumba

simái sáwí'a umánkaron-aimba ane'á agaimakówana avakaeté-a'nomba kwáyowana miná'nómpímbá áwááyaamba siyáánkai usarówana⁴ minínínkóná unáánkwátói évaka'a naae-únánkwátói évaka'a sokón-unankwátói uréna kwená konaarírí-yántáá'á sáwíwar-ontamba tuwéna maimái umásokena kóri-ontandei úmakon-don-anama ayáámpimba tokéna mindón-ánávímbá sáwí-yantaare su'mai ógwitena sáwísawaamo uwáiná ááimba mindón-ánávímbá kwáyowana⁵ aúwayaanka'a agaimakéna séna anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a eénánká'á nááówai tinówa é'a marapá'ó sáwísawaa kwéowai tinówa úne agaimaréna súwana⁶ Áánútuna kwaásiye Ísun-aai simátímakowaiye tínkamuwasa púwúwana uwo'aó'-nómbó nésamo uwo'aó'ó ontembá minínínkó tínkamena uwo'aó'á úwa'a awánaawanda sáá'a kówana⁷ kwíyómpakewai simásimena séna íma áá'a kaíno. mináváá-kwánkó minínínkómbá ayáákaimba avakaeté-a'nomba írásana siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaiye minínínkónté miwítí ááimba simámenaumne.⁸ awánáánda-avaa-kwankona ááimba ááéma ména pukáimba póna avéúnyaaím-baipinkemba usásinainana Áánútu ánásasuwaníye. Áánútu maramá íma tarórurónka'a maí'maí'a ónááon-kwaasi túwí'a agaimaréna ímo túwí'o agairáin-kwaasi mináváá-kwámbá usásinainda awánésa táátavai ónááowe. ááéma ména pukáimba usásinanintavai táátavai ónááowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

⁹ simásímatuwena séna kawer-ímáyáágwáráwái mináínkóná ááimba isánááowe. minávákáété-á'nónkóná ááimba avakaeté-omaka'a minínínkó méraipa'an-íye. miná'nónkóná ááínkwara'a avakaeté-kawaa-kwaasin-owe.¹⁰ minávákáété-kawaa-kwaasivinkemba éva'gasei kawáá uréna púwúwana moóráwai máyáimba póna moóráwai aano paaréna sáwíyanka'a méníye.¹¹ mináváá-kwánkó ááémo ménamo pukáiwaina ááimba minávákáété-kawaa-kwaasi tínaemba kawáá umai méníwai éna minávákáété-kawaanarawakaamba mirá ínana Áánútu ánásasuwaníye.¹² siyáánkai-awaayaamba kwáyáiwaina ááimba siyáánkai-kawaa-kwaasi kawáá-máyái íma mairéna naaémba anón-avaa-kwankona asirayámbá mairéna sáwíyanka'a kawáá ónááowe.¹³ miwítí asirayámbá kwaásira'a kawáá ónááontavesa mimbórá-ímáyáá ésa anón-avaa-kwankona ímáyaá kwaréna¹⁴ kentáási sáwí-meyamba mairáiwaimba áái'a tiyáiyana kwemá usáyaaítana amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaítaraiwai póna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwai póna usáyaaítaníye. tááyena kesí kwaásin-owe siráísasa kwembá íma aúwéna kwenaráái kwégwaraawai usáyaaíndara'a kwesé ménaaowe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

¹⁵ simásímatuwena séna awánáánda-nonkóna ááimba eénánká'ó nááín-ininko máyáin-donkóna ááimba sáwíwa-kwaasi amápa-maravakemba ó'on-o'on-kuwara-kwaasi ó'on-o'on-aimba kwésen-kwaasin-owe.¹⁶ aváá-kwánkóé siyáánkai-awaayaankwarawai awánáándawai eénánká'ó nááín-ininkomba tiyántavesa umánkesa sáwí'a umánkesa unáánkwátói ayú'máyáawana unáánkwátói-iyaaimba máyainasa ama'á násuwesa ayáántámba agaisuwánááowe.¹⁷ Áánútu misáwí-kwáási ímáyaá tímúwasa mimbórá-ímáyáá ésa kwaásira'o kawáá í-ásiráyámbá anón-avaa-kwankomba aména pósa Áánútuna ímáyaávinkeni'a íyana Áánútumo siráin-aimba paáriníye.¹⁸ minínímbó awánáánda-ininkona ááimba anón-daopakewai amápa'-maravaken-

kawaa-kwaasira'a kwégawaa-owain-owe kwíyómpaken-kwayo'nako simásímakaiye.

18

Pépíróni-nao'a tawisínaawisi uráin-kwasai.

¹ simásímatuwowana awánaawanda moórá-kwayo'nako kwíyómpakemba kuména anón-asirayamba tokéna kwenanekembá marará'á kusá kwégowana ² anónka'a séna tawisínaawisi uráimba anón-daopa'a áwí'a Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umásuwaisana taraváá-kwántóné ó'on-o'o-sawí-yantaare mindáópa'a máyáísana sáwí-numawe inkáísén-dumawe mindáópa'a máyáíye. ³ Pépíróni-naopaken-kwaasi ó'on-o'on-tantaa'o sáwísawaamo umbá amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa mirá uráawe. amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. amápa'-maravaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaun-kwaasi anón-ontamba mayánáe sésa Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwakáawe. mindáyavena Pépíróni-naopa'a tawisínaawisi umáguwana kwaási ánásaguraawe siráíye.

⁴ minkákémbá isááwánda kwíyómpakemba moóráwai séna kesí kwaásiyono. sáwí'o ontembá mirá ováínivo mindáópa'a túwáaro. miwítí sáwí-meyamba máyáavainivo mindáópa'a túwáaro.

⁵ Pépíróni-naopaken-kwaasi sáwí'a úmae iráamba Áánútu misáwí-yántáá'á imáyáa éna sáwí-meyamba kwétimivo mindáópa'a túwáaro. ⁶ Áánútuwo mindáópaken-kwaasi sáwí'a uráantavai sáwí'a umátinkaaqo. sáwívaka'a sáwí'a uráantavai kaesé-umai sáwí-meyamba tíma'mae iyuwó. ⁷ tirááimo taim-báyáímó kwémaesamo sésamo kawé'máyáíyá kwémayaumne sentembá títemo índai'a umátinke tirumbá sáwí'a umátinkaaqo. miwí túma maimaé iyésa sésa amápa'-maravaken-kwaasira'a kawáá úndampo íma ketor-ínínkáántá umái méta ivi'á tánaumne siráawe. ⁸ Áánútu Ísóigo aavimbá kwémaitinkaiwai amápar-asirayamba tokáimba póna mimbórá-táwai sáwí-meyamba tímínasa évakarawai puwíyasa ivi'á kwétaiyana ayawaimá kwétainasa puwíyana mindáópa'a iramá kágwiniye siráíye.

⁹ simásuwena séna amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiyomba Pépíróni-naopaken-kwaasiti sáwí-amba kwarésa ó'on-o'on-tantaa'a sáwí'a uráawai mindáópa'a iramá kánín-umumba awánésa toikampó'á urésa ivi'á tánááowe. ¹⁰ miwítí sáwí-meyamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéíye. asirayándáópa'a isaná mimbórá-táwai sáwí-meyamba tiráíye sénááowe.

¹¹ síyasa Pépíróni-naopaken-kwaasi óísamba íma meéyán-unkakémbá pukáantavesa mindáyavai amápa'-marava'a óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi ivi'á tánááowe. ¹² miwítí óísamba tíma'maesa kwénaaon-óisamba anón-ontamba tuwésa kawer-óntámbá ó'on-o'on-ontamba meéyán-uraan-ontane kawer-únánkwátói évaka'a sokón-unankwatoíye évaka'a naeeyán-únánkwátói taaimá kawer-kwíyúmbá ún-taiye évaka-tantaa'a pówááyandéi ésa taainei ésa naeeyán-óntándéi ésa asirayán-óntándéi ésa kaawai-óntándéi

úmakaan-tantaare ¹³ áséi-kanama toópímbá umándaan-kanawe áséi-kwiyumba ún-kanawe áséi-kwiyumba ún-basawene ándá-aran-done masawéne kanaráán-tóné ampaantaríraan-tone póíma évaka'a purumakané sipisípiye ósine póímo maimaénamo nááín-kaariye kwayó-kwáásíyómbá miwítí mayáímá kwémaesa meéyámbá íma kwémayaan-kwaasiye mirám-baaran-tantaa'a Pépíróni-naopaken-kwaasi íma meéyámbaresa pukáantavesa ivi'á kwétesa ¹⁴ sésa tirááímo kwétaintantaa'a ánásaimba miwítí óísane miwítí konaarirí-yántáaré ánásaimba póna íma ó'a paáriníye sésa ¹⁵ óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi mirán-tántáá'á kwétimesa anón-ontamba kwémayaan-kwaasi Pépíróni-naopa'o sáwí-meyambo máyáamba awánésa tiyántámbá kwétainasa táátavai kwéesa némpa'a mésa toikampóí'a urésa ivi'á tésa ¹⁶ eésé'a ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. miwí kawer-únánkwátói naaeyayán-únánkwátóíye sokón-unankwatoíye urésa miwítí konaarirí-yántáá'á anón-ontamba tuwésa maimái umásokaawe. ¹⁷⁻¹⁸ mimbórá-táwai miwítí anón-oisamba sáwísawaa umásukaiye sénááowe. nompí-sípiyó tivoisáíye nompí-sípívímbá mayáímá kwémayaan-kwaasiye nompí-sípívímbá úwoi kwénaaowaiye nompí-sípívímbá óísamba tíma'maesa kwénaaowaiye miráumai-kwaasi mindáópa'a iramá kwégain-umumba awánésa némpa'a mésa sésa mindáókoma amápa'-naokomba usáyaaitarain-daokoman-íye sésa ¹⁹ tirunkó sáwí'a ínasa ovaimá káúmai ti'nómpá'á avésa toikampóí'a urésa ivi'á kwétesa eésé'á ésa sésa anón-daopa'a Pépíróni-naopa'a awánáundaya siruntá kwéiye. mindáópaken-kwaasi sáwívar-oisamba makáamba pósa nompí-sípívímbá kwénaaon-kwaasi amáparawai sáwívar-ontamba mairáawe. mimbórá-táwai mindáó'a sáwísawaa umásukaiye sénááowe.

²⁰ kemá Yóni súnnda keinárawa'a kwíyómpa'a máyáawaiye Áánútuna kwaásiye Ísuna aantá-kwaasiye Áánútun-aai simátímakaawaiye tirunkó kawé'á íníye. Pépíróni-naopaken-kwaasi keinárawa'a sáwí'a umátínkáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímínana póna tirunkó kawé'á íníye kemá Yóni súnne.

²¹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako asirayáwái anón-ontamba umbaiyé tón-ontamba maimaéna uwí-nómpímbá mámetuwena séna minúmbái-óntámbó máasiramaimo mámetuwáúndamo nompímbó kumeémenamo aúyokwintemba minánón-dáóko Pépíróni-naokomba asiramái sáwísawaa umásuwaanasa íma ó'a ónááowe. ²² mindáópa'a kwaási íma ó'a uwíremba tuvuwésa kámoyamba tésa nasé'nasepaamba tésa imá sésa íma mirá síyasa isánááowe. amápa-tantaa'a íma taróiyasa awánanaaowe. toómbá íma agáyémba awánanaaowe. ²³ oómbá íma kúra'maesa nááiyamba awánanaaowe. aaraiyé kwaaiyé íma mésa unáánkwátói-i'ó káinda íma awánanaaowe. mindáópaken-kwaasi óísamba tíma'maesa kwénaaon-kwaasi amápa'-marava'o tíma'mae kwénaaon-kwaasi usáyaaitaraawe. pukaa'ó agáyáamba amápa'-maravaken-kwaasi tuwánésa kampa'á sésa kawé'á kwéowe sésa misáwí-ámbá kwakáawe. ²⁴ mindáópaken-kwaasi imáyáa tímúwasa Áánútun-aai simátímakaawaiye Áánútuna kwaásiye tókamuwasa pukáamba póna Áánútu anondá sáwí-meyamba tímakaiye siráíye.

19

kwíyómpa'a imá siráan-kwasai.

¹ simásuwowasa kwíyómpakemba sáwíva-kwaasimo kwésuntemba suwa'á isááwánasa sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. kentáásí Áánútu amápa-tantaa'a usáyaaitarena kwená ááimba ó'oran-aaimba isaná asirayánkwáráwái ména ² mindáyavena misáwí-méyámbó tímakaimba kawe'á umái arupí uráiyé. mindáópaken-kwaasi amápa'-maravaken-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkówasa ó'on-o'on-tantaa'a sáwísawaa uráamba póna sáwí-meyamba tímakaiye. mindáópaken-kwaasi Áánútuna kwayó'nárawa'a tínkamowasa pukáamba póna anondá sáwí-meyamba tímakaiye simásuwesa ³ ó'a sésa

Áánútu áwíta mósá kwémaraumne. mindáópa'a iramá kwégena úmúmba úmae kwéiyena íma ánásaniye suwasá ⁴ moórá-kwaai aiyayaan-umai éiyain-anon-kwaasiye éiyaimbo túvamaimo máyówaiye Áánútu kawááin-avara'a máyowai aúranka'a kívairea kwená imáyáa mósá marésa sésa árair-aimba isatá Áánútu áwíta mósá kwémaraumne siráawe.

⁵ suwaná minkákémbá kawááin-avarakemba aagówé su'mai séna keinárawa'a anón-kwaasivinkene úwoi-kwaasiyinkene Áánútuna kwayó'nárawa'a kwenáísamaivimbo máyáawai amáparawai kwenáwí'a mósá máraaro siráiyé.

Ísu kwená kwaási kwétirain-kwasai.

⁶ simásuwowasa sáwíva-kwaasimo suntembá kwésuwana nosiyarákémbó sintenkaáambá kwésuwana kwíyónaaimo sintenkaáambá kwésuwa'a isááwánasa anónka'a sésa

kentáásí Ísóigo Áánútu amápar-asirayamba tokáiwai kwégawaa-isata póta kwenáwíta mósá kwémaraumne. ⁷ aúwinimbo tuwai'máátópa'o kwígwáesamo tokwaa ontembá kentáásí sáwí-meyambo mairáiwai kuntiránín-kanaa amumarésa ménaaon-kanaa kwétisana póna sirunkóyá aamoiyá kwéisata kwená ááimba ó'oran-aaimban-iyé kwésune. ⁸ Áánútu Ísumo kuntiránín-kwaasi kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umátínkáísasa méraawe siráawe.

minúnánkwátóigona ááimba Áánútuna kwaási arupí-mayaima kwémayaawe.

⁹ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako Ísun-aaiyavai áraire kwésewaiyavena imáyáa éna kembá Yónimba simásimena séna maanáimbó simáménda aúváivimba agayaaó. kentí sáwí-meyamba mairáiwaina aaraimó tokwaa on-tánómbá nánáaontavena Áánútu kwétaayain-kwaasi tirunkó aamoí kwéiyé simásímatuwena séna Áánútu mináimbá árai'a siyé kwíyómpaken-kwayo'nako simásimuwa'a ¹⁰ kwená imáyáa mósá maránáe kwése'a aísamaivimba kívairaawanana simásimena séna íma mirán-uwo. emó ená kwaásiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o é'o Ísumo siráimbo taagwiyavúntemba kegwará'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna

imáyáawe su'mai mósá maraaó simásímakaiye. Áánútun-aaí simátíméwaimo semba Ísuntavesa kwésewe.

Ísuntavena kwántámai-aimba siráin-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kwíyómpa'a ontá tigurówana moórá-poigo áwí'a ósimba ména moóráwaimba ayáá'mare máyowana kwenáwí'a árai'na'a éna arupí umái máyainda'a póna aavimbó maitínkáimba arupí kwéena áái'o tiyáimba arupí kwéena ¹² aúranko iraráámbá kwégowana a'nómpímbá usáyaaitaraiwaina kánumo'a sáwíva'a kwiréna kwenane'á moórá-awí'a agaimakówana mináwíkoná ááimba ó'owi íma ísówana kwewé su'mai kwéisená ¹³ kwená unáánkwátói naevímbá tu'mái umásokowasa kwenáwí'a Áánútuna imáyáa agaráátinkáiwai Áánútun-aaigoman-íye kwésuwasa ¹⁴ kwíyómpakewai áái'o tiyánááowai kwayán-ósín-arósáánumpimba mésa kawer-únánkwátói kwayán-únánkwátói umásokesa kwenánaaemba kwárówana ¹⁵ kwenóipinkemba taánasatama áwááigwara'a kwáyowana amápa'-maravaken-kwaasi karánín-tanasatama kwáyowana asirayán-támayo'a tokéna asiramái kawáá íniye. Áánútu amápar-asirayankwarawai kwená namuro-kwáásíyávéna anón-awaa'a tiyínana asirayán-támayo'a tokáiwai sáwí-meyamba tímínana ándá-arambo mapámówanamo anombó kúmíntemba mirá-sáwí-méyámbá tímíniye. ¹⁶ kwená unáánkwátóirare amúntánkáré áwí'a agaimaréna séna amápar-asirayankwara-kwaasi kwená asirayánkó usáyaaitaraiwai éna amápa-kawaa-kwaasira'a kawáá uráiwaiman-íye séna agaimakáíye.

¹⁷ agaimarówa'a awánaawanda moóráwai kwíyómpaken-kwayo'nako aaváúmó kwáyonka'a ména sanaan-úrambo araravámaenamo kwénaain-dumaontavena anónka'a séna Áánútu anón-tomba kwaási tímakáán-tómbá tímínimba pósa tayorupanááowe. ¹⁸ kawáá-kwáási timaré i-kwáásítí anón-kwaasi timaré asirayán-kwáási timaré ósinton-timare tiyáá'maesamo kwénaaon-kwaasi timaré amápa-kwaasi timaré úwoi kwénaaon-kwaasi timaré ó'owiti mayáímó kwémaesamo meéyámbó ímo kwémayaan-kwaasi timaré anón-kwaasi timaré úwoi-kwaasi timaré miráumai-kwaasiyon-timare tamandaaró siráíye.

¹⁹ súwa'a awánaawanda anón-avaa-kwankoe amápa'-maravaken-kawaa-kwaasiye miwítí i-kwáásíyé torupésa ósin-arósáánumpimba máyowaiye kwená kwaásiye áái'a tiyáíyanesa toruparówasa ²⁰ ósin-aróráánumpimba máyowai anón-avaa-kwankomba tátoresá kamparáímbó simátímakowaimba tátokowana kwemá ááéma anón-avaa-kwankó aúranka'a ó'on-o'om-bayai ímo awánarom-bayai kwémaena anón-avaa-kwankona aúváimo tine'ó agaimakáan-kwaasi kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáamo mósá makáan-kwaasi sáwí-ampa'a tavisimái métínkarowainte anón-avaa-kwankonte mindárai tátokesa úwoi máyówasa sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a túwówana ²¹ ósin-arósáánumpimba máyowai minkáé'náraití kwaási óipinken-tanasatanei karówasa putásowana numayónkó tima'á ááinaraiye.

20

ayáátáaka'a 1,000 ima kwémaen-kwasai.

¹ ááinasuwowa'a awánaawanda kwíyómpakemba moórá-kwayo'nako kuména avéúnyaaím-baipinken-kima tokéna asirayán-ándá umbái tón-andama tokéna ² arááínkómbá kuntátokena naaóvá'á marapá'á iraan kavayaambá aúkéna marapá-kwáási kampar-áímbá simátíma'maena iráiwai áwí'a Sáátáánigomba kuntáto'mai 1,000 ima úwoi ménintavena asááúmarena ³ avéúnyaaím-baipimba awéntayuwena óika'a awááumai sanómbá támakaimba 1,000 ima mimpímbá ména amápa'-maravaken-kwaasi kampar-áímbá simátíminasa árai'a siyé seváímpóna mimpímbá ména 1,000 ima ánásainana ayúrankainana sáwiyanka'a naaíniye.

⁴ minkákémbá awánaawanda kawááuwaiti avamá kwáyowasa minkávámhá kwaási máyówana Áánútu imáyáa timúwasa kwaásiti ááimba tísaa umai isánááomba awánaawanda kwaási timambá kwáyowai Áánútun-aaí Ísumo siráimba simátímúwasa tinumarambá arátúwówasa pukáawai miwímá anón-avaa-kwankona imáyáawe kwenáúwawakaani'o úmárówaina imáyáawe ímo mósá makówai anón-avaa-kwankona aúvái túwayaankaare tiyáánkare ímo agaimakówai miwímá pukáampinkemba usásinesa Ísu Káráísitiye kawáá ésa 1,000 ima ménaowe. ⁵ minkánáá kwaási pukémpinkemba usásinanaaon-kanaa aiva-kánáá ínasa 1,000 ima maisuwésa ó'on-kwaasi pukémpinkemba usásinanaaowe. ⁶ pukémpinkembo aiva'ó usásinanaaowai tirunkó kawé'á ínasa aamoí ésa sáwí-marupa'o iramó kwégaim-barupatavesa íma táátavai ésa Áánútuna mayái Ísu Káráísitina mayái kwémaesa Káráísitiye kawáá-máyái kwémaesa 1,000 ivimba mirá ónááowe.

Sáátáánigomba usáyaaitain-kwasai.

⁷ 1,000 ima maisuwéna Sáátáánigomba ayúrankainana ⁸ amápa'-marava'a kwénaaena amápa-kwaasi kampar-áímbá simátíma'maena kwénaaena Kóko-kwaasiye Mékoko-kwaasiye áái'o tiyáíndayavena tí'maena sáwíva-kwaasi íma kanaán-umai táámpawanda-kwaasi ména ⁹ amápar-ayampa'a kwaási-marimba kwimakésa tésa Áánútuna kwaási máyópa'a Áánútu mindáópa'a imáyáa kwéin-daopa'a taúkúmaresa máyówana kwíyómpakemba iramá kuména minkwáási kunkavútuwowana ¹⁰ Áánútuma kampar-áímbó simátímakowaimba Sáátáánigomba táto'mai sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéum-barupa'a améntayuwena anón-avaa-kwante kampar-áímbó simátímakowainte timéntayukaim-baipimba améntayuwowana tí'a úmae kwéiyena íma ánásaniye.

pukáan-kwaasiti ááintavai tísaa ínín-kwasai.

¹¹ minkákémbá awánaawanda kawááin-avama anómba kwáyá-ávamá kwáyowana moóráwai minká'á máyowana kwenópakemba maramá kwíyóm-baru'a taaínkaar-uréna aúyokuwa'a ¹² awánaawanda pukáan-kwaasi anón-kwaasiye úwoi-kwaasiye kawááin-avaona aúrampa'a máyówana Áánútu aúvái-kwandaaiyomba awaséna moórá-kwandaaiyimba kwaási aúnaí'o umáímo mai'mai'a ónááowai túwí'a kwáyowana évaka-kwandaaiyimba kwaási marapá'ó uráan-aimba kwáyowana Áánútu mináúvái awánéna miwítí ááimba tísaa umai kwéisenaaivimbá maitínkaraiye. ¹³ uwí-nómpímbó pukáan-kwaasi usásinowasa mara-úrappa'o pukáan-kwaasi usásinowasa pukáan-kwaasi

timambá kwáyowai usásinowana Áánútu moórá-mora-kwaasi miwítí ááimba tuwánéna aaivimbá maitinkéna ¹⁴⁻¹⁵ kwaási aúnái'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakón-kwandaavimba imo túwí'o agaimakówai Áánútu sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéum-barupa'a timéntayuwowasa kwaántái maru'á ánásowasa kwaási íma ókwará'a púwúwa'a awánaraumne.

21

aúná-mara aúná-kwiyom-barukona kwaasái.

¹ minkákémbá awánaawanda marawé kwíyóm-barure ánásaguwana aúná-marawe aúná-kwiyom-barure kwáyowana marará'á uwí-nómbá íma kwáyowa'a ² awánaawanda aúná-nao'a kawé'-náór-úramba kwíyómpa'a paárurena Áánútunopakemba kuména Yérúsaremu-naopakaan-dao'a úmbanivo aúná-nao'a úwana aúwininko aúná-unankwatoi konaarirí úmarenamo awaikónópa'o kwintembá mindáo'a konaarirí úmakowana ³ kawááin-avarakemba moóráwai anónka'a séna ívé'a Áánútumo ménimba kwaásivimba ména miwísé máyainasa miwí kwená kwaási-i'a íyana miwísé ména íma tiyuwéna ⁴ miwí ti'numá uwátiyuwainana ááéraan-tantaa'a amápa'a ánásasuwainasa pósa íma puwésa íma toikampói'a ésa íma ivi'á tésa íma tí'a éna mirá íniye siráíye.

⁵ súwana kawááin-avara'a máyowai séna amápa-tantaa'a aúnáma kwéune simásuwena séna maanáimbó simámunda aúvávimba agayaaó. mináimbá árair-aimba póna paáriniye simásimena ⁶ séna amápa'-mayai ánásagwiye. aivaré naaéne miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwará'a mé'a maí'mai'a ónaumne. amápa-tantaakona ááimba kemá úne. nontávái táái tinkáíndawai nombá tíménasa íma meéyáambaraiyamba úwoi tíménasa aúnái'a umái maí'mai'a ónááowe. ⁷ sáwí-yantaakomba kwéusayaaitaawai kesópakemba kawé-tántáá'á amápa'a tíménda miwítí Ísóigo onasá kesí iyámpói'a ónááowe. ⁸ ánivo ímo asiramái kesé máyáawaiye ímo kesé aráápamai máyáawaiye sáwí'o umái máyáawaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á on-kwáásiyé kampar-ísóigóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá máráawaiye kampar-áimbó kwésewaiye mirámó on-kwáásí sáwí-marupa'a iramá káma-kama kwéena sáwí-kwiyumba kwéim-barupa'a Áánútuna némpa'a mésa maí'mai'a ónááowe siráíye.

⁹ súwana kwíyómpakemba avakaeté-kwayo'narawa'a avakaeté-taave'a tokésa avakaeté-sawi-meyamba tímakowaivinkemba moóráwai simásimena séna tiréna'a Ísun-aaiyavesa áraire kwésewai kentí sáwí-meyambo mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásí agarááránkáano súwana ¹⁰ Áánútun-amanko kempímbá anómba umásinkowana sí'maena anón-omapa'a ayáátáár-omapimba móisinkena awánaao súwa'a awánaawanda kawé'-náór-úramba Yérúsaremu-naopakaamba kwíyómpakemba Áánútunopakemba kumúwana ¹¹ Áánútuna ságayamba mindáo'pa'a kwáyontavena mindáo'á sán-kówasa anón-ontambo kwétuwesamo mairáan-ontambo taayáná-kwisiyan-ontambo makáawanamo sámó kaintembá mindáo'á mirá éna sán-kwégowasa ¹² íí'á óntandei sanaan-úramba úmakowana minípímbá ontamá sísamaivakemba kae'á kumbaimái-ontama kwáyowasa minóntará'á

kwíyómpaken-kwayo'narawa'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáinarau kárákwiresa máyówana Ísareri áánimbaa túwí'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáiwai túwí'a minóntará'á agaimakówana ¹³ aaváúmó usón-ayampa'a kaumbo-óntámá kwáúwana aaváúmó kumperón-ayampa'a kaumbo-óntámá káúwana évarevar-akwampa'a kaumbo kaumbó kwáyowasa ¹⁴ óntamba sísamaivakemba kae'á kumbaimáí-ontamba marésa minóntánká'á íí'á úmakowasa minóntánká'á kentáásí sáwí-meyambo mairáiwaina aantá-kwaasi túwí'a agaimakówa'a awánaraumne.

¹⁵ awánaawanda kwíyómpaken-kwayo'nakomo simásímakaiwai ayáámpimba moórá-tamayo'a kóri-ontandei úmakon-tamayo'a tokéna mindáóre minóntáwé miniré agambaráinda-tamayo'a tokéna ¹⁶ mindáópa'a kwená támayo'nei évarevar-akwampa'a agambaréna toráúva'a agambarówana amápar-awampa'a mimbóráí'a éna ayáátáá'a 12,000 úwana ¹⁷ íkóná a'nónká'ó agambarómba 144 úwana kwaásimo táámpomba mirá úwana ¹⁸ miní'á taayáná-kwisiyan-ontandei úmakesa mindáó'a kóri-ontandei úmakowana ságayani'a kwéuwasa ¹⁹ íí'á úmakon-ontanka'a konaariri úmakesa kawer-óntándéí konaariri úmakesa aiva'á taayáná-kwisiyan-ontamba makésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a kwayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba marésa ²⁰ miwá avóvomayaa'a avután-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a taayáná-kwisiyan-ontamba asirayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a terávu-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miwá avóvomayaa'a sokón-ontamba marésa miwá avóvomayaa'a naaeyayán-óntámbá marésa miráumai-ontamba konaariri úmaresa ²¹ moórá-ontara'a suwáásuwaakinei úmakesa sísamaivakemba kae'á kumbaimáí-ontara'a sísamaivakemba kae'á kumbaimáí-suwaasuwaakinei minóntarávámá úmakesa aambá kóri-ontandei kwi'makówana ságayani'a uráiyé.

²² ságayani'a úwana Ísóigo Áánútu amápar-asirayankwarawaiye kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaiye máyóyana póna mono'-námbá íma kwáyowa'a awánaawanana ²³ mindáópa'a Áánútuna ságayanko sama kwégamatinkowana kentáásí sáwí-meyamba mairáiwai mirá kwéuwana póna aaváúmá kwíyómba mindáópa'a íma kwáyowa'a awánaawanana ²⁴ mindáópa'o sámó kwégamatinkaiwai amápa'-maravaken-kwaasi sama kamátinkainasa amápa'-maravaken-kawaa-kwaasi túwí'o kwéiyiwai mindáópa'a komáyaiyana ²⁵ mindáópa'a no'wááni'a íma ínasa pósa íír-óntámá íma úmaresa úwoi tisuwéwana kwáyainasa ²⁶ amápa'-maravaken-kwaasi túwí'o kwéiyiwai miwítí kawe-tántáá'á maimaésa mindáópa'a komáyaiyana ²⁷ mindáópa'a sáwí-yantaa'a íma kwáyainasa sáwí'a kwéiyawaiye kampar-áimbá kwésiyawaiye íma komaiyasa kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúváí-kwandaavimba aúnáí'a umái maí'mai'a ónááowai túwí'a agaimakáinda-kwaasiye su'mai mindáópa'a koménaaowe.

22

1 minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako moórá-nomba agaráásinkowana mindómbá ságayan-domba úwasa kwaási nésa

maí'mai'a ónááon-domba Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainteí avarákémbá kwégumumba ² mindáókona aampimbá kwégumuwana évarevar-awampa'a taaimá kwéna arambá irówana kwaási nésa maí'mai'a ónááon-taeramba moórá-kwiyontavai moórá-kwiyontavai arambá imaé kwéiyena úwana mintáyánama amápa-kwaasi kwénewana íma tí'a éna ánásainana ³ Áánútumo sáwí'a kwéovo túwáaro sínda-yantaa'a íma kwáyainana Áánútuwe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwainteí avamá kwáyainasa kwená kwayó-kwáásí kwená imáyáa mósá marésa ⁴ kwenóí'a awánésa kwenáwí'a túwayaanka'a agaimaráiyana ⁵ no'wáámba íma ínana aa'á íma káínana Ísóigo Áánútu sáma kwégamatinkainasa pósa oómbá íma kúra'mare maésa kawáá-máyáí maimaésa kwéiyesa ménaaowe.

⁶ minkákémbá kwíyómpaken-kwayo'nako simásimena séna mináímbá árair-aimba póna paáriníye. Ísóigo Áánútu kwenáái simátíméwai kwenamankómbá tímíwai kwená kwayó'nákómbá kwíyómpakemba ai'maréna séna sáwíyanka'o paárinin-tantaa'a kesí mayáí-kwáásí agaráátinkaaó siráíye súwana ⁷ Ísu séna isaaó. sáwíyanka'a kumónaumne. mináúvávímbó kwáyáin-aimbo sáwíyanka'o paárinin-aimbo isésamo taagwiyavónááowai tirunkó aamoí íníye Ísu siráíye.

⁸ súwa'a kemá Yóni mináímbá isé'a awáné'a kwíyómpakewai agaráásínkaraiwai aísamaivimba kívaire'a kwená imáyáa mósá maránáe sé'a ówánana ⁹ simásimena séna íma mirán-uwó. emó ená kwaásimo Áánútun-aaimo simátímakaandawaiyemo maanáúvávínkén-áímbó taagwiyávón-kwaasiyemo Áánútuna kwayó'nárawa'o ontembá kegwárá'á Áánútuna kwayó'ná'á úmpo kesí imáyáa íma mósá maré Áánútuna imáyáawe su'mai mósá maraaó siráíye.

¹⁰ simásímatuwena séna maanáúvávínkén-áímbá paárinin-tantaa'a sáwíyanka'a paárinivo íma aúpa'á maré avora'á maraaó. ¹¹ minkánáámó tínimba sáwí'o kwéiyawai sáwí'a iyasa sáwí'o umái máyayawai sáwí'a umái máiyasa kawé'ó kwéiyawai kawé'á iyasa kawé'á umái máyayawai kawé'á umái ménaaowe siráíye.

¹² súwana Ísu séna isáaro. sáwíyanka'a kumónaumne. kemó kwémayaam-bayaigona meéyámbá maimaé'a kumónaumne. ¹³ aivaré naaéna miwáná ááimba kemá úne. aiva'á mé'a ívékwar'a mé'a maí'mai'a ónaumne Ísu siráíye.

¹⁴ súwasa mindáókona ontará'á iyésa taaéramba nésa maí'mai'a ónááontavesa unáánkwátóimo sese owanamó kawé'ó kwéintemba miwímá kawé'á umái máyáawana tirunkó aamoí kwéíye. ¹⁵ sáwí'o umáímo máyáawaiye pukaa'ó agáyáawaiye uwaa'á kwéowaiye aarai-úmóyáné kwaai-úmóyáné kwéowaiye kwaási tínkamowasa púwóni'a owáiyé kampar-ísóígóné kwaántá-kwaasiyeti imáyáa mósá maráawaiye kampar-ántávésa aamoí owáiyé mirámó úmae kwénaaowai mindáópa'a íma iyónááowe.

¹⁶ Ísu séna kemá Ísu kwíyómpakemba kesí kwayó'nákómbá ai'maráúnana kentópa'a kuména mináímbá Ísóigona kwaási isáígwáe séna kusimátímakaiye. kemá Tévíti aísavutantamba uráundawai é'a aaváúmó usaráisanamo kwáyáin-o'a kemá úne Ísu siráíye.

17 súwasa Áánútun-amankoe kentáásí sáwí-meyamba mairáiwaina aúná-ininkaani'o on-kwáásíyé sésa Áánútunopa'a teró kwésiyasa mináímbá kwéisaawai Áánútunopa'a teró sénááowe. nontávái táái kwétinkaindawai Áánútunopa'a teró. Áánútunopa'a kónáe síyawai tíyana Áánútu maí'maí'a ónááon-domba úwoi timínasa nésa maí'maí'a ónááowe.

¹⁸ kemá Yóni paárinin-tantaa'a maanáúváívimbá agaimaré'a maanáúváívínkén-áímbá isánááon-kwaasiyave'a asiramái sé'a maanáímpímbó évakarawaimo kenti imáyáavinken-ainkwara'o síyanamo éna Áánútu sáwí-meyamba timínimba agaimaré'o simátimunda-sawimeyamba timíníye. ¹⁹ évakarawaimo maanáíntómpinkémbó paárinin-tantaa'o tínaaembo umámiyanamo éna Áánútu minkwáásíyávéna séna minkáwé'-náópar-uramba íma iyé'a maí'maí'a ónááon-taeramba íma nánááowe. maanáúváívimbó simátimunda-aintavena síníye kemá Yóni kwésune.

²⁰ mináímbá árarir-aimban-íye kwésiwai sáwíyanka'a kumónaumne sisa'á árarir-aimban-ivo Ísóigo Ísu árai'a úwoi kumuwó kwésune.

²¹ Ísóigo Ísu Áánútuna kwaási úwoi kwétuwa'naa-ina'a máéro. mináímbá árarir-aimban-íye.

mináímbá ánásaiye.